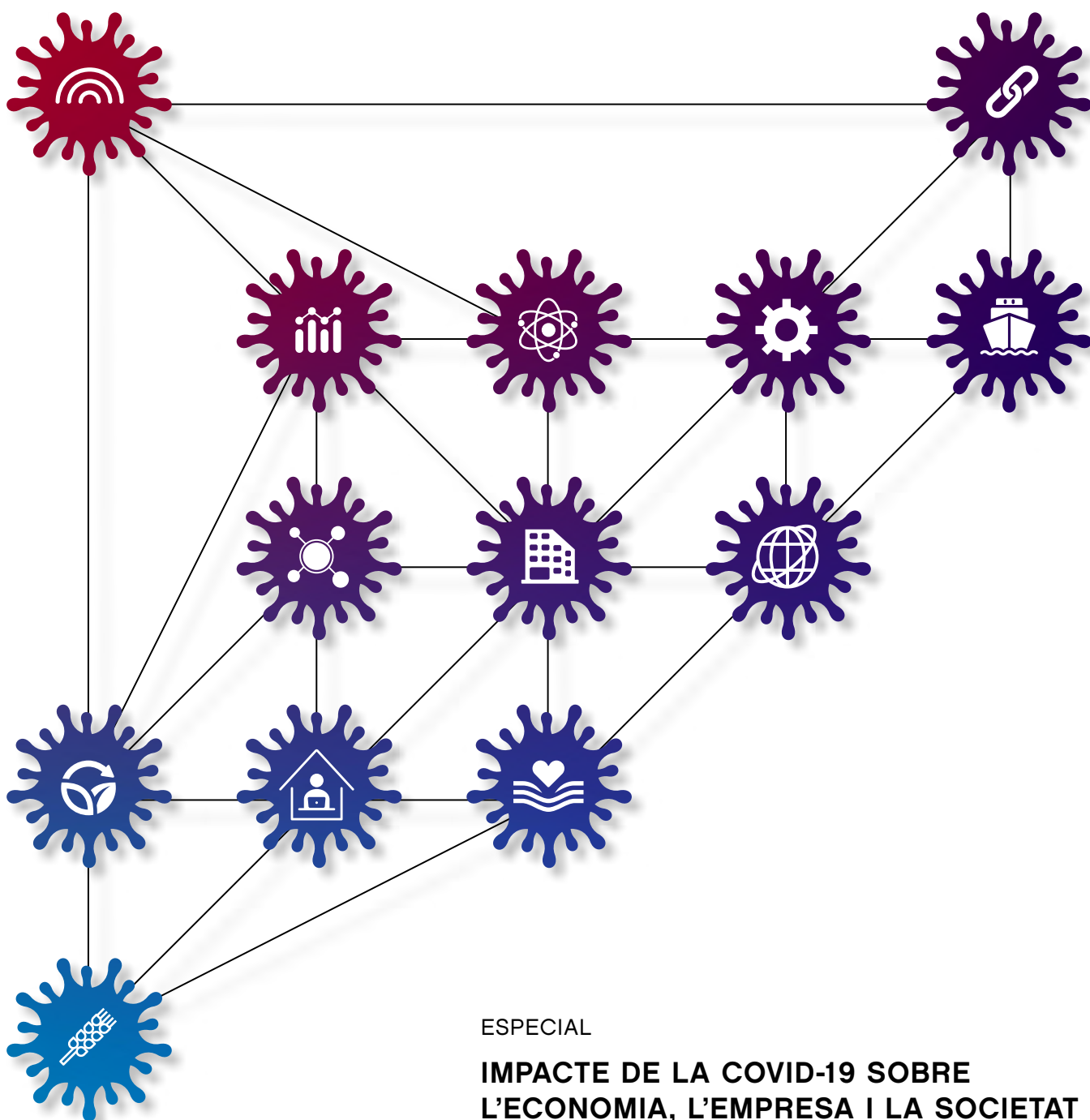

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

2020

Col·labora:

ESTUDIS ECONÒMICS

Consell General de Cambres de Catalunya

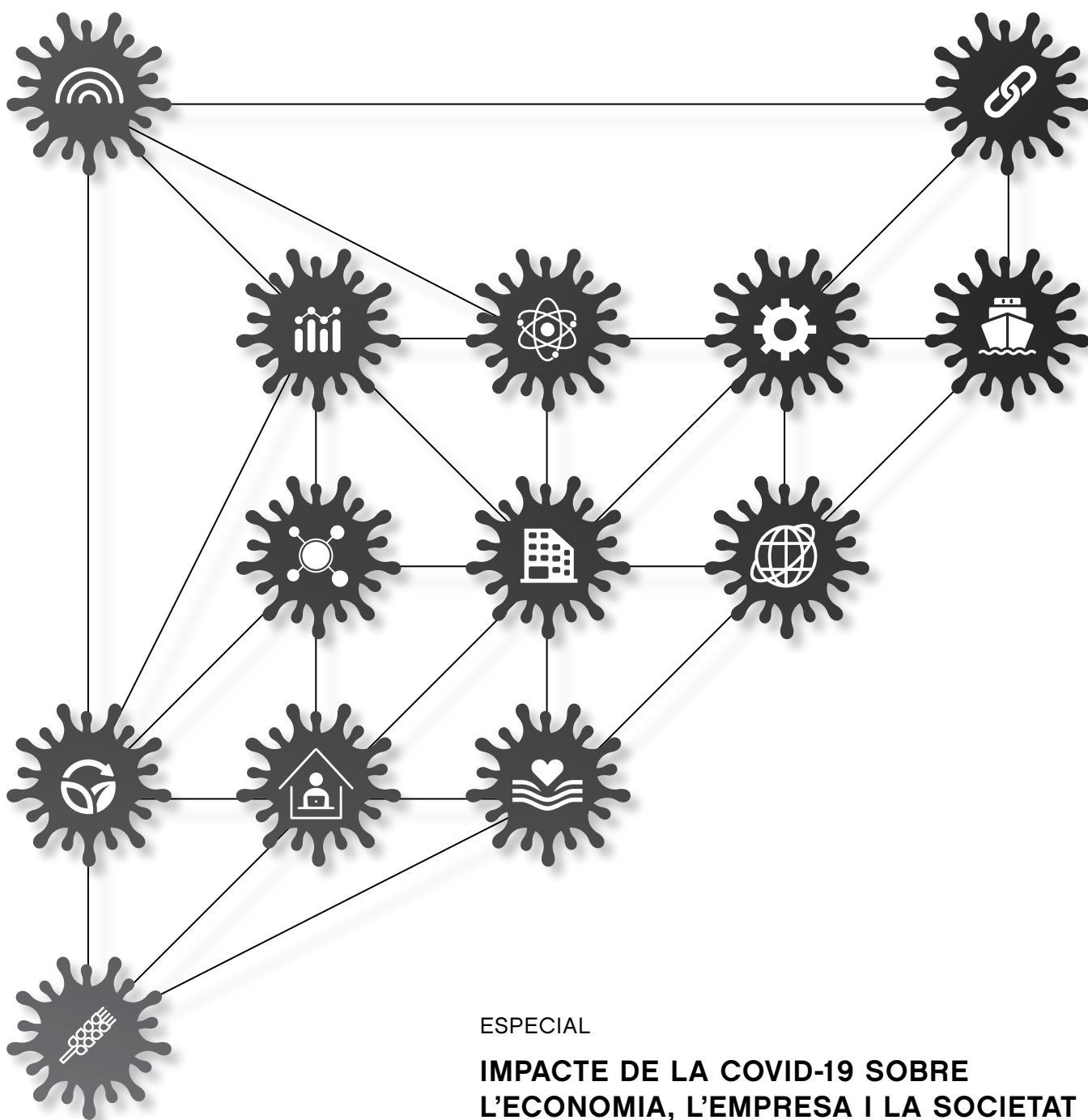
**Generalitat
de Catalunya**

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

Dirigida per la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona,
i realitzada en col·laboració amb les Cambres Oficials de Comerç, Indústria i Serveis
de Lleida, Manresa, Sabadell, Terrassa, Tàrraga i Valls,
i les de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Girona, Palamós, Reus,
Sant Feliu de Guíxols, Tarragona i Tortosa

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

2020

Col·labora:

ESTUDIS ECONÒMICS

Consell General de Cambres de Catalunya

Generalitat
de Catalunya

Memòria econòmica de Catalunya: any 2020

Juny de 2021

© Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

Coordinació i direcció

Carme Poveda

Elaboració de continguts

Carme Poveda

Jaume Martí

Sandra Gutiérrez

Alejandra Marly

Col·laboradors externs:

Oriol Amat

Enric Genescà

Jordi Perramon

Els textos signats són responsabilitat exclusiva dels autors i no reflecteixen necessàriament l'opinió del Consell de Cambres de Catalunya

Disseny gràfic:

Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

Autoedició i fotocomposició:

Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

MEMÒRIA econòmica de Catalunya: any 2020/Dirigida per la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona, i realitzada en col·laboració amb les cambres oficials de comerç i indústria de Lleida, Manresa, Sabadell, Terrassa, Tàrrrega i Valls, i les de comerç, indústria i navegació de Girona, Palamós, Reus, Sant Feliu de Guixols, Tarragona i Tortosa.

Barcelona: cambres oficials de comerç, indústria, serveis i navegació de Catalunya, 2020.
186 pàg.

ISSN 1698-5559 Memòria econòmica de Catalunya en edició impresa

ISSN 2444-7978 Memòria econòmica de Catalunya en edició online

1. Catalunya. 2. Economia. 3. Memòria. 4. 2020. 5. Cambres de comerç. I. Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona. II. Cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya
338(467.1)

NOTA PRELIMINAR

D'acord amb l'article 34.k de la Llei 14/2002, de 27 de juny, de les cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya i del Consell General de les Cambres, es presenta la Memòria econòmica de Catalunya corresponent a l'any 2020, que ofereix una visió global de l'economia catalana d'aquest any.

Han contribuït a la preparació i la recollida de dades que figuren en aquesta Memòria econòmica de Catalunya els electors que formen part del cens de les cambres, i també els diversos organismes de les administracions públiques estatal, autonòmica i local. Als uns i als altres, que possibiliten i faciliten la tasca de les nostres corporacions, els agraïm la col·laboració, amb la confiança que aquest treball sigui d'utilitat per al coneixement de l'economia de Catalunya i el seu territori.

Aquesta publicació ha comptat amb el suport del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya donat el caràcter transversal i territorial de la publicació. Aquest finançament públic ha permès publicar edicions territorials de la Memòria Econòmica en les quals es fa el balanç econòmic de la demarcació i presentar-lo a les cambres catalanes. Per altra banda, el Departament d'Economia i Hisenda ha col·laborat en la realització del capítol de l'Empresa catalana que inclou la Memòria Econòmica de Catalunya.

Barcelona, juny del 2021

Presentació

La *Memòria econòmica de Catalunya*, que edita anualment el Consell de Cambres de Catalunya, arriba aquest any a la 56a. edició, sent la publicació anual econòmica amb més història de Catalunya. Des de fa sis anys, al tradicional balanç econòmic de Catalunya s'afegeix una anàlisi territorial de les demarcacions i comarques catalanes, que es difon i presenta a les cambres catalanes. Aquesta anàlisi territorial permet que empresaris, professionals i institucions tinguin un coneixement profund de la seva realitat econòmica més propera.

Des dels seus orígens, l'objectiu de la Memòria ha estat fer el balanç econòmic anual de Catalunya en el marc internacional i espanyol, així com aportar reflexions sobre temes d'actualitat econòmica. Aquest any, el tema central de la publicació no podia ser un altre que ***l'Impacte de la Covid-19 sobre l'economia, l'empresa i la societat***. Amb aquest objectiu, s'han analitzat, des d'una perspectiva àmplia, els efectes de la pandèmia sobre el teixit empresarial català, sobre el benestar de la ciutadania, sobre les noves formes de treball i sobre la gestió sanitària. En aquest sentit, la *Memòria econòmica del 2020* inclou 5 col·laboracions de persones expertes que aprofundeixen en aquests àmbits temàtics. Concretament, inclou articles d'Ada Ferrer (IAE-CSIC i Barcelona GSE) i Gemma Riera (Universitat de Luxemburg) sobre l'impacte de la Covid-19 en el benestar als països catalans; de Raul Ramos (AQR-IREA, Universitat de Barcelona), que fa una anàlisi del teletreball durant la pandèmia, els seus reptes i oportunitats; de Guillem López (Universitat Pompeu Fabra), en el qual es fa balanç de la gestió econòmica i sanitària durant la pandèmia; i finalment, un article d'Albert Carreras (Universitat Pompeu Fabra) sobre com podria millorar la qualitat de vida dels ciutadans de Catalunya amb l'aplicació d'un model de finançament similar al concert basc. A banda d'aquestes col·laboracions externes, la *Memòria* inclou un article monogràfic elaborat per l'Alejandra Marly, membre de l'equip del Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona, en el qual es desgrana l'impacte de la Covid-19 sobre el teixit empresarial català segons la demarcació, el sector d'activitat i la dimensió de les empreses.

Adicionalment, aquest any la *Memòria Econòmica* inclou, en l'apartat d'anàlisi territorial, un article per a cadascuna de les quatre demarcacions catalanes. Per a Barcelona, Marian Muro (Turisme de Barcelona) analitza els canvis que deixarà la pandèmia sobre el sector turístic. En el cas de Girona, Quirze Salomó (Centre Blockchain de Catalunya) ens explica la importància per a Catalunya de liderar la revolució del blockchain i posa com a exemple l'experiència "Obrir Girona". Juan Gallardo (consultor) ens parla del procés de canvi qualitatiu de la producció agroalimentària a les comarques de Tarragona. Finalment, Roberto Garcia i Olga Martin (Universitat de Lleida) i Xavier Ticó i Miquel Aran (Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida) ens expliquen l'experiència de Lleida com a ecosistema d'innovació i les noves formes d'organització per a la digitalització del sector agroalimentari.

El balanç econòmic de 2020 és la part central de la *Memòria* i aquest any no tenim altre remei que definir-lo com a molt negatiu, ja que el PIB a Catalunya ha caigut un 11,5% respecte al 2019. Malgrat l'esforç pressupostari de les diferents administracions públiques per contenir el descens de les rendes, aquesta ha estat la pitjor crisi econòmica en dècades, molt lluny de la caiguda computada el 2009 (-4,4%).

La pròpia naturalesa de la Covid-19 ha provocat que l'evolució del conjunt de l'economia mundial també hagi estat molt negativa durant el 2020, amb una caiguda del PIB del 3,3%, només comparable a períodes de conflictes bèl·lics d'escala internacional. La resposta dels estats de tancar les seves

fronteres i impedir la lliure circulació de persones ha tingut un impacte devastador per a l'economia global, especialment per aquells països amb una forta dependència del sector turístic, com és el cas de l'economia catalana. En mitjana, el turisme estranger a Catalunya ha caigut un 80% durant el 2020 en comparació amb el nivell del 2019. Fruit de les restriccions a l'activitat econòmica i el descens del turisme, l'evolució del mercat laboral a partir de l'esclat de la pandèmia ha estat molt negativa. Concretament, el nombre d'assalariats "efectius" (una vegada descomptats els treballadors en ERTO) a Catalunya va arribar a caure en termes interanuals un 27% en el pitjor mes de la pandèmia (abril), si bé al desembre aquesta taxa s'havia reduït al 8,5%. Tot i l'aprovació massiva d'expedients d'ERTO, això no ha evitat un repunt de la taxa d'atur, que ha passat de l'11,0% el 2019 al 12,6% el 2020.

Com cada any, la Memòria presenta l'anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes. La realització d'aquest capítol és possible gràcies al suport del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya, a la col·laboració del Banc d'Espanya que ens facilita les dades de la Central de Balanços, i especialment dels seus autors, Oriol Amat i Enric Genescà. Els resultats empresarials mostren que el 2020 ha estat un any força negatiu per a les empreses catalanes (en activitat, beneficis i rendibilitat), en línia amb la resta d'indicadors econòmics, fet que trenca amb la tendència positiva que s'havia iniciat el 2014. Tanmateix, la situació financera de les empreses el 2019 estava força sanejada i això l'ha permès poder afrontar millor la crisi de la Covid-19. La Memòria d'aquesta any també s'inclou un monogràfic que analitza l'evolució de la situació econòmicofinancera de les empreses catalanes durant la darrera dècada (2010-2019).

Pel que fa a les perspectives de creixement, la Cambra de Comerç de Barcelona preveu que l'economia catalana recuperi el nivell de PIB que tenia abans de la pandèmia a finals de 2022. Concretament, les previsions apunten a un creixement del PIB català del 6,0% per al 2021 i del 6,1% l'any 2022, tot i que es podrien revisar a l'alça vista la ràpida recuperació d'alguns sectors econòmics. Aquestes previsions suposen l'assoliment de la immunitat de grup després de l'estiu i que, per tant, ja no seran necessàries noves restriccions a la mobilitat a partir del tercer trimestre de 2021. A més, contempen un fort repunt del consum privat a partir de la segona meitat del 2021 gràcies a la millora de les expectatives, la recuperació del mercat laboral i una major propensió al consum fruit de l'estalvi forçós que van haver de realitzar les famílies al llarg del 2020. Finalment, a partir de la segona meitat de 2021 i sobretot de cara al 2022 s'espera que arribi una part important de les transferències dels fons del Next Generation EU, el que suposarà una injecció d'inversió molt important que podria aportar fins a dos punts de creixement extra al PIB anual.

Les crisis porten oportunitats i en concret aquesta ens portarà cap a una nova transformació econòmica en la qual Catalunya, estic convençut, tindrà un paper fonamental a Europa. Els fons extraordinaris del Next Generation EU representen un repte majúscul, no només pel que fa a la seva execució eficient, sinó perquè representen una oportunitat única per impulsar un model econòmic més digitalitzat, sostenible i equitatiu.

En nom del Consell General de Cambres de Catalunya vull agrair a tot l'equip redactor del Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona i als experts que han col·laborat en la *Memòria* d'enguany, la qualitat i el rigor de les seves anàlisis i reflexions. És fonamental que donem continuïtat a projectes d'interès general per a la societat catalana com és la *Memòria econòmica de Catalunya*, i en aquest sentit vull agrair el suport rebut aquest any per part del departament de Presidència de la Generalitat. Això ens anima a seguir treballant per publicar una *Memòria* millorada i ampliada cada any amb nous temes d'interès per al conjunt de l'economia catalana i les demarcacions i comarques que la componen.

Jaume Fàbrega

President del Consell General de Cambres de Catalunya

Índex

11	LA MEMÒRIA EN SÍNTESI
17	I. MARC EXTERIOR
18	1. Economia mundial
27	2. Economia espanyola
37	II. ECONOMIA CATALANA
38	1. Població
39	2. Activitat econòmica
46	3. Sector exterior
52	4. Mercat de treball
56	5. Preus i salaris
58	6. Sector públic
62	7. Previsions econòmiques 2021-2022: una sòlida recuperació de la mà del consum privat i el Next Generation EU
65	III. L'EMPRESA CATALANA
66	1. Presentació
69	2. Anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes
83	3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya
89	4. Conclusions
92	Anàlisi monogràfica de l'evolució patrimonial, financera i econòmica de l'empresa catalana des de l'any 2010 fins a l'any 2019
103	IV. ANÀLISI TERRITORIAL
104	1. Barcelona i comarques
116	La pandèmia ens aportarà canvis al sector turístic per a un món millor (Marian Muro, Turisme de Barcelona)
119	2. Girona i comarques
131	Catalunya s'ha de posar al capdavant de la revolució blockchain (Quirze Salomó, Centre Blockchain de Catalunya)
134	3. Lleida i comarques
146	Un ecosistema d'innovació i noves formes d'organització per a la digitalització en el sector agroalimentari. L'experiència de Lleida (Roberto Garcia i Olga Martín, UdLL, i Xavier Ticó i Miquel Aran, Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida)
151	4. Tarragona i comarques
163	El procés de canvi qualitatiu de la producció agroalimentària a les comarques de Tarragona: impacte i perspectives (Joan Gallardo, Consultor)
169	V. IMPACTE DE LA COVID-19 SOBRE L'ECONOMIA, L'EMPRESA I LA SOCIETAT
172	Efectes de la pandèmia sobre el teixit empresarial. Una anàlisi per demarcacions, sectors i dimensió (Alejandra Marly, Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona)

198	L'any econòmic que no va ser (Guillem López i Casanovas, Catedràtic de la UPF)
202	El teletreball durant la pandèmia: Treballar a casa en lloc de treballar des de casa (Raül Ramos, AQR-IREA, Universitat de Barcelona)
205	Impacte de la Covid-19 sobre el benestar als Països Catalans. Una comparativa europea (Ada Ferrer, IAE-CSIC i Barcelona GSE; Gemma Riera, University of Luxembourg)
211	Com millorar la qualitat de vida dels ciutadans de Catalunya? (Albert Carreras, Catedràtic de la UPF i Institut d'Estudis Catalans)
214	VI. CRONOLOGIA
219	VII. CATALUNYA ESTADÍSTICA

Marc exterior

- El 2020 l'**economia mundial** ha experimentat una caiguda del PIB del 3,3%, la pitjor contracció econòmica en dècades i només comparable a períodes de conflictes bèl·lics d'escala internacional. En perspectiva històrica recent, la magnitud de la crisi econòmica provocada per la Covid-19 ha sigut molt més accentuada que la viscuda el 2009 (en plena crisi financera mundial), fet que posa en evidència el repte majúscul al que s'han enfrontat les administracions públiques i la societat en el seu conjunt.
- L'economia de la **zona euro** ha estat una de les regions del món més afectades per la pandèmia, amb una contracció del PIB del 6,6% el 2020, força superior al -3,5% registrat als Estats Units. Els principals factors que expliquen aquest major impacte són l'elevada contribució al PIB dels serveis que depenen de la interacció social, així com la severitat i duració de les mesures restrictives a l'activitat i la mobilitat adoptades per contenir l'expansió del virus en les diferents onades. Si bé l'impacte del coronavirus ha estat molt profund a tota la regió, cal matissar que la severitat de la crisi no ha sigut homogènia per països. Per una banda, les economies més industrialitzades, com ara Alemanya, Polònia i la República Txeca han patit, en línies generals, menys intensament les conseqüències de la pandèmia. Per contra, països amb una forta dependència dels serveis i del sector turístic com Espanya, Itàlia, Grècia i França han experimentat un descens més accentuat del PIB.
- L'any 2020 l'**economia espanyola** ha experimentat la pitjor contracció del PIB (-10,8%) de la zona euro, el que suposa la dada més negativa de la sèrie històrica de l'INE (el 2009 l'economia espanyola va caure un 3,8%). Un dels motius principals és l'elevada propagació del virus (especialment durant la primera onada), fet que va obligar a la implementació de mesures molt restrictives a l'activitat econòmica i perllongades en el temps. A més, l'elevat pes del turisme a Espanya (12,4% del PIB el 2019) ha actuat d'amplificador del xoc negatiu originat per la Covid-19. Finalment, els ajuts econòmics per esmorteir l'impacte de la pandèmia provinents de l'Estat han estat inferiors en comparació amb les principals economies europees, especialment en el cas dels ajuts directes al teixit empresarial.

Economia catalana

- En el conjunt de l'any, el **PIB** a Catalunya ha caigut un 11,5% el 2020 segons l'Idescat, molt lluny del creixement positiu de l'1,9% registrat l'any anterior. Aquesta contracció del PIB s'ha produït degut a les aportacions negatives tant de la demanda interna (-8,2 p.p.) com de la demanda externa (-3,3 p.p.). El component que explica la meitat de la caiguda del PIB ha estat el consum de les llars degut a la pròpia naturalesa de la Covid-19. En particular, els tancaments administratius van impedir als consumidors realitzar part de la seva despesa habitual, disparant l'estalvi forçós especialment durant el segon trimestre de 2020. La inversió també ha tingut un comportament molt negatiu el 2020, amb una variació del -13,6%. En canvi, el consum públic s'ha incrementat un 5,1% per la despesa sanitària i les mesures extraordinàries preses per pal·liar els efectes de la Covid-19. Finalment, el saldo amb l'estranger ha tingut una aportació negativa al creixement degut essencialment a la caiguda del nombre de turistes estrangers (-82,2% respecte al 2019).
- En referència als **sectors econòmics**, els serveis és el que explica en major mesura la contracció econòmica del 2020 degut al seu elevat pes relatiu i a la important davallada que ha patit (-11,7% del VAB respecte al 2019). Tot i així, cal destacar que l'impacte de la pandèmia ha estat molt més intens al comerç, el transport i l'hostaleria (-25,2% interanual) en comparació amb l'administració pública, la sanitat, l'educació i els serveis socials, que han crescut un 3,0%. La indústria ha caigut menys que els serveis, un 9,0% el 2020, degut a la menor incidència de les mesures restrictives sobre l'activitat en aquest sector. Finalment, a l'agricultura el retrocés del VAB ha estat només del 2,6%. El principal motiu és que el sector no s'ha vist especialment afectat per les limitacions a l'activitat econòmica, atès que ha compensat part de la caiguda de la facturació provinent de la restauració amb un increment de la despesa de les llars.
- L'economia catalana ha finalitzat l'any 2020 amb un **saldo exterior** positiu amb l'estranger d'11.748 M€, que sumat al saldo positiu amb la resta d'Espanya (15.718 M€), dona un saldo exterior total favorable de 27.466 M€, el 12,3% del PIB. Tot i així, la Covid-19 ha reduït substancialment el saldo exte-

rior de Catalunya respecte al 2019, amb un descens interanual del 19,5%. Cal destacar, però, que Catalunya continua sent la comunitat autònoma líder quant a fluxos de béns amb l'exterior, ja que les seves exportacions representen el 25,4% de les estatals i les importacions el 27,7%.

- Pel que fa als **fluxos d'inversió**, segons el Ministeri d'Economia i Competitivitat, el 2020 ha tancat de manera provisional amb un descens de la inversió estrangera a Catalunya del -22,8%, situant-se en 2.965 milions d'euros. Pel que fa al pes de Catalunya en el total de la inversió estrangera, aquest any ha estat del 12,5%, inferior al 16,0% del 2019. Per contra, la inversió de Catalunya a l'estranger ha crescut amb força, passant de 1.330 milions d'euros el 2019 als 3.562 milions el 2020, el que implica un increment del 167,8% interanual. No obstant això, cal puntualitzar que l'any 2019 la inversió catalana a l'estranger va caure de forma excepcional (-77,3%), fet que explica una part important de l'efecte rebot del 2020.
- La Covid-19 ha tingut un impacte important sobre el mercat laboral, força més intens del que apunten els indicadors convencionals de seguiment. En particular, el nombre d'**assalariats "efectius"** (assalariats menys treballadors en ERTO) a Catalunya va patir una contracció del 14,8% respecte a la mitjana d'assalariats del 2019. Pel que fa a l'**ocupació** (sense tenir en compte l'efecte distorsionador dels ERTO), el descens ha estat del 3,0% en mitjana anual l'any 2020, el que equival a uns 104.900 ocupats menys que un any enrere. En xifres absolutes, l'ocupació ha assolit la xifra de 3.335,8 milers de persones en mitjana el 2020. Les dades d'afiliacions a la Seguretat Social confirmen aquesta tendència negativa en l'ocupació, atès que a Catalunya s'ha comptabilitzat una disminució del 2,6% el 2020.
- La **població aturada** a Catalunya es va situar en 482.300 persones de mitjana el 2020, un 13,1% superior a la xifra de 2019. Aquest repunt dels aturats, de 55.900 més respecte a l'any anterior, ha estat molt més moderat al que hauriem observat en cas que no s'haguessin flexibilitzat el criteris d'aprovació dels ERTO. Per sexe, el repunt del nombre d'aturats ha estat significativament superior en el cas de les dones, amb un increment del 15,0% enfront a l'11,2% dels homes. La **taxa d'atur** també ha augmentat de forma significativa, passant de l'11,0% el 2019 al 12,6% el 2020.
- La **inflació** ha estat del -0,4% en mitjana el 2020, un canvi significatiu en comparació amb l'augment moderat de la inflació del 2019 (0,9%). Aquest descens s'explica, en gran

part, per una contribució negativa del component energètic, atès que el preu del petroli va assolir mínims històrics durant el segon trimestre de 2020. En aquest sentit, cal destacar que la inflació subjacent (que exclou els components d'energia i aliments sense elaborar) a Catalunya s'ha situat en el 0,7% el 2020, només quatre dècimes menys que l'any anterior.

- El **cost laboral per hora efectiva** (descomptant les hores no treballades pels ocupats en ERTO) a Catalunya ha assolit els 23,5 euros el 2020, el que suposa un increment del 6,1% respecte al 2019. Aquest fort repunt s'explica essencialment perquè els sectors econòmics menys productius han aplicat els ERTO en major intensitat en comparació amb els que tenen una productivitat elevada, fet que ha provocat que el pes relatiu de les hores treballades efectives dels sectors amb nivells salarials superiors hagi augmentat.
- Pel que fa als **ingressos impositius**, l'administració tributària estatal ha recaptat 37.953 M€ (el 19,6% de la recaptació del conjunt estatal territorialitzable) a les administracions d'hisenda radicades a Catalunya, un 11,9% menys que l'any anterior. En comparació amb la recaptació a la resta de delegacions estatals, la caiguda ha estat més pronunciada a Catalunya (-8% a la resta de delegacions). Això és degut, d'una banda, a que la recaptació d'impostos directes ha retrocedit un 9,7% respecte l'any anterior, més del que ho ha fet al conjunt de delegacions territorials de l'Estat (-6,3%). I, d'altra banda, a que el descens de la recaptació en el capítol dels impostos indirectes ha estat del 14,2% a Catalunya i de l'11,5% al conjunt delegacions territorials. En relació amb els tributs propis i cedits totalment a la Generalitat de Catalunya, la recaptació ha estat de 3.277 milions d'euros el 2020, un 10,5% menys que l'any anterior. D'aquests, la part principal són els tributs cedits, que representen el 96% de la recaptació total i han experimentat un descens de l'11,5%, mentre que els tributs propis representen el 4% restant i han registrat un creixement del 16,5% el 2020 fins als gairebé 137 milions d'euros. Aquest augment ve explicat sobretot pel nou impost sobre les instal·lacions que incideixen en el medi ambient, que ha entrat en vigor el 2020 i ha recaptat durant aquest any 52,5 milions d'euros, convertint-se així en l'impost propi més important en termes monetaris.
- Les **finances catalanes** han tancat el 2020 amb un dèficit públic de 755 milions d'euros, un 43% inferior als 1.329 milions d'euros de 2019. En percentatge del PIB, el dèficit ha passat del 0,56% el 2019 al 0,35% el 2020, la xifra més

baixa des de 2007 malgrat la pandèmia i la caiguda històrica del PIB. Això es deu fonamentalment al fort increment dels ingressos degut a tres factors: els fons extraordinaris rebuts de l'Estat per cobrir les despeses sanitàries, la liquidació del sistema de finançament autonòmic, i les bestretes que es van calcular sota un supòsit de creixement econòmic que no es va revisar quan va arribar la pandèmia. En canvi, els altres ingressos impositius sí que han rebut l'impacte de la Covid-19, tal com ja s'ha comentat. La reducció del dèficit i els baixos tipus d'interès han permès que el deute públic de la Generalitat hagi augmentat només un 0,1%, fins als 79.119 milions d'euros a finals de 2020. Tot i això, en percentatge del PIB ha augmentat en gairebé quatre punts fins al 37,1% enfront al 33,4% de l'any 2019 degut a la forta caiguda de l'activitat econòmica. En comparació amb la resta de comunitats autònomes, Catalunya continua sent la capdavantera en volum de deute i la tercera en deute en percentatge del PIB, només per darrere de la Comunitat Valenciana (48,6%) i Castella la Manxa (39,7%).

Perspectives 2021 i 2022

- Segons les darreres previsions elaborades conjuntament pel Gabinet d'Estudis Econòmics de la Cambra de Comerç de Barcelona i per AQR-Lab de la UB en el mes d'abril del 2021, l'economia catalana registrarà una recuperació en dos anys, repartida a parts iguals entre el 2021 (creixement del 6,0%) i 2022 (6,0%), i no recuperarà el nivell de PIB previ a la pandèmia fins a finals de 2022. Aquestes previsions es recolzen en quatre supòsits importants: que el procés de vacunació avanci de forma ràpida, que no es produeixin noves restriccions a l'activitat econòmica, que el consum privat repunti amb força a partir de la segona meitat del 2021 en part gràcies a l'estalvi forçós que han realitzat les famílies al llarg del 2020, i que els fons del Next Generation EU tinguin un impacte positiu sobre la inversió, que serà més important el 2022 que el 2021. En resum, el 2020 ha estat un dels anys més durs per a la societat i l'economia de les darreres dècades, però també pot suposar un punt d'inflexió en positiu. D'això en dependrà l'aprofitament adequat dels recursos del Next Generation EU i l'aprovació de reformes estructurals de calat que permetin millorar la competitivitat, la sostenibilitat i l'equitat de l'economia catalana.

Empresa catalana

- El capítol dedicat a l'**anàlisi economicofinancera del teixit empresarial** mostra que el 2020 ha estat un any força negatiu

per a les empreses catalanes (en activitat, beneficis i rendibilitat), en línia amb el conjunt d'indicadors econòmics, i que trenca amb la tendència positiva que s'havia iniciat el 2014. El 2020, la rendibilitat del patrimoni net (rendibilitat financera) s'ha reduït al 8,7%, malgrat encara estar en nivells satisfactoris especialment si es consideren els efectes negatius de la pandèmia. Entre les causes d'aquesta reducció cal destacar la disminució de les vendes i del marge, així com la menor rotació dels actius. Tot i això, el bon nivell de rendibilitat es degut al favorable rendiment dels actius i també al palanquejament financer que segueix tenint un valor positiu. El fet que el palanquejament financer sigui positiu vol dir que l'impacte del deute eleva la rendibilitat del patrimoni. Aquesta circumstància es produeix quan el rendiment dels actius és superior al cost de l'endeutament. Per tant, el palanquejament financer ha contribuït favorablement a la rendibilitat, ja que el deute és rendible perquè el seu cost és inferior al rendiment dels actius. Si es comparen les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya es pot comprovar que les segones estan més capitalitzades, però han obtingut menys rendibilitat el 2020, com ja havia succeït en els anys anteriors. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien la millor evolució de les dades d'activitat, valor afegit, palanquejament, resultats excepcionals i rendiment dels actius. En canvi, la productivitat, les despeses financeres i les amortitzacions i les provisiions han evolucionat pitjor a Catalunya. De tota manera aquests resultats s'han de prendre amb molta prevenció atès la baixa representativitat de la mostra trimestral referida al 2020 on les grans empreses tenen un pes important. A més, aquest any el capítol incorpora una anàlisi monogràfica dels resultats economicofinancers de l'empresa catalana durant la dècada de 2010-2019 a partir de les dades de la Central de Balanços Integrada facilitades pel Banc d'Espanya.

Anàlisi territorial

- La pandèmia Covid-19 ha impactat molt significativament sobre l'economia de la demarcació de **Barcelona**. Segons estimacions del Banc d'Espanya (BdE), l'activitat hauria caigut un 11,7% el 2020, en línia amb la mitjana catalana. Per sectors, les dades de l'Enquesta de clima empresarial mostren que la marxa dels negocis ha patit una contracció històrica en el conjunt de sectors, però especialment a la indústria i la construcció amb saldos més negatius que els de la mitjana, diferència que no s'ha produït al comerç i resta de serveis –cal tenir present que l'hostaleria no està inclosa en l'anàlisi. Quant a l'evolució del sector turístic, el darrer any la

demarcació només ha rebut 3 milions de turistes, un 77% menys que el 2019 i dels quals quasi una tercera part van ser residents nacionals. Altres indicadors de demanda com les matriculacions de vehicles o la compravenda d'habitatges també reflecteixen la crisi econòmica que ha marcat el 2020 amb caigudes anuals per sobre del 25%. El caràcter global de la pandèmia ha afectat greument la demanda externa amb reduccions en les exportacions i importacions de l'11% i 18%, respectivament, fins a nivells del 2014. Tot això ha tingut clars efectes sobre el teixit empresarial i el mercat de treball. La província de Barcelona ha perdut quasi 16.000 empreses el 2020 (-8,5% en termes relatius). D'aquestes, més d'un 80% han estat del sector serveis. La caiguda sobre l'afiliació no ha estat tant profunda (-2%) gràcies als ERTO. Si es descompten els treballadors ERTO, la caiguda de l'ocupació assalariada afectiva s'hauria situat en el 8,5%. Per aquest mateix motiu, la taxa d'atur estimada només ha augmentat 1,6 punts fins al 12,5% en mitjana anual. A nivell comarcal, l'impacte sobre els afiliats i les empreses ha estat pràcticament generalitzat a tots els territoris, però amb intensitats significativament diferents en funció de l'activitat econòmica predominant, sent les més dependents del turisme estranger i les ubicades al litoral les més afectades.

- **Girona** ha estat la demarcació que ha registrat una major caiguda relativa de l'activitat econòmica el 2020. Segons el BdE, la contracció ha estat del 14,2%, 2,7 punts per sobre de la del conjunt de Catalunya. Aquest major retrocés s'explica per la importància del sector turístic en l'economia, molt dependent de la demanda estrangera. Això també s'observa en la marxa dels negocis per sectors, en què, tot i que les xifres són molt negatives i inèdites a tots els casos, el comerç i la resta de serveis, excloent l'hostaleria, presenten els pitjors saldos el 2020. Per acabar de complementar aquests resultats, segons dades de l'INE, la caiguda dels viatgers residents a hotels ha estat del 64%. A més, els establiments hotelers oberts s'han reduït dràsticament, igual que el nombre de places i el personal ocupat. Altres indicadors de demanda interna han evolucionat en una línia similar, per exemple, amb caigudes anuals superiors al 20% al sector automobilístic (matriculacions) i immobiliari (compravendes). En relació amb el comerç exterior de béns, aquesta demarcació és, amb Lleida, l'única que ha mantingut les exportacions el 2020 (0,4% anual) gràcies a la importància del sector càrnic. Tanmateix, la greu afectació sobre la demanda interna ha reduït les importacions un 7,4%. Aquestes variacions han permès mantenir un saldo comercial amb l'estranger positiu. A més, les limitacions a l'activitat han afectat significativa-

ment el teixit empresarial i el mercat de treball. El nombre d'empreses s'ha reduït un 6,7% el 2020 amb quasi 2.000 empreses menys. La indústria i els serveis són els principals sectors que han contribuït a aquesta reducció global. El descens de l'afiliació total ha estat del 2,5%, mig punt per sobre de la mitjana catalana, però aquesta xifra no inclou els treballadors en ERTO ni autònoms en suspensió d'activitat. En cas de descomptar els afiliats en ERTO del total, la caiguda anual dels assalariats hagués estat superior al 10%. Per comarques, l'ocupació ha caigut a totes elles. Al Gironès els afiliats disminueixen un 1,4% i a la Selva, un -2,7%.

- La Covid-19 ha interromput bruscament la dinamització de l'activitat econòmica que la demarcació de **Lleida** va experimentar el 2019. El 2020, el valor afegit brut ha caigut un 8,0% a la demarcació. Amb una menor dependència del turisme estranger i un major pes del sector agroalimentari, l'impacte ha estat menor que al conjunt de Catalunya i que a la resta de demarcacions catalanes. Per sectors (excloent l'hostaleria), la marxa dels negocis mostra caigudes moderades i similars a la indústria, la construcció i el comerç, totes inferiors a la mitjana catalana. En canvi, a la resta de serveis el descens ha estat més intens i en línia amb el de les altres demarcacions. Quant al sector turístic, les reduccions de viatgers i pernoctacions han estat menors que al conjunt de Catalunya, amb quasi 500.000 visitants (-58% anual) i 1,1 milions de pernoctacions (-42%). En la mateixa línia, altres indicadors de demanda interna com són les compravendes immobiliàries i les matriculacions de vehicles també registren caigudes notables (al voltant del 23%). En relació amb la demanda externa, a diferència de la resta de demarcacions, Lleida registra un augment de les exportacions i de les importacions, assolint en ambdós casos màxims històrics. El manteniment del comerç amb l'exterior s'ha donat gràcies al sector agroalimentari i el químic, dels pocs que han rebut un impacte positiu per la pandèmia. En relació amb el teixit empresarial, el 2020 s'han perdut més de 1.000 empreses a Lleida (-7,1%), especialment dels serveis i la indústria. En canvi, el mercat de treball ha patit un descens de les afiliacions més moderat (-1%), gràcies a la posada en marxa dels ERTO, que al llarg del 2020 han afectat més de 9.700 treballadors en mitjana mensual (el 3,6% de Catalunya). Igualment, la província tanca amb una taxa d'atur estimada que s'enfila fins al 14% al desembre del 2020. Per comarques, el nombre d'empreses es redueix a totes elles entre un 3% a la Noguera i un 9% al Pallars Sobirà. L'impacte sobre els afiliats ha estat més heterogeni amb territoris on s'han mantingut estables i d'altres amb descensos importants (al Segrià, del -1,2%).

- L'activitat econòmica ha retrocedit un 11,4% a la demarcació de **Tarragona** el 2020 segons estimacions del BdE. Aquest descens és similar al de la mitjana catalana, i tot i que les comarques costaneres s'han vist afectades per la manca de turisme estranger, les que depenen de la indústria química o agroalimentària han rebut un impacte menor. Per sectors, la indústria i els serveis –sense comerç ni hostaleria– han patit la caiguda més important, seguits de la construcció i el comerç amb reduccions lleugerament per sota de les de la mitjana catalana. Una manera d'aproximar l'impacte en l'hostaleria és a través del sector turístic. Tarragona ha passat de rebre quasi 3 milions de viatgers allotjats a establiments hotelers el 2019 a poc més de 800.000 el 2020 i el nombre d'establiments oberts s'ha reduït més d'un 40%. Juntament amb aquests resultats, altres indicadors de demanda interna com les matriculacions de vehicles o la compravenda d'habitatges han caigut més d'un 20% el darrer any. Pel que fa al comerç exterior, es redueixen tant les exportacions (-13%) com les importacions (-25%). L'impacte en el descens de les vendes del sector químic i del petroli i derivats ve determinat per l'evolució dels preus de l'energia. Tot i així, el nombre d'empreses exportadores consolidades s'ha incrementat el 2020. En relació amb el teixit empresarial, aquest s'ha reduït un 6% el 2020 el que s'ha traduït en una pèrdua de més de 1.500 empreses a la demarcació –el 80% han estat empreses dedicades als serveis. Els efectes sobre el mercat de treball han estat menors gràcies a la posada en marxa dels ERTO. El 2020, l'afiliació total només ha retrocedit un 1,1%, si bé no inclou els més de 18.000 treballadors que han estat en ERTO en mitjana mensual el darrer any (el 7% del total de Catalunya). En aquest sentit, la taxa d'atur també té en compte aquests treballadors com a actius, de manera que la taxa estimada sols hauria augmentat 1,8 punts fins al 15,3%. A nivell comarcal, el teixit empresarial s'ha reduït a tots els territoris amb intensitats diferents (des del -1,6% de la Terra Alta fins al -8,7% del Tarragonès). En canvi, l'evolució dels afiliats ha sigut heterogènia amb comarques on s'ha mantingut estable, d'altres on inclús ha augmentat i d'altres on ha disminuït, com al Tarragonès (-1,1%).

Monogràfic: “Impacte de la Covid-19 sobre l'economia, l'empresa i la societat”

- El tema monogràfic de la Memòria d'enguany tracta des d'una perspectiva holística l'impacte de la Covid-19 un any després de la seva eclosió. Amb aquest motiu s'incorporen nou articles d'experts que, d'una banda, aporten la seva visió de com ha afectat la pandèmia a àmbits socials com el sanitari, el benestar o la forma de treballar, i, d'altra banda,

ajuden a aprofundir en àmbits temàtics clau com són les empreses, el turisme o la revolució tecnològica actual. L'objectiu és complementar l'anàlisi dels principals indicadors de caire econòmic que es fa al llarg dels capítols previs per tal de proporcionar al lector una visió àmplia dels efectes d'una crisi que ha trastocat en tots els aspectes i a tots nivells el nostre dia a dia tal com el coneixíem.

- L'article monogràfic **“Efectes de la pandèmia sobre el teixit empresarial. Una anàlisi per demarcacions, sectors i dimensió”** aprofundeix en l'impacte sense precedents en la sèrie històrica que ha tingut la Covid-19 sobre les empreses catalanes des d'una perspectiva inèdita fins ara. A partir de les dades de comptes de cotització, terme equiparable al d'empreses, l'estudi combina la vessant sectorial amb la de dimensió per identificar els efectes desiguals entre les petites, mitjanes i grans empreses, alhora que entre les diferents activitats econòmiques que desenvolupen, atès que les restriccions que han servit per frenar la crisi sanitària han tingut aplicacions i conseqüències divergents segons els subsectors. Aquesta anàlisi posa de manifest l'elevat impacte de l'embat de la primera onada amb la pèrdua de pràcticament 22.000 empreses entre el febrer i el març del 2020 va ser molt significatiu sobre les microempreses dedicades a les indústries manufactureres, el comerç, l'hostaleria i la construcció. Igualment, un any després, s'observa com ha estat aquest darrer sector el que s'ha recuperat més ràpidament i de manera transversal, mentre que el ritme de la resta està sent més gradual. Un cop vistes les conseqüències a curt termini per al conjunt de Catalunya, les dades permeten fer una comparativa entre la crisi actual i la recessió economicofinancera del 2008. La naturalesa exògena i abrupta d'aquesta primera envers les causes endògenes i estructurals de l'anterior, dona lloc a una evolució molt diferent, marcada pels rebots en aquesta crisi a mesura que s'han reduït les restriccions, en contraposició a la progressió més lenta en l'anterior.

A l'anàlisi anterior se li suma la perspectiva territorial amb dades per a les quatre demarcacions catalanes. En aquest sentit la composició estructural de l'economia de cada territori ha determinat la profunditat dels efectes, amb una major exposició d'aquells més dependents del turisme estranger i amb un major pes de micro i petites empreses. La possibilitat d'accedir a les línies de l'ICO per disposar de liquiditat i recórrer als ERTO per mantenir la plantilla (i les rendes dels treballadors), han estat mesures clau per limitar l'impacte de la pandèmia sobre el teixit empresarial.

1. Economia mundial

Covid, Covid i, malauradament, més Covid. Demanem disculpes al lector per avançat, però la paraula més repetida de la *Memòria Econòmica de Catalunya del 2020* fa referència a la pandèmia mundial provocada pel SARS-CoV-2. Des de fa vàries dècades, mai un únic factor havia tingut tanta incidència a l'hora d'explicar, ja no només la conjuntura econòmica catalana i mundial, sinó el transcurs de la nostra vida quotidiana, la capacitat de relacionar-nos amb els nostres familiars i éssers estimats o la planificació de les nostres vacances i activitats de lleure, entre d'altres. També advertim que el repàs de les xifres econòmiques del 2020 és veritablement desolador per la magnitud de la caiguda en bona part dels indicadors. Malgrat que la Memòria d'enguany serà una recopilació de males notícies, l'any 2020 també ens ha deixat lliçons importants i pot esdevenir un punt d'inflexió crucial per a Europa gràcies a l'aprovació del nou Pla de Recuperació Europeu (Next Generation EU) si aprofitem adequadament aquesta oportunitat.

La tasca de les institucions internacionals i altres entitats privades que realitzen previsions econòmiques periòdiques es pot resumir a grans trets com la identificació dels principals factors que condicionaran la conjuntura en els propers mesos. En base a aquesta anàlisi, es realitzen previsions en funció de la probabilitat que es materialitzin els diversos escenaris contemplats. Per exemple, abans de l'esclat de la pandèmia, la major part d'entitats coincidien en què les tensions comercials entre els Estats Units i la Xina i la consegüent desacceleració del comerç internacional, la sortida acordada o no del Regne Unit de la Unió Europea i l'evolució del sector de l'automòbil esdevindrien factors essencials per entendre la conjuntura econòmica mundial del 2020. No obstant això, l'activitat econòmica del 2020 ha vingut altament determinada per l'evolució de la pandèmia i la capacitat de resposta dels estats a l'hora d'aprovar mesures sanitàries i econòmiques efectives.

Tot i que podria semblar que això hauria de simplificar la feina als economistes (reduïx el nombre de fenòmens a tenir en compte per realitzar una previsió), el cert és que l'enorme complexitat per preveure la propagació del virus i la consegüent resposta per part de les institucions i els agents econòmics ha provocat una constant revisió de les previsions econòmiques del 2020 i 2021. En aquest sentit,

tot i que el terme *Covid* ha estat el protagonista de l'any, una de les paraules més utilitzades per descriure l'evolució de l'activitat econòmica ha estat *incertesa*, fet que s'ha traduït en un increment del rang de previsions elaborades per part dels experts.

Només per il·lustrar la magnitud del desconcert i la incertesa viscuda des de l'inici de la pandèmia amb un exemple, el 20 de gener de 2020 el Fons Monetari Internacional (FMI) va fer públic el seu habitual document de previsions econòmiques. Concretament, la institució preveia un creixement mundial del Producte Interior Brut (PIB) del 3,3% per al 2020 i enlloc es feia referència a l'aparició del SARS-CoV-2 que ja s'havia detectat a la Xina. A l'abril, l'FMI va batejar el seu informe de previsions amb el títol "The Great Lockdown" (en referència al confinament i la paralització forçosa de l'activitat econòmica), amb una revisió històrica de l'evolució de l'activitat econòmica global fins al -3,0% per al conjunt del 2020. En l'última actualització de 2020 (octubre), l'entitat rebaixava encara més les seves previsions, amb una contracció del PIB mundial del 4,4%. En definitiva, mai no havia estat tan certa l'afirmació sarcàstica de Yogi Berra (jugador de beisbol americà) quan va sentenciar que "fer previsions és complicat, especialment sobre el futur". Finalment, el PIB global ha patit una contracció del 3,3% l'any 2020, segons el mateix organisme.

Tot i que es poden trobar certs paral·lelismes entre la crisi econòmica mundial del 2009 i la provocada per la Covid-19 (fort descens inicial de les borses, augment del deute públic com a resposta dels estats per pal·liar els efectes econòmics, política monetària expansiva, etc.), la naturalesa de la crisi actual ha sigut molt diferent a altres episodis recents de contracció econòmica. Per exemple, la crisi del 2009 a Espanya va ser producte d'una bombolla immobiliària que, un cop esclatada, va originar una elevada destrucció de llocs de treball, causant enormes pèrdues al sector. Això va provocar la famosa crisi bancària i, anys posteriors, una crisi de deute sobirà agreujada per la passivitat del Banc Central Europeu (BCE), un augment de l'austeritat pressupostària per contenir els dèficits públics i la manca d'un instrument fiscal a nivell europeu. Malgrat que a l'economia europea, i especialment a l'espanyola, la crisi del 2009 les va colpejar amb força, la pèrdua d'activitat econòmica i l'increment de l'atur es va produir de forma esglaonada en el temps.

En canvi, la crisi econòmica originada per la Covid-19 presenta tres característiques molt diferenciades respecte a la crisi financera mundial del 2009. En primer lloc, el xoc ha estat de naturalesa exògena, això és, no ha estat producte de l'acumulació de desequilibris macroeconòmics (excés de deute públic o privat, bombolla immobiliària o de crèdit, etc.). En segon lloc, ha reduït molt significativament i de forma simultània la capacitat productiva mundial (les empreses han hagut de tancar per les mesures restrictives a l'activitat imposades per part de les autoritats) i a la demanda agregada dels agents econòmics (els consumidors i les empreses han reduït la seva despesa i inversió degut al confinament domiciliari i a les males perspectives de negoci). Les polítiques de distanciament social, si bé han resultat absolutament essencials per evitar una mortalitat encara més elevada, han comportat la pitjor reducció de l'activitat econòmica des de la Segona Guerra Mundial. Concretament, el PIB es va contraure en el 2T de 2020 un 14,7% a la zona euro, un 20,8% al Regne Unit, un 10,3% al Japó i un 9,0% als Estats Units.

Malgrat que el segon trimestre de 2020 va ser el pitjor pel que fa a la intensitat de la caiguda del PIB a la major part d'economies, els governs (en absència de bons sistemes de prevenció i de rastrejament) han hagut de fer front al dilema entre salut pública i economia des de l'inici de la pandèmia. Concretament, els països han anat relaxant o endurint les mesures d'aïllament social en funció del nombre de contagis i la saturació dels respectius sistemes de salut. Entre d'altres factors, aquest estira i arronsa és el que ha propiciat les diferents onades del coronavirus i el que també ha permès impulsar la recuperació parcial de les diferents economies per donar oxigen al teixit productiu més castigat per la pandèmia.

Un tercer aspecte clarament distintiu pel que fa a la gestió de la crisi econòmica de la Covid-19 a Europa en relació amb la crisi financera del 2009 ha estat la contundència amb la que les diferents institucions nacionals i supranacionals han actuat per mitigar-ne l'impacte econòmic. En primer lloc, després d'un inici dubitatiu per part de la presidenta del BCE Christine Lagarde (el 12 de març de 2020 va afirmar que l'objectiu de la institució no consistia en reduir les primes de risc dels estats més dèbils de l'eurozona), la seva capacitat comunicativa i els programes de compra de deute públic i de millora de l'accés al crèdit van aconseguir calmar els mercats financers, mantenint les primes de risc dels països perifèrics en mínims històrics. Aquesta actuació contundent del BCE, que contrasta amb la passivitat durant els primers anys de la crisi bancària del 2009, ha

permès als estats finançar l'augment de la despesa pública sense que això hagi comportat un increment del cost del deute.

En segon lloc, la Comissió Europea va anunciar el 20 de març que flexibilitzava les regles fiscals del Pacte d'Estabilitat i Creixement de la Unió Europea per al 2020 i 2021, fet que permetrà als estats membres endeutar-se tot el que consideressin oportú durant aquest període. Addicionalment, el Consell Europeu va aconseguir aprovar el 21 de juliol de 2020 (després d'un intens procés de negociació entre els diferents estats membres) per primer cop a la història de la UE un instrument fiscal europeu finançat a través de l'emissió de deute mancomanat. Aquest nou paquet fiscal, anomenat Next Generation EU, comptarà amb un pressupost total de 750.000 milions d'euros (390.000 milions de transferències a fons perdut i 360.000 milions en crèdits) i té per objectiu impulsar les economies europees cap a una economia més sostenible mediambientalment, promoure la transformació digital i mitigar l'impacte econòmic i social de la pandèmia.

La Covid-19 ha propiciat la major mobilització de recursos de la història per part dels estats en termes globals. L'FMI estima que, des del mes de gener de 2020 fins al 17 de març de 2021 els països de tot el món han aprovat polítiques d'impuls fiscal (augment discrecional de la despesa i de reducció d'impostos) per valor de l'11,4% del PIB mundial de l'any 2019, uns 8,7 bilions d'euros. Pel que fa a les mesures de liquiditat (essencialment crèdits amb garanties estatals), la institució calcula que s'han aprovat uns 5,4 bilions d'euros addicionals (7,0% del PIB global del 2019).

Tot i la gran aportació de recursos a nivell mundial per frenar l'impacte econòmic de la pandèmia, aquest esforç no ha estat simètric entre països i regions del món. Entre els estats que han aprovat mesures d'impuls fiscal més contundents fins al març de 2021 es troben els Estats Units (24,9% del PIB de 2019), el Regne Unit (15,5%) i el Japó (15,6%). El primer país de la Unió Europea en aparèixer en el rànquing d'economies que més recursos públics han mobilitzat en forma de despesa pública o reducció de la pressió fiscal és Grècia (12,3% del PIB de 2019), seguit d'Alemanya (10,8%), Itàlia (8,0%), Bèlgica (7,7%) i França (7,3%). En canvi, Espanya s'ha quedat molt lluny dels països capdavanters a nivell mundial pel que fa a polítiques d'impuls fiscal, però també a una distància significativa en relació amb els països de la Unió Europea que han realitzat un major esforç fiscal, amb una aportació del 7,0% del PIB (uns 85.000 milions d'euros). Cal matissar que aquests

càlculs no inclouen les mesures adoptades per les comunitats autònomes ni les d'àmbit municipal (gràfic 1.1).

Adicionalment, els estats també han aprovat crèdits amb avals públics per tal d'esmoreir temporalment la manca de liquiditat de les empreses fruit de les restriccions a l'activitat. En aquest àmbit, Itàlia ha estat el país que va aprovar un paquet més ambiciós (33,1% del PIB de 2019), seguit del Japó (27,8%) i Alemanya (27,4%). En un segon nivell pel que fa a la importància d'aquest paquet de mesures respecte al PIB se situen el Regne Unit (15,4%), França (14,9%), Dinamarca (13,7%) i Espanya (13,2%).

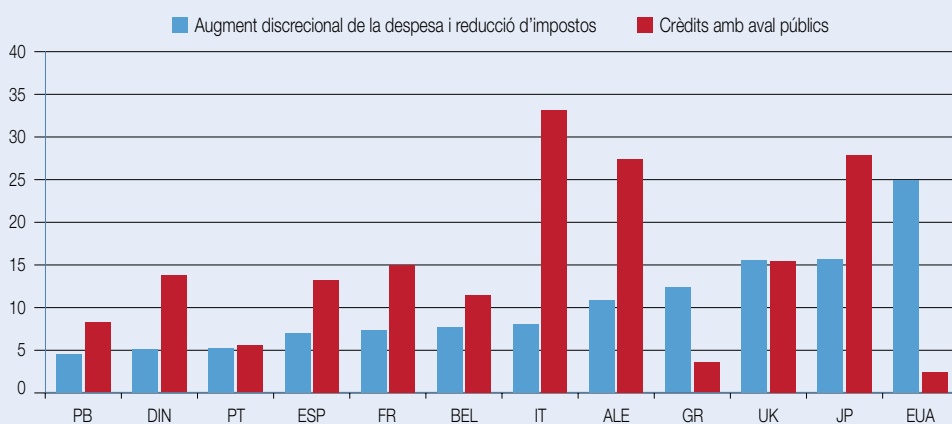
Malgrat l'elevat compromís de la major part de les economies avançades per mantenir les rendes de treballadors i empreses, juntament amb l'aprovació de mesures per garantir la liquiditat del teixit empresarial, aquest esforç sense precedents només ha servit per esmoreir parcialment la contracció històrica de l'activitat econòmica global. Concretament, el **PIB mundial** ha passat de créixer un 2,8% el 2019 al caure un 3,3% el 2020, el pitjor descens de l'activitat en dècades i només comparable a períodes de conflictes bèl·lics d'escala internacional com ara la Primera o la Segona Guerra Mundial. Per posar en perspectiva històrica recent la magnitud de la crisi econòmica provocada per la Covid-19, l'únic any de la sèrie de l'FMI (que comença al 1980) amb una variació negativa del PIB mundial va ser la protagonitzada l'any 2009, amb una taxa del -0,1%. Adicionalment, ens hem de remuntar al 0,5% d'augment l'any 1982 per obtenir un creixement inferior al 2%. Aquestes xifres posen en evidència l'elevada intensitat de la crisi

econòmica actual i el repte majúscul al que s'enfronten actualment les administracions públiques.

Si bé la pràctica totalitat de les economies s'han vist greument afectades per la Covid-19, la magnitud de la contracció econòmica no ha estat la mateixa arreu del món per tres motius principals. Un primer factor que ha incidit de forma crucial en l'evolució de l'economia durant el decurs del 2020 ha estat la capacitat de contenir eficaçment la propagació del virus. Així, les economies amb menys casos d'infectats de Covid-19 per habitant són les que, en línies generals, han pogut aplicar mesures més permissives en termes de mobilitat i apertura del teixit empresarial. En segon lloc, els països on els serveis com ara el turisme, el comerç minorista, la restauració i l'oci i la cultura representen una major proporció en percentatge del seu PIB són les que més han patit les conseqüències econòmiques del coronavirus. Per contra, les economies més industrialitzades han aguantat millor l'embat de la pandèmia degut al menor grau de dependència de la interacció social en aquestes activitats. Finalment, i tal i com s'ha exposat anteriorment, els països amb els programes d'impuls fiscal i crèdits més ambiciosos són els que més han contribuït a mitigar la contracció de l'activitat econòmica.

Tenint en compte aquest triple eix que explica les diferències pel que fa a la caiguda del PIB el 2020, no hauria de sorprendre el fet que el descens de l'activitat econòmica entre les economies desenvolupades hagi estat en mitjana superior al de la resta del món. Concretament, la contracció del PIB a les economies avançades s'ha situat en el

Gràfic 1.1
Mesures fiscals i de liquiditat en resposta a la Covid-19 per països
(en % del PIB de 2019)

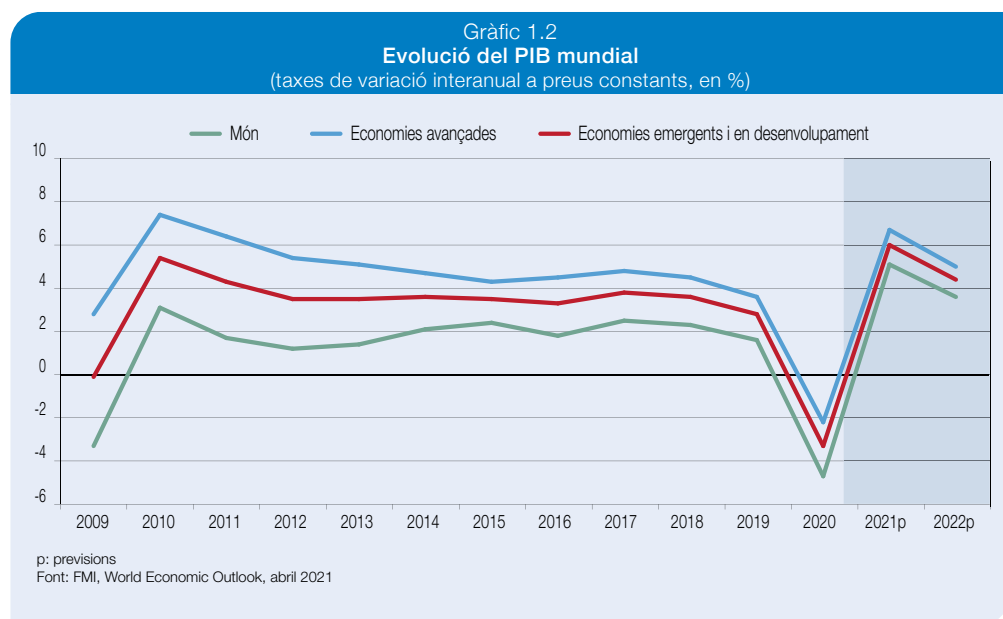
Font: FMI, World Economic Outlook Abril i Fiscal Monitor Database, Abril 2021

-4,7% l'any 2020, 1,4 punts percentuals més respecte la caiguda del PIB mundial (-3,3%). El principal motiu que explica aquest diferencial de creixement és l'elevada terciarització de les economies desenvolupades, fet que ha propiciat que les mesures d'aïllament social tinguin un impacte econòmic superior en aquest grup de països. A més, la caiguda d'activitat econòmica entre les regions més riques del món tampoc ha estat homogènia. Per exemple, si bé el PIB a la zona euro ha caigut un 6,6%, als Estats Units, Austràlia i al Japó ho ha fet un 3,5%, 2,4% i 4,8%, respectivament. Quant a les economies emergents i en vies de desenvolupament, la contracció del PIB ha estat inferior en mitjana respecte a les economies avançades, amb un descens del 2,2% l'any 2020. Cal matissar, però, que aquesta caiguda més moderada s'explica, en gran part, per la resiliència de l'economia xinesa i la seva capacitat de controlar la propagació del coronavirus, fet que ha permès l'ha créixer un 2,3% tot i ser el país on primer es va detectar l'emergència del SARS-CoV-2. En canvi, altres economies emergents han patit contraccions acusades de la seva activitat econòmica, com ara l'Índia (-8,0%), el Brasil (-4,1%) i Rússia (-3,1%) (gràfic 1.2).

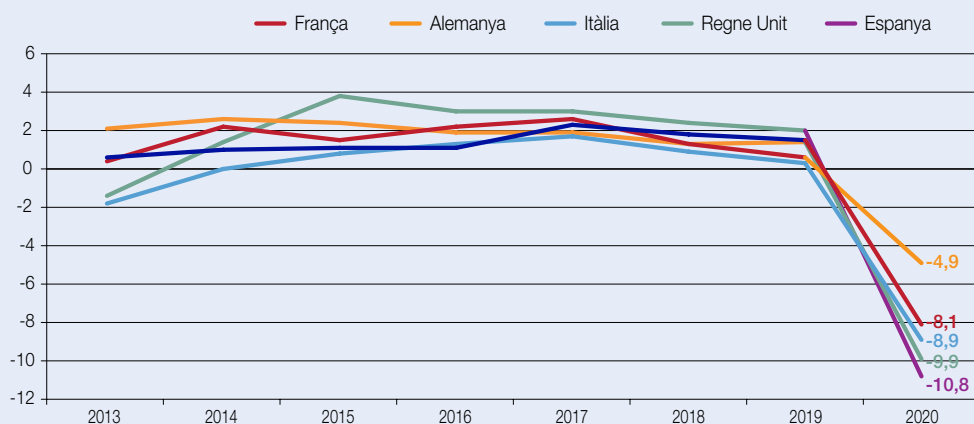
L'economia de la **zona euro**, principal soci comercial de l'economia catalana, ha estat una de les regions del món més afectades per la pandèmia, passant d'un creixement del PIB de l'1,3% l'any 2019 a una contracció del PIB del 6,6% el 2020. Els principals factors que expliquen l'afectació especialment intensa de la Covid-19 sobre la regió són, tal i com s'ha comentat anteriorment, l'elevada contribució dels serveis relacionats amb el contacte social (hostaleria,

restauració, cultura, oci, etc.) al PIB, així com la severitat i duració de les mesures restrictives a l'activitat empresarial. Si bé l'impacte del coronavirus ha estat molt profund a tots els estats membres de l'eurozona i la Unió Europea, cal matissar que la severitat de la crisi no ha sigut uniforme. Per una banda, les economies més industrialitzades han patit, en línies generals, menys intensament les conseqüències de la pandèmia, com ho posa de manifest el fet que la caiguda del PIB a Alemanya (-4,9%), Polònia (-2,7%) i la República Txeca (-5,7%) hagi estat clarament inferior a la mitjana de la zona euro. Per contra, països amb una forta dependència dels serveis i del sector turístic com Itàlia (-8,9%), França (-8,1%) i Portugal (-7,6%) han experimentat un descens més accentuat del PIB. El cas més extrem ha estat el d'Espanya, amb una contracció del PIB del 10,8%, en bona part degut a l'elevat pes del turisme sobre la seva economia –el 12,4% del PIB i el 12,9% del total d'ocupació l'any 2019 segons l'Institut Nacional d'Estadística (INE) (gràfic 1.3).

Més enllà de la pandèmia, una altra font d'incertesa a Europa ha estat el procés de negociació entre el Regne Unit i la Unió Europea per aprovar un acord comercial després del període de transició que finalitzava el 31 de desembre de 2020. Cal remarcar que el passat 31 de gener de 2020 es va acabar materialitzant la sortida política del Regne Unit de les institucions europees, però no va ser fins al 24 de desembre de 2020 que finalment es va firmar un acord comercial *in extremis*. Tot i que encara és aviat per fer una anàlisi rigorosa de l'impacte que tindrà el Brexit sobre l'economia britànica i el conjunt de la Unió Europea, els

Gràfic 1.3
Evolució del PIB als principals països europeus
 (taxes de variació interanual a preus constants, en %)

Font: Eurostat

primers efectes pel que fa al comerç de béns i serveis ja s'han fet notar durant els primers mesos de l'any 2021. Concretament, les dades posen de manifest un alentiment dels fluxos comercials entre ambdues regions degut a l'augment dels costos burocràtics i de compliment normatiu als que han de fer front les empreses, especialment les britàniques.

L'impacte de la pandèmia a les **economies en desenvolupament a Europa** ha estat inferior en comparació amb la mitjana de l'eurozona, atès que el PIB ha caigut fins al 2,0% l'any 2020. Concretament, Rússia ha experimentat una contracció del 3,1% i Turquia ha sorprès positivament, amb un creixement de l'1,8% per al conjunt del 2020 malgrat la pandèmia. Per contra, els països més turístics de la regió també han patit fortament les conseqüències de la Covid-19. Aquest ha estat el cas de Croàcia, amb un descens del 9,0% del PIB l'any 2020.

El PIB dels **Estats Units** va registrar una contracció del 3,5% el 2020, força més continguda que el 6,6% registrat a la zona euro i molt en línia amb el descens del PIB mundial (-3,3%). Aquesta major resiliència de l'economia nord-americana s'explica en gran mesura per una caiguda menys pronunciada del consum privat (-3,9%) i de la inversió (-0,8%) en relació amb l'eurozona, on la contracció del consum i la inversió ha estat del 8,0% i el 8,3%, respectivament. En el seu conjunt, el descens de la demanda domèstica a la zona euro ha sigut del 6,1%, molt superior a la dels Estats Units (-2,7%). Els factors principals que expliquen la millor evolució de l'economia nord-americana són

l'aplicació de mesures menys restrictives per contenir la propagació del virus, un major protagonisme de la política fiscal per contenir el descens de les rendes i un marge més elevat de la política monetària per part de la Reserva Federal dels Estats Units, que li ha permès baixar els tipus d'interès de referència.

Al **Japó**, l'impacte de la pandèmia no ha estat tan notable com a l'eurozona tot i ser un país amb un pes molt elevat del sector serveis. Concretament, l'economia nipona ha experimentat una contracció del PIB del 4,8% l'any 2020, amb un descens del consum privat i la inversió del 5,9% i el 4,1%, respectivament. Tal i com s'ha destacat anteriorment, el Japó ha estat un dels països amb una política fiscal més expansiva l'any 2020 (15,6% del PIB), amb l'objectiu de contenir el descens de l'activitat econòmica. Addicionalment, la seva capacitat a l'hora de contenir el virus (la proporció de morts per habitant és una de les més baixes del planeta) ha permès que les mesures restrictives a la mobilitat i l'activitat econòmica no fossin tan severes.

El PIB al **Regne Unit** s'ha desplomat un 9,9% l'any 2020, una de les pitjors caigudes registrades entre les economies avançades. Un dels motius que expliquen la major severitat de la Covid-19 sobre l'economia britànica ha estat l'elevada propagació del virus entre la seva població (el nombre acumulat de morts per coronavirus per habitant és dels més elevats del món). Aquest fet ha obligat a les autoritats a aplicar mesures d'aïllament social més restrictives i durant períodes més sostinguts en el temps, després d'un inici dubitatiu pel que fa a l'estratègia epidemiològica per

part del govern liderat per Boris Johnson. A més, tot i que l'impacte del Brexit sobre l'economia britànica és molt incert per l'esclat de la pandèmia, el més probable és que hagi contribuït negativament al creixement econòmic l'any 2020, degut a l'augment de la incertesa i les tensions polítiques viscudes durant els últims mesos de l'any.

Les **economies emergents i en vies de desenvolupament** han experimentat un descens del PIB del 2,2%, clarament inferior al -4,7% registrat per al conjunt de les economies avançades. A l'**Àsia** destaca en positiu el comportament de l'economia xinesa, que ha aconseguit créixer un 2,3% malgrat l'impacte de la Covid-19, impulsada per una bona gestió de la pandèmia, la resiliència del consum privat i el comerç exterior. Tot i així, cal matissar que el creixement del PIB s'ha desaccelerat 3,5 p.p. en comparació amb el registrat l'any 2019 (5,8%).

Pel que fa a l'**Orient Mitjà** i l'**Àsia Central**, el PIB ja disminuït un 2,9% el 2020. Alguns dels països que s'han vist més afectats per la pandèmia han estat els que depenen fortament de les exportacions de petroli, atès que el seu preu s'ha desplomat un 34,0% (en euros) en el conjunt del 2020. Concretament, el PIB a l'Iraq, Emirats Àrabs Units i l'Aràbia Saudita ha caigut un 10,9%, 5,9% i 4,1%, respectivament.

Finalment, la contracció de l'activitat econòmica a l'**Amèrica Llatina** i el **Carib** ha estat de les més elevades del món, situant-se en el 7,0%. Entre les economies més grans de la regió, les caigudes més significatives del PIB les han protagonitzat el Perú (-11,1%), l'Argentina (-10,0%) i Colòmbia (-6,8%), tots tres països amb un pes important del sector turístic.

En relació amb les **previsions de PIB per al 2021** cal tornar a destacar l'elevat grau d'incertesa, atès que l'evolució de l'economia mundial i per regions dependrà –entre altres factors– de la capacitat d'assolir un llindar d'immunitat suficient de la població que permeti retirar de forma definitiva les mesures d'aïllament social. Un bon exemple que posa de manifest el grau d'incertesa és tornar a comparar les previsions de creixement econòmic per al 2021 de l'FMI, en aquest cas les realitzades a l'octubre de 2020 amb les d'abril de 2021. En l'informe d'octubre, la institució preveia un creixement del PIB mundial del 5,2% per al 2021. En canvi, en el seu últim informe el PIB mundial repuntaria 8 dècimes més fins al 6,0%. El motiu principal que explica aquesta diferència és una millor evolució del creixement entre les economies desenvolupades. Concretament,

mentre que l'FMI preveia a l'octubre de 2020 un creixement del 3,9% del PIB el 2021 per a les economies avançades, la darrera estimació situa l'avenç de l'activitat en el 5,1%.

Malgrat les millors perspectives de creixement per al conjunt de les economies avançades l'any 2021, cal destacar que en el seu darrer informe l'FMI ha rebaixat les previsions d'avenç del PIB per a l'eurozona per al 2021 fins al 4,4% (8 dècimes menys respecte a l'octubre de 2020). El motiu d'aquesta modificació s'explica per la lentitud del procés de vacunació a Europa, fet que ha obligat als seus estats membres a imposar restriccions més severes a la mobilitat, especialment durant el primer trimestre de 2021. En canvi, en les previsions d'abril l'FMI ha elevat el creixement el 2021 per als Estats Units fins al 6,4% (3,3 p.p. més que en l'informe d'octubre de 2020). Aquest rebot més pronunciat de l'economia nord-americana rau en l'aprovació del nou paquet d'estímuls fiscals del nou president Joe Biden d'1,9 bilions de dòlars, la forta recuperació del consum privat i en l'eficàcia en el procés de vacunació als Estats Units.

Una conclusió important que es deriva de les darreres previsions de l'FMI és que l'economia mundial i els Estats Units recuperarien els nivells de PIB previs a la Covid-19 a partir del segon trimestre de 2021. En canvi, atès que la caiguda del PIB de la zona euro es va situar en el 6,6% l'any 2020 i la institució preveu un creixement per al 2021 del 4,4%, aquest rebot no seria suficient per compensar la caiguda d'activitat perduda per la Covid-19. Per tant, no serà fins ben entrat el 2022 que el conjunt de l'eurozona serà capaç de recuperar els nivells de PIB previs a l'esclat de la pandèmia. No obstant això, cal destacar que el procés de recuperació serà molt diferent dins la pròpia Unió Econòmica i Monetària (UEM). Per exemple, als Països Baixos i Alemanya la recuperació el 2021 serà suficientment intensa com per recuperar gairebé la caiguda de 2020 i recuperar el nivell de PIB de pre-pandèmia. En canvi, tot i que Espanya és el país on es preveu que el rebot del PIB sigui més pronunciat l'any 2021 (6,4%), l'economia espanyola va ser la que va patir un retrocés més acusat de l'activitat econòmica (-10,8%). Aquest elevat diferencial fa pensar, d'acord amb les previsions de l'FMI, que Espanya no recuperarà els nivells de PIB pre-pandèmia fins a finals del 2022 o inicis del 2023.

En relació amb l'evolució dels **preus** al llarg del 2020, la inflació als països avançats ha experimentat una clara desacceleració en comparació amb l'any anterior, registrant un creixement de només el 0,7% (set dècimes menys que

Quadre 1.1
Principals indicadors econòmics mundials
 Taxes de variació anual (en %)

	2018	2019	2020	2021(P)	2022(P)
PIB real					
Món	3,6	2,8	-3,3	6,0	4,4
Països avançats	2,3	1,6	-4,7	5,1	3,6
Estats Units	3,0	2,2	-3,5	6,4	3,5
Canadà	2,4	1,9	-5,4	5,0	4,7
Japó	0,6	0,3	-4,8	3,3	2,5
Zona Euro	1,9	1,3	-6,6	4,4	3,8
Alemanya	1,3	0,6	-4,9	3,6	3,4
França	1,9	1,5	-8,2	5,8	4,2
Itàlia	0,9	0,3	-8,9	4,2	3,6
Espanya	2,4	2,0	-10,8	6,4	4,7
Regne Unit	1,3	1,4	-9,9	5,3	5,1
Països emergents i en desenvolupament	4,5	3,6	-2,2	6,7	5,0
Europa emergent	3,4	2,4	-2,0	4,4	3,9
Rússia	2,8	2,0	-3,1	3,8	3,8
Àfrica subsahariana	3,2	3,2	-1,9	3,4	4,0
Amèrica Llatina i Carib	1,2	0,2	-7,0	4,6	3,1
Brasil	1,8	1,4	-4,1	3,7	2,6
Àsia emergent	6,4	5,3	-1,0	8,6	6,0
Índia	6,5	4,0	-8,0	12,5	6,9
Xina	6,7	5,8	2,3	8,4	5,6
Orient Mitjà i Àsia Central	2,0	1,4	-2,9	3,7	3,8
IPC, mitjana anual					
Països avançats	2,0	1,4	0,7	1,6	1,7
Estats Units	2,4	1,8	1,2	2,3	2,4
Canadà	2,3	1,9	0,7	1,7	2,0
Japó	1,0	0,5	0,0	0,1	0,7
Zona Euro	1,8	1,2	0,3	1,4	1,2
Alemanya	2,0	1,4	0,4	2,2	1,1
França	2,1	1,3	0,5	1,1	1,2
Itàlia	1,2	0,6	-0,1	0,8	0,9
Espanya	1,7	0,7	-0,3	1,0	1,3
Regne Unit	2,5	1,8	0,9	1,5	1,9
Països emergents i en desenvolupament	4,9	5,1	5,1	4,9	4,4
Volum del comerç mundial	3,9	0,9	-8,5	8,4	6,5
Exportacions					
Països avançats	3,6	1,3	-9,5	7,9	6,4
Països emergents i en desenvolupament	3,9	0,5	-5,7	7,6	6,0
Importacions					
Països avançats	3,7	1,7	-9,1	9,1	6,4
Països emergents i en desenvolupament	4,7	-1,0	-8,6	9,0	7,4
Preus de les matèries primeres					
Petroli (mitjana anual en euros)	23,7	-5,2	-34,0	32,8	-7,5
Matèries primeres sense combustibles (mitjana anual en euros)	-3,1	6,4	4,6	8,7	-3,2

(P) Previsions

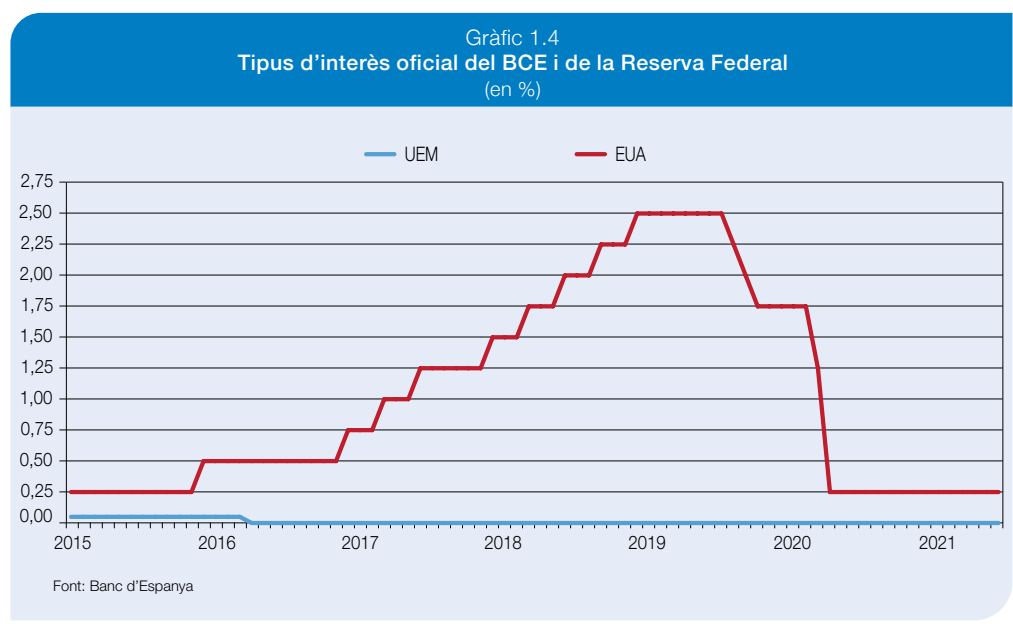
Font: FMI. World Economic Outlook, abril 2021

el 2019). En part, aquesta desacceleració s'explica per la forta caiguda de la demanda domèstica i el consum privat, així com la forta contribució negativa del component energètic fruit de la notable caiguda del preu del petroli en el conjunt del 2020. En canvi, la inflació en el cas dels països emergents i en vies de desenvolupament ha estat idèntica a la registrada l'any 2019, amb un creixement del 5,1%. Pel que fa la inflació subjacent, que detrau l'efecte de les matèries primeres i el component energètic i és un indicador que serveix de referència per a la presa de decisions en política monetària, durant el 2020 s'ha situat força per sota dels objectius dels bancs centrals als països desenvolupats, especialment a l'eurozona (0,9%). Dins la UEM, l'impacte de la pandèmia sobre la caiguda de la inflació ha estat relativament similar entre països. Així, la inflació a Alemanya ha passat de l'1,4% el 2019 al 0,4% el 2020, a França de l'1,3% al 0,5% i Espanya –juntament amb Itàlia– han estat les úniques grans economies de l'eurozona que han experimentat una reducció del nivell de preus respecte al 2019. Espanya ha passat d'una inflació del 0,7% el 2019 a un descens dels preus del 0,3% el 2020.

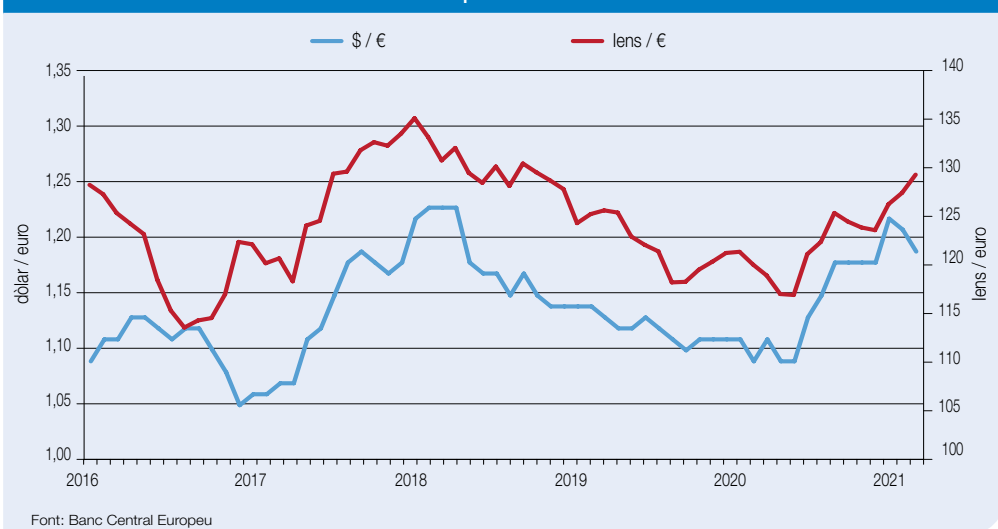
Pel que fa a les previsions d'inflació per al 2021, l'FMI pronostica un avenç generalitzat en el ritme de creixement dels preus a les economies avançades. L'organisme preveu un augment de la inflació principalment per la recuperació de l'activitat econòmica i l'aprovació dels paquets fiscals als EUA i a la UE, fet que generarà una major demanda agregada i provocaria un augment de les tensions inflacionistes a la majoria de sectors econòmics. A més, el fort increment del preu del petroli en

comparació amb el 2020 propiciarà una contribució positiva important del component energètic durant el transcurso del 2021. En canvi, l'organisme ha mantingut molt estables les previsions d'inflació per al conjunt d'economies emergents i en vies de desenvolupament per al 2021, amb un creixement esperat del 4,9% (dues dècimes menys que l'any anterior).

Durant el 2020, un dels principals protagonistes que ha impedit una caiguda encara més significativa de l'activitat econòmica ha estat el nou gir acomodatiu de la **política monetària** implementada pels diferents bancs centrals. En particular, el Consell de Govern del BCE va decidir el 12 de març de 2020 augmentar la compra d'actius sobirans en 120.000 milions d'euros. Veient que aquesta mesura era insuficient davant el repunt dels tipus d'interès sobirans, especialment en els països perifèrics, el 18 de març va fer oficial un nou programa de compra massiva de deute públic i privat, l'anomenat Pandemic Emergency Purchasing Programme (PEPP), dotat inicialment amb 750.000 milions d'euros. Un dels elements importants d'aquest programa és que el BCE pot adquirir actius sense cap restricció de quotes, el que implica que pot comprar de forma il·limitada bons dels països que pateixin un repunt de la seva prima de risc. A més, a l'abril l'organisme ha anunciat mesures per reforçar la liquiditat del sistema financer, amb un paquet extraordinari de refinançament d'operacions a llarg termini. Finalment, el 4 de juny i el 10 de desembre de 2020 el BCE decideix ampliar el PEPP en 600.000 i 500.000 milions d'euros, respectivament, assolint un import total de 1,85 bilions d'euros.

Gràfic 1.5
Evolució del tipus de canvi de l'euro

A l'altra banda de l'Atlàntic, el 3 de març de 2020 la FED decideix reduir el tipus d'interès de referència, més conegut com el "Fed Funds", en 50 p.b. fins a situar-lo en el rang 1,0-1,25%. No obstant això, veient el gran abast de la crisi econòmica, la institució decideix el 15 de març efectuar una baixada addicional de 100 p.b. fins al rang comprès entre el 0,0-0,25% (gràfic 1.4). Addicionalment, anuncia la compra il·limitada de deute públic i posa sobre la taula programes de compra de deute privat en millors condicions de liquiditat per al sistema bancari. Finalment, la FED va canviar el mes d'agost de 2020 la definició del seu objectiu d'inflació. Si bé anteriorment l'objectiu marcat per la institució consistia en assolir el 2% d'inflació, l'actual definició estableix com a criteri a seguir una inflació del 2% de mitjana a llarg termini, permetent creixements per sobre del 2% sense haver d'ajustar la seva política monetària en cas que vinguin precedits de períodes de baixa inflació. En termes pràctics, el que permet aquest canvi és disposar de més marge per continuar amb polítiques monetàries expansives que prioritzin l'objectiu de plena ocupació, al marge de si la inflació assoleix o sobrepasa lleugerament el 2%.

En relació amb la cotització del **tipus de canvi**, l'euro s'ha apreciat de forma notable enfront del dòlar estatunidenc a partir de finals del primer semestre de 2020 en comparació amb els nivells de finals de 2019. Després d'uns primers mesos de relativa estabilitat, el fort repunt va situar el tipus de canvi entorn als 1,18 dòlars/euro el mes de setembre (una apreciació de més del 8% en comparació amb el mes de juny de 2020), seguit d'un període de més estabilitat durant l'últim trimestre de 2020. Diversos factors expli-

quen aquesta evolució. En primer lloc, la política monetària dels Estats Units tenia més marge de maniobra per actuar atès que els tipus d'interès de referència havien augmentat progressivament entre el 2017 i 2019. En canvi, el tipus oficial del BCE porta ancorat en el 0,0% des de començaments de 2016. Això va afavorir un debilitament del dòlar com a moneda de reserva tot i el fort repunt de la incertesa econòmica. Per altra banda, l'aprovació del programa Next Generation EU i la seva elevada dotació econòmica (750.000 milions d'euros, dels quals 390.000 milions són a fons perdut), així com la posada en marxa d'altres paquets de suport econòmic a nivell comunitari, com ara l'instrument de suport europeu de recolzament temporal dels aturats (més conegut com a SURE per les seves inicials en anglès) i el Mecanisme Europeu d'Estabilització (MEDE), van sorprendre positivament als mercats financers, generant unes millors perspectives de creixement de la UEM i enfortint l'euro front al dòlar.

Finalment, després d'una depreciació important de l'euro respecte al ien durant el primer semestre de 2020 degut a una política monetària expansiva molt agressiva del banc central japonès, el tipus de canvi ien/euro ha seguit una trajectòria d'apreciació progressiva durant la segona meitat de 2020 i principis del 2021 (gràfic 1.5).

Una altra de les variables que ha estat més fortament condicionada per la Covid-19 ha estat el preu del petroli, que va registrar una caiguda històrica durant els mesos més durs de tancament de l'economia mundial. El mes de gener de 2020 el cru cotitzava a 63,7 dòlars per barril. El mes

Gràfic 1.6
Evolució del preu del petroli Brent
(dòlars USA/barril)

de març (inici de l'estat d'alarma a Espanya), el preu se situava en els 32 dòlars per barril i a l'abril tocava fons, amb un cost de només 18,4 dòlars per barril (gràfic 1.6).

La principal causa que va motivar la caiguda en picat del preu del cru va ser la forta davallada de l'activitat econòmica i el descens de la mobilitat arrel de les mesures d'aïllament social i de tancaments perimetrals arreu del món. Després de tres mesos en caiguda lliure, a partir del mes de maig el preu del petroli va començar a recuperar-se gràcies a la reactivació progressiva de l'activitat econòmica i a la forta reducció de l'oferta de cru acordada pels membres de l'OPEP i els seus aliats (de 9,7 milions de barrils diaris, el 10% del subministrament mundial) durant els mesos de maig a juliol per contenir el fort descens del preu. Posteriorment, la OPEP va acordar reduir la oferta en 7,7 milions de barrils diaris d'agost a desembre de 2020. Tot i el procés de recuperació gradual del preu del cru, durant els mesos de setembre i octubre de 2020 la cotització del petroli va caure lleugerament degut a l'inici de la segona onada i l'augment de les restriccions a l'activitat econòmica, fet que va propiciar noves caigudes en la demanda de cru.

Els **mercats borsaris** també van patir una davallada històrica durant els primers mesos de 2020. Concretament, l'IBEX va caure dels més de 10.000 punts a mitjans de febrer als 6.107 punts (una caiguda de gairebé el 40%) que va registrar el 16 de març, el primer dilluns posterior a la declaració de l'estat d'alarma del Govern espanyol. Un cop superats els pitjors mesos de la pandèmia, la reactiva-

ció durant el tercer trimestre de 2020 i l'anunci de l'aprovació dels fons europeus van fer repuntar els principals parquets europeus, fins al 80% del nivell pre-pandèmia en el cas de l'IBEX. No obstant això, l'estancament de l'economia en el quart trimestre de l'any degut al repunt de casos de coronavirus i la incertesa sobre l'aprovació d'una vacuna eficaç va provocar un cert retrocés dels parquets internacionals (l'IBEX es va situar a un 64% del nivell precrisi durant el mes d'octubre de 2020). Finalment, a partir del mes de novembre de 2020, les borses mundials han anat guanyant terreny progressivament arrel de l'aprovació de les primeres vacunes contra la Covid-19, fet que va suposar una forta millora de les expectatives empresarials. Tot i aquest repunt, l'IBEX segueix sent una de les borses més afectades per la pandèmia i se situa a finals d'abril al voltant del 85% del nivell pre-pandèmia, molt lluny del S&P500, el Nikkei i l'Euro Stoxx 50, tots tres per sobre del nivell precrisi.

2. Economia espanyola

L'any 2020 Espanya ha registrat una caiguda del **Producte Interior Brut** del 10,8%, segons dades de comptabilitat nacional de l'INE. Aquesta xifra suposa la pitjor caiguda d'activitat de la sèrie històrica, molt superior al segon pitjor registre que es va assolir l'any 2009 quan va esclatar la bombolla immobiliària (-3,8%).

Els anys 2018 i 2019 l'economia espanyola es trobava immersa en un procés progressiu de desacceleració econò-

mica, principalment a causa de la crisi del sector de l'automòbil i el debilitament del ritme de creixement de l'ocupació, juntament amb una reducció de l'avenç del PIB en els països del nostre entorn. El mes de gener de 2020, l'FMI va publicar l'últim informe abans d'incorporar l'impacte del coronavirus i preveia un creixement de l'economia espanyola de l'1,6%, quatre dècimes menys que l'any 2019, fet que consolidava l'evolució a la baixa de l'avenç econòmic registrat durant els anys anteriors. No obstant això, l'esclat de la pandèmia va provocar que la institució realitzés un seguit de correccions a la baixa de les seves previsions de creixement. Concretament, el mes d'abril de 2020 l'FMI projectava una contracció de l'economia espanyola per al 2020 del 8,0% i del 12,8% a l'octubre, degut a una evolució més negativa del previst inicialment durant el primer semestre. Finalment, el descens del PIB s'ha situat entre mig d'aquestes dues magnituds (-10,8%), gràcies a un rebot de l'economia durant el tercer trimestre de l'any més pronunciat del que havia anticipat la institució.

Pel que fa al comportament trimestral de l'activitat econòmica, la taxa de creixement interanual ha seguit una evolució en forma de "v" asimètrica, atès que en el quart trimestre de l'any el creixement es va estancar. Així doncs, mentre que en el primer trimestre del 2020 l'activitat econòmica va caure un 4,3% anual, el descens en el segon trimestre va ser històric (-21,6%), seguit de dos trimestres consecutius de taxes interanuals negatives similars en el tercer i quart trimestre de 2020, del -8,6% i -8,9%, respectivament. Pel que fa a les taxes de variació intertrimestrals, en el primer trimestre de 2020 va caure un 5,4% respecte al quart trimestre de 2020, seguit d'una contracció del 17,8% en el segon. Tot i el fort rebot de l'activitat en el tercer (17,1%), això no va ser suficient com per recuperar els nivells previs a la pandèmia. Finalment, l'economia en el quart trimestre de 2020 es va estancar degut a una forta segona onada de coronavirus i a la implantació de mesures restrictives més severes per controlar-ne l'expansió.

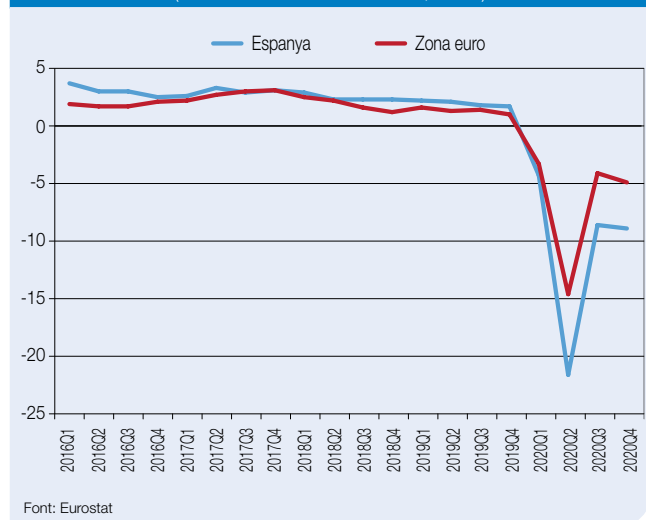
Si comparem l'evolució de l'activitat econòmica a Espanya dins el context europeu, la pandèmia ha estroncat el diferencial positiu de creixement econòmic de l'economia espanyola que es venia produït des del 2015. En canvi, Espanya ha patit en major mesura l'impacte del coronavirus a causa del major pes dels serveis (especialment del turisme, el comerç i les activitats d'oci), d'un teixit productiu més basat en la presència de petites i mitjanes empreses i un model de mercat laboral amb un proporció més significativa de contractes temporals, fet que ha propiciat una major destrucció de llocs de treball. En particular, la caigu-

da del PIB del conjunt de l'eurozona es va situar en el -3,3% en el primer trimestre de 2020 (1 p.p. menys que a Espanya), seguit d'una forta caiguda en el segon (-14,6%), tot i que molt menys intensa (7 p.p. menys) en comparació amb l'economia espanyola. Finalment, el perfil evolutiu del PIB a la UEM en el tercer i quart trimestres de l'any també ha tingut unes taxes de creixement interanuals força més suaus en comparació amb Espanya (gràfic 1.7).

Respecte a la contribució a la variació del PIB de l'economia espanyola l'any 2020, la contracció de la demanda interna és el principal factor que explica el descens de l'activitat, aportant (en negatiu) 8,8 punts sobre una caiguda total del PIB del 10,8%. A més, la demanda externa també ha contribuït negativament en 2 p.p. a causa, principalment, d'una caiguda sense precedents de l'arribada de turistes durant el transcurs del 2020, fet que ha provocat una forta reducció de les exportacions de serveis que s'ha sumat a la de les exportacions de béns.

Dins la demanda interna, el component que explica bona part el descens econòmic ha estat el consum de les llars (representava el 56% del PIB en el quart trimestre de 2019), amb una contribució negativa de 7,0 punts (el 64% del total de la caiguda). Per tant, el descens del consum de les famílies durant el 2020 ha disminuït més intensament que la resta de components, fet que contrasta amb el que ha succeït en la majoria de períodes recessius, atès que el consum privat sol ser més estable que l'evolució del PIB. Aquesta particularitat respon a la pròpia naturalesa de la crisi i a les restriccions implementades per part de les autoritats, fet

Gràfic 1.7
Evolució del PIB a Espanya i la zona euro
(taxes de variació interanual, en %)

que va generar un estalvi forçós especialment acusat durant els mesos més intensos de la primera onada de la Covid-19. En canvi, la contribució al creixement del consum de les administracions públiques s'ha accelerat de forma notable, amb una aportació positiva de 7 dècimes (3 dècimes més que el 2019), fet que ha ajudat a contrarestar, tot i que molt lleument, la caiguda del PIB del 2020. Aquesta major contribució s'explica principalment per un augment de la despesa en sanitat, despesa social, Expedients de Regulació Temporals d'Ocupació (ERTOs) i altres ajudes econòmiques, i l'augment del sou dels funcionaris i de les pensions.

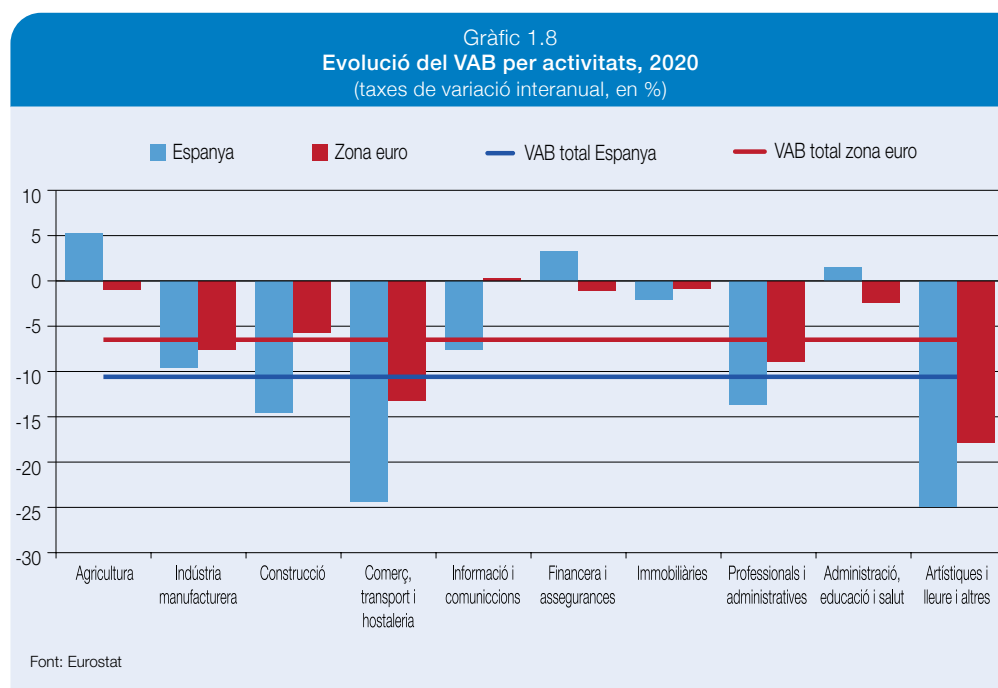
Adicionalment, la inversió privada també ha contribuït a la contracció del PIB espanyol amb una aportació en negatiu de 2,6 punts. Entre els principals factors que expliquen la caiguda de la inversió destaquen la forta davallada d'activitat en el sector industrial, així com l'augment de la incertesa sobre l'evolució de l'economia i dels beneficis empresarials a futur. Malgrat la reducció substancial de la inversió, cal destacar que la magnitud de la seva contracció (explica el 23,9% de la caiguda) està força en línia amb el seu pes sobre el conjunt del PIB – del 20,5% en el quart trimestre de 2019. És d'esperar, però, que de cara al 2021 la inversió privada repunti amb força, animada per la millora de les expectatives i per la posada en marxa del programa d'inversió pública del Next Generation EU.

Com ja s'ha esmentat anteriorment, l'any 2020 també ha tancat amb una aportació negativa de la demanda externa

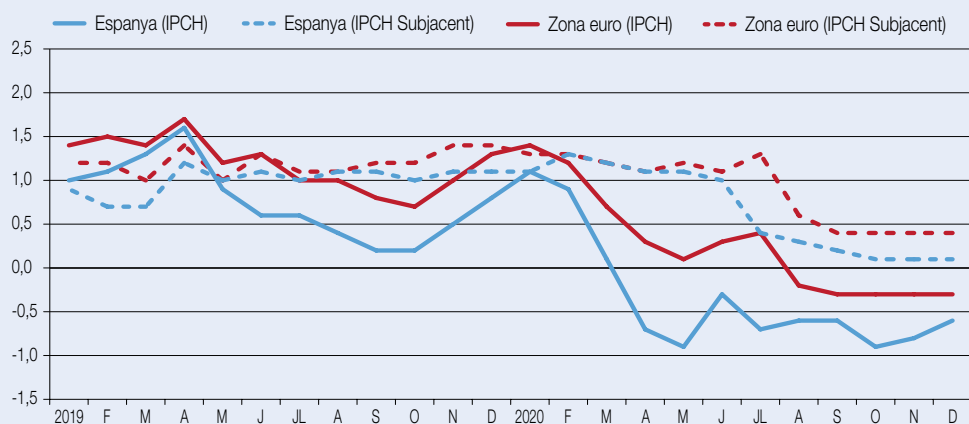
neta al creixement del PIB de 2 punts, fet que contrasta amb l'aportació positiva de 6 dècimes del 2019. Aquest canvi de tendència s'explica, en gran mesura, per un descens històric de l'arribada de turistes durant el 2020, que no ha estat compensada ni de bon tros per la reducció del turisme espanyol a l'estranger.

Aquests resultats han permès consolidar el superàvit exterior i avançar en la correcció del nivell d'endeutament amb l'estranger. En el conjunt del 2019, l'economia espanyola ha generat capacitat de finançament enfront de l'exterior per vuitè any consecutiu, per import de gairebé 29.000 milions d'euros, el 2,3% del PIB, una dècima menys que el registrat l'any anterior. Aquest resultat s'explica per la positiva evolució del superàvit per compte corrent, en concret de la balança de béns i serveis, que va augmentar una dècima fins al 2,0% del PIB, i que va compensar només en part la reducció del superàvit de la balança de capital, des del 0,5% del PIB el 2018 fins al 0,3% el 2019.

Tot i l'impacte de la pandèmia, l'any 2020 l'economia espanyola ha experimentat un superàvit exterior, millorant la seva capacitat de finançament enfront l'exterior per novè any consecutiu, per un import de 12.420 milions d'euros, l'1,1% del PIB de 2020. No obstant això, cal destacar que l'any anterior el superàvit exterior va assolir una magnitud de gairebé 30.800 milions d'euros, el 2,5% del PIB. Aquesta reducció del superàvit per compte corrent s'explica principalment per la disminució de l'aportació de la balança de

Gràfic 1.9
Evolució de l'IPC harmonitzat
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Eurostat

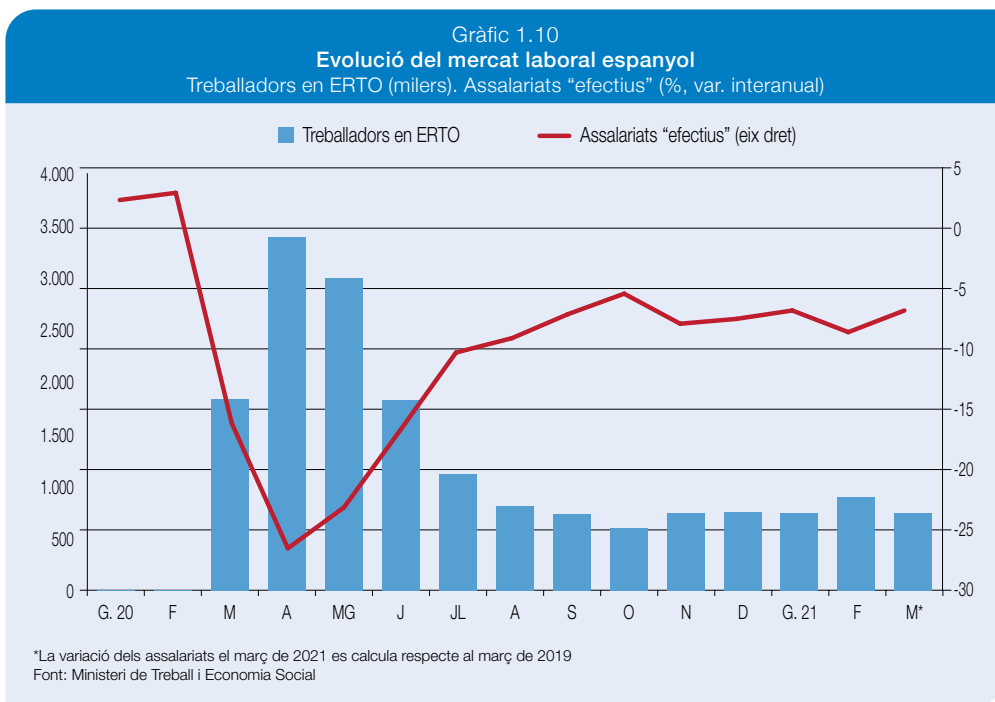
béns i serveis, que ha passat del 2,1% l'any 2019 al 0,7% l'any 2020. En canvi, la contribució del superàvit de la balança de capital ha estat una dècima superior a la del 2019, fins a assolir el 0,5% del PIB l'any 2020.

Pel costat de l'oferta, el [gràfic 1.8](#) permet comparar l'evolució del **Valor Afegit Brut (VAB)** per sectors a Espanya amb la zona euro el 2020. Els sectors que expliquen bona part del diferencial negatiu de creixement de l'economia espanyola respecte a la UEM són les activitats relacionades amb el turisme (comerç, hostaleria i restauració), les d'oci (artístiques i lleure) i la construcció, que han caigut a Espanya un 24,4%, 24,9% i 14,5%, respectivament. En canvi, a la zona euro ho han fet un -13,2%, un -17,9% i un -5,7%. A més, la contracció de les TIC i la indústria també ha estat més forta a l'economia espanyola, amb una caiguda del 7,6% i del 9,6% (a la mitjana de l'eurozona les TIC han crescut un 0,3% i la indústria ha disminuït un 7,6%). Malgrat la pitjor evolució en termes generals de l'economia espanyola en relació amb l'eurozona, tres sectors han aconseguit augmentar el seu VAB respecte al 2019, fet que ha contribuït a mitigar el diferencial negatiu. En particular, l'agricultura ha crescut un 5,3%, les activitats financeres i d'assegurances un 3,3% i l'administració, l'educació i la salut un 1,5%.

L'evolució durant el 2020 dels **preus del consum** a Espanya ha estat molt condicionada pel comportament del preu del petroli i de la caiguda del consum privat com a conseqüència de la pandèmia, que es pot distingir clarament en dues etapes ben diferenciades. Concretament, la inflació, mesurada per la variació interanual de l'IPC general, va

presentar un perfil descendent durant els primers cinc mesos de l'any, passant de l'1,1% al gener al -0,9% el mes de maig ([gràfic 1.9](#)). En canvi, a partir del mes de juny la inflació general ha seguit una trajectòria menys volàtil d'acord amb l'evolució del preu del petroli. Pel que fa a l'evolució de la inflació subjacent, que exclou els elements més volàtils de l'IPC com són l'energia i els aliments no elaborats, cal destacar que també ha seguit una trajectòria descendent, especialment a partir del juny de 2020, atès que les empreses van començar a ajustar els preus a la baixa per animar un consum privat en mínims històrics. El conjunt de l'any 2019 s'ha tancat amb una inflació mitjana anual del 0,8%, nou dècimes inferior a la de 2018. Si comparem la inflació harmonitzada a Espanya amb el conjunt de la zona euro s'observen unes fluctuacions molt semblants, tot i que l'Eurozona presenta un diferencial positiu en tot el període. Això es deu a la major sensibilitat del component energètic sobre l'economia espanyola en comparació amb els principals socis europeus.

El conjunt de l'any 2020 s'ha tancat amb una variació mitjana anual del -0,3% a l'economia espanyola, molt lluny del 0,8% de 2019. Si comparem la inflació harmonitzada a Espanya amb el conjunt de la zona euro s'observen unes fluctuacions molt semblants, tot i que l'eurozona presenta un diferencial positiu en tot el període. Això es deu a la major sensibilitat del component energètic sobre l'economia espanyola en comparació amb els principals socis europeus. De cara al 2021 s'espera que la inflació general recuperi les taxes de creixement prèvies a la pandèmia, recolzades per una contribució positiva del component energètic i la recuperació de la demanda domèstica.

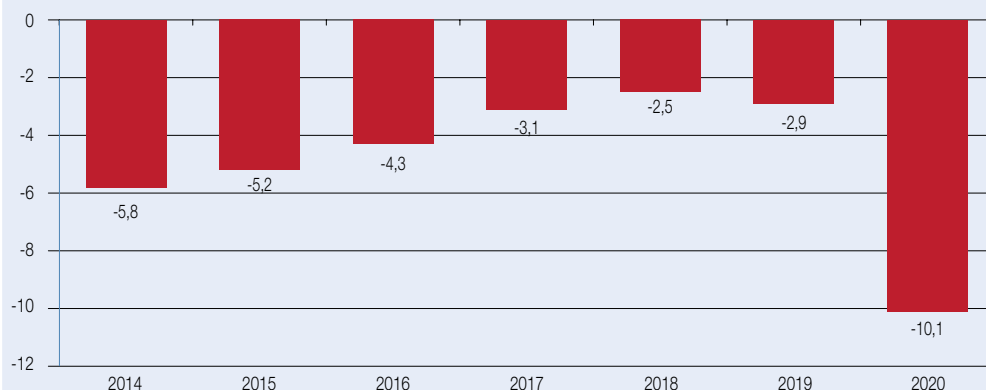
El **mercat laboral** ha experimentat una evolució molt negativa durant el 2020, tot i que les estadístiques habituals d'afiliacions a la Seguretat Social i d'ocupats segons l'Enquesta de Població Activa (EPA) han mostrat un impacte molt més contingut del que veritablement ha experimentat l'economia espanyola. Això és degut a l'aplicació dels ERTO, que ha permès a les empreses ajustar a la baixa la seva mà d'obra, sense que això computi com a destrucció d'ocupació (els afectats per ERTO segueixen donats d'alta a la Seguretat Social i comptabilitzen com a ocupats a l'EPA).

L'any 2020 serà recordat per l'aplicació massiva dels ERTO, instrument àmpliament desconegut pel públic general abans de la pandèmia, però que ha estat clau per al manteniment de les rendes d'una fracció important d'assalariats i per evitar un acomiadament massiu de treballadors. El motiu de l'elevat desconeixement d'aquesta figura normativa del mercat laboral és que l'1 de març de 2020 només hi havia a Espanya un total de 488 afectats per ERTO. En canvi, l'1 d'abril el nombre d'afectats es disparava fins als 3,42 milions, xifra que assoliria els 3,62 milions (màxim històric) el 24 d'abril. Especialment entre els mesos de maig a juliol el nombre d'afectats va caure notablement, fins als 868 milers el 31 de juliol. A partir del mes d'agost i fins a finals d'any aquesta xifra es va mantenir relativament estable, amb un repunt al novembre de 2020 i al febrer de 2021, degut a l'arribada de la segona i tercera onada del coronavirus, respectivament (gràfic 1.10).

Atès que els indicadors convencionals de mercat laboral no capturen de forma adequada la caiguda efectiva del nombre d'ocupats que l'economia espanyola (ni a la resta de països que han utilitzat instruments similars als ERTO) ha experimentat arrel de la Covid-19, un indicador alternatiu que resumeix l'impacte de la pandèmia sobre el mercat laboral és el d'assalariats "efectius". Aquest indicador detrau del total d'assalariats el nombre de treballadors afectats per ERTO, capturant de forma més realista l'estoc dels assalariats que continuen treballant de forma efectiva. Segons estimacions pròpies de la Cambra de Comerç de Barcelona, el mes de març de 2020 els assalariats "efectius" van disminuir un 16,1% respecte al mateix mes del 2019, tot i que la caiguda més accentuada es va produir durant els mesos d'abril i maig, amb contraccions del 26,5% i 23,1%, respectivament. La millora paulatina de la pandèmia durant els mesos d'estiu va provocar la reapertura d'una part important del teixit productiu, fet que va contribuir a una forta reducció dels treballadors en ERTO i a la recuperació dels assalariats "efectius". Tot i la recuperació parcial de l'economia, l'estoc d'assalariats "efectius" des del novembre de 2020 s'ha mantingut relativament estable i molt per sota dels nivells previs a la pandèmia, amb taxes de variació interanuals entorn al -7,5% en mitjana.

Tenint en compte l'efecte distorcionador dels ERTO anteriorment analitzat, el nombre d'afiliacions a la Seguretat Social va passar dels 19,3 milions el febrer de 2020 als 18,5 milions a l'abril, el moment més agut de la crisi provo-

Gràfic 1.11
Saldo dels comptes de les Administracions Públiques
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

cada per la Covid-19. A partir del mes de maig, el nombre d'afiliacions va créixer de forma progressiva, especialment durant el tercer trimestre de 2020 gràcies al rebot de l'activitat econòmica fruit de la relaxació de les mesures d'aïllament social. Així, a l'octubre el nombre d'afiliacions se situava en 19 milions, xifra que es va mantenir molt estable fins a finals de 2020. Pel que fa al comput global de l'any, el nombre d'afiliacions durant el 2020 ha caigut un 2,1% respecte al 2019.

En relació amb l'atur registrat, el mes de febrer de 2020 l'economia espanyola presentava un total de 3,25 milions d'aturats, xifra que es va disparar durant els mesos de març i abril, assolint els 3,83 milions –gairebé 600.000 aturats més respecte al febrer. A més, cal destacar que, tot i les diferents mesures aprovades per part de l'Estat i les comunitats autònomes (crèdits ICO, ERTOS, ajuts a autònoms, transferències directes a empreses, etc.), l'atur registrat ha seguit una evolució moderadament alçista des del juliol de 2020, assolint els 3,89 milions d'aturats a finals d'any.

Pel que fa a l'EPA, l'ocupació durant el 2020 ha caigut un 2,9% a Espanya (gairebé 577 mil ocupats menys) respecte a l'any anterior, molt inferior al descens del 6,7% experimentat l'any 2009 quan va esclatar la bombolla immobiliària. Cal recordar, però, que els treballadors afectats per ERTO segueixen comptabilitzats com a ocupats, malgrat no treballar o fer-ho a temps parcial. Un element important que cal destacar és l'impacte asimètric de la pandèmia sobre l'ocupació segons els diferents trams d'edat. Així,

mentre l'ocupació ha caigut un 14,9% a Espanya entre el grup dels 16 als 24 anys, en el grup de 45 a 54 anys l'ocupació només ha disminuït un 0,5%. A més, el nombre d'ocupats de 55 anys o més ha crescut un 5,2%, tot i que aquest fenomen s'explica en gran mesura per un efecte demogràfic (molts ocupats han passat del grup dels 45 als 54 anys al tram de 55 anys o més per l'envelliment progressiu de la població espanyola).

Tots els grans sectors econòmics han experimentat una evolució negativa de l'ocupació el 2020. L'agricultura ha estat la que, en termes relatius, més ocupació ha perdut de mitjana durant el conjunt de l'any, un -4,0%. Addicionalment, els serveis (representava el 75% de l'ocupació abans de la Covid-19) ha estat el sector que més negativament ha contribuït al descens de l'ocupació, amb una contracció del 3,0% interanual. A més, la construcció també ha caigut un 2,6%, trencant amb la tendència positiva dels últims tres anys (el 2018 i 2019 l'ocupació va créixer un 8,3% i un 4,6%, respectivament). Finalment, el descens de l'ocupació a la indústria ha estat el més modest, tot i caure un 2,3% de mitjana durant el 2020, el que representa una reducció de gairebé 65 mil ocupats menys.

Pel que fa al sector públic, el **dèficit públic** durant el 2020 (sense incloure les ajudes financeres) s'ha situat en el 10,09% del PIB, 8,11 punts més que al 2019. Aquest augment suposa un diferencial majúscul, fruit de l'enorme esforç pressupostari pel costat de la despesa per lluitar contra la pandèmia i els seus efectes econòmics i per la forta reducció dels ingressos arrel de la contracció de l'activitat

econòmica. Cal destacar que l'any 2009 el dèficit es va situar en l'11% del PIB, però l'increment respecte al 2008 va ser de 6,5 punts percentuals (inferior al diferencial del 2020) (gràfic 1.11).

En termes absoluts, el dèficit públic del conjunt de les administracions ha passat dels 35.615 milions d'euros (2,86% del PIB) als 113.172 milions (10,09% del PIB), el que suposa un augment de 77.577 milions. Malgrat que una part de l'increment del dèficit públic en percentatge del PIB s'explica per una reducció de l'activitat econòmica (cau el denominador) durant el 2020, aquest fenomen només explica 1 punt percentual de l'augment del dèficit públic. És a dir, en cas que el nivell de PIB del 2020 hagués estat el mateix al del 2019, el dèficit del conjunt de les administracions públiques s'hagués situat en el 9,09% del PIB. Concretament, l'impacte de la pandèmia sobre el dèficit públic s'explica principalment pel fort augment de la despesa (53.070 milions d'euros) i, en segon terme, per la reducció dels ingressos (24.487 milions).

A més, pel que fa a les finances públiques l'any 2020 també han vingut marcades per un canvi de criteri comptable, que ha obligat a l'Estat a registrar les pèrdues provinents de la SAREB (coloquialment conegut com a "banc dolent", una entitat creada després de la crisi immobiliària per treure els actius tòxics de les entitats financeres) com a part del dèficit públic. Concretament, Eurostat ha exigint que una part de les pèrdues acumulades per la SAREB (9.891 milions d'euros) s'incloguin com a dèficit precisament en el pitjor any possible. En resum, aquest efecte comptable ha provocat que el dèficit total (incloses les ajudes financeres) se situï l'any 2020 en 123.072 milions d'euros, el 10,97% del PIB.

Per nivells administratius, el subsector que explica l'any 2020 el gruix de l'augment del dèficit públic ha estat l'administració central. Del total del dèficit del conjunt de les administracions públiques (10,09% del PIB sense incloure les ajudes financeres ni les pèrdues SAREB), la contribució de l'administració central ha estat del 7,49% sobre el PIB, o el que és el mateix, el 74,2% del total. Malgrat això, és important remarcar que aquest fet s'explica perquè l'administració central és la que ha assumit en gran mesura el cost de la pandèmia, proporcionant finançament a la resta d'administracions territorials i a la Seguretat Social. En particular, les transferències més significatives han sigut tres: en primer lloc, la dotació de 20.003 milions d'euros a la Seguretat Social per contrarrestar les prestacions dels afectats per ERTO, les prestacions de cessament d'activitat dels autònoms i la caiguda de la recaptació degut a l'exoneració de les quotes a la Seguretat Social. En segon lloc, els 2.300 milions al SEPE per finançar part de l'augment de les prestacions contributives i els subsidis d'atur. Finalment, l'aprovació del Fons Covid-19 dotat en 16.000 milions d'euros a repartir entre les comunitats autònomes per compensar la caiguda dels ingressos i l'augment de les despeses derivades de la pandèmia (quadre 1.2).

En relació amb les comunitats autònomes, el dèficit públic en proporció al PIB ha estat del 0,21%, 0,36 punts percentuals menys que l'any 2020, molt en línia amb l'objectiu de dèficit pel 2020 establert a principis d'any (el Govern espanyol va cancel·lar els objectius de dèficit el setembre de 2020 atès que la Comissió Europea també els va eliminar per al conjunt dels estats membres de la UE). No obstant això, cal destacar diversos elements que han permès al conjunt de les comunitats autònomes reduir el seu dèficit, en un any de forta contracció de l'activitat econòmica i d'augment de la pressió pel costat de la despesa.

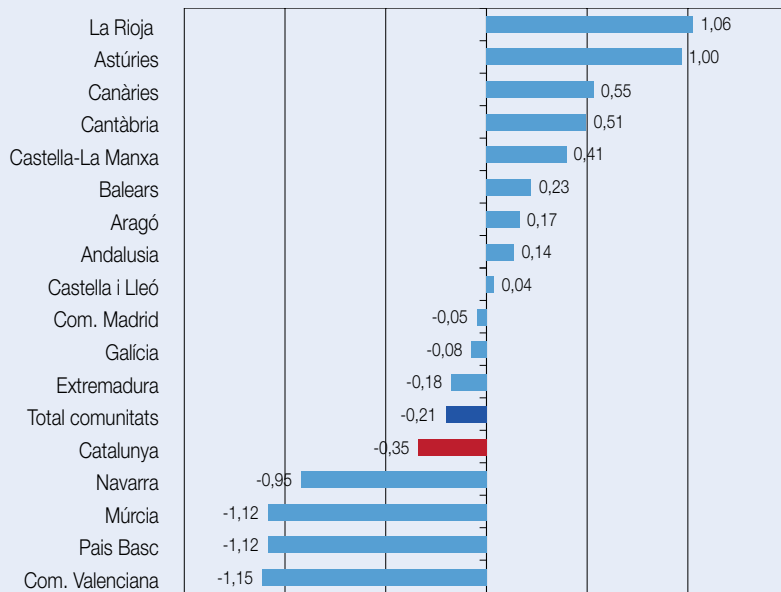
El primer factor s'explica per un augment de les transferències per a la liquidació del sistema de finançament autonòmic de 2018 per part de l'administració central durant l'exercici del 2020, atès que els ingressos recaptats per les comunitats autònomes l'any 2018 van ser finalment superiors als ingressos rebuts mitjançant el sistema de finançament autonòmic, propiciant uns ingressos addicionals l'any 2020 de 10.754 milions d'euros. En segon lloc, els ingressos percebuts per les comunitats autònomes l'any 2020 s'han situat en els 106.603 milions, més de 3.000 milions per sobre respecte al 2019. El motiu és que el Ministeri d'Hisenda ha transferit els recursos a les comunitats d'acord amb l'escenari macroeconòmic previ a la pandèmia, sense tenir en compte la caiguda efectiva dels ingres-

Quadre 1.2
Saldo de les administracions públiques
(en % del PIB)

	2019	2020	Objectiu 2020 ²
Administració Central ¹	-1,32	-7,49	-0,50
Comunitats Autònomes	-0,57	-0,21	-0,20
Corporacions Locals	0,30	0,26	0,00
Seguretat Social	-1,27	-2,65	-1,10
Total Administracions Públiques¹	-2,86	-10,09	-1,80
Ajudes financeres	0,00	-0,88	-
Total Administracions Públiques	-2,86	-10,97	-1,80

¹ Excloent l'ajuda financera
² El mes de setembre de 2020 l'Estat va anunciar que es cancel·laven els objectius de dèficit.
Font: Ministeri d'Hisenda

Gràfic 1.12
Dèficit (-) o superàvit (+) de finançament de les comunitats autònomes. Any 2020
 (en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

sos durant el 2020. Finalment, tal i com s'ha comentat anteriorment, l'administració central va proporcionar uns ingressos extraordinaris de 16.000 milions d'euros per millorar la situació pressupostària de les comunitats autònomes.

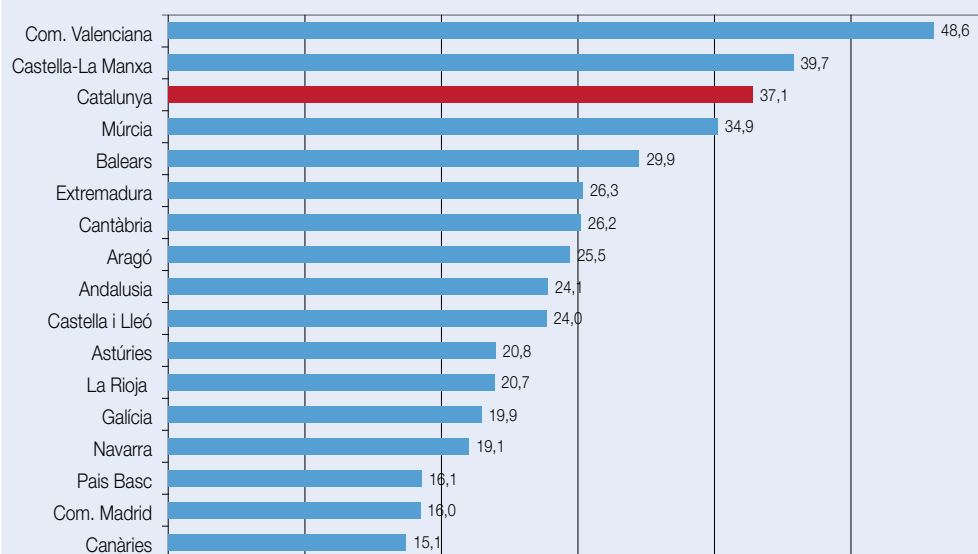
Finalment, les corporacions locals han experimentat un saldo fiscal positiu per vuitè any consecutiu. L'any 2020 el superàvit públic registrat pel conjunt d'administracions locals ha estat del 0,26% del PIB, molt similar a la xifra del 2019 (0,3%). Pel que fa als ingressos i despeses, els recursos van caure un 5,7%, fins als 73.835 milions. No obstant això, aquest descens s'ha compensat parcialment per una caiguda del 4,8% en el total de la despesa, tot i que les despeses derivades de la Covid-19 han augmentat en 1.250 milions durant el 2020.

En relació amb el saldo pressupostari de les comunitats autònomes, cal destacar la disparitat important entre regions. En el cas de Catalunya, el dèficit públic l'any 2020 (-0,35% del PIB) s'ha situat en línia amb el de la mitjana (-0,21%). En canvi, en un extrem, la Comunitat Valenciana (-1,15%), Múrcia (-1,12%), el País Basc (-1,12%) i Navarra (-0,95%) són les regions que han experimentat un dèficit públic més accentuat en relació amb el seu PIB. En l'altre extrem, la Rioja i Astúries han registrat superàvits pressupostaris importants malgrat l'impacte de la pandèmia, de l'1,06% i 1,0% del PIB, respectivament (gràfic 1.12).

El **deute públic** al conjunt d'administracions ha pujat fins a 1,35 bilions d'euros a finals de 2020, el que equival al 120,0% del PIB en el quart trimestre del 2020, 24,5 p.p. més que el mateix trimestre de l'any anterior. En concret, el volum de deute públic del quart trimestre de 2020 va augmentar un 13,2% en comparació amb el mateix període del 2019. A més, atès que la contracció del PIB nominal ha estat molt severa durant el 2020 (-9,9%), la ràtio del deute com a proporció del PIB ha crescut més intensament que l'augment nominal del deute, fet que ha situat el deute públic en un nivell que no s'observava en dècades.

Per nivells administratius, l'administració central va assolir un nivell de deute públic del 107,6% del PIB en l'últim trimestre de 2020 (22,3 p.p. més que l'any anterior), subsector que explica la major part de l'augment total del deute. En el cas de la Seguretat Social, el deute fins a finals de 2020 va escalar fins al 7,6% del PIB, 3,2 p. p. superior al mateix període del 2019, que s'explica per la caiguda dels ingressos fruit de les exoneracions de les quotes i l'increment de les prestacions contributives, així com l'augment del nombre de pensionistes, la revalorització de les pensions i la incorporació de nous pensionistes amb una prestació més elevada que la pensió mitjana. Pel que fa al conjunt de les comunitats autònomes, la seva ràtio de deute sobre el PIB ha augmentat en 3,4 p.p., fins al 27,1%, que en gran part s'explica per una forta contracció del PIB l'any 2020. Finalment, el deute de les corporacions locals s'ha situat

Gràfic 1.13
Deute públic de les comunitats autònomes. Any 2020*
(en % del PIB)

*dades del quart trimestre
Font: Banc d'Espanya

en el 2,0% del PIB en el quart trimestre de 2020, només una dècima més respecte al mateix trimestre de 2019.

La comparativa per comunitats autònomes mostra que Catalunya se situa en tercera posició pel que fa al deute públic com a percentatge del PIB (37,1% en el quart trimestre de 2020), només per darrera de la Comunitat Valenciana (48,6%) i Castella-la Manxa (39,7%). En l'altre extrem, les regions que presenten uns comptes públics més sanejats són les Canàries (15,1%), la Comunitat de Madrid (16,0%) i les comunitats forals del País Basc

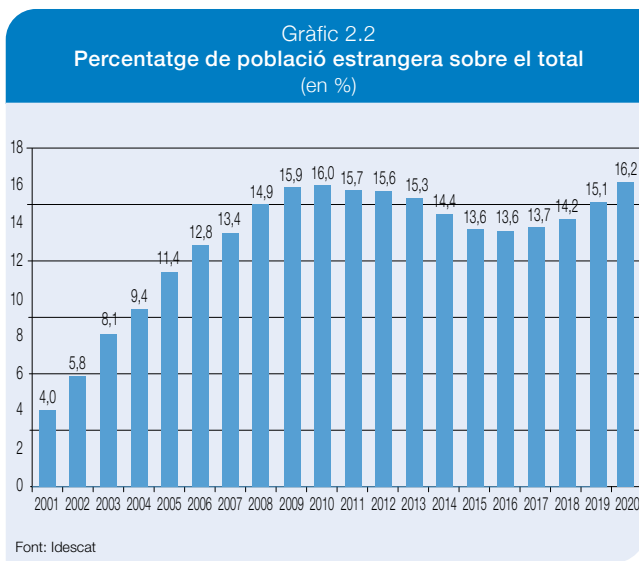
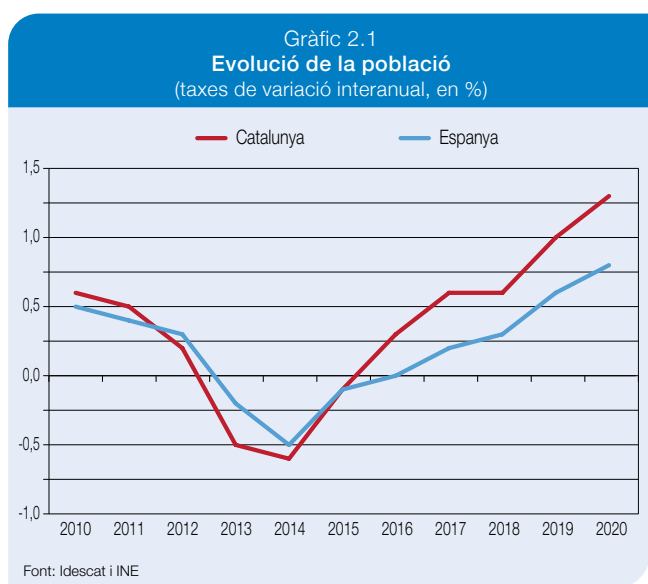
(16,1%) i Navarra (19,1%) (gràfic 1.13). Pel que fa a l'increment de la ràtio de deute respecte a l'últim trimestre de 2019, la Comunitat Valenciana és la que ha experimentat un augment més considerable, de 6,8 punts percentuals, seguida de Múrcia (5,3 p.p.) i Castella-la Manxa (4,8 p.p.). En canvi, la Comunitat de Madrid i Galícia han estat les comunitats on menys ha augmentat el deute, amb un increment de 2,1 p.p i 2,3 p.p., respectivament. Finalment, Catalunya s'ha quedat en una posició intermitja, amb un augment de la ràtio de deute públic de 3,7 punts percentuals.

1. Població

El 2020 la **població** catalana ha augmentat per cinquè any consecutiu, després del parèntesi de descens demogràfic que es va viure entre el 2013 i 2015. El nombre total de persones residents a Catalunya ha arribat a 7.722.203 a 1 de gener de 2020, 102.709 habitants més que un any abans, assolint una xifra rècord d'habitants. Per tant, aquesta dada no incorpora l'efecte de la pandèmia sobre l'augment de la mortalitat a Catalunya viscut durant el 2020. Pel que fa a l'evolució dels últims anys, cal tenir en compte que en els tres anys de descens (2013-2015) la població catalana es va reduir en 90.644 habitants, mentre que en els quatre anys de recuperació (2016-2020) l'augment acumulat ha estat de 297.449 persones. En taxes de variació, l'augment de la població resident a Catalunya ha estat de l'1,3% el 2020, una xifra força superior a la registrada pel conjunt de la població espanyola (0,8%). Cal assenyalar que la població catalana no només creix amb més força que l'espanyola sinó que, a més, va començar la tendència ascendent un any abans ([gràfic 2.1](#)).

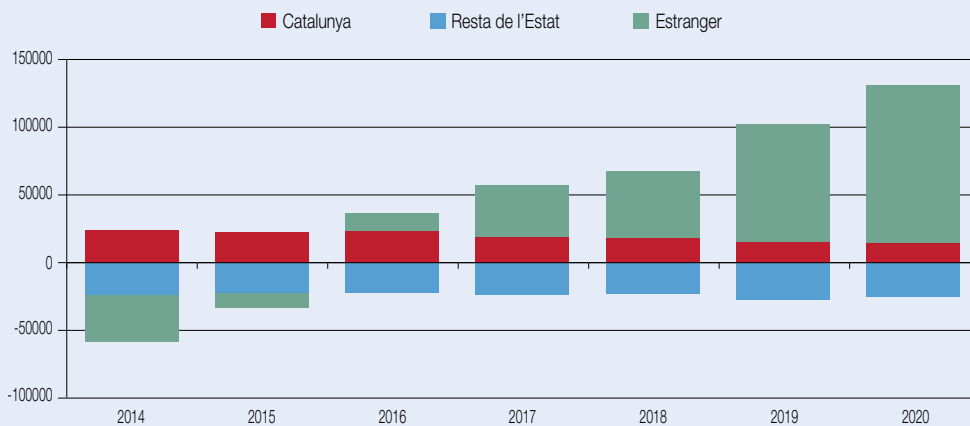
Per edats, l'increment de la població entre l'1 de gener de 2019 i de 2020 ha estat protagonitzada pels grups de persones d'entre 40 i 59 anys i d'entre 60 i 79 anys, que representen el 31% i el 19% de la població total, respectivament. La població en aquestes franges d'edat ha augmentat en 35 i 47 mil persones, el que suposa un increment de l'1,5% i el 3,3% en cada grup d'edat, respectivament. Per

contra, disminueix la població més envellida (de 80 anys o més) en un 2%, força més que el 2019 (-0,8%). Per contra, la població jove (de 20 a 39 anys) ha experimentat una variació positiva del 0,9% l'any 2020, fet que no succeïa des del 2009. Aquest fet s'explica tant per l'augment de la immigració jove que ha arribat a Catalunya durant els últims anys i que tenen una elevada natalitat, com pel descens del nombre de joves catalans que emigren a altres països europeus. Finalment, el grup de població de menor edat (de 0 a 19) creix lleugerament, un 0,8% respecte a l'any anterior, una variació molt semblant a la del 2019.

El creixement demogràfic que està vivint Catalunya en els darrers anys s'explica, en gran mesura, per l'augment de la població de nacionalitat estrangera. De fet, el 2020, la població amb nacionalitat espanyola ha augmentat en poc més de 4 mil persones i, en canvi, la població estrangera ha crescut en més de 100 mil habitants addicionals, segons dades del Padró Municipal d'Habitants de l'INE. En termes absoluts, la població estrangera resident a Catalunya és d'1.260.619 habitants l'any 2020, un 8,7% superior a la dada de l'any anterior. Tal com es pot veure al [gràfic 2.2](#), la taxa d'estrangeria (percentatge de població estrangera sobre el total) es va reduir durant la crisi, passant d'un màxim del 16,0% assolit el 2010 fins al 13,6% de l'any 2016, però des de 2017 ha iniciat una tendència novament a l'alça. Així, el 2020 la taxa d'estrangeria ha augmentat per quart any consecutiu, situant-se en el 16,2% que representa un nou màxim històric.

Gràfic 2.3
Variació anual de la població resident a Catalunya per origen
(en nombre de persones)

Font: Idescat

La descomposició de l'evolució de la població resident a Catalunya atenent al seu lloc de naixement (no confondre amb nacionalitat) mostra un comportament diferenciat (gràfic 2.3). Mentre la població nascuda a la resta de l'Estat disminueix un 2,0% respecte al 2019 seguint la mateixa tònica que els anys anteriors (en bona part a causa del retorn dels jubilats al seu lloc de naixement), la població nascuda a Catalunya augmenta un 0,3%, idèntic al creixement registrat l'any anterior. Finalment, la població nascuda a l'estranger resident a Catalunya ha augmentat un 7,9%, força superior al creixement del 2018 (3,7%) i 2019 (6,4%). En resum, l'increment de la població total resident a Catalunya és el resultat d'un augment moderat de la població nascuda a Catalunya (14.569 persones més, estadística que ha anat a la baixa des de l'esclat de la crisi econòmica) i, especialment, del fort repunt de la població nascuda a l'estranger (més de 116.000 persones), mentre que la població nascuda a la resta de l'Estat segueix la tendència descendent dels últims anys (25.729 persones menys que el 2019). Aquesta també ha estat la tònica habitual en els últims anys, atès que l'entrada neta de nous estrangers que resideixen al Principat és el factor que està contribuint en major magnitud a l'expansió demogràfica de Catalunya.

2. Activitat Econòmica

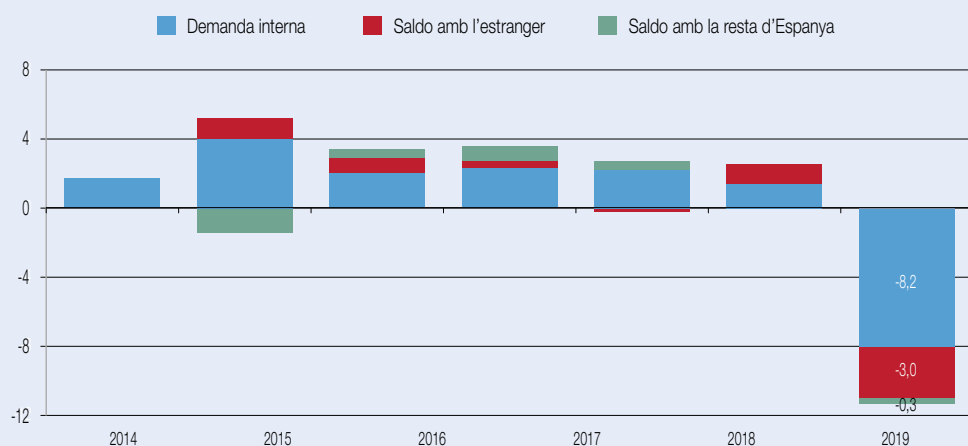
L'economia catalana ha patit l'any 2020 la pitjor contracció econòmica de la seva història en temps de pau com a conseqüència de l'aparició del SARS-CoV-2. L'elevada mortalitat i capacitat de contagi del virus va obligar, en primera instància a l'Estat espanyol i posteriorment a les comunitats

autònomes, a aplicar mesures restrictives a la mobilitat i tancaments administratius d'una part de l'activitat econòmica amb l'objectiu de protegir la població. El descens del PIB a Catalunya ha estat dels més elevats si el comparem amb el d'altres comunitats o països desenvolupats, en bona part degut a l'elevat pes que representen els serveis i el turisme en l'economia catalana, així com també per la severitat i duració de les mesures restrictives a la mobilitat i del tancament de determinades activitats econòmiques amb contacte social.

En el conjunt de l'any, el **PIB** ha caigut un 11,5% el 2020 segons Idescat, molt lluny del creixement positiu de 1,9% registrat l'any anterior. Al llarg de l'any, el PIB ha mostrat una evolució en forma de "V" asimètrica, amb un descens de la taxa de variació interanual del -5,6% en el primer trimestre de 2020 degut a l'inici de la pandèmia i de l'aprovació de l'estat d'alarma el 14 de març de 2020. Tot i que aquest descens ja era històric si es compara amb episodis de crisi anteriors, les mesures estrictes de confinament durant el segon trimestre van enfonsar l'activitat econòmica un 21,6% interanual. La millora progressiva de la situació sanitària va permetre recuperar molt parcialment la temporada turística, fet que va mitigar la caiguda interanual del PIB en el tercer trimestre (9,6% interanual). Finalment, en el quart trimestre de 2020 l'activitat econòmica va millorar lleugerament respecte al trimestre anterior per la reactivació de la indústria i la construcció, però va continuar caient respecte al quart trimestre de l'any anterior (-9,0%).

Aquesta contracció del PIB s'ha produït degut a les aportacions negatives tant de la demanda interna com de la demanda externa. Concretament, la demanda interna ha sigut

Gràfic 2.4
Contribucions al creixement del PIB a Catalunya
(en punts percentuals)

Font: Idescat

el principal component explicatiu del fort descens del PIB del 2020, amb una contribució de -8,2 p.p. (el 71,3% del total). En canvi, el 2019 va ser el principal motor de creixement de l'economia catalana, amb una aportació positiva de 1,3 punts percentuals. Addicionalment, el sector exterior també ha passat d'una contribució positiva de 0,6 punts l'any 2019 a una aportació negativa de 3,3 punts. Dins el sector exterior, el component que més ha contribuït al descens de l'activitat econòmica ha estat el saldo negatiu amb l'estranger (sense

tenir en compte les relacions comercials amb Espanya), atès que explica el 90% de l'aportació negativa del sector exterior, és a dir, 3,0 punts percentuals. El motiu de la fortíssima contracció de les exportacions de serveis radica en la davallada sense precedents del turisme estranger a Catalunya, que ha passat dels 19,4 milions de turistes el 2019 als 3,9 milions l'any 2020, un descens del 80%. Finalment, el saldo amb Espanya també va restar 0,3 punts a la caiguda del PIB el 2020, una xifra relativament similar a la de l'any anterior (gràfic 2.4).

Quadre 2.1
Evolució del PIB a Catalunya. Demanda
(taxes de variació interanual en volum, en %)

	2018	2019	2020	2020			
				I trim.	II trim.	III trim.	IV trim.
PIB	2,8	1,9	-11,5	-5,6	-21,6	-9,6	-9,0
Demanda interna	2,9	1,6	-9,5	-3,8	-19,0	-7,9	-7,0
Consum llars	1,7	0,8	-12,5	-5,8	-24,2	-10,0	-10,0
Consum adm. públiques ¹	3,2	2,7	5,1	6,3	3,5	4,8	6,0
Formació bruta de capital ²	6,1	2,8	-13,6	-6,9	-23,8	-13,1	-10,4
Béns equipament i altres	2,8	3,6	-11,5	-7,4	-21,0	-13,0	-4,0
Construcció	10,4	-1,5	-14,7	-5,9	-26,5	-10,5	-15,9
Saldo exterior ^{3,4}	0,3	0,6	-3,3	-2,3	-5,2	-2,8	-2,9
Saldo amb l'estranger ⁴	-0,3	0,7	-3,0	-0,4	-6,1	-1,6	-2,2
Exportacions totals amb l'estranger	3,7	3,7	-22,6	-8,8	-43,9	-21,2	-11,8
Importacions totals amb l'estranger	5,8	2,3	-18,7	-9,7	-35,4	-21,2	-7,7

(1) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

(2) Inclou la variació d'existències.

(3) Inclou el saldo amb l'estranger i amb la resta d'Espanya.

(4) Aportació al creixement del PIB.

Font: Idescat. Comptes econòmics anuals de Catalunya (PIB)

Pel que fa al desglossament per components de la demanda interna, el **consum de les llars** (que representa el 51,4% del PIB català), ha explicat una mica més de la meitat de la caiguda del PIB registrada l'any 2020 (-6,4 punts percentuals d'un total de -11,5%) (quadre 2.1). El fet que l'aportació negativa del consum al descens de l'activitat durant el 2020 hagi estat molt superior a la que acostumava a tenir en crisis econòmiques anteriors s'explica per la pròpia naturalesa de la crisi pandèmica. En particular, l'aparició del SARS-CoV-2 va obligar a les autoritats competents a aplicar tancaments administratius d'una part important de l'activitat econòmica, impeding a les llars realitzar part de la seva despesa habitual, fet que ha disparat l'estalvi forçós especialment durant el segon trimestre de 2020 (el consum de les llars va arribar a caure un 24,2% interanual el segon trimestre).

El **consum del conjunt d'administracions públiques** que operen a Catalunya ha registrat un augment força més intens que l'any anterior, ja que ha passat de créixer un 2,7% el 2019 al 5,1% el 2020. Aquest increment és el resultat d'un fort augment de les despeses sanitàries -com ara l'equipament mèdic i l'ampliació del nombre de treballadors en el sector sanitari-, els programes posats en marxa per ajudar a autònoms i treballadors, i també a l'augment del sou dels funcionaris del 2% l'any 2020. Aquest repunt de la despesa pública s'ha traduït en un increment de la seva aportació positiva al PIB l'any 2020, que ha sigut de 0,8 punts (0,4 punts el 2019).

La **inversió** o formació bruta de capital també ha tingut un comportament molt negatiu el 2020, amb una variació del -13,6%. Per tant, aquest component també ha caigut amb més intensitat que el conjunt del PIB (-11,5%), fenomen recurrent en èpoques de contracció econòmica atès que la inversió és el component que presenta més sensibilitat a la conjuntura econòmica i a les expectatives dels beneficis empresarials. Malgrat això, aquesta caiguda no ha estat uniforme segons el tipus d'inversió. Mentre que la contracció de la inversió en béns d'equipament i altres actius ha estat de l'11,5%, la de la inversió en construcció ha estat encara més pronunciada, del -14,7%.

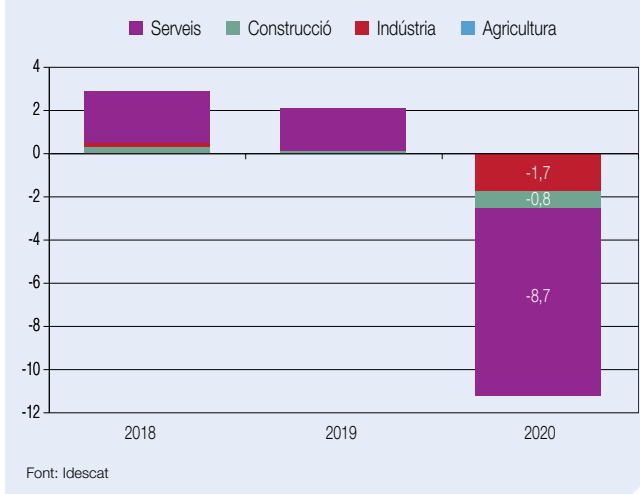
Si parlem únicament de la inversió industrial, els resultats de l'Enquesta d'inversió industrial de la tardor de 2020 elaborada per l'Observatori del Treball i del Model Productiu de la Generalitat de Catalunya, indiquen un descens interanual de la inversió de les empreses industrials del -11,8% el 2020, molt superior al -1% de l'any anterior. La principal finalitat de l'escassa inversió realitzada el 2020 ha estat

l'ampliació de la capacitat productiva de les empreses i, a continuació, la reposició de l'equipament en el cas de les pimes i les millores de rendiment en el de les grans empreses. El 2020, la inversió industrial ha caigut en tots els grans sectors d'activitat. Concretament, la inversió ha caigut amb més intensitat en la indústria de béns d'equipament (-46,0% interanual), seguit dels béns intermedis (-19,0%) i del sector de l'automòbil (-15,5%). Els sectors que han patit en menor mesura l'impacte de la Covid-19 han estat els productes i alimentaris, begudes i tabac, amb una descens de l'11,7%. En la major part dels sectors, l'empitjorament de la situació financera i el descens de la demanda han estat els principals factors que han propiciat el fort descens de la inversió industrial a Catalunya.

Finalment, el **sector exterior** també ha contribuït de forma notable a la contracció del PIB l'any 2020 de l'economia catalana, en 3,3 punts percentuals. Si bé l'any 2019 el sector exterior va aportar 6 dècimes al creixement econòmic, impulsat especialment per les xifres rècord d'arribada de turistes estrangers i l'augment de la seva despesa, el gruix de la contribució negativa del 2020 s'explica precisament per l'efecte contrari. En particular, el saldo amb l'estranger ha suposat una reducció de l'activitat econòmica de 3,0 punts percentuals. En canvi, tot i que el saldo amb la resta d'Espanya també ha estat negatiu el 2020, l'impacte sobre el PIB ha estat molt inferior, només de 0,3 punts. Cal recordar, però, que el saldo d'exportacions de béns i serveis tant amb l'estranger com amb la resta d'Espanya presenten superàvit. Concretament, l'any 2020 el saldo positiu amb l'estranger va ser d'11.748 milions d'euros, el que suposa un caiguda del 38,9% respecte al 2019. Aquest fort descens s'explica perquè, tot i que el volum de les importacions de béns i serveis de l'estranger ha caigut de forma notable (-18,7%), les exportacions de béns i serveis de Catalunya ho han fet amb major intensitat (-22,6%) durant el 2020. En canvi, el saldo amb la resta d'Espanya va créixer un 6,0% el 2020, fins a situar-se en els 15.718 milions d'euros. En el seu conjunt, el saldo amb l'exterior ha estat de 27.466 milions, el que implica una caiguda del 19,4% respecte al 2019.

Pel costat de l'oferta, els serveis és el sector que explica en major mesura la contracció econòmica del 2020 degut al seu elevat pes relatiu (el 74,5% del Valor Afegit Brut total el 2019) i a l'important davallada que ha patit (-11,7% respecte a l'any anterior) (quadre 2.2). Concretament, la contribució negativa dels serveis al descens del PIB ha estat de 8,7 punts percentuals (el 77,2% de la caiguda del VAB) (gràfic 2.5). A més, cal destacar que la contracció no ha estat homogènia pels diferents subsectors dels serveis.

Gràfic 2.5
Contribucions dels sectors al creixement del VAB a Catalunya
(en punts percentuals)

Mentre que el VAB del comerç, el transport i l'hostaleria s'ha desplomat un 25,2% interanual, en el cas de les activitats vinculades a l'administració pública, la sanitat, l'educació i els serveis socials ha crescut un 3,0%. Això s'explica per la naturalesa de la Covid-19, que ha provocat un increment de la contractació de professionals sanitaris, del sector educatiu (per cobrir les baixes laborals) i de l'administració pública per respondre a l'allau de tràmits burocràtics durant el 2020. La construcció ha sigut el sector més afectat en termes relatius per la pandèmia, amb una caiguda del 15,4% el 2020 (en el 2T 2020 la contracció va ser del 29%). No obstant això, la seva contribució al descens del PIB ha estat molt inferior a la dels serveis (només de 8 dècimes), atès que

el seu pes relatiu és de poc més del 5%. A més, el VAB a la indústria ha caigut un 9,0% el 2020, 2,3 p.p. per sota de la caiguda mitjana del VAB a Catalunya, degut a la menor incidència de les mesures restrictives sobre l'activitat aquest sector. Finalment, a l'agricultura el VAB ha caigut només un 2,6%, menys que l'any anterior malgrat la pandèmia. El principal motiu és que el sector no s'ha vist especialment afectat per les limitacions a l'activitat econòmica, atès que ha compensat part de la caiguda de la facturació provinent de la restauració amb un increment de la despesa de les llars.

A la **indústria**, l'índex de producció industrial (IPI) per al conjunt de sectors industrials ha disminuït un 9,3% a Catalunya el 2020, molt pitjor a la caiguda del 2019 (-1,2%). No obstant això, cal puntualitzar que durant els anys compresos entre 2012 i 2018 l'IPI va créixer un 13,4% acumulat, sent un sector clau en el procés de recuperació de l'economia catalana durant els anys posteriors a la crisi econòmica. Si es compara la magnitud de la contracció de l'IPI d'Espanya envers Catalunya, la seva evolució durant l'any ha estat molt similar (2 dècimes inferior a Espanya). Per països, el 2020 l'índex de producció a la indústria manufacturera a Alemanya ha caigut un 10,7%, a Itàlia un 12,2% i a França un 11,8%. Donat que el sector manufacturer depèn molt del bon funcionament de l'economia d'aquests països, la contracció de l'IPI a Catalunya vindria explicada en part per la forta disminució de la producció de manufactures al nucli europeu.

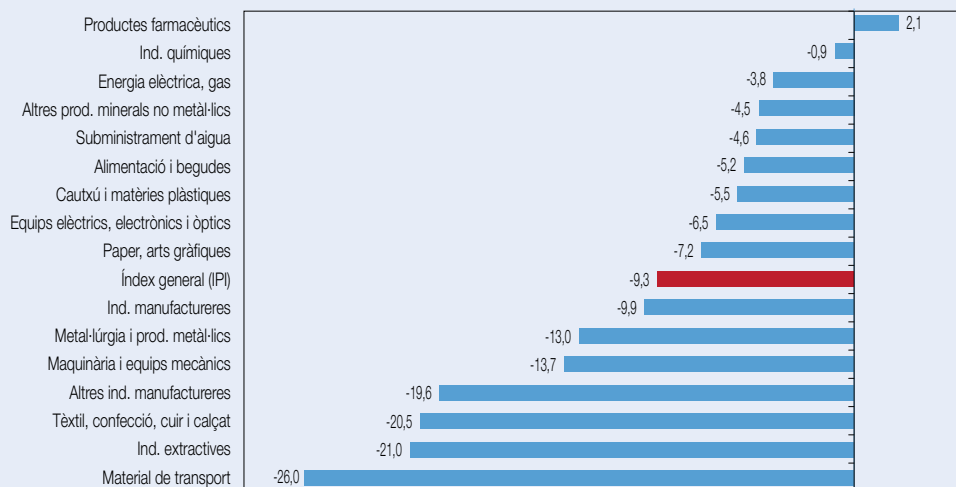
En general, pràcticament totes les branques d'activitat industrial han registrat una evolució molt negativa el 2020.

Quadre 2.2
Evolució del PIB a Catalunya. Oferta
(taxes de variació interanual en volum, en %)

	2018	2019	2020	2020			
				I trim.	II trim.	III trim.	IV trim.
PIB	2,8	1,9	-11,5	-5,6	-21,6	-9,6	-9,0
Valor afegit brut	2,9	2,1	-11,3	-5,3	-20,7	-9,8	-9,4
Agricultura	-1,9	-3,0	-2,6	-4,7	-2,6	-2,7	-0,9
Indústria	1,6	0,2	-9,0	-5,1	-18,7	-7,6	-4,8
Construcció	3,0	1,6	-15,4	-6,7	-29,0	-9,4	-16,3
Serveis	3,3	2,7	-11,7	-5,2	-20,9	-10,5	-10,1
Comerç, transport i hostaleria	2,6	2,4	-25,2	-13,1	-41,4	-23,2	-22,6
Act. immobiliàries, professionals i altres	4,5	3,2	-8,5	-3	-16,3	-7,4	-7,3
Adm. pública, educació, sanitat i serveis socials	1,9	2,2	3,0	2,9	3,1	3,3	2,9
Impostos nets s/productes	2,1	-0,1	-13,2	-9,6	-31,8	-7,2	-4,6

Font: Idescat. Comptes econòmics anuals de Catalunya (PIB)

Gràfic 2.6
Índex producció industrial per seccions, Catalunya 2020 (p)
(taxes de variació interanual, en %)

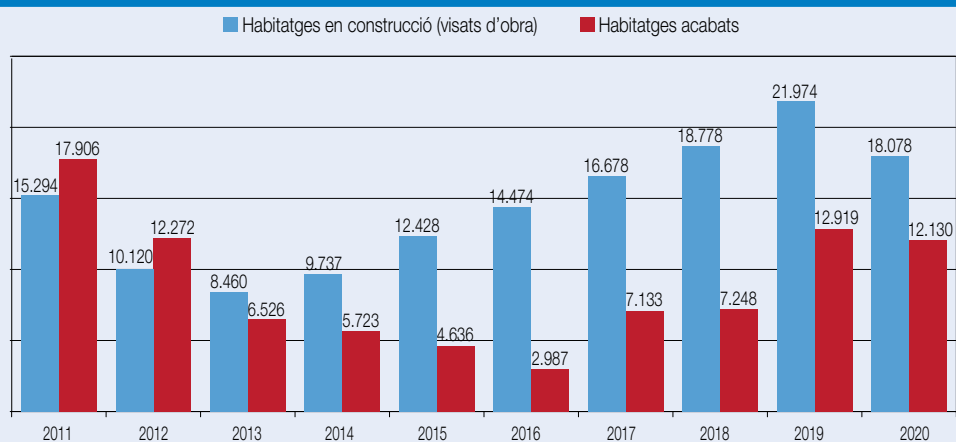
(p) Dades provisionals
Font: Idescat

Concretament, dos dels sectors més afectats per la pandèmia han sigut els relacionats amb la fabricació de material de transport i d'equips mecànics (ambdós vinculats al sector automobilístic), amb una contracció del 26,0% i el 13,7% l'any 2020, respectivament. A més, les indústries extractives i el tèxtil també han registrat caigudes molt intenses, del -21,0% i del -20,5%, respectivament. En el cas del tèxtil, un sector rellevant per a l'economia catalana, el motiu principal ha estat la implementació de restriccions d'apertura dels comerços no essencials durant una part important del 2020. L'altra cara de la moneda ha estat la fabricació de productes farmacèutics, que ha crescut un

2,1% l'any 2020 (1,6 punts més que el 2019). A més, la indústria química també ha resistit l'embat de la pandèmia, amb una caiguda moderada del 0,9% (l'any 2019 el sector va caure un 2,6%) (gràfic 2.6).

La **construcció** ha trencat la trajectòria positiva dels últims anys per la crisi de la Covid-19, fet que havia permès al sector recuperar part de l'activitat perduda durant els pitjors anys de la crisi immobiliària. Per exemple, el nombre d'habitatges en construcció ha disminuït un 17,7%, fins a les 18.078 unitats el 2020, una xifra més en línia amb els nivells del 2018 (gràfic 2.7). A més, el nombre d'habitatges

Gràfic 2.7
Evolució de la construcció residencial a Catalunya
(unitats)

Font: Idescat a partir del Ministeri de Foment

acabats també ha patit un retrocés respecte al 2019, tot i que la caiguda en termes interanuals ha estat molt inferior (-6,1%) a la dels habitatges en construcció.

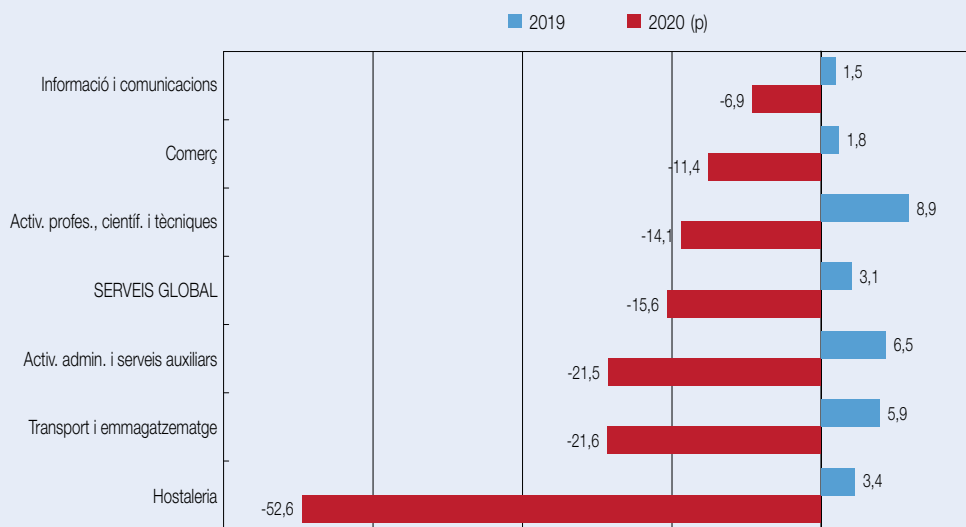
Adicionalment, pel que fa a la licitació d'obres públiques (segons data d'obertura) per part de les administracions públiques, el volum (en euros) de les licitacions ha disminuït un 12,2% respecte al 2019, situant-se en els 1.502,5 milions d'euros. Cal puntualitzar que aquesta sèrie és força volàtil, atès que l'any 2019 la caiguda interanual va ser encara més profunda (13,7%). No obstant això, l'evolució del 2017 i 2018 va ser molt positiva, anys en què l'import de la licitació pública va augmentar un 39,9% i un 35,2%, respectivament. Per nivells d'administració, la reducció del 2020 s'explica per la forta contracció de licitacions de les administracions locals (-9,7%) i de l'administració central (-29,8%). En canvi, el descens de l'import de les licitacions per part de la Generalitat només ha estat d'un 1,8% interanual. Per tipus de licitació, la d'obres per edificació és la que explica el gruix de la caiguda, amb un descens del 22,7% interanual, molt superior a la que ha experimentat la licitació d'obra civil (-2,0%).

Els indicadors de demanda en el sector de l'habitatge també han estat negatius el 2020. D'una banda, el nombre de transaccions d'habitatges ha caigut un 19,7%, fins a les 65.064 compravendes. De l'altra, el nombre d'hipoteques constituïdes sobre habitatges —que representen el 76% del total d'hipoteques— ha estat de 53.657, una contracció

del 8,6% respecte a l'any anterior. Aquest debilitament de la demanda s'explica per la incertesa econòmica viscuda per les llars arrel de la Covid-19, fet que ha provocat també una desacceleració dels preus dels habitatges, atès que el creixement ha passat del 5,2% el 2019 al 2,0% el 2020. Cal remarcar que aquest menor creixement dels preus s'explica íntegrament pel segment de l'habitatge de segona mà, que ha moderat l'increment de preus del 5% el 2019 a l'1,3% el 2020.

Tal i com s'ha comentat anteriorment, els **serveis** és el sector que més ha contribuït a la reducció de l'activitat econòmica de Catalunya el 2020, tot al contrari que l'any 2019. En aquest sentit, l'índex general d'activitat dels serveis ha caigut un 15,6% el 2020, molt inferior a l'increment positiu del 3,1% registrat l'any passat ([gràfic 2.8](#)). Cap de les set agrupacions sectorials ha registrat un creixement positiu de l'índex d'activitat, tot i que la magnitud de la contracció no ha estat homogènia. L'activitat més afectada per la Covid-19, tal i com s'ha comentat anteriorment, ha sigut l'hostaleria amb una caiguda interanual històrica, del -52,6. Entre els sectors més afectats també s'hi troben el transport i l'emmagatzematge (-21,6%) i les activitats administratives i de serveis auxiliars (-21,5%). En l'altre extrem, el sector TIC ha estat el que millor ha resistit les restriccions a l'activitat econòmica i la lliure mobilitat, amb una disminució més modesta, del -6,9% respecte al 2019. Finalment, el comerç (-11,4%) i les activitats professionals, científiques i tècniques (-14,1%) també han patit una contracció important de la seva

Gràfic 2.8
Índex d'activitat dels sector serveis a Catalunya
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Idescat a partir de l'INE
(p) Dades provisionals

activitat durant el 2020, tot i que molt inferior a la dels sectors més vinculats amb el turisme i la mobilitat.

Pel que fa al **sector financer**, els dipòsits a la vista i d'estalvi han registrat un ascens del 8,9% el 2020 (per sobre del 6,5% al conjunt de l'Estat), fet que suposa un increment de 3,1 punts respecte a la taxa de creixement del 2019, segons dades del Banc d'Espanya. Aquest fort repunt dels dipòsits s'explica per l'augment de l'estalvi forçós a causa del tancament de part de la restauració, el comerç, les activitats d'oci i el turisme. A més, l'augment de l'estalvi ha estat més acusat a l'economia catalana en relació amb el conjunt de l'Estat, fet que ha propiciat que el pes relatiu del volum de dipòsits a Catalunya respecte del conjunt de les administracions públiques, les empreses i les llars de l'Estat passi del 13,4% el 2019 al 13,6% el 2020. Per altra banda, l'estoc total de crèdit a Catalunya va augmentar el quart trimestre de 2020 un 1,9% interanual, molt inferior al 4,2% del conjunt de l'Estat. Aquest diferencial positiu de l'augment de crèdit de l'Estat ha propiciat que el pes del crèdit de Catalunya caigui fins al 16,8% a finals de 2020 (4 dècimes menys que en el quart trimestre de 2019). Aquest repunt del crèdit contrasta amb l'evolució del 2019, any en què l'estoc de crèdit va caure un 1,1% a Catalunya (1,4% a Espanya).

Les restriccions a la mobilitat que s'han adoptat per controlar les diferents onades del virus explica l'evolució atípica de les xifres de **mobilitat de viatgers**, tant en transport privat com en transport públic. Així, les validacions de transport públic van arribar a caure en termes interanuals un 92% al març de 2020 i després s'ha anat recuperant fins

acabar l'any amb un descens de gairebé el 40% respecte al desembre de 2019. Quant al trànsit d'accessos viaris (vehicles/dia), va arribar a caure un 76% al març i al desembre registrava un descens del 17% interanual, seguint una evolució oscil·lant d'acord amb diferents onades del virus i les restriccions adoptades per contenir-les.

Quant al trànsit Així mateix, el **trànsit marítim** de mercaderies en tones ha caigut de forma pronunciada l'any 2020, amb un descens del 14,1% a Catalunya, molt lluny del creixement lleugerament positiu del 2019 (0,8%). En termes relatius, la contracció del trànsit de mercaderies ha estat superior al Port de Tarragona (-19,5% interanual), mentre que el Port de Barcelona ha registrat una disminució més moderada, del -11,4%. El nombre de vaixells mercants que van transitar pels ports catalans l'any 2020 va caure fins als 8.913 vaixells (un descens del 22,1%), tot i que per tipologia de vaixell els creuers han estat els que han patit una davallada més acusada (-91,7% en mitjana el 2020). En relació amb el nombre de passatgers als ports catalans l'any 2020, la xifra no ha arribat ni als 860 milers, gairebé 4 milions menys que l'any passat.

El **trànsit aeri** ha estat un dels sectors més damnificats per la Covid-19. El nombre de passatgers als aeroports catalans ha passat dels 55,7 milions el 2019 als 12,9 l'any 2020, el que representa una caiguda interanual del 76,8%. Pel que fa als diferents aeroports catalans, en termes relatius el descens ha estat més acusat als de Reus i Girona, amb una contracció del 96,3% i del 91,1%, respectivament. Tot i que el descens relatiu de passatgers a l'Aeroport del Prat-Josep Tarradellas ha estat inferior a la mitjana, la caiguda també ha sigut històrica (-75,9%). Cal recordar que l'Aeroport de Barcelona representava el 94,5% del total dels passatgers a Catalunya l'any 2019. Finalment, l'Aeroport de Lleida-Alguaire és el que en termes relatius ha patit un descens més moderat (del -60,7%), tot i que representa únicament el 0,1% del tràfic de passatgers total.

L'**activitat turística** es va veure greument afectada per la pandèmia el 2020. Així, l'arribada de visitants estrangers va caure en picat, fins als 3,9 milions el 2020, i la despesa associada es va situar en 3.660,6 milions d'euros, segons l'Estadística de Moviments Turístics en Frontera de l'INE. Aquestes xifres que representen un descens del 80% enfront dels 19,3 milions de visitants que van arribar el 2019 i del 82,9% respecte a la despesa turística efectuada l'any anterior (de 21.318,8 milions d'euros). En el conjunt de l'Estat, les arribades de turistes estrangers també es van reduir amb força respecte el 2019, amb un 77,3%

Quadre 2.3
Turistes estrangers per país de residència habitual
(milers)

	2019	2020(p)	Variació (%)
Total	19.375,2	3.875,9	-80,0
França	4.083,0	1.311,2	-67,9
Regne Unit	2.015,5	284,8	-85,9
Alemanya	1.431,9	229,5	-84,0
Itàlia	1.202,8	203,4	-83,1
EUA	1.507,0	148,2	-90,2
Països Baixos	746,9	142,8	-80,9
Rússia	795,2	82,6	-89,6
Bèlgica	369,6	77,9	-78,9
Països nòrdics	573,8	76,0	-86,8
Portugal	188,9	44,8	-76,3

(p) dades provisionals

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estadística de moviments turístics en frontera de l'INE

menys. Malgrat tot, Catalunya va continuar sent líder en el rànquing estatal d'arribades, amb el 20,4% dels desplaçaments, seguida de prop per les Canàries (20%).

El flux de tots els principals mercats emissors de turistes a Catalunya també va disminuir amb intensitat el 2020 (quadre 2.3). El turisme francès va conservar el lideratge en el rànquing de principals mercats emissors, amb 1.311.159 turistes (33,8% del total i un descens del -68% respecte al 2019), seguit del Regne Unit amb 284.800 turistes (7,4% del total i caiguda del -86%), Alemanya amb 229.484 turistes (5,9% del total i caiguda del -84%) i Itàlia amb 203.367 turistes (5,2% del total i descens del -83%).

Si s'analitza l'afluència turística (estrangers i nacionals) en els establiments hotelers—que concentren gairebé el 80% dels viatgers a Catalunya—, s'obté un total de 5,8 milions de viatgers el 2020 (un -72,2% respecte a l'any anterior) i 13,2 milions de pernотacions (-77,4% respecte al 2019). El segon tipus d'allotjament més important quant a viatgers són els càmpings, que han rebut 1,7 milions de visitants enfront dels 3,4 milions de 2019. Pel que fa al nombre de viatgers allotjats en turisme rural ha baixat de poc més de 500.000 el 2019 a 272.300 mil persones el darrer any.

Per analitzar la distribució i l'evolució dels turistes per mercats d'origen s'han utilitzat les dades que proporciona l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE (quadre 2.4). L'any 2020, els viatgers que han experimentat el descens més acusat han estat els estrangers (-82,2%), mentre que els turistes de Catalunya i els procedents d'altres comunitats autònomes han registrat un descens menys acusat (-45,1% i -53,8%, respectivament). Això ha fet que canviessin els pesos relatius d'aquests grups en el total, de manera que el turisme català ha passat de representar el 21% del total el 2019 al 42% el 2020, i el turisme estranger ha passat de ser el 65% del total a només el 41% el 2020.

Quadre 2.4
Viatgers allotjats en establiments hotelers
per procedència (milers)

	2019	2020(p)	Variació (%)
Total viatgers	20.752	5.778	-72,2
De Catalunya	4.380	2.406	-45,1
De la resta de comunitats	7.316	3.382	-53,8
De l'estranger	13.436	2.396	-82,2

(p) dades provisionals

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE

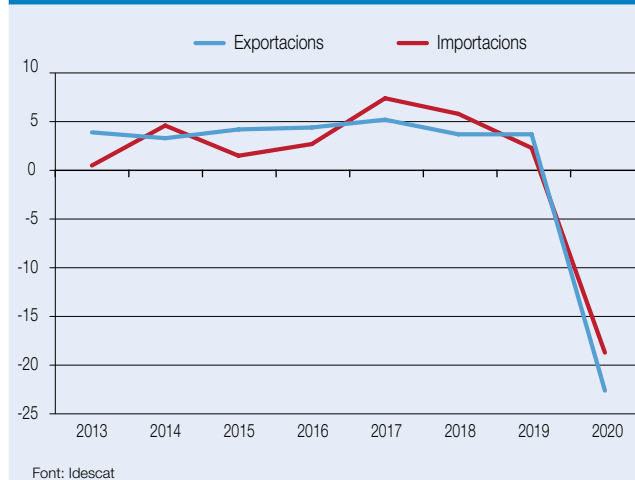
L'anàlisi per marques turístiques en establiments hotelers mostra un descens generalitzat però amb diferents intensitats. Així, les caigudes més importants en el nombre de viatgers les han registrat la ciutat de Barcelona (-78%), la Costa de Barcelona (-77%) i la Costa Daurada (-73%), seguit de la Costa Brava (-65%). Mentre que les marques turístiques de Pirineus i Val d'Aran (-42% i -33%, respectivament) van resistir millor perquè van poder aprofitar els mesos de gener i febrer de temporada de neu i perquè s'ha beneficiat més que altres zones del turisme interior.

Un altre aspecte a tenir en compte és l'evolució de l'activitat turística per sectors. La caiguda del volum de negoci de les indústries turístiques ha estat del 59,9% en els establiments d'allotjament i restauració, del 62,5 % en el transport aeri, del 70,8% en el sector de les agències de viatge, i del 72,2% en l'organització de convencions i fires. Tot això ha comportat que l'atur registrat en el sector turístic hagi augmentat un 32,7% respecte el 2019.

3. Sector exterior

Un clar símptoma de la pèrdua d'activitat econòmica l'any 2020 és la forta caiguda de les exportacions i les importacions de béns i serveis en volum, que han disminuït un 22,6% i un 18,7% a Catalunya respecte al 2019 (gràfic 2.9). El pitjor comportament de les exportacions totals de béns i serveis en comparació amb les importacions ha provocat una contribució negativa del sector exterior de 3,3 punts percentuals, que contrasta amb l'aportació positiva de 6 dècimes de l'any 2019. El motiu principal

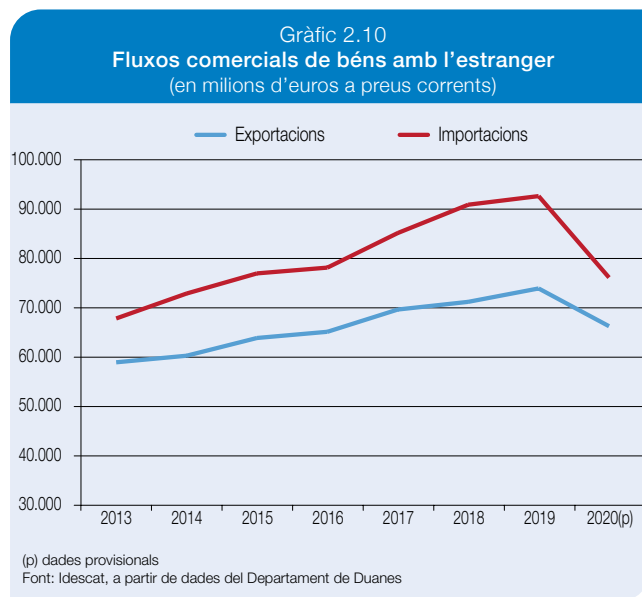
Gràfic 2.9
Exportacions i importacions totals de béns i serveis
(taxes de variació interanual en volum, en %)

de la pitjor evolució del saldo amb l'exterior s'explica per la forta caiguda de les exportacions de serveis catalanes degut a l'impacte de la pandèmia sobre el turisme, un dels sectors més afectats per la Covid-19. Amb tot, el descens del turisme català a l'estranger durant el 2020 no ha servit per compensar la forta contracció de la despesa del turisme estranger a Catalunya. Així, el pes de les exportacions catalanes de béns i serveis sobre el PIB representava l'any 2019 el 39,7%, xifra que s'ha situat en el 33,9% del PIB el 2020. Aquesta davallada del pes total de les exportacions catalanes s'explica perquè la seva contracció (-22,6%) ha estat molt superior a la caiguda del PIB català l'any 2020 (-11,5%). Pel que fa a les importacions de béns i serveis, el seu pes relatiu s'ha reduït del 32,0% al 28,7%, una caiguda més moderada en comparació amb les exportacions.

Tot i aquestes evolucions negatives del comerç exterior, és important destacar que l'economia catalana ha continuat registrant un saldo exterior positiu amb l'estranger d'11.748 milions d'euros el 2020. Si a aquesta dada se li suma el saldo positiu de 15.718 milions amb la resta de l'Estat espanyol (el que representa un increment interanual del 6,0%), s'obté que Catalunya presenta un saldo exterior total favorable de 27.466 milions, el 12,3% del PIB.

Pel que fa als **fluxos exteriors de béns** i en valors corrents, les exportacions i les importacions de béns catalanes han patit una davallada del 10,3% i del 18,2% respecte al 2019, unes caigudes més moderades en comparació amb els fluxos exteriors de serveis. Concretament, les dades provisionals publicades per l'Idescat a partir de Duanes mostren que les exportacions de béns s'han situat en els 66.290 milions d'euros l'any 2020, una magnitud força menor al rècord històric dels 73.938 milions del 2019. Pel que fa a les importacions de béns, la Covid-19 ha propiciat un descens fins als 76.144 milions d'euros, molt lluny dels 92.643 milions de l'any anterior. El major descens de les importacions de béns durant el 2020 s'explica, d'una banda, per la caiguda molt pronunciada del preu del petroli respecte a la mitjana del 2019, factor que ha contribuït a reduir el valor de les importacions. D'altra banda, les importacions de béns de consum han caigut un 22,6%, a causa de la forta contracció del consum de les famílies. En resum, el 2020 el saldo negatiu de la balança comercial de béns amb l'exterior s'ha situat en els 9.854 milions d'euros, el que representa una reducció molt considerable respecte al 2019 (18.705 milions). Això ha provocat que la taxa de cobertura (definida com el quocient de les exportacions sobre les importacions) hagi augmentat de forma fins

assolir el 87,1% l'any 2020 (7,2 p.p. superior al 2019), sent la millor ràtio de la sèrie històrica (gràfic 2.10).

Val a dir que la caiguda registrada de les exportacions catalanes ha estat molt similar a les del conjunt de l'Estat, on les vendes a l'exterior han caigut un 10,0%, mentre que en el cas de les importacions el descens de les espanyoles (-14,7%) ha estat força més moderat en el cas de les catalanes (-18,2%). En termes relatius, les exportacions catalanes representen el 25,4% de les estatals (la mateixa ràtio del 2019), i les importacions el 27,7% de les del conjunt de l'Estat el 2020 (un punt percentual inferior a l'any anterior), sent Catalunya la comunitat autònoma líder quant a fluxos comercials amb l'exterior.

Aquesta reducció del volum de les exportacions contrasta amb un increment del nombre total d'empreses exportadores a Catalunya, que ha arribat a les 48.980 empreses el 2020, un increment de l'1,2% respecte a l'any anterior, segons l'ICEX. No obstant això, cal puntualitzar que les empreses exportadores regulars (que concentren el 93,1% del volum total de les exportacions), això és, les que han exportat de forma consecutiva durant els últims quatre anys, ha caigut un 2,8% interanual el 2020 fins a situar-se en les 16.811 empreses.

La Unió Europea dels 27 (exclòs el Regne Unit) ha estat la principal destinació de les exportacions de béns catalanes i la principal emissora d'importacions, tot i que Catalunya manté històricament un saldo negatiu de la balança comercial amb aquesta àrea (el 2020 va ser de 2.507 milions amb la UE, molt inferior als 6.022 del 2019). El 59,5% de les

exportacions van tenir com a destí algun país de la UE-27 el 2019, essent França el primer país receptor (17,3% del total), seguit de lluny per Alemanya i Itàlia (10,4% i 8,7%, respectivament). Per la banda de les importacions, les europees han tingut un pes relatiu del 55,1%, essent en aquest cas Alemanya, amb un 15,5%, el principal país emissor, seguit a força distància de França (9,1%) i Itàlia (7,9%). Catalunya mostra un elevat saldo comercial positiu amb França, Portugal i el Regne Unit, però la suma dels tres és inferior al saldo negatiu que manté amb Alemanya i Itàlia. De la resta de països del món, cal destacar que Catalunya manté un saldo comercial favorable amb els països d'Amèrica central i del sud, mentre que té un saldo històricament negatiu amb els Estats Units, Xina i Japó. En particular, l'economia xinesa ha representat 56,8% del dèficit comercial total de Catalunya amb l'exterior l'any 2020 (quadre 2.5).

Quant a l'evolució de les exportacions, cal destacar que la seva evolució durant el 2020 ha estat heterogènia per àrees geogràfiques. Per una banda, el país on més han caigut les vendes ha estat el Regne Unit, amb un descens històric del 23,4%, fet que s'explica pel doble impacte de la pandèmia i el *Brexit*. Cal puntualitzar, no obstant, que les exportacions catalanes a l'economia britànica van

créixer de forma extraordinària l'any 2019 (+13,4% interanual), perquè les empreses van fer un esforç addicional de compra d'estocs anticipant-se a la sortida del Regne Unit de la UE. El retrocés de les exportacions a França, Itàlia i Portugal també ha estat molt considerable (-7,0%, -11,9% i -13,0%, respectivament), però de menor intensitat que les dirigides al Regne Unit. Per altra banda, la disminució ha estat més moderada a Alemanya (-4,7%), tot i que l'evolució dels últims anys també ha estat negativa (-1,0% i -2,9% el 2018 i 2019, respectivament). Les exportacions dirigides fora de la UE, que representen el 40,5% del total, també han caigut amb força a l'Amèrica Central i del Sud (-20,9%), Japó (-10,9%) i als Estats Units (-9,0%). En canvi, les exportacions catalanes a la Xina han experimentat un rebot molt pronunciat (52,6% interanual), fenomen que s'explica principalment perquè les vendes de productes càrnics (especialment els porcins) s'han disparat el 2020 arrel de la grip porcina al país asiàtic. Aquest fort increment de les exportacions a la Xina (així com la caiguda del 8,7% de les importacions) ha propiciat un descens important del saldo comercial amb el gegant asiàtic, dels 7.335 milions d'euros el 2019 als 5.596 milions el 2020. Pel que fa a les importacions, les procedents de la UE, que representen el 55,1% del total, han retrocedit en el seu conjunt un 15,7%. Dins aquest grup, la caiguda ha

Quadre 2.5
Evolució de les exportacions i importacions de béns per àrees i països, 2020 (p)

	Exportacions			Importacions			Saldo comercial	
	Valor (MEUR) 2020	Variació (%) 2020/2019	Pes (% s/total) 2020	Valor (MEUR) 2020	Variació (%) 2020/2019	Pes (% s/total) 2020	Valor (MEUR) 2019	Valor (MEUR) 2020
Unió Europea (UE-27)	39.433	-9,8	59,5	41.940	-15,7	55,1	-6.022	-2.507
Alemanya	6.883	-4,7	10,4	11.777	-22,6	15,5	-7.995	-4.895
França	11.451	-7,0	17,3	6.934	-13,2	9,1	4.323	4.517
Itàlia	5.778	-11,9	8,7	5.989	-15,3	7,9	-508	-212
Portugal	4.213	-13,0	6,4	1.714	-7,2	2,3	2.994	2.499
Altres països europeus	9.168	-11,2	13,8	6.730	-13,8	8,8	2.521	2.438
Regne Unit	3.303	-23,4	5,0	1.972	-28,7	2,6	1.547	1.331
Suïssa	3.071	-0,3	4,6	2.046	13,7	2,7	1.281	1.024
Amèrica del Nord	2.662	-9,7	4,0	3.033	-25,0	4,0	-1.099	-371
Estats Units d'Amèrica	2.427	-9,0	3,7	2.651	-27,9	3,5	-1.012	-224
Amèrica Central i del Sud	3.362	-20,9	5,1	2.520	-10,9	3,3	1.421	841
Resta del món	11.666	-8,0	17,6	21.921	-22,3	28,8	-15.527	-10.255
Japó	789	-10,9	1,2	1.299	-34,8	1,7	-1.106	-509
Xina	2.732	52,6	4,1	8.328	-8,7	10,9	-7.335	-5.596
Total	66.290	-10,3	100,0	76.144	-17,8	100,0	-18.705	-9.854

Font: Idescat a partir de dades del Departament de Duanes i Impostos Especials de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

(p) Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

estat especialment intensa en el cas d'Alemanya (-22,6%), Itàlia (-15,3%) i França (-13,2%). Fora la Unió Europea, destaca la contracció de les importacions de béns procedents del Regne Unit (-28,7%), dels Estats Units (-27,9%) i el Japó (-34,8%).

Els sectors econòmics que constitueixen el nucli de les exportacions catalanes són la indústria química i la fabricació de vehicles de motor i material de transport. Aquests dos sectors, juntament amb la indústria alimentària i el tèxtil, representen el 62,6% del total d'exportacions l'any 2020. Si bé la indústria alimentària i el sector químic han aguantat molt millor les conseqüències de la pandèmia, amb variacions interanuals del +7,0% i -4,0% respectivament, el sector del tèxtil (-17,8%) i l'automobilístic (-22,9%) s'han vist molt més afectats per les restriccions a l'activitat econòmica i a la mobilitat. La caiguda de la fabricació de vehicles de motor i transport ha provocat un efecte espiral envers els sectors que en depenen, com ara la metal·lúrgia i els productes metàl·lics (-14,0%) i la maquinària i equips mecànics (-11,2%). Per altra banda, un altre sector que ha vist impulsades les seves vendes

a l'exterior l'any 2020 ha estat l'agricultura (7,4% interanual), en gran mesura gràcies a l'increment de exportacions porcines a la Xina. Pel que fa a les importacions, destaquen el retrocés en el sector de vehicles de motor i transport (-34,9%) i els sectors que hi tenen un major grau de dependència, com ara la maquinària i els equips mecànics (-16,3%) i la metal·lúrgia (-21,3%). Finalment, la disminució de les compres per part de la indústria tèxtil (-17,9%) ha estat molt en línia amb el descens de les exportacions del sector ([quadre 2.6](#)).

Pel que fa als **fluxos d'inversió**, el 2020 ha tancat de manera provisional amb un descens de la inversió estrangera a Catalunya del -22,8%, fet que l'ha situat en 2.965 milions d'euros, 874 menys que l'any 2019, segons el Registre d'Inversions Exteriors (RIE) del Ministeri d'Economia i Competitivitat ([gràfic 2.11](#)). En canvi, al conjunt de l'Estat la inversió estrangera ha experimentat una caiguda molt moderada, del -0,8% el 2020. Aquesta disminució tan suau s'explica perquè l'any 2019 la inversió estrangera a Espanya es va situar molt per sota de la mitjana dels últims anys. Aquest fenomen ha provocat que

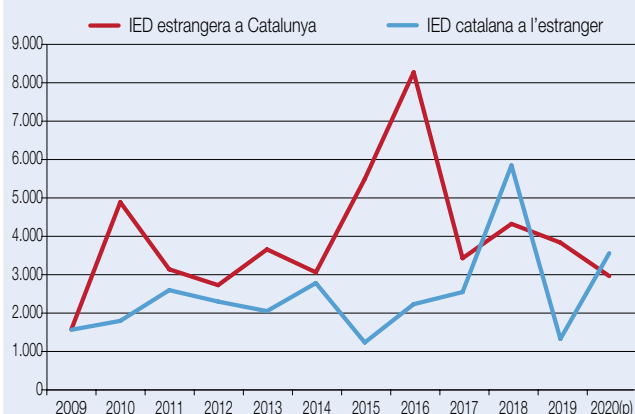
Quadre 2.6
Evolució de les exportacions i importacions de béns per activitats, 2020 (p)

	Exportacions			Importacions			Saldo comercial	
	Valor (MEUR)	Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)	Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)	
	2020	2020/2019	2020	2020	2020/2019	2020	2019	2020
Agricultura, ramaderia i pesca	1.696	7,4	2,6	3.546	-1,3	4,7	-2.027	-1.850
Extracció i refinació de petroli, carbons	1.599	-46,8	2,4	4.203	-52,4	5,5	-5.782	-2.604
Productes alimentaris i begudes	9.772	7,0	14,7	6.146	-6,6	8,1	2.619	3.626
Tèxtils, cuir, calçat, confecció	5.189	-17,8	7,8	7.513	-17,9	9,9	-2.860	-2.324
Indústries químiques	17.584	-4,0	26,5	18.631	-4,2	24,5	-1114	-1.046,8
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	3.640	-14,0	5,5	3.820	-21,3	5,0	-613	-180
Maquinària i equips mecànics	4.084	-11,2	6,2	4.590	-16,3	6,0	-991,2	-506
Maquinària oficina, precisió i òptica	858	-10,8	1,3	2.030	-13,7	2,7	-1.405	-1.172
Maquinària i material elèctric i electrònic	4.511	-4,0	6,8	6.365	-4,3	8,4	-1.925	-1.854
Vehicles de motor, material transport	8.973	-22,9	13,5	10.333	-34,9	13,6	-3.797	-1.360
Resta de branques	7.593	-9,0	11,5	8.897	-12,3	11,7	-1794	-1.304
No classificats en altres apartats	790	-25,4	1,2	69	-13,2	0,1	983	721
Total	66.290	-10,3	100,0	76.144	-17,8	100,0	-18.705	-9.854

Font: Idescat a partir de dades del Departament de Duanes i Impostos Especials de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

(p) Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

Gràfic 2.11
Fluxos d'inversió directa amb l'estranger
(milions d'euros corrents)

Font: Ministeri d'Economia i Competitivitat
(p) dades provisionals

Per contra, la inversió de Catalunya a l'estranger ha crescut amb força el 2020, passant de 1.330 milions d'euros el 2019 als 3.562 milions el 2020, segons les dades provisionals del Ministeri d'Economia, el que implica un increment del 167,8% interanual. No obstant això, cal puntualitzar que l'any 2019 la inversió catalana a l'estranger va caure un 77,3%, fet que explica una part important de l'efecte rebot del 2020. Tanmateix, és important destacar que la inversió de Catalunya a l'estranger l'any 2020 s'ha situat en un nivell força superior a la mitjana dels últims anys, fet remarcable tot i l'esclat de la Covid-19. Al conjunt de l'Estat, la inversió a l'estranger ha experimentat un avenç del 2,2% el 2020, fenomen que s'explica (com en el cas de la inversió estrangera a Espanya) pel fort descens experimentat l'any 2019 (-38,6%). El percentatge de la inversió a l'estranger realitzada per Catalunya respecte al conjunt de l'Estat, s'ha situat en el 15,4% l'any 2020 (9,5 punts més que al 2019).

l'impacte aparent de la Covid-19 sobre la inversió estrangera en el conjunt de l'economia espanyola hagi estat més suau del que realment s'ha produït. Concretament, la inversió estrangera a Espanya ha passat dels 24.007 milions d'euros el 2019 als 23.822 milions l'any 2020. Pel que fa al pes de Catalunya en el total de la inversió estrangera, aquest any s'ha situat en el 12,5%, inferior al 16,0% del 2019. Respecte a aquestes dades, cal tenir en compte que el concepte d'IED que s'utilitza a escala internacional fa referència a les inversions en projectes nous i ampliacions i a altres inversions que tenen menys efectes productius com les inversions per adquisició i fusions d'empreses.

La UE-27 (sense el Regne Unit) ha estat la principal regió emissora d'inversió estrangera a Catalunya, amb el 58,7% del total. El 2020 s'ha produït un lleuger creixement interanual de la inversió procedent d'aquesta regió (+0,9%), amb 1.742 milions d'euros. No obstant això, cal puntualitzar que aquest increment s'explica perquè la inversió de la UE va caure de forma excepcional l'any 2019 (-52,0% interanual), fenomen que ha provocat que l'impacte aparent de la pandèmia quedi més esmorteït. Les principals regions que han disminuït la seva inversió a Catalunya han estat l'OCDE (el 93,2% del total de la inversió ha vingut d'aquest conjunt de països l'any 2020) i Amèrica Llatina, amb caigudes interanuals del 20,9% i del 94,8%, respectivament. Per la seva banda, la inversió

Quadre 2.7
Evolució dels fluxos d'inversió amb l'estranger per àrees geogràfiques

	Inversió estrangera directa a Catalunya				Inversió catalana a l'estranger			
	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)
	2019	2020(p)	2020/2019	2020	2019	2020(p)	2020/2019	2020
OCDE	3.496	2.765	-20,9	93,2	479	1.654	245,3	46,4
Unió Europea-27	1.726	1.742	0,9	58,7	229	725	216,6	20,4
Amèrica del Nord	51	75	46,9	2,5	201	29	-85,8	0,8
Amèrica Llatina	609	32	-94,8	1,1	713	118	-83,5	3,3
Resta d'Amèrica	3	2	-51,6	0,1	1	1	-50,0	0,0
Àsia i Oceania	313	456	45,7	15,4	101	1.793	1678,7	50,3
Àfrica	12	1	-95,0	0,0	73	7	-90,8	0,2
Paradisos fiscals	18	17	-9,8	0,6	1	5	440,0	0,2
Tots els països	3.839	2.965	-22,8	100,0	1.330	3.562	167,8	100,0

(p) Dades provisionals

Font: Idescat a partir del Ministeri d'Economia i Competitivitat. La suma de les àrees geogràfiques que es mostren no és igual a la inversió total, atès que hi ha països que consten a més d'una àrea.

procedent de l'Àsia i Oceania i de l'Amèrica del Nord (amb un pes conjunt del 17,9% del total de la inversió estrangera l'any 2020) ha augmentat un 45,7% i un 46,9%, respectivament (quadre 2.7). Pel que fa a la inversió de Catalunya a l'estranger, l'augment interanual del 167,8% l'any 2020 s'explica per un rebot molt important de la inversió catalana als països de l'OCDE i a l'Àsia i Oceania. En el primer dels casos, la inversió ha passat dels 479 milions d'euros el 2019 als 1.654 milions l'any 2020, mentre que en el segon la inversió el 2020 ha assolit els 1.793 milions, una xifra molt superior als 101 milions de l'any anterior. Per contra, la inversió catalana a l'estranger ha caigut un 85,8% i un 83,5% a l'Amèrica del Nord i Amèrica Llatina, respectivament.

Hi ha hagut molta diversitat pel que fa a l'evolució de la inversió estrangera a Catalunya a nivell sectorial. Així, entre els principals sectors que han patit una davallada important es troben l'aigua i sanejament de residus (que ha passat dels 659 milions l'any 2019 a zero un any després) i les

indústries manufactureres, amb un descens interanual del 26,4%. A més, els sectors relacionats amb el mercat immobiliari, com ara la construcció i les activitats immobiliàries, també han patit els efectes de la pandèmia, amb descensos del 72,0% i del 61,8%, respectivament. L'altre costat de la moneda han sigut el sector TIC, les activitats financeres i el comerç a l'engròs i al detall, que han registrat increments interanuals de la inversió estrangera del 248,5%, 144,5% i 26,1%, respectivament.

Finalment, pel que fa a les inversions catalanes a l'estranger, el 2020 destaca essencialment per l'increment extraordinari de la inversió en el sector de les manufactures, que s'ha multiplicat per sis respecte al 2019, fins a situar-se en els 2.932 milions d'euros. Aquest fort augment ha provocat que el pes d'aquest sector l'any 2020 representi el 82,3% del total de la inversió de Catalunya a l'estranger. També cal destacar el bon comportament de la inversió en el sector del comerç a l'engròs i al detall, que ha crescut un 11,3% interanual. Per

Quadre 2.8
Evolució dels fluxos d'inversió amb l'estranger per activitats

	Inversió estrangera directa a Catalunya				Inversió catalana a l'estranger			
	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)
	2019	2020(p)	2020/2019	2020	2019	2020(p)	2020/2019	2020
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	11	42	295,3	1,4	57	39	-31,8	1,1
Indústries extractives	0	0	-	0,0	0	0	-	0,0
Indústries manufactureres	1.186	873	-26,4	29,4	485	2.932	505,1	82,3
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	3	3	25,9	0,1	28	17	-40,6	0,5
Aigua, sanejament i gestió de residus	659	0	-100,0	0,0	0	0	-	0,0
Construcció	225	63	-72,0	2,1	33	17	-50,3	0,5
Comerç a l'engròs i al detall	544	687	26,1	23,2	386	429	11,3	12,1
Transport i emmagatzematge	61	35	-43,2	1,2	11	1	-94,3	0,0
Hostaleria	44	42	-2,5	1,4	132	35	-73,5	1,0
Informació i comunicacions	158	550	248,5	18,6	48	44	-9,1	1,2
Activitats financeres i d'assegurances	128	314	144,5	10,6	49	25	-49,6	0,7
Activitats immobiliàries	480	184	-61,8	6,2	38	2	-94,7	0,1
Activitats professionals, científiques i tècniques	191	85	-55,4	2,9	21	11	-48,8	0,3
Activitats administratives i serveis auxiliars	66	74	12,6	2,5	9	10	7,4	0,3
Educació	4	7	75,0	0,2	9	1	-	0,0
Activitats sanitàries i de serveis socials	0	0	-50,0	0,0	1	0	-71,4	0,0
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	79	5	-94,2	0,2	23	0	-100,0	0,0
Altres serveis	1	2	72,7	0,1	0	0	-	0,0
Total	3.839	2.965	-22,8	100,0	1.330	3.562	167,8	100,0

(p) Dades provisionals

Font: Idescat a partir del Ministeri d'Economia i Competitivitat

contra, la inversió en els sectors de l'hostaleria, les activitats immobiliàries i la construcció han disminuït un 73,5%, 94,7% i 50,3%, respectivament (quadre 2.8).

Cal tenir en compte que les dades que comptabilitza el Registre d'Inversions Exteriors (RIE) del Ministeri d'Economia i Competitivitat, malgrat ser la font oficial, no inclouen tota la inversió real a escala regional, ja que en alguns casos l'assignació de la inversió no correspon al territori on es fa la inversió, sinó a la localització de la seu social de l'empresa, i a més, hi ha una part de la IED que no es territorialitza. Per això, és interessant complementar aquesta informació amb altres fonts com són la base de dades del Financial Times (FDI Markets) o les dades d'inversió que publica ACCIÓ, que és l'agència de la Generalitat de Catalunya que impulsa i gestiona l'atracció de projectes d'inversió estrangera a Catalunya i fa un seguiment de la dinàmica inversora. Segons la primera font, Catalunya ocupa la primera posició de l'Europa continental (excloent les illes britàniques) en volum d'IED rebuda per a nous projectes d'inversió productiva i en ocupació associada a aquesta inversió. Segons les dades fetes públiques per ACCIÓ, malgrat un context molt desfavorable per la pandèmia, la Generalitat ha captat 480 milions d'euros d'inversió estrangera el 2020, un 31% més que l'any anterior, que provenen de 77 projectes i que han suposat la creació de 2.278 llocs de treball i el manteniment de 1.144 addicionals. El 87% del volum d'inversió estrangera atreta és de projectes industrials, mentre que els principals països inversors són França, el Regne Unit i el

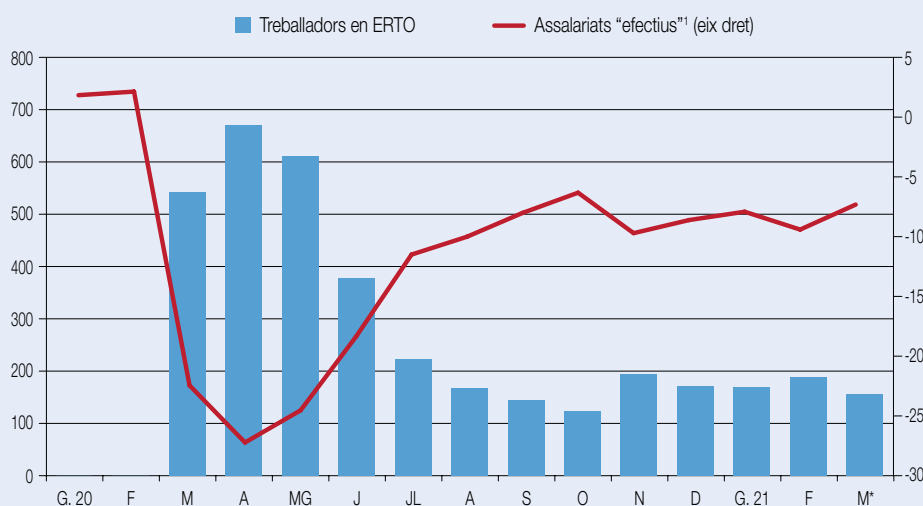
Japó. La meitat d'empreses estrangeres que han invertit a Catalunya el 2020 ho han fet per primera vegada

4. Mercat de treball

La Covid-19 ha tingut un impacte molt destacat sobre la capacitat de generar ingressos per una part molt important del teixit productiu català, fet que ha propiciat que les empreses hagin ajustat a la baixa (especialment durant els mesos més durs de confinament) la seva demanda de treball. No obstant això, els indicadors convencionals que s'utilitzen habitualment per analitzar el mercat laboral no recullen l'impacte real de la pandèmia sobre el descens de l'ocupació. El motiu és que els treballadors afectats per ERTO han seguit comptabilitzant com a afiliats a la Seguretat Social i com a ocupats segons l'EPA. Per tant, aquestes dues fonts estadístiques no mostren una evolució acurada de la realitat del mercat laboral des del punt de vista de l'activitat real. El concepte d'assalariats "efectius", això és, el total d'assalariats menys els treballadors afectats per ERTO, corregeix aquesta distorsió i permet analitzar de forma més rigorosa les oscil·lacions de l'ocupació des de l'inici de la Covid-19.

Concretament, el nombre d'assalariats "efectius" a Catalunya (no inclou el règim d'autònoms) va patir una contracció molt acusada el març de 2020 (-22,4% interanual), amb descensos encara més pronunciats durant els mesos

Gràfic 2.12
Evolució del mercat laboral a Catalunya
Treballadors en ERTO (milers). Assalariats "efectius" (% var. interanual)

*La variació dels assalariats el març de 2021 es calcula respecte al març de 2019
(1) Total assalariats menys treballadors afectats per ERTO
Font: Ministeri de Treball i Economia Social

d'abril (-27,2%) i maig (-24,5%). Aquest fet s'explica, no tant per una caiguda de l'afiliació, sinó per un increment dramàtic del nombre de treballadors en ERTO durant els pitjors mesos de confinament. En particular, a finals de març els afectats per ERTO van augmentar fins als gairebé 548 mil treballadors, xifra que assoliria els 679 mil el 30 d'abril de 2020 (el 23,3% de la població assalariada a Catalunya el primer trimestre de 2020). Un cop superada la primera onada del coronavirus i amb la recuperació parcial de l'economia durant els mesos d'estiu, el nombre d'assalariats "efectius" va augmentar de forma progressiva gràcies a la reducció significativa dels treballadors en ERTO (124 mil el 31 d'agost de 2020). Malgrat això, les successives onades de coronavirus han provocat un estancament de l'activitat econòmica durant els últims mesos de 2020 i el primer trimestre de 2021. Aquesta recuperació dèbil de l'activitat ha impedit la incorporació d'una part significativa de treballadors al mercat laboral, com ho demostra el fet que el 31 de març de 2021 encara hi havia a Catalunya 158 mil treballadors afectats per ERTO ([gràfic 2.12](#)).

Malgrat que cal tenir present l'efecte distorsionador dels ERTO, el [quadre 2.9](#) ofereix un bon resum dels principals indicadors de seguiment del mercat laboral. En termes absoluts, la **població activa** a Catalunya s'ha situat en 3.818,1 milers de persones, el que equival a una disminució de l'1,3% en relació amb la xifra de 2019. A més, la taxa d'activitat també ha disminuït notablement, fins a situar-se en el 60,3% (1,3 p.p. menys que el 2019). Això s'explicaria per la caiguda significativa de la població activa arrel de la pandèmia per les dificultats de trobar feina, mentre que la població en edat de treballar s'ha mantingut estable. Per sexe, la contracció de la població activa ha estat molt similar entre els homes (-1,2%) i les dones (-1,4%). Per edats, s'observa una disminució especialment intensa de la població activa entre el grup dels 16 i als 24 anys (-5,4%) i dels 34 als 44 anys (-4,4%).

L'**ocupació** ha disminuït un 3,0% en mitjana anual l'any 2020, segons les dades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE, el que equival a uns 104.900 ocupats menys que un any enrere. En xifres absolutes, l'ocupació ha assolit les 3.335,8 milers de persones de mitjana el 2020. La dinàmica de l'ocupació a Catalunya ha estat molt similar a la de l'economia espanyola, on el nombre d'ocupats ha caigut un 2,9% fins a les 19.202,4 mil persones. Les dades d'afiliacions a la Seguretat Social confirmen aquesta tendència negativa en l'ocupació, atès que a Catalunya s'ha comptabilitzat una disminució del 2,6% el 2020, una dècima per sobre del 2,5% registrat al conjunt l'Estat. A

més, si s'analitza l'evolució dels llocs de treball equivalents a temps complert (que sí incorpora l'efecte dels ERTO), la caiguda de l'ocupació s'estima en un -9,0% a Catalunya, considerablement més pronunciada respecte a la que ha experimentat el conjunt de l'economia espanyola (-7,5%).

Com a resultat d'aquest comportament negatiu del mercat laboral, la taxa d'ocupació ha baixat fins al 52,7%, 2,1 punts inferior a la xifra del 2019. La disminució de la taxa d'ocupació s'ha produït en una magnitud molt similar entre homes i dones. Malgrat això, la taxa d'ocupació masculina encara és superior a la femenina (57,4% i 48,3%, respectivament).

L'ocupació **assalariada**, que representa el 84,3% de l'ocupació total a Catalunya l'any 2020, ha registrat una caiguda del 3,7%. En canvi, el nombre de treballadors autònoms ha crescut molt moderadament (0,4%), fins a situar-se en 523,8 milers el 2020 (aquesta xifra tampoc té en compte els autònoms que han cessat la seva activitat en motiu de la Covid-19). Per tant, el col·lectiu dels assalariats és el que ha contribuït negativament a la destrucció d'ocupació durant el 2020, segons les estadístiques de l'EPA.

Una de les característiques del mercat laboral a Catalunya (i a la resta de l'Estat) és l'augment de l'ocupació temporal quan l'economia s'accelera i, al contrari, en episodis de desacceleració o crisi econòmica tendeix a disminuir de forma accentuada. En efecte, la taxa de temporalitat (percentatge d'assalariats amb contracte temporal respecte del total) ha disminuït en 2,2 punts percentuals el 2020, fins al 24,1%. Aquest fet es deu a que la disminució dels assalariats amb un contracte temporal ha caigut un 12,5% interanual, fet que contrasta amb un descens molt més moderat en el cas dels assalariats indefinits (-1,2%). Un altre factor sobre el que cal incidir és que el gruix de la destrucció en l'ocupació l'ha protagonitzat el sector privat (representa el 84,2% del total d'ocupats), que ha experimentat un descens interanual del 4,1%, mentre que l'ocupació al sector públic ha patit una caiguda molt més modesta (-1,0%).

Finalment, l'anàlisi per activitats econòmiques mostra que, si bé el sector serveis va ser el gran protagonista en positiu del 2019, l'any 2020 també ho ha sigut però en negatiu ([gràfic 2.13](#)). Concretament, l'ocupació als serveis ha caigut en 70.800 persones (sense tenir en compte els treballadors afectats per ERTO), el que implica una disminució interanual del 2,8% el 2020. Addicionalment, la contracció de l'ocupació a la indústria també ha estat notable (-5,4%), fet

Quadre 2.9
Indicadors del mercat de treball a Catalunya

	2018	2019	2020	var 19/18 (%, pp)	var 20/19 (%, pp)
Població activa (milers)	3.798,6	3.867,1	3.818,1	1,8	-1,3
Homes	2.001,0	2.023,8	2.000,0	1,1	-1,2
Dones	1.797,7	1.843,3	1.818,0	2,5	-1,4
Població ocupada (milers)	3.362,2	3.440,7	3.335,8	2,3	-3,0
Homes	1.781,9	1.809,5	1.761,7	1,5	-2,6
Dones	1.580,3	1.631,2	1.574,0	3,2	-3,5
Nacionalitat estrangera	458,0	518,5	489,6	13,2	-5,6
Població ocupada per sectors (milers)	3.362,2	3.440,7	3.335,8	2,3	-3,0
Agricultura	58,0	51,7	46,5	-10,9	-10,1
Indústria	626,6	621,3	587,5	-0,8	-5,4
Construcció	212,5	194,7	199,7	-8,4	2,6
Serveis	2.465,1	2.573,0	2.502,2	4,4	-2,8
Assalariats (milers)	2.834,1	2.918,8	2.812,0	3,0	-3,7
Indefinitos	2.213,9	2.287,9	2.259,8	3,3	-1,2
Temporals	620,2	630,9	552,1	1,7	-12,5
Sector privat	2.400,6	2.468,7	2.366,4	2,8	-4,1
Sector públic	433,4	450,1	445,5	3,9	-1,0
No assalariats (milers)	528,1	521,9	523,8	-1,2	0,4
Població en atur (milers)	436,4	426,4	482,3	-2,3	13,1
Homes	219,0	214,3	238,3	-2,1	11,2
Dones	217,4	212,1	244,0	-2,4	15,0
Taxa d'activitat (%)	61,3	61,6	60,3	0,3	-1,3
Homes	66,6	66,4	65,1	-0,2	-1,3
Dones	56,3	57,0	55,8	0,7	-1,2
Taxa d'ocupació (%)	54,2	54,8	52,7	0,6	-2,1
Homes	59,3	59,4	57,4	0,1	-2,0
Dones	49,5	50,4	48,3	0,9	-2,1
Taxa d'atur (%)	11,5	11,0	12,6	-0,5	1,6
Homes	10,9	10,6	11,9	-0,3	1,3
Dones	12,1	11,5	13,4	-0,6	1,9
Juvenil (de 16 a 24 anys)	27,7	26,2	34,0	-1,5	7,8
Nacionalitat espanyola	9,8	9,6	10,5	-0,3	0,9
Nascuts a l'estranger - UE	14,2	10,2	15,5	-4,1	5,4
Nascuts a l'estranger - no UE	23,0	21,6	25,7	-1,4	4,1
Taxa de treball a temps parcial (%)	14,1	14,6	13,9	0,5	-0,7
Taxa de temporalitat (%)	26,8	26,3	24,1	-0,5	-2,2

Nota: les variacions de les taxes estan expressades en punts percentuals.

Font: INE i Idescat (EPA).

Definicions:

Taxa d'activitat: població activa / població de 16 anys o més x 100

Taxa d'ocupació: població ocupada / població de 16 anys o més x 100

Taxa d'atur: població aturada / població activa x 100

Taxa de treball a temps parcial: assalariats amb contracte a temps parcial / assalariats totals x 100

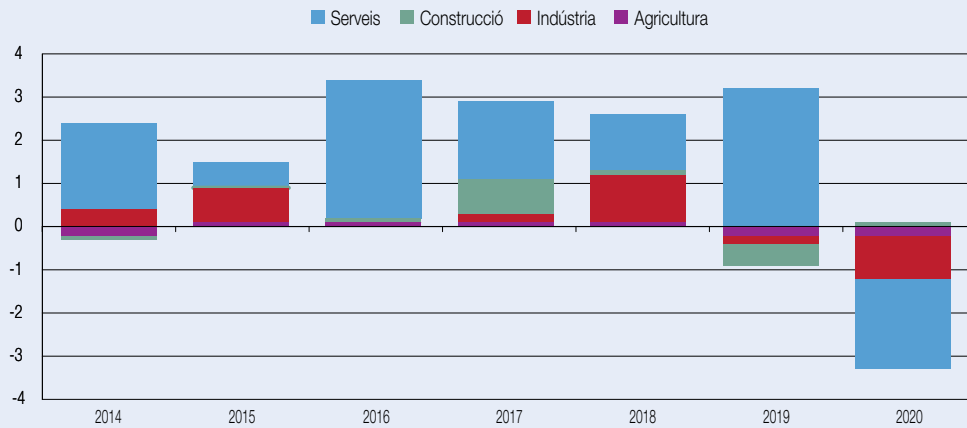
Taxa de temporalitat: assalariats amb contracte temporal / assalariats totals x 100

que en termes absoluts representa 33.800 ocupats menys respecte al 2019. L'agricultura, com ja havia succeït l'any 2019, ha estat el sector on més ha caigut l'ocupació en termes relatius (-10,1%), però en termes absoluts la reducció ha estat de 5.200 persones. Per contra, l'únic sector que

ha creat ocupació el 2020 ha estat la construcció (5.000 ocupats més), amb un creixement interanual del 2,6%.

La **població aturada** a Catalunya es va situar en 482.300 persones de mitjana el 2020, un 13,1% superior a la xifra

Gràfic 2.13
Evolució de l'ocupació per sectors
(contribucions al creixement global, en punts percentuals)

Font: Idescat a partir de l'INE

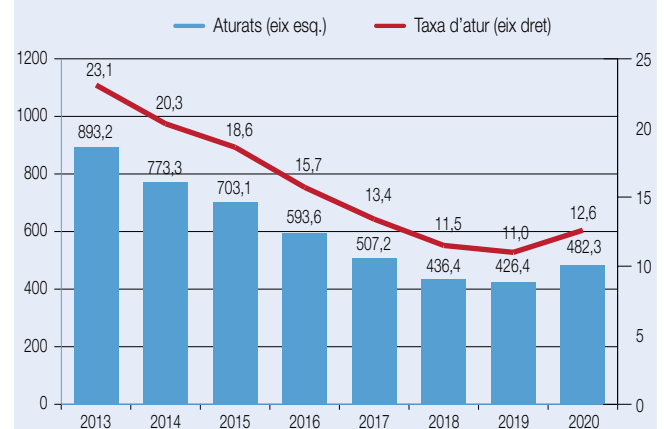
de 2019, segons l'EPA. Aquest fort repunt dels aturats, de 55.900 més respecte a l'any anterior, ha estat molt més moderat al que hauríem observat en cas que no s'haguessin flexibilitzat el criteris d'aprovació dels ERTO, fet que va permetre a les empreses disminuir les seves despeses de personal (salaris i cotitzacions socials) i, en el cas dels treballadors, seguir donats d'alta a la Seguretat Social i vinculats a les empreses un cop es va reprendre l'activitat econòmica. No obstant això, l'any 2020 ha suposat un canvi de tendència respecte a l'evolució positiva de disminució del nombre d'aturats durant sis anys consecutius, període en el qual l'atur va caure dels 893,2 milers el 2013 als 426,4 milers el 2019 (gràfic 2.14). Per sexe, el repunt del nombre d'aturats ha estat significativament superior en el cas de les dones, amb un increment del 15,0% enfront a l'11,2% dels homes.

Com a resultat de l'increment important del nombre d'aturats, però també per una disminució de la població activa l'any 2020 (-1,3%), la **taxa d'atur**, que és el quocient entre població aturada i població activa, ha passat de l'11,0% el 2019 al 12,6% el 2020. En l'economia espanyola la taxa d'atur s'ha situat en el 15,5% l'any 2020, un valor significativament superior al de Catalunya. No obstant això, cal puntualitzar que l'increment de la taxa d'atur de l'economia espanyola respecte al 2019 ha estat lleugerament inferior (1,4 p.p.) al que ha experimentat l'economia catalana (1,6 p.p.).

La taxa d'atur juvenil (dels 16 als 24 anys), el col·lectiu que més s'ha vist afectat per la pandèmia, ha experimentat un augment de 7,8 p.p. respecte a l'any anterior, fins a situar-se en el 34,0% en mitjana el 2020. A l'economia espanyola, la

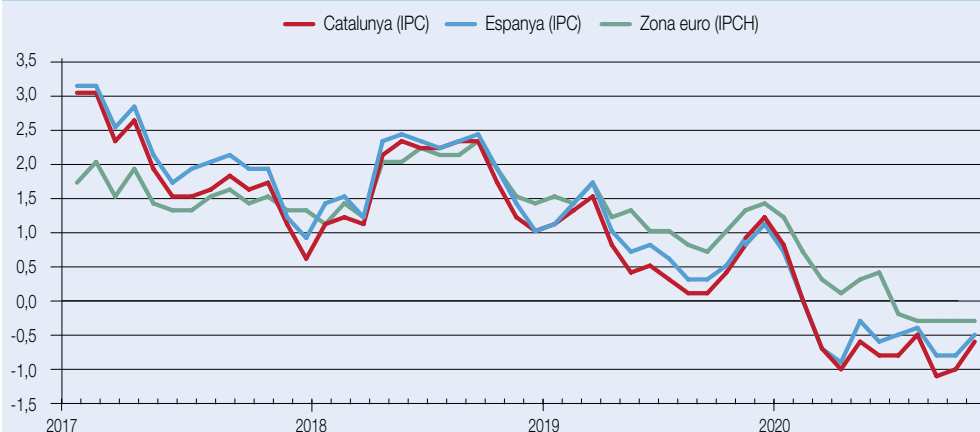
taxa d'atur juvenil el 2020 ha estat del 38,3%, la més elevada d'entre els països de la Unió Europea (fins i tot superant Grècia, amb una taxa del 35,0%) i molt superior a la mitjana de l'eurozona que l'any 2020 s'ha situat en el 17,4%. La Covid-19 també ha accentuat les diferències per nacionalitats que ja s'observaven en anys anteriors. En particular, la taxa d'atur amb nacionalitat espanyola s'ha situat a Catalunya en el 10,5% el 2020 (9 dècimes més que l'any anterior), mentre que en el cas de la població amb nacionalitat estrangera de la UE i fora de la UE ha estat del 15,5% i el 25,7%. Pel que fa a la taxa d'atur de llarga durada (més d'un any buscant feina), la ràtio ha passat aproximadament del 4,1% de la població activa el 2019 (el 37,3% del total d'aturats) al 3,6% l'any 2020, el que equival al 28,5% del nombre total d'aturats

Gràfic 2.14
Evolució del nombre d'aturats i de la taxa d'atur a Catalunya
(en milers de persones i en %)

Font: Idescat a partir de l'EPA

Gràfic 2.15
Evolució dels preus de consum
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Idescat, INE i Eurostat

a Catalunya. Aquest descens s'explica perquè un elevat nombre d'aturats de llarga durada han deixat de buscar feina durant el 2020, fet que ha provocat que el pes d'aquest grup respecte al total d'aturats disminueixi.

Pel que fa a l'**atur registrat** a les oficines del SOC, a Catalunya hi havia prop de 461,4 mil aturats registrats¹ de mitjana l'any 2020, 80.700 més que el 2019, el que implica un increment del 21,2% interanual, una xifra superior a la que ha experimentat el conjunt de l'Estat (17,8%).

5. Preus i salaris

Durant el 2020, l'evolució de la **inflació** a Catalunya es pot dividir en dos subperíodes. En el primer la inflació va seguir una trajectòria clarament descendent de gener (amb una inflació de l'1,2%) a maig (-1,0%), degut principalment a la forta davallada del preu del petroli. El component energètic té un fort impacte sobre l'evolució de la inflació en el seu conjunt, atès que Catalunya importa la totalitat del petroli que consumeix, fet que propicia que les fluctuacions de la inflació estiguin fortament correlacionades amb l'evolució del preu del cru. Concretament, la deflació del component energètic (electricitat, gas i combustible) va assolir el doble dígit durant els mesos més durs de

¹ L'atur registrat és aquell que recullen les oficines del SOC i difereix del que proporciona l'EPA, en tant que aquest darrer es basa en la manifestació de l'enquetat de la seva impossibilitat de trobar un lloc de treball tot i voler-ho. L'atur registrat, tot i menysvalorar l'atur real (no té en compte els desanimats o aquells que cerquen feina per vies alternatives), té especial interès atès el seu caràcter censal i la possibilitat de desagregació a múltiples nivells, entre ells el territorial.

confinament, amb taxes negatives del 12,5% i del 15,9% durant els mesos de març i abril. En el segon subperíode, a partir de la segona meitat del 2020, el preu del petroli es va estabilitzar i va començar a augmentar de forma progressiva a mesura que la demanda i les expectatives de recuperar la normalitat milloraven. Per tant, malgrat que les oscil·lacions de l'IPC van ser especialment intenses durant l'últim trimestre de 2020, les caigudes interanuals dels preus es van mantenir al voltant del -0,8% en mitjana els últims mesos de l'any.

En mitjana anual, els preus de consum a Catalunya han disminuït un 0,4% el 2020, a una distància significativa de l'augment moderat de la inflació del 2019 (0,9%). Les fluctuacions dels preus han estat molt similars a l'economia espanyola, però amb un lleuger diferencial positiu a favor d'Espanya d'una dècima en mitjana durant el 2020 (gràfic 2.15). En canvi, la menor sensibilitat de la inflació a l'eurozona a les variacions del preu del petroli ha provocat un descens menys significatiu de l'IPC en aquesta regió, alhora que les pressions deflacionistes no han sigut tant importants degut a una caiguda més moderada de l'activitat econòmica i la demanda agregada.

Tot i la forta disminució de l'activitat econòmica arrel de la pandèmia, la inflació subjacent (que exclou els components d'energia i aliments sense elaborar) a Catalunya s'ha situat en el 0,7% el 2020 (4 dècimes menys que l'any anterior), la mateixa dada que al conjunt de l'economia espanyola. Aquesta disminució menys acusada de la inflació subjacent s'explica, més enllà de l'eliminació del component energètic, degut al fort increment de la des-

Quadre 2.10
Inflació a Catalunya i Espanya per capítols
 (variació interanual de l'IPC en mitjana anual, en %). Base 2016

	Catalunya		Espanya	
	2019	2020	2019	2020
ÍNDEX GENERAL	0,9	-0,4	0,7	-0,3
Aliments i begudes no alcohòliques	1,6	2,4	1,0	2,4
Begudes alcohòliques i tabac	0,9	0,7	0,7	0,5
Vestit i calçat	1,0	1,0	0,9	1,0
Habitatge	-1,0	-3,4	-1,5	-3,5
Parament de casa	1,1	0,5	0,7	0,4
Medicina	0,9	0,0	0,8	0,4
Transports	0,7	-4,2	1,1	-3,8
Comunicacions	0,7	-1,3	0,8	-1,2
Esbarjo i cultura	-0,2	-0,5	-0,5	-0,6
Ensenyament	1,2	-0,2	1,0	0,6
Hotels, cafès i restaurants	2,2	1,0	2,0	1,1
Altres béns i serveis	1,9	1,5	1,4	1,4

Font: INE i Idescat

pesa pública (despesa sanitària i ajudes per lluitar contra la Covid-19), fet que ha contribuït a mitigar en part el descens del consum privat.

L'evolució dels preus del consum ha estat negativa en bona part dels capítols de despesa a Catalunya. Concretament, els transports (-4,2%), l'habitatge (-3,4%), les comunicacions (-1,3%) i l'esbarjo i la cultura (-0,5%), han estat els principals àmbits que han concentrat la caiguda dels preus durant el 2020, en part debut a les restriccions imposades arrel de la Covid-19. En canvi, alguns sectors han experimentat una desacceleració del ritme de creixement dels preus respecte al 2019, tot i que registrar una variació positiva o un estancament dels preus en mitjana l'any 2020. Aquest seria el cas del parament de la llar (0,5%), els hotels i restaurants (1,0%), el vestit i el calçat (1,0%) i la medicina (0,0%). Finalment, la inflació en el capítol dels aliments i begudes no alcohòliques ha estat del 2,4% el 2020, 8 dècimes superior a l'any passat (quadre 2.10).

El **cost laboral per hora efectiva** és el cost total (salari i altres costos²) que assumeixen les empreses per hora treballada efectiva (no s'inclouen les hores no treballades dels

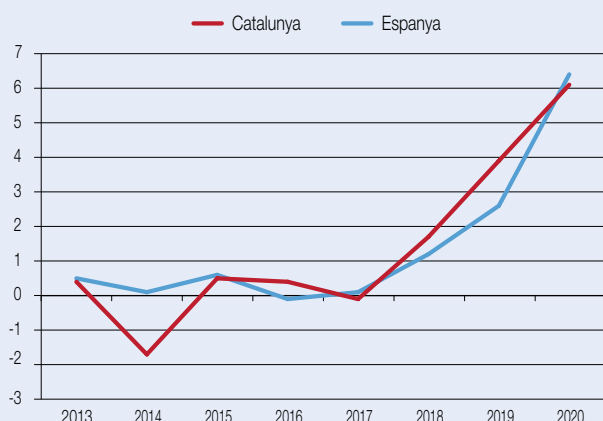
² Comprenen les cotitzacions obligatòries a la Seguretat Social i les percepcions no salarials —indemnitzacions per acomiadament, pagaments per incapacitat temporal (IT), desocupació, jubilació, mort i supervivència, invalidesa o minusvàlida, roba de treball i altres percepcions no salarials.

afectats per ERTO, les vacances i els dies festius). Per tant, un element molt positiu d'aquest indicador és que no es veu distorsionat, com és el cas de les afiliacions a la Seguretat Social i els ocupats segons l'EPA, per l'impacte dels treballadors en ERTO atès que detrau les hores no treballades d'aquest col·lectiu

En termes absoluts, el cost laboral mitjà per hora treballada a Catalunya s'ha situat en 23,5 euros el 2020, repartits entre el cost salarial —de 17,3 euros— i els altres costos —6,1 euros. En comparació amb el 2019, el cost laboral per hora ha augmentat un 6,1%, significativament per sobre de l'1,7% i el 3,9% del 2018 i 2019, respectivament. Aquest fort repunt del cost laboral s'explica, en gran mesura, perquè els sectors amb una productivitat (i salaris) inferior a la mitjana s'han vist més afectats per la Covid-19 i, per tant, han recorregut amb major intensitat a l'instrument dels ERTO (restauració, comerços, cultura, entre d'altres). En canvi, sectors amb nivells de productivitat més elevats (TIC, indústria, serveis d'alt valor afegit) han pogut teletreballar, reduint la necessitat d'aplicar un ERTO. En conseqüència, la Covid-19 ha provocat una alça significativa del salari hora, no tant per una millora de les condicions laborals, sinó per un descens més intens de les hores treballades en els sectors menys productius de l'economia

Pel que fa a la comparativa amb l'economia espanyola, el cost laboral per hora treballada també ha augmentat amb

Gràfic 2.16
Cost laboral per hora efectiva
 (taxes de variació interanual, en %)

Font: Idescat a partir de l'INE

força l'any 2020 (6,4%), tres dècimes més en relació amb l'economia catalana. No obstant això, Catalunya encara presenta un diferencial positiu d'1,6 euros per hora treballada respecte al conjunt de l'Estat. (gràfic 2.16).

6. Sector públic

L'emergència sanitària de la pandèmia, i els seus efectes en l'economia i la societat, ha tingut un impacte excepcional en les finances públiques. Tanmateix cal recordar que s'ha suspès la normativa que limitava el dèficit públic

i el creixement de la despesa tant als estats membres de la zona euro com, posteriorment, a les comunitats autònomes.

Per la banda dels ingressos, la caiguda de l'activitat ha tingut un impacte molt important sobre la recaptació impositiva. Pel que fa als impostos que són pagats a les **delegacions catalanes de l'Agència Estatal Tributària**, el 2020 la recaptació va disminuir un 11,9% respecte l'any anterior. En comparació amb la recaptació a la resta de delegacions estatals, la caiguda ha estat més pronunciada a Catalunya (-8% a la resta de delegacions). En el seu conjunt, l'administració tributària estatal ha recaptat 37.953 milions d'euros a les administracions d'hisenda radicades a Catalunya, una xifra que representa el 19,6% de la recaptació del conjunt estatal territorialitzable. La recaptació d'impostos directes ha retrocedit un 9,7% respecte l'any anterior, més del que ho ha fet al conjunt de delegacions territorials de l'Estat (-6,3%). Pel que fa als d'impostos indirectes, el descens de la recaptació ha estat del 14,2% a Catalunya i de l'11,5% al conjunt delegacions territorials (quadre 2.11).

En el bloc d'impostos directes, cal destacar que la recaptació de l'IRPF es redueix només un 1,1% a Catalunya, mentre que augmenta un 1,2% en el conjunt de comunitats. Les retencions sobre els rendiments del treball i activitats professionals acusen la reducció de l'activitat, però menys que altres figures impositives perquè la caiguda de les rendes del treball es va suavitzar gràcies als ERTO. La recaptació de l'impost de societats es redueix un 38,7%

Quadre 2.11
Recaptació d'impostos estatals a Catalunya
 (milers d'euros i %)

	2019 (milers d'€)	2020 (milers d'€)	Pes s/Espanya 2020 (%)	Variació 2020/2019 (%)
Directes	23.032.875	20.795.586	19,5	-9,7
IRPF	17.347.561	17.158.780	19,5	-1,1
I. Societats	5.101.098	3.128.764	19,7	-38,7
No residents	405.632	278.528	18,4	-31,3
Indirectes	19.761.953	16.953.292	19,8	-14,2
IVA	17.129.809	14.716.559	23,2	-14,1
Impostos especials	1.541.453	1.285.924	6,8	-16,6
Tràfic exterior	724.039	583.950	35,1	-19,3
Taxes	266.792	204.592	12,0	-23,3
TOTAL	43.061.620	37.953.470	19,6	-11,9

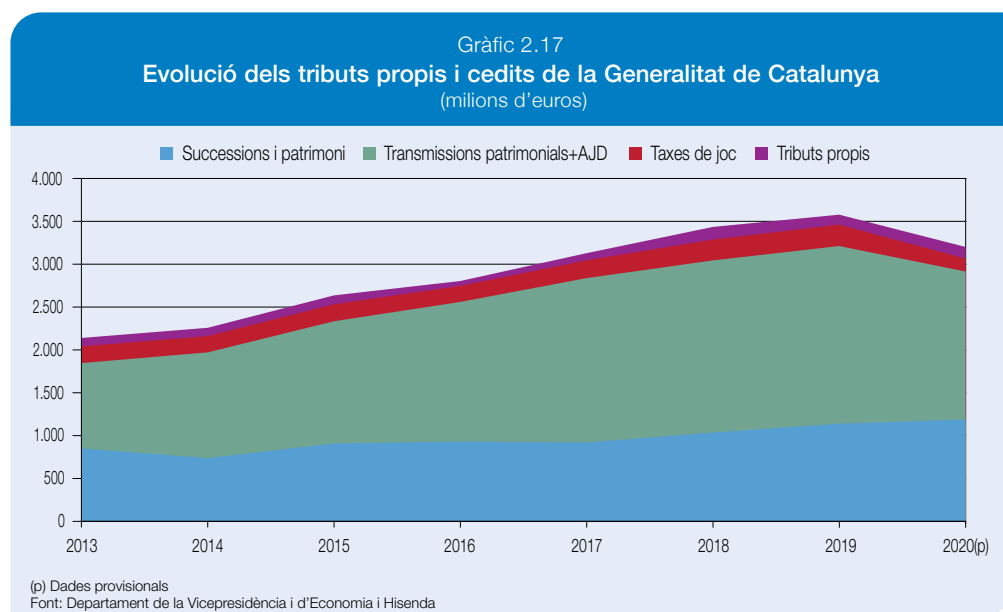
Font: AEAT

a Catalunya, i un 33,2% al total de comunitats, per la caiguda dels pagaments fraccionats, especialment el que inclou el període afectat pel confinament decretat durant el primer estat d'alarma. Dins del capítol d'impostos indirectes, destaquen els ingressos derivats de l'IVA, que representen el 39% de la recaptació de l'Estat d'Hisenda a Catalunya i que han disminuït un 14,1% respecte al 2019. Aquesta intensa davallada s'explica per la forta contracció del consum privat a Catalunya durant el 2020, i especialment durant els mesos de confinament més estricte. Per altra banda, la caiguda del consum i la reducció del preu del petroli també ha tingut impacte sobre els ingressos per impostos especials, que han disminuït un 16,6% aquest any. Finalment, la recaptació per taxes i altres ingressos tributaris (que inclou els impostos sobre el valor de la producció de l'energia elèctrica i sobre els gasos fluorats) han caigut un 23,3% respecte a l'any anterior, però el seu pes relatiu és només el 0,5% dels ingressos impositius totals.

La **recaptació de tributs per la Generalitat de Catalunya** ha estat de 25.389 milions d'euros el 2020, un 4,5% menys que l'any anterior, segons les dades provisionals publicades de drets liquidats pel Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Aquesta xifra inclou la part dels impostos cedits parcialment (com l'IVA, IRPF i els impostos especials), els impostos cedits totalment (com l'Impost sobre patrimoni o l'impost sobre successions i donacions, entre altres), les taxes i els impostos propis. Sí considerem únicament els impostos cedits totalment, les taxes i els impostos propis, que és

sobre els quals la Generalitat té competència normativa plena, la recaptació ha estat al voltant dels 3.227 milions d'euros, una xifra que és un 10,5% inferior a la de l'any anterior. D'aquests, la part principal són els tributs cedits, que representen el 96% de la recaptació total i han experimentat un descens de l'11,5%, mentre que els tributs propis representen el 4% restant i han registrat un creixement del 16,5% el 2020 fins als gairebé 137 milions d'euros ([gràfic 2.17](#)).

Aquest augment de la recaptació en **impostos propis** de la Generalitat ve explicat pel nou impost sobre les instal·lacions que incideixen en el medi ambient, que ha entrat en vigor el 2020 i ha recaptat durant aquest any 52,5 milions d'euros, convertint-se així en l'impost propi més important en termes monetaris. Els següents tres impostos propis per volum de recaptació són: l'impost sobre estades en establiments turístics (que ha recaptat gairebé 25 milions, un -62,4% respecte al 2019), l'impost sobre begudes ensucrades envasades (que suma 29,1 milions d'euros de recaptació, un -16% respecte al 2019) i l'impost sobre grans establiments comercials (que ha recaptat 10,9 milions d'euros, un -5,6% respecte a l'any anterior). Cal recordar que la recaptació per impostos propis presenta una evolució força erràtica els darrers anys degut tant a les sentències del Tribunal Constitucional i a les devolucions que en alguns casos s'ha obligat a fer a la Generalitat per complir amb aquestes sentències (com és el cas de l'impost sobre els elements radiotòxics o l'impost de provisió de continguts, més conegut com a "cànon digital"), com també a la creació de noves figures impositives ([quadre 2.12](#)).

Quadre 2.12
Recaptació de tributs per la Generalitat de Catalunya. Drets liquidats
(milions d'euros i taxes de variació interanual en %)

	2018	2019	2020(p)	Variació 2020/2019(%)
Tributs cedits	3.313,6	3.490,1	3.090,2	-11,5
Directes	1.044,8	1.148,0	1.197,8	4,3
Successions i donacions	510,7	582,0	596,5	2,5
Patrimoni	534,1	565,9	601,3	6,3
Indirectes	2.024,0	2.089,9	1.740,3	-16,7
Transmissions patrimonials	1.528,5	1.520,1	1.245,8	-18,0
Actes jurídics documentats	495,5	569,8	494,5	-13,2
Taxes sobre el joc	244,8	252,3	152,1	-39,7
Tributs propis	149,4	117,4	136,8	16,5
Grans establiments comercials	12,17	11,51	10,87	-5,6
Impost sobre els habitatges buits	16,30	11,81	8,87	-24,9
Impost sobre actius no productius de les persones jurídiques	-	2,05	0,65	-68,1
Impost estades en establiments turístics	60,94	65,66	24,67	-62,4
Impost sobre provisió de continguts	-0,06	0,00	0,00	-
Impost sobre begudes ensucrades envasades	41,90	34,73	29,13	-16,1
Impost sobre producció d'energia elèctrica nuclear	0,00	0,00	0,00	-
Impost sobre risc mediambiental elements radiotòxics	9,91	-18,30	0,00	-100,0
Impost sobre l'emissió de gasos a l'atmosfera per la indústria	0,40	1,41	0,92	-34,6
Impost sobre l'emissió d'òxids de nitrogen per l'aviació comercial	4,26	4,84	4,97	2,7
Impost sobre les instal·lacions que incideixen en el medi ambient	-	-	52,47	-
Gravamen protecció civil	3,55	3,69	4,26	15,5
Total	3.462,9	3.607,6	3.227,0	-10,5

Unitats: Milions d'euros.

(p) Dades provisionals.

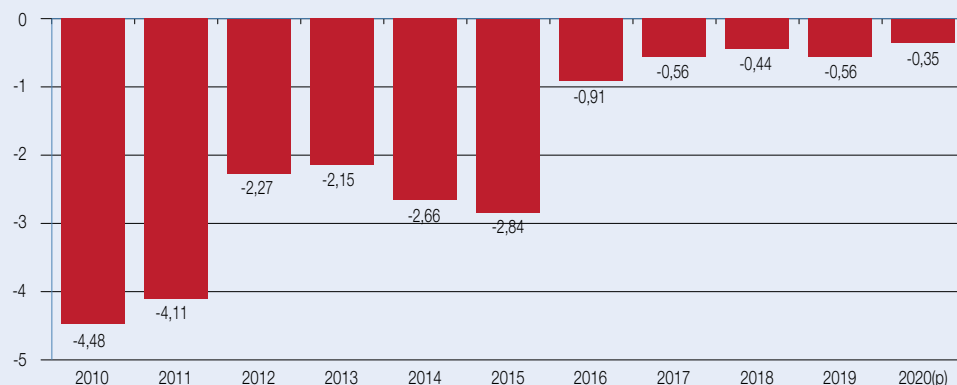
Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Direcció General de Tributs i Joc.

Pel que fa als **impostos cedits** totalment, la caiguda de la recaptació total per aquest concepte respon únicament al descens provinent dels impostos indirectes, ja que la recaptació per impostos directes va augmentar un 4,3%. Quant als impostos directes, la recaptació per l'impost sobre el patrimoni ha assolit els 601,3 milions d'euros, un 6,3% més que l'any anterior, i l'impost sobre successions i donacions els 596,5 milions, un 2,5% per sobre del 2019. Aquests impostos es caracteritzen per estar poc influenciats pel cicle econòmic. A més, en el cas de l'impost de successions s'afegeix el repunt de la mortalitat degut a la pandèmia. Pel que fa als impostos indirectes, que sobretot estan vinculats al sector immobiliari, s'han vist molt exposats a la caiguda de l'activitat econòmica. Per exemple, l'impost de transmissions patrimonials ha caigut un 18% respecte l'any 2019 i els ingressos per actes jurídics documentals un -13,2%. Conjuntament, la recaptació per aquests dos impostos suma un total de

1.740 milions d'euros, enfront dels 2.090 milions de l'any anterior. Finalment, la caiguda de la recaptació de la taxa del joc ha estat molt important (gairebé del -40%) per l'aturada de l'activitat al sector (bingos, casinos i salons de joc) durant bona part de l'any i per les bonificacions introduïdes a l'impost degut als tancaments.

La Generalitat de Catalunya va aconseguir tancar el 2020 amb una reducció del **dèficit públic** fins a situar-lo en la xifra més baixa des de 2007, malgrat la pandèmia i la caiguda històrica del PIB. Concretament, el dèficit públic va ser del -755 milions d'euros, un 43% inferior als 1.329 milions d'euros de 2019, segons dades del Ministeri d'Hisenda. En percentatge del PIB, el dèficit ha passat del 0,56% el 2019 al 0,35% el 2020, lleugerament per sobre de l'objectiu inicial assignat pel Ministeri d'Hisenda a les comunitats autònomes, que va ser del 0,2% ([gràfic 2.18](#)). Cal recordar que el Govern de l'Estat va anunciar el mes de febrer de

Gràfic 2.18
Dèficit de la Generalitat de Catalunya
(en % del PIB)

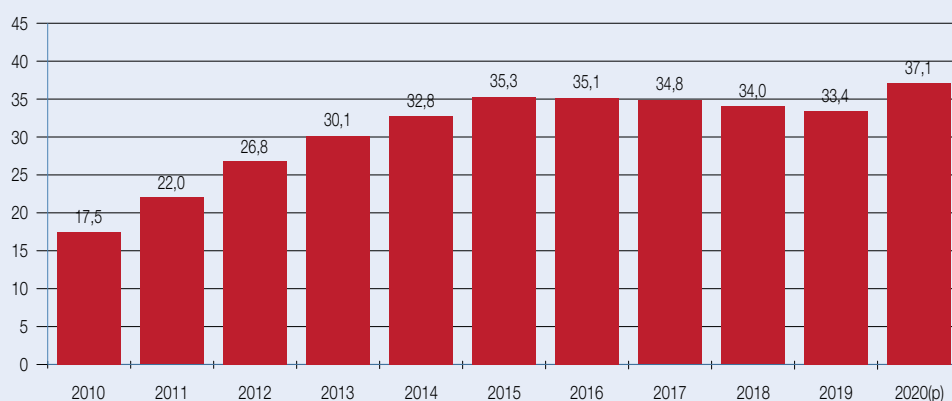
Font: Ministeri d'Hisenda

2020 (abans de l'esclat de la pandèmia del coronavirus) que relaxaven l'objectiu de dèficit per al 2020 fins al 0,2% del PIB, el que suposa només una dècima més respecte el 2019. Davant la situació excepcional a la que ens ha abocat aquesta crisi pandèmica, al setembre l'Estat va decidir suspendre les regles fiscals per a les comunitats autònomes –seguint l'exemple de la Comissió Europea per als estats membres i que estarà en vigor durant els anys 2020 i 2021–, després de la reclamació de les comunitats autònomes.

La reducció del dèficit i els baixos tipus d'interès ha permès que el **deute públic** de la Generalitat hagi augmentat només un 0,1% fins als 79.119 milions d'euros a finals

de 2020. Però en percentatge del PIB ha augmentat en gairebé quatre punts fins al 37,1% del PIB català enfront al 33,4% de l'any 2019, trencant així la tendència descendent que venia produint-se des de 2016 (gràfic 2.19). Aquest important augment té a veure sobretot amb la intensa caiguda del PIB (denominador), raó per la qual la ràtio de deute en percentatge del PIB ha augmentat més del que ho ha fet el nivell de deute públic. En comparació amb la resta de comunitats autònomes, Catalunya continua sent la capdavantera en volum de deute i la tercera en deute en percentatge del PIB, només per darrera de la Comunitat Valenciana (48,6%) i Castella la Manxa (39,7%).

Gràfic 2.19
Endeutament de la Generalitat de Catalunya
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

Tot i la reducció del dèficit en percentatge PIB, quan analitzem el saldo d'operacions (corrents i de capital) no financeres del sector públic administratiu (SPA)³ consolidat a 31 de desembre de 2020, aquest ha passat de -897,2 milions d'euros a finals de 2019 a -1.869,9 milions un any després. Si s'exclouen els interessos del deute, el saldo primari d'operacions corrents és de -2,2 M€, fet que indica un petit dèficit corrent primari. Això és resultat de que les despeses hagin augmentat més que els ingressos. D'una banda, a desembre del 2020, els **ingressos no financers** eren de 30.281 milions d'euros, que suposa un increment del 15,7% respecte a l'any anterior. Els principals factors que expliquen que els ingressos no financers hagin augmentat malgrat caiguda de l'activitat econòmica per la pandèmia són els fons extraordinaris rebuts de l'Estat per cobrir les despeses sanitàries (trams 1, 2 i 3 del Fons COVID), la liquidació del sistema de finançament autònom i les bestretes que es van calcular sota un supòsit de creixement econòmic que després no s'ha revisat. En canvi, els altres ingressos impositius sí que han rebut l'impacte de la Covid-19, amb el descens de les bases imposables, tal com ja s'ha comentat.

D'altra banda, les **despeses no financeres** han assolit la xifra de 32.151 milions d'euros, un 18,8% més que l'any anterior. El 2020 la partida de remuneracions del personal s'han incrementat un 7,4% respecte al 2019, com a resultat de l'augment de les retribucions del personal (2%) i l'abonament del 60% pendent de la paga extra del 2013. També augmenta la plantilla de sanitaris de l'ICS, que inclou noves contractacions per fer front a l'emergència sanitària de la COVID-19; de docents, incloent el programa temporal de personal per a gestionar els efectes de la pandèmia; i de mossos i bombers. Les despeses corrents han augmentat un 24,6% perquè s'incrementen els concerts sanitaris, els concerts per a serveis socials, les compres de subministraments sanitaris de l'ICS (Institut Català de la Salut) i del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies per als centres residencials per fer front a la Covid-19. Les transferències corrents augmenten un 23,9%, segons apunta la pròpia Generalitat, principalment per l'abonament del deute pendent de 2019 amb les concessionàries de carreteres AUCAT i INVICAT, la despesa en farmàcia, el finançament de les universitats públiques i les transferències recupera-

des per al funcionament de les llars d'infants municipals. Les inversions reals augmenten un 44,7% per les inversions del CatSalut i de l'ICS derivades de l'emergència sanitària, i les transferències de capital ho fan un 24,9%. Finalment, els interessos i les despeses de formalització del deute han disminuït un 0,4%.

En conjunt, l'**afectació de la Covid-19 sobre els pressupostos del 2020** s'estima en 4.761,4 milions d'euros, segons la pròpia Generalitat. D'aquests, 3.638 milions corresponen a una major despesa per tal de cobrir les necessitats urgents causades per la pandèmia, mentre que 1.123 milions reflecteixen el descens dels ingressos impositius com a conseqüència de l'impacte de la crisi sanitària sobre l'activitat econòmica i la mobilitat dels ciutadans. La Generalitat va fer front a aquest impacte pressupostari derivat de la Covid-19 amb els 3.165,6 milions d'euros que corresponen a Catalunya del fons Covid-19 estatal (fet que ha permès cobrir el 66% de l'afectació total), el fons de contingència, els propis recursos dels departaments i el finançament addicional provinent del dèficit públic.

Finalment, cal recordar que, després de dos anys (2018 i 2019) amb pròrroga pressupostària, el 24 d'abril de 2020 el Parlament de Catalunya va aprovar els pressupostos i la Llei de mesures fiscals, financeres, administratives i del sector públic per al 2020. Els pressupostos es van publicar en la Llei 4/2020, del 29 d'abril, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2020. El passat 14 de març de 2021 es van celebrar les XIII eleccions al Parlament de Catalunya i en el moment de tancar aquest informe encara no s'havia constituït un nou Govern, motiu pel qual es mantenen prorrogats els pressupostos de la Generalitat. En el Decret 146/2020, de 15 de desembre, s'estableixen els criteris d'aplicació de la pròrroga dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2020, mentre no entrin en vigor els del 2021.

7. Previsions econòmiques 2021-2022: una sòlida recuperació de la mà del consum privat i el Next Generation EU

Tot i que el propòsit principal de la *Memòria Econòmica de Catalunya* és fer una anàlisi de l'evolució econòmica i dels principals esdeveniments que han succeït a Catalunya i a nivell internacional durant l'any anterior finalitzat, la incertesa econòmica provocada per la Covid-19 ens obliga a incorporar i explicar les previsions que es contemplen per als propers anys.

³ Els comptes del sector públic administratiu (SPA) consolidats inclouen l'Administració de la Generalitat, el Servei Català de la Salut (CatSalut) i les entitats autònomes administratives, és a dir, totes les entitats que tenen un pressupost de caràcter limitatiu. També s'ha inclòs l'Institut Català de la Salut (ICS) en el consolidat per tal de mantenir una comparació homogènia amb els exercicis anteriors.

Segons les darreres previsions presentades i elaborades conjuntament pel Gabinet d'Estudis Econòmics de la Cambra de Comerç de Barcelona i per AQR-Lab de la UB, l'economia catalana registrarà una recuperació del PIB en dos anys, repartida a parts iguals entre el 2021 i 2022, i no recuperarà el nivell de PIB previ a la pandèmia fins a finals de 2022.

Concretament, en l'Informe de conjuntura presentant el 29 d'abril de 2021, la Cambra de Comerç de Barcelona estima un creixement del PIB català del 6,0% pel 2021 i del 6,1% l'any 2022. Aquestes previsions es recolzen en quatre supòsits importants. En primer lloc, que el procés de vacunació avanci de forma sòlida i ininterrompuda, assolint la immunitat de grup en el tercer trimestre de 2021. En segon lloc, que aquesta millora gradual de la situació epidemiològica eviti novament la introducció de restriccions a l'activitat econòmica a partir del segon semestre de 2020, permetent una recuperació important del turisme durant els mesos d'estiu (50-60% del nivell del 2019), especialment intensa en el cas del turisme nacional. En tercer lloc, es contempla un fort repunt del consum privat a partir de la segona meitat del 2021 gràcies a la millora de les expectatives, la recuperació del mercat laboral i una major propensió al consum fruit de l'estalvi forçós que van haver de realitzar les famílies al llarg del 2020. Finalment, atès que les transferències dels fons del Next Generation EU i la posada en marxa dels projectes escollits no serà fins a finals del 2021, l'impacte sobre l'activitat econòmica pel conjunt de l'any s'espera que sigui molt moderat. No obstant això, les previsions de la Cambra de Comerç és que tinguin un aportació positiva significativa sobre el creixement econòmic durant el 2022, fet que compensarà la normalització del consum privat i el consum públic.

Pel costat de la demanda, les estimacions realitzades conjuntament pel Gabinet d'Estudis Econòmics i per AQR-Lab de la UB preveuen, després d'un descens històric del consum privat del 12,5% el 2020, un creixement del 5,1% el 2021 i del 4,9% el 2022. Pel que fa al consum públic, tot i ser el principal protagonista el 2020 amb un increment interanual del 5,1% degut a l'augment de transferències arrel de la Covid-19, els anys 2021 i 2022 s'espera una desacceleració gradual fins al 3,2% i 2,6%, respectivament. En relació amb la inversió, el seu comportament serà similar al del consum privat, atès que tot i que la seva caiguda va ser del -13,6% el 2020, les previsions apunten a un fort repunt el 2021 (6,9%) i d'un creixement més lleu el 2022 (6,5%). Finalment, un dels protagonistes pel que fa a l'aportació positiva del creixement econòmic de cara el 2021 i 2022 serà el sector exterior, gràcies a un rebot

més intens de les exportacions en comparació amb el de les importacions, que s'explica per la forta recuperació del turisme i la resiliència de les exportacions de béns, especialment del sector agroalimentari i farmacèutic.

Pel costat de l'oferta, el conjunt dels serveis seran els principals protagonistes de la recuperació durant el 2021 i 2022 degut al seu elevat pes econòmic (74,5% del Valor Afegit Brut el 2019) i a l'esperada recuperació de l'activitat en els sectors més damnificats pels tancaments durant l'any passat. Concretament, les previsions del mes d'abril de 2021 contemplen un increment del VAB als serveis del 5,7% el 2021 i del 6,3% el 2022, el que permetrà un augment gradual de l'ocupació i un descens progressiu dels ERTO, especialment en els sectors amb una major interacció social (hostaleria, restauració, cultura i oci). En termes relatius, la construcció serà el sector amb un rebot més intens de l'activitat durant el 2021 (8,8% del VAB) i 2022 (6,8%), atès que el 2020 va patir una contracció molt significativa (-15,4%). Les previsions de la Cambra de Comerç de Barcelona també preveuen una forta recuperació de la indústria l'any 2021 (6,6%) i 2022 (5,9%) gràcies a la reactivació del comerç internacional i dels fons europeus del Next Generation EU, fet que hauria de contribuir a la reindustrialització de l'economia catalana. Finalment, l'agricultura (el sector menys afectat per la pandèmia), experimentarà un augment més moderat de l'activitat, del 2,0% i 2,6% el 2021 i 2022, respectivament.

És important destacar que en l'escenari descrit de previsions per al període 2021-2022, no serà fins a finals del 2022 que el PIB a Catalunya assolirà el nivell del 2019, el que implica un període de tres anys perduts pel que fa al creixement de l'activitat econòmica. Amb l'objectiu d'accelerar aquest procés de recuperació, és vital que l'economia catalana aprofiti al màxim els fons europeus per reconstruir el teixit empresarial mitjançant projectes tractors en àmbits clau que permetin avançar Catalunya cap a un nou model econòmic. En aquest sentit, la Generalitat de Catalunya va fer públic l'informe Next Generation Catalunya al febrer de 2021, amb un total de 27 projectes emblemàtics per impulsar la transició ecològica, la digitalització de l'economia i reduir les desigualtats socials, tres dels pilars fonamentals del pla de reconstrucció de la Unió Europea. En resum, el 2020 ha estat un dels anys més durs per a la societat i l'economia de les darreres dècades, però també pot suposar un punt d'inflexió en positiu. D'això en dependrà l'aprofitament adequat dels recursos del Next Generation EU i l'aprovació de reformes estructurals de calat que permetin millorar la competitivitat, la sostenibilitat i l'equitat de l'economia catalana.

1. Presentació¹

En aquest capítol es presenta l'anàlisi economicofinancera de l'empresa catalana dels anys 2019 i 2020. Aquesta anàlisi s'emmarca en la línia de treball i publicació iniciada l'any 1988 pel Departament d'Economia i Finances (actualment, Departament d'Economia i Hisenda) de la Generalitat de Catalunya. Des de l'any 2007, l'elaboració d'aquests estudis sobre l'empresa catalana és fruit de la col·laboració de la Cambra de Comerç de Barcelona amb el Departament d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya². L'anàlisi es fonamenta en la part corresponent a les empreses catalanes de les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE) que es remetent regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya.

En aquesta edició, s'ha produït un canvi metodològic que requereix una breu explicació i que ha permès ampliar significativament la mostra d'empreses analitzades en la base de dades anual. Les dades anuals que facilita la Central de Balanços del Banc d'Espanya es nodreixen de dues fonts d'informació sobre els comptes anuals de les societats no financeres espanyoles: la de col·laboració directa i voluntària (anomenada Central de Balanços Anual o CBA), que és la font que tradicionalment s'havia fet servir en les anteriors edicions d'aquest capítol de la Memòria Econòmica; i la que prové dels comptes anuals que obligatòriament es dipositen en els registres mercantils d'Espanya (CBB), a les quals es té accés en virtut dels acords de col·laboració signats entre el Banc d'Espanya, el Ministeri de Justícia i el Colegio Oficial de Registradores de la Propiedad de España, i a nivell de Catalunya per la col·laboració entre la Cambra de Comerç de Barcelona i CORPME. El tractament unificat de les dues fonts d'informació dona lloc a la Central de Balanços Integrada (CBI), que permet ampliar la capacitat analítica

de la publicació, en sintetitzar en els quadres les dades disponibles sobre les grans empreses, ben representades a la font CBA, i els de les empreses de petita i mitjana dimensió (pimes) recollides de forma més exhaustiva a la font procedent del registre mercantil (CBB).

Amb les dades de la Central de Balanços Integrada (CBI) anual, la cobertura de la mostra total d'empreses utilitzada representa l'any 2019 el 32,5% del Valor Afegit Brut (VAB) al cost dels factors del total de les societats no financeres a Espanya³. Aquest percentatge és del 28,9% en el cas de Catalunya per a l'any 2018³. Cal dir que la cobertura de les dades del darrer any va variant a mesura que s'incorporen més dades d'empreses a la mostra, per això, la taxa de cobertura el 2018 amb dades definitives per a l'economia espanyola és del 55,6%, força superior a la cobertura de les dades avançades per la CBI l'any passat (42,2%). Entre els sectors amb més representació hi ha el d'energia, gas i aigua amb una cobertura superior al 83%, i el d'informació i comunicacions, amb el 70%. També hi ha més representació de les empreses industrials i les de transports i logística. Pel que fa a la dimensió, les empreses mitjanes i grans estan sobre representades en aquesta mostra.

A la part catalana de la mostra estatal, en la base anual, el nombre d'empreses de la CBI –que correspon a l'any 2019– i que tenen la seu social a Catalunya és de 107.397. D'aquestes empreses amb seu a Catalunya, 101.249 són petites⁴, 1.708 són mitjanes⁵ i 4.440 són grans⁶. Igual que passa amb la mostra del total d'Espanya, en la mostra d'empreses catalanes es troben més representades les empreses industrials que les de serveis o les de la construcció, i les empreses grans tenen també un pes superior al que els hi correspon, biaixos que s'accentuen a la mostra de la base trimestral. Per aquest motiu, els

¹ Capítol redactat per Oriol Amat i Salas (Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat, UPF) i Enric Genescà i Palau (Enginyer Industrial). Els autors agraeixen a Manuel Ortega i Ana Esteban de la Central de Balances del Banco de España les dades facilitades; i a Enric Genescà i Garrigosa els suggeriments realitzats.

² Als webs de la Cambra de Comerç de Barcelona (<https://www.cambrabcn.org/que-t-oferim/estudis-economicos-infraestructures/memoria-economica-de-catalunya>) i del Departament d'Economia i Hisenda (<http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/economia-catalana/estudis-publicacions/altres-publicacions/informe-anual-empresa-catalana/>) es poden consultar els informes dels últims anys.

³ Central de Balances del Banco de España (2020): "Central de Balances. Resultados anuales de las empresas no financieras 2019", Banco de España, Madrid, pàg. 55, 56 i 81. https://www.bde.es/bde/es/secciones/informes/Publicaciones_an/Central_de_Balan/

⁴ S'utilitza la Recomanació de la Comissió Europea 2003/361/CE. Empreses de fins a 49 treballadors que tenen un actiu de fins a 10 M€ i una xifra de negocis de fins a 10 M€.

⁵ S'utilitza la Recomanació de la Comissió Europea 2003/361/CE. Empreses d'entre 50 i 249 treballadors que tenen un actiu de fins a 43 M€ i una xifra de negocis de fins a 50 M€.

⁶ S'utilitza la Recomanació de la Comissió Europea 2003/361/CE. Empreses de 250 treballadors o més que tenen un actiu superior als 43 M€ i una xifra de negocis superior als 50 M€.

Quadre 3.A
Nombre d'empreses per sectors*

	2008	2014	Variació 2008-2014	2020	Variació 2014-2020
Indústria	48.463	37.164	-23,3%	37.702	-1,2%
Construcció	116.865	73.916	-36,8%	77.025	4,2%
Serveis	460.692	465.485	1,0%	528.405	13,5%
Total nombre d'empreses	626.020	576.565	-7,9%	642.132	11,4%

Font: Idescat

*Dades a 1 de gener. Empreses amb seu social a Catalunya

Nota: els resultats d'aquesta taula utilitzen la definició d'empresa emprada pel DIRCE fins al 2018, que coincideix amb la unitat legal empresarial.

resultats s'han d'analitzar amb prudència, especialment en el cas de la mostra trimestral.

Per tal d'ampliar la informació sobre la representativitat de la mostra utilitzada, podem explorar les dades del DIRCE, en particular les basades en la definició d'empresa vigent fins al 2018, la qual ens permet analitzar l'evolució del nombre d'empreses en el període previ al 2019. Segons dades d'Idescat, l'1 de gener de 2020 hi havia 642.132 empreses amb seu social a Catalunya, de les quals 6.009 tenien 50 o més treballadors (un 0,93% del total). Si en lloc de

Quadre 3.B
Nombre d'empreses per dimensió*

	2008	2014	Variació 2008-2014	2020	Variació 2014-2020
Menys de 50 treballadors	619.813	571.817	-7,7%	636.123	11,2%
Entre 50 i 249 treballadors	5.243	3.928	-25,1%	4.970	26,5%
250 o més treballadors	964	820	-14,9%	1.039	26,7%
Total nombre d'empreses	626.020	576.565	-7,9%	642.132	11,4%

Font: Idescat

*Dades a 1 de gener. Empreses amb seu social a Catalunya

Nota: els resultats d'aquesta taula utilitzen la definició d'empresa emprada pel DIRCE fins al 2018, que coincideix amb la unitat legal empresarial.

considerar les empreses que tenen la seu social a Catalunya comptem les que tenen establiments a Catalunya, segons l'Idescat l'1 de gener de 2020 hi havia 654.748 empreses, de les quals 8.778 tenien 50 o més treballadors (un 1,34% del total). De les 107.397 empreses de la mostra amb la qual s'ha fet el present estudi, 6.148 tenien 50 empleats o més, fet que representa un 70,0% del total d'empreses catalanes d'aquesta dimensió, lo qual reflecteix una elevada representativitat. Les 107.397 empreses de la

DESCRIPCIÓ DE LES BASES DE DADES UTILITZADES

Requadre 3.2

La informació que contenen les bases de dades utilitzades és fonamentalment economicofinancera i prové de l'agregació dels qüestionaris trimestral i anual tramesos al Banc d'Espanya per empreses no financeres de diferents localitzacions, dimensions i sectors d'activitat. A aquestes dades la CBBE hi afegeix les dades de les empreses que disposen els comptes al Registre Mercantil, el que permet incrementar substancialment la mida de la mostra. El qüestionari trimestral (balanç i compte de resultats) és més senzill que l'anyal. Cada trimestre, les empreses responen el qüestionari del trimestre corrent i el de l'any anterior. Això permet que el càlcul dels percentatges de variació es basi en les mateixes mostres d'empreses. Les ràtios i els percentatges de la base trimestral es calculen a partir de les dades dels quatre trimestres de cada any, que se sumen en el cas dels conceptes dels estats de fluxos, i s'obté la mitjana en el cas dels conceptes dels estats patrimonials. La base anual permet fer una anàlisi més detallada de la situació economicofinancera de les empreses privades catalanes per a l'exercici 2019 i els anteriors.

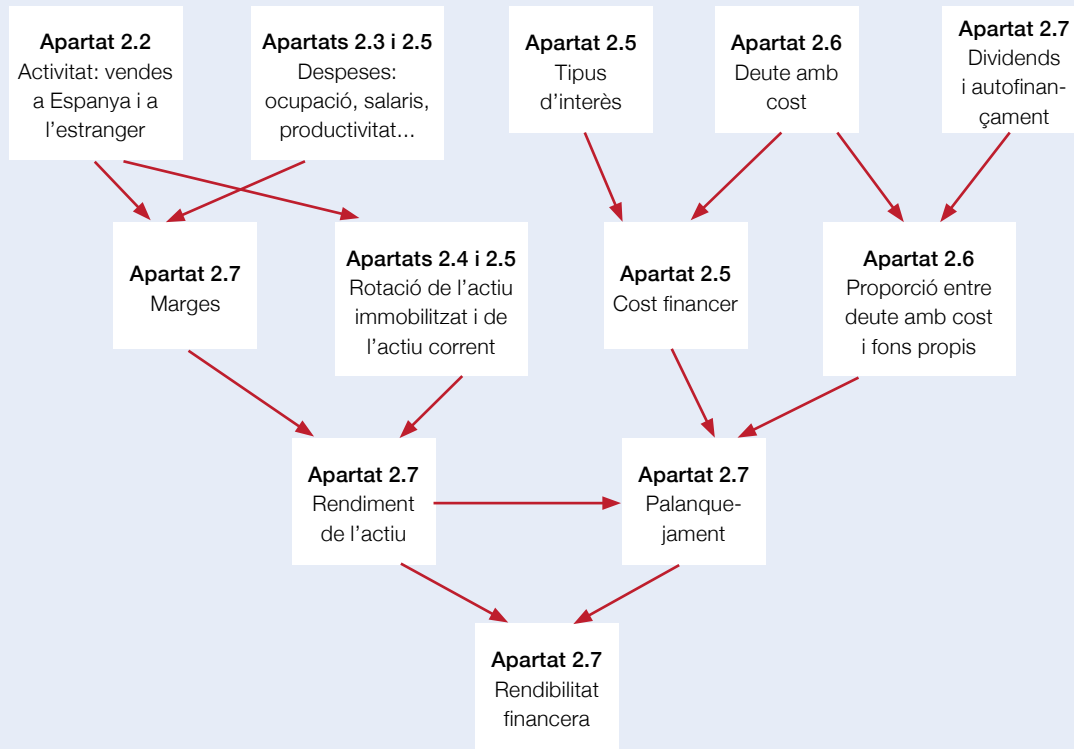
Per a cada any es disposa dels estats comptables del període corrent i de l'immediatament anterior, fet que permet calcular els percentatges de variació a partir de les mateixes mostres d'empreses. Ara bé, quan es comparen ràtios o percentatges de dues bases diferents (2019-2018 amb 2018-2017, per exemple), cal tenir en compte que

les mostres respectives també ho són i que, en conseqüència, les diferències observades es poden deure tant al canvi de mostra com al canvi de tendència.

Tant a la base trimestral com a l'anyal, es disposa d'una estimació del valor de l'actiu immobilitzat a preus corrents per als agregats principals. Això comporta, d'una banda, introduir a l'actiu una partida d'ajust de preus que afecta principalment l'immobilitzat material i, de l'altra, aplicar al passiu i patrimoni net un ajust pel mateix import dels fons propis. L'ús dels valors corrents en lloc dels comptables té uns avantatges clars, com ara evitar el trencament en les tendències que es produeix als exercicis en què hi ha actualitzacions.

Des del nostre punt de vista, però, l'avantatge principal és que soluciona el càlcul de les ràtios en què al numerador hi ha una partida d'un estat de fluxos (resultats, per exemple), i al denominador, una partida del balanç. Si en valorar la segona s'utilitzen criteris comptables, com és habitual, el numerador i el denominador estan en bases monetàries diferents: el primer, a preus corrents, i el segon, a preus històrics. Si el denominador es valora a preus corrents, s'obté una estimació més precisa d'aquestes ràtios, ja que els dos elements del quocient estan en la mateixa base monetària.

Requadre 3.1
Factors que influeixen en la rendibilitat financera

mostra tenen un total de 824.690 treballadors (exercici 2019), que representa el 33,4% dels treballadors del sector privat a Catalunya, segons dades de l'EPA publicades per l'Idescat. Cal recordar que en l'edició de l'any passat, amb dades únicament de la CBA, aquest percentatge era aproximadament del 19%.

Cal tenir en compte que l'anàlisi es refereix a empreses operatives a 1 de gener de 2020. Per tant, no té en compte les empreses que han tancat per la Covid-19. D'acord amb les dades d'Idescat recollides al quadre 3.A, a partir de 2014

i fins a l'1 de gener de 2020, el nombre total d'empreses amb seu social a Catalunya ha augmentat en els serveis i també a la construcció.

Per dimensions, com es comprova al quadre 3.B, de 2008 a 2014 va disminuir el nombre d'empreses de totes les dimensions i aquesta disminució va ser més pronunciada en el segment d'empreses mitjanes. En canvi, de 2014 fins a primers de gener de 2020 ja va tornar a augmentar el nombre d'empreses de totes les dimensions, especialment les grans i les mitjanes si es consideren els percentatges de variació.

Quadre 3.1
Abast de la mostra - Exercici 2019

Dimensió	Empreses		Personal		Valor afegit brut c.f.	
	Nombre	%	Nombre	%	Milers d'euros	%
Petites	101.249	94,3	375.918	45,6	16.820.930	37,5
<i>Micro</i>	90.891	84,6	180.978	21,9	7.947.480	17,7
Mitjanes	1.708	1,6	92.165	11,2	4.548.098	10,1
Grans	4.440	4,1	356.606	43,2	23.512.990	52,4
TOTALS	107.397	100,0	824.690	100,0	44.882.019	100,0

Valors absoluts de totes les empreses de la mostra

La base trimestral, que arriba fins al quart trimestre del 2020, està integrada per una mostra molt més reduïda d'empreses catalanes (153), que representen un 10,1% del total de treballadors assalariats en el sector privat a Catalunya. Per tant, com ja s'ha indicat i es recordarà en d'altres parts d'aquest informe, els resultats s'han de prendre amb especial cautela donada l'escassa dimensió de la mostra.

Cal tenir present que s'han actualitzat les dades de les bases trimestral i anual dels darrers exercicis, cosa que explica que, per a alguns conceptes, els valors que figuren en aquest informe no coincideixin exactament amb els seus homòlegs d'edicions anteriors.

A l'apartat 2 s'analitza la situació economicofinancera de l'empresa catalana durant el 2019 i 2020 (el 2019 a partir de la informació provinent de la base de dades anual i el 2020 a partir de la base de dades trimestral). La informació de la base anual permet també estudiar les tendències observades en les principals partides i ràtios fins a l'any 2019. El [quadre 3.1](#) mostra la composició de la mostra per dimensió de les 107.397 empreses no financeres catalanes de la base de dades anual.

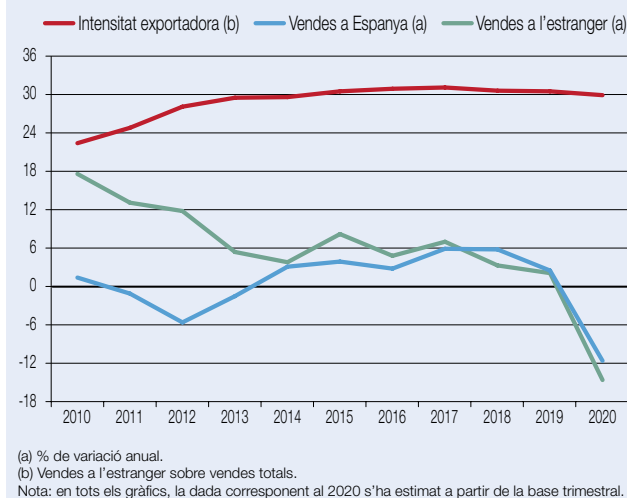
A l'apartat 3 s'analitzen els resultats i la situació economicofinancera de les empreses catalanes desagregant la mostra de la base anual per sectors i dimensions. Al mateix apartat també es compara l'empresa catalana amb la resta de les empreses espanyoles.

2. Anàlisi economicofinancera de les empreses catalanes

2.1. Introducció

La pandèmia iniciada en el mes de març de 2020 ha tingut un impacte molt negatiu en molts àmbits de l'economia catalana. Així, durant l'any 2020, l'activitat econòmica, mesurada amb el Producte Interior Brut, va disminuir de manera molt important (un 11,5%, segons l'Idescat) trencant la tendència dels anys anteriors en què havia anat augmentant de manera sostinguda. La caiguda més forta s'ha registrat al comerç, transport i hostaleria (-25,2%), construcció (-15,4%) i indústria (-9%). En canvi, a l'agricultura la reducció ha estat molt menor (-2,6%) i a l'Administració Pública, educació, sanitat i serveis socials, fins i tot ha crescut (3%).

Gràfic 3.1
Vendes i intensitat exportadora
(en %)

Una evolució tan negativa de l'activitat econòmica general hauria de tenir el seu reflex en els comptes de les empreses. Per tal de comprovar-ho, aquest informe economicofinancera s'inicia amb l'anàlisi de l'activitat i la generació de valor afegit. Posteriorment, s'analitza l'ocupació. A continuació, s'estudia la inversió en actius immobilitzats i actius corrents. Després s'analitza el cost dels factors i la productivitat. Seguidament, s'estudia l'estructura financera. Els apartats finals es dediquen a l'anàlisi dels resultats i la rendibilitat.

Com es visualitza al [requadre 3.1](#), l'anàlisi està estructurada en diferents etapes que permeten comprovar els inductors de l'evolució de la rendibilitat financera, que és un dels principals objectius de les empreses. A cada variable del requadre s'indica l'apartat corresponent al present informe on es tractarà aquesta informació.

2.2. Activitat i valor afegit

Per tal de generar valor per a la població és cabdal el volum d'activitat. En aquest apartat s'analitza l'evolució de l'activitat, les vendes, les compres i la creació de valor afegit.

D'acord amb les dades del [quadre 3.2](#), l'any 2019 la producció⁷ va créixer un 2,9%, xifra que representa una

⁷ El valor de la producció mesura l'import dels béns i serveis produïts per l'empresa durant l'exercici. Es defineix com el volum de negoci, més o menys les variacions de les existències de productes acabats, els treballs en curs i els béns i serveis comprats per a la revenda, menys les compres de béns i serveis per a la revenda, més la producció immobilitzada.

Quadre 3.2
Activitat i valor afegit
(en % variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base integrada				Base trimestral*	
	2016	2017	2018	2019	2019	2020
Nombre d'empreses	163.131	155.446	141.076	107.397	182	153
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	4,2	6,3	5,0	2,9	0,0	-16,0
Compres i consums intermedis	2,4	5,6	4,9	1,8	0,8	-16,9
Valor afegit brut al cost de factors	7,4	7,7	5,3	4,8	-2,0	-13,8
Distribució geogràfica de l'activitat**						
Vendes totals	3,4	6,2	5,1	2,3	1,5	-12,3
Vendes a Espanya	2,8	5,9	5,8	2,5	1,5	-11,6
Vendes a l'estranger	4,8	7,0	3,3	2,1	1,2	-14,6
Compres totals	0,7	5,4	4,8	1,5	1,7	-15,1
Compres a Espanya	-1,5	3,6	5,0	-1,3	2,4	-7,6
Compres a l'estranger	4,2	8,2	4,6	4,5	1,3	-21,7

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

** A partir de la mostra de la Base Anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya.

desacceleració respecte a l'any anterior (5,0%). Per la seva part, el valor afegit brut al cost dels factors també va augmentar (4,8%), però menys que l'any anterior (5,3%).

Per a l'any 2020, les dades de la base trimestral indiquen que tant el percentatge de variació nominal del valor de la producció (-16,0%), com del valor afegit brut al cost dels factors (-13,8%) han estat molt negatius. El valor afegit brut al cost dels factors es calcula com segueix:

$$\begin{aligned}
 &+ \text{Valor de la producció} \\
 &- \text{Compres i consums intermedis} \\
 &+ \text{Subvencions} \\
 &- \text{Impostos lligats a la activitat} \\
 \hline
 &= \text{Valor afegit brut al cost dels factors}
 \end{aligned}$$

Aquest concepte informa de la riquesa que es genera a partir de la producció, descomptant, essencialment, les compres a altres empreses. Per tant, interessa que augmenti per poder millorar la retribució d'altres factors com els treballadors i els accionistes de l'empresa. El fet que el 2020 la reducció del valor afegit brut hagi estat inferior (-13,8%) a la reducció de la producció (-16,0%), es deu a que la disminució de costos (compres i consums intermedis) ha estat superior (-16,9%).

L'any 2019, les vendes totals van seguir augmentant (2,3%), en línia amb el succeït els anys anteriors, però en 2020 es va trencar la tendència a causa de la Covid-19 i es varen reduir en un -12,3%. Aquesta disminució del 2020 és el

resultat de la reducció de les vendes a Espanya (-11,6%) i de les vendes a l'estranger (-14,6%) (gràfic 3.1). La intensitat exportadora, que mesura el pes de les vendes a l'estranger sobre les vendes totals, va augmentar força des del 2010 fins al 2013, i s'ha estabilitzat de 2014 en endavant amb una certa tendència a la baixa, al voltant del 30%.

Tornant al quadre 3.2, l'any 2019 les exportacions van créixer (2,1%) i les importacions també ho van fer i amb més intensitat (4,5%)⁸. En canvi, en 2020, s'han reduït les exportacions (-14,6%) i les importacions encara s'han reduït més (-21,7%).

Cal recordar que des de que es va iniciar la crisi econòmica el 2008 i fins al 2019, Catalunya va augmentar substancialment les exportacions. En tots aquests anys, la bona dada d'internacionalització (que inclou també l'evolució alcista del turisme i de la inversió estrangera) varen ser sens dubte una de les claus de la recuperació econòmica fins a l'inici de la pandèmia en 2020. A partir de març de 2020, en canvi, tant el turisme com les exportacions han tingut una evolució negativa a causa de la Covid-19.

Segons dades del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme, l'any 2020 les exportacions de béns de les empreses

⁸ L'evolució de les exportacions que es desprèn de les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya és diferent de la que s'inclou a les estadístiques de comerç exterior de la Comptabilitat Nacional, ja que les primeres es basen només en les empreses que han enviat la seva informació comptable a la CBBE.

Gràfic 3.2
Ocupació fixa sobre el total
(en %)

catalanes van baixar un -10,3% en termes nominals, assolint la xifra de 66.290 milions d'euros, que representen el 25,4% de les exportacions totals d'Espanya. El pes de les exportacions catalanes en el conjunt d'Espanya està estabilitzat, ja que el 2019 representaven el 25,5%.

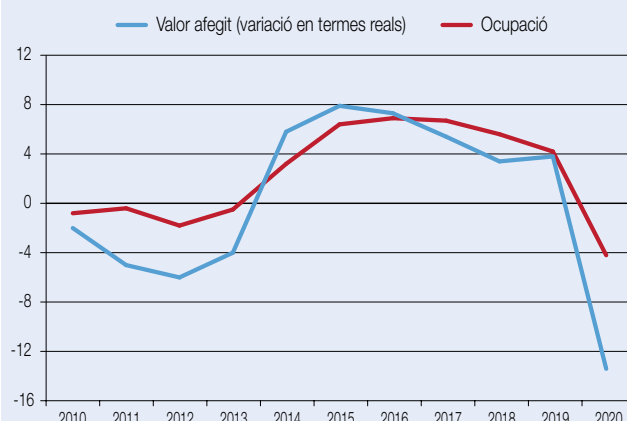
En resum, els nivells d'activitat, valor afegit i vendes que havien evolucionat molt favorablement de 2014 a 2019, han experimentat una reducció molt significativa en 2020 a causa de la pandèmia.

2.3. Ocupació

A continuació, s'analitza l'ocupació de les empreses catalanes incidint en la proporció entre contractació fixa i temporal.

L'any 2019, l'evolució de l'ocupació, mesurada a partir del nombre mitjà de treballadors per empresa, va continuar creixent (4,2%) seguint la tendència iniciada el 2014, essent

Gràfic 3.3
Valor afegit i ocupació
(en % de variació interanual)

el col·lectiu dels treballadors fixos el que més va augmentar (quadre 3.3). La base trimestral del 2020 registra, en canvi, una reducció del nombre mitjà de treballadors idèntica a l'increment de l'any anterior (-4,2%), impulsada pel col·lectiu dels treballadors no fixos (-13,6%), fet que és indicatiu de que, a l'iniciar-se la pandèmia, les empreses han optat per reduir principalment el nombre de treballadors temporals.

Pel que fa a l'evolució de l'estructura de l'ocupació, fins al 2012 el pes de l'ocupació fixa va anar augmentant en relació amb el total de l'ocupació. En canvi, a partir del 2013 i fins al 2017, aquesta tendència es va invertir. A partir de 2018 ha tornat a augmentar el pes de l'ocupació fixa (gràfic 3.2).

Per altra banda, com es comprova al gràfic 3.3, el 2020 el valor afegit en termes reals s'ha enfonsat (-13,4%). Per tant, la capacitat de les empreses per a generar riquesa ha experimentat una davallada important. Aquesta evolució del VAB en termes reals no concorda amb el creixement que donen les dades oficials publicades per l'Idescat i INE. Cal

Quadre 3.3
Ocupació
(en % variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base integrada				Base trimestral*	
	2016	2017	2018	2019	2019	2020
Nombre mitjà de treballadors	6,9	6,7	5,6	4,2	1,1	-4,2
Nombre mitjà de treballadors fixos	5,6	5,8	5,8	4,8	1,2	-4,1
Nombre mitjà de treballadors no fixos	12,5	10,9	4,8	1,7	0,0	-13,6

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

DEFINICIÓ DE CONCEPTES DE ROTACIÓ I D'INVERSIÓ

Requadre 3.3

Rotació dels actius: és una mesura que relaciona el valor de la producció i les partides de l'actiu d'explotació. La rotació representa el nombre de vegades que una partida d'actiu determinada es plasma en la producció o les vendes, i és un indicador d'eficiència en la gestió dels actius. Un cop garantit el funcionament operatiu i comercial de l'empresa, qualsevol increment de la rotació de l'actiu s'interpreta com una millora d'eficiència i redunja en un increment de la rendibilitat de l'actiu, sempre que el marge es mantingui constant. En alguns casos, quan es calcula per a l'immobilitzat, s'utilitza com a numerador el valor afegit per tal de reflectir una mesura de productivitat aparent equivalent a la del factor treball. Les taxes de variació, en tot cas, es reconstrueixen a partir de les taxes de variació del numerador i el denominador de la mateixa mostra.

Inversió com a percentatge de variació del saldo a preus corrents: es calcula com la taxa de variació entre el saldo absolut d'un actiu l'any actual (valorat a preus corrents) respecte de l'any anterior.

Inversió en actius fixos materials (FBCF): mesura el valor de les adquisicions menys les vendes d'actius fixos materials (edificis, maquinària, vehicles...). La dada que s'ofereix és la taxa de variació entre els fluxos d'inversió de l'any actual respecte de l'anterior.

Immobilitzat per ocupat: és el quocient entre el valor d'immobilitzat a preus corrents i el nombre d'ocupats. Per tant, és una mesura de dotació d'immobilitzat per ocupat que indica la intensitat del capital de l'empresa i el seu procés productiu. L'interès econòmic d'aquesta mesura rau en el grau de substitució que hi ha entre els factors de producció, capital (immobilitzat) i treball (ocupats), per la qual cosa aquesta ràtio mesura la demanda relativa dels factors. Alhora, determina els valors oferts per altres indicadors, per exemple, la rotació de l'actiu mateixa. D'altra banda, està fortament condicionada per la tecnologia productiva, ja que no totes les activitats requereixen la mateixa dotació en immobilitzat per al seu desenvolupament, i d'aquí la diferència sectorial notable en aquesta mesura.

Immobilitzat net no financer: inclou l'immobilitzat material, les inversions immobiliàries i l'immobilitzat intangible nets d'amortitzacions i deterioraments. També es denomina *actiu no corrent net no financer*.

Actiu corrent net no financer: existències, clients, altres deutors comercials i actius líquids menys proveïdors i altres creditors comercials sense cost.

Actius financers: inversions financeres netes a llarg i a curt termini.

tenir en compte que les dades de la Central de Balanços només inclouen el sector privat i, a més, s'obtenen d'una mostra que sobredimensiona els resultats de les empreses grans i del sector industrial.

L'ocupació efectiva, per la seva banda, també s'ha reduït en un -4,2% en 2020, però menys que el VAB. Cal destacar que el concepte d'ocupació que s'empra a la base trimestral no inclou als treballadors afectats pels ERTO, una mesura que ha permès mantenir els llocs de treball tot i la caiguda de l'activitat de les empreses.

En resum, el 2020 la pandèmia ha perjudicat l'ocupació però molt més el valor afegit. Per tant, l'ocupació que havia anat augmentant a partir de 2014, ha trencat la tendència positiva en 2020. I dels diferents col·lectius de treballadors, els no fixos són els que s'han vist més perjudicats, tal i com ja va passar en els primers anys de la crisi de 2008.

2.4. Inversió

En aquest apartat s'analitza la inversió realitzada per les empreses catalanes, distingint entre immobilitzat (terrenys,

edificis, maquinària, etc.) i actiu corrent (estocs, clients, tresoreria, etc.).

L'any 2019, com es visualitza al [quadre 3.4](#), la taxa de variació de l'immobilitzat material va tornar a ser positiva (8,8%).

L'immobilitzat net (que descompta les amortitzacions i els deterioraments) per ocupat és un indicador que reflecteix l'esforç inversor de l'empresa en relació amb els treballadors. El 2019, la taxa de variació va ser negativa en termes reals (-0,9%), però el 2020 ha crescut (8,1%). En aquest cas, cal tindre en compte que una part de l'augment de la ràtio és conseqüència de la reducció en el nombre de treballadors. Des del punt de vista de la competitivitat, en línies generals, és important que la inversió per treballador augmenti per tal de millorar la posició competitiva de les empreses. Per anar bé, l'esforç inversor també hauria d'anar acompanyat d'una millora de l'eficiència (rotació), aspecte que s'analitza més endavant.

Per altra banda, la taxa de variació de la inversió en actius corrents no financers va augmentar en 2019 (6,6%). En canvi, en 2020 es va reduir (-3,3%).

Quadre 3.4
Inversió en actius no financers
 (taxes de variació en percentatge)

	Base integrada				Base trimestral*	
	2016	2017	2018	2019	2019	2020
FBC / Valor afegit net	14,8	14,8	12,6	13,4	nd	nd
FBC / Actius fixes no financers	10,7	11,5	9,9	11,0	nd	nd
Inversió en immobilitzat material / immobilitzat material net**	7,6	7,6	6,3	8,8	nd	nd
Actiu corrent net no financer (variació de l'estoc)	0,7	4,8	4,3	6,6	ns	-3,3
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-2,7	-2,7	-2,3	0,0	-0,1	7,7
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-2,5	-2,1	-2,2	-0,4	-0,1	7,7
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-4,6	-7,9	-3,3	3,8	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-2,8	-4,8	-4,1	-0,9	-1,0	8,1
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-2,6	-4,2	-4,0	-1,3	-1,0	8,1
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-4,7	-9,9	-5,0	2,9	nd	nd

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

** A partir de la mostra de la Base Anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya.

(ns) Valor no significatiu.

(nd) Dada no disponible.

Nota: per les taxes per ocupat els actius son valorats a preus corrents.

En l'apartat d'inversió és molt rellevant analitzar l'esforç de les empreses en factors de competitivitat com són la recerca i desenvolupament, la tecnologia, el medi ambient i la formació (capitals de caràcter intangible). Com es comprova en el [gràfic 3.4](#), la inversió en R+D i en medi ambient han estat bastant estables en els darrers vuit anys, en relació amb el valor afegit. En canvi, la inversió en formació ha augmentat força, tot i que en 2019 s'ha reduït. Per altra banda, la despesa en tecnologia en els dos darrers anys (2018 i 2019) ha baixat molt. De tota manera, totes aquestes dades cal considerar-les amb prevenció ja

que s'han calculat amb imports molt reduïts. Donada la relació directa entre aquests factors, i que a Europa aquesta inversió ha augmentat substancialment en els darrers anys, és necessari apostar amb més intensitat per tots aquests factors de competitivitat. Aquest és un punt feble clar del teixit empresarial català, i també espanyol.

En resum, a l'igual que està succeint des de 2008, quan va esclatar la crisi financera global, les empreses catalanes segueixen tenint l'assignatura pendent d'apostar més per factors claus per a la competitivitat com és sobretot l'R+D.

Quadre 3.5
Cost dels factors de producció
 (en percentatge)

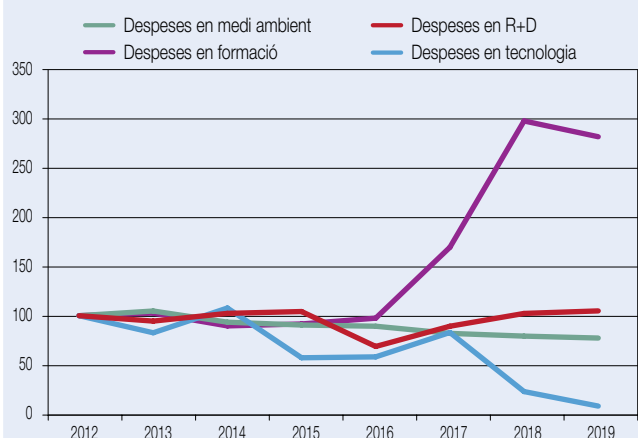
	Base integrada				Base trimestral*	
	2016	2017	2018	2019	2019	2020
Despeses de personal (nominal) (a)	0,0	0,6	1,5	1,2	2,8	1,6
Despeses de personal (real) (a)	-0,1	-1,6	-0,3	0,3	1,9	2,0
Sous i salaris (nominal) (a)	-1,9	-0,9	0,6	-0,3	3,8	0,6
Sous i salaris (real) (a)	-2,0	-3,1	-1,2	-1,2	2,9	1,0
Cost nominal del finançament	2,7	2,6	2,4	2,1	1,1	1,4
Cost real del finançament	2,6	0,4	0,6	1,2	0,2	1,8

* Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En aquesta base no hi ha detall de sous i salaris.

(a) Taxa de variació anual de la ràtio.

Nota: les despeses de personal i els salaris són per treballador.

Gràfic 3.4
Factors de competitivitat
 Sobre Valor Afegit (índex base 100 2012)

A partir de la mostra de la Base Anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya
 Taxa de variació anual de la ràtio sobre les mateixes empreses de l'any anterior

de la mostra de 2020 i perquè sobretot hi ha representada l'empresa de major dimensió. En qualsevol cas, cal seguir millorant en els propers anys per tal de revertir l'empobriment que s'ha produït en la majoria de la població arrel de la crisi iniciada el 2008.

En termes de valor afegit per treballador (quocient entre el valor afegit en termes reals i el nombre de treballadors) en 2020 hi ha hagut una reducció significativa (gràfic 3.5). I com a conseqüència de la pitjor evolució del valor afegit en relació a les despeses de personal, el pes que representen les despeses de personal sobre el valor afegit ha augmentat molt. La diferència entre les taxes de variació del cost laboral per ocupat (despeses de personal per treballador) i de la productivitat (VAB per treballador) informa del cost laboral unitari (CLU). Per no generar una pèrdua de competitivitat, convé que el cost laboral per ocupat no augmenti més que la productivitat a mitjà termini, cosa que ha succeït el 2020 en bona part influenciat per l'efecte dels ERTO.

2.5. Cost dels factors i productivitat

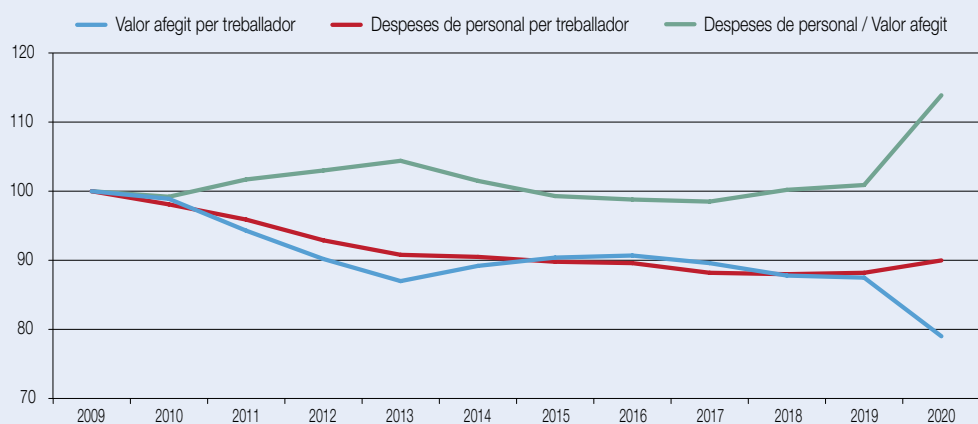
L'objectiu d'aquest apartat és analitzar l'evolució dels costos dels factors i de la productivitat, distingint entre factor treball, actius i finançament.

En 2020, d'acord amb el quadre 3.5, les taxes de variació de les despeses de personal i dels salaris per treballador van créixer en termes reals (2,0% les despeses de personal i 1,0% els sous i salaris). Per tant, els treballadors que van mantenir l'ocupació van augmentar lleugerament el seu poder adquisitiu aquest darrer any, tot i que cal prendre aquesta dada amb precaució per la poca representativitat

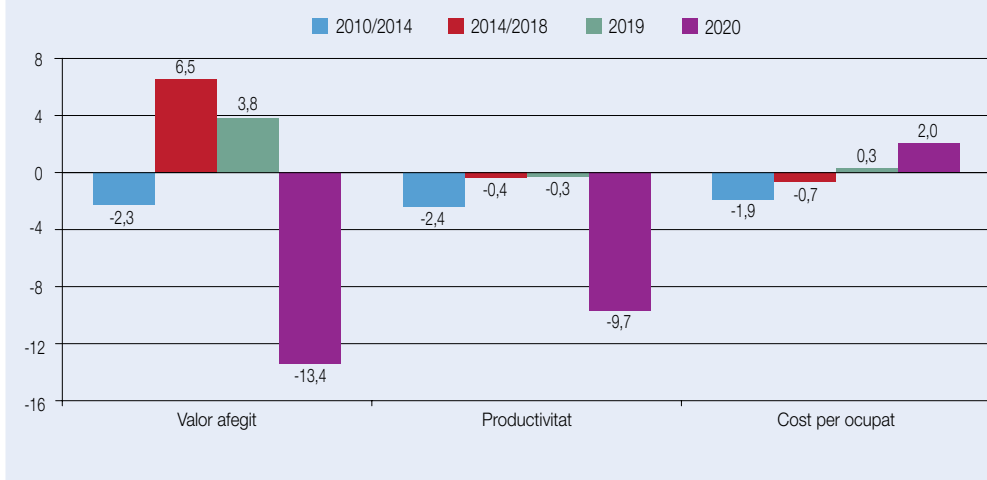
El gràfic 3.6 mostra el comportament dels components de la productivitat laboral (entesa aquí com el quocient entre valor afegit brut i el cost per ocupat). El 2020, la taxa de variació del valor afegit va ser molt negativa (-13,4%) en termes reals⁹. Igualment, aquestes dades mostren que també va empitjorar la productivitat laboral (-9,7%), atès que el valor afegit per ocupat va baixar més que el cost per ocupat

⁹ Les taxes de variació del valor afegit del gràfic 3.6 no coincideixen amb les del quadre 3.8, perquè les del gràfic són en termes reals. En canvi, les del quadre 3.8 són del compte de pèrdues i guanys i, per tant, són dades comptables.

Gràfic 3.5
Cost laboral i productivitat
 (índex 2009 = 100 i unitats monetàries constants)

Gràfic 3.6
Activitat, cost laboral i productivitat
 (Mitjana anual dels % de variació en termes reals)

(+2%). La productivitat laboral¹⁰ també es podria calcular considerant la producció.

Aquesta informació es pot complementar amb la del quadre 3.8, més endavant, on s'aprecia que el 2020 es va reduir el valor afegit al cost de factors (-13,8%). Aquestes dades són diferents de les que figuren al gràfic 3.6 perquè en el quadre 3.8 són dades comptables, mentre que les del gràfic 3.6 són variacions en termes reals.

¹⁰ La productivitat del factor treball compara l'output obtingut en relació amb els inputs emprats i es pot calcular de diferents maneres. Com a output es pot considerar els ingressos, la producció o el valor afegit. Com a inputs es pot considerar, entre d'altres, el nombre de treballadors, les hores treballades o el cost salarial.

En relació amb el finançament, al [quadre 3.5](#) es pot comprovar que el cost real d'aquest ha augmentat el 2019 i 2020 (1,2% i 1,8%, respectivament). Aquesta és una dada desfavorable per a les empreses ja que, tot i que els tipus d'interès segueixen sent baixos, el seu increment suposa un augment dels costos financers de les empreses.

La productivitat de la inversió es pot avaluar mitjançant la rotació, que es calcula dividint les vendes pels actius. Quant major és la rotació de la inversió, major és la seva eficiència i, per tant, més elevada és la seva contribució a la generació de valor. Les rotacions de l'actiu net, de l'immobilitzat i de l'actiu corrent s'han reduït molt el 2020 ([gràfic 3.7](#)), a causa de la caiguda de l'activitat per la pandèmia. Per tant, les empreses han perdut eficiència en la gestió global de l'actiu,

Quadre 3.6
Rendibilitat, marge i rotació
 (en percentatge)

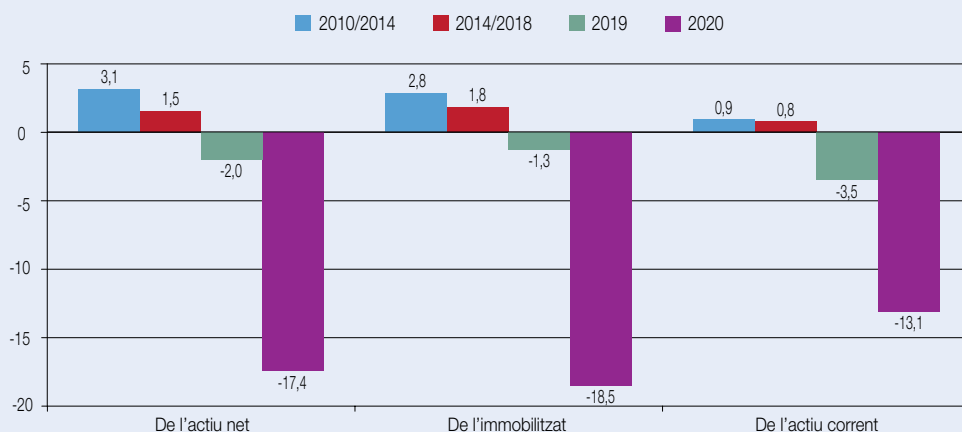
	Base integrada				Base trimestral*	
	2017	2018	2018	2019	2019	2020
Rendibilitat ordinària de l'actiu net	5,9	6,1	6,4	6,6	8,1	5,5
Marge	9,8	10,0	10,1	11,0	20,7	16,0
Rotació	0,61	0,61	0,63	0,60	0,39	0,34
Rendibilitat de l'actiu net no financer	7,1	7,0	7,5	7,4	20,1	11,5
Marge	7,3	7,0	7,3	7,4	11,0	7,6
Rotació	0,98	1,00	1,02	1,00	1,83	1,51

* Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En la base trimestral l'estructura de marge i rotació és diferent degut al predomini d'empreses grans.

Nota: calculats sobre actius / passius valorats a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

Gràfic 3.7
Ràtios dels actius no financers
(Mitjana dels % de variació anuals)

en bona part per l'efecte de les mesures de contenció per frenar la propagació de la pandèmia.

Al quadre 3.6 també es comprova que el 2019 la rendibilitat de l'actiu net va augmentar fins al 6,6%, degut a la millora del marge que va compensar la lleugera pèrdua de rotació. En l'actiu net no financer va passar el contrari ja que va baixar lleugerament la seva rendibilitat el 2019. El 2020, l'evolució de la mostra trimestral reflecteix una reducció de la rendibilitat de l'actiu net a causa de la pèrdua de marge i de rotació. I l'actiu net no financer també ha perdut rendibilitat el 2020 pels mateixos motius.

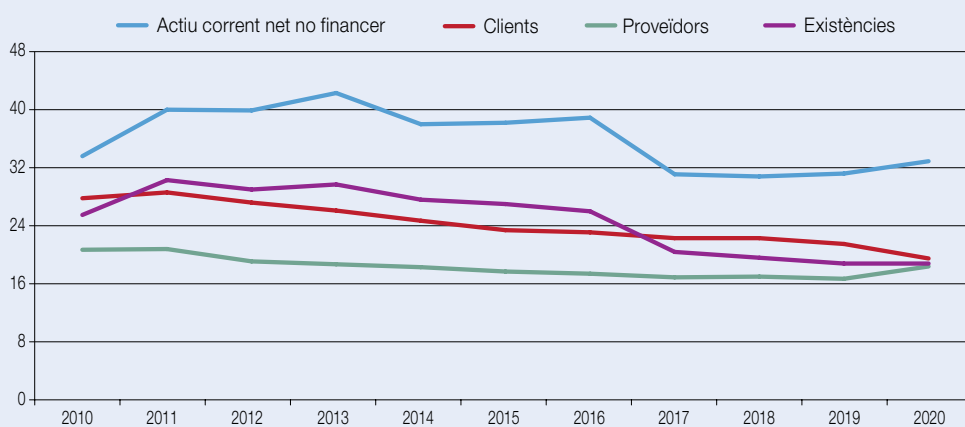
L'actiu corrent net no financer en el model de balanç de situació de la CBBE inclou, principalment, els clients,

existències i proveïdors (amb signe negatiu). El gràfic 3.8 permet veure l'evolució de cada un d'aquests elements sobre el valor de la producció. El 2020, s'observa una reducció de l'actiu corrent net no financer, com a conseqüència sobretot de l'augment dels proveïdors i la reducció dels clients.

En resum, la productivitat laboral¹¹ ha evolucionat negativament el 2020, ja que el valor afegit ha baixat molt. En relació amb la productivitat de l'actiu, aquesta ha disminuït pel que fa a tot l'actiu (corrent i no corrent). En conjunt, la rendibilitat de l'actiu ha caigut, essencialment, per l'impacte negatiu de la pandèmia en l'activitat i el valor afegit.

¹¹ Aquí es defineix productivitat com el VAB dividit pel cost laboral per ocupat.

Gràfic 3.8
Ràtios sobre valor de la producció
(en %)

Nota: el numerador és igual al valor mitjà de la corresponent partida d'actiu o passiu.

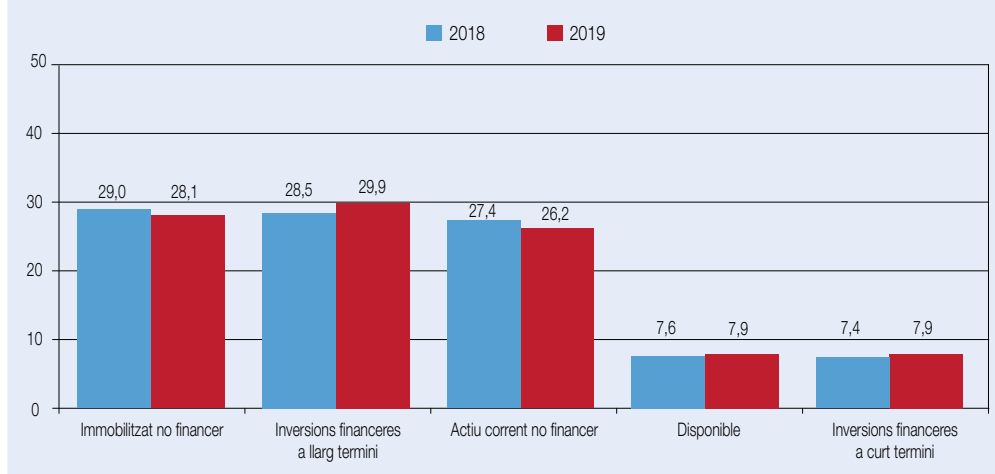
2.6. Estructura financera

En aquest apartat s'analitza l'estructura financera, que és el resultat de la política d'inversió i finançament. De la seva anàlisi es poden extreure conclusions sobre la gestió dels recursos financers de les empreses.

L'estructura de l'actiu no va experimentar grans canvis l'any 2019, tot i que varen haver lleugeres reduccions en el pes de les parts no financeres de l'actiu no corrent i de l'actiu corrent, que es varen compensar amb petits increments en les inversions financeres a llarg termini i a curt termini (gràfic 3.9).

El gràfic 3.10 permet constatar un lleuger augment del pes relatiu del patrimoni net el 2019, que va pujar fins al 51,5% del total del finançament. També es va produir una reconversió dels deutes, augmentant els deutes a llarg i reduint els deutes a curt. En canvi, el 2020, l'endeutament es va reduir. Això es comprova en el gràfic 3.11 on el volum d'endeutament (sobretot del deute amb cost) s'ha reduït significativament el 2020 (-11,5%). A més, en augmentar els tipus d'interès com ja s'ha indicat anteriorment, les despeses per interessos han crescut un 9%. Convé recordar, una vegada més, les característiques de la mostra trimestral, amb una sobrerepresentació de les empreses grans, un element que podria explicar la disminució de l'endeutament el 2020. De fet, per al conjunt de l'Estat, els comptes financers del

Gràfic 3.9
Estructura de l'actiu 2018 i 2019
(en % a partir de dades comptables)

Quadre 3.7
Estructura del passiu remunerat
(en percentatge)

	Base integrada				Base trimestral*	
	2017	2018	2018	2019	2019	2020
Passiu remunerat / Passiu	80,4	81,0	80,3	81,2	84,9	85,5
Patrimoni net (a)	64,2	66,6	67,9	67,6	51,4	55,9
Finançament amb cost (a)	35,8	33,4	32,1	32,4	48,6	44,1
Finançament a llarg termini amb cost (a)	23,7	22,4	21,2	22,3	34,1	37,1
Finançament a curt termini amb cost (a)	12,1	11,1	10,9	10,1	14,5	7,1

* Mitjana ponderada dels percentatges dels quatre trimestres de l'any.

(a) Sobre passiu remunerat.

Nota: patrimoni net valorat a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

Banc d'Espanya indiquen un augment moderat del deute de les empreses no financeres, del 5,4% el 2020¹².

Per altra banda, les dades del [quadre 3.7](#) indiquen que el passiu remunerat ha reduït el seu pes en el passiu total el 2020.

En resum, cal destacar que les empreses catalanes han afrontat la crisi de la Covid-19 amb una solidesa financera més elevada que la del 2008. El balanç de situació de 2020 mostra la solidesa financera de les empreses més grans, ja

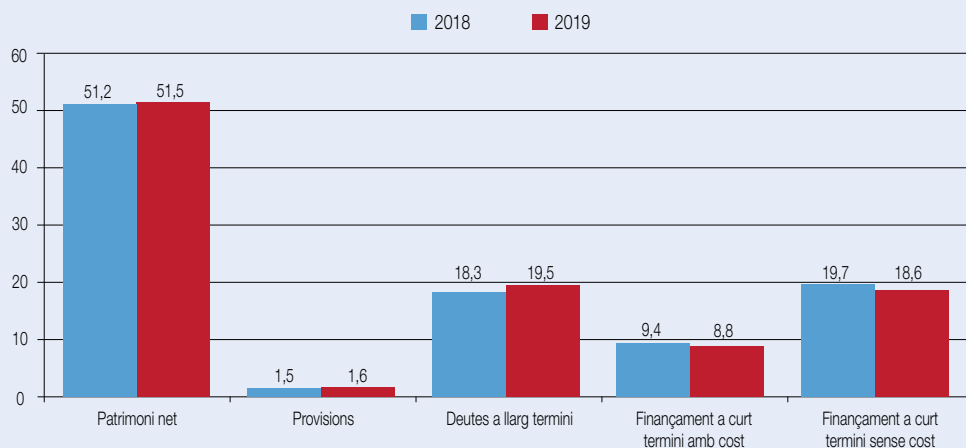
que s'ha reduït l'endeutament i el pes del patrimoni net ha augmentat i segueix sent força rellevant. De tota manera, les despeses financeres han augmentat per l'efecte de l'increment dels interessos (cost unitari del endeutament). Per altra banda, l'estructura de l'actiu no ha canviat de manera significativa, encara que s'han reduït lleugerament les partides no financeres, en benefici de les partides d'inversions financeres.

2.7. Resultats i creació de riquesa

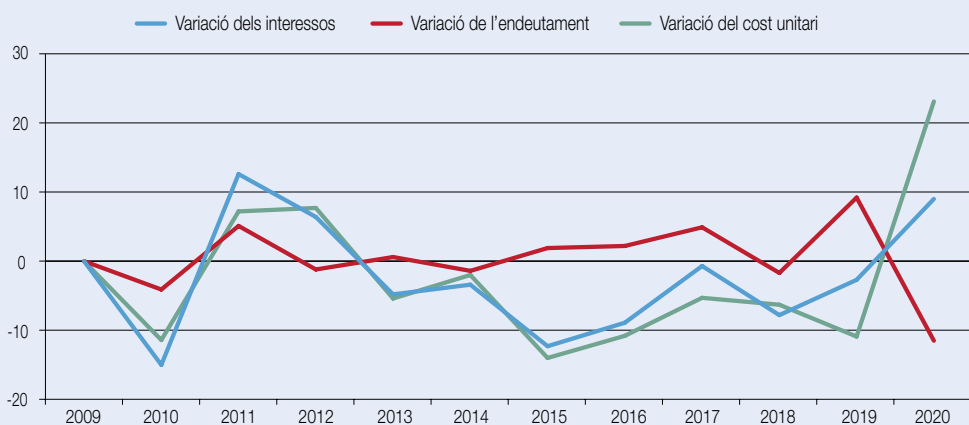
En aquest apartat s'analitza la rendibilitat dels actius i dels fons propis, així com els components principals que expliquen la seva evolució. Sobre aquest tema, convé recordar que un

¹² https://www.bde.es/f/webbde/GAP/Secciones/SalaPrensa/NotasInformativas/21/presbe2021_31.pdf

Gràfic 3.10
Estructura del passiu 2018 i 2019
(en % a partir de dades comptables)

Gràfic 3.11
Endeutament i interessos
(en % variació anual)

Quadre 3.9
Rendibilitat, palanquejament i endeutament
(en percentatge)

	Base integrada				Base trimestral*	
	2016	2017	2018	2019	2019	2020
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	5,3	6,2	6,2	6,9	8,1	5,5
Cost nominal del finançament	2,7	2,6	2,4	2,1	1,1	1,4
Palanquejament nominal	2,6	3,6	3,8	4,8	7,0	4,1
Palanquejament real	2,7	5,8	5,6	5,7	7,9	3,7
Rendibilitat de l'actiu net no financer	5,1	7,0	7,1	7,6	20,1	11,5
Rendibilitat del patrimoni net	7,0	8,2	8,2	9,1	14,8	8,7
Ràtio d'endeutament	40,3	36,7	34,6	32,3	48,6	44,1

i.i.*: interessos i impostos.

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Nota: calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

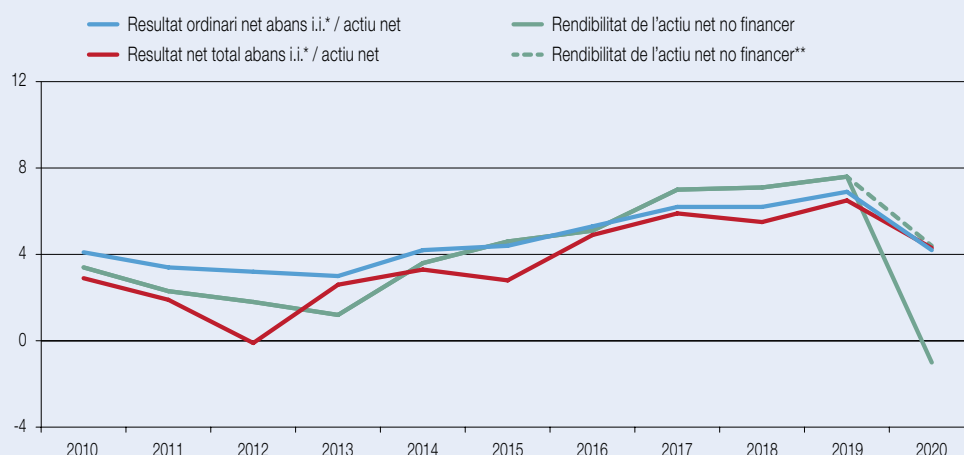
dels objectius principals de qualsevol empresa, fins i tot en el cas de les organitzacions sense ànim de lucre, és generar riquesa financera per tal de poder invertir, créixer i retribuir adequadament a totes les parts interessades o *stakeholders* (socis, treballadors, proveïdors, comunitat...).

La rendibilitat de l'empresa mesura la seva capacitat de generació de beneficis en relació amb la inversió. El [gràfic 3.12](#) presenta l'evolució de la rendibilitat de l'actiu. Es comprova que el 2020, considerant les dades de la base trimestral, el resultat net total abans d'interessos i impostos sobre l'actiu s'ha reduït fins al 4,3% i el resultat ordinari

net abans d'interessos i impostos sobre l'actiu també s'ha reduït fins al 4,2%. Així mateix, la rendibilitat de l'actiu net no financer també ha baixat fins al 4,4% (havia estat del 7,6% el 2019).

Al [quadre 3.8](#) es pot comprovar que l'any 2020 ha caigut molt el resultat d'explotació i el resultat ordinari net a causa sobretot de la reducció del valor afegit. També hi han contribuït l'augment de les amortitzacions i dels interessos del finançament rebut. Tot plegat explica la forta reducció del resultat net.

Gràfic 3.12
Rendibilitat i palanquejament
(en %)

*i.i.: interessos i impostos.

** Les dades del 2020 s'enllacen amb la proporció del canvi en la rendibilitat entre el 2019 i el 2020 (de la CBT), a diferència de la resta de l'informe on l'enllaç s'obté afegint la diferència en termes absoluts dels valors anuals de la CBT.

Nota: l'actiu net mitjà està valorat a preus corrents.

Quadre 3.8
Resultats
 (% variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base integrada				Base trimestral*	
	2016	2017	2018	2019	2019	2020
Nombre d'empreses	163.131	155.446	141.076	107.397	182	153
Valor afegit brut al cost de factors	7,4	7,7	5,3	4,8	-2,0	-13,8
Despeses de personal	6,8	7,4	7,1	5,5	3,9	-2,7
Amortitzacions i provisions d'explotació	4,8	2,2	0,7	2,7	-8,5	17,8
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	12,3	12,8	1,6	3,7	-6,9	-41,6
Ingressos financers	22,6	-14,4	18,4	27,2	11,3	-22,7
Altres despeses financeres	-7,1	-7,6	1,1	0,1	112,5	52,7
Interessos del finançament rebut	-10,2	3,4	-11,4	-3,6	-27,6	9,0
RESULTAT ORDINARI NET	25,4	5,6	8,1	10,9	2,7	-37,8
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	87,4	0,1	4,0	30,1	ns	-43,8
RESULTAT NET (després d'impostos)	63,6	0,0	3,2	31,6	ns	-44,5
Resultat net mes amortitzacions i provisions	30,7	0,9	2,2	20,0	ns	-26,8
Proposta de distribució de dividendes	-5,4	13,8	-1,0	12,0	nd	nd
Taxes abans d'incorporar ajustos matriu-filial i d'altres						
Interessos del finançament rebut	-8,9	-0,7	-7,8	-2,7	-27,6	9,0
RESULTAT ORDINARI NET	30,0	6,5	10,2	12,8	2,7	-37,8
Resultat ordinari net més interessos	19,5	5,3	7,3	11,1	0,0	-34,7
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	93,3	1,1	6,2	31,0	ns	-43,8

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any. En aquesta base no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

(nd) Dada no disponible.

El [quadre 3.9](#) mostra que la rendibilitat del patrimoni net (rendibilitat financera) ha caigut fins al 8,7% el 2020 que, tot i així, es pot considerar una bona dada, atès que és molt superior al tipus d'interès de mercat. Això és conseqüència, en bona part, de la rendibilitat econòmica (resultat ordinari abans d'interessos i impostos sobre l'actiu net), que es defineix així:

$$\text{Rendibilitat econòmica} = \frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Actiu net}}$$

I aquesta ràtio es pot desagregar entre els seus dos components que són el marge i la rotació:

$$\underbrace{\frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Valor de la producció}}}_{\text{Marge}} \times \underbrace{\frac{\text{Valor de la producció}}{\text{Actiu net}}}_{\text{Rotació}}$$

La rendibilitat econòmica (que es refereix als actius), tal com es pot veure al [requadre 3.4](#), és un dels principals determinants de la rendibilitat financera (que es refereix al patrimoni net).

Al [quadre 3.6](#) es comprova que la rendibilitat econòmica dels actius totals (rendibilitat ordinària de l'actiu net) és del 5,5% el 2020 i es pot qualificar de positiva ja que és superior al cost del finançament bancari¹³. Aquesta rendibilitat és més elevada (11,5%) si es considera només l'actiu no financer.

Com ja s'ha indicat, la rendibilitat del patrimoni net ha assolit nivells satisfactoris el 2020 (8,7%), especialment si es consideren els efectes negatius de la pandèmia en l'activitat

¹³ Segons dades del Banc d'Espanya, en 2020, els interessos dels préstecs a les empreses oscil·laven entre el 2% i el 3% anual (Panés et al. (2021): Evolución reciente de la financiación y del crédito bancario al sector privado no financiero, Boletín Económico, Banco de España.

DEFINICIÓ DE CONCEPTES I RÀTIOS

Requadre 3.4

Rendibilitat ordinària de l'actiu net a preus corrents (rendibilitat econòmica)

A la base anual, la rendibilitat de l'actiu net, o rendibilitat econòmica, és igual al resultat ordinari de l'exercici abans d'interessos i impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net a preus corrents. El resultat ordinari, numerador d'aquesta ràtio, és igual al resultat de l'exercici abans d'impostos i interessos menys les partides no financeres de fora de l'explotació. En excloure l'efecte d'aquestes partides (resultats per alienació, correccions valoratives i variacions del valor raonable), s'obté un coneixement més precís dels aspectes substancials de la gestió empresarial. El denominador d'aquesta ràtio és igual a la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net de proveïdors i d'altres passius sense cost. En aquest càlcul, l'immobilitzat material i les inversions immobiliàries es valoren a preus corrents. A la base trimestral, la rendibilitat econòmica corresponent a cada trimestre és igual al resultat ordinari d'aquest trimestre multiplicat per quatre i dividit per l'actiu net mitjà a preus corrents. La ràtio corresponent a cada any és igual a la mitjana ponderada de les quatre ràtios trimestrals. Cada base trimestral està integrada per les dades corresponents al trimestre corrent i el mateix trimestre de l'any precedent. Això fa que quan es comparen les ràtios del 2020 amb les del 2019 s'estiguin comparant les ràtios corresponents a la mateixa mostra d'empreses.

Rendibilitat dels recursos propis (rendibilitat financera o rendibilitat ordinària del patrimoni net)

Aquesta ràtio és igual al resultat ordinari abans d'impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final dels recursos propis ajustats per la inflació. A la base trimestral, per calcular aquesta ràtio se segueix un procediment semblant al que s'ha descrit al paràgraf anterior.

Cost nominal unitari del finançament aliè

És igual al valor dels interessos del finançament rebut sobre la mitjana dels valors inicial i final de l'endeutament amb cost.

Palanquejament nominal

És igual a la diferència entre la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents i el cost nominal unitari del finançament aliè.

Palanquejament real

És igual a la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents menys el cost real del finançament aliè. El cost real del finançament aliè és igual al nominal (interessos del finançament rebut sobre l'endeutament amb cost) deflactat per l'índex de preus corresponent. De fet, en calcular la ràtio de rendibilitat sobre valors de l'actiu a preus corrents, el numerador i el denominador estan en la mateixa base monetària i, per tant, la ràtio és real. Per aquest motiu, és aconsellable comparar-lo amb l'interès real.

Ràtio d'endeutament

És igual a la relació de saldos mitjans entre els recursos aliens amb cost i el passiu remunerat. El passiu remunerat és igual al patrimoni net ajustat per la inflació més l'endeutament amb cost. El seu valor coincideix amb el de l'actiu net a preus corrents.

La relació entre aquestes ràtios es pot expressar matemàticament (mitjançant una expressió que deriva del compte de resultats) seguint la nota metodològica del Banc d'Espanya:

R1 = Rendibilitat ordinària de l'actiu net (rendibilitat econòmica)

R2 = Interessos sobre recursos aliens amb cost (cost del deute)

R3 = Rendibilitat ordinària dels recursos propis (rendibilitat financera)

R4 = R1 - R2 (palanquejament)

R5 = Recursos aliens amb cost sobre passiu remunerat (endeutament)

R6 = Recursos aliens sobre patrimoni net ($R6 = R5 / (1 - R5)$)

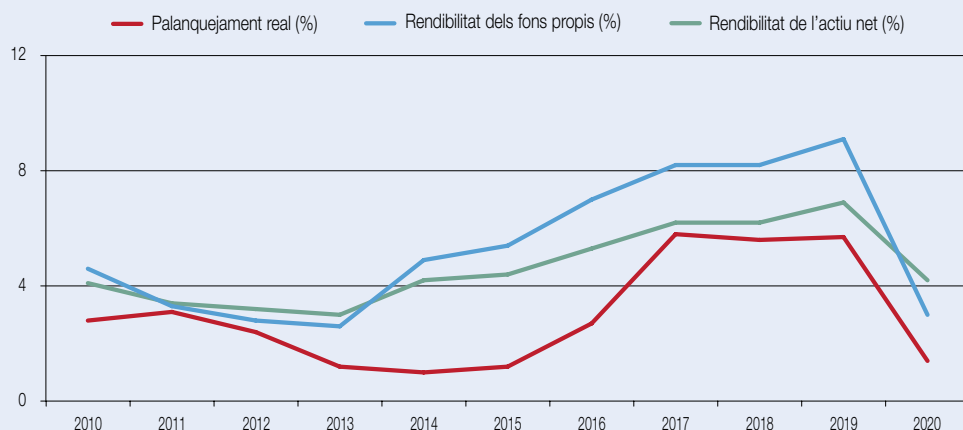
Relació entre les ràtios de resultats:

$R3 = R1 + (R1 - R2) R6$

i els marges. Això s'ha degut al bon rendiment dels actius i també al palanquejament financer que segueix tenint un valor positiu. El fet que el palanquejament financer sigui positiu vol dir que l'impacte del deute eleva la rendibilitat del patrimoni. Aquesta circumstància es produeix quan el rendiment dels actius és superior al cost de l'endeutament.

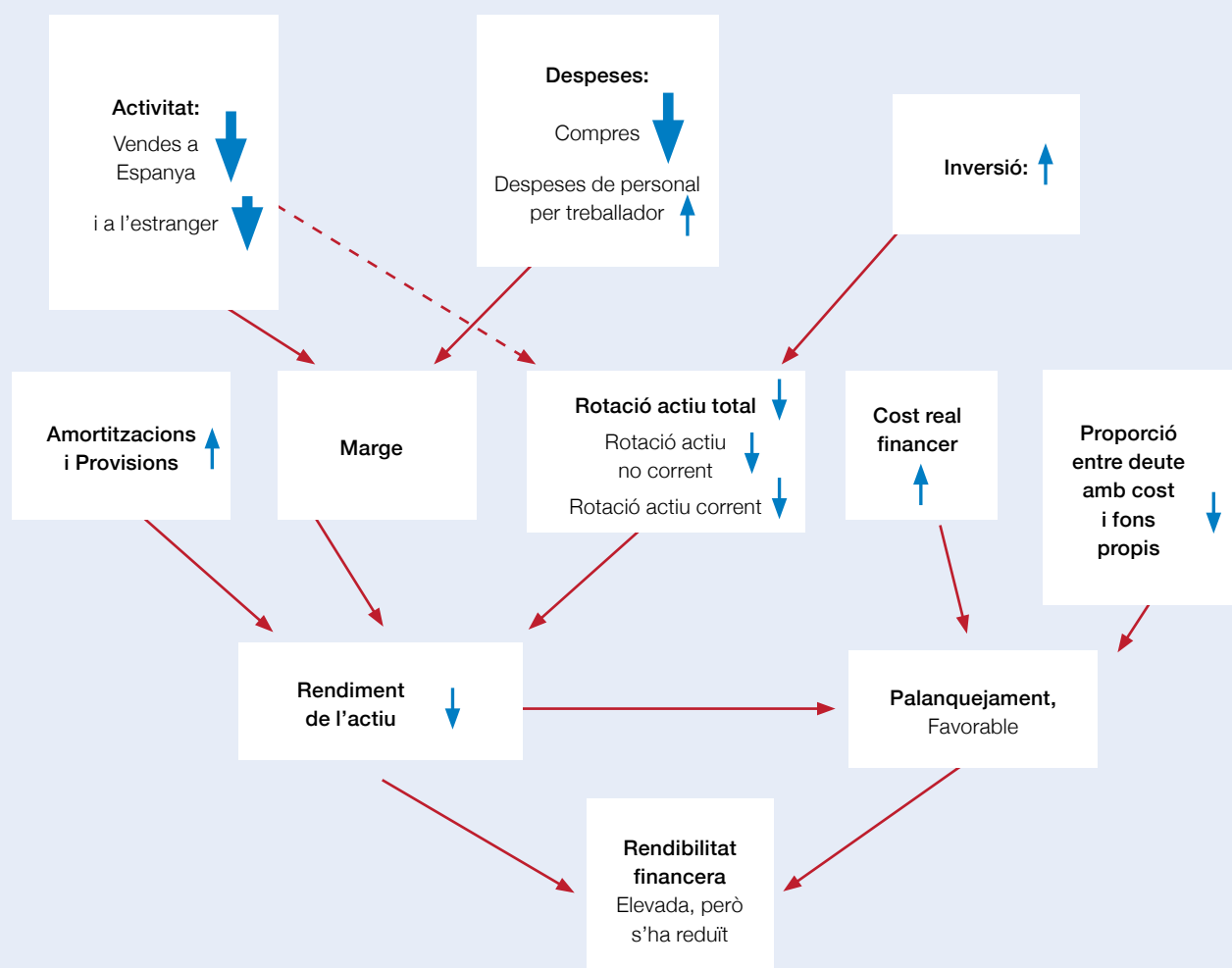
El [gràfic 3.13](#) mostra l'evolució de la rendibilitat dels fons propis que s'ha reduït el 2020 fins al 3,0%. Això és una conseqüència de diferents temes que s'ha anat exposant en les pàgines anteriors (reducció de l'activitat, del valor afegit, de la productivitat, dels resultats...).

Gràfic 3.13
Rendibilitat i palanquejament
(en %)

Nota: l'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Requadre 3.5
Factors que expliquen la disminució de la rendibilitat dels fons propis l'any 2020

Un aspecte important que també s'analitza en aquest informe és com ha anat el creixement de les empreses entre 2019 i 2020. Per fer això, podem comparar l'evolució de les vendes, amb la dels actius, la del deute i la dels resultats. En general, es considera que el creixement equilibrat s'aconsegueix quan les vendes creixen de manera significativa i més que els actius, el que és un símptoma d'eficiència en la gestió dels actius; i quan els actius creixen més que els deutes, el que indica una gestió prudent del finançament. Tot això hauria de generar un augment important dels resultats:

Evolució amb patró de creixement equilibrat

+V +A +D +R

Però, malauradament, el 2020 no ha estat, en matèria de creixement, com convindria ja que, de fet, hi ha hagut decreixement:

Evolució de 2020 (decreixement)

-V -A -D -R

Var. 2019/2020 -15,9% -3,3% -10,4% -44,5%

D'aquestes dades es desprèn que el 2020 ha estat un mal any ja que hi ha hagut una reducció important de les vendes i, sobretot, dels resultats. També hi ha hagut decreixement en els actius i els deutes (això últim s'explica perquè les empreses de la mostra són de dimensió relativament elevada i l'any anterior van registrar un repunt important del nivell de deute segons les dades de la base trimestral). En conjunt, es tracta d'un creixement desequilibrat que esperem que es reverteixi a mesura que l'economia es recuperi en l'etapa postCovid.

Resumint, els efectes molt negatius de la pandèmia han perjudicat la rendibilitat del patrimoni net, que tot i així ha estat positiva el 2020. Entre les causes de la reducció, cal destacar la reducció de les vendes i del marge; així com la menor rotació dels actius. El palanquejament financer ha contribuït favorablement a la rendibilitat, ja que el deute és rendible perquè el seu cost és inferior al rendiment dels actius.

3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya

3.1. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors: indústria, comerç i hostaleria, informació i comunicacions, construcció i altres serveis, i energètic

Atès que per a l'any 2020 només es disposa de la base trimestral, que inclou un nombre reduït d'empreses, aquesta anàlisi sectorial¹⁴ se centra en l'any 2019 amb la base de dades anual.

L'activitat (valor de la producció i subvencions) va augmentar el 2019 en tots els grans sectors de l'economia, amb l'excepció de la indústria en que es va reduir.

Continuant amb el [quadre 3.10](#), el Valor Afegit Brut (VAB) també va augmentar el 2019 en tots els sectors, tot i que les taxes de variació a la indústria, comerç i hostaleria, i informació i comunicacions varen ser menors que en l'any anterior.

El cost laboral unitari (quocient entre les despeses de personal per treballador i el valor afegit per treballador) va disminuir al sector de la construcció, serveis a la indústria i altres serveis¹⁵, i al sector d'energia, essencialment perquè va augmentar el valor afegit més que les despeses de personal, que en el cas de l'energia es van reduir. En canvi, a la resta de sectors el cost laboral unitari va augmentar, ja que les despeses de personal varen augmentar, mentre que el valor afegit per treballador es va reduir (en el cas de la indústria i el comerç) o va augmentar menys que les despeses de personal (en el cas de les empreses d'informació i comunicacions).

Pel que fa a l'ocupació, el 2019 el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors, excepte en l'energia on es va mantenir pràcticament estable.

D'acord amb les dades del [quadre 3.10](#), el 2019 les empreses industrials han continuat sent les més capitalitzades i també són les que gaudeixen d'un palanquejament més elevat

¹⁴ Aquesta anàlisi per sectors exclou els sectors d'activitats amb cobertura reduïda (Agricultura, ramaderia i caça; Silvicultura i explotació forestal; i Pesca i aqüicultura).

¹⁵ Aquest sector inclou: Construcció, Transport, Immobiliàries, Act. Científiques i Tècniques, Act. Administratives i Altres serveis.

Quadre 3.10
Anàlisi de l'empresa catalana per sectors

	Indústria		Comerç Hostaleria		Informació i Comunicació		Construcció Serveis a indústria i altres ¹		Energia**	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Nombre d'empreses	13.904	10.523	38.407	28.710	5.632	4.133	83.133	64.031	1.786	1.389
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)										
Valor de la producció i subvencions	3,9	-0,1	5,2	4,9	6,6	6,3	6,5	5,6	2,3	3,9
Compres i consums intermedis	4,4	-0,6	5,6	5,7	5,9	6,2	5,2	3,6	1,3	4,1
Valor afegit brut al cost de factors	2,4	1,2	4,7	4,2	7,4	6,4	8,3	8,4	3,3	3,7
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)										
Nombre mitjà de treballadors	3,8	1,8	4,7	4,2	8,6	5,0	7,1	5,6	0,9	-0,1
Valor afegit per treballador (real)	-3,1	-1,4	-1,8	-0,8	-2,8	0,5	-0,7	1,8	0,6	2,9
Despeses de personal per treballador (real)	-0,7	0,5	-0,1	0,6	-1,1	0,7	0,2	0,4	1,2	-3,9
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	2,4	2,0	1,7	1,4	1,8	0,3	0,9	-1,3	0,6	-6,7
Estructura del passiu remunerat (en %)										
Passiu remunerat / Passiu	73,7	74,4	68,8	70,0	73,4	72,8	87,9	88,4	81,6	80,7
Patrimoni net / Passiu remunerat	74,1	74,9	68,4	68,9	49,8	50,1	66,4	65,6	69,9	70,5
Finançament amb cost / Passiu remunerat	25,9	25,1	31,6	31,1	50,2	49,9	33,6	34,4	30,1	29,5
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	13,5	13,5	20,4	18,9	10,5	9,7	24,6	26,6	24,2	23,0
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	12,5	11,6	11,1	12,3	39,6	40,3	9,0	7,9	5,9	6,5
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)										
FBC / Valor afegit net	15,8	15,8	11,8	10,0	7,4	4,7	11,0	14,6	11,2	10,6
FBC / Actius fixes no financers	18,3	18,1	12,7	13,0	27,5	24,6	5,3	7,4	8,4	5,6
lInversió en immobilitzat material / immobilitzat material net***	9,1	9,4	7,0	8,6	17,3	11,6	nd	nd	nd	nd
Actiu corrent net no financer (variació de l'estoc)	7,3	1,2	4,5	9,2	11,9	-3,6	2,1	9,1	7,7	28,7
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	0,4	2,6	0,2	-0,3	2,0	4,7	-5,0	-1,6	-0,4	-4,8
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	0,4	0,4	0,6	-0,2	-0,1	-2,8	-4,7	-1,2	-0,2	-4,1
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	1,1	17,0	-5,3	-1,1	3,3	7,5	-8,6	-8,2	-1,2	-7,2
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-1,3	1,7	-1,6	-1,2	0,2	3,7	-6,7	-2,5	-2,2	-5,7
lImmobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-1,4	-0,5	-1,2	-1,1	-1,8	-3,7	-6,4	-2,1	-1,9	-5,0
lImmobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-0,7	16,0	-7,0	-2,0	1,5	6,5	-10,2	-9,1	-3,0	-8,0
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)										
Valor afegit brut al cost de factors	2,4	1,2	4,7	4,2	7,4	6,4	8,3	8,4	3,3	3,7
Despeses de personal	4,9	3,3	6,5	5,7	9,3	6,7	9,2	7,0	3,9	-3,2
Amortitzacions i provisions d'explotació	2,6	-3,4	8,3	0,1	10,7	11,5	-9,1	12,6	-2,4	-5,9
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	-4,0	-1,3	-4,0	1,2	-7,9	-1,4	16,1	11,8	6,5	16,3
Ingressos financers	56,6	-19,3	-0,2	0,7	33,8	17,0	16,1	27,3	-48,5	10,4
Altres despeses financeres	-5,9	-2,9	-0,3	-2,0	5,4	5,1	4,1	1,8	-15,8	-3,1
Interessos del finançament rebut	-22,1	-12,2	-7,1	-3,7	-10,6	2,3	-8,3	-0,8	-46,1	-22,3
RESULTAT ORDINARI NET	6,2	-4,7	-3,7	1,6	-0,3	-0,2	22,8	21,8	7,5	19,2
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-0,8	-12,8	-1,8	6,1	-76,1	ns	23,6	69,2	121,7	19,2
RESULTAT NET (després d'impostos)	-0,3	-20,2	-3,8	8,0	-69,4	ns	21,4	74,6	144,2	19,8
Resultat net mes amortitzacions i provisions	0,8	-13,8	1,7	4,0	-24,1	68,4	10,0	56,3	74,3	7,9
Proposta de distribució de dividends	-32,4	-7,1	160,8	34,1	3,6	23,7	24,9	-1,4	117,5	27,5
Taxes abans d'incorporar ajustos matriu-filial i d'altres										
Interessos del finançament rebut	-17,1	-8,2	-3,2	-2,2	-7,1	4,1	-5,9	-1,1	-40,8	-13,5
RESULTAT ORDINARI NET	6,2	-4,7	-3,7	1,6	-0,3	-0,2	24,3	35,1	7,5	19,2
Resultat ordinari net més interessos	4,1	-5,0	-3,6	1,2	-1,2	0,2	17,0	29,4	-9,3	15,8
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-0,8	-12,8	-1,8	6,1	-76,1	ns	25,2	81,6	121,7	19,2
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)										
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	9,6	9,2	7,1	7,3	7,1	6,0	4,5	5,8	6,1	11,5
Cost nominal del finançament	2,4	2,1	2,5	2,4	1,9	1,2	2,4	2,0	3,0	3,0
Palanquejament nominal	7,2	7,1	4,6	4,8	5,2	4,8	2,1	3,7	3,1	8,5
Palanquejament real	9,0	8,0	6,4	5,7	7,0	5,7	3,9	4,6	4,9	9,4
Rendibilitat de l'actiu net no financer	11,6	12,0	8,2	8,7	7,4	6,5	4,4	5,1	9,2	12,8
Rendibilitat del patrimoni net	12,5	11,7	9,5	9,5	11,4	10,8	5,7	7,7	8,8	15,1
Ràtio d'endeutament	28,6	25,5	34,4	31,3	45,4	50,1	36,1	34,0	46,0	29,8

Nota: A excepció d'Energia **, els agregats no inclouen empreses públiques.

** Per aquest agregat no es disposa dels ajustos matriu-filial. El total Catalunya no inclou aquest agregat.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

(ns) Valor no significatiu.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

(1) Inclou: Construcció, Transport, Immobiliàries, Act. Científiques i Tècniques, Act. Administratives i Altres serveis.

*** A partir de la mostra de la Base Anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre 3.11
Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Nombre d'empreses	132.822	101.249	2.405	1.708	5.849	4.440
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	6,0	5,0	5,7	3,5	4,3	1,6
Compres i consums intermedis	5,6	4,2	6,5	2,7	4,3	0,5
Valor afegit brut al cost de factors	6,7	6,2	4,6	4,7	4,4	3,8
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	6,0	5,3	4,5	3,8	5,5	3,2
Valor afegit per treballador (real)	-1,1	-0,1	-1,7	-0,1	-2,8	-0,2
Despeses de personal per treballador (real)	0,1	1,2	0,1	1,1	-0,7	-0,4
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	1,2	1,2	1,8	1,2	2,1	-0,1
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	84,0	84,2	78,8	79,4	77,9	79,5
Patrimoni net / Passiu remunerat	76,2	77,0	72,6	72,7	61,2	60,5
Finançament amb cost / Passiu remunerat	23,8	23,0	27,4	27,3	38,8	39,5
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	19,5	18,8	14,0	14,0	23,2	25,6
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	4,2	4,2	13,4	13,3	15,6	14,0
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
FBC / Valor afegit net	14,3	14,1	11,7	10,9	11,7	13,3
FBC / Actius fixos no financers	7,6	7,5	15,1	14,3	12,3	16,1
Inversió en immobilitzat material / immobilitzat material net**	0,2	0,0	5,2	1,7	6,6	9,2
Actiu corrent net no financer (variació de l'estoc)	7,7	6,1	7,5	5,7	0,5	7,1
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-1,9	-1,0	1,0	-0,1	-3,8	1,3
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-2,0	-1,1	1,1	0,0	-3,6	0,3
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	2,4	3,6	0,1	-2,3	-4,3	5,1
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-3,7	-1,9	-0,7	-1,0	-5,5	0,4
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-3,8	-1,9	-0,7	-0,8	-5,3	-0,6
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	0,6	2,6	-1,6	-3,1	-6,0	4,1
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	6,7	6,2	4,6	4,7	4,4	3,8
Despeses de personal	8,0	7,5	6,5	6,0	6,6	3,7
Amortitzacions i provisions d'explotació	4,1	5,6	5,3	5,4	-1,2	1,1
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	2,3	0,7	-2,7	-0,5	2,0	6,0
Ingressos financers	-1,8	5,6	-17,8	8,2	22,6	31,0
Altres despeses financeres	-2,0	-0,4	-6,1	0,1	13,5	1,2
Interessos del finançament rebut	-6,9	-4,8	-3,0	1,0	-11,8	-3,7
RESULTAT ORDINARI NET	2,5	1,6	-3,6	0,1	12,1	16,1
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	1,0	4,3	-1,9	7,4	6,2	45,5
RESULTAT NET (després d'impostos)	0,3	4,7	-2,9	8,8	5,2	45,7
Resultat net més amortitzacions i provisions	1,9	5,1	0,2	7,4	2,6	27,8
Proposta de distribució de dividendes	-15,0	6,1	-17,2	36,7	0,5	11,5
Taxes abans d'incorporar ajustos matriu-filial i d'altres						
Interessos del finançament rebut	-0,8	-0,4	-4,5	0,1	-10,6	-4,0
RESULTAT ORDINARI NET	2,5	1,6	-3,6	0,1	15,1	18,5
Resultat ordinari net més interessos	2,0	1,3	-3,7	0,1	10,9	16,1
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	1,0	4,3	-1,9	7,4	9,6	45,3
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	3,9	4,0	7,6	7,9	7,6	8,8
Cost nominal del finançament	2,3	2,2	2,5	2,4	2,4	2,0
Palanquejament nominal	1,6	1,8	5,1	5,5	5,2	6,8
Palanquejament real	3,4	2,7	6,9	6,4	7,0	7,7
Rendibilitat de l'actiu net no financer	4,3	4,4	8,8	8,9	10,1	11,6
Rendibilitat del patrimoni net	4,5	4,6	9,7	10,0	11,2	13,1
Ràtio d'endeutament	25,3	23,4	28,9	27,3	41,5	39,2

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

** A partir de la mostra de la Base Anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya

(conjuntament amb les empreses d'energia). En tots els sectors d'activitat el palanquejament es positiu. Per tant, el deute els hi és rendible en ser el cost financer del deute inferior al rendiment dels actius.

En matèria d'inversió, en 2019 la inversió per ocupat va augmentar a la indústria i les empreses d'informació i comunicacions, però es va reduir a la resta de sectors. Per la seva banda, els actius corrents no financers varen augmentar en tots els sectors, excepte a les empreses d'informació i comunicacions.

Continuant amb el quadre 3.10, el 2019 es va produir un augment del resultat ordinari net a tots els sectors, excepte a la indústria i la informació i comunicacions. En canvi, el resultat net només es va reduir a la indústria.

La rendibilitat del patrimoni net va ser molt positiva en tots els sectors el 2019, però especialment a les empreses d'energia (15,1%). I els dividendes, que són la part del valor generat que es distribueix als accionistes, van augmentar en tots els sectors, excepte a la indústria i la construcció i resta de serveis.

Com a resum del que va succeir el 2019, es pot indicar que, en línies generals, va ser un bon any per a tots els sectors, excepte per a la indústria.

3.2. Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions: petites, mitjanes i grans empreses

Igual que en l'apartat anterior, aquesta anàlisi se centra únicament en l'any 2019 fent les comparacions amb el 2018. D'acord amb les dades del [quadre 3.11](#), l'anàlisi per dimensions¹⁶ permet comprovar que les empreses de totes les dimensions van augmentar la producció i el valor afegit, si bé la millor evolució la van experimentar les empreses petites i també les mitjanes.

Continuant amb el [quadre 3.14](#), el 2019 l'evolució del nombre mitjà de treballadors per empresa va augmentar en totes les

dimensions, però més a mesura que es redueix la dimensió de les empreses. En canvi, va disminuir la productivitat aparent del treball a les empreses petites i mitjanes ja que el valor afegit per treballador va disminuir mentre que el cost laboral per treballador va augmentar. A les empreses grans va succeir el contrari ja que el cost laboral unitari es va reduir a causa de que el cost laboral per treballador va disminuir més que el valor afegit per treballador.

D'acord amb les dades del quadre 3.11, les inversions en immobilitzat per treballador van disminuir el 2019 en les empreses petites i mitjanes. I des del punt de vista del finançament es pot destacar que va augmentar el pes del patrimoni net sobre el passiu remunerat sobretot en les empreses de dimensió més reduïda (a les grans es redueix del 61,2% al 60,5%). Per tant, en conjunt, va créixer la capitalització i la fortalesa dels balanços de les empreses petites i mitjanes.

El resultat net va augmentar en totes les dimensions, però l'evolució va ser més favorable a mesura que la dimensió és major. El mateix passa amb la rendibilitat del patrimoni net, ja que a més dimensió, més rendibilitat (4,6% en les petites, 10% en les mitjanes i 13,1% en les grans).

Pel que fa a la distribució de dividendes, aquests van augmentar en totes les dimensions, especialment en les mitjanes i també en les grans.

Finalment, les dades del [quadre 3.13](#) referides a l'any 2019 mostren que la importància dels mercats estrangers en el conjunt de les vendes en les empreses petites (13%) és més baix en comparació a les mitjanes (28%) i sobretot a les grans (37%).

En resum, el 2019 va ser un bon any per a les empreses de totes les dimensions. Les petites varen augmentar més l'activitat i el valor afegit. En canvi, les grans varen tindre dades més favorables en termes de resultat net i de rendibilitat.

3.3. Comparació de l'empresa catalana amb les de la resta d'Espanya

L'impacte de la pandèmia, com ja hem esmentat, va fer caure el PIB a Catalunya un -11,5%, segons l'Idescat. A Espanya, també s'ha produït una important caiguda, tot i que lleugerament menor (-10,8%). Per tant, seria esperable un menor deteriorament de l'evolució de les empreses

¹⁶ En aquest estudi es classifica les empreses segons la Recomanació de la Comissió Europea 2003/361/CE. Empreses petites (fins a 49 treballadors amb actiu fins a 10M€ i xifra de negocis fins a 10M€). Empreses mitjanes (entre 50 i 249 treballadors amb actiu fins a 43M€ i xifra de negocis fins a 50M€). Empreses grans (250 treballadors o més amb actiu superior als 43M€ i xifra de negocis superior als 50M€). Cal recordar que les dades utilitzades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya proporcionen informació de les empreses que tenen treballadors.

Quadre 3.12

Anàlisi comparativa de l'empresa a Catalunya i a la resta d'Espanya

	Base integrada				Base trimestral (*)	
	2018		2019		2020	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Nombre d'empreses	141.076	589.729	107.397	461.084	153	737
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	5,0	5,5	2,9	2,7	-16,0	-20,4
Compres i consums intermedis	4,9	6,4	1,8	1,8	-16,9	-19,8
Valor afegit brut al cost de factors	5,3	4,0	4,8	4,3	-13,8	-21,6
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	5,6	5,0	4,2	4,1	-4,2	-5,7
Valor afegit per treballador (real)	-2,1	-2,7	-0,3	-0,7	-9,7	-16,5
Despeses de personal per treballador (real)	-0,3	-0,6	0,3	0,8	2,0	1,2
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	1,8	2,2	0,7	1,5	12,9	21,2
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	80,3	83,0	81,2	83,4	85,5	86,2
Patrimoni net / Passiu remunerat	67,9	62,9	67,6	63,6	55,9	57,8
Finançament amb cost / Passiu remunerat	32,1	37,1	32,4	36,4	44,1	42,2
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	21,2	24,7	22,3	23,7	37,1	30,9
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	10,9	12,4	10,1	12,6	7,1	11,3
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
FBC / Valor afegit net	12,6	14,8	13,4	14,8	nd	nd
FBC / Actius fixes no financers	9,9	10,8	11,0	10,8	nd	nd
Inversió en immobilitzat material / immobilitzat material net***	6,3	6,5	8,8	6,6	nd	nd
Actiu corrent net no financer (variació de l'estoc)	4,3	6,7	6,6	3,3	-3,3	12,4
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-2,3	-1,7	0,0	0,7	7,7	5,2
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-2,2	-1,4	-0,4	-0,6	7,7	5,2
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-3,3	-5,1	3,8	14,2	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-4,1	-3,5	-0,9	-0,2	8,1	5,6
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-4,0	-3,1	-1,3	-1,5	8,1	5,6
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-5,0	-6,8	2,9	13,2	nd	nd
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	5,3	4,0	4,8	4,3	-13,8	-21,6
Despeses de personal	7,1	6,3	5,5	5,8	-2,7	-5,0
Amortitzacions i provisions d'explotació	0,7	3,1	2,7	4,8	17,8	-1,5
RRESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	1,6	-2,8	3,7	-1,0	-41,6	-64,3
Ingressos financers	18,4	5,3	27,2	2,7	-22,7	-13,4
Altres despeses financeres	1,1	-1,3	0,1	-0,1	52,7	-26,6
Interessos del finançament rebut	-11,4	-4,8	-3,6	-0,6	9,0	-7,4
RESULTAT ORDINARI NET	8,1	1,4	10,9	0,8	-37,8	-37,3
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	4,0	31,2	30,1	-14,4	-43,8	-52,3
RESULTAT NET (després d'impostos)	3,2	36,3	31,6	-13,4	-44,5	-53,0
Resultat net mes amortitzacions i provisions	2,2	22,8	20,0	-7,6	-26,8	-40,3
Proposta de distribució de dividends	-1,0	16,3	12,0	25,7	nd	nd
Taxes abans d'incorporar ajustos matriu-filial i d'altres						
Interessos del finançament rebut	-7,8	-4,6	-2,7	-0,2	9,0	-7,4
RESULTAT ORDINARI NET	10,2	7,2	12,8	5,2	-37,8	-37,3
Resultat ordinari net més interessos	7,3	5,2	11,1	4,4	-34,7	-33,4
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	6,2	33,9	31,0	-8,1	-43,8	-52,3
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	6,2	5,9	6,9	6,2	5,5	4,5
Cost nominal del finançament	2,4	2,4	2,1	2,2	1,4	1,9
Palanquejament nominal	3,8	3,5	4,8	3,9	4,1	2,6
Palanquejament real	5,6	5,4	5,7	4,8	3,7	2,2
Rendibilitat de l'actiu net no financer	7,1	6,6	7,6	6,6	11,5	2,7
Rendibilitat del patrimoni net	8,2	8,1	9,1	8,4	8,7	6,4
Ràtio d'endeutament	34,6	37,8	32,3	36,7	44,1	42,2

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
(nd) Dada no disponible.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

*** A partir de la mostra de la Base Anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre 3.13
Distribució geogràfica de l'activitat i valor afegit. 2019
(en milers d'euros)

	Empreses petites			Empreses mitjanes			Empreses grans			Catalunya			Resta d'Espanya		
	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.
Nombre d'empreses	101.249	101.249		1.708	1.08		4.440	4.440		107.397	107.397		461.084	461.084	
Activitat i valor afegit															
Valor de la producció i subvencions	37.460.713	39.341.910	5,0	10.596.759	10.969.779	3,5	67.918.783	69.013.627	1,6	115.976.255	119.325.316	2,9	547.065.088	561.699.596	2,7
Compres i consums intermedis	21.615.677	22.520.979	4,2	6.252.940	6.421.681	2,7	45.274.799	45.500.637	0,5	73.143.417	74.443.297	1,8	352.433.121	358.640.147	1,8
Valor afegit brut al cost de factors	15.845.037	16.820.930	6,2	4.343.819	4.548.098	4,7	22.643.983	23.512.990	3,8	42.832.839	44.882.019	4,8	194.631.968	203.059.449	4,3
Distribució geogràfica de l'activitat															
Vendes totals	1.617.550	1.626.110	0,5	2.276.046	2.326.912	2,2	73.568.865	75.317.580	2,4	77.462.461	79.270.602	2,3	500.759.991	497.532.647	-0,6
Vendes a Espanya	1.417.456	1.422.515	0,4	1.623.608	1.677.204	3,3	45.967.399	47.128.272	2,5	49.008.463	50.227.991	2,5	371.706.480	371.345.296	-0,1
Vendes a l'estranger	200.094	203.595	1,7	652.438	649.708	-0,4	27.601.466	28.189.308	2,1	28.453.998	29.042.611	2,1	129.053.511	126.187.351	-2,2
Compres totals	795.028	788.472	-0,8	1.174.979	1.156.954	-1,5	40.787.837	41.469.964	1,7	42.757.844	43.415.390	1,5	309.721.315	305.499.982	-1,4
Compres a Espanya	566.779	579.755	2,3	781.854	755.528	-3,4	20.352.990	20.073.834	-1,4	21.701.622	21.409.117	-1,3	189.755.027	91.162.333	0,7
Compres a l'estranger	228.249	208.717	-8,6	393.125	401.426	2,1	20.434.847	21.396.130	4,7	21.056.222	22.006.273	4,5	119.966.288	114.337.649	-4,7
Indústria i altres															
	Indústria			Comerç i Hosteleria			Informació i Comunicacions			Construcció, Serveis a la Indústria i altres			Energia**		
	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.	2018	2019	% var.
Nombre d'empreses	10.523	10.523		28.710	28.710		4.133	4.133		64.031	64.031		1.389	1.389	
Activitat i valor afegit															
Valor de la producció i subvencions	53.623.272	53.582.286	-0,1	21.690.271	22.763.792	4,9	4.458.004	4.739.590	6,3	36.204.708	38.239.648	5,6	2.353.526	2.446.209	3,9
Compres i consums intermedis	38.986.216	38.764.403	-0,6	10.639.748	11.247.138	5,7	2.378.540	2.526.254	6,2	21.138.912	21.905.502	3,6	1.236.311	1.287.145	4,1
Valor afegit brut al cost de factors	14.637.057	14.817.883	1,2	11.050.523	11.516.654	4,2	2.079.463	2.213.336	6,4	15.065.796	16.334.146	8,4	1.117.215	1.159.065	3,7
Distribució geogràfica de l'activitat															
Vendes totals	42.878.303	43.741.191	2,0	20.047.845	20.541.085	2,5	2.273.853	2.460.135	8,2	12.262.460	12.528.191	2,2	1.754.945	1.766.871	0,7
Vendes a Espanya	20.106.222	20.557.075	2,2	17.358.326	17.781.010	2,4	1.805.742	1.945.869	7,8	9.738.173	9.944.037	2,1	1.643.572	1.692.905	3,0
Vendes a l'estranger	22.772.081	23.184.116	1,8	2.689.519	2.760.075	2,6	468.111	514.266	9,9	2.524.287	2.584.154	2,4	111.373	73.966	-33,6
Compres totals	26.813.567	27.366.346	2,1	14.058.881	14.263.147	1,5	223.937	243.028	8,5	1.661.459	1.542.869	-7,1	761.112	746.267	-2,0
Compres a Espanya	12.407.628	12.156.018	-2,0	7.772.189	7.846.927	1,0	102.707	117.026	13,9	1.419.120	1.289.586	-9,1	685.151	676.663	-1,2
Compres a l'estranger	14.405.939	15.210.328	5,6	6.286.692	6.416.220	2,1	121.230	126.002	3,9	242.339	253.283	4,5	75.961	69.604	-8,4

Nota: A excepció d'Energia **, els agregats no inclouen empreses públiques

** Per aquest agregat no es disposa dels ajustos matriu-filial. El total Catalunya no inclou aquest agregat.

Valors nominals

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base

espanyoles. De tota manera, el 2020, segons les dades analitzades en aquest informe procedents de la Central de Balanços del Banc d'Espanya, l'activitat ha caigut menys a Catalunya (-16,0%) que a la resta d'Espanya (-20,4%). El mateix ha passat amb el valor afegit, que ha caigut un -13,8% a Catalunya i un -21,6% a la resta d'Espanya.

El nombre de treballadors efectius (sense incloure persones afectades per ERTO) per empresa també ha caigut menys a Catalunya (-4,2%) que a la resta d'Espanya (-5,7%) el 2020. En canvi, en termes de productivitat, el cost laboral unitari ha augmentat més a la resta d'Espanya (21,2%) que a Catalunya (12,9%). La causa es que a Catalunya les despeses de personal per treballador han crescut (2,0%) i el valor afegit per treballador ha baixat (-9,7%). En canvi, a la

resta d'Espanya el valor afegit per treballador ha disminuït un 16,5% i les despeses de personal per treballador han augmentat un 1,2%.

D'acord amb les dades del quadre 3.12, el 2020 les empreses catalanes han augmentat les inversions en immobilitzat per ocupat més que les empreses espanyoles. Pel que fa al finançament, el procés de capitalització que s'havia iniciat el 2008 i que s'havia començat a frenar el 2019 tant a Catalunya com a la resta d'Espanya, s'ha reduït de manera significativa en 2020. Això, ha comportat una reducció significativa del patrimoni net, especialment a Catalunya, encara que també a la resta d'Espanya. De tota manera, el nivell de patrimoni net segueix sent relativament elevat i, per tant, les empreses estan capitalitzades.

Com a conseqüència de tots els factors esmentats, el resultat ordinari net va caure de manera significativa tant a Catalunya (-37,8%) com a la resta d'Espanya (-37,3%). El resultat net final encara va baixar més (-44,5% a Catalunya i -53% a la resta). El fet que a la resta d'Espanya l'evolució hagi estat més negativa és pels pitjors resultats excepcionals.

En ser el palanquejament financer més favorable a les empreses catalanes, aquestes han aconseguit una rendibilitat més elevada del patrimoni net el 2020 (8,7% a les empreses catalanes i 6,4% a les empreses espanyoles). El mateix ha succeït amb el rendiment dels actius, que ha estat més elevat a les empreses catalanes que a les de la resta d'Espanya.

D'acord amb el [quadre 3.13](#) i amb dades per al 2019, les empreses catalanes van augmentar les seves exportacions aquest any mentre que a la resta d'Espanya van disminuir. En el cas de les importacions, s'observa una disminució de les compres realitzades a la resta d'Espanya i augment de les estrangeres, al contrari de la tendència que mostren les dades de les empreses de la resta de l'Estat. A més, les dades demostren la major obertura a l'exterior de les empreses catalanes ja que el percentatge de vendes realitzades a l'estranger és el 37%, enfront del 25% a la resta d'Espanya. De la mateixa manera que el percentatge

de compres a l'estranger sobre el total també és més elevat a Catalunya que a la resta d'Espanya (51% enfront al 37%).

En resum, si es comparen les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya es pot comprovar que les segones estan més capitalitzades, però han obtingut menys rendibilitat el 2020, com ja havia succeït en els anys anteriors. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien la millor evolució de les dades d'activitat, valor afegit, palanquejament, resultats excepcionals i rendiment dels actius. L'ocupació també ha evolucionat menys malament a Catalunya. En canvi, la productivitat, les despeses financeres i les amortitzacions i les provisions han evolucionat pitjor a Catalunya. De tota manera, donada la poca representativitat de la mostra trimestral referida a 2020, aquestes dades s'han de prendre amb molta precaució.

4. Conclusions

L'anàlisi econòmica i financera de l'empresa catalana per als anys 2019 i 2020 es fonamenta en les empreses amb seu a Catalunya que integren la base de dades anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), a la que

Quadre 3.14
Cost laboral i productivitat. 2018-2019
(en milers d'euros)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans		Catalunya		Resta d'Espanya	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Nombre mitjà de treballadors*	4	4	52	54	78	80	7	8	9	9
Valor afegit per treballador (real)	44,4	44,3	48,9	48,9	65,5	65,3	54,1	53,9	49,0	48,7
Despeses de personal per treballador (real)	32,9	33,3	35,3	35,8	41,5	41,3	36,9	37,1	32,5	32,8
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,74	0,75	0,72	0,73	0,63	0,63	0,68	0,69	0,66	0,67
	Indústria		Comerç i Hosteleria		Informació i Comunicacions		Construcció, Serveis a Ind. i altres		Energia**	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Nombre mitjà de treballadors*	19	19	8	9	9	9	5	5	7	6
Valor afegit per treballador (real)	75,1	74,0	46,0	45,6	57,8	58,1	47,0	47,9	123,7	127,3
Despeses de personal per treballador (real)	46,5	46,8	32,3	32,5	45,1	45,5	33,6	33,8	45,2	43,4
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,62	0,63	0,70	0,71	0,78	0,78	0,71	0,71	0,37	0,34

Nota: A excepció d'Energia **, els agregats no inclouen empreses públiques

** Per aquest agregat no es disposa dels ajustos matriu-filial. El total Catalunya no inclou aquest agregat.

* nombre total, mitjà durant l'any.

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base.

s'incorpora a partir d'ara també les dades d'empreses que dipositen els comptes al Registre Mercantil, i la base de dades trimestrals, que es remeten regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya. En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la base de dades anual (CBI), es pot dir que aquesta representa el 70,0% del total d'empreses catalanes i el 33,4% dels treballadors del sector privat a Catalunya, la qual cosa reflecteix una elevada representativitat. En canvi, la mostra trimestral té una cobertura força inferior.

De l'anàlisi efectuada es desprenen les conclusions següents:

Activitat i valor afegit: L'any 2020 ha estat un any marcat per la pandèmia de la Covid-19 que ha fet que el Producte Interior Brut hagi disminuït un -11,5% a Catalunya, la qual cosa ha afectat negativament al teixit empresarial. Així, els nivells d'activitat, vendes i valor afegit han disminuït de manera important el 2020, trencant la tendència dels sis anys anteriors. Pel que fa al repartiment de les vendes a Espanya i a l'estranger, aquestes darreres han disminuït més.

Ocupació: El 2020 es va trencar la tendència positiva ja que la pandèmia ha afectat negativament a l'ocupació. Dels diferents col·lectius de treballadors, els no fixos són els que s'han vist més perjudicats ja que han perdut més ocupació, tal i com ja va passar en els primers anys de la crisi de 2008. De tota manera, els treballadors varen millorar lleugerament el poder adquisitiu. Com la resta de dades de 2020, aquesta conclusió s'ha de prendre amb molta precaució donada la poca representativitat de la mostra trimestral. En resum, i tenint en compte els nivells d'atur, segueix encara molt vigent el repte de crear més ocupació i de més qualitat.

Inversió: El 2020, les empreses han augmentat la ràtio d'inversió en immobilitzat per treballador, especialment a causa de la reducció en l'ocupació. I la inversió en R+D en percentatge del valor afegit, que és cabdal per millorar la competitivitat del teixit empresarial, ha estat estable en el darrer any amb dades disponibles (2019). Cal que en els propers anys es recuperi i augmenti aquesta inversió per enfortir la competitivitat del teixit empresarial i, per tant, del país.

Cost dels factors i productivitat: El 2020, la productivitat laboral¹⁷ ha baixat ja que el valor afegit ha disminuït mentre que el cost laboral ha augmentat. En relació amb la productivitat de l'actiu, aquesta ha disminuït tant pel que fa a l'actiu no corrent, com a l'actiu corrent. En conjunt, la rendibilitat de l'actiu el 2020 ha empitjorat per la pèrdua de marge i rotació.

Estructura financera: En matèria d'inversió i finançament -en el balanç de situació-, el 2019 l'estructura de l'actiu no ha experimentat canvis significatius. D'altra banda, el balanç de situació de 2020 mostra més solidesa financera, ja que ha augmentat lleugerament el pes del patrimoni net, mentre que el deute amb cost ha disminuït. Tanmateix, cal assenyalar que els resultats fan referència a una mostra molt petita i predominantment de grans empreses, fet que no permet l'extrapolació al conjunt del teixit empresarial. De fet, per al conjunt de l'Estat, els comptes financers del Banc d'Espanya indiquen un augment moderat del deute de les empreses no financeres, del 5,4% el 2020¹⁸.

Resultats i creació de riquesa: El 2020, la rendibilitat del patrimoni net ha estat positiva, encara que s'ha reduït. Entre les causes de la reducció, cal destacar la disminució de les vendes i del marge, així com la menor rotació dels actius. El palanquejament financer ha contribuït favorablement a la rendibilitat, ja que el deute és rendible perquè el seu cost és inferior al rendiment dels actius.

Anàlisi per sectors¹⁹: Donat el reduït nombre d'empreses de la mostra, l'anàlisi per sectors només s'ha fet per a l'any 2019. En línies generals, el 2019 va ser un bon any per als grans sectors de l'economia (comerç i hostaleria, informació i comunicacions, construcció i altres serveis, i energètic) amb l'excepció de la indústria. En el cas de la indústria va baixar tant l'activitat i el valor afegit, com el resultat net obtingut.

Anàlisi segons la dimensió: En aquest cas, a causa del reduït nombre d'empreses de la mostra, també s'ha fet l'anàlisi només per a l'any 2019. Per dimensió d'empresa, el 2019 va ser un bon any per a les empreses de totes les dimensions. Les petites varen augmentar més l'activitat i el valor afegit. En canvi, les grans varen tindre dades més favorables en termes de resultat net i de rendibilitat.

¹⁷ Aquí es defineix productivitat com el VAB dividit pel cost laboral per ocupat.

¹⁸ https://www.bde.es/f/webbde/GAP/Secciones/SalaPrensa/NotasInformativas/21/presbe2021_31.pdf

¹⁹ Donada la menor representativitat de la mostra, les anàlisis per sectors i dimensió de les empreses han arribat només fins al 2019.

Comparació amb la resta d'Espanya: Si es comparen les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya es pot comprovar que les segones estan més capitalitzades, però han obtingut menys rendibilitat el 2020, com ja havia succeït en els anys anteriors. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien la millor evolució de les dades d'activitat, valor afegit, palanquejament, resultats excepcionals i rendiment dels actius. En canvi, la productivitat, les despeses financeres i les amortitzacions i les provisions han evolucionat pitjor a Catalunya. De tota manera, donada la poca representativitat de la mostra trimestral referida a 2020, aquests resultats s'han de prendre amb molta precaució.

Conclusió general: Com a resum de l'anàlisi efectuada, es pot constatar que el 2020 ha estat un any en el que la pandèmia ha trencat l'evolució positiva que havia seguit el teixit empresarial català des del 2014. S'ha produït un empitjorament rellevant de la majoria de variables clau (activitat, valor afegit, ocupació, rendiment i rendibilitat...). De cara als propers anys, caldrà recuperar els nivells d'activitat, de resultats i d'ocupació, i veure com evolucionen els indicadors de rendiment i rendibilitat.

A més, tal i com ja passava abans de la pandèmia hi ha diversos reptes pendents i, d'entre ells, cal destacar un cop més, la necessitat d'apostar més per l'R+D ja que és la millor manera de millorar la competitivitat, els marges i la capacitat de poder generar més valor per als treballadors, accionistes i altres parts interessades de les empreses. Aquest és un tema sobre el que ja estem insistint molt des de fa anys i encara no s'acaba de enfocar adequadament. A aquest repte se sumen amb les noves dades incorporades aquest any en l'informe, la inversió en tecnologia, en medi ambient i en formació. Si no augmenten substancialment totes aquestes inversions, les empreses aniran perdent competitivitat i això voldrà dir menys ingressos i menys marges i, per tant, menys generació de valor el que afectarà negativament a totes les parts interessades (treballadors, accionistes...).

Anàlisi monogràfica de l'evolució patrimonial, financera i econòmica de l'empresa catalana des de l'any 2010 fins a l'any 2019¹

1. Introducció

En aquest apartat s'ha realitzat una anàlisi de l'empresa catalana des de l'any 2010 fins l'actualitat per tenir una visió global sobre l'estat i evolució recent de l'empresa catalana abans de l'arribada de la pandèmia. Donat que per a l'any 2020 només es disposa de la base trimestral, que inclou un nombre molt inferior d'empreses, s'utilitzarà la sèrie anual de la CBI (Central de balanços integrada) fins a l'any 2019.

Al [quadre 1](#) es facilita el nombre d'empreses que inclou la mostra de cadascun dels anys amb les que s'ha fet aquesta anàlisi monogràfica². El nombre d'empreses oscil·la entre els 143.185 de l'any 2010 i 107.397 l'any 2019. Això representa un 40% del total d'empreses amb assalariats amb seu social a Catalunya el 2019 i per sobre del 50% en els anys anteriors, uns percentatges que es poden qualificar de molt representatius.

Aquesta anàlisi permet avaluar la situació patrimonial, financera i econòmica de les empreses catalanes incloses en la CBI. L'anàlisi patrimonial inclou aspectes tals com l'endeutament i la capitalització. L'anàlisi financera es refereix a la solvència a curt termini, la gestió dels terminis de cobrament i pagament i la gestió dels actius. L'anàlisi econòmica se centra en la capacitat de generar beneficis i en la rendibilitat. Amb aquestes anàlisis es pot diagnosticar la situació de les empreses catalanes l'any 2019 i la

seva evolució durant el període considerat. Al [requadre 1](#) s'acompanya un gràfic amb les anàlisis que es fan a continuació.

Per altra banda, també convé esmentar que en alguns apartats de l'anàlisi s'utilitzaran valors desitjables per a diferents ràtios. Aquests valors òptims han de considerar-se amb precaució ja que han d'adaptar-se a cada cas concret ja que poden variar molt en funció de variables tals com, per exemple, el sector en el qual opera l'empresa i l'any analitzat.

2. Anàlisi patrimonial

L'anàlisi del balanç permet obtenir un diagnòstic clar de la situació patrimonial (inversió, endeutament i capitalització) i de la solvència a curt termini. D'aquesta forma, es pot saber en què inverteixen les empreses, si estan suficientment capitalitzades i si podran atendre els deutes a curt termini.

2.1 Estructura de la inversió

L'empresa catalana ha anat augmentant la proporció d'actius no corrents durant aquests anys, passant del 55,9% (any 2010) fins el 58,0% (any 2019), d'acord amb les dades del [quadre 2](#). Aquesta inversió s'ha concentrat en les immobilitzacions financeres (inversions en filials, empreses del grup i altres) i en l'immobilitzat material, per bé que els actius financers han guanyat pes en detriment dels actius materials durant el període. En els anys més recents, s'observa que les empreses han gestionat millor els seus estocs i, sobretot, els seus períodes de cobrament, disminuint el seu pes respecte al total. La millor gestió de l'actiu corrent es reflecteix en que el seus actius líquids

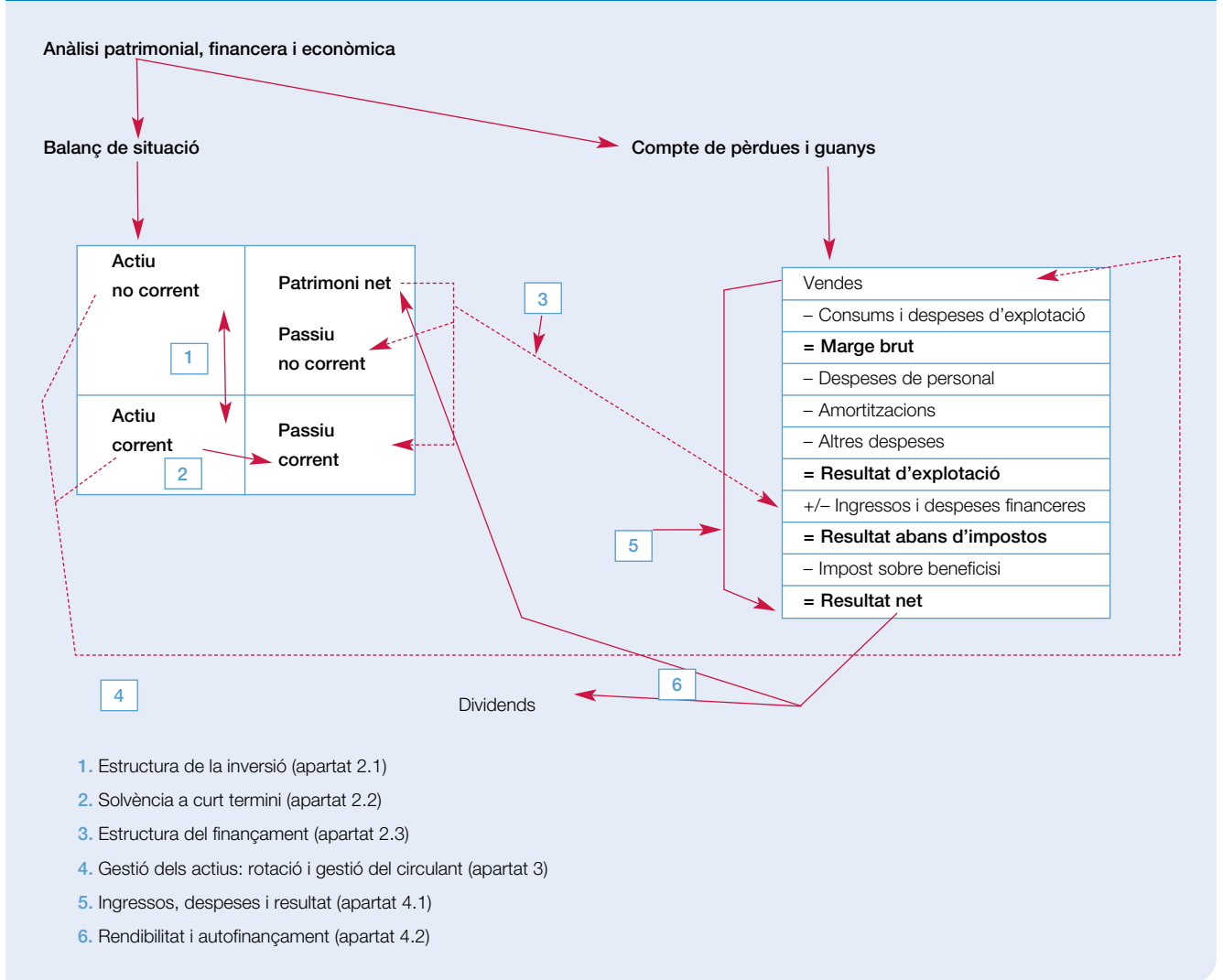
¹ Capítol redactat per Oriol Amat i Salas (Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat, UPF) i Jordi Perramon (Associate Professor i Director Acadèmic, UPF BSM).

² Al [requadre 3.2](#) s'ha facilitat informació sobre les bases de dades utilitzades. Cal tindre en compte que les dades d'aquesta anàlisi monogràfica s'han preparat a partir dels valors comptables de les empreses de la mostra i aquests valors no coincideixen amb els valors corrents utilitzats en les parts anteriors.

Quadre 1
Nombre d'empreses de la mostra de cada any

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nombre d'empreses de la mostra	143.185	146.455	151.102	161.322	162.718	162.278	163.131	155.446	141.076	107.397

Requadre 1
Visió global de l'anàlisi patrimonial, financera i econòmica

s'han incrementat de manera considerable, cosa que millora la seva posició de tresoreria en comparació amb les dades històriques disponibles.

La inversió en R+D ha resultat poc estable, fluctuant al llarg del període considerat. Tot i això, en cinc dels darrers sis anys la variació anual ha resultat ser positiva. En alguns casos, com en els exercicis 2010, 2014, 2017 i 2018, aquests increments han resultat ser significatius (quadre 3).

En la darrera dècada, les dotacions per a l'amortització de l'immobilitzat han mostrat poca variabilitat, representant entre el 7,5% i el 10,5% de l'immobilitzat net d'exploració.

2.2. Solvència a curt termini

L'avaluació de la solvència a curt termini permet comprovar si l'empresa es troba en una bona posició per poder atendre els deutes a curt termini. Per avaluar la solvència a curt termini és d'utilitat la ràtio:

$$\text{Liquiditat} = \text{Actiu corrent} / \text{Passiu corrent}$$

Aquesta ràtio, en general, es considera que ha de ser major que 1 però no excessivament elevada. Si és reduïda pot ser un símptoma de liquiditat insuficient per atendre els deutes a curt termini. En canvi, si és massa elevada pot indicar una infrautilització dels actius corrents. Al quadre 4 es comprova que les empreses catalanes han anat guanyant liquiditat els últims cinc anys fins a situar-se en una posició

Quadre 2
Composició de l'actiu dels balanços de situació
(en percentatges sobre l'actiu total)

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ACTIU NO CORRENT	55,9	57,3	59,0	58,5	58,8	57,6	58,0	56,4	58,3	58,0
Immobilitzat intangible	2,7	3,7	4,2	3,8	4,0	3,9	3,4	3,5	3,3	3,4
Immobilitzat material i inversions i immobiliàries	27,6	22,8	24,1	23,9	25,3	25,0	24,8	26,6	25,6	24,7
Immobilitzat material net	21,3	17,1	17,7	17,1	17,3	17,3	17,1	19,4	19,1	18,1
Inversions immobiliàries netes	6,3	5,7	6,4	6,8	8,0	7,7	7,7	7,2	6,5	6,6
Inversions financeres a llarg termini	25,6	30,7	30,8	30,8	29,5	28,7	29,8	26,3	29,5	29,9
Inversions en empreses del grup i associades	21,6	26,4	25,9	25,9	23,9	23,6	24,5	20,6	23,8	24,1
Altres inversions financeres a llarg	3,9	4,4	4,8	4,8	5,7	5,1	5,2	5,6	5,7	5,8
ACTIU CORRENT	44,1	42,7	41,0	41,5	41,2	42,4	42,0	43,6	41,7	42,0
Actius no corrents mantinguts per a la venda	0,2	0,2	0,1	0,5	0,1	0,1	0,1	0,2	0,4	0,4
Existències	13,0	13,8	12,1	12,3	12,5	12,7	12,2	11,3	10,5	9,8
Deutors comercials i altres comptes a cobrar	18,2	17,1	16,6	16,1	15,8	15,8	15,7	16,7	15,9	15,0
Clients	14,2	12,6	11,8	11,0	10,9	10,9	11,0	12,6	12,0	11,3
Altres deutors	4,0	4,6	4,8	5,1	4,9	4,9	4,7	4,2	3,9	3,7
Inversions financeres a curt termini	7,4	7,1	7,2	7,5	7,1	7,4	7,2	7,4	7,4	7,9
Inversions en empreses del grup i associades	3,8	3,8	3,8	4,3	3,8	4,3	4,4	4,3	4,8	5,3
Altres inversions financeres a curt	3,6	3,2	3,4	3,2	3,3	3,1	2,8	3,1	2,6	2,5
Actius líquids	5,0	4,3	4,8	5,1	5,5	6,2	6,5	7,8	7,3	7,9
Periodificacions a curt termini	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0
TOTAL ACTIU	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

el 2019 en la que els actius corrents superen en un 53% els passius corrents. Per tant, les empreses catalanes mostren una bona evolució de la solvència a curt termini i el 2019 estaven millor preparades que en qualsevol altre punt de la sèrie temporal dels darrers 10 anys per fer front als seus deutes a curt termini.

2.3. Estructura del finançament

Tota empresa per tal de funcionar sense una excessiva dependència dels creditors ha d'aconseguir que els recursos obtinguts mantinguin un adequat equilibri entre

finançament propi i aliè; i entre finançament a curt termini i a llarg termini.

El patrimoni net de les empreses catalanes s'ha anat enfortint en aquesta darrera dècada, mostrant l'any 2019 la millor proporció de patrimoni net respecte al total de passiu dels últims deu anys. Aquesta millora en la seva capitalització i la disminució de la seva dependència del finançament extern incrementa la seva fortalesa per fer front a situacions adverses en el futur. El fet que en aquesta darrera dècada les empreses catalanes hagin optat per l'autofinançament, ha fet reduir el pes dels

Quadre 3
Despesa en R+D i amortitzacions de l'immobilitzat

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Despeses en activitats d'R+D (% de variació sobre l'any anterior)	24,2	-1,7	-1,8	-9,6	14,7	9,2	-30,4	38,8	19,6	6,4
(Dotacions amortitzacions i provisions / Actiu immobilitzat net d'explotació) x100	8,6	10,0	10,0	10,5	7,5	7,9	8,4	7,7	8,0	8,2

Quadre 4
Ràtio de liquiditat

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liquiditat = Actiu corrent / Passiu corrent	1,41	1,42	1,39	1,37	1,33	1,35	1,39	1,40	1,45	1,53

deutes bancaris sobre el passiu total tant a curt com a llarg termini (quadre 5).

Altres indicadors que s'acostumen a utilitzar per a l'avaluació de l'endeutament són els següents:

$$\text{Capitalització} = \text{Patrimoni net} / \text{Actiu}$$

Aquesta ràtio, en termes generals, s'ha de situar entre 40% i 50%, ja que si és molt reduïda és un símptoma de

descapitalització. En canvi, si és massa elevada pot dificultar la rendibilitat dels fons aportats per als accionistes. Al quadre 6 es comprova que el pes del patrimoni net ha anat augmentant al llarg dels anys fins assolir l'any 2019 un valor de 51,5%, xifra que es pot valorar favorablement. Aquesta dada és la més alta dels últims deu anys, cosa que demostra la fortalesa de les empreses analitzades i la poca dependència del finançament extern que tenien en el darrer exercici analitzat.

$$\text{Qualitat del deute} = \text{Passiu corrent} / \text{Passiu total}$$

Quadre 5
Estructura del finançament

(en percentatges sobre el total del patrimoni net més el passiu)

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
PATRIMONI NET	41,8	43,0	43,3	44,2	43,4	44,1	45,8	46,7	50,5	51,5
Fons propis	41,5	42,9	43,0	43,9	43,2	44,0	45,7	46,7	50,4	51,4
Capital desemborsat net	16,0	16,9	17,3	16,2	16,7	15,8	15,7	15,3	14,2	13,6
Reserves i prima d'emissió	25,5	25,9	25,7	27,7	26,5	28,2	30,0	31,3	36,1	37,7
Altres instruments de patrimoni net	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserves de revalorització	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,1
Subvencions, donacions i llegats	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
PASSIU NO CORRENT	25,6	25,7	26,0	24,2	24,5	23,4	22,8	20,9	19,5	19,5
Deutes amb característiques especials	0,5	0,6	1,0	0,9	1,0	1,1	0,9	1,3	1,0	1,1
Deutes a llarg termini	25,1	25,0	25,0	23,3	23,5	22,3	21,9	19,6	18,5	18,3
Deutes a llarg termini amb entitats de crèdit	14,2	13,2	13,1	11,4	11,4	10,4	9,2	9,7	9,4	8,9
Altre finançament a llarg termini	10,8	11,9	11,8	11,9	12,1	11,9	12,7	9,9	9,0	9,4
PASSIU CORRENT	31,3	30,1	29,4	30,4	30,9	31,3	30,2	31,0	28,8	27,5
Passius vinculats a actius no corrents mantinguts per a la venda	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Deutes a curt termini (amb cost)	9,8	11,5	11,1	12,7	12,4	13,2	12,3	10,7	9,6	8,8
Deutes amb entitats de crèdit	5,8	7,3	6,8	8,8	8,4	8,7	8,1	6,4	5,8	5,3
Altre finançament a curt termini amb cost	4,0	4,2	4,3	4,0	4,0	4,5	4,2	4,3	3,9	3,5
Finançament a curt termini sense cost	21,5	18,7	18,4	17,6	18,5	18,1	17,9	20,3	19,1	18,6
Proveïdors	10,6	9,0	8,3	7,9	8,2	8,3	8,2	9,6	9,0	8,8
Altre finançament a curt sense cost i ajustos per periodificació	10,9	9,7	10,1	9,8	10,3	9,8	9,6	10,8	10,2	9,8
PROVISIONS PER A RISCS I DESPESES	1,3	1,1	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,6
TOTAL PASSIU	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Quadre 6
Ràtios d'endeutament

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Capitalització = (Patrimoni net / Actiu) x100	41,8	43,0	43,3	44,2	43,4	44,1	45,8	46,7	50,5	51,5
Qualitat del deute = (Passiu corrent / Passiu total) x100	53,8	52,9	51,9	54,4	54,6	56,0	55,7	58,3	58,1	56,7
Despeses financeres sobre producció = (Despeses financeres / Producció) x100	2,5	3,1	3,2	3,0	2,8	2,3	2,0	1,5	1,4	1,1
Palanquejament nominal	1,5	0,2	-0,2	-0,2	1,2	1,8	3,0	4,2	4,4	5,4

Per tal que el deute sigui de bona qualitat és important que el valor de la ràtio sigui reduïda. Al llarg de la sèrie temporal de deu anys, les empreses han anat millorant la qualitat del seu deute ja que el pes del passiu corrent és cada cop menor. Al 2019 les empreses de la mostra presentaven la millor dada dels últims tres anys, malgrat ser més alta que en el període 2010-2016 (quadre 6).

$$\text{Despeses financeres sobre producció} = \frac{\text{Despeses financeres}}{\text{Producció}}$$

Una altra ràtio que convé utilitzar és la que mesura el pes de les despeses financeres en relació amb les vendes (o la producció), que com més reduïda sigui menor serà l'impacte de l'endeutament en el compte de pèrdues i guanys de l'empresa.

Es tracta d'una ràtio que depèn no només de la política financera de l'empresa sinó també del tipus d'interès de mercat. Actualment, es considera adequat que el valor d'aquesta ràtio estigui al voltant de 2,5%, encara que aquest valor depèn bàsicament de l'evolució dels tipus d'interès. Des de l'any 2012, aquesta ràtio ha anat disminuint considerablement com a conseqüència del decreixement dels deutes i uns tipus d'interès relativament reduïts (quadre 6).

Mesurar el palanquejament també és de gran utilitat per comprovar si el deute és rendible per a l'empresa. El palanquejament és favorable quan la rendibilitat de l'actiu supera al cost del finançament. Tal i com s'ha exposat al requadre 3.4, el palanquejament nominal és igual a la diferència entre la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents i el cost nominal unitari del finançament aliè. Quan el palanquejament té signe positiu (major que zero) vol dir que el deute és rendible per a l'empresa ja que la rendibilitat de l'actiu és superior al cost del finançament aliè. Per tant, en aquesta situació la utilització de deute augmenta la

rendibilitat dels accionistes. Al quadre 6 es comprova que des de l'any 2010 el palanquejament ha estat favorable, pràcticament per tota la sèrie temporal, i creixent des del 2014 arribant a ser del 5,4 per a l'exercici 2019.

Les empreses catalanes, per tant, en aquests últims anys han optat per l'autofinançament i per enfortir el seu balanç de situació, disminuint el pes del finançament a través de préstecs bancaris. Addicionalment la qualitat del deute és l'adequada i el palanquejament positiu. Aquesta estratègia de finançament és especialment apropiada en un moment en què l'economia catalana era a les portes de fer front a la crisi econòmica derivada de la Covid-19.

3. Gestió dels actius

3.1. Rotació dels actius

L'avaluació de la gestió dels actius permet avaluar si l'empresa és eficient en l'ús dels mateixos. Per analitzar-ho es poden utilitzar ràtios com les següents, que han de ser el més elevades possible per tal que la gestió dels actius es faci amb la major eficiència:

$$\text{Rotació de l'actiu} = \frac{\text{Valor de la producció}}{\text{Actiu no financer net}}$$

$$\text{Rotació actiu corrent} = \frac{\text{Valor de la producció}}{\text{Actiu corrent net no financer}}$$

Aquestes ràtios permeten estudiar l'eficiència amb la qual es gestionen els actius. Si augmenten vol dir que cada vegada es precisarà una inversió menor en actiu per al desenvolupament de l'activitat. Per tant, al tenir menys actius hi haurà menys finançament, o sigui menys deutes i menys fons propis, i més eficient podrà ser l'empresa.

Quadre 7
Ràtios de rotació
(en voltes)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Valor de la producció / Actiu no financer net (voltes)	1,1	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	1,2	1,2	1,2
Valor producció / Actiu corrent net no financer (voltes)	3,0	2,5	2,5	2,4	2,6	2,6	2,6	3,2	3,3	3,2

Al [quadre 7](#) es pot visualitzar que les empreses catalanes perden eficiència en la gestió dels seus actius, tant els totals com els corrents entre 2010 i 2013. El 2014 hi ha un repunt que s'accentua el 2017.

3.2. Gestió del circulant

L'avaluació de l'actiu corrent es pot fer a través dels terminis i així es pot comprovar si l'empresa gestiona adequadament els seus estocs, clients i proveïdors. Per això, es poden utilitzar els indicadors següents:

Període d'existències = Dies que estan els estocs a l'empresa des de que es compren les matèries primeres fins que es ven el producte

Període de cobrament de clients = Clients / Venda diària

La venda diària és la venda anual dividida per 365. Per tal que l'actiu corrent sigui gestionat amb la màxima eficiència i es redueixin les necessitats de finançament és convenient que els terminis anteriors tinguin un valor el més reduït possible. En canvi, el termini de pagament, quant més elevat sigui més fàcil ho tindrà l'empresa per finançar el seu circulant:

Període de pagament a proveïdors = Proveïdors / Compra diària

La compra diària és la compra anual dividida per 365.

També és de gran utilitat l'anàlisi del cicle de maduració i el cicle de caixa. El cicle de maduració és el termini, en dies, que transcorre des de que es compra la matèria primera fins que es cobra del client. Allò ideal és que aquest termini sigui tan curt com sigui possible ja que així les necessitats financeres de l'empresa seran menors.

El cicle de caixa es calcula a partir de la diferència entre el cicle de maduració i el període de pagament a proveïdors. El termini de pagament a proveïdors es resta perquè aquest termini és el finançament automàtic que s'obté d'ells. Per tant, el cicle de caixa indica els dies del cicle d'explotació que cal finançar un cop deduït el finançament aportat pels proveïdors.

Al [quadre 8](#) es pot comprovar que les empreses catalanes, a partir de l'any 2014 han anat millorant el període d'existències. Per altra banda, tant el període de clients com el de proveïdors ha tendit a reduir-se, compensant l'efecte positiu que suposa cobrar abans amb l'efecte negatiu que suposa pagar als proveïdors també abans. En aquest sentit, la millora en el cicle de maduració i de caixa

Quadre 8
Ràtios de terminis, cicle de maduració i cicle de caixa
(dies)

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Període d'existències (dies)	101,8	122,5	106,2	113,7	111,5	109,7	104,5	83,5	80,5	76,4
Període de cobrament de clients (dies)	73,4	72,4	67,7	66,2	62,0	59,4	58,3	57,0	55,9	53,8
Període de pagament a proveïdors (dies)	94,9	83,5	80,9	79,9	79,7	78,0	76,1	76,3	73,9	68,3
Cicle de maduració (Termini d'existències més termini de cobrament)	175,1	194,9	174,0	180,0	173,5	169,1	162,8	140,5	136,4	130,2
Cicle de caixa (Cicle de maduració menys termini de proveïdors)	80,3	111,3	93,0	100,0	93,9	91,0	86,7	64,2	62,5	61,8

Quadre 9
Variació anual de vendes i compres
(en %)

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vendes netes	4,8	2,1	-1,4	0,4	3,3	5,1	3,4	6,2	5,1	2,3
Vendes netes a Espanya	1,4	-1,1	-5,6	-1,5	3,1	3,9	2,8	5,9	5,8	2,5
Vendes netes a l'exterior	17,6	13,1	11,8	5,4	3,8	8,2	4,8	7,0	3,3	2,1
Compres netes a Espanya	11,3	6,6	-3,9	-0,1	2,1	-3,9	-1,5	3,6	5,0	-1,3
Compres netes a l'exterior	16,0	5,5	-1,4	1,6	6,1	12,7	4,2	8,2	4,6	4,5

ha vingut determinat, sobretot, per la millora en la gestió de les existències. Les xifres que les empreses catalanes presenten al 2019 són positives, cosa que fa que tinguin menys necessitats de finançament del cicle d'exploració respecte a exercicis anteriors.

4. Anàlisi econòmica, de la rendibilitat i del creixement

4.1. Ingressos, despeses i resultat

En aquest apartat s'analitza la capacitat de generar beneficis i es fa una anàlisi de com es generen els resultats. Entre els aspectes a avaluar hi ha les vendes i les despeses. L'evolució de la xifra de vendes informa del potencial competitiu de l'empresa, ja que aconseguir un increment de la xifra de vendes és un objectiu fonamental.

Al [quadre 9](#) es comprova que les vendes han augmentat quasi cada any des de l'any 2010 i amb taxes normalment superiors a la inflació, cosa que és molt favorable. Pel que fa al sector exterior, des de l'any 2010 en cinc anys, majoritàriament a la primera fase de la sèrie temporal, les compres a l'estranger (importacions) s'han incrementat més que les vendes a l'estranger (exportacions), mentre que en cinc anys, majoritàriament a la segona fase de la sèrie temporal, ha passat el contrari.

El resultat generat manté una estreta relació amb l'evolució de la conjuntura econòmica. D'acord amb el [quadre 10](#), l'evolució dels beneficis ha seguit diverses etapes. Durant els anys 2010-2013, amb una conjuntura econòmica complexa, el resultat net va anar disminuint. A partir de 2014, en canvi, es produeix un canvi de tendència. D'aquesta manera, l'any 2019 es van presentar els millors resultats dels últims deu anys.

En quant a les despeses, els consums de materials en la darrera dècada s'han situat en una franja d'entre el 38,8% i 42,3% de l'import net de la xifra de negoci, presentant una xifra del 41,1% l'any 2019. Si observem la sèrie temporal en el seu conjunt, aquesta dada ha tendit a augmentar des del 2013. Les despeses de personal, en canvi, s'han mantingut relativament estables respecte a l'import net de la xifra de negocis durant l'última dècada, disminuint 0,4 punts percentuals entre el 2010 i 2019.

En el [quadre 11](#) es pot comprovar que entre l'any 2010 i el 2013, amb una conjuntura econòmica desfavorable hi va haver majoritàriament una disminució del nombre de treballadors per empresa i de la despesa de personal. Aquesta tendència es va capgirar el 2014 i ha anat augmentant fins al 2017. A partir de llavors, tot i que se segueix amb la tendència alcista, la velocitat de l'increment s'ha anat desaccelerant. Els costos laborals sobre el valor afegit ha anat disminuint des de l'any 2014 ja que el valor afegit ha augmentat més que la despesa de personal. Hi ha contribuït que el valor afegit per ocupat ha crescut des del 2014 amb l'única excepció del 2018.

4.2. Rendibilitat i autofinançament

Per avaluar la rendibilitat es pot analitzar el rendiment de l'actiu (rendibilitat econòmica) i la rendibilitat del patrimoni net (rendibilitat financera):

$$\text{Rendiment de l'actiu} = \frac{\text{Benefici abans d'interessos i impostos}}{\text{Actiu}}$$

$$\text{Rendibilitat del patrimoni net}^3 = \frac{\text{Resultat de l'exercici}}{\text{Patrimoni net}}$$

³ En aquest cas, a diferència d'apartats anteriors on també s'ha estudiat la rendibilitat financera, s'ha considerat el resultat net final.

Quadre 10
Compte de pèrdues i guanys
(en percentatges sobre el valor de la producció)

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
+Import net de la xifra de negoci	134,0	136,1	132,0	133,8	133,7	135,2	136,7	135,8	137,1	136,0
-Consum de mercaderies (sector comerç)	38,8	42,3	36,2	39,4	39,6	40,5	41,8	40,8	42,3	41,1
+Variació existències productes acabats i en curs	0,2	1,2	-0,7	0,8	0,9	0,4	0,5	0,2	0,3	0,1
+Treballs realitzats per a l'empresa	0,5	0,7	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6
+Subvencions i Altres ingressos d'explotació	4,1	4,3	4,1	4,3	4,6	4,5	4,2	4,2	4,4	4,4
=VALOR DE LA PRODUCCIÓ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
-CONSUMS INTERMEDIS	64,6	65,3	65,8	65,6	65,0	64,5	63,4	63,7	63,0	62,4
+Compres i treballs per altres empreses	78,5	83,0	77,2	80,3	80,0	80,2	79,9	78,9	79,6	77,3
-Variació d'existències	0,6	1,1	0,8	1,5	1,7	1,4	0,6	0,0	0,0	0,2
-Consum de mercaderies	38,8	42,3	36,2	39,4	39,6	40,5	41,8	40,8	42,3	41,1
+Altres despeses d'explotació	25,5	25,7	25,6	26,3	26,4	26,3	25,9	25,6	25,7	26,4
=VALOR AFEGIT BRUT AL COST DE FACTORS	35,4	34,7	34,2	34,4	35,0	35,5	36,6	36,3	37,0	37,6
-Despeses de personal	26,2	25,9	25,7	26,1	25,7	25,3	25,9	25,1	25,6	25,8
=RESULTAT ECONOMIC BRUT DE L'EXPLOTACIÓ	9,3	8,8	8,5	8,3	9,2	10,2	10,8	11,2	11,4	11,8
-Amortitzacions netes, Deteriorament i provisions d'explotació	5,2	6,0	6,3	6,9	4,9	4,9	5,0	4,2	4,3	4,4
=RESULTAT ECONÒMIC NET DE L'EXPLOTACIÓ	4,1	2,8	2,2	1,4	4,3	5,2	5,7	6,9	7,0	7,4
+RESULTAT FINANCER	0,6	0,4	0,6	1,2	0,7	0,6	1,6	0,8	1,2	1,7
+Ingressos financers	3,1	3,5	3,8	4,2	3,4	2,9	3,6	2,3	2,6	2,9
-Interessos del finançament rebut	1,4	1,9	1,8	1,8	1,7	1,4	1,2	0,9	0,8	0,6
-Altres despeses financeres i partides sense classificar	1,2	1,2	1,3	1,1	1,0	0,9	0,8	0,5	0,5	0,5
=RESULTAT ORDINARI NET	4,7	3,2	2,8	2,7	5,0	5,8	7,3	7,8	8,2	9,1
+Resultats per alienació i pèrdues no recuperables	0,1	0,2	0,6	0,4	0,6	-1,3	0,7	0,1	0,1	1,3
-Correccions valoratives per deteriorament	1,1	1,8	3,7	0,1	0,8	0,6	0,1	-0,2	0,2	0,3
+Resultats i correccions sense classificar	0,0	-0,2	0,0	-0,3	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
+Variacions del valor raonable i resta de resultats	-0,4	-0,2	-2,1	0,0	-0,4	-0,7	-0,5	-0,2	-0,3	0,0
=RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	3,2	1,3	-2,8	2,7	4,0	3,1	7,2	7,9	7,8	10,1
-Impost sobre beneficis	0,8	0,2	0,9	0,1	0,9	0,1	1,0	1,4	1,5	1,7
=RESULTAT DE L'EXERCICI	2,4	1,0	-3,6	2,6	3,2	3,0	6,2	6,5	6,4	8,4
Proposta de distribució de dividendes	2,3	2,6	3,7	4,8	5,2	2,8	3,0	3,3	2,9	2,8

Quadre 11
Ràtios de personal

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Despeses de personal (% de variació sobre l'any anterior)	-0,8	0,6	-2,1	-1,0	3,0	5,3	6,8	7,4	7,1	5,5
Nombre mitjà de treballadors (% de variació sobre l'any anterior)	-0,8	-0,4	-1,8	-0,5	3,2	6,4	6,9	6,7	5,6	4,2
(Despeses de personal / Valor afegit) x100	73,8	74,7	75,3	75,8	73,6	71,3	70,6	69,2	69,3	68,7
Valor afegit per ocupat (% de variació sobre l'any anterior)	0,8	-1,5	-1,6	-1,9	2,6	1,1	0,5	0,9	-0,3	0,6

El rendiment de l'actiu hauria de ser superior al cost del deute i la rendibilitat financera hauria de superar al cost d'oportunitat dels accionistes. El cost d'oportunitat depèn de la rendibilitat que podrien obtenir els accionistes en altres inversions de risc similar. Normalment, es quantifica a partir del tipus d'interès sense risc (que es pot mesurar a partir de l'interès del deute públic a llarg termini) més una prima per risc, en funció del sector, de les perspectives concretes de l'empresa i del moment econòmic. Per tal de tenir una referència, el 2016 es considerava que el cost d'oportunitat a Espanya era del 6,2%⁴.

En les dades del [quadre 12](#) es poden observar dues fases pel que fa a la rendibilitat. Per al període 2010-2014, quan la conjuntura econòmica era desfavorable, el rendiment dels actius ha estat per sota de l'òptim, essent en algun cas fins i tot negatiu. En els darrers anys, en canvi, el rendiment de l'actiu ha estat superior al cost del deute, cosa que és favorable per a l'empresa i la generació de beneficis. Per altra banda, des de l'any 2013 el rendiment sobre el patrimoni ha seguit una tendència alcista, fins a superar en els darrers anys el cost d'oportunitat dels accionistes a Espanya.

Abans s'ha indicat que el pes dels fons propis de les empreses catalanes ha tendit a incrementar-se, seguint una política financera prudent i, per tant, ha anat disminuint l'endeutament amb tercers al llarg dels darrers anys.

⁴ Fernandez, P., Ortiz, A. and Acín, I.F., 2017. Market Risk Premium Used in 71 Countries in 2016: A Survey with 6,932 Answers. *Journal of International Business Research and Marketing*, 2(6), pp.23-31.

Al [quadre 13](#) es pot comprovar que a partir de 2015 els dividends han disminuït, cosa que afavoreix la capitalització i redueix el risc davant de situacions adverses.

4.3. Creixement

En aquest apartat s'analitza el model de creixement de les empreses catalanes. Les empreses reeixides es distingeixen, no solament per la seva generació de beneficis i liquiditat, sinó també per la seva capacitat de créixer en vendes i beneficis de forma sòlida. El creixement equilibrat requereix una bona gestió dels actius, així com una proporció adequada de capital i deute; perquè els beneficis continuïn augmentant. Per tant, un creixement equilibrat es caracteritza per:

- Un increment de les vendes (V) per sobre de la inflació i dels increments que aconsegueixen els competidors.
- Un augment menor dels actius (A), gràcies a una gestió eficient dels mateixos. Aquesta bona gestió permetrà que les inversions necessàries no es disparin.
- Un augment encara menor dels deutes (D), gràcies a un increment sostingut de l'autofinançament i del capital.

Tot això revertirà en un augment molt rellevant dels beneficis (B) com es visualitza a continuació:

Creixement equilibrat: **VAD B**

Un creixement desequilibrat es produeix quan l'augment de les vendes va acompanyat d'un creixement descontrolat

Quadre 12
Ràtios de rendiment i rendibilitat

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rendiment de l'actiu = (BAIL / Actiu) x 100	2,1	1,2	1,0	0,6	1,9	2,4	2,7	3,8	3,7	3,9
Resultat de l'exercici / Patrimoni net x 100	2,9	1,1	-3,7	2,5	3,2	3,1	6,4	7,6	6,7	8,6

Quadre 13
Ràtios de dividends

Concepte	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(Dividends / Valor afegit) x 100	6,4	7,4	10,9	13,9	14,8	7,9	8,3	9,2	7,8	7,4
(Dividends / Patrimoni net) x 100	2,8	2,6	3,9	4,6	5,3	2,9	3,1	3,9	3,0	2,8

Quadre 14
Ràtios de creixement

Concepte	2019/2009
Creixement de vendes (V darrer any acumulat des de V primer any)	8%
Creixement d'actius (A darrer any acumulat des de A primer any)	11%
Creixement de deutes (D darrer any acumulat des de D primer any)	-6%
Creixement de beneficis (B darrer any acumulat des de B primer any)	36%

Variació acumulada calculada a partir de les mateixes empreses de cada mostra

dels actius a causa d'una deficient gestió dels mateixos, i d'un creixement encara major dels deutes. L'increment dels actius i dels deutes fa créixer les despeses i baixar els beneficis i, a més, la situació patrimonial i financera de l'empresa s'afebleix:

Creixement desequilibrat: **VAD_B**

Es pot considerar que les empreses catalanes han seguit un model de creixement equilibrat al llarg de la darrera dècada. Com es pot observar en el [quadre 14](#), tot i que les vendes i els actius s'incrementen pràcticament en la mateixa proporció, el deute disminueix substancialment respecte les dues magnituds anteriors, cosa que provoca un augment molt rellevant dels beneficis pel període analitzat. Tot i això, l'increment de vendes es situa per sota de la inflació acumulada del període, que segons l'Idescat és del 15,8%, cosa que és un punt a millorar per part de les empreses catalanes en el futur.

5. Conclusions

De l'anàlisi realitzat per al període 2010-2019, es desprenen les conclusions següents:

Situació patrimonial: ha evolucionat de forma favorable ja que les empreses catalanes han incrementat substancialment els seus fons propis, aplicant una política financera prudent i optant per l'autofinançament. Per a l'exercici 2019 els fons propis, en proporció al total de passius, superava el llindar del 50%, cosa que fa que les empreses catalanes estiguin suficientment capitalitzades per fer front a situacions adverses.

Solvència a curt termini: els nivells de liquiditat i de tresoreria s'han anat incrementant, la qual cosa ha millorat la solvència de les empreses catalanes al llarg d'aquesta última dècada. En l'exercici 2019 el Fons de Maniobra de les empreses de la mostra era positiu i l'Actiu Corrent superava amb escreix el Passiu Corrent, cosa que és un element favorable per evitar possibles tensions de liquiditat a curt termini.

Gestió de l'actiu: al llarg d'aquests últims anys ha millorat substancialment la gestió dels estocs i el termini de cobrament de clients. Això ha provocat, tot i la reducció del termini de pagament a proveïdors, una millora en el cicle de caixa, cosa que fa que les empreses no necessitin tant de finançament com abans per realitzar les seves activitats d'exploració.

Capacitat per generar beneficis: en aquesta darrera dècada les empreses catalanes han tingut una bona evolució de les vendes i resultats, una vegada superada la conjuntura econòmica negativa que va durar fins al 2013. A partir de llavors, les empreses catalanes han aconseguit millorar el cost dels consums i, fins i tot, el cost de personal respecte a l'import net de la xifra de negocis. Això ha suposat que el percentatge de beneficis respecte a les vendes netes l'any 2019 hagi estat el millor dels últims deu anys.

Rendibilitat: tant la rendibilitat sobre els actius com la rendibilitat sobre els fons propis han resultat ser favorables, sobretot en el període 2016-2019. En aquests quatre anys, la rendibilitat de l'actiu ha superat el cost del deute i la rendibilitat dels fons propis ha estat superior al cost d'oportunitat dels accionistes.

Autofinançament: en els darrers anys les empreses catalanes han tendit a l'autofinançament i a la menor dependència dels deutes bancaris.

Creixement: es pot considerar que en el període analitzat les empreses catalanes han crescut de manera equilibrada, ja que els actius i les vendes han crescut mentre que els deutes s'han reduït substancialment. Això ha provocat un increment important dels beneficis en aquesta última dècada.

Per tant, l'empresa catalana mostra l'any 2019 xifres molt bones a nivell de capitalització, solvència a curt termini, increment de marges i rendibilitat, presentant una molt bona salut en comparació amb els anys anteriors analitzats.

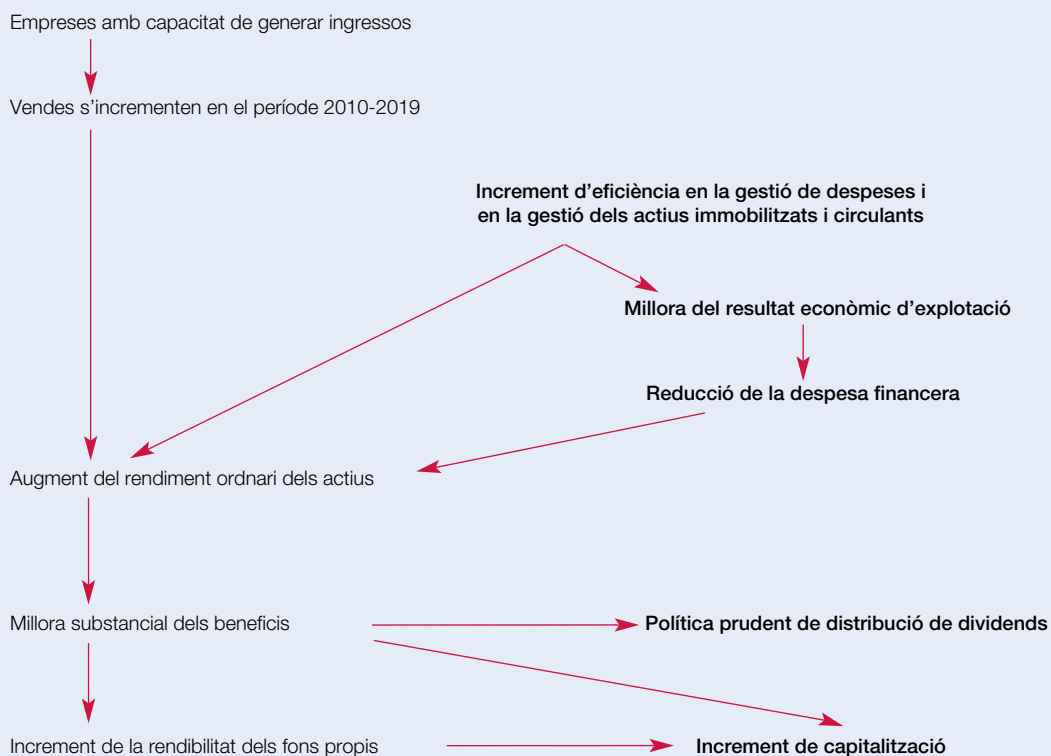
Així i tot, donada la situació de crisi econòmica relacionada amb el Covid-19 convé analitzar la conveniència d'aplicar mesures tals com:

- Ser prudents en la política de distribució de dividendes per tal de no malmetre l'increment de fons propis aconseguit al llarg de l'última dècada.
- Sense oblidar la gestió prudent dels últims anys, aprofitar la capitalització que mostra el seu balanç per sobre del 50% del passiu per invertir en actius que generin bones oportunitats de negoci utilitzant el palanquejament financer favorable.

- Aprofitar la conjuntura favorable a nivell de tipus d'interès per refinançar part del deute i passar-lo a llarg termini i millorar així la seva qualitat.
- Augmentar la competitivitat exterior, per tal de millorar el saldo comercial amb l'exterior.
- Millorar el valor afegit del personal, per tal de frenar la desacceleració que s'observa des de l'any 2017.
- Apostar fermament per la inversió en R+D i en innovació de productes i processos (comercials, productius...), per tal de millorar la competitivitat i la internacionalització de les empreses.

Requadre 2

Resum del diagnòstic patrimonial, financer i econòmic de l'empresa catalana en el període 2010-2019 incidint en 2019

Barcelona i comarques

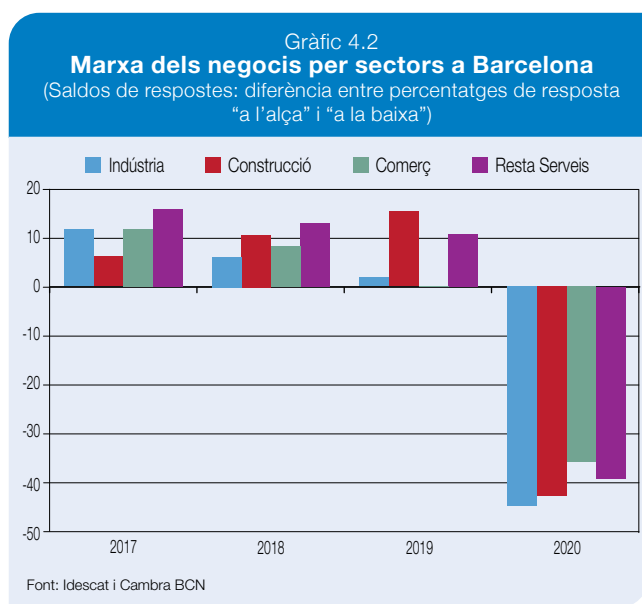
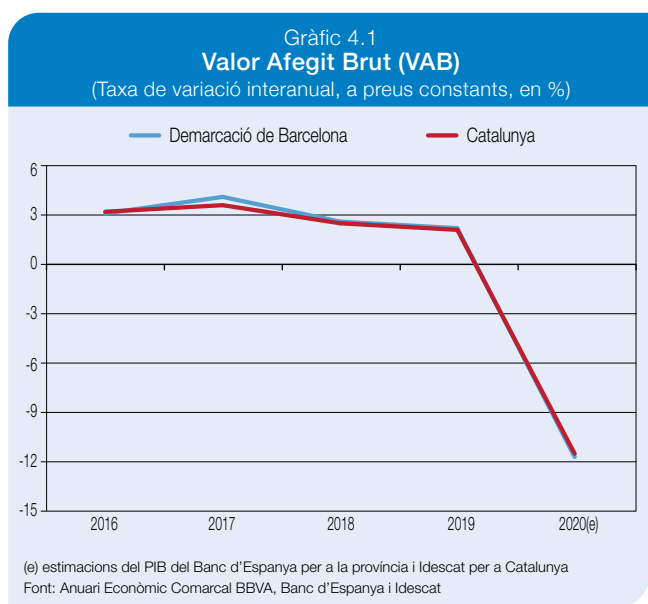
Anàlisi de la demarcació

La demarcació de Barcelona representa una quarta part del territori català, però aglutina gairebé tres quartes parts de la població del Principat i és on s'ubica gran part de l'activitat econòmica. A grans trets, en el 2020 aquest territori ha concentrat més del 75% de l'ocupació, de les empreses amb assalariats i de les exportacions de Catalunya.

A nivell **demogràfic**, la població resident ha augmentat un 1,4% fins a les 5.743.402 persones a 1 de gener del 2020. Aquest increment és idèntic al registrat pel conjunt de Catalunya i continua la tendència de creixement que es va iniciar el 2016. L'augment per trams d'edat s'ha donat entre els que tenen entre 15 i 64 anys (1,8%) i els majors de 64 anys (1,7%), mentre que la població més jove s'ha reduït lleugerament en un 0,6% –fet que ha succeït també a la resta de províncies. Aquestes variacions dels grups d'edat han pressionat a l'alça l'índex d'envelliment (percentatge de majors de 65 anys sobre menors de 15 anys) en 2,3 punts percentuals (p.p.) fins al 128% i han donat lloc a una lleugera disminució de la taxa de dependència (proporció de menors de 15 anys i majors de 65 anys sobre la població en edat de treballar) per tercer any consecutiu, fins al 50,9%. Segons la nacionalitat dels residents, la població espanyola s'ha mantingut estable, mentre que l'estrangera ha augmentat un 9,9% fins a pràcticament 884.000 persones (xifra que suposa un màxim històric a la demarcació i el 70% del Principat). Així mateix, el percentatge de població estrangera sobre el total augmenta per quart any consecutiu fins al rècord de 15,4%. Tanmateix, cal tenir present que Barcelona és la província amb la taxa d'estrangeria total més baixa. Aquest augment de la taxa d'estrangeria es deu principalment a la immigració extracomunitària, atès que la taxa d'estrangeria de fora de la UE ha augmentat del 10,9% el 2019 a l'11,9% el 2020.

La pandèmia de la Covid-19 ha tingut un impacte molt negatiu sobre l'activitat econòmica de la demarcació de Barcelona. Segons les estimacions de PIB publicades pel Banc d'Espanya¹ a partir de les dades d'afiliats per sectors i persones en ERTO, el **Producte interior brut** (PIB) en termes reals de la província de Barcelona ha disminuït un 11,7% el 2020 (gràfic 4.1). L'evolució de l'economia barcelonina s'ha comportat en línia amb la mitjana del territori català (-11,5% segons estimacions d'Idescat) –resultat coherent si es té en compte que la província concentra tres quartes parts del VAB català–, però registra el segon descens del PIB provincial més important, només per darrere del retrocés de la demarcació de Girona, -14,2% (gràfic 4.10). La causa que ex-

1 Banc d'Espanya. Artículo analítico. Boletín Económico 1/2021 "La evolución de la actividad en las provincias españolas a lo largo de 2020 y sus determinantes".

plica aquesta major caiguda de l'activitat en aquestes dues demarcacions és la major importància del sector turístic en aquests territoris –sector molt afectat per les mesures de confinament i restriccions davant la pandèmia.

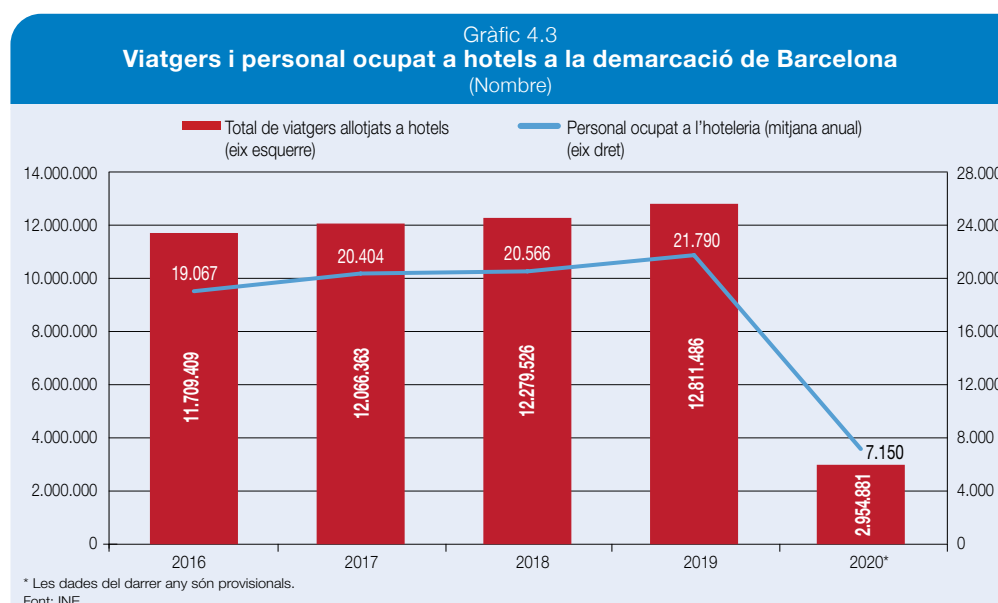
Una font addicional per aproximar l'activitat econòmica és l'Enquesta de clima empresarial, que elaboren conjuntament l'Idescat i la Cambra de Barcelona, i que permet fer una anàlisi d'evolució per grans sectors, a excepció del sector de l'hostaleria² (que ha estat el més afectat per la crisi de la Covid-19). El 2020 la **marxa dels negocis** registra una contracció històrica en el conjunt dels sectors analitzats (gràfic 4.2). La indústria i la construcció presenten els saldos –resultat de la diferència entre els percentatges de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa– sectorials més negatius de la demarcació (un 45% i un 43%, respectivament), i per sobre dels saldos registrats al conjunt de Catalunya i de la resta de províncies. En canvi, el comerç i la resta de serveis registren un saldo negatiu pràcticament idèntic al de la mitjana catalana, -36% i -39% cadascun. Tot i no tenir resultats del sector de l'hostaleria per al conjunt de la província, les marques turístiques de Costa Barcelona i Barcelona aproximen la gran davallada històrica que s'ha donat en el sector a la demarcació el 2020 amb un saldo del -98% i el -86%, els mínims des del 1992 (inici de la sèrie disponible), i superiors a les caigudes de la resta de marques turístiques catalanes.

En front de la manca de xifres de la marxa dels negocis a l'hostaleria per al conjunt de la demarcació, les dades de de-

² Els resultats de l'Enquesta de clima empresarial per al sector de l'hostaleria només estan disponibles per marques turístiques, no per províncies.

manda i oferta del sector turístic són una aproximació alternativa de quina ha estat la situació de l'**activitat turística**, un sector clau per entendre l'evolució de l'activitat econòmica a Barcelona aquest any. Pel que fa la **demanda**, segons les dades provisionals de l'Enquesta d'ocupació hotelera 2020 de l'INE, el nombre de viatgers allotjats en hotels ha registrat una dràstica caiguda del 76,9%, passant dels 12,8 milions el 2019 (el màxim des del 1999, inici de la sèrie disponible) a situar-se per sota dels 3 milions de turistes. Per procedència, la caiguda dels viatgers residents a l'estranger ha estat força més intensa (-7,9 milions, -82,3%) que entre els nacionals (-1,9 milions, -60,6%), degut a les majors restriccions de mobilitat al llarg de l'any. Així, el pes del turisme resident a Espanya guanya pes a la demarcació, passant del 25% al 41% del 2019 al 2020. Aquest fet, juntament amb la major dependència del turisme estranger que la resta de demarcacions, ha fet que el pes del turisme de la província de Barcelona al conjunt de Catalunya hagi passat del 61% el 2019 al 51% el 2020. Respecte al volum de pernотacions, l'evolució ha seguit una pauta pràcticament idèntica que en el cas dels viatgers. En termes agregats, aquestes variacions han mantingut l'estada mitjana força estable (2,3 dies el 2020 i 2,6 dies el 2019).

Quant a l'**oferta**, s'estima que el nombre d'establiments hotelers oberts s'ha reduït més de la meitat, passant dels 1.183 el 2019 a només 560 el 2020 (-52,6%), i el nombre de places s'ha reduït un 57,2% (fins a les 58.998). En relació amb el grau d'ocupació per places, les diferències entre places totals i de cap de setmana no són gaire significatives, del 31,0% en el primer cas (65,4% el 2019) i 34,5% en el segon (69,2% el 2019). Finalment, com a resultat d'aquesta evolu-

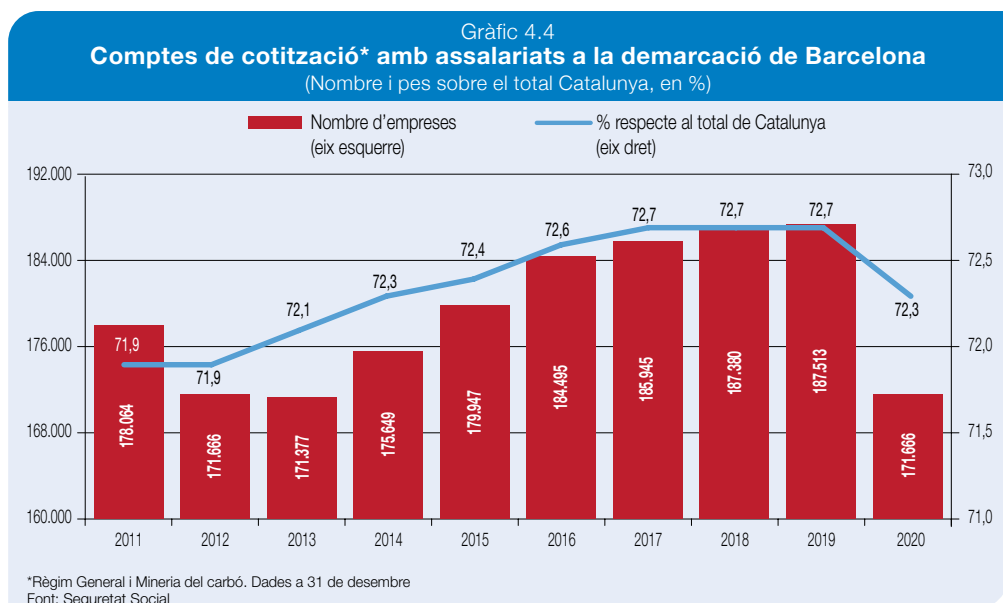
ció global, el personal ocupat a l'hoteleria ha disminuït un 67,2%, de quasi 22.000 persones ocupades de mitjana el 2019 a les 7.150 el 2020 (gràfic 4.3).

Si s'analitzen les dades relatives a establiments hotelers per **marques turístiques**, els resultats provisionals que proporciona l'Idescat són molt negatius per a les tres delimitacions territorials incloses a la província (Barcelona, Costa de Barcelona i Paisatges de Barcelona). La marca Barcelona³ és el destí turístic líder a Catalunya amb el 35% de les pernoctacions i el 43% del nombre de viatgers el 2019 a Catalunya. Tanmateix, el 2020 ha registrat la tercera caiguda més intensa de les marques turístiques en el primer cas (-79,3%) i la primera en el segon (-77,6%), fet que ha reduït el pes d'aquesta marca turística en el total del 38% al 35% en els cas pernoctacions i del 43% al 35% en els viatgers. En segon lloc, la Costa de Barcelona és la tercera marca turística de Catalunya –per darrere de Barcelona i la Costa Brava– amb una concentració del 14% tant en viatgers com en pernoctacions. Pel que fa a l'evolució, el nombre de pernoctacions a aquesta marca turística pateix el descens relatiu més important (-82,6%) i el segon quant a viatgers (-76,6%). En darrer lloc, Paisatges Barcelona –que se situa a força distància en nombre de pernoctacions i viatgers que les altres dues marques turístiques de la demarcació– va patir les caigudes menys intenses (-54,5% en pernoctacions i -58,6% en viatgers), fet que s'explica per la seva menor dependència del turisme estranger. Quant a l'estada mitjana, i en línia amb el que s'ha comentat respecte al perfil del turista, aquesta fluctua entre els 2 dies a Pai-

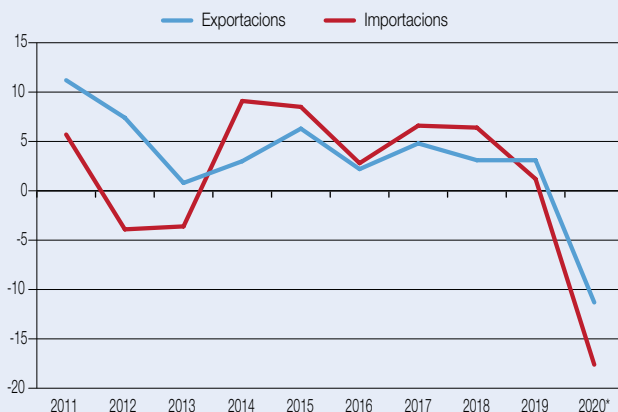
satges de Barcelona i els 2,3 dies de Barcelona. Finalment, els graus d'ocupació s'han reduït dràsticament a Barcelona (del 79,8% el 2019 al 39,4% el 2020) i Costa Barcelona (del 71% el 2019 al 36,9% el 2020). En canvi, a Paisatges de Barcelona el descens ha estat més moderat (del 36,3% el 2019 al 28,7% el 2020).

La desacceleració econòmica com a conseqüència de la Covid-19 també ha impactat fortament en el teixit empresarial. Segons dades de la Seguretat Social, els **comptes de cotització** a 31 de desembre del 2020, registren una caiguda del 8,5% respecte a la dada de finals del 2019, descens que és superior al de la mitjana catalana (-7,9%). Concretament, el nombre de comptes de cotització –amb treballadors– del règim general i mineria del carbó ha passat de 187.513 a 171.666 (gràfic 4.4). Per principals sectors econòmics, l'evolució negativa ha estat de diferents intensitats tot i que significativa en tots els casos. Així doncs, els comptes han disminuït un 5,4% a l'agricultura (el menys afectats de tots), un 12,2% a la indústria (-2.220 comptes), un 4,5% a la construcció (-752 empreses) i -8,5% als serveis amb més de 12.800 comptes menys al desembre 2020 en termes interanuals. Aquest darrer sector ha contribuït en més d'un 80% a la reducció global, fet que s'explica per la major caiguda de l'activitat com a conseqüència de les restriccions imposades en l'hostaleria, comerç, activitats recreatives, culturals i esportives, principalment. Per darrere, un 14% del descens registrat s'explica per l'evolució a la indústria –contribució molt per sota del seu pes sobre el total de l'economia en nombre d'empreses (9,7% el 2019). Situació inversa a la de la construcció, que amb un pes del 9% sobre el total, contribueix en un 4,7% de la reducció total. També cal esmentar que durant

³La marca turística Barcelona fa referència al Barcelonès.

Gràfic 4.5
Exportacions i importacions de béns a la demarcació de Barcelona (Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

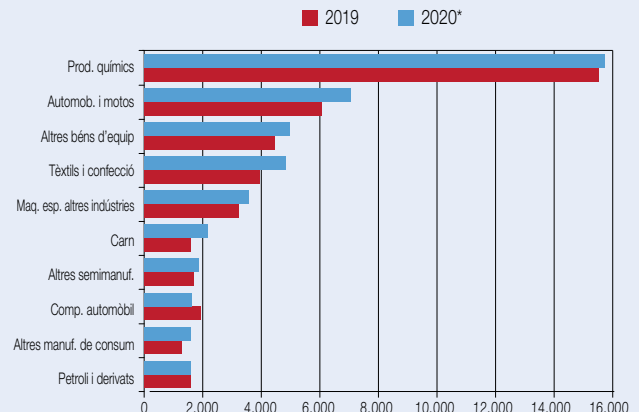

* Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.
Font: Duanes

el 2020 el nombre d'empreses en concurs de creditors no ha augmentat gràcies a la moratòria per presentar concurs de creditors per part de les empreses afectades per la Covid-19 posada en marxa pel Govern de l'Estat. L'objectiu és donar més temps a les empreses amb dificultats econòmiques per poder afrontar aquesta crisi sense recórrer al concurs. A aquesta mesura específica ha reforçat la resta de caire més generalista (ERTO, crèdits ICO i ajuts directes)

La matriculació de vehicles i les compravendes immobiliàries són altres indicadors disponibles a nivell provincial que ajuden a complementar l'anàlisi de la demanda interna. En el primer cas, l'evolució negativa ha estat molt intensa el 2020, amb un descens de 74.285 **matriculacions de vehicles** (-31,9%) fins a les 158.614, la xifra més baixa des de 2014. Aquesta i la de l'any anterior han estat les dues úniques disminucions anuals des del 2012. Si bé la reducció del 2020 respon quasi a la seva totalitat a motius de la crisi pandèmica –que ha reduït el nivell de consum de bens duradors tot i el programa d'ajudes a la compra de vehicles aprovat el 2020–, la disminució del 2019 respon a la incertesa en matèria de regulació mediambiental a les grans ciutats i el canvi estructural que està vivint el sector automobilístic a nivell mundial, tant en termes de paradigma energètic com pel que fa a les pautes de consum. A la província de Barcelona es van efectuar el 77% de les matriculacions totals de Catalunya, on aquestes també han disminuït (un 30,9%). Quant a les **compravendes immobiliàries**, el nombre d'aquestes també ha caigut significativament degut a la crisi sanitària, fins a les 158.614 transaccions (-24,1%). Tot i el descens, aquesta continua sent una dada anual superior a les registrades en el període de 2009 a 2015.

Gràfic 4.6
Principals sectors exportadors a la demarcació de Barcelona (Milions d'euros)

* Les dades del darrer any són provisionals
Font: Duanes

Pel que fa a la demanda externa, el 2020 el **comerç exterior de béns** ha evolucionat negativament tant en termes d'exportacions com d'importacions amb caigudes molt intenses en ambdós casos (-11,3% i -17,6%, respectivament). Tot i que la disminució anual ha estat més notable a les importacions que a les exportacions a la província de Barcelona, el saldo comercial s'ha mantingut en dèficit, però un 38% inferior respecte al 2019 (gràfic 4.5). Barcelona i Tarragona són les úniques províncies que presenten un balanç negatiu els darrers anys.

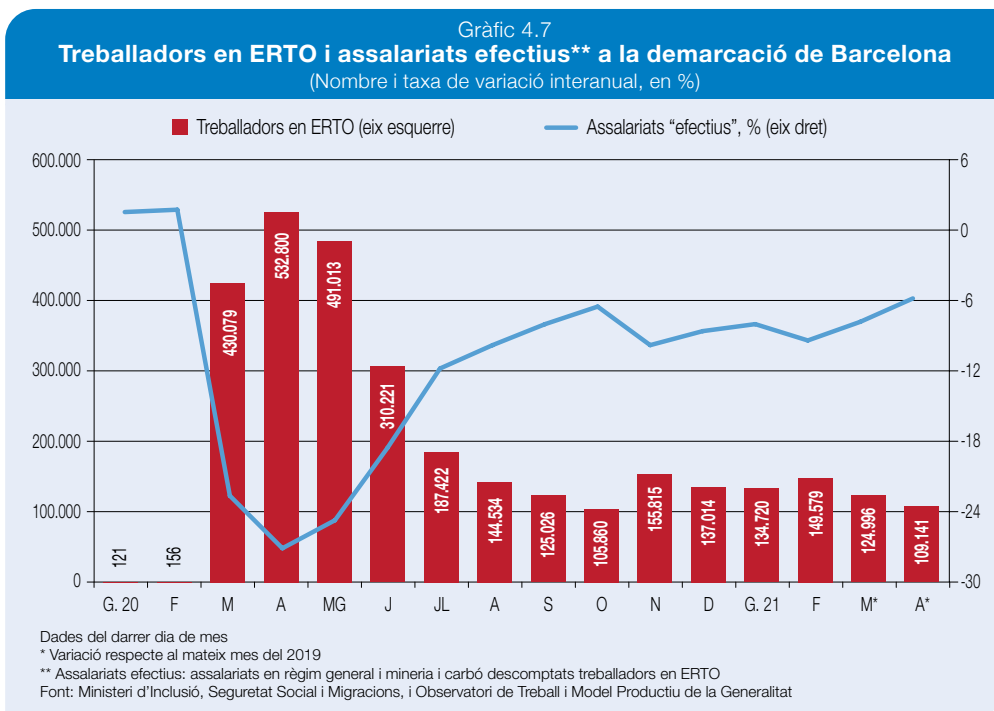
Les **exportacions** barcelonines s'han reduït fins als 50.693 milions d'euros, la xifra més baixa des del 2014 i que representa el 76,5% de les exportacions catalanes. Segons destí de les vendes, en termes relatius s'observa una disminució del 12,7% als països de fora de la UE i del 10,5% en les dirigides als països comunitaris, evolució que deriva en una lleugera pèrdua de pes de les vendes extracomunitàries sobre el total d'exportacions (del 38% el 2019 al 37% el 2020). Quant a l'evolució dels deu principals sectors exportadors, nou activitats registren una disminució i el sector càrnic és l'únic en què s'observa un creixement (20,6%) i passa de ser el novè sector exportador més important al sisè. Les pèrdues relatives entre les activitats principals oscil·len entre el -48,7% de petroli i derivats i el -1,4% del sector químic. Aquest darrer sector, el químic, es manté com el més rellevant a la demarcació amb un pes del 31% sobre el total. Els següents dos sectors per volum exportat continuen sent l'automobilístic, que s'ha reduït un 13,8%, i altres béns d'equipament, amb una disminució del 9,6% (gràfic 4.6).

Pel que fa al **teixit empresarial exportador**, tot i la disminució de les exportacions, el nombre d'empreses exportadores ha continuat augmentant el 2020, un 1,1% fins a les 42.457 empreses (443 més que el 2019). Aquesta evolució és molt similar a la registrada al conjunt de Catalunya (1,2%), i això ha fet que el pes de les empreses exportadores de la demarcació sobre el total del Principat pràcticament es mantingués estable (86,7%). Tanmateix, si s'analitza l'evolució de les empreses exportadores regulars, és a dir, aquelles que han exportat com a mínim quatre anys consecutius —que representen el 34% del total—, el nombre d'aquestes ha disminuït un 3,1% fins a les 14.282, la xifra més baixa des del 2016. Segons el tram de volum exportat per aquest col·lectiu, la pèrdua d'empreses ha estat generalitzada i per sobre de la mitjana de Catalunya en tots els casos. Per aquest motiu, les empreses exportadores regulars perden pes lleugerament en tots els trams analitzats segons valor exportat, però la demarcació continua concentrant més del 80% d'empreses de Catalunya a tots els grups, excepte en el de més valor (76,8%). Per tant, el darrer any s'han incorporat noves empreses exportadores, però, per altra banda, les més consolidades s'han vist afectades per la reducció del volum de comerç mundial,

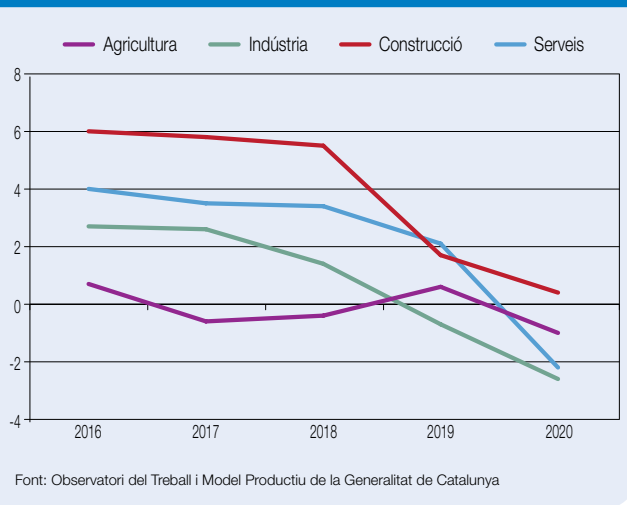
Com s'ha avançat, l'evolució de les **importacions** ha estat fins i tot més desfavorable que en el cas de les exportacions, degut a la intensa contracció de la demanda interna i també de les importacions del sector automobilístic durant el 2020. La contracció de les compres a l'exterior ha estat d'un

17,6% fins als 61.077 milions, la xifra més baixa des del 2014. Aquesta disminució és lleugerament inferior a la que s'ha registrat per al conjunt de Catalunya (-18,1%). Quant a l'origen, les importacions comunitàries —el 56,4% del total— han disminuït lleugerament per sobre de les de fora de la UE (-18,1% i -16,9%, respectivament). Per tipus de bé, els tres principals sectors en volum coincideixen amb les exportacions: el químic, el tèxtil i l'automobilístic, amb un quota d'importacions del 24%, 10% i 9%, respectivament. L'evolució dels deu principals béns importadors a la demarcació ha estat negativa, a excepció del sucre, cafè i cacau —desè sector en importància— on el seu volum augmenta lleugerament (0,8%). Entre les caigudes, destaquen tres sectors que ho fan per sobre el 20%: l'automobilístic (-39,8%), el de components d'automòbils (-25,2%) i el d'altres manufactures de consum (-21,7%).

Les **afiliacions a la Seguretat Social** segons seu de l'empresa mostren un descens del 2,0% de l'ocupació entre el 31 de desembre de 2019 i el de 2020, fins a les poc més de 2,5 milions afiliacions. Tanmateix, cal aclarir que aquestes dades no contempnen les persones que estan en ERTO i que, malgrat no estar actives laboralment, sí que mantenen la condició d'afiliat a la Seguretat Social. Segons el tipus de règim d'afiliació s'observa un evolució oposada: mentre que els assalariats (règim general) han disminuït un 2,6% fins a les 2.107.976 persones afiliades, el nombre d'autònoms (règim especial d'autònoms) augmenta un 1,1% fins als gairebé 397.000. Per tal d'aproximar l'impacte de la Co-

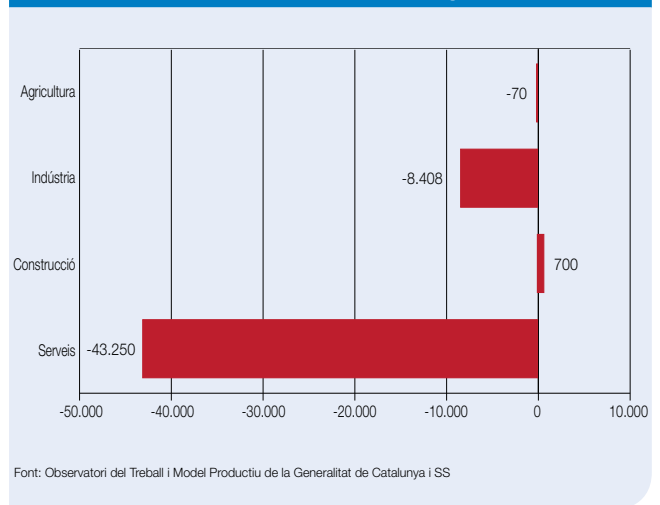
Gràfic 4.8
Afilacions per sectors a la demarcació de Barcelona
(Taxa de variació interanual, en %)

vid-19 sobre el mercat de treball, el [gràfic 4.7](#) mostra l'evolució del nombre de treballadors en ERTO i dels assalariats efectius, és a dir, assalariats totals en règim general i a la mineria del carbó descomptats treballadors en situació d'ERTO. Amb la declaració de l'estat d'alarma al març de 2020, molts treballadors van passar a estar sota un expedient de regulació temporal d'ocupació, però no va ser fins al mes d'abril que es va assolir el màxim amb més de 530.000 persones a la demarcació de Barcelona. Aquesta xifra es va anar reduint progressivament amb la desescalada fins a assolir el mínim de la sèrie a l'octubre. L'arribada de la segona onada va tornar a pressionar a l'alça els treballadors en ERTO i no ha estat fins al març i abril del 2021 que el volum ha tornat a reduir-se gràcies a l'avenç de la vacunació i la reducció de les restriccions. Si es té en compte l'efecte dels ERTO sobre l'afiliació, els assalariats efectius van registrar tres caigudes anuals consecutives superiors als 20% entre el març i el maig del 2020 a Barcelona. Les reduccions es van moderar als mesos d'estiu, per tornar a aprofundir-se al segon semestre de l'any. A l'abril del 2021 la caiguda de l'afiliació efectiva ha estat del 5,8% en comparació amb el mateix mes del 2019, millor resultat des de l'inici de la pandèmia.

Els [gràfics 4.8](#) i [4.9](#) recullen l'evolució de les afiliacions (comptant treballadors en ERTO) per sectors tant en valors absoluts com en variacions interanuals. Els resultats per al 2020 mostren com hi ha hagut una pèrdua d'afiliacions a tots els sectors en major o menor mesura, excepte en el cas de la construcció on s'ha registrat un increment moderat de les afiliacions (0,5% amb 700 afiliacions més fins a les 140.225 a 31 de desembre de 2020). Aquest sector va ser el primer en

Gràfic 4.9
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la demarcació de Barcelona. Any 2020 (Nombre)

mostrar signes de recuperació després de l'impacte de la primera onada de la Covid-19 amb l'inici de la desescalada al maig.

Quant als sectors que han registrat reduccions, de menys a més intensitat en termes relatius, l'afiliació a l'**agricultura**, sector marginal a la demarcació amb un pes sobre el total inferior al 0,5%, s'ha reduït moderadament (-0,9%) i compta amb 70 afiliacions menys. Cal tenir present que aquestes dades fan referència a les afiliacions al règim general i autònoms, mentre que hi ha molts treballadors afiliats al règim especial agrari (el 40% del total a l'agricultura). Entre aquest col·lectiu, la reducció és encara major (-1,7%). En segon lloc, el sector **serveis**, dels principals afectats per la pandèmia i les consegüents restriccions al llarg de tot el darrer any, ha perdut més de 43.000 afiliacions el 2020, una reducció del 2,1% fins als 2.010.817 d'afiliats. Aquest sector concentra el 80% d'afiliacions totals de l'economia, tanmateix ha suposat el 85% de la reducció global dels llocs de treball a la província. Per subsectors, els serveis de menjar i begudes registren 22.574 afiliacions menys (el 44,3% de la reducció total neta del sector), el comerç al detall perd 10.729 llocs de treball (1 de cada 4 del descens total net), els serveis d'allotjament (-5.336 afiliats) i les activitats esportives, recreatives i d'entreteniment (-4.068 persones). Malgrat que la gran majoria de subsectors ha patit reduccions (34 de 48), hi ha d'altres que han augmentat l'afiliació arrel de la pandèmia com són les activitats sanitàries (+7.857 afiliacions el 2020), l'administració pública (+6.073), la programació, consultoria i activitats relacionades amb la informàtica (+2.147), o les activitats postals i els serveis d'informació (més de 1.100, respectivament). En darrer lloc, la **indústria**

Quadre 4.1
Dades bàsiques de la demarcació de Barcelona

	2017	2018	2019	2020	Variació 2020–2019 (% , pp)		Pes Dem./Catalunya (%)	
					Demarcació	Catalunya	2019	2020
DEMOGRAFIA								
Població Total	5.576.037	5.609.350	5.664.579	5.743.402	1,4	1,4	73,8	73,8
Densitat (hab/km ²)	721,7	726,0	733,1	743,3	1,4	1,4	-	-
Població de menys de 15 anys	861.426	858.971	854.839	849.450	-0,6	-0,5	72,9	72,9
Població de 15 a 64 anys	3.675.541	3.695.972	3.740.496	3.806.613	1,8	1,7	73,9	74,0
Població de 65 anys i més	1.039.070	1.054.407	1.069.244	1.087.339	1,7	1,8	74,1	74,1
Índex de dependència global	51,7	51,8	51,4	50,9	-0,3	-0,5	-	-
Índex d'envel·liment	120,6	122,8	125,1	128,0	2,3	2,9	-	-
Nacionalitat espanyola	4.864.723	4.865.569	4.860.870	4.859.844	0,0	0,1	74,6	74,5
Nacionalitat estrangera	711.314	743.781	803.709	883.558	9,9	8,7	69,3	70,1
Taxa d'estrangeria total	12,8	13,3	14,2	15,4	0,9	1,1	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	9,7	10,1	10,9	11,9	0,8	0,9	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	185.945	187.380	187.513	171.666	-8,5	-7,9	72,7	72,3
Nombre d'empreses²	460.778	468.777	470.067	477.734	1,6	1,6	75,8	75,8
Sense assalariats	269.593	272.298	276.572	282.558	2,2	2,2	77,3	77,3
Amb assalariats	191.185	196.479	193.495	195.176	0,9	0,8	73,8	73,9
1 a 49 assalariats	186.660	191.853	189.139	190.643	0,8	0,7	73,6	73,7
50 a 199 assalariats	3.494	3.558	3.267	3.393	3,9	4,4	80,2	79,8
200 a 999 assalariats	882	915	911	969	6,4	6,7	83,7	83,4
1.000 o més assalariats	149	153	178	171	-3,9	-1,5	90,4	88,1
Empreses concursades	683	860	951	885	-6,9	-14,0	81,0	87,6
Compravendes immobiliàries	1163.668	174.688	191.390	145.249	-24,1	-23,8	61,5	61,3
Matriculació de vehicles ³	223.170	236.308	232.899	158.614	-31,9	-30,1	79,2	77,2
Viatgers allotjats en hotels³	12.066.363	12.279.526	12.811.486	2.954.881	-76,9	-72,2	61,7	51,1
Residents a Espanya	3.371.128	3.217.753	3.161.273	1.244.262	-60,6	-53,8	43,2	36,8
Residents a l'estranger	8.695.235	9.061.773	9.650.213	1.710.619	-82,3	-82,2	71,8	71,4
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	53.667	55.336	57.077	50.693	-11,3	-10,3	77,2	76,5
<i>10 principals sectors:</i>								
Prod. químics	14.278	14.514	15.858	15.644	-1,4	-2,8	79,6	80,7
Automob. i motos	7.208	7.244	7.100	6.121	-13,8	-13,3	98,2	97,7
Altres béns d'equip	5.123	5.225	5.011	4.490	-9,6	-8,9	82,7	82,0
Tèxtils i confecció	4.565	4.575	4.871	3.965	-18,7	-17,5	87,6	86,4
Maq. esp. altres indústries	3.364	3.559	3.597	3.242	-12,2	-11,3	81,6	81,3
Carn	1.512	1.346	1.621	1.951	20,6	13,9	41,5	43,9
Altres semimanuf.	1.826	1.956	1.893	1.707	-9,5	-7,9	71,6	70,3
Comp. automòbil	2.277	2.750	2.188	1.597	-27,1	-25,8	87,5	86,0
Altres manuf. de consum	1.533	1.595	1.606	1.300	-18,0	-16,8	84,9	83,6
Petrol i derivats	1.614	1.875	2.102	1.103	-48,7	-51,0	57,5	61,8
Exportacions UE	33.057	33.744	35.583	31.835	-10,5	-10,6	74,5	74,8
Exportacions fora UE	20.610	21.591	21.494	18.858	-12,7	-9,7	82,2	79,5
Importacions de béns (milions €)	68.466	72.862	73.708	61.077	-17,6	-18,1	80,1	80,7
<i>10 principals sectors:</i>								
Prod. químics	14.844	16.436	17.842	17.234	-3,4	-4,3	84,5	85,1
Tèxtils i confecció	7.361	7.239	7.210	6.153	-14,3	-14,1	89,5	89,2
Altres béns d'equip	6.489	6.675	6.401	5.739	-10,3	-10,3	83,8	83,8
Automob. i motos	7.819	8.813	8.824	5.489	-39,8	-38,3	88,3	86,5
Maq. esp. altres indústries	4.360	4.673	4.799	3.960	-17,0	-16,1	91,1	90,0
Comp. automòbil	3.824	3.946	3.391	2.536	-25,2	-25,0	96,0	95,6
Altres manuf. de consum	1.948	2.118	2.110	1.638	-21,7	-20,9	85,8	84,9
Altres semimanuf.	1.736	1.825	1.805	1.493	-17,0	-15,5	74,9	73,6
Equip d'oficina i telecomunicacions	1.445	1.587	1.660	1.470	-11,3	-7,8	76,3	74,0
Sucre, café i cacau	1.273	1.239	1.278	1.325	0,8	0,0	92,4	92,5
Importacions UE	39.997	42.308	41.718	34.448	-18,1	-16,8	83,7	82,5
Importacions fora UE	28.470	30.554	31.991	26.629	-16,9	-19,7	75,8	78,5
Nombre d'empreses exportadores	40.627	41.148	42.014	42.457	1,1	1,2	86,8	86,7
Nombre d'empreses exportadores regulars	14.727	14.695	14.739	14.282	-3,1	-2,8	85,2	85,0
Exporten menys de 50.000 €	6.843	6.857	6.931	6.807	-1,8	-1,5	88,2	87,9
Exporten de 50.000 a 500.000 €	3.548	3.483	3.479	3.314	-4,7	-4,6	86,8	86,7
Exporten de 500.000 a 5 milions €	3.143	3.128	3.091	2.993	-3,2	-2,5	80,9	80,4
Exporten més de 5 milions €	1.193	1.227	1.238	1.168	-5,7	-5,8	76,7	76,8
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	2.430.981	2.511.725	2.555.988	2.504.960	-2,0	-2,0	76,5	76,6
Agricultura	8.158	8.135	8.189	8.119	-0,9	-0,5	25,5	25,4
Indústria	351.161	356.337	354.177	345.769	-2,4	-1,9	73,3	73,0
Construcció	129.776	137.049	139.555	140.255	0,5	0,3	68,3	68,5
Serveis	1.941.886	2.010.204	2.054.067	2.010.817	-2,1	-2,3	78,4	78,5
Assalariats	2.044.049	2.119.732	2.163.217	2.107.976	-2,6	-2,4	77,6	77,4
Autònoms	386.932	391.993	392.771	396.984	1,1	-0,1	71,4	72,3
Ocupats (EPA)⁵	2.435.300	2.496.875	2.547.850	2.464.775	-3,3	-3,0	74,1	73,9
Contractes¹	2.389.366	2.523.100	2.516.967	1.623.039	-35,5	-33,1	75,2	72,5
Temporals	2.066.469	2.160.410	2.172.001	1.386.115	-36,2	-33,5	74,9	71,9
Indefinites	322.897	362.690	344.966	236.924	-31,3	-30,4	77,1	76,1
Atur registrat¹	302.569	284.283	282.332	360.588	27,7	28,2	72,7	72,5
Taxa d'atur (EPA) ⁵	13,1%	11,1%	10,9%	12,5%	1,6	1,6	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

⁵ Les dades fan referència a la mitjana anual.

Fonts: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

ha registrat el major descens en termes relatius: -2,4% i més de 8.400 afiliacions menys fins a un total de 345.769 el 2020. L'afiliació industrial té un pes del 14% sobre el total de l'economia a la demarcació, tanmateix ha suposat el 16% de la reducció de l'afiliació del sector el darrer any. Per divisions econòmiques, la fabricació de productes metàl·lics, la indústria alimentària i la fabricació de vehicles a motor són els que més llocs de treball (afiliacions al règim general i mineria del carbó, i autònoms) han perdut amb caigudes superiors a les 1.000 afiliacions, respectivament. Conjuntament han suposat el 49% de la reducció total neta a la indústria. Per darrere, amb xifres igualment significatives (entre les 300 i 750 afiliacions menys), se situarien la fabricació de maquinària, la confecció de roba de vestir, la fabricació de equip i material elèctric o la indústria tèxtil. De les 34 divisions, només nou han registrat augments del nombre d'afiliacions, d'entre les quals destaca la fabricació de productes farmacèutics (+316), a banda del subministrament d'energia o la recollida i tractament de residus.

En línia amb les dades d'afiliacions de la Seguretat Social, les xifres d'**ocupació** que publica l'INE a través de l'Enquesta de població activa mostren també un descens de l'ocupació estimada del 3,3%. Aquesta és la primera disminució de l'ocupació des del 2013 (inici de la recuperació econòmica). En termes absoluts, la xifra d'ocupats s'ha reduït en 83.075 persones (el 79% de la pèrdua total a Catalunya) fins a les 2.464.775 persones.

En paral·lel a aquestes dades, el 2020 el nombre de **contractes de treball** signats a la demarcació de Barcelona ha patit un descens històric amb un -35,5%, una evolució que no ha diferit gaire entre els contractes temporals i els indefinits (-36,2% i -31,3%). Cal tenir present que les variables anteriors fan referència a l'estoc de llocs de treball i ocupats, respectivament, mentre que les dades de contractes mostren el flux dels nous contractes signats. A més, menys contractació, però més ocupació pot ser senyal de menys rotació laboral (en tant que la mateixa persona pot signar més d'un contracte en un any). Per altra banda, cal recordar que el nombre de contractes temporals signats és molt més elevat que el d'indefinitos (els primers són el 85% del total) a causa de l'elevada rotació que caracteritza el mercat laboral, especialment a les zones més turístiques.

Al seu torn, el nombre d'**aturats registrats** a la demarcació de Barcelona ha augmentat de forma intensa: un 27,7% fins a les 360.580 persones aturades a 31 de desembre de 2020, segons les dades de les oficines del SOC. Quant a la **taxa d'atur** en base a les dades de l'EPA, aquesta augmen-

ta del 10,9% del 2019 al 12,5% el 2020 en mitjana anual i se situa una dècima per sota de la del conjunt de Catalunya (12,6%).

Finalment, a Barcelona els **preus del consum** han registrat un descens del 0,3% en mitjana anual el 2020, una dècima menys que la variació observada al conjunt de Catalunya. Aquesta evolució negativa trenca amb la tendència alcista dels darrers tres anys. Barcelona és la província que ha registrat un menor caiguda dels preus el 2020.

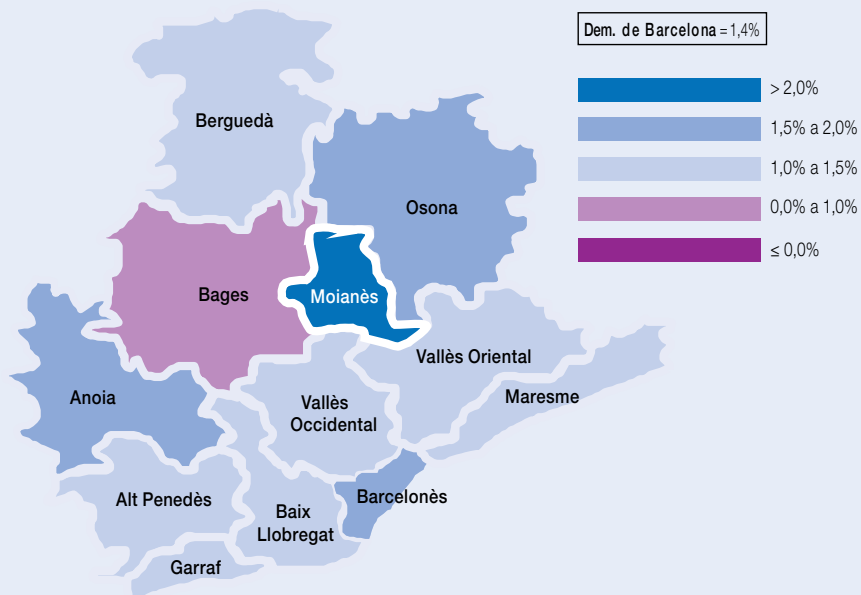
Anàlisi comarcal

A nivell comarcal, la província de Barcelona està formada per un total de dotze comarques: l'Alt Penedès, l'Anoia, el Bages, el Berguedà, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Garraf, el Maresme, el Moianès, Osona, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental⁴. El Barcelonès presenta la major densitat de població atès que concentra el 40% de la població en 146 km². A continuació, les comarques amb més concentració demogràfica són les de la primera corona: el Vallès Occidental (16,3%), el Baix Llobregat (14,5%), el Maresme (8,0%) i el Vallès Oriental (7,2%). Aquestes comarques, juntament amb el Garraf, són les que tenen una densitat d'habitants per km² superior a la mitjana catalana (242 habitants per km²). En l'altre extrem, les comarques amb menys habitants són el Moianès i el Berguedà, ambdues concentren menys de l'1% de la població de la província cadascuna.

Segons el cens del padró municipal, la **població** ha augmentat de manera generalitzada a totes les comarques barcelonines el 2020, i amb majors creixements que el 2019 –a excepció del Bages, que és la comarca amb el creixement relatiu més baix (0,9%). Per sobre de la mitjana provincial (1,4%) s'han situat quatre de les dotze comarques (de més a menys): el Moianès, l'Anoia, Osona i el Barcelonès ([mapa 4.1](#)). Segons el lloc de naixement dels residents, s'observa que la població nascuda a Espanya ha crescut a vuit de les dotze comarques de Barcelona, entre el 0,2% del Vallès Occidental i l'1,1% del Moianès, i les quatre comarques on ha disminuït han estat: el Barcelonès (-1%), el Berguedà (-0,4%), el Bages (-0,3%) i el Baix Llobregat (-0,2%). En canvi, la població nascuda a l'estranger ha crescut de manera generalitzada a totes les comarques, amb creixements força

⁴ Els municipis d'Espinelves, Vidrà i Viladrau de la comarca d'Osona formen part de la província de Girona. Així mateix, Gósol (Berguedà) pertany a la província de Lleida. Per contra, el municipi de Fogars de la Selva, de la Selva, pertany a la província de Barcelona

Mapa 4.1
Població. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

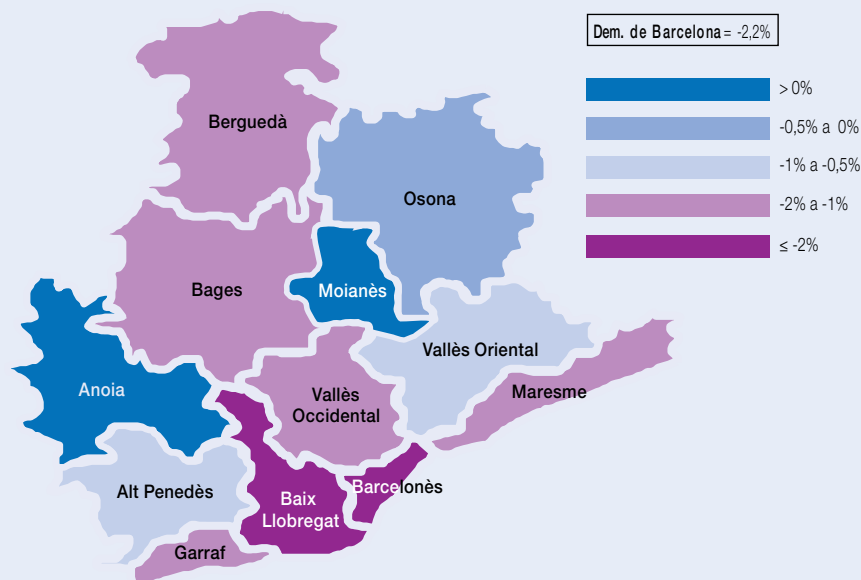

Font: Idescat

elevats que han fluctuat entre el 5,7% del Garraf i el 15,9% del Berguedà. Cal dir que la comarca amb un percentatge més elevat de població nascuda a l'estranger és el Barcelo-

nès (27% de la població total), seguida del Garraf (19%) i Osona (18%).

Mapa 4.2
Afiliats a la Seguretat Social¹ segons la residència padronal. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

En relació amb l'evolució del teixit empresarial, l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya només disposa de dades del nombre de **comptes de cotització** fins al tercer trimestre de 2020. Així doncs, a data del 30 de setembre de 2020, totes les comarques de la demarcació han registrat descensos anuals del nombre d'empreses que oscil·len entre el -2,5% del Moianès fins al -8,4% del Barcelonès i el Berguedà, en termes relatius. En valor absolut, el Barcelonès perd quasi 7.500 comptes menys, seguida del Vallès Occidental amb 2.003 empreses menys i el Baix Llobregat amb poc més de 1.500 empreses menys. Aquestes tres comarques concentren més del 70% dels comptes a la demarcació. La resta de comarques de la costa han perdut un menor nombre d'empreses, tot i que rellevant (-934 el Garraf i -207 el Maresme).

Quant al mercat laboral, a nivell comarcal, es disposa de dades d'**afiliacions** a la Seguretat Social segons residència padronal de l'afiliat. Aquestes dades poden diferir de les que fan referència a les afiliacions segons seu de l'empresa si hi ha una elevada mobilitat laboral entre comarques. Segons mostra el [mapa 4.2](#), l'afiliació ha augmentat al Moianès (1,2%) i a l'Anoia (0,1%), tot i els efectes de la Covid-19. Cal tenir present que amb el teletreball, alguns dels treballadors que residien al Barcelonès podem haver-se traslladat de co-

marca. A la resta de territoris l'afiliació es redueix entre un 3,6% al Barcelonès i un 0,3% a Osona. També s'ha de tenir en compte que aquestes dades inclouen els treballadors afectats per un ERTO. En termes absoluts, el Barcelonès ha perdut més de 34.000 afiliacions, el 65% de la pèrdua neta total registrada a la demarcació. Per darrere, el Baix Llobregat registra 7.620 persones menys (el 14,5% del total) i el Vallès Occidental més de 5.000 afiliats menys (un 9,7%). Igualment, el Maresme, Vallès Oriental i el Bages pateixen reduccions força elevades (per sobre de les 1.200 afiliacions, respectivament).

Quant a les dades desagregades per sexe, edat i nacionalitat ([quadres 4.2 i 4.3](#)), en el primer cas les variacions relatives han estat força similars entre homes i dones. Només hi ha cinc comarques on l'evolució hagi estat notablement diferent. D'una banda, l'Anoia ha registrat un augment de les dones afiliades del 2,2%, però del 0,3% dels homes. D'altra banda, quant als descensos, aquests han estat superiors en el cas dels homes al Berguedà (1 punt de diferència), al Vallès Occidental (quatre dècimes de diferència) i al Vallès Oriental (mig punt).

Pel que fa a l'evolució per trams d'edat, les variacions segueixen, en general, direccions oposades segons el tram. Totes

Quadre 4.2
Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padronal¹. Any 2020

	Total afiliats		Sexe			
	Nombre	Variació 20/19 (%)	Home		Dona	
			Nombre	Variació 20/19 (%)	Nombre	Variació 20/19 (%)
Alt Penedès	46.103	-0,6	25.231	-0,7	20.872	-0,4
Anoia	49.516	0,1	27.299	0,0	22.217	0,1
Bages	70.554	-1,7	37.887	-1,7	32.667	-1,8
Baix Llobregat	351.137	-2,1	184.635	-2,1	166.502	-2,1
Barcelonès	924.173	-3,6	471.442	-3,4	452.731	-3,7
Berguedà	15.242	-1,1	8.224	-1,6	7.018	-0,6
Garraf	60.223	-1,3	31.914	-1,3	28.309	-1,3
Maresme	182.890	-1,3	96.249	-1,4	86.641	-1,2
Moianès	6.181	1,2	3.407	0,3	2.774	2,2
Osona	71.013	-0,3	39.135	-0,4	31.878	-0,2
Vallès Occidental	391.489	-1,3	205.290	-1,5	186.199	-1,1
Vallès Oriental	176.802	-0,7	94.901	-0,9	81.901	-0,4
Demarcació de Barcelona	2.345.323	-2,2	1.225.614	-2,2	1.119.709	-2,2
Catalunya	3.214.634	-1,9	1.708.297	-1,9	1.506.337	-2,0

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.3

Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padronal¹. Any 2020

	Edat								Nacionalitat			
	Menys de 30 anys		de 30 a 44 anys		de 45 a 54 anys		de 55 anys i més		Espanyola		Estrangera	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19
Alt Penedès	6.451	-1,2	16.733	-4,5	14.147	2,5	8.772	2,9	41.782	-0,4	4.321	-1,9
Anoia	7.360	-3,3	18.520	-3,2	14.955	3,6	8.681	4,5	45.825	-0,2	3.691	3,2
Bages	10.748	-5,5	26.226	-4,9	20.322	1,9	13.258	2,7	63.429	-1,6	7.125	-3,1
Baix Llobregat	49.954	-7,8	129.812	-5,6	109.658	1,7	61.713	4,3	317.921	-2,0	33.216	-3,7
Barcelonès	146.733	-10,1	362.047	-4,7	243.224	-0,9	172.169	1,6	731.936	-3,1	192.237	-5,1
Berguedà	2.363	-1,7	5.590	-3,0	3.990	-1,3	3.299	2,9	14.094	-1,2	1.148	-0,8
Garraf	7.727	-8,1	21.710	-4,0	19.028	1,5	11.758	4,7	52.492	-1,2	7.731	-1,6
Maresme	24.945	-6,1	66.321	-4,3	55.428	1,5	36.196	3,9	164.346	-1,1	18.544	-3,5
Moianès	958	-1,7	2.044	-3,2	1.861	4,7	1.318	5,7	5.641	1,0	540	2,7
Osona	11.882	-1,3	25.793	-2,8	19.458	1,1	13.880	3,3	60.811	-0,6	10.202	1,7
Vallès Occidental	59.477	-4,9	146.731	-4,4	116.212	1,8	69.069	4,0	353.305	-1,2	38.184	-1,6
Vallès Oriental	25.990	-4,8	64.487	-3,9	54.041	2,2	32.284	5,0	162.336	-0,6	14.466	-1,5
Demarcació de Barcelona	354.588	-7,4	886.014	-4,6	672.324	0,8	432.397	3,1	2.013.918	-1,9	331.405	-3,9
Catalunya	492.064	-7,1	1.212.886	-4,2	912.416	1,0	597.268	3,2	2.748.066	-1,7	466.568	-3,2

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

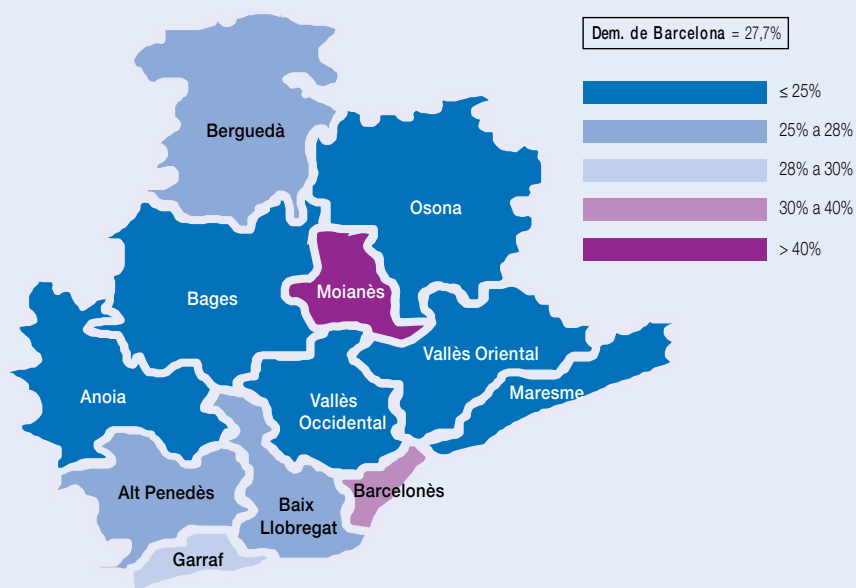
les comarques de la demarcació registren reduccions entre els afiliats menors de 30 anys i els que tenen de 30 a 44 anys. En canvia, registren increments entre els de 45 a 54 anys (només s'observen reduccions al Barcelonès i al Berguedà) i els majors de 55 anys. En el cas dels més joves, el Barcelonès registra la major reducció relativa (-10,1%), seguida del Garraf (-8,1%) i el Baix Llobregat (-7,8%). En el següent tram d'edat las variacions són menys disperses, però també força notables (fluctuen entre el -5,6% del Baix Llobregat i el -2,8% d'Osona). Entre els que tenen de 45 a 54 anys, el Moianès experimenta el major augment relatiu dels afiliats el 2020 (4,7%), seguida de la comarca de l'Anoia (3,6%). A la resta de casos, els augments són tots superiors a l'1%. I, finalment, per als de més edat els increments de l'afiliació han variat entre l'1,6% del Barcelonès i el 5,7% del Moianès.

En darrer lloc, si s'atén a la nacionalitat dels afiliats la reducció entre els de nacionalitat espanyola és quasi generalitzada a totes les comarques i amb intensitats que han oscil·lat del -0,2% de l'Anoia fins al -3,1% del Barcelonès, comarca que pateix una reducció força superior a la de la mitjana de la demarcació (-1,9%). Entre aquest col·lectiu de treballadors, l'afiliació només ha augmentat al Moianès (1,0%). Quant als que tenen nacionalitat estrangera, l'Anoia, el Moianès i Osona han experimentat un increment dels afiliats el darrer

any (3,2%, 2,7% i 1,7%, respectivament). Cal tenir present que en aquests casos el nombre total d'afiliats estrangers és força reduït en comparació amb altres comarques i per aquest motiu les variacions relatives sempre són més intenses. A la resta de territoris, l'impacte de la Covid-19 ha donat lloc a reduccions que han fluctuat entre el 0,8% del Berguedà i el -5,1% del Barcelonès –de nou, significativament per sobre de la mitjana (-3,9%).

Paral·lelament, l'atur registrat a finals d'anys ha augmentat a totes les comarques de forma generalitzada i sense precedents. L'increment relatiu més important s'ha donat al Moianès (41,7%), seguit del Barcelonès (33,3%), el Garraf (28,2%) i el Baix Llobregat (27,3%), aquestes tres darreres comarques molt afectades per les restriccions al turisme. La resta de territoris registren taxes d'increment d'aturats entre el 21,9% d'Osona i el 26,5% del Berguedà (mapa 4.3). Cal recordar novament que aquestes dades no inclouen les persones que estan en ERTO i que continuen donats d'alta com a afiliats que cotitzen malgrat no estiguin laboralment actius. En termes absoluts, les comarques amb més nombre d'aturats, per sobre les 350.000 persones, són el Barcelonès, el Vallès Occidental i el Baix Llobregat. Aquestes tres comarques concentren el 71% de les persones en atur de la demarcació de Barcelona.

Mapa 4.3
Atur registrat¹. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.4
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2020

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afillats segons residència		Atur registrat	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre ¹	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19
Alt Penedès	109.606	1,1	15.520	6,2	3.166	-7,6	46.103	-0,6	6.704	25,4
Anoia	123.024	1,9	15.062	11,5	3.024	-5,9	49.516	0,1	8.934	24,5
Bages	180.575	0,9	27.125	8,7	4.878	-7,8	70.554	-1,7	11.938	24,3
Baix Llobregat	834.653	1,1	128.562	7,4	20.530	-6,9	351.137	-2,1	49.522	27,3
Barcelonès	2.314.620	1,6	630.865	9,1	81.200	-8,4	924.173	-3,6	142.429	33,3
Berguedà	39.980	1,4	4.918	15,9	1.201	-8,4	15.242	-1,1	2.263	26,5
Garraf	152.801	1,3	29.375	5,7	3.923	-5,0	60.223	-1,3	10.807	28,2
Maresme	458.626	1,3	72.556	7,5	11.673	-7,4	182.890	-1,3	30.644	23,2
Moianès	13.919	2,3	1.716	11,7	394	-2,5	6.181	1,2	690	41,7
Osona	163.702	1,8	30.022	9,6	5.289	-6,8	71.013	-0,3	9.190	21,9
Vallès Occidental	937.508	1,3	143.264	8,2	24.693	-7,5	391.489	-1,3	60.858	22,9
Vallès Oriental	414.570	1,2	58.380	7,0	11.611	-6,2	176.802	-0,7	26.537	22,4
Demarcació de Barcelona	5.743.402	1,4	1.157.334	8,5	171.582	-7,6	2.345.323	-2,2	360.588	27,7
Catalunya	7.780.479	1,4	1.584.855	7,9	239.346	-7,3	3.214.634	-1,9	497.611	28,2

¹ Dades a 30 de setembre

² Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

LA PANDÈMIA ENS APORTARÀ CANVIS AL SECTOR TURÍSTIC PER A UN MÓN MILLOR

Marian Muro

Directora General de Turisme de Barcelona

El turisme ha experimentat una continuada expansió i diversificació durant les darreres dècades fins a convertir-se en un dels sectors econòmics més importants i de més creixement a nivell mundial. A Barcelona, l'arribada de turistes internacionals i nacionals ha anat creixent exponencialment durant les últimes dècades fins arribar a 17,4 milions visitants el 2019, un 83% dels quals eren internacionals i un 17% nacionals. En total, estem parlant d'una indústria que representa prop del 15% del PIB i que, per tant, s'ha de tractar com a tal. Una indústria que podríem qualificar com el 'petroli' de la nostra economia, sense descartar en cap cas el model d'una economia diversificada, basada convenientment en una combinació d'indústria, serveis i activitat vinculada a l'emprenedoria i la innovació.

Amb aquestes dades al davant, resulta evident pensar que el sector turístic és clau per a l'economia i que ara, amb una crisi sense precedents com la de la Covid-19, és necessari treballar per seguir gaudint dels rèdits que aquesta comporta i dels llocs de treball que genera. Però, tot plegat, amb uns altres paràmetres, sent plenament conscients de la oportunitat que la crisi sanitària ens ha ofert per internalitzar i gestionar totes les externalitats i efectes no desitjats, igual que en qualsevol altra indústria.

La Covid-19 ha provocat una crisi sense precedents al sector turístic i ens ha canviat. Les destinacions turístiques ja no seran com abans. El nombre de turistes i pernoctacions ha patit una caiguda històrica, del voltant del 75%. El nombre de passatgers a l'Aeroport de Barcelona, Port de Barcelona i de trens internacionals s'ha vist reduït per sobre del -75,0% amb una pèrdua passatgers en vols internacionals del -82,3% interanual, i del -65,7% en vols nacionals. També s'ha reduït l'activitat a les infraestructures de la Destinació Barcelona (ciutat i regió), que s'han situat als mateixos nivells que als anys 90. Molts establiments han hagut de tancar temporalment i molts d'ells ja no tornaran a obrir. Amb això, vull dir, que el turisme és una activitat sense la qual moltes de les infraestructures que avui podem gaudir no les tindríem. La Covid-19 ens ha recordat, en aquest sentit, la importància del turisme pel conjunt del teixit econòmic i la cadena de valor empresarial, el sector financer, de transport, la distribució, agroalimentari, etc.

Fins aquí, la fotografia del què ha passat i d'on som. Però de la mateixa manera que la Covid ens ha agafat amb el pas canviat, també cal veure el futur amb un cert optimisme i tenint en compte els factors clau per a la recuperació: 1) vacunació, 2) connectivitat, 3) flexibilitat en la modificació o cancel·lació del viatge, 4) percepció de seguretat i sentiment de no massificació i 5) acords bilaterals entre països per a la mobilitat entre fronteres.

De moment, en el curt termini, a dia d'avui, i per les dades que obtenim a través de la monitorització dels diferents indicadors, sabem que el 56% dels europeus té intenció de viatjar durant aquest estiu 2021, el primer amb la vacunació. Així ho han expressat especialment els mercats emissors de Polònia, Itàlia, Àustria, Alemanya i Països Baixos. El 49% desitja viatjar a un altre país europeu mentre que un 36% prefereix quedar-se dins de les fronteres del propi país.

Les destinacions preferides són, per aquest ordre: Espanya, Itàlia, França, Grècia i Alemanya. I encara que hi ha un augment notori de l'interès per fer vacances de sol i platja, les destinacions urbanes mantenen l'atracció pels viatgers europeus.

Les motivacions predominants dels viatges són principalment per oci (66%), seguit per visites a amics i familiars (19%) i per negoci (9%). El top 3 de mercats amb motivació d'oci són Polònia, Itàlia i Bèlgica, mentre que per negoci són Alemanya, Espanya i Països Baixos.

Un dels canvis més notoris que ha provocat la Covid-19 es troba en el **perfil i en la despesa** del visitant. A Barcelona, l'augment de la proporció de turistes domèstics respecte als internacionals és un fet, sobretot a les comarques, on els visitants nacionals han superat als estrangers. Es podria dir que hem recuperat el turista nacional que durant anys havia representat un 15%-16% del total de visitants rebuts. El turisme nacional és el dominant en totes les tipologies d'allotjament: 3 de cada 4 persones que pernocten en hotels són espanyols i gairebé ho són tots els que pernocten en turisme rural i càmpings. Pel que fa al turisme internacional, a Barcelona ciutat destaca l'arribada de visitants d'origen francès i italià, tot i que

amb dades acumulades de gener a març, la proporció d'aquests en relació als visitants domèstics és molt limitada (70,2% residents a Espanya, 11,2% a França i 2,7% a Itàlia).

També ha canviat el **tipus d'activitat** més realitzada on les passejades tranquil·les i de relax han augmentat un 81,7%, així com la degustació de gastronomia / restaurants (76,4%) o anar a la platja (62,6%).

De tot això, hem après lliçons que marcaran alguns canvis i tendències com, per exemple, el fet que hem de cuidar el mercat més pròxim. Així mateix, s'ha incorporat un nou risc addicional en la llista de riscos de la nostra activitat que és el de la seguretat sanitària.

El coronavirus ens ha recordat que no tot està previst i que no estàvem preparats. No tenim protocols d'actuació homogenis únics i compartits, fet que hem viscut com un handicap a l'hora de donar una resposta ràpida i eficaç davant la pandèmia. La comunicació és clau en tots els processos de crisi i s'ha posat de relleu la importància de comunicar i comunicar bé en aquests moments d'incertesa i de confinament on la cadena de relació social s'ha vist interrompuda.

El futur

A nivell mundial, segons la hipòtesi de la Organització Mundial de Turisme (OMT), es preveu un repunt del turisme durant la segona meitat del 2021. Però tot apunta a que es necessitaran entre dos anys i mig i quatre per tornar als nivells de 2019.

A Barcelona, volem pensar que les perspectives són més optimistes. Ara mateix, la capital catalana se situa en la 19a posició en destinacions turístiques a nivell mundial tenint en compte totes les cerques mundials per fer vacances, ja siguin per cerques de vols com per allotjament i independentment que siguin destinacions domèstiques o internacionals. Si només tenim en compte les cerques internacionals, Barcelona se situa a la 10a posició mundial, la 2a espanyola per darrera de Palma i la 5a europea per darrera de Londres, Lisboa, París i Palma.

Pel que fa a congressos i a la indústria MICE en general, les perspectives a mitjà i llarg termini són excel·lents amb molts congressos confirmats per al 2022 i 2023. Creiem que si tot va bé, la recuperació serà ràpida sent conscients que continents com Àsia i Llatinoamèrica poden trigar més en recuperar-se.

Abans i després de la pandèmia

La pandèmia és una crisi que aportarà importants canvis en el turisme i en el desenvolupament del sector turístic. Com a col·lectivitat, la primera lliçó que n'hem d'extreure és que no tot està previst i que hi ha coses, com la crisi sanitària, que hem viscut, que no estava dins dels nostres paràmetres. Ens hem de preparar davant eventualitats no programades com aquesta.

La crisi ens ha ajudat igualment a posar **les persones i el seu benestar** en el centre i això suposarà pensar amb noves accions i nous projectes on la salut i el benestar de les persones tindran un lloc destacat.

També el medi ambient agafarà una nova dimensió. La consciència de la **sostenibilitat** en un sentit molt ampli i no només ambiental és un repte que les destinacions hem d'afrontar amb total convicció i decisió i per aquesta banda vindrà tota una nova acció que desenvoluparem de manera immediata.

Igualment, hi haurà processos com la **digitalització**, que la pandèmia ha accelerat. La tecnologia i la digitalització són eines que ens ofereixen l'oportunitat de poder interactuar amb el visitant per saber exactament com es comporta i quins són els seus interessos i alhora discriminar positivament els visitants que millor encaixen d'acord amb els valors i els atributs de la nostra destinació. La digitalització ens permetrà incorporar canvis en la forma de promocionar i de repensar el màrqueting a partir de la selecció i supersegmentació de mercats i de públics.

Barcelona en el futur

Després d'aquesta crisi sanitària les destinacions turístiques ja no seran com abans. Fins i tot diria que poden ser millors, perquè resultaran més sostenibles, més segures i fins i tot més atractives. Barcelona és una destinació molt madura i amb un relat propi, i s'ha d'erigir com la gran capital de la Mediterrània, amb uns atributs propis que ens fan únics.

La seguretat en el seu sentit més ampli serà element imprescindible de confiança i aquelles destinacions que, a més de disposar d'uns protocols òptims de prevenció, disposin també d'una bona xarxa sanitària puntuaran en primer lloc. Barcelona està preparada i destaca en aquest sentit. El turista puntua la seguretat sanitària a Barcelona ciutat amb un 7,88 sobre 10.

També en el futur prevaldrà més allò local, propi i autèntic, i la demanda, a priori, fruit de l'efecte "tribu" accentuat per la pandèmia, preferirà donar suport a allò més proper, artesà i casolà.

Totes les destinacions haurem de trobar l'equilibri entre els beneficis que aporten els visitants i la vida del resident, rebaixant la densitat de certes àrees de la ciutat, diversificant i desconcentrant recursos turístics per fer de les destinacions llocs per viure i visitables. La tecnologia i la innovació seran elements determinants per a aquesta nova etapa, en la qual la digitalització ja no serà una opció sinó una obligació. Una digitalització intel·ligent de les destinacions contribuirà a una millora de l'experiència del visitant, accedir a dades en temps real, gestionar de forma activa els espais, seleccionar la demanda, garantir la seguretat sanitària, contribuir a una millora de la sostenibilitat. En definitiva, permetrà disposar d'informació exhaustiva que permeti la presa de decisions de forma ràpida i eficaç.

Des Turisme de Barcelona ja estem treballant en aquesta nova cultura del viatge apostant per 5 línies de treball: en primer lloc **revisió i selecció de continguts**. Què volem promocionar de Barcelona? sobre la base de quins atributs de ciutat volem que se'ns reconegui? quin ha de ser el nostre relat? També estem configurant una nova **estratègia de**

màrqueting en la qual el **client és el centre** i que, juntament a un *customer journey* adequat i a una innovadora creativitat, tanquem el cercle del servei que volem oferir per obtenir un determinat retorn.

Les accions de promoció de la nostra ciutat ens obliguen a preguntar-nos, a quins mercats ens interessa adreçar-nos? quines accions aporten a la ciutat més riquesa, entesa aquesta en el seu sentit ampli? a quins perfils i targets en funció dels atributs que volem projectar ens hem de dirigir?. L'objectiu de la sostenibilitat ens obliga a canviar la forma de fer, d'actuar i de mostrar-nos al món. En 10 anys, Barcelona ha de ser la ciutat més sostenible del món i, per això, ha de treballar en les diferents perspectives; mediambiental, social i econòmica. I la tecnologia ha de ser el mitjà, l'eina que ens ajudi a la consecució dels nostres objectius.

No perdem de vista conceptes com el canvi climàtic, transparència, tecnologia, innovació, cultura, creativitat, solidaritat, experiència, sostenibilitat, qualitat, igualtat, digitalització, genuí, local, autèntic, ODS. Tots aquests conceptes i molts més s'han integrat en l'argot del món dels viatges i el turisme i sincerament crec que no només es tracten de vocables sinó d'una nova forma de fer, d'uns nous valors que regiran el nostre futur i, si en fem un bon ús, tindrem sens dubte un món millor.

Girona i comarques

Anàlisi de la demarcació

La demarcació de Girona és la que compta amb menys superfície de totes les demarcacions catalanes (5.905 km²), tanmateix és la tercera en termes població, i la segona en nombre d'empreses i ocupats, amb pesos propers al 10% en tots tres casos.

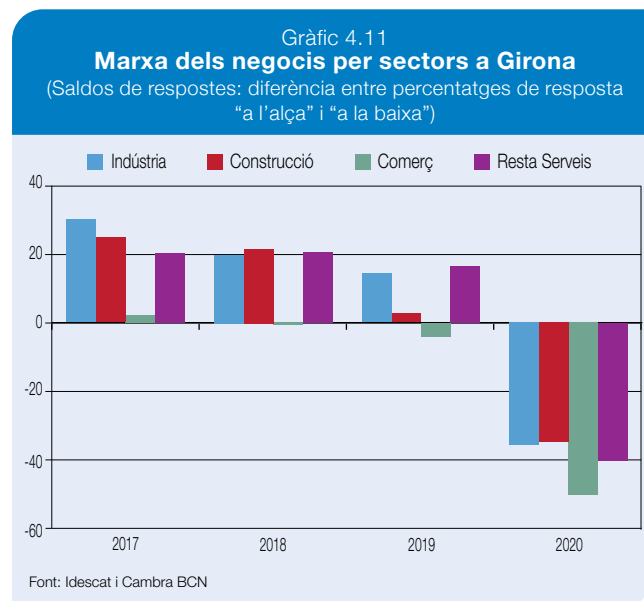
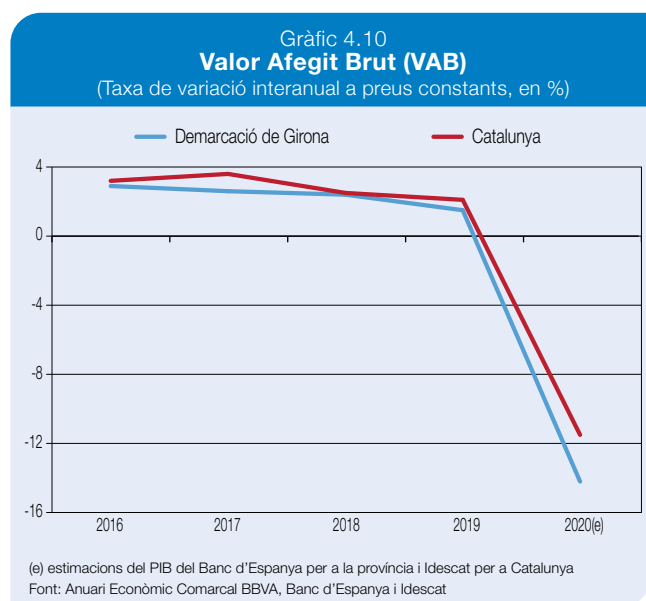
El 2020, la **població** ha augmentat un 1,4% fins a les 781.788 persones registrades en el cens a la província a 1 de gener, un increment idèntic al registrat pel conjunt de Catalunya. L'augment per trams d'edat s'ha donat entre els que tenen de 15 a 64 anys (1,6%) i els majors de 64 anys (2,2%), mentre que la població més jove s'ha reduït lleugerament en un 0,4%. L'envelliment gradual de la població s'ha traduït en un increment de l'índex d'envelliment –rati entre el tram de població més jove i la més gran– en 3 punts percentuals (p.p.) fins a 113%. Aquestes variacions dels grups d'edat han donat lloc a una lleugera disminució de la taxa de dependència (proporció de menors de 15 anys i majors de 65 anys sobre la població en edat de treballar) per segon any consecutiu, que s'ha situat en el 51,1%. Segons la nacionalitat dels residents, la població espanyola s'ha mantingut força estable amb un augment de només el 0,4%, mentre que l'estrangera ha augmentat un 5,3% fins a superar les 160.000 persones. El percentatge de població estrangera sobre el total continua augmentat i ja se situa en un 20,5% (el màxim es va assolir el 2010, amb un 21,5%). Girona és la demarcació amb la taxa de població estrangera més alta a Catalunya. Ara bé, aquest augment de la taxa d'estrangeria es deu a la immigració ex-

tracomunitària, atès que la taxa d'estrangeria de fora de la UE ha augmentat del 14,5% el 2019 al 15,3% el 2020.

La crisi de la Covid-19 sobre l'activitat econòmica ha estat molt important a la demarcació de Girona. De fet, les caigudes més pronunciades del PIB el 2020 s'han concentrat en els territoris ubicats a l'arc mediterrani i a les Canàries. Segons les estimacions de PIB publicades pel Banc d'Espanya¹ a partir de les dades d'afiliats per sectors i persones en ERTO, el **Producte interior brut** (PIB) de la província de Girona ha disminuït un 14,2% el 2020. L'economia gironina s'ha comportat pitjor que la mitjana del territori català (-11,5% segons estimacions d'Idescat) i presenta el major retrocés de les quatre demarcacions catalanes (gràfic 4.10). La causa que explica aquesta major caiguda de l'activitat és la importància del sector turístic en l'economia gironina, molt vinculada a la demanda estrangera, un sector que ha patit durament les conseqüències de les restriccions a la mobilitat per contenir la pandèmia. Pel contrari, la demarcació de Lleida és la que ha registrat un menor retrocés del PIB aquest any (-8%) per la menor dependència del turisme i el major pes del sector agroalimentari.

Pel que fa a la **marxa dels negocis**, segons l'Enquesta de clima empresarial, el 2020 ha estat un any de xifres molt negatives a tots els sectors, però molt especialment al comerç (gràfic 4.11). Cal dir que aquesta enquesta no cobreix el sector de l'hostaleria que és el més afectat per la crisi de la Covid-19. El saldo –resultat de la diferència entre els percentat-

¹ Banc d'Espanya. Artículo analítico. Boletín Económico 1/2021 "La evolución de la actividad en las provincias españolas a lo largo de 2020 y sus determinantes".

ges de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa– supera el -35% en el cas de la indústria i la construcció (que són els sectors que abans s'han començat a recuperar), i arriba al -41% a la resta de serveis i al -50% en el sector del comerç. Són valors inèdits en la sèrie històrica. La principal diferència quan es comparen aquests resultats amb els obtinguts a la resta de demarcacions catalanes s'observa en l'evolució del sector comercial, que registra un retrocés molt més intens a Girona degut a la major dependència d'aquest respecte del turisme estranger i del visitant de segona residència que tampoc ha pogut desplaçar-se per les restriccions de mobilitat. Per contra, l'evolució del sector de la construcció ha estat una mica menys negativa que al conjunt de Catalunya. De fet, si s'analitzen les dades d'habitatges iniciats, aquests han disminuït un 22,5% fins als 1.185 habitatges el 2020, però encara es considera una dada positiva quan es compara amb la sèrie històrica de la darrera dècada.

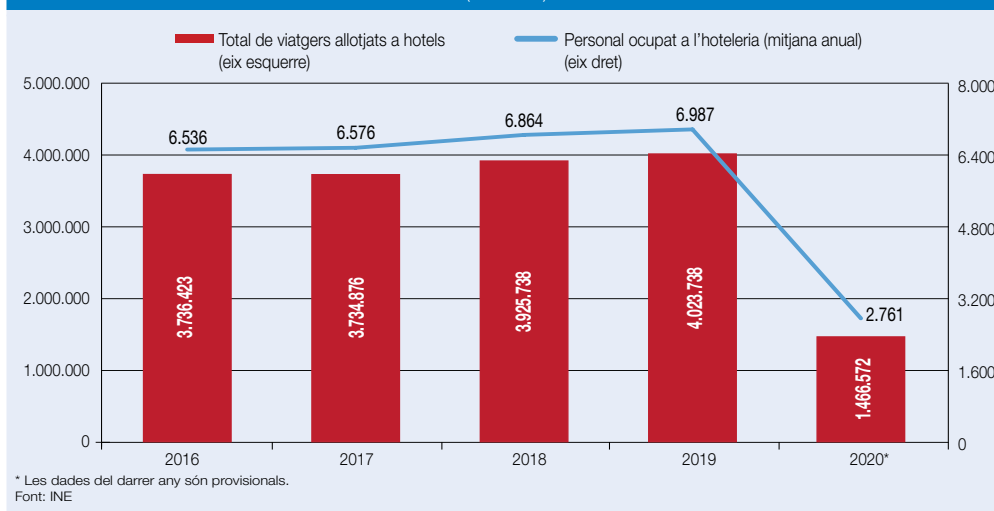
Un sector clau per entendre l'evolució de l'activitat econòmica a Girona aquest any, i que complementa els resultats sectorials de la marxa dels negocis, és precisament el **sector turístic**. Segons les dades de l'Enquesta d'ocupació hotelera 2020 que proporciona l'INE (gràfic 4.12), la demarcació de Girona ha registrat un descens del nombre de viatgers allotjats a hotels del 64%, passant dels poc més de 4 milions assolits el 2019 (màxim històric des de l'inici de la recuperació econòmica) a situar-se per sota d'1,5 milions. En termes de pernoctacions, s'ha passat de les 12,4 milions el 2019 a 3,4 milions el 2020. Segons la procedència dels viatgers, la caiguda ha estat força més intensa entre els estrangers (468.049 viatgers, un -80% respecte al 2019), que entre els nacionals (998.523, un -42%). De les xifres totals, els residents estran-

gers han suposat el 32% dels viatgers, quan anys anteriors el percentatge era al voltant del 57%. Respecte a l'estada mitjana, aquesta s'ha situat en 2,3 dies. Quant a l'oferta, el nombre d'establiments hotelers oberts ha disminuït dràsticament aquest any, passant de 594 el 2019 a només 341 el 2020, i el nombre de places s'ha reduït a la meitat (fins a les 25.828). En el grau d'ocupació per places, les diferències entre places totals i de cap de setmana són significatives, del 34,5% en el primer cas (55,8% el 2019) i 43,9% en el segon (65,1% el 2019). Finalment, pel que fa al personal contractat en el sector hotelier, aquest ha disminuït un 60,5%, de les pràcticament 7.000 persones ocupades de mitjana el 2019 a una mica més de 2.700 el 2020.

Si l'anàlisi es fa per **marques turístiques**, a la demarcació de Girona s'inclourien la marca Costa Brava², majoritàriament, i la de Pirineus (amb només tres comarques). La Costa Brava és la segona marca turística de Catalunya –per darrere de Barcelona– en volum de viatgers a establiments hotelers amb 1.269.900 persones el 2020 (un -65,4% respecte al 2019 i el 22% del total català). En pernoctacions, la Costa Brava també se situa segona i el descens ha estat fins i tot més intens que el del nombre de viatgers: del -74,8% fins a situar-se per sota de les 3 milions enfront de les 11,7 milions de 2019. En mitjana, l'ocupació a establiments ha estat del 37,9% (64,3% el 2019). En relació amb els resultats per a la marca Pirineus, aquesta marca turística concentra un volum de viatgers i pernoctacions sobre el total a

² La marca turística Costa Brava inclou totes les comarques gironines amb excepció de la Garrotxa, el Ripollès i la Cerdanya, que s'enquadren a la marca turística Pirineus

Gràfic 4.12
Viatgers i personal ocupat a hotels a la demarcació de Girona
(Nombre)

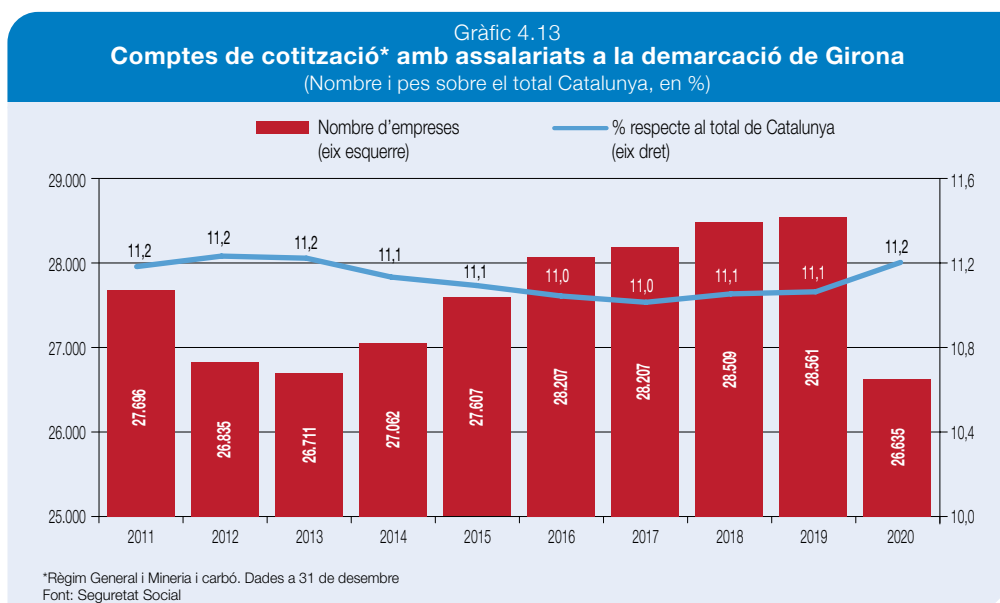

Catalunya força inferior en comparació amb l'anterior, del 8% i 7%, respectivament. El 2020, el nombre de viatgers allotjats en hotels ha caigut un 42,4% fins a les 443.000 persones (enfrent de les 769.000 de 2019), tot i ser la menor caiguda relativa de totes les marques turístiques juntament amb la de la Val d'Aran. Això s'explica perquè els mesos de gener i febrer són temporada alta d'esquí i l'activitat turística es va poder realitzar amb força normalitat abans que esclatés la pandèmia de la Covid-19 a mitjans de març. El grau d'ocupació s'ha mantingut en nivells baixos, el 32%, com l'any anterior, degut a que aquesta marca turística mostra una elevada estacionalitat i és altament depenent també de les condicions meteorològiques per practicar esports d'hivern. En aquest sentit, l'Agència Catalana de Turisme ha renovat el *Programa Pirineus* per al 2020 amb l'objectiu de consolidar el turisme de les 10 comarques del Pirineu català i el territori de la Val d'Aran en els mercats emissors de proximitat mitjançant una promoció específica per desestacionalitzar la demanda.

En paral·lel a aquest clima econòmic desfavorable a la majoria de sectors, el teixit empresarial ha rebut fortament l'impacte de la crisi de la Covid-19. Segons les dades de **comptes de cotització** que proporciona la Seguretat Social, aquests s'han reduït un 6,7% al llarg de l'any fins a un total de 26.635 comptes (tots amb assalariats), caiguda que és lleugerament inferior a la de la mitjana catalana (-7,9%) (gràfic 4.13). La província de Girona concentra l'11% dels comptes de cotització de Catalunya. Per grans sectors econòmics, l'evolució el 2020 mostra reduccions generalitzades, però de magnituds diferents segons l'activitat. En termes relatius, la indústria ha registrat el major descens amb

una caiguda interanual del 9,5% el 2020 amb 255 empreses menys fins a un total de 2.443. Aquest sector concentrava el 9,4% de les empreses gironines el 2019, tanmateix ha suposat el 13,2% de la caiguda global el darrer any. En segon lloc, la reducció als serveis –sector amb el 76% de les empreses– ha estat del 7% (-1.533 empreses) i ha suposat quasi el 80% de la pèrdua total d'empreses a la demarcació. Una reducció del teixit empresarial vinculada a la caiguda de l'activitat per les restriccions imposades en el sector de l'hostaleria, comerç, activitats recreatives i esportives, principalment. En tercer lloc, el nombre de comptes agrícoles, amb un pes molt reduït al territori, cau un 6,1%, i en darrer lloc, la construcció registra el menor impacte: -3,2% fins als poc més de 3.500 comptes i una contribució a la reducció força per sota del seu pes sobre el total de l'economia gironina (6% en front del 13%). També cal destacar que durant el 2020 el nombre d'empreses en concurs de creditors no ha augmentat per la moratòria impulsada des del Govern fins a finals del 2021, però es preveu que ho faci a partir del 2022 quan es vagin retirant les mesures de suport (ICO, ERTO i ajuts directes).

Altres indicadors de demanda interna que ajuden a completar l'anàlisi a nivell provincial són les **matriculacions de vehicles** i la **compravenda d'immobles**. En el primer cas, l'evolució ha estat negativa el 2020 amb un descens de les matriculacions del 23,7%: 5.784 matriculacions menys fins a les 18.586, la xifra més baixa des de 2014. Aquesta reducció respon a diferents motius. Per una banda, a la crisi pandèmica, que ha reduït el nivell de consum de bens duradors tot i el programa d'ajudes a la compra de vehicles aprovat el 2020; i, per altra banda, al canvi de model del sector automobilístic que s'està produint a nivell mundial com a resultat

de la transició del cap al vehicle elèctric i de baixes emissions. Cal assenyalar que, en comparació amb la mitjana catalana (-30,1%), el descens ha estat menys important a Girona. En el segon cas, les compravendes immobiliàries és un indicador de demanda, que també ha caigut significativament degut a la crisi de la Covid-19, si bé no tant com a altres territoris. El nombre de compravendes del sector immobiliari s'han reduït un 21,8% fins a les 32.315 transaccions. Tot i que el descens continua sent una dada anual comparable a la registrada en el període de 2013 a 2016. El 13,6% del total de transaccions al Principat es van registrar a la demarcació de Girona, segona en pes per darrere de Barcelona.

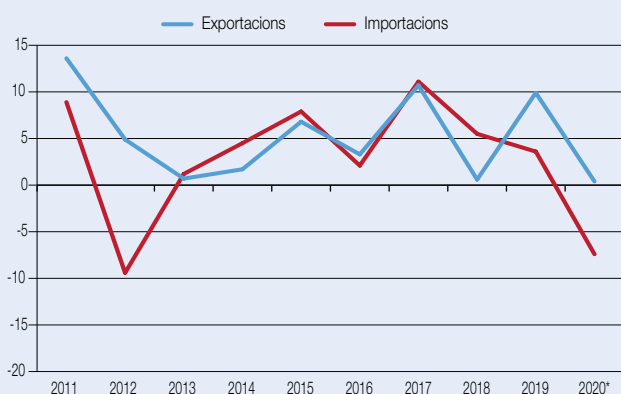
En relació amb les xifres de **comerç exterior**, Girona i Lleida són les úniques demarcacions provincials que han registrat un increment de les exportacions en el conjunt de l'any 2020. Concretament, en el cas de Girona l'augment fou de només el 0,4% i en el cas de Lleida de l'1,4%. En ambdós casos, lluny de la caiguda registrada pel conjunt de Catalunya que ha estat del -10,3%. D'aquesta manera, Girona assoleix els 5.804 milions d'euros d'exportació, xifra que suposa un nou rècord en la sèrie històrica. Quant a les importacions, la caiguda relativa ha estat molt pronunciada en línia amb la caiguda de la demanda interna, del -7,4% fins als 2.634 milions d'euros aquest darrer any –si bé lluny també de la caiguda registrada pel conjunt de Catalunya (-18,1%) (gràfic 4.14). Això fa que Girona mantingui, juntament amb Lleida, un saldo comercial positiu de 3.170 milions d'euros (el més elevat de la sèrie històrica disponible).

Si es desagreguen les dades d'**exportacions** per destí, les bones dades relatives registrades el 2020 s'expliquen per un

increment molt significatiu de les vendes extracomunitàries: un 18,3% fins a arribar a superar els 2.000 milions d'euros (322 milions més que el 2019), fet que ha permès compensar el descens de les vendes destinades al mercat comunitari (-7,5%). D'aquesta manera s'ha aconseguit que el mercat extracomunitari representi ja el 36% del total exportat per la província, el percentatge més elevat de la sèrie històrica. L'evolució positiva registrada el 2020 també ha permès a la demarcació guanyar pes sobre el total català en termes d'exportacions fora de la UE: del 6,8% el 2019 al 8,8% el 2020. Si se centra l'atenció en els deu principals sectors exportadors, hi ha només tres que registren variacions positives, però un d'aquests és el sector càrnic que és la principal activitat exportadora a la demarcació amb un pes del 36% sobre les exportacions totals. Concretament, les exportacions de carn han registrat un increment anual relatiu del 8,5% i en termes absoluts de més de 166 milions d'euros, fins a més de 2.103 milions. Els altres dos sectors que han augmentat les exportacions són el sucre, cafè i cacau (3,5%) i automòbils i motos (17,4%). Per contra, han disminuït les vendes a l'exterior del sector químic (-1,5%), el segon més important en volum d'exportació, i també de maquinària (-6,3%) i d'altres semimanufactures (-4,6%), entre d'altres (gràfic 4.15).

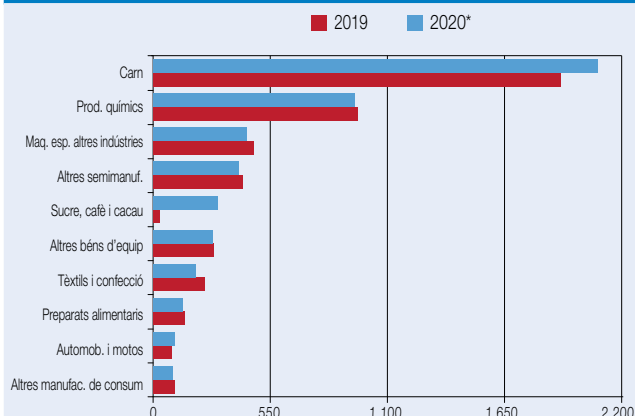
El nombre d'**empreses exportadores** també ha augmentat durant el 2020 en 79 empreses més fins a les 3.863. Tanmateix, la quantitat d'empreses exportadores regulars (aquelles que han exportat de manera continuada com a mínim quatre anys seguits) s'ha reduït en 26 fins a les 1.203 empreses gironines. Sobre el total d'empreses que han exportat el 2020, les regulars tenen un pes del 31%, lleugerament per sobre del 34% que es registra en mitjana a Catalunya. Segons el

Gràfic 4.14
Exportacions i importacions de béns a la demarcació de Girona (Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

* Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.
Font: Duanes

Gràfic 4.15
Principals sectors exportadors a la demarcació de Girona (Millions d'euros)

* Les dades del darrer any són provisionals
Font: Duanes

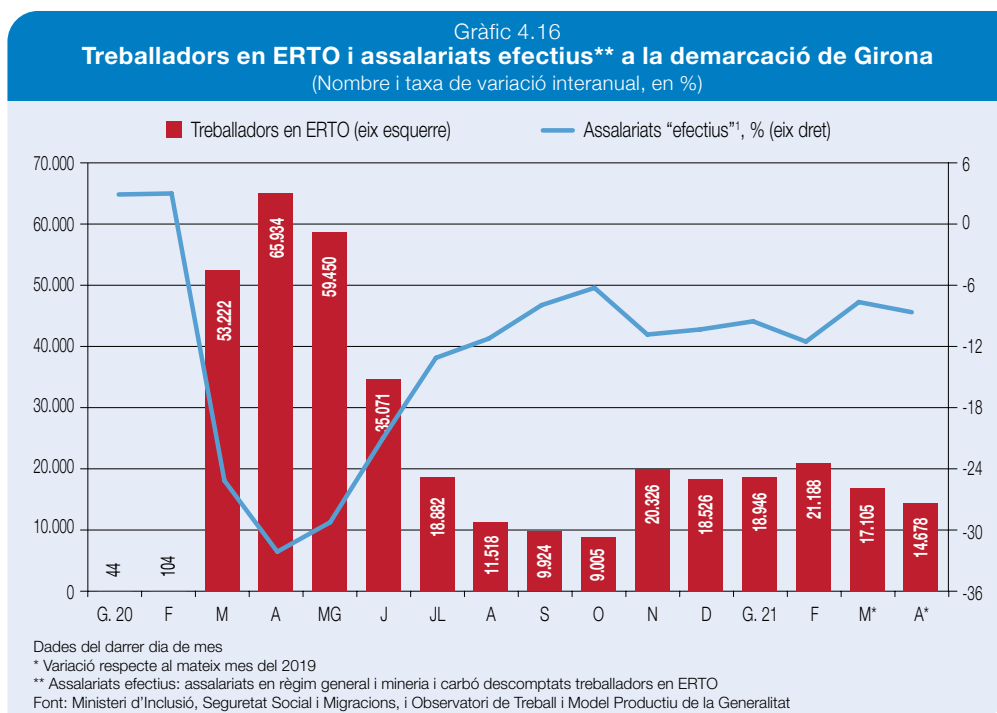
volum monetari exportat, el nombre d'empreses exportadores regulars augmenta entre les que exporten menys de 50.000 euros (1,5%, fins a les 402 empreses) i les que exporten de 500.000 euros a 5 milions (2,1%, amb 388 empreses). Per contra, les que exporten entre 50.000 i 500.000 euros i les que exporten més de 5 milions minven un 9,4% i 7%, respectivament. Les variacions registrades poden respondre a diversos fenòmens, des d'empreses que han disminuït en volum exportador (seria el cas de les de l'últim tram, per exemple), d'altres que han canviat de tram perquè han reduït/ampliat la quantitat monetària exportada, o empreses que ja no s'inclouen a la categoria d'exportadores regulars perquè han cessat l'activitat.

Respecte a les **importacions**, com s'ha avançat, el 2020 aquestes han disminuït però per sota de la mitjana catalana (-7,4% enfront al -18,1%), fet que podria estar reflectint un menor impacte de la crisi en el consum o en les exportacions gironines que també són demandants d'importacions. En funció de l'origen de les compres estrangeres, s'observa com en termes relatius les extracomunitàries han disminuït un 5,7% (fins als 598 milions) i les comunitàries un 7,9% (situant-se en 2.036 milions). Com es pot veure, les segones representen el 77% del total. Tot i ser majoritàries, de manera molt gradual les importacions comunitàries han reduït el seu pes relatiu des del màxim assolit el 2012 (84%). Si es limita l'anàlisi a les deu principals activitats importadores, aquest darrer any la majoria d'activitats han disminuït el seu volum monetari, excepte el sector químic (6,2%), el de

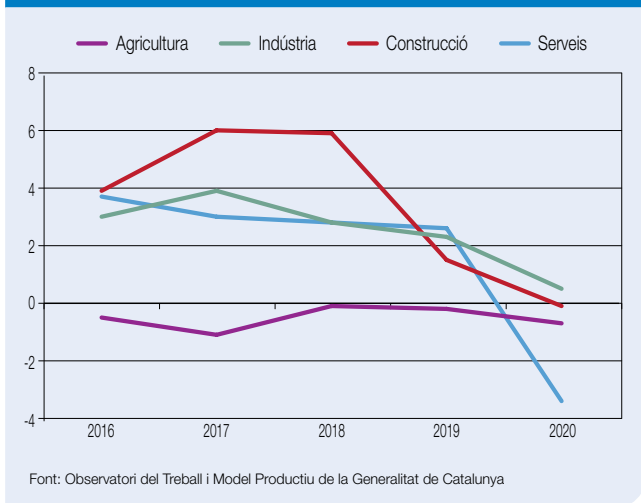
maquinària especialitzada (4,8%) i el de cereals (14,8%). El sector químic representa el 29% de les importacions, a força distància de la resta d'activitats on els pesos no superen el 8% –senyal de l'elevada diversificació de les importacions gironines. D'entre les restants set activitats que han registrat descensos, en valor absolut destaquen la disminució de les importacions de ferro i acer, matèries primeres animals i vegetals, carn, i tèxtils. Tanmateix, juntament amb el químic, els principals sectors importadors són les altres semimanufactures i la maquinària destinada a altres indústries.

El darrer bloc de l'anàlisi econòmica és el relatiu al mercat laboral. Les dades d'**afiliació a la Seguretat Social** mostren un descens del 2,5% de l'ocupació entre el 31 de desembre de 2019 i el de 2020 (300.306 afiliacions a finals de 2020). Tanmateix, cal aclarir que aquestes dades no contemplen les persones que estan en ERTO i que, malgrat no estar actives laboralment, sí que mantenen la condició d'afiliat a la Seguretat Social. Segons el tipus de règim d'afiliació s'observa una evolució oposada. D'una banda, els assalariats (règim general) han disminuït un 3,1% fins a les 240.283 persones afiliades i, d'altra banda, el nombre d'autònoms (règim especial) s'ha mantingut estable entorn a les 60.000 persones.

Si es tenen en compte els treballadors en ERTO per tal d'incorporar els efectes de la Covid-19 sobre el mercat de treball, el **gràfic 4.16** mostra l'evolució dels treballadors en

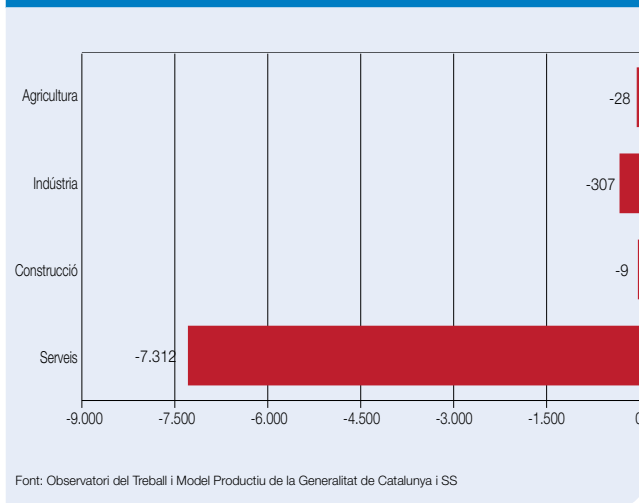
Gràfic 4.17
Afiliacions per sectors a la demarcació de Girona
 (Taxa de variació interanual, en %)

ERTO i de l'afiliació efectiva, és a dir, afiliacions al règim general i de la mineria del carbó menys treballadors en ERTO des del gener del 2020 a la demarcació de Girona. A l'abril del 2020 es van registrar quasi 66.000 persones en ERTO, el 9,7% del total de Catalunya (lleugerament per sobre del seu pes en afiliacions totals). Això va suposar una caiguda del 32,1% de l'afiliació efectiva el mateix mes. Al llarg dels mesos posteriors al confinament, el volum d'ERTOs es va reduir gradualment fins a assolir el nivell mínim a l'octubre amb poc més de 9.000 persones. Igualment, les caigudes de l'afiliació efectiva es van moderar gradualment fins a l'arribada de la segona onada de la Covid-19. De fet, no ha estat fins als mesos del març i abril del 2021 que es comença a observar un inici de recuperació del mercat de treball gràcies a la vacunació, la reducció de restriccions i la Setmana Santa.

Per branca d'activitat econòmica, tots els grans sectors econòmics mostren reduccions de les afiliacions segons règim general i règim especial d'autònoms el 2020 (gràfics 4.17 i 4.18), tot i que molt moderades a l'agricultura, indústria i construcció, i força més intensa en el cas dels serveis. En aquest darrer sector, les afiliacions han caigut un 3,3% amb 7.312 llocs de treball menys fins als poc més de 214.600 (el 71,5% del total de la demarcació). Aquesta reducció ha estat més significativa que la del conjunt de Catalunya (-2,3%) precisament per aquesta major dependència de les activitats del sector serveis de la demanda del sector turístic. Aquest impacte es veu clarament per subsectors, amb una pèrdua de més de 5.400 afiliacions a l'hostaleria (serveis de menjar i begudes i allotjament, conjuntament), un 69% de la reducció total neta. Per darrere, el comerç minorista perd unes 780 afiliacions i les activitats esportives i d'entreteniment registra

Gràfic 4.18
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la demarcació de Girona. Any 2020 (Nombre)

730 menys (un 10% dels llocs de treball perduts nets, respectivament). Tot i aquest impacte tant negatiu, un de cada tres subsectors ha mantingut l'afiliació estable o l'ha augmentat el 2020 a Girona. Encapçalen la llista l'administració pública (+857), les activitats sanitàries (+741) o l'assistència a establiments residencials (+201), activitats clau durant la crisi pandèmica.

A la **indústria**, sector que concentra el 17,9% de l'afiliació a Girona, l'impacte de la Covid-19 ha estat força inferior en relació amb el conjunt de Catalunya. Mentre que la demarcació registra una reducció del 0,6% (307 afiliacions menys fins a les poc més de 53.700), la reducció de la mitjana catalana ha estat de l'1,9%. D'un total de 34 subsectors, 18 s'han mantingut estables o han vist augmentada l'afiliació, mentre que a 16 ha disminuït. En aquest darrer grup, la fabricació de béns metàl·lics, la indústria tèxtil i la de la fusta perden més de 130 afiliacions cadascuna. A l'altre extrem, la indústria de l'alimentació i dels productes farmacèutics augmenten els llocs de treball en 322 i 164 afiliacions, respectivament, del 2019 al 2020.

En darrer lloc, el nombre d'afiliacions s'ha mantingut estable a la **construcció** passant de 27.325 a 27.319 del 2019 al 2020, tendència força similar a la del conjunt de Catalunya (+0,3%). Un 9,1% dels llocs de treball a la demarcació es concentren en aquesta activitat. Tanmateix, per subsectors sí que s'identifica una tendència oposada amb una disminució de les persones afiliades a la construcció d'edificis i un increment a l'enginyeria civil i a activitats especialitzades. Quant a l'evolució a l'**agricultura** (amb un pes força reduït sobre el total), la caiguda de l'afiliació s'ha moderat fins al

0,6% amb poc més de 4.600 afiliacions. No obstant això, aquesta xifra no inclou els treballadors sota el règim agrari (un 44% del total amb més de 2.800 persones), on els llocs de treball han crescut un 0,4%.

En línia amb les dades d'afiliacions, les xifres d'**ocupació** que proporciona l'Enquesta de població activa de l'INE també mostren un resultat molt negatiu pel que fa a l'evolució del mercat de treball a la demarcació de Girona el 2020. Amb un decreixement interanual del 4% (superior a la caiguda del 3% registrada per la mitjana catalana), la xifra d'ocupats s'ha reduït fins a les 338.450 persones, el 10,1% del total de Catalunya. Aquest descens trenca l'evolució positiva que s'ha anat registrant durant tot el període de recuperació que s'inicià el 2013.

En paral·lel a aquestes xifres d'afiliacions i ocupació, el flux de **contractes de treball** signats el 2020 ha disminuït un 27,3%, una evolució que no ha diferit gaire entre els contractes temporals i els indefinits. Els contractes de tipus temporal són els majoritaris (84% del total) per l'elevada rotació que existeix en el mercat laboral, i sobretot en determinats sectors amb molta estacionalitat com el turisme. Cal tenir present que aquestes són dades que reflecteixen el flux de nova contractació i que en termes d'estoc, els pesos de cada modalitat s'inverteixen predominantment clarament els treballadors indefinits. En comparació amb Catalunya, amb un descens del 33,1%, la caiguda de la contractació a Girona ha estat una mica més moderada.

L'evolució del nombre d'**aturats registrats** a les oficines del SOC ha experimentat una tendència fortament alcista el 2020 a causa de la crisi causada per la pandèmia. Així, el nombre de persones en situació d'atur ha augmentat un 32% fins a fregar les 50.000 –el 10% del total de Catalunya. Aquesta dada desfa la reducció de l'atur que s'havia aconseguit els darrers cinc anys, i es torna a una dada d'atur equivalent a la de l'any 2015. En la mateixa línia, la **taxa d'atur**, a partir de l'EPA, ascendeix del 10,3% el 2019 al 12,6% el 2020. Tanmateix, cal recordar que les dades d'atur no recullen els treballadors que estan en ERTO, de manera que l'efecte de la pandèmia sobre el mercat laboral no es coneixerà definitivament fins que no es retirin aquestes mesures excepcionals i es produeixi el retorn o no a l'activitat dels treballadors que actualment estan en ERTO.

En darrer lloc, Girona registra una caiguda dels **preus del consum** del -0,8% el 2020, lleugerament superior a la de la mitjana catalana (-0,4%), després de tres anys amb variacions positives dels preus.

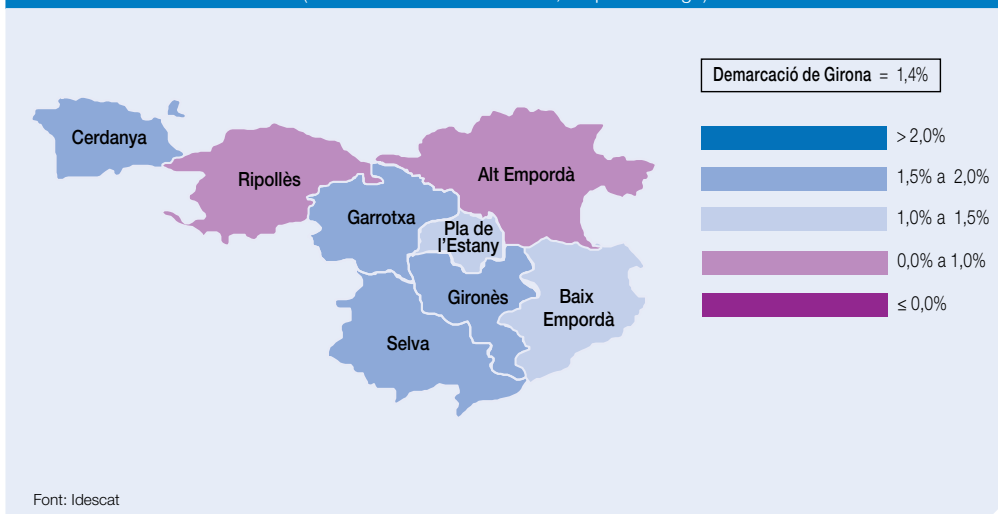
Anàlisi comarcal

La demarcació de Girona està formada per tots els municipis de les comarques de l'Alt i Baix Empordà, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany i el Ripollès. A més, inclou pràcticament tots els municipis de la Selva (amb l'excepció de Fogars de la Selva) i una part important dels municipis de la Cerdanya, incloent-hi Puigcerdà, la seva capital. També integra tres municipis de la comarca d'Osona (Espinelles, Vidrà i Viladrau). No obstant això, l'anàlisi comarcal s'ha efectuat considerant les comarques de l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Cerdanya, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany, el Ripollès i la Selva en la seva totalitat.

Pel que fa a l'evolució demogràfica, la **població** ha augmentat en major o menor mesura a totes les comarques el 2020 –des del 0,7% del Ripollès fins a l'1,8% de la Cerdanya, la Garrotxa i la Selva. En comparació amb el creixement demogràfic mitjà de la província (1,4%), la meitat de comarques han registrat creixements superiors i l'altra meitat augments inferiors. Si es limita l'anàlisi a aquelles que concentren més població, el Gironès –amb una quarta part de la població total– ha registrat un augment demogràfic de l'1,6%; seguida de la Selva (amb un 22% de la població i un creixement de l'1,8%); l'Alt Empordà (un 18% en població i un increment del 0,9%); i el Baix Empordà (17% dels residents de la província i 1,1% habitants més el 2020) ([mapa 4.4](#)). Si s'atén al lloc de naixement dels residents, la població nascuda a l'estranger ha augmentat a totes les comarques gironines. Els augments són, en general, força elevats i han oscil·lat entre el 3,6% de l'Alt Empordà i l'11,1% del Ripollès, sent l'increment al conjunt de la demarcació de vora el 6%. Cal dir que la comarca amb un percentatge més elevat de població nascuda a l'estranger és l'Alt Empordà (28% de la població total), seguida del Baix Empordà i el Gironès (24% les dues).

En relació amb l'evolució del teixit empresarial, l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya només disposa de dades del nombre de **comptes de cotització** fins al tercer trimestre de 2020. Així doncs, a data del 30 de setembre de 2020, totes les comarques de la demarcació han registrat descensos anuals del nombre d'empreses, tot i que amb intensitats diferents. En termes relatius, les reduccions han oscil·lat entre el -1,2% del Ripollès i el -11,3% de la Selva –igualment en termes absoluts, aquestes dues comarques delimiten el rang de caigudes. Entre les comarques que concentren major proporció d'empreses sobre el total de la província, el Gironès amb una de cada quatre empreses gironines ha perdut 370 empreses; l'Alt Empordà amb el 19,8% del total, 421 comptes; la Selva, amb una con-

Mapa 4.4
Població. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

centració similar a la comarca anterior, ha perdut 670 empreses; i el Baix Empordà, 405 comptes de cotització.

Quant al mercat laboral, a nivell comarcal, es disposa de dades d'**afiliacions** a la Seguretat Social segons residència padronal de l'afiliat. Cal tenir present que aquestes dades poden diferir de les que fan referència a les afiliacions segons seu de l'empresa si hi ha una elevada mobilitat laboral entre comarques. Segons mostra el [mapa 4.5](#), les afiliacions han disminuït a totes les comarques, excepte a la Garrotxa. Amb un descens mitjà provincial de l'1,6%, hi ha dues comarques

on s'observen caigudes superiors: la Selva (-2,7%) i l'Alt Empordà (-2,5%). A la resta, les variacions negatives han oscil·lat entre el -0,8% i el -1,4%. En la comarca del Gironès, la més important atès que concentra el 27% dels afiliats, la caiguda ha estat de l'1,4% fins a arribar a les 81.056 persones afiliades.

Les mateixes xifres analitzades per sexe ([quadre 4.6](#)) mostren que l'impacte sobre l'afiliació entre homes i dones ha estat força similar per al conjunt de la província amb una reducció del -1,8% en el cas dels homes i del -1,4% per a les

Quadre 4.6
Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padronal¹. Any 2020

	Total afiliats		Sexe			
			Home		Dona	
	Nombre	Variació 20/19 (%)	Nombre	Variació 20/19 (%)	Nombre	Variació 20/19 (%)
Alt Empordà	52.589	-2,5	28.961	-2,2	23.628	-2,8
Baix Empordà	50.473	-1,2	27.643	-1,3	22.830	-1,0
Cerdanya	8.224	-0,8	4.425	-0,1	3.799	-1,6
Garrotxa	25.414	0,6	13.815	0,9	11.599	0,3
Gironès	81.056	-1,4	42.758	-1,2	38.298	-1,6
Pla de l'Estany	14.399	-0,5	7.722	-0,6	6.677	-0,4
Ripollès	10.464	-1,4	5.644	-1,5	4.820	-1,4
Selva	63.307	-2,7	35.335	-2,3	27.972	-3,1
Demarcació de Girona	305.926	-1,6	166.303	-1,4	139.623	-1,8
Catalunya	3.214.634	-1,9	1.708.297	-1,9	1.506.337	-2,0

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Mapa 4.5
Afiliacions a la Seguretat Social¹. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

dones. Segons la comarca, les variacions també són similars per exemple al Baix Empordà amb tres dècimes de diferència, el Pla de l'Estany i el Ripollès (un dècima de distància a cada cas). Mentre que a altres territoris les reduccions són més diferenciades, per exemple a la Cerdanya l'afiliació entre les dones només es redueix un 0,1%, però entre els homes un 1,6%, i a la Selva la diferència és de vuit dècimes (-2,3% entre dones i -3,1% entre homes). En el cas de la Garrotxa, única comarca amb un augment dels afiliats, aquest ha estat superior entre les dones (0,9%) que respecte als homes (0,3%).

Quant a l'anàlisi de l'afiliació per trams d'edat i nacionalitat, el **quadre 4.7** recull com l'evolució ha estat negativa entre els més joves, en termes generals, i positiva per als de major edat. En canvi, segons la nacionalitat dels treballadors, la tendència ha estat negativa tant per als de nacionalitat espanyola com per als estrangers. En el primer cas, per edats, el 2020 els afiliats amb menys de 30 anys es redueixen a totes les comarques (-6% en mitjana), excepte al Pla de l'Estany (+0,4%). A totes, la reducció és superior a la de la mitjana menys a la Garrotxa (-1,4%) i al Gironès (-4,9%). Entre els treballadors que tenen de 30 a 44 anys, la reducció es pro-

Quadre 4.7
Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padronal¹. Any 2020

	Edat								Nacionalitat			
	Menys de 30 anys		de 30 a 44 anys		de 45 a 54 anys		de 55 anys i més		Espanyola		Estrangera	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19
Alt Empordà	7.545	-8,2	18.998	-5,2	14.882	0,1	11.164	3,3	41.833	-2,1	10.756	-4,0
Baix Empordà	6.953	-7,0	17.681	-4,3	14.791	1,4	11.048	5,1	43.159	-0,3	7.314	-5,7
Cerdanya	1.152	-13,6	2.864	-1,6	2.298	2,7	1.910	5,7	7.264	1,3	960	-14,1
Garrotxa	4.137	-1,4	9.054	-0,9	6.803	2,1	5.420	3,1	21.304	0,1	4.110	3,4
Gironès	12.971	-4,9	31.431	-3,7	22.083	1,4	14.571	3,3	66.710	-1,0	14.346	-3,2
Pla de l'Estany	2.232	0,4	5.302	-2,1	3.833	-0,9	3.032	2,3	12.425	-0,4	1.974	-1,3
Ripollès	1.500	-7,1	3.545	-2,9	2.955	1,4	2.464	1,1	9.578	-1,3	886	-2,5
Selva	9.350	-6,8	23.337	-4,5	18.420	-0,4	12.200	1,1	53.700	-2,3	9.607	-4,7
Demarcació de Girona	45.840	-6,0	112.212	-3,9	86.065	0,7	61.809	3,1	255.973	-1,2	49.953	-3,7
Catalunya	492.064	-7,1	1.212.886	-4,2	912.416	1,0	597.268	3,2	2.748.066	-1,7	466.568	-3,2

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Mapa 4.6
Atur registrat¹. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

dueix a totes les comarques, però en general amb caigudes menors que fluctuen entre el -0,9% de la Garrotxa i el -5,2% de l'Alt Empordà. En el cas d'afiliats de 45 a 54 anys, la tendència es reverteix a sis de les vuit comarques gironines i es registra un augment mitjà del 0,7% i que és superior a l'1% totes sis menys a l'Alt Empordà. En darrer lloc, ha augmentat l'afiliació de forma generalitzada a tots els territoris per als majors de 55 anys. En aquest cas, l'increment mitjà ha estat del 3,1% amb cinc comarques amb variacions iguals o superiors (fins al 5,7% a la Cerdanya).

En el segon cas, per nacionalitats, la caiguda de la afiliació mitjana a la demarcació de Girona ha estat superior entre els estrangers (-3,2%) que els de nacionalitat espanyola (-1,2%). Entre els estrangers, les reduccions han fluctuat entre el -14,1% de la Cerdanya i el -1,3% del Pla de l'Estany. L'Alt Empordà i el Gironès són les comarques amb més afiliació estrangera (25,5% i 17,7% sobre el total, respectivament). En aquests casos els afiliats s'han reduït un 4% i 3,2% a cadascuna. En l'altre extrem, l'afiliació estrangera al Ripollès és del 8,5% sobre el total de la comarca i el descens ha estat

Quadre 4.8
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2020

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afiliats segons residència		Atur registrat	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre ¹	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19
Alt Empordà	142.624	0,9	40.395	3,6	5.503	-7,1	52.589	-2,5	10.131	29,8
Baix Empordà	135.805	1,1	32.271	4,7	5.225	-7,2	50.473	-1,2	8.642	28,6
Cerdanya	18.525	1,8	3.826	9,0	1.017	-6,2	8.224	-0,8	766	77,3
Garrotxa	58.620	1,8	11.728	9,2	1.831	-6,8	25.414	0,6	2.757	31,1
Gironès	197.104	1,6	47.173	6,6	6.998	-5,0	81.056	-1,4	12.281	31,2
Pla de l'Estany	32.637	1,1	5.441	6,1	1.178	-5,7	14.399	-0,5	1.425	29,7
Ripollès	25.253	0,7	3.044	11,1	878	-2,1	10.464	-1,4	1.162	40,0
Selva	174.638	1,8	40.446	7,0	5.252	-11,3	63.307	-2,7	12.707	33,3
Demarcació de Girona	781.788	1,4	184.002	5,9	27.882	-7,2	305.926	-1,6	49.672	31,6
Catalunya	7.780.479	1,4	1.584.855	7,9	239.346	-7,3	3.214.634	-1,9	497.611	28,2

¹ Dades a 30 de setembre

² Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

dels més inferiors en termes relatius (-2,5%). Entre els de nacionalitat espanyola, el nombre d'afiliats només augmenta a la Cerdanya (+1,3%), es manté estable a la Garrotxa (0,1%) i disminueix entre el 0,3% del Baix Empordà i el -2,3% de la Selva. En mitjana, la reducció s'ha situat en un -1,2% a la demarcació.

Quant a l'**atur registrat**, el 2020 s'ha produït un augment generalitzat i sense precedents del nombre d'aturats a totes les comarques gironines (al voltant del 30% o superior) quan es comparen les dades de desembre de 2020 amb les d'un any enrere ([mapa 4.6](#)). L'increment més important de l'atur s'ha produït a la comarca de la Cerdanya (77%), molt afectada

pels confinaments comarcals. A continuació, les comarques amb majors augments de l'atur han estat el Ripollès (40%) i la Selva (33%). El Baix Empordà i l'Alt Empordà registren les taxes d'increment d'aturats més baixes (al volant del 29%), tot i ser variacions molt importants. S'ha de recordar novament que aquestes dades no inclouen les persones que estan en ERTO i que continuen donades d'alta com a treballadors cotitzants malgrat no estiguin laboralment actius. En termes absoluts, les comarques amb més nombre d'aturats són la Selva (amb 12.707 aturats, 3.174 més que a finals de 2019) i el Gironès (amb 12.281 aturats, gairebé 3.000 més). Aquestes dues comarques concentren el 50% de les persones en atur de la demarcació gironina.

CATALUNYA S'HA DE POSAR AL CAPDAVANT DE LA REVOLUCIÓ BLOCKCHAIN

Quirze Salomó

President executiu del Centre Blockchain de Catalunya

El CBCat, o Centre Blockchain de Catalunya, va néixer ara fa aproximadament un any, amb el clar objectiu de difondre la tecnologia blockchain, per tal d'impulsar-ne l'adopció per part del teixit empresarial de Catalunya, amb el clar convenciment que és essencial que les empreses catalanes liderin la revolució que aquesta nova tecnologia portarà en els pròxims anys. La nostra és i ha estat sempre una terra precursora, d'esperit capdavanter; només cal recordar que, malgrat que se'n parli menys, la revolució industrial es va iniciar al nostre país alhora que ho feia a Anglaterra.

Les Cambres de Comerç de Catalunya són, precisament, un agent que entén més que ningú la importància de liderar el canvi; ja al segle XIV, l'emblemàtic edifici de La Llotja de Mar era un centre financer punter de l'època, lloc de reunió dels mercaders de la ciutat, i on es produïa un elevat nombre d'intercanvis i contractacions. La Cambra de Comerç de Barcelona, és de fet la principal entitat impulsora del CBCat, juntament amb el Departament de Polítiques Digitals de la Generalitat, i una sèrie de persones clau de l'ecosistema català de la blockchain, que apostem fermament per l'adopció de la tecnologia.

És important que tots i totes entenguem que no ens podem permetre quedar fora de joc en aquesta nova revolució. Cal que cerquem de nou l'essència pionera inherent a la societat catalana, i que ens alcem com a motor de canvi i actor digital en l'esfera internacional. Tenim a les nostres mans l'oportunitat de construir les Cambres de Comerç del segle XXI, i no només això, sinó de liderar la revolució digital que està a punt d'arrencar, i que –és important que ho tinguem clar–, ho farà tant si nosaltres hi som al capdavant, com si no.

Per què és tan revolucionària la blockchain?

Si encara no heu començat a interessar-vos per la tecnologia blockchain (feu-ho ja, mai és massa tard, però tampoc massa d'hora), potser us demaneu per què hi ha tant rebombori entorn d'aquesta nova eina. Doncs us he de dir una cosa: poc se'n parla, tenint en compte tots els canvis que portarà!

Tot va començar l'any 2008, quan una persona anònima (o un grup de persones anònimes), amb el pseudònim de Satoshi Nakamoto van unir una sèrie de tecnologies prèviament existents, per tal de crear una moneda digital: el Bitcoin. La principal característica d'aquesta nova tecnologia és la descentralització; és a dir, ningú en té el poder absolut, sinó que el seu control es reparteix entre tots els actors participants. Això garanteix tres pilars fonamentals: la seguretat, la transparència i la privacitat entre els usuaris.

Tècnicament, la blockchain és una mena de llibre de registre digital que només pot ser actualitzat amb el consens de la majoria de participants del sistema. Una vegada que s'introdueix qualsevol informació, es crea una marca de temps, i un enllaç al bloc anterior, encadenant així diferents blocs, que representen les diferents accions o transaccions (d'aquí el nom de cadena de blocs, o blockchain). Les dades són verificables i no es poden manipular; això ens permet realitzar transaccions amb terceres persones o actors desconeguts, sense necessitat d'intermediaris, i de manera segura.

Malgrat que, efectivament, la tecnologia blockchain va néixer a conseqüència de la creació de la criptomoneda més reconeguda, i que encara avui molta gent pensa que aquesta és la seva única aplicació, és important recalcar que les cripto-divises tan sols són una de les infinites aplicacions que té la blockchain, com també ho són, per exemple, la identitat digital, el registre i verificació de dades, els contractes intel·ligents o les cadenes de subministraments.

La tokenització del tot

Un dels booms més recents de la tecnologia blockchain són els NFTs, o *tokens* no fungibles (Non-Fungible Tokens en anglès), que han revolucionat el món de l'art. Un NFT és un actiu digital criptogràfic, amb un codi d'identificació que el fa singular; i aquest és el quid de la qüestió: són "no-fungibles" perquè són únics i no es poden substituir. La diferència entre un NFT i un token fungible, com per exemple un Bitcoin, és que els tokens fungibles es poden intercanviar uns per altres perquè tenen el mateix valor: si jo tinc un Bitcoin, el puc can-

viar per qualsevol altre Bitcoin i tindrà el mateix valor (deixant de banda les oscil·lacions del mercat, és clar).

Aquesta tecnologia, com dèiem, s'ha aplicat recentment al món de l'art, i sobretot de l'art digital. Abans, qualsevol persona podia guardar una imatge d'una obra digital, i això provocava que aquestes, per ser replicables i indistingibles de l'original, no tinguessin el mateix valor que una obra d'art tangible. La blockchain, per contra, permet que el creador pugui registrar la seva obra a la cadena de blocs, i que la pugui vendre a través d'aquesta, deixant constància de qui és el posseïdor d'aquella obra, donant-li així un valor que abans cap obra digital podia tenir. Aquest fenomen ha revolucionat, el món de l'art en general, i de l'art digital en concret en els últims dos o tres mesos, i actualment s'està començant a estendre també pel món de la música, i fins i tot de l'audiovisual.

Però la cosa no es queda aquí; la tokenització de tota mena d'actius –no només peces d'art– és una realitat cada vegada més pròxima al nostre present. La tokenització no és més que el procés de digitalitzar el valor de qualsevol bé, sigui tangible o intangible. Així, un token és la representació d'alguna cosa, i per tant el propietari en té els drets de propietat, o els drets que s'estipulin al contracte intel·ligent vinculat al procés de tokenització. Aquesta tecnologia obre infinitat de possibilitats. Un sector que ja ha començat a tokenitzar els seus actius és l'immobiliari, que aprofita l'oportunitat de fragmentar un actiu en parts més petites, permetent la propietat de forma fraccionada.

La tokenització del tot –perquè tot es pot tokenitzar–, és un dels més clars exemples de com la blockchain pot revolucionar diferents indústries. Segurament, ara a tots ens costi imaginar una societat on la blockchain sigui tan present a les nostres vides, de la mateixa manera que als anys noranta no hauríem pogut concebre la revolució que va acabar representant l'Internet. Però de la mateixa manera com ara no ens imaginem el nostre dia a dia sense Internet, no em sembla gens arriscat pronosticar que aviat arribarà el dia en què no ens puguem imaginar la nostra vida sense tots els canvis que ens aportarà la tecnologia blockchain.

Projectes del Centre Blockchain de Catalunya (CBCat)

El CBCat té com a objectiu principal la promoció i difusió de la blockchain, per tal que aquesta sigui adoptada tant pel teixit empresarial català, com per al futur d'aquest, que es troba entre els nostres estudiants, situant així Catalunya en

una posició capdavantera a la revolució que suposarà -i suposa, ja actualment- aquesta tecnologia.

Per tal de complir amb aquest objectiu, el CBCat ha desenvolupat diversos projectes, com són el Blockchain4SDG, una sèrie de 17 reptes associats als ODS creats per les Nacions Unides on estudiants d'universitats catalanes proposen solucions, basades en blockchain, per tal de resoldre les problemàtiques exposades a través dels reptes. La participació en aquest projecte és una oportunitat per a les empreses d'entrar en contacte directe amb estudiants, i trobar, de forma conjunta, solucions als diferents problemes plantejats; paral·lelament, aquestes iniciatives es poden arribar a convertir en models de negoci reals. Actualment hem llançat la primera edició d'aquesta iniciativa, en col·laboració amb l'empresa HIPRA, juntament amb la Universitat de Girona, i la Universitat Politècnica de Catalunya. En el sector de la formació, també estem oferint uns seminaris d'introducció i profundització a la tecnologia blockchain, que han tingut molt d'èxit, tant entre estudiants com entre professionals de sectors molt diversos.

En un altre ordre, també som els organitzadors de l'esdeveniment de projecció internacional Democracy4All, que enguany se celebrarà per tercera vegada. Es tracta d'un punt de trobada de referència que vincula les temàtiques de governança i blockchain, un món on aquesta tecnologia té molt a aportar. Així mateix, aquest 2021 organitzarem per primera vegada el BxCat, un esdeveniment de caire absolutament local, on volem representar la blockchain "de catalans, i per a catalans", on volem reunir tots els actors clau de l'ecosistema, així com empreses, professionals i curiosos, per tal de crear sinergies i noves oportunitats. Amb això volem demostrar tot el talent i la innovació que hi ha a Catalunya, perquè a vegades anem a buscar molt lluny el que, sense saber-ho, podríem trobar a casa!

#ObrirGirona: Una reobertura econòmica segura i controlada és possible

A banda de la nostra voluntat didàctica i divulgativa, des del CBCat també tenim entre mans alguns projectes que esdevenen clars casos actuals d'aplicació de la tecnologia blockchain. Un d'ells, i el que segurament desperta més interès actualment, és Obrir Girona, una prova pilot de certificats de vacunació i tests digitals, vinculada a una arquitectura estructurada a través de les Cambres de Comerç i les Farmàcies de Catalunya, mitjançant la qual es vol reobrir l'economia de manera segura i controlada.

La situació actual, a més de ser la crisi sanitària més gran dels darrers cent anys, es pot convertir en una enorme crisi econòmica si no es prenen mesures per tal de retornar la seguretat i confiança dels ciutadans i les ciutadanes, i que aquests puguin recuperar certa normalitat com a consumidors. El nom Obrir Girona, vol reflectir aquest retorn a la normalitat: tornar a obrir els comerços, els restaurants, les activitats culturals i d'oci entre d'altres de la manera més segura possible.

El projecte Obrir Girona, iniciat el 23 d'abril, té com a finalitat desenvolupar una prova pilot dins de la ciutat de Girona per tal d'afinar un sistema de certificacions que permetin acreditar que una persona suposa una Molt Baixa Capacitat de Contagiar (MBCC). Amb aquesta acreditació es permet accedir a una sèrie d'esdeveniments socials organitzats especialment per a l'ocasió i que, donat l'estat de MBCC dels assistents, tenen unes mesures de seguretat sanitàries més relaxades respecte de l'aforament i l'horari que la resta d'esdeveniments on els assistents no han estat certificats.

Entre les activitats que es plantegen hi ha competicions esportives amb públic, comerç, restauració, espectacles culturals... en definitiva, les que eren habituals abans de la pandèmia i les que han de permetre reprendre l'activitat econòmica. Aquesta prova pilot ha de ser el més similar possible al que serà el futur desplegament per tot el territori. Girona és un ecosistema representatiu del nostre país i, per tant, fer la prova pilot en aquesta ciutat és un bon referent per a un futur desplegament a tot el territori.

Privacy by design

La clau d'aquest projecte rau en el fet que és possible dur a terme la iniciativa, tot mantenint la privacitat de les dades personals, de manera segura i immutable gràcies a la tecnològia blockchain, que permet que l'usuari sigui l'únic responsable de les seves dades i que aquestes no puguin ser alterades.

“El coneixement és poder” és una frase amb la qual segurament tothom està familiaritzat; tot i que aquesta és una cita popular, la idea ja ve d'antic; va ser matèria d'estudi per Aristòtil, cap al 300 aC., i ho va seguir sent per a grans pensadors com Francis Bacon, Thomas Hobbes o, més recentment, Michael Foucault. La qüestió és que actualment, amb el Big Data, aquesta frase té més sentit que mai, i no precisament de manera positiva. Avui dia, les dades s'han convertit en un actiu molt valuós per a una gran quantitat d'empreses, que les recopilen, les utilitzen i, fins i tot, les revenen.

Però gràcies a la *privacy by design*, o la privacitat des del disseny de la blockchain, per primera vegada els usuaris no han de demanar o exigir que les seves dades no siguin distribuïdes, i que es respecti la seva intimitat, sinó que aquesta privacitat ja és intrínseca, per defecte ve enclavada al codi, i no es pot modificar. Així doncs, tothom té la certesa que, gràcies a la blockchain, les seves dades no són distribuïdes, ni utilitzades, ni venudes; les seves dades, de fet, no abandonen els seus dispositius mòbils.

El CBCat: l'aposta de Catalunya per liderar la revolució

El CBCat: l'aposta de Catalunya per liderar la revolució

Finalment, voldria acabar dient que l'aposta que ha fet Catalunya per la creació del CBCat és una declaració d'intencions per liderar la revolució que suposarà la tecnologia blockchain. I és una aposta molt necessària, si volem seguir essent un país innovador i atractiu per a empresaris i inversors. Ara és el moment de no defallir, hem de seguir remant junts, i amb força, per poder no només pujar a l'onada, sinó ser dels primers a surfejar-la. Recuperem l'esperit pioner del nostre poble!

Lleida i comarques

Anàlisi de la demarcació

Lleida és la demarcació de Catalunya que compta amb més superfície total amb 12.168,4 km² que representen quasi el 40% del territori català. No obstant això, la densitat de població és la més baixa de les quatre províncies i se situa força per sota de la mitjana catalana el 2020 (36 hab./km² en front de 242 hab./km²). Així mateix, la concentració demogràfica, de nombre d'empreses o afiliacions suposa d'entre el 5-6% del total català en tots els casos.

El 2020, la **població** ha augmentat lleugerament, un 0,8%, fins a les 438.517 persones a la demarcació de Lleida (uns 3.500 empadronats més que l'any anterior). Aquest increment demogràfic es produeix per tercer any consecutiu i suposa un trencament amb la tendència descendent registrada de 2012 a 2017, període en que es van perdre més de 10.600 residents. Segons el tram d'edat, la població menor de 15 anys s'ha encongit un 0,2%, seguint la tendència decreixent dels darrers anys. Aquest grup suposa el 15% de la població total. Dels altres grups d'edat, la població compresa entre 15 i 64 anys s'han incrementat un 0,9% i els d'edat més avançada (+65 anys) un 1,2%; uns trams que representen el 66% i 19% sobre el total, respectivament. Aquestes variacions han fet que la taxa de dependència global (proporció de menors de 15 anys i majors de 65 anys sobre la població en edat de treballar) hagi disminuït unes poques dècimes fins al 52,3%, alhora que l'índex d'envelliment ha augmentat fins al 130%. Si l'evolució demogràfica global es desglossa per nacionalitat, les tendències són oposades

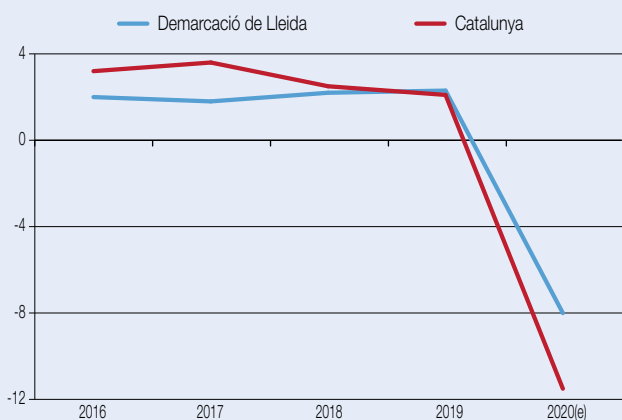
amb una reducció dels residents de nacionalitat espanyola del 0,2% i un augment dels estrangers del 5,5% fins als gairebé 80.000 (el 18,2% del total, el màxim des de 2014).

La pandèmia ha tingut un impacte negatiu sobre l'economia de la demarcació mai vista des de la guerra civil espanyola, si bé aquest impacte ha estat menor en comparació amb el que han sofert altres territoris de Catalunya i de l'Estat. El **Producte interior brut (PIB)** en termes reals ha caigut un 8% a la demarcació de Lleida l'any 2020, segons estimacions del Banc d'Espanya¹ a partir de les dades d'afiliats per sectors i persones en ERTO. L'economia lleidatana s'ha comportat millor que la mitjana del territori català (-11,5% segons estimacions d'Idescat) i presenta una de les caigudes més baixes del conjunt de l'Estat i la menor de les quatre demarcacions catalanes (gràfic 4.19). La causa que explica el menor impacte de la crisi de la Covid-19 sobre l'economia de Lleida és la baixa dependència econòmica del turisme estranger i el major pes del sector agroalimentari, un sector dels que millor ha resistit l'embat de la pandèmia.

Quan s'analitzen als resultats de l'Enquesta de clima empresarial el 2020, Lleida és la demarcació catalana que presenta les caigudes més moderades de la **marxa dels negocis** en tres dels quatre sectors econòmics analitzats: indústria, construcció i comerç. En tots ells, el saldo –resultat de la diferència entre els percentatges de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa– és similar i se situa al voltant del

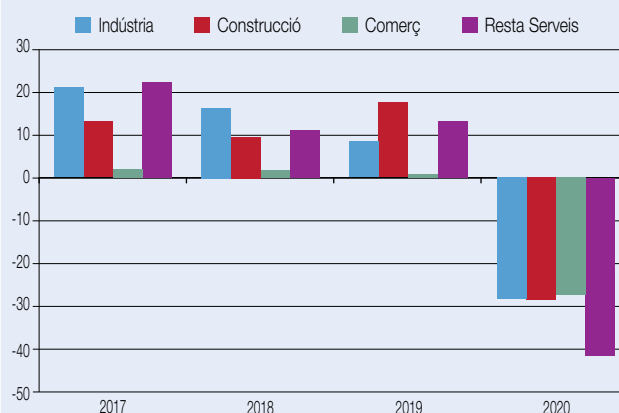
¹ Banc d'Espanya. Artículo analítico. Boletín Económico 1/2021 "La evolución de la actividad en las provincias españolas a lo largo de 2020 y sus determinantes".

Gràfic 4.19
Valor Afegit Brut (VAB)
(Taxa de variació interanual, a preus constants, en %)

(e) estimacions del PIB del Banc d'Espanya per a la província i Idescat per a Catalunya
Font: Anuari Econòmic Comarcal BBVA, Banc d'Espanya i Idescat

Gràfic 4.20
Marxa dels negocis per sectors a Lleida
(Saldos de respostes: diferència entre percentatges de resposta "a l'alça" i "a la baixa")

Font: Idescat i Cambra BCN

-28%, mentre que al conjunt de Catalunya la mitjana dels mateixos tres sectors és del -37%. Al quart sector, que correspon al de la resta de serveis, la caiguda a la província de Lleida és força més notable (-42%) i més similar a la registrada per les altres tres demarcacions catalanes. Aquesta evolució confirma el que mostren les dades d'afiliacions per sector, i és que les activitats dins el sector serveis que requereixen contacte social (oci, cultura, esport, turisme, hostaleria, etc.) han patit més les conseqüències de la pandèmia que la resta de sectors com la indústria i la construcció (gràfic 4.20).

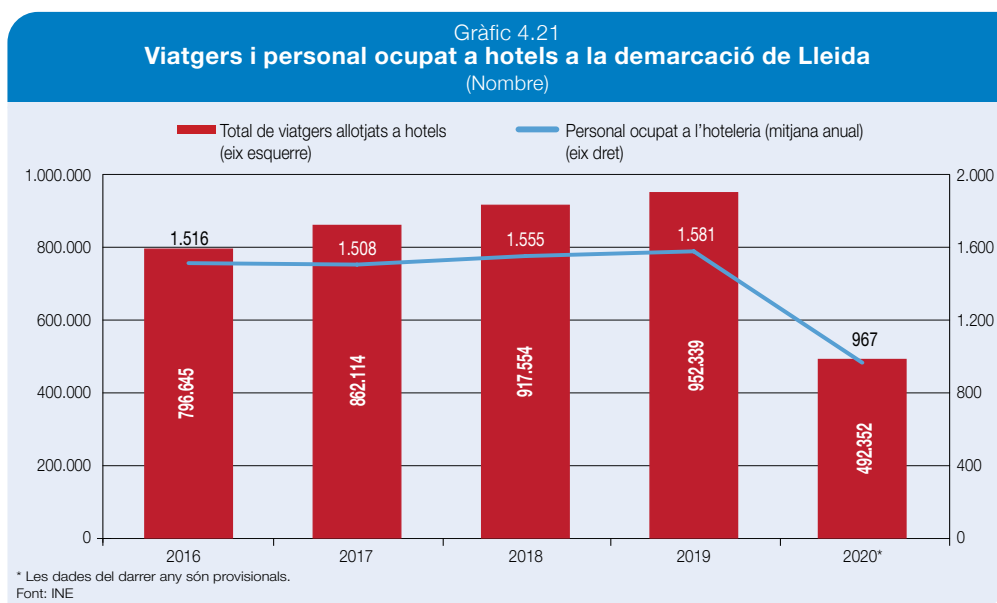
Sense xifres per a l'hostaleria a nivell provincial, les dades de demanda i oferta del sector turístic són una aproximació alternativa de quina ha estat la marxa de l'activitat. Amb dades provisionals de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE, el total de viatgers allotjats en hotels a Lleida ha registrat un descens del 58% respecte al 2019, passant dels 952.339 fins als 492.352 viatgers. Lleida és la província catalana que ha patit un descens més moderat, lluny de les caigudes de Barcelona (-77%), Tarragona (-71%) i Girona (-64%), tot i que també és el territori amb menor volum de viatgers i pernoctacions (al voltant del 8% del total de Catalunya) (gràfic 4.21). Segons l'origen, un 87% va ser turisme autòcton amb poc més de 429 mil viatgers residents a Espanya (un 42% menys que l'any anterior), i només el 13% restant va ser turisme estranger (63,3 mil persones, un 63% menys que el 2019); aquest últim percentatge és inferior al de la resta de províncies catalanes. Quant al total de pernoctacions hoteleres, s'han registrat poc més d'1,1 milions, mentre que l'any anterior es van assolir gairebé el 2 milions (un -42% anual). Pel que fa a la distribució de les estades segons nacionalitat, els pesos són pràcticament idèntics als de viatgers, a diferència del que succeeix a altres províncies, un com-

portament que indica que a Lleida, independentment de la procedència, ambdós tipus de viatgers allotjats a hotels fan estades de durades pràcticament idèntiques (2,3 dies en mitjana). Una possible explicació és el perfil de turistes que atrau la ciutat: autòctons que busquen sortides culturals, gastronòmiques, de cap de setmana, i estrangers allotjats a una altra província en la que efectuen una estada més llarga i fan visites curtes o d'altres que puguin estar de pas cap a una altra destinació.

Pel costat de l'oferta, hi ha hagut una disminució tant dels establiments hotelers oberts, com de les habitacions i de les places disponibles. Per exemple, el 2020 han obert de mitjana només 189 hotels a la demarcació de Lleida, enfront dels 283 oberts el 2019 (-33%). Aquest descens és força inferior al registrat per les altres tres províncies catalanes (que van del -43% al 53%). El grau d'ocupació per places també ha seguit una evolució baixista, però no tant com a altres territoris, des del 36,2% el 2019 al 32,4% el 2020, ja que tradicionalment Lleida presentava el grau d'ocupació menor i aquest any pràcticament s'han igualat les quatre demarcacions. Com a conseqüència de totes aquestes xifres, el personal ocupat a l'hosteleria ha disminuït un 38,8%, ocupant només al voltant de 960 persones en mitjana el 2020 enfront de les 1.580 de 2019.

L'evolució el sector presenta un balanç també força negatiu si s'analitza la informació per marques turístiques. La província de Lleida està formada per les marques Pirineus², Terres

² Aquesta marca inclou també les comarques del Ripollès i la Garrotxa, administrativament pertanyents a la província de Girona, així com també els municipis de la Cerdanya que pertanyen a la província de Girona. També inclou la comarca del Berguedà, administrativament pertanyent a la província de Barcelona.

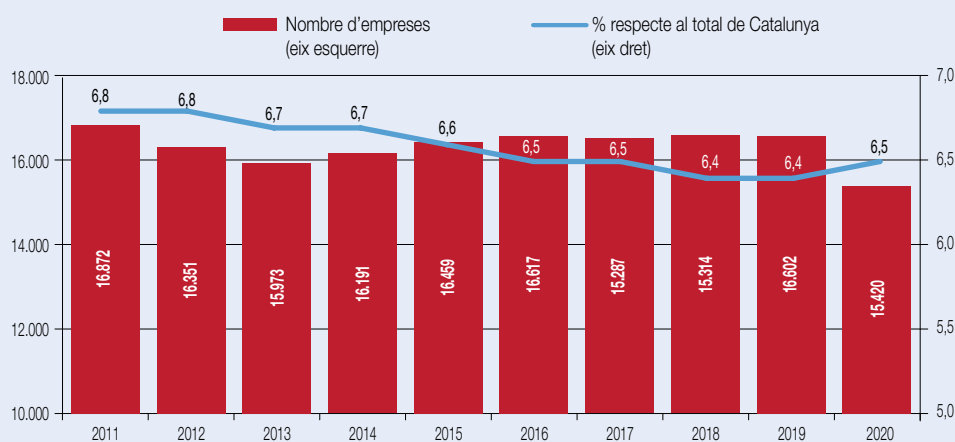
de Lleida i Val d'Aran. Segons les dades provisionals que proporciona Idescat, en termes relatius la marca Terres de Lleida ha experimentat el major decreixement de viatgers allotjats en hotels d'entre les tres: -68,5% fins a les poc més de 100 mil persones, mentre que l'any anterior havia superat de molt els 300 mil. Les marques de Pirineus i de la Val d'Aran han registrat, per contra, els descensos relatius més moderats en nombre de visitants de totes les marques, un -42% i -33%, fet que s'explica pels bons resultats de la temporada turística els mesos previs a l'esclat de la pandèmia (gener i febrer). En termes de pernoctacions, les conclusions són similars. Pel que fa a l'estada mitjana, i en línia amb el que s'ha comentat respecte al perfil del turista, aquestes fluctuen entre 1,3 dies a les Terres de Lleida i els quasi 3 dies a la Val d'Aran.

La tendència desfavorable de l'economia com a conseqüència de la Covid-19 s'ha reflectit també en l'evolució del teixit empresarial. Els **comptes de cotització**, amb dades a 31 de desembre de 2020, registren un descens significatiu respecte a les dades de finals de 2019. Concretament, el nombre de comptes de cotització –amb treballadors– ha passat de 16.602 a 15.420 (-7,1%, lleugerament superior a la reducció registrada pel conjunt de Catalunya) (gràfic 4.22). Per sectors econòmics, els majors descensos tant en termes relatius com absoluts s'han produït al sector serveis, molt afectat per les restriccions amb l'objectiu de limitar el contacte social, i a la indústria. En el primer cas, l'impacte ha suposat una caiguda del 8,4% del teixit empresarial (amb més de 1.000 empreses menys fins a les 11.217 a finals del 2020). En una demarcació on les empreses vinculades als serveis suposen el 74% del total, aquest sector ha suposat el 88%

de la pèrdua total d'empreses a Lleida. Per darrere, la indústria ha registrat una reducció del 7,4% i passa de poc més de 1.650 empreses a 1.535 el 2020. La contribució d'aquest sector a la reducció total ha estat igual al seu pes sobre l'economia (10% en ambdós casos). La construcció ha registrat la menor reducció relativa: 0,9% amb 15 comptes de cotització menys (1.637 en total al tancament de l'any). Amb un pes igual al de la indústria, aquesta activitat només ha suposat poc més d'un 1% de la reducció total d'empreses. En darrer lloc, l'agricultura, amb un pes sobre el total d'empreses força elevat respecte a la resta de demarcacions (6,3% el 2019), s'ha mantingut força estable amb una reducció de 10 comptes de cotització el darrer any fins a un total de 1.031 (-1% en termes relatius). D'altra banda, el 2020 s'ha reduït el nombre d'empreses concursades degut a la moratòria impulsada pel Govern de l'Estat des de l'inici de la pandèmia fins a finals del 2021, així doncs previsiblement els efectes de la Covid-19 sobre els concursos no es notaran fins al 2022 quan, a més, es retirin les mesures de suport a les empreses.

En relació amb altres indicadors disponibles a nivell provincial, les **compravendes immobiliàries** i les **matriculacions de vehicles** ajuden a prendre la temperatura a la demanda interna. En el primer cas, el descens relatiu ha estat molt significatiu: un -27,6% més en termes relatius que suposa quasi 9.400 transaccions menys que el 2019. Amb aquest descens s'assoleixen només 24.684 transaccions (10,4% del total de Catalunya). Per altra banda, les matriculacions de vehicles també han registrat una intensa contracció interanual (-17,8%) després de 15 anys força estables, malgrat que la reducció ha estat força menys intensa que al conjunt de

Gràfic 4.22
Comptes de cotització* amb assalariats a la demarcació de Lleida
 (Nombre i pes sobre el total de Catalunya, en %)

*Règim General i Mineria i carbó. Dades a 31 de desembre
 Font: Seguretat Social

Catalunya (-30%). Per tant, un senyal més de que les conseqüències econòmiques de la pandèmia han estat menors a la demarcació de Lleida que a la resta del territori català.

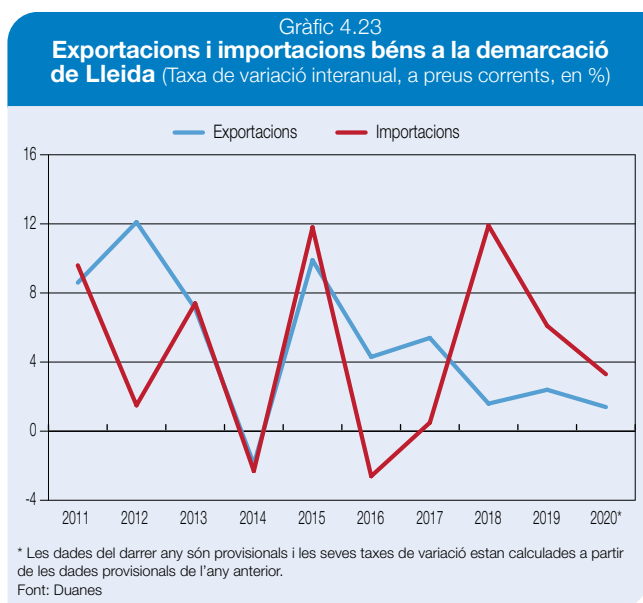
Pel que fa a les dades de comerç internacional, segons dades provisionals, les exportacions han augmentat un 1,4% fins als 2.152 milions d'euros, alhora que les importacions han crescut amb més intensitat, un 3,3% interanual arribant als 1.086 milions d'euros. Juntament amb Girona, Lleida presenta un saldo comercial positiu de 1.066 milions d'euros el 2020. Aquesta és l'única demarcació catalana on els fluxos comercials tant de vendes com de compres a l'estranger han experimentat un augment el 2020 i, a més, han assolit un nivell rècord aquest any.

Les **exportacions** lleidatanes han suposat el 3,2% del total de vendes a l'estranger efectuades a Catalunya, la demarcació amb un menor pes de les quatre catalanes. Segons el destí de les vendes, en termes relatius s'observa un augment del 3,8% als països de fora de la UE i un estancament en les dirigides als països comunitaris. Tanmateix, el mercat de la UE continua sent el principal, amb un pes del 61% del total. En el cas de les exportacions extracomunitàries, el 2020 s'ha exportat per valor de 837 milions d'euros –31 milions més que l'any anterior. Si es pren com a referència l'evolució de les cinc principals activitats exportadores, quatre registren increments interanuals i una pateix un lleuger descens. Per ordre d'importància en termes monetaris, les vendes a l'estranger de fruites i llegums han crescut un 3,4%, les de carn un 21%, les de greixos i olis han disminuït un 1,7%, les de pinsos animals han augmentat un 11,4% i les de productes químics un 8,8%. Aquests cinc grups representen el 68% de

les exportacions lleidatanes, el que demostra l'elevat grau d'especialització de l'economia lleidatana en el sector agroalimentari, que ha estat un dels pocs sectors que ha rebut un impacte positiu amb la crisi de la Covid-19 (gràfics 4.23 i 4.24).

Tot i l'augment de les exportacions, el **teixit empresarial exportador** s'ha reduït en 207 empreses el 2020 fins a les 2.776 empreses exportadores. Tanmateix, si considerem únicament les empreses exportadores regulars (aquelles que han exportat durant quatre anys consecutius) no s'ha produït una davallada sinó un estancament. El 2020 hi havia 941 empreses exportadores regulars (el 34% del total d'empreses que han exportat el darrer any). Segons el tram de volum monetari exportat, s'han registrat augmentos o disminucions del nombre d'empreses. Les que exporten menor volum (menys de 50.000 euros) han crescut un 30% i passen a ser 428 empreses (el 45% del total d'exportadores regulars). Per contra, les empreses que exporten de 500.000 a 5 milions s'han reduït un 9% fins a les 213 (el 23% de les regulars). Per tant, principalment s'observen empreses de no molta dimensió que han començat a exportar els darrers anys i empreses grans a les que els hi ha baixat el volum de facturació a l'exterior

Pel que fa a les compres a l'exterior, com s'ha avançat, aquest 2020 Lleida ha batut un rècord històric amb més de 1.052 milions d'euros en **importacions** de béns (són, però, només l'1,4% del total de Catalunya). Segons l'origen de les importacions, el 2020 l'augment només s'ha produït en les compres provinents de la UE (5,2%), mentre que les extracomunitàries han retrocedit un 3%. Les primeres representen el

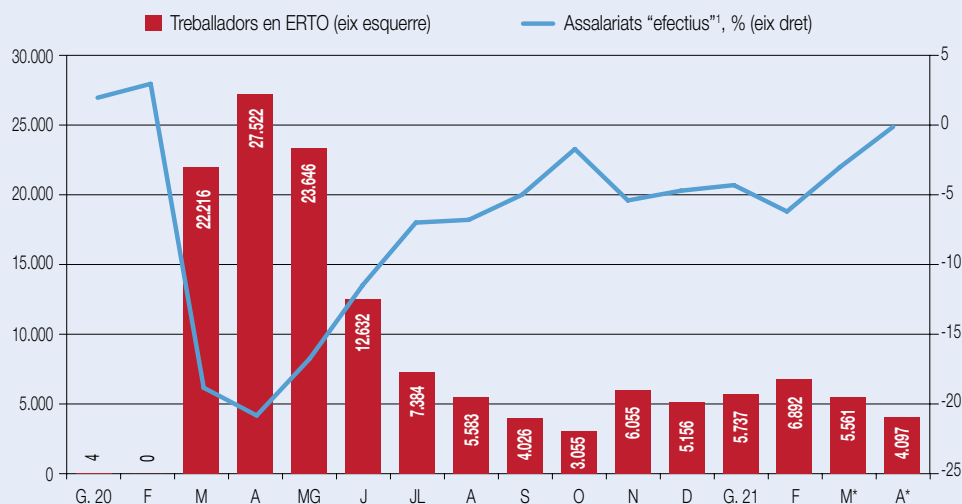

77% de les importacions totals i les segones, el 33% restant. Quant a les importacions efectuades per les principals set activitats del territori, tant sols dues, les que no estan relacionades amb l'alimentació i la química, han reduït les compres a l'exterior (concretament, la maquinària especialitzada i les altres semimanufactures). En canvi, les importacions del sector químic –el més important en les compres a l'exterior de la demarcació amb un pes del 12%– han crescut un 10,5% interanual; les de cereals, un 27%; les de carn, un 17%; les de greixos i olis, un 22%; i les de fruites i llegums, un 33%. Aquest conjunt de set sectors importadors més importants representen conjuntament el 60% de les importacions totals de la demarcació lleidatana el 2020.

En relació amb les dades de mercat de treball, el 2020 l'evolució de les afiliacions ha estat positiva en general, a diferència del que ha succeït a altres territoris, gràcies a l'augment de l'ocupació en el sector agrari i l'estabilitat a la indústria i construcció. En canvi, les afiliacions en el sector serveis han disminuït –tot i que molt lleugerament– com a conseqüència de les restriccions imposades per contenir l'expansió de la pandèmia. Així, les **afiliacions totals** a la Seguretat Social a 31 de desembre de 2020 han disminuït un 1% respecte a la mateixa data de l'any anterior, situant-se en 177.918 (1.856 més que el 2019). Segons el tipus de règim d'afiliació s'observa un descens generalitzat. Si els assalariats han disminuït un 1,1% fins a les 139.791 persones afiliades, el nombre d'autònoms ho ha fet un -0,9% situant-se en 38.127 persones.

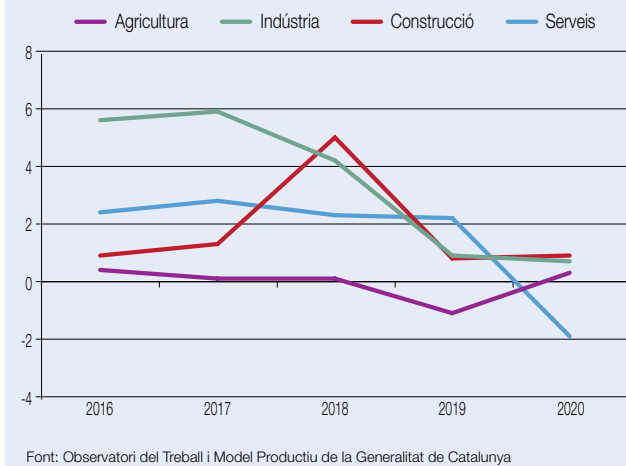
Aquesta caiguda de l'afiliació seria més intensa si es tinguessin en compte els treballadors que estan en EERTO i que continuen tenint la categoria d'afiliat malgrat no estar actius laboralmente. En aquest sentit, el [gràfic 4.25](#) mostra l'evolució dels treballadors en EERTO des del gener del 2020 i com ha variat interanualment l'afiliació efectiva, és a dir, l'afiliació al règim general i mineria del carbó restant les persones en EERTO. En aquest cas, la tendència ha estat molt similar a la de les altres demarcacions. Al mes d'abril va haver-hi més de 27.500 treballadors en EERTO a Lleida, el 4,1% del total de Catalunya i un pes no només força inferior al de la resta de províncies, però també per sota del pes de la província en termes d'afiliació total (5,4% el 2020). Del maig al juny amb la desescalada van sortir de l'EERTO més d'11 mil persones, i el més d'octubre es va assolir un mínim de poc més de 3.000. L'arribada de la segona onada va pressionar a l'alça un altre cop les xifres i no ha estat fins a aquest darrer mes de març que el volum ha tornat a disminuir. Quant a l'evolució de l'afiliació efectiva, les caigudes registrades al març i abril van ser del 18,8% i 20,8%, respectivament, les menors de tot el territori –malgrat l'impacte significatiu– i per sota de la mitjana catalana. Amb la desescalada les caigudes es van desacelerar notablement fins al -1,6% a l'octubre (força inferior al descens del 6% per a Catalunya el mateix mes). En aquesta demarcació cal destacar la ràpida recuperació que s'ha produït els darrers mesos, mentre que la disminució de l'afiliació efectiva va ser superior al 6% interanual al febrer, al març va millorar fins al -2,9% i es va mantenir estable a l'abril (amb-

Gràfic 4.25
Treballadors en EERTO i assalariats efectius a la demarcació de Lleida**
 (Nombre i taxa de variació interanual, en %)

Dades del darrer dia de mes
 ¹ Variació respecte al mateix mes del 2019
 ** Assalariats efectius: assalariats en règim general i mineria i carbó descomptats treballadors en EERTO
 Font: Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions, i Observatori de Treball i Model Productiu de la Generalitat

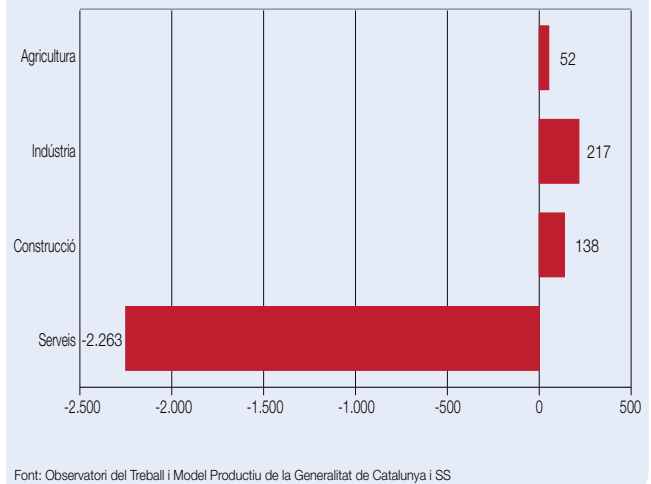
Gràfic 4.26
Afiliacions per sectors a la demarcació de Lleida
 (Taxa de variació interanual, en %)

dós mesos comparats amb els mesos respectius del 2019). Així doncs, Lleida ha estat l'única demarcació on per primer cop des de l'inici de la pandèmia el mercat de treball s'ha mantingut estable.

Si es fa l'anàlisi per activitat (gràfics 4.26 i 4.27), l'únic gran sector econòmic que explica la davallada anual de l'ocupació (-1% en total) és el sector **serveis**, on el nombre d'afiliats ha disminuït un 1,8%, per l'efecte de les restriccions derivades de la pandèmia sobre els sectors del turisme, el comerç, l'hostaleria, i la cultura i oci principalment, si bé aquest descens és força més baix que el registrat a altres demarcacions catalanes. El sector terciari representa el 70% de les afiliacions totals. Per subsectors econòmics, entre les afiliacions al règim general i l'especial d'autònoms, l'hostaleria (servei de menjar i begudes, i allotjament, conjuntament) registren una pèrdua de més de 2.800 afiliacions. En segon lloc, la caiguda entre les activitats esportives, recreatives i d'entreteniment és de més de 670 llocs de treball; al comerç al detall la reducció és de 413 afiliacions i a l'educació, de 375. Aquestes han estat les principals activitats afectades. En l'altre extrem, les afiliacions en activitats sanitàries, administració pública i d'oficina i altres activitats auxiliars han sumat més 1.500 afiliacions el 2020. En canvi, a la **indústria** les afiliacions han crescut un 0,8% i a la **construcció** un 1%. En el primer cas, 18 dels 34 subsectors han augmentat l'afiliació, mentre que la resta l'han disminuït. Destaquen la fabricació de mobles, la reparació/instal·lació de maquinària, la fabricació d'altres productes minerals i la química com a sectors amb una evolució positiva. En el segon cas, el de la **construcció**, els resultats han estat molt positius en les activitats de construcció especialitzada (+116 llocs de treball) i a

Gràfic 4.27
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la demarcació de Lleida. Any 2020 (Nombre)

la construcció d'edificis (+38), però negativa en enginyeria civil (-69). En darrer lloc, com s'ha vist amb els comptes de cotització, el **sector primari** és molt rellevant a Lleida. L'agricultura ocupa al 7% del total d'afiliats (12.827 afiliacions) i ha registrat un lleuger augment del 0,4%. No obstant això, en aquest cas no s'estan tenint en compte els treballadors sota el règim agrari (més d'un 30% del total al subsector agrícola el 2019), els quals han patit una reducció anual del 2,6% el 2020.

A diferència del que assenyalen les dades de la Seguretat Social, les que publica l'INE a través de l'Enquesta de població activa mostren una lleugera reducció de l'**ocupació** estimada del 0,8%. Tanmateix, cal dir que aquestes dades no recullen tan bé com la Seguretat Social les ocupacions en el sector agrari, que són les que més han crescut. A més, les dades de l'Enquesta són una estimació i no un registre oficial. En tot cas, es tracta d'un descens força inferior a de la mitjana catalana (-3%), una evolució coherent amb la resta d'indicadors econòmics que mostra com l'impacte de la pandèmia en l'economia lleidatana ha estat menor que a la resta de Catalunya.

En termes de contractació, la demarcació provincial de Lleida ha registrat un descens dels nous **contractes de treball** signats del 21,8% entre finals de 2019 i de 2020. Aquest descens històric del nombre de contractació s'explica per la menor activitat econòmica. Cal tenir present que una persona pot signar més d'un contracte al llarg d'un any, de manera que major proporció de contractes signats que de persones contractades implica una alta rotació laboral, el que genera menys estabilitat i més incertesa envers al treballador. Per ti-

pus de contracte signat, en termes relatius la caiguda ha afectat gairebé per igual a la contractació indefinida (que ha disminuït un 24,8%) com a la contractació temporal (-21,4%), si bé la importància de la segona és més alta en termes absoluts (s'han signat 134.907 contractes temporals, un 90% del total de contractes, 4 p.p. per sobre de la mitjana catalana pel major pes del sector agrícola a la província).

Al seu torn, el nombre d'**aturats registrats** ha augmentat un 30% des de les 20.416 persones en situació d'atur a 31 de desembre de 2019 a les 26.556 registrades a finals de 2020 (un augment de 6.140 persones). Quant a la **taxa d'atur**, a partir de dades de l'EPA, aquesta augmenta del 9,3% el quart trimestre del 2019 a l'11% el darrer trimestre de 2020, per sota de la del conjunt de Catalunya per al mateix període (13,9%).

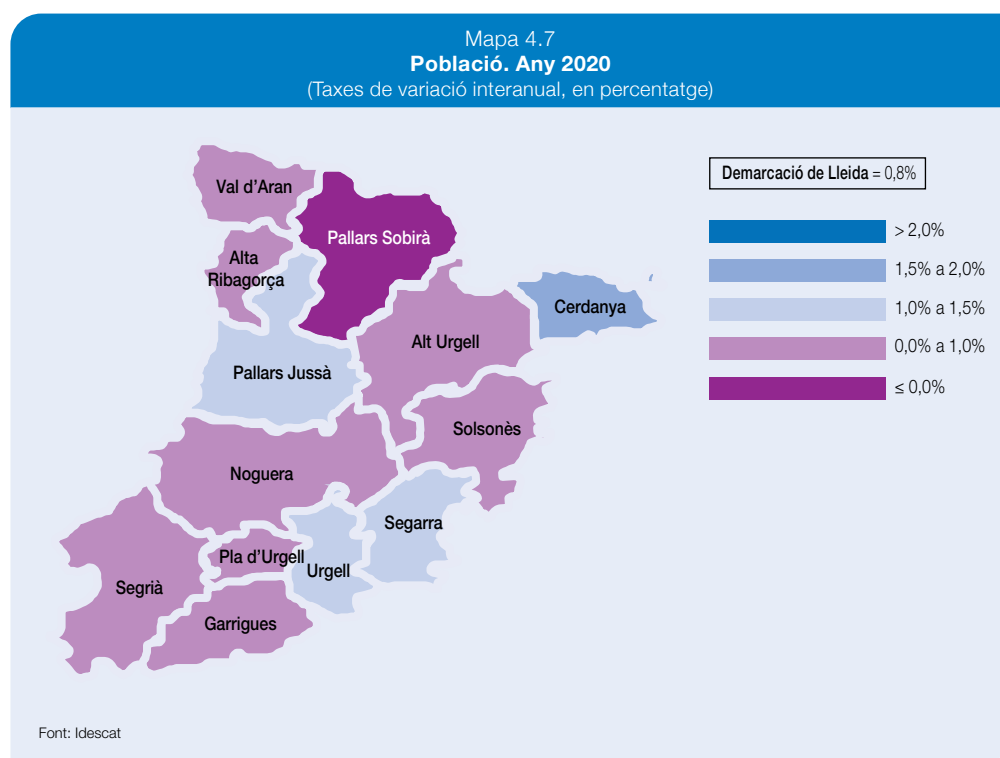
Finalment, a Lleida els **preus del consum** han registrat un descens del 0,4% en mitjana anual el 2020, idèntica a la variació observada al conjunt de Catalunya, però que contrasta amb l'augment de l'1% registrat l'any 2019.

Anàlisi comarcal

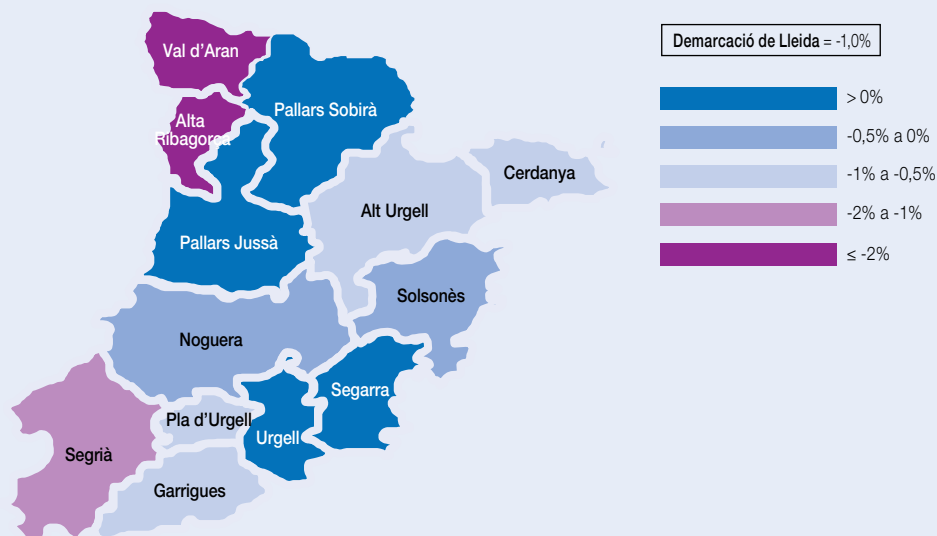
La demarcació de Lleida és la que concentra major nombre de comarques, un total de tretze amb l'Alta Ribagorça, l'Alt

Urgell, les Garrigues, la Noguera, el Pallars Jussà i Sobirà, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià, el Solsonès, l'Urgell, la Val d'Aran i una part de la Cerdanya –a més del municipi de Gósol situat a la comarca del Berguedà (província de Barcelona). No obstant això, en aquesta anàlisi es tindran en compte totes les esmentades excepte el Berguedà que només té un municipi a la província. A banda d'aquesta divisió administrativa, geogràficament es distingeixen dues regions: d'un costat, la de les comarques de la plana; i de l'altre, la de les comarques pirinenques i prepirinenques. Aquestes darreres són les comarques amb menor població de Catalunya i les de menor densitat demogràfica. Tant el Pallars Sobirà com l'Alta Ribagorça tenen densitats de població inferiors a 10 hab./km² i són també les comarques menys poblades de Catalunya amb 6.930 i 3.825 habitants, respectivament.

En línia amb la tendència encetada fa tres anys, la **població** s'ha mantingut estable o ha augmentat a les tretze comarques lleidatanes aquest darrer any. Les que han registrat un estancament o un creixement mínim de la xifra d'habitats han estat el Pallars Sobirà, Pla d'Urgell, Garrigues, el Solsonès i l'Alt Urgell. Aquests cinc territoris concentren el 22% de la població conjuntament i el creixement no ha superat en cap cas el 0,3% anual (mapa 4.7). D'entre les set comarques restants que han registrat increments, cinc ho han fet per sobre de la mitjana (0,8%): la Cerdanya (1,8%), la Segarra (1,2%), l'Urgell (1,2%), Pallars Jussà (1,1%) i el Segrià (1%).

Mapa 4.8
Afiliats a la Seguretat Social¹ segons la residència padronal. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.10
Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padronal¹. Any 2020

	Total afiliats		Sexe			
			Home		Dona	
	Nombre	Variació 20/19 (%)	Nombre	Variació 20/19 (%)	Nombre	Variació 20/19 (%)
Alt Urgell	7.200	-0,7	3.775	-0,3	3.425	-1,2
Alta Ribagorça	1.651	-2,5	914	-2,4	737	-2,8
Cerdanya	8.224	-0,8	4.425	-0,1	3.799	-1,6
Garrigues	7.626	-0,9	4.383	-1,0	3.243	-0,7
Noguera	15.698	-0,2	9.149	-0,3	6.549	-0,2
Pallars Jussà	4.999	0,2	2.678	0,7	2.321	-0,3
Pallars Sobirà	3.226	0,0	1.722	-0,2	1.504	0,2
Pla d'Urgell	15.642	-0,7	9.040	0,1	6.602	-1,7
Segarra	10.560	1,0	6.132	1,4	4.428	0,3
Segrià	82.764	-1,2	45.282	-0,7	37.482	-1,8
Solsonès	5.832	-0,1	3.219	-0,3	2.613	0,2
Urgell	15.305	0,0	8.704	0,3	6.601	-0,4
Val d'Aran	4.627	-9,9	2.423	-9,6	2.204	-10,4
Demarcació de Lleida	183.354	-1,0	101.846	-0,6	81.508	-1,5
Catalunya	3.214.634	-1,9	1.708.297	-1,9	1.506.337	-2,0

¹ Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.11
Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padronal¹. Any 2020

	Edat								Nacionalitat			
	Menys de 30 anys		de 30 a 44 anys		de 45 a 54 anys		de 55 anys i més		Espanyola		Estrangera	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19
Alt Urgell	1.020	-2,6	2.435	-3,7	1.991	2,1	1.754	1,6	6.346	-1,1	854	2,0
Alta Ribagorça	196	-12,5	586	-3,8	496	-0,6	373	3,0	1.482	-2,6	169	-2,3
Cerdanya	1.152	-13,6	2.864	-1,6	2.298	2,7	1.910	5,7	7.264	1,3	960	-14,1
Garrigues	1.079	-6,1	2.717	-1,4	2.058	1,9	1.772	0,1	6.519	-1,2	1.107	0,9
Noguera	2.370	-3,0	5.516	-3,1	4.274	1,6	3.538	4,2	12.907	-0,4	2.791	0,7
Pallars Jussà	698	-0,7	1.653	-2,2	1.383	0,5	1.265	3,8	4.319	0,3	680	-0,6
Pallars Sobirà	403	-9,4	1.145	1,3	877	1,2	801	2,2	2.953	0,4	273	-3,9
Pla d'Urgell	2.274	-1,3	5.652	-5,2	4.487	1,6	3.229	5,3	12.543	-0,7	3.099	-0,6
Segarra	1.683	-1,6	3.820	-2,1	2.996	4,2	2.061	4,5	7.410	-0,2	3.150	3,8
Segrià	12.151	-4,4	30.161	-4,0	23.654	1,1	16.798	3,4	68.763	-1,6	14.001	0,9
Solsonès	873	-3,4	2.070	-1,8	1.589	-0,9	1.300	6,6	5.233	0,3	599	-2,9
Urgell	2.277	-3,3	5.511	-2,2	4.252	1,5	3.265	4,4	12.564	-0,4	2.741	1,7
Val d'Aran	9.350	-6,8	23.337	-4,5	18.420	-0,4	12.200	1,1	53.700	-2,3	9.607	-4,7
Demarcació de Lleida	26.743	-5,0	65.901	-3,5	51.597	1,3	39.113	3,6	152.234	-1,1	31.120	-0,2
Catalunya	492.064	-7,1	1.212.886	-4,2	912.416	1,0	597.268	3,2	2.748.066	-1,7	466.568	-3,2

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

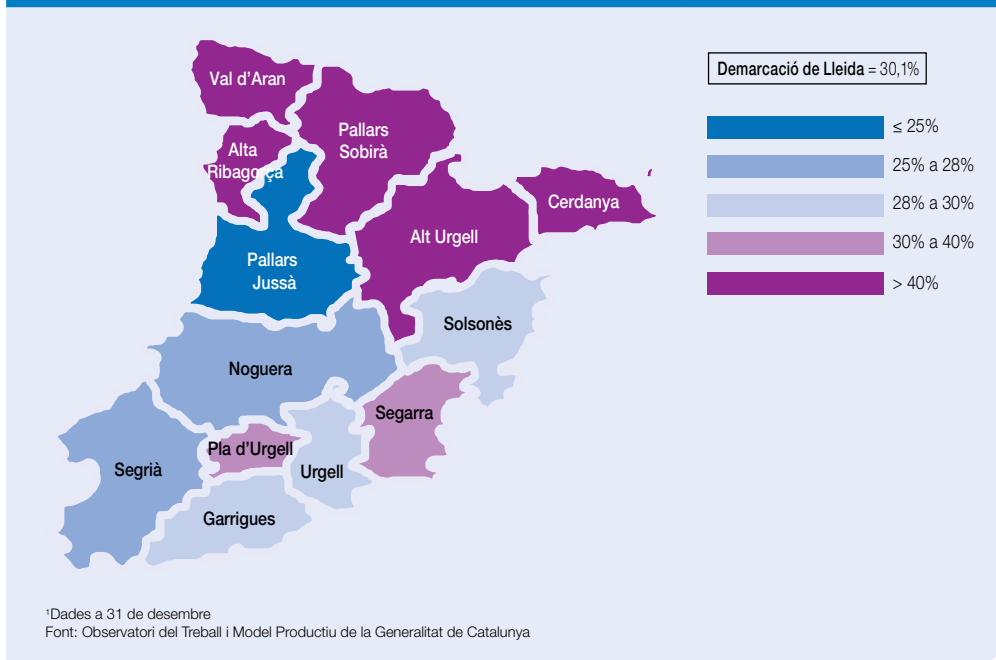
En nombre absolut, la comarca que més població ha guanyat el 2020 ha estat el Segrià (unes 2.000 habitants més), a molta distància de la següent que és l'Urgell (amb 423 habitants més). La contribució a l'augment total de població de la província d'aquestes dues comarques és del 68%. Segons la nacionalitat dels residents, la població estrangera ha crescut un 5,5% interanual al conjunt de la demarcació, però els augments més destacats s'observen al Pallars Jussà (12,3%), la Cerdanya (11,5%) i la Noguera (8,2%). Pel que fa a la població autòctona, aquesta ha disminuït a set de les tretze comarques lleidatanes i on més ha crescut és al Pallars Sobirà (0,5%) i a l'Urgell (0,4%).

Pel que fa a l'evolució del teixit empresarial el darrer any, l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya només disposa de dades del nombre de **comptes de cotització** –terme equiparable al de nombre d'empreses– fins al tercer trimestre de 2020. Així doncs, a data del 30 de setembre de 2020, totes les comarques de la demarcació han registrat descensos anuals del nombre d'empreses. A Lleida, les reduccions han fluctuat entre el -3,3% de la Noguera i el -8,9% del Pallars Sobirà. Dels tretze territoris, només dos han patit descensos per sobre de la mitjana (-7,1%): el Pallars Sobirà i les Garrigues (ambdós per

sobre del 8%), tanmateix conjuntament concentren poc més del 6% de les empreses lleidatanes. El Segrià és la comarca amb major nombre d'empreses, més de 7.700 i el 47% del total de la província. En aquest cas, el nombre d'empreses s'ha reduït un 6,6% (-513). Per darrere en nombre d'empreses, se situa la Noguera amb unes 1.400 amb una caiguda del 3,3%, l'Urgell amb unes 1.330 (un 6,1% menys respecte al 2019) i el Pla de l'Urgell amb quasi 1.300 (un -5,9% menys).

En relació amb la tendència al mercat de treball, només es disposen de dades d'afiliació per comarques segons **residència padronal de l'afiliat** (mapa 4.8). S'ha de tenir en compte que aquestes xifres varien de les d'afiliació segons seu de l'empresa en el cas que hi hagi molta mobilitat entre comarques per motius de feina. Així doncs, per al 2020 s'observa un descens o estabilitat de l'afiliació a totes les comarques –menys a la Segarra i el Pallars Jussà, on ha augmentat un 1% i 0,2%, respectivament, i al Pallars Sobirà i l'Urgell on es manté estable. Les caigudes més importants s'han donat a la Val d'Aran (-9,9%), seguida per l'Alta Ribagorça (-2,5%) i el Segrià (-1,2%). A la resta de comarques les caigudes del nombre d'afiliats han estat inferiors a l'1% (la mitjana de la demarcació). Cal recordar que aquestes dades no tenen en

Mapa 4.9
Atur registrat¹. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

compte els treballadors que estan en ERTO perquè continuïn donats d'alta a la Seguretat Social.

Si l'anàlisi d'afiliats per residència padronal es fa per sexe (quadre 4.10), la tendència que s'observava a nivell global varia segons la comarca, tanmateix a nivell de la demarcació la reducció dels afiliats ha estat major entre homes (-1,5%) que dones (-0,6%). Aquesta pauta també s'ha donat a cinc de les tretze comarques: l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, la Cerdanya, el Segrià i la Val d'Aran. En canvi, a les Garrigues i la Noguera ha caigut lleugerament més (no més de tres dècimes de diferència) l'afiliació entre les dones que els homes. A la resta de comarques, s'ha donat la situació en què un dels col·lectius ha augmentat el nombre d'afiliats i l'altre l'ha disminuït –només al Pallars Sobirà i al Solsonès els afiliats homes creixen mentre que les dones disminueixen–, excepte a la Segarra que és l'única on els afiliats s'incrementen en ambdós casos (+1,4% les dones i +0,3% els homes).

En el cas d'analitzar com ha estat l'impacte sobre l'afiliació per trams d'edat i nacionalitat (quadre 4.11), el comportament general ha estat molt similar al d'altres comarques catalanes. Quant als trams d'edat, s'ha reduït el nombre d'afiliats menors de 30 anys i de 30 a 44 anys a totes les comarques, excepte al Pallars Sobirà on en aquest darrer cas els afiliats augmenten un 1,4%. Entre aquests col·lectius la caiguda mitjana ha estat del 5% per als menors de 30 anys

i 3,5% per als de 30 a 44 anys. Així doncs, en el primer cas les reduccions han estat més significatives. De fet, han fluctuat entre el -30,4% de la Val d'Aran i el -0,7% del Pallars Jussà, mentre que en el tram següent les reduccions han estat menys disperses (entre el -9,5% de la Val d'Aran i el -1,4% de les Garrigues). Per contra, s'han incrementat en mitjana els afiliats entre 45 i 54 anys i els de 55 anys i més (1,3% i 3,6%, respectivament). En el primer cas, només registren descensos la Val d'Aran (-5,7%), el Solsonès (-0,9%) i l'Alta Ribagorça (-0,6%). A la resta de comarques, els increments han estat d'entre el 0,5% del Pallars Jussà i el 4,2% de la Segarra. En el darrer tram d'edat, els afiliats d'edat més avançada només cauen a la Val d'Aran (-0,3%), mentre que a la resta de comarques creixen entre un 0,1% a les Garrigues i un 6,6% al Solsonès.

Pel que fa a la nacionalitat dels afiliats, cauen tant els treballadors espanyols (-1,1% en mitjana) com els estrangers (-0,2%). Tanmateix, en ambdós casos la tendència pot ser oposada segons la comarca. Entre els treballadors de nacionalitat espanyola, hi ha quatre comarques on aquesta augmentat: la Cerdanya, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i el Solsonès. Als nou territoris restants les caigudes són inferiors a l'1% a quatre comarques i superiors a la resta (de fins al -8,1% a la Val d'Aran). En darrer lloc, l'afiliació estrangera cau molt significativament a la Val d'Aran (-19,1%) i a la Cerdanya (-14,1%), comarques que depenen molt del turisme

Quadre 4.12
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2020

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afiats segons residència		Atur registrat	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre ¹	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19
Alt Urgell	20.231	0,3	4.079	4,6	757	-3,4	7.200	-0,7	1.117	42,5
Alta Ribagorça	3.825	0,6	540	5,7	161	-5,8	1.651	-2,5	169	96,5
Cerdanya	18.525	1,8	3.826	9,0	1.017	-6,2	8.224	-0,8	766	77,3
Garrigues	18.873	0,2	2.600	5,9	584	-8,5	7.626	-0,9	867	29,8
Noguera	39.132	0,9	7.481	8,2	1.386	-3,3	15.698	-0,2	2.334	27,6
Pallars Jussà	13.227	1,1	2.284	10,5	476	-5,9	4.999	0,2	731	23,7
Pallars Sobirà	6.930	0,0	833	-3,1	348	-8,9	3.226	0,0	351	57,4
Pla d'Urgell	36.737	0,1	7.231	4,7	1.223	-5,9	15.642	-0,7	1.958	34,3
Segarra	23.318	1,2	6.351	5,0	688	-4,0	10.560	1,0	960	32,2
Segrià	211.840	1,0	44.422	5,7	7.209	-6,6	82.764	-1,2	14.607	26,2
Solsonès	13.513	0,3	1.900	4,2	600	-6,8	5.832	-0,1	601	28,7
Urgell	37.116	1,2	7.539	5,7	1.253	-6,1	15.305	0,0	2.217	28,5
Val d'Aran	10.175	0,8	2.332	4,6	598	-4,8	4.627	-9,9	517	145,0
Demarcació de Lleida	438.517	0,8	87.945	5,7	16.300	-6,0	183.354	-1,0	26.556	30,1
Catalunya	7.780.479	1,4	1.584.855	7,9	239.346	-7,3	3.214.634	-1,9	497.611	28,2

¹ Dades a 30 de setembre

² Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

de temporada. A les cinc regions restants amb caigudes dels afiliats, aquestes són força més moderades. En el cas dels creixements, aquests s'han produït a sis dels tretze territoris (entre el 0,7% de la Noguera i el 3,8% de la Segarra).

Tot i que en general els afiliats han disminuït a taxes moderades, l'atur ha registrat increments de dos dígits a totes les comarques lleidatanes. Aquelles on les taxes d'augment han estat més importants són la Val d'Aran (145%, unes 300 persones més), l'Alta Ribagorça (96,5%, 83 persones més) i la

Cerdanya (77%, 334 persones més en atur). Totes aquestes comarques tenen en comú que estan situades al Pirineu i el pes del sector turístic en la seva economia és important, que ha estat el més afectat per la pandèmia. A la resta de comarques els augments fluctuen entre el 24% del Pallars Jussà i el 57% de Pallars Sobirà. Tanmateix, en valors absoluts l'augment més important del nombre d'aturats el registra la capital, el Segrià, que amb unes 3.000 persones més a l'atur el 2020 concentra el 55% de l'atur total de la província (mapa 4.9).

UN ECOSISTEMA D'INNOVACIÓ I NOVES FORMES D'ORGANITZACIÓ PER A LA DIGITALITZACIÓ EN EL SECTOR AGROALIMENTARI. L'EXPERIÈNCIA DE LLEIDA

Roberto Garcia

Universitat de Lleida

Olga Martín

Universitat de Lleida

Xavier Ticó

Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida

Miquel Aran

Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida

Introducció

La digitalització del sector agroalimentari implica aplicar una gran diversitat de tecnologies en les seves operacions. De la parcel·la i de la granja a la taula, hi ha uns circuits fonamentals per a la humanitat que assegurin la producció, la transformació, la conservació, el transport, la distribució, la traçabilitat i la qualitat saludable dels aliments, en un sentit ampli. El resultat ha de ser, necessàriament, una alimentació suficient, segura, atraient i sostenible, entre altres consideracions. Addicionalment, cada vegada són més rellevants els anomenats serveis ecosistèmics que reflecteixen altres funcions i utilitats a les quals contribueix el sector agroalimentari com són l'ajuda a reduir certs impactes amb la captació de CO₂ atmosfèric, que passa a formar part de les estructures llenyoses de les plantes i disminueix el CO₂ atmosfèric mitgant el canvi climàtic, el control de l'erosió del sòl, la pol·lució, la gestió eficient del cicle de l'aigua, la contribució a la diversitat, l'equilibri territorial i els aspectes sociològics als quals afecta. Aquestes altres aportacions esdevenen cada cop més essencials i reconegudes, ateses les connexions entre els ecosistemes naturals i l'economia.

La tecnificació d'aquesta cadena que s'origina tant a la parcel·la agrària com a la granja i que pot acabar en un àpat, o en una font d'energia, o en una matèria primera o un coproducte per al propi sector o per altres sectors com el farmacèutic, la cosmètica, el tèxtil o la construcció, entre altres, no ha arribat bruscament, sinó que ha estat el resultat d'un llarg procés evolutiu i històric.

Amb moltes dificultats, el proveïment d'aliments ha estat i és un dels grans reptes de la societat, un primer i essencial servei bàsic. Un procés, això no obstant, que ha sofert importants canvis, accelerats de forma exponencial en els

darrers anys. Una evolució en la qual podem dibuixar uns trets bàsics, com són: l'evolució de les tècniques emprades i la millora contínua de la qualitat, la mecanització, la traçabilitat i el control dels processos de producció, transformació i conservació, la globalització, l'evolució canviant de les demandes dels consumidors, la nutrició personalitzada, la sanitat i benestar animal, l'enfocament cap a la sostenibilitat i la transparència de la informació. Clarament, la tecnologia agroalimentària i la digitalització formen un duet que aporta una sinergia d'efectes molt potents i amples expectatives influent en els models de gestió i en la millora de la productivitat i de la competitivitat.

La incorporació de la política local d'innovació i especialització a l'estratègia catalana d'especialització intel·ligent (RIS3CAT) 2014-2020 i l'horitzó 2021-2027

L'aprovació, l'any 2012, de la RIS3, l'estratègia europea d'especialització intel·ligent per al període 2014-2020, va posar la innovació al centre del model de creixement de la Unió Europea incentivant que les regions elaboresin la seva pròpia estratègia regional. La Generalitat de Catalunya va aprovar, l'any 2014, la RIS3CAT i, mitjançant un dels instruments implementats, concretament els Projectes d'especialització i competitivitat territorial (PECT), va propiciar que la ciutat de Lleida, a través de l'Ajuntament i una sèrie d'agents clau del sistema econòmic i d'innovació del territori, com la Universitat i el Parc Científic, així com empreses tractores i innovadores, endeguessin un procés de reflexió de com aprofitar l'oportunitat de transformació econòmica del territori i de generar activitats tecnològiques altament especialitzades que oferís aquesta estratègia.

Atesa l'elevada rellevància del sector a la demarcació i en ser un dels set àmbits d'especialització reflectits a la RIS3CAT, es va considerar que les activitats relacionades amb la innovació de les diferents fases de la producció i transformació agroalimentàries eren les que podien generar més oportunitats d'especialització innovadora i on hi havia més marge de creixement, atesa l'evolució de les tecnologies de la informació i la comunicació. Així es va articular el projecte INNO4AGRO: un ecosistema innovador per a un sector agroalimentari intel·ligent, amb 14 socis públic-privats, amb la fita d'assolir tres objectius estratègics:

- Millorar la capacitat productiva i la competitivitat de les pimes.
- Potenciar Lleida com un centre d'innovació.
- Aconseguir que l'especialització fos el motor de transformació de tota l'economia lleidatana.

El projecte va estar aprovat el febrer de 2018 i actualment està en execució (<https://www.inno4agro.cat/>)

En aquest mateix període, la Diputació de Lleida va promoure i coordina dos PECTs sectorials vinculats a la innovació en els sectors del porcí (<http://www.pectporci.cat/>) i del bosc (<http://www.pectbosc.cat/ca>), en els que també hi participa la Universitat de Lleida.

La política de cohesió i de desenvolupament regional aprovada pel Parlament europeu i el Consell, per al període 2021-2027, reforça els objectius d'una Europa més intel·ligent (smart), mitjançant la innovació, la digitalització, la transformació econòmica i el suport a les pimes (objectiu 1) i una Europa més ecològica i lliure de carboni que inverteixi en transició energètica, energies renovables i la lluita contra el canvi climàtic (objectiu 2).

L'experiència prèvia dels projectes en curs -on la Universitat juga un rol clau en tots ells-, la necessitat de generar projectes transformadors de l'economia més ambiciosos d'acord amb els objectius EU del període 2021-2027, les expectatives generades pel programa Next Generation EU i la motivació de sobreposar-se i sortir reforçats de la complexa situació viscuda, han propiciat un context favorable a unir els esforços de la Diputació de Lleida, la Generalitat de Catalunya, les Cambres de Comerç i Indústria de Lleida i Tàrrrega, la Paeria de Lleida i la Universitat de Lleida al voltant d'uns grans objectius estratègics i promoure, de forma conjunta, el **Projecte Estratègic per a la Transformació Econòmica de les Terres de Lleida, Pirineu i Aran (2020-**

2027). El grup constituït (denominat G6), aplicant la metodologia d'**Agendes Compartides**, ha impulsat set àmbits prioritaris de desenvolupament perfectament identificats, per fer efectiva una visió de futur compartida.

L'objectiu d'aquest projecte transformador és desenvolupar un model competitiu i sostenible d'**economia verda, circular i altament digitalitzada** que reforci sectors estratègics i afavoreixi l'aparició de sectors emergents i nous models de negoci. Aquest enfocament s'alinea clarament amb els objectius del pacte verd (*Green Deal*), un enfocament cap a la sostenibilitat i amb una decidida perspectiva digital impulsat en l'àmbit europeu.

De forma evident, el paper de les polítiques regionals i locals és imprescindible per facilitar i acompanyar els processos de transformació, com el que s'impulsa des de la demarcació de Lleida, garantint que aquesta transformació arribi al màxim nombre d'agents del sector possibles, independentment de la seva dimensió i ubicació.

Per avançar cap a l'assoliment d'aquesta visió, s'han concretat una **Oficina Tècnica de Transformació** que coordina i **set Grups de Treball** sobre les grans temàtiques i reptes que s'abordan tenint en compte tots els implicats (**figura 1**). Aquests grups enfoquen línies temàtiques de tanta envergadura com la bioeconomia agropecuària (GT1) les cadenes de valor agroalimentàries (GT2), la bioeconomia forestal (GT3), la digitalització (GT4), l'eficiència energètica (GT5), el turisme sostenible (GT6) i l'eficiència climàtica (GT7). A més es disposa d'un logotip i una pàgina web compartits per ajudar a visualitzar socialment la unitat d'actuació.

Modernització, digitalització i sostenibilitat de les cadenes de valor agroalimentàries, un àmbit prioritari

El Grup de Treball 2 (GT2) es fa càrrec de la "**Modernització, digitalització i sostenibilitat de les cadenes de valor agroalimentàries**". A proposta del G6, el Consorci **Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida (PCiTAL)**, un Consorci públic promogut l'any 2005 per la Paeria de Lleida i la Universitat de Lleida, ha assumit la coordinació d'aquest GT, donat que ha esdevingut el punt de connexió de molts dels agents i de totes les actuacions de l'ecosistema innovador INNO4AGRO, entre les que figura l'impuls tecnològic de les empreses.

Figura 1

Grups de treball definits en la visió de futur compartida. Projecte estratègic per a la Transformació de les Terres de Lleida, Pirineu i Aran. 2021-2027

La línia de treball del GT2 es concentra, en un sentit ampli, en la **digitalització** del sector Agroalimentari. Aquest sector productiu és estratègic per a les Terres de Lleida, Pirineu i Aran, amb uns components econòmics, socials, productius, ambientals i territorials que el fan una de les columnes mestres del sistema econòmic dels territoris esmentats. Un sector històricament important vinculat a la seva xarxa hidrogràfica i els eixos de comunicació, amb uns empresaris agraris ben formats i un teixit empresarial capaç de generar un balanç exportador extraordinari, no deslocalitzable, implicat en el territori i que pot tenir encara més possibilitats, més enllà del proveïment de primeres matèries alimentàries. Un sector que, en les darreres crisis, s'ha mostrat resiliència i imprescindible.

Però, per a una veritable transformació econòmica sostenible en el futur, encara cal anar més enllà, aportar més valor i exercir un lideratge científic, tecnològic i empresarial per l'impacte social que se'n deriva. Aquest lideratge inclou l'agricultura de precisió, la sensorització parcel·l·lària, en granges i de les operacions agràries, la teledetecció, la geolocalització, l'automatització, la robotització, l'aplicació de la Intel·ligència Artificial, la gestió de les dades (*Big Data*), la tecnificació de processos via TIC, la presa de decisions amb algorismes de suport, etc., que impulsaran la producció primària i la transformació alimentària. En definitiva una llista, no exhaustiva, que es contempla en els objectius d'aquest GT2, i que pot recollir-se en l'expressió "tecnologia AgroTIC" o "Agricultura digital" fent convergir els dos sectors, en la línia del concepte que els francesos anomenen de l'agricultura numèrica.

El Node d'Innovació Digital Agroalimentària

El primer gran projecte que donarà visibilitat al treball del GT2 es el desenvolupament del Node d'Innovació Digital (NID) Agroalimentària i Forestal, alineat amb l'estratègia europea dels *Digital Innovation Hubs* (DIH), amb la intenció de coordinar-se, com a node sectorial, amb el *Digital Innovation Hub* de Catalunya (DIH4CAT) on conflueixen set tecnologies.

El NID Agro-Forestal pretén esdevenir un centre operatiu especialitzat, sense finalitat de lucre, que donarà suport a les empreses agroalimentàries i especial però no exclusivament, a les pimes i al sector públic, acompanyant-los en la seva diagnosi prèvia i transformació digital que li pugui ser útil i l'optimització de la gestió de dades per ajudar a la presa de decisions.

La creació d'aquest node compta amb l'impuls decidit de totes les administracions públiques del territori de Lleida i de la Generalitat de Catalunya. En el nucli d'aquest Centre d'Innovació Digital sectorial hi han organitzacions de recerca i transferència de tecnologia com la Universitat de Lleida, el Centre Tecnològic Forestal, la Fundació Eurecat i l'IRTA, que aporten la seva expertesa, els seus laboratoris, plantes pilot i camps experimentals. També compta amb la col·laboració d'empreses -tant les oferents de tecnologia i serveis com les usuàries o demandants-, inversors i altres facilitadors. Pretenem poder oferir serveis com (figura 2):

- 1) habilitats i entrenament, capacitació i difusió de capacitats,
- 2) suport per trobar finançament i inversions,
- 3) “prova abans d’invertir” (experimentar per comprendre les noves oportunitats i els rendiments de les inversions) i
- 4) el desenvolupament de l’ecosistema d’innovació que està promovent el projecte INNO4AGRO amb tots els actors que es vulguin incorporar i les oportunitats de xarxes.

En una recent entrevista titulada “Per ser digital, cal ser clàssic” (Via empresa, 21/04/2021), en Genís Roca afirmava que *“la digitalització no es refereix a informatitzar les coses, sinó a fer-les d’una altra manera, més eficient, més ràpida i més adaptada al client. Sovint aquestes millores es basen en aprofitar el potencial de la tecnologia, però lo realment crític es el capital humà, la forma d’organitzar-se i la presa de decisions”*.

Compartim aquest punt de vista i, per això, estem elaborant una cartera de serveis que s’està definint per un grup de tècnics pluridisciplinar i de diferents entitats i, al mateix temps, analitzem la metodologia dels *Living Lab*, dinàmiques de cocreació, innovació oberta i quàdruple hèlix, per crear l’Agrolivinglab, amb seu al PCiITAL que, vinculat a tots els actors principals del sector, exerceixi de finestreta única, faciliti i agiliti la implantació de les tecnologies digitals i els

canvis culturals associats en l’àmbit de les cadenes de valor agroalimentàries.

Capacitant les persones i mitjançant l’ús de les tecnologies avançades es poden millorar les rendibilitats dels diferents subsectors, optimitzar els recursos emprats, millorar la sostenibilitat i el desenvolupament de sistemes d’economia circular. Això es tradueix en disposar d’aplicacions operatives, provades, validades i rendibles en l’agricultura de precisió, la robòtica, l’ús de sensors, la connectivitat i la intel·ligència artificial, totes d’enorme aplicació tant en l’obtenció de matèries primeres com en la seva transformació industrial. Amb una finalitat última de revaloritzar el rol del sector productiu agroalimentari com a element d’equilibri territorial, de reducció del despoblament rural i, a la vegada, com a pilar de l’economia catalana i referent a Europa.

Una de les fites assolides per l’ecosistema, en línia a reduir la bretxa digital en l’adopció de tecnologies, és coorganitzar i acollir a la ciutat de Lleida la celebració del Congrés DATAGRI els dies 25 i 26 de novembre de 2021. En el decurs d’aquests dos dies es presentaran molts casos pràctics d’ús de tecnologies en el sector agroalimentari; en el segon dia es veuran aplicacions directament al camp (<https://www.datagri.org/es/edicion-2021/>).

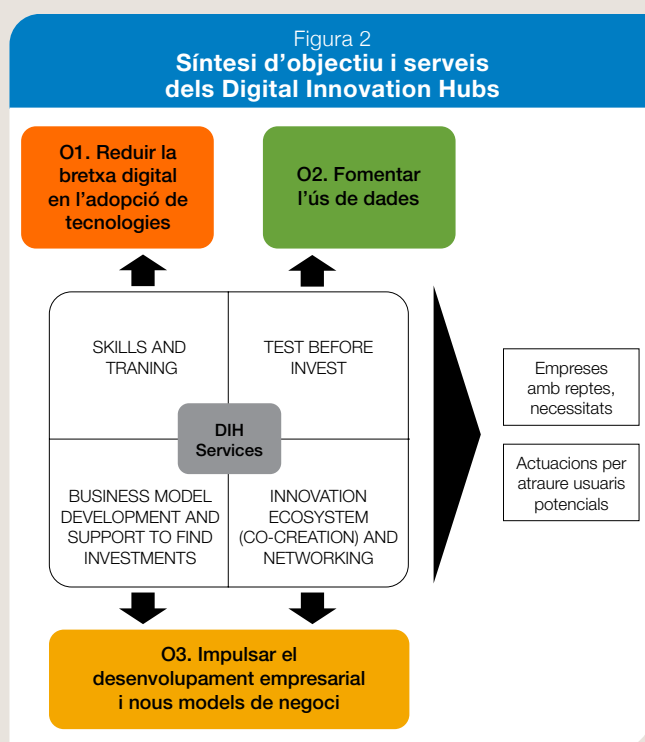
Conclusions

Els vells paradigmes d’un sector agroalimentari a rèmora del progrés tecnològic no eren certs.

En els països més avançats, l’agricultura ha estat un sector econòmic que ha estat capdavanter en la incorporació de les eines tecnològiques de mercat, d’intercanvi econòmic, de relació comercial, d’exportació i importació.

Els nous temps, accelerats per la digitalització i la disrupció tecnològica, es podran aprofitar –s’aprofiten ja– i integrar en un sector del qual se’n reconeixen noves aportacions.

La mateixa Unió Europea, en el seu programa de relançament, consolida al sector agroalimentari europeu mitjançant el desplegament d’un nou pacte verd, *the green deal*, que va molt més enllà de la –certament molt important– seguretat del subministrament alimentari. Reconeix i explicita la valorització i reforç dels ecosistemes agraris com a components claus en un sistema que aportí resiliència, sostenibilitat, equilibri ambiental i impacte social en positiu. Una Europa de paisatges agrícoles tecnificats i ordenats, biodiversos, sos-

tenibles i plenament integrats en l'economia, motors de recuperació dels territoris fins ara menystinguts com a mers "productors" de matèries primeres.

Aquests canvis es recolzen en accions de planificació estratègica certament, però també molt especialment, en la dotació tecnològica que permetrà una explotació racional i sostenible. El camp a recórrer en la millora agronòmica, veterinària, forestal, biotecnològica, de transformació dels aliments i del binomi nutrició i salut és immens.

A més, afegir les capes de tecnificació digital pot suposar un salt encara més potent de canvi de model. Amb una gestió adient, pot actuar com el nou moviment social i tecnològic que situï al sector agroalimentari català en una posició definitivament clau en el marc europeu, sense oblidar la necessària connexió i intercanvi amb altres continents.

En el marc de la demarcació de Lleida, el sector agroalimentari constitueix un valor clau en el desenvolupament econòmic i la seva dinamització és un repte formidable que es pot abordar amb èxit de la mà de la Universitat de Lleida –d'excel·lència internacionalment reconeguda en l'àmbit agroalimentari– i l'impuls del PCiTAL com a dinamitzador de l'ecosistema innovador agroalimentari, amb els centres tecnològics, clústers i empreses tecnològiques vinculades i altres institucions del territori que poden fer grans aportacions.

Disposar d'un ecosistema d'innovació i fórmules de cooperació públic-privada són factors necessaris però no suficients per garantir l'èxit de la iniciativa durant el període 2021-2027.

D'acord amb els requisits del Programa Europa Digital de la UE, cal disposar d'una cartera de serveis, una governança, un finançament, participar en xarxes i, sobretot, posar el focus en les necessitats de les empreses –bàsicament pimes- i administracions, vetllar per que tinguin possibilitats de: informar-se i conèixer casos d'èxit, formar el seus directius i equips tècnics, poder provar i experimentar abans d'invertir, explorar conjuntament amb *partners* i cooperar, mesurar l'impacte a curt termini i el retorn de la inversió (ROI), accedir a potencials inversors i trobar finançament, captar i retenir talent, ... en definitiva, de gaudir d'un entorn amb cultura d'innovació i voluntat de transformació.

L'impuls a la creació i al funcionament del Node d'Innovació Digital Agroalimentària i Forestal a Lleida compta amb el suport dels ens públics i privats i dels principals actors de la cadena agroalimentària, enfocament que permet albirar un futur optimista a aquest projecte i un desplegament tecnològic al servei de les empreses que aspira a ser referent per altres contrades, amb les que connectar i cooperar.

Tarragona i comarques

Anàlisi de la demarcació

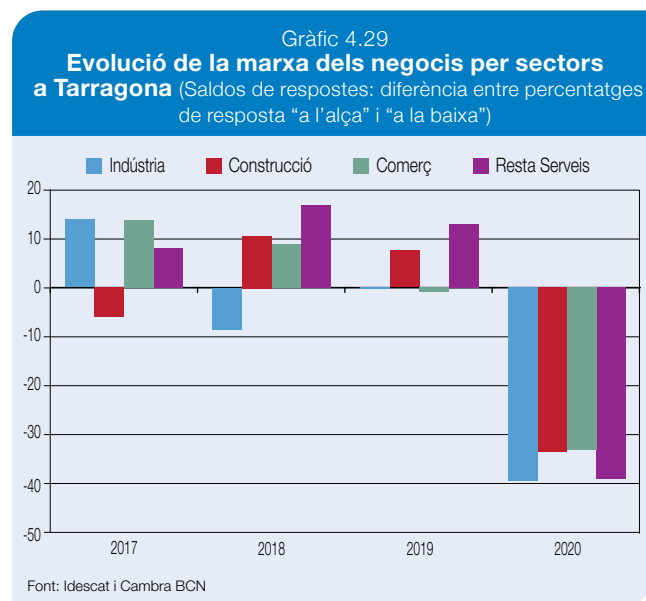
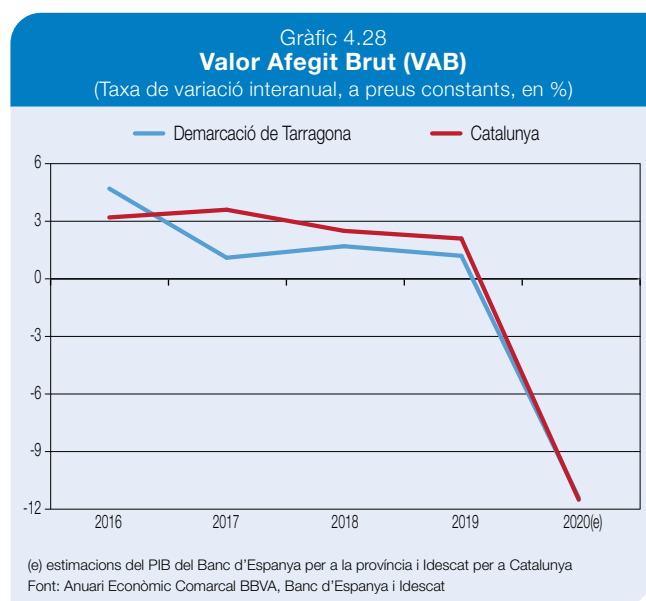
La demarcació de Tarragona representa pràcticament una cinquena part del territori català. Amb una superfície de 6.308 km², concentra un 10,5% de la població del Principat (amb una densitat de 129,5 hab./km, la meitat de la densitat mitjana catalana), al voltant d'un 8,7% de les empreses i afiliacions de Catalunya, i l'11,5% de les exportacions totals de béns efectuades.

El 2020, la **població** va augmentar un 1,5% fins 816.772 residents (12.108 persones més que l'any anterior), i assoleix el màxim històric de la sèrie. Per trams d'edat, aquest avanç demogràfic s'explica perquè hi ha hagut un augment significatiu de la població de 15 a 64 anys (gairebé 9.000 persones més) i dels majors de 64 anys (+3.486 persones), alhora que s'ha reduït la població menor de 15 anys (-310 joves). Atès el notable increment de la població en edat de treballar, la taxa de dependència (ràtio entre la població que no està en edat de treballar respecte a la que sí ho està) s'ha reduït lleugerament fins al 52,8% el 2020, mentre que la taxa d'envel·liment (proporció de majors de 64 anys sobre menors de 15 anys) ha crescut fins al 122,4%. Aquest percentatge va assolir el seu mínim el 2010 (99,6%) i des llavors ha augmentat gradualment fins a assolir un màxim el 2020. Segons la nacionalitat dels residents, Tarragona té la segona taxa d'estrangeria més baixa (16,7%), després de Barcelona. Aquest darrer any, la població estrangera ha crescut un 7,1%, mentre que la de nacionalitat espanyola només ho ha fet un 0,5%. Aquest augment de la taxa d'estrangeria es

deu a la immigració extracomunitària, atès que la taxa de la població de fora de la UE s'ha ampliat vuit dècimes fins a l'11,8%.

Segons les estimacions de PIB publicades pel Banc d'Espanya¹ a partir de les dades d'afiliats per sectors i persones en ERTO, el **Producte interior brut** (PIB) de la província de Tarragona ha disminuït un 11,4% el 2020, la pitjor caiguda de la història recent. L'economia tarragonina ha tingut un comportament força similar al de la mitjana de Catalunya (-11,5% segons estimacions d'Idescat) (gràfic 4.28). En general, les comarques amb un major pes de la indústria química i el sector agroalimentari han resistit millor l'embat de la crisi que les comarques costaneres més dependents del turisme i dels visitants de segona residència que han patit durament les conseqüències dels confinaments i les restriccions a la mobilitat.

Segons l'Enquesta de clima empresarial, elaborada per l'Idescat i la Cambra de Barcelona, el 2020 la marxa dels negocis a la província de Tarragona ha patit una contracció històrica en el conjunt dels sectors analitzats (gràfic 4.29). La indústria i la resta de serveis (serveis excepte comerç i hostaleria²) són els que han sofert la caiguda més important, amb un saldo (diferència entre percentatge de respostes que indiquen una evolució a l'alça i una evolució a la baixa) a l'entorn del -40%. A continuació, la construcció i el comerç re-

gistren un saldo negatiu al voltant del -33%, unes evolucions que són una mica menys negatives que al conjunt de Catalunya, on les caigudes d'aquests dos sectors estan pròximes al 40%. En tot cas, el sector que ha patit més els efectes de la crisi de la Covid-19 ha estat el sector turístic, però no es disposen de resultats territorials en l'Enquesta de clima empresarial per a aquest sector.

En front de la manca de dades de la marxa dels negocis a l'hostaleria per demarcacions, l'**activitat turística**, sector que entre molts d'altres inclou la restauració i els allotjaments, pot donar una idea de com ha evolucionat l'activitat. Tarragona ha rebut el 2020 només 836.871 viatgers que s'han allotjat en establiments hotelers, un 71% menys que l'any anterior quan es van fregar els 3 milions. Del total de visitants que va rebre Catalunya, Tarragona va concentrar el 15%, només per davant de Lleida (8,5%). Segons el perfil de residència, la caiguda ha estat força més notòria entre els viatgers estrangers, que van disminuir un 88% respecte al 2019, que entre els visitants residents a l'Estat, en què la caiguda va ser del 57%. Quant a les pernoctacions, el darrer any es va registrar un descens del 81%, des de les més de 10 milions registrades el 2019 fins a més d'1,9 milions el 2020. La major reducció del nombre de pernoctacions que de viatgers ha donat com a resultat una reducció de l'estada mitjana fins a 2,3 dies. Això és resultat de que el turista interior acostuma a tenir una estada inferior a la del turisme estranger per motius de proximitat.

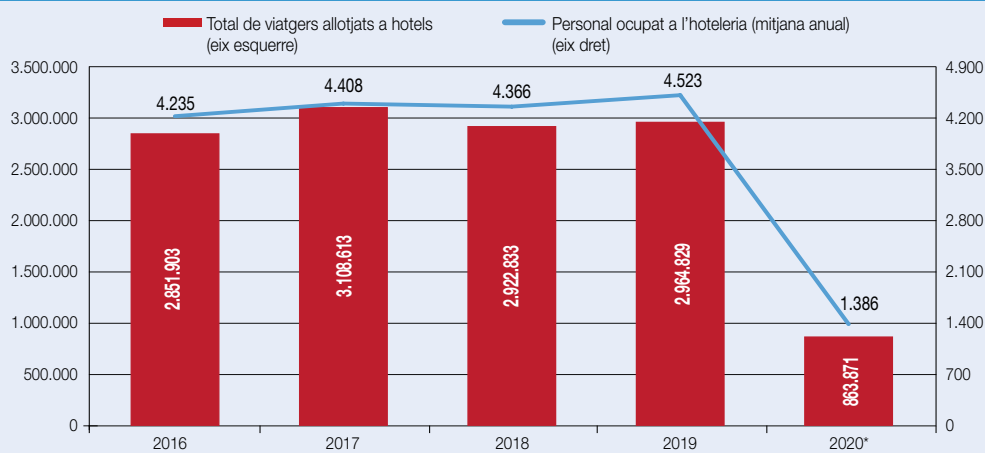
Quant als indicadors d'oferta, el nombre d'establiments oberts s'ha reduït un 44% i han passat dels 250 el 2019 als 140 el 2020 (12% del total de Catalunya). En la mateixa línia,

les habitacions i places disponibles també s'han reduït, un 63% en ambdós casos. El grau d'ocupació per places s'ha reduït notablement, des del 51% l'any anterior al 33% el 2020, situant-se bastant en línia amb el de les altres tres demarcacions catalanes. Finalment, el personal ocupat en el sector hotelier ha disminuït un 69%, passant de les 4.523 persones ocupades de mitjana l'any 2019 a les 1.386 el 2020 (gràfic 4.30).

Aquesta anàlisi es pot complementar amb les dades que ofereix l'Idescat per marques turístiques. La demarcació comprèn les marques de la Costa Daurada i Terres de l'Ebre. En el primer cas, els viatgers allotjats en hotels disminueixen un 73% el 2020 (fins a les 714.300 persones), mentre que en el segon disminueixen un 51% (fins a gairebé les 150.000 persones). La marca turística de Terres de l'Ebre és la tercera de les nou marques catalanes, després de la Val d'Aran i Pirineus, que ha perdut menys visitants en termes relatius el 2020 degut a que el turisme que rep és majoritàriament nacional. Sobre el total de visitants de Catalunya, la Costa Daurada ha concentrat el 13% dels turistes (12% el 2019), mentre que les Terres de l'Ebre ha rebut el 3% (quan l'any 2019 era l'1%). Pel que fa al volum de pernoctacions, aquestes ha disminuït en ambdós casos, tot i que novament la caiguda ha estat més accentuada en el cas de la Costa Daurada (-83,5% i -46,2%, respectivament). Finalment, la diferència en els graus d'ocupació de les dues marques s'ha reduït aquest 2020: 35,2% a la Costa Daurada i 36,7% a les Terres de l'Ebre.

Juntament amb aquesta evolució desfavorable dels indicadors de clima, els **comptes de cotització** a la Seguretat

Gràfic 4.30
Viatgers i del personal ocupat a hotels a la demarcació de Tarragona
 (Nombre)

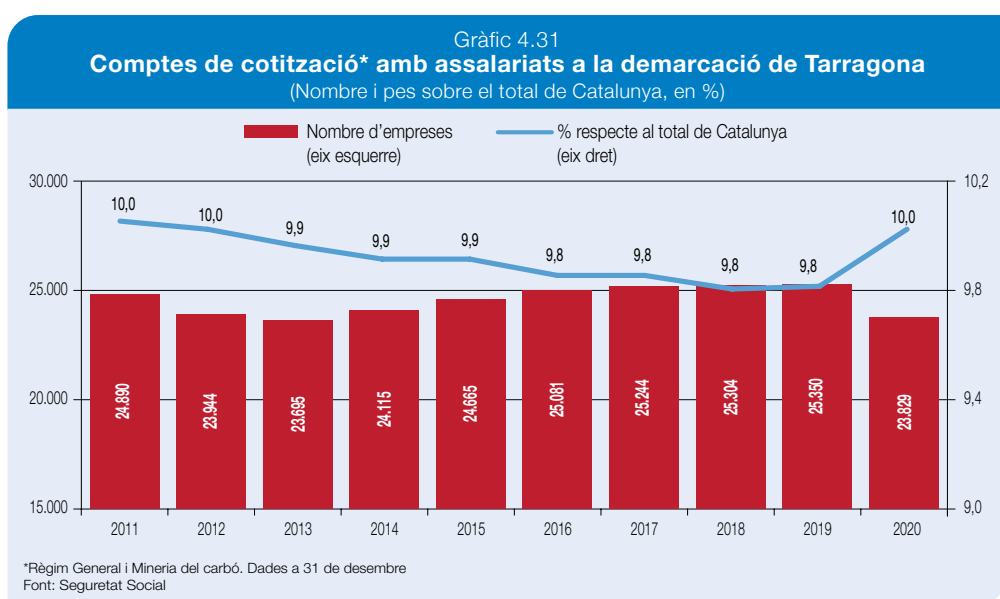

* Les dades del darrer any són provisionals.
 Font: INE

Social, terme equiparable al de nombre d'empreses, ha disminuït un 6% des dels 25.350 a 31 de desembre de 2019 als 23.829 a finals de 2020, degut a l'impacte de la Covid-19 (gràfic 4.31). En comparació al conjunt de Catalunya, on la reducció ha estat del 7,9%, l'impacte de la crisi sobre el teixit empresarial tarragoní ha estat menor. Per grans sectors econòmics, l'evolució ha estat negativa a tots els casos amb menor o major intensitat. En termes relatius, de més a menys impacte, els comptes a la indústria han patit una reducció del 9,4%, amb 214 empreses menys del 2019 al 2020. Aquest sector concentrava un 8,9% de les empreses tarragonines el 2019, tanmateix la seva contribució sobre el descens total de les empreses a la demarcació el 2020 ha estat del 14,1%. En segon lloc, la caiguda als serveis, sector al qual es dediquen un 79% de les empreses, ha estat del 6,1% (-1.220 empreses fins a les 18.716 el darrer any). Aquesta activitat, molt afectada per les restriccions, ha suposat el 80% dels descens total. Per darrere en termes relatius, la construcció pateix una reducció força menor, del 2,9% i 80 comptes menys. Amb un pes del 10,9% el 2019, l'impacte sobre aquesta activitat ha suposat poc més del 5% de la contracció total d'empreses a la província, fet que li ha permès guanyar cert pes sobre el total el 2020. En darrer lloc, l'agricultura registra un descens de l'1,9% el que ha implicat una pèrdua de set comptes de cotització, per tant, s'ha mantingut força estable malgrat els efectes negatius de la pandèmia. Finalment, el nombre d'empreses concursades el 2020 encara no recull l'impacte de la crisi degut a la moratòria posada en marxa pel Govern de l'Estat fins a finals de 2021, motiu pel qual s'ha assolit una xifra molt baixa de 35 concursos enfront als 70 de l'any 2019.

En relació amb els indicadors de demanda interna disponibles a nivell provincial, el 2020 s'han reduït **les matriculacions de vehicles** i **les compravendes immobiliàries** un 25,9% i 21,2%, respectivament, a Tarragona. El darrer any s'han efectuat el 8,7% de les matriculacions de Catalunya a la demarcació amb un total de 17.795 (poc més de 6.000 menys respecte al 2019). És el primer cop des del 2016 que el registre de vehicles és inferior al llindar dels 20.000. Tot i que aquesta evolució s'explica pels efectes de la Covid-19, el 2019 la tendència ja era decreixent degut a la pròpia crisi interna del sector pel canvi de model energètic dels automòbils que s'està impulsant. Quant al sector immobiliari, Tarragona ha concentrat un 14,7% de les compravendes immobiliàries el 2020 amb poc més de 34.800 (9.387 menys que el 2019). Així doncs, aquest darrer any s'ha trencat amb la tendència creixent iniciada el 2014 amb la recuperació econòmica i ha situat el volum de transaccions a nivells similars als de 2016.

Pel que fa a la demanda externa, el **comerç internacional** de béns ha evolucionat negativament tant en termes d'exportacions com d'importacions amb rècords de caigudes en ambdós casos. D'una banda, les vendes a l'exterior han disminuït un 13,3% fins als 7.617 milions d'euros (l'11,5% del total de Catalunya). D'altra banda, les compres a l'exterior han registrat un descens del 24,6% assolint els 10.884 milions d'euros (el 14,4% del total català). Aquests volums comercials situen el saldo en el terreny negatiu amb un dèficit de 3.267 milions d'euros (un 42% inferior al de 2019). Les províncies de Tarragona i Barcelona són les úniques que tradicionalment han presentat saldos negatius en els últims anys, en línia amb el total català.

Com s'ha avançat, el sector exterior ha experimentat un descens molt significatiu de les exportacions i superior al del conjunt de Catalunya (-10,3%) (gràfic 4.32). Segons el destí de les vendes a l'estranger, la reducció ha estat generalitzada, però més important en el cas de les destinades a la Unió Europea (-15%) en comparació amb les dirigides cap al mercat extracomunitari (-7,9%). En termes absoluts, les vendes a la Unió Europea han sumat 5.695 milions d'euros, el 75% del total exportat per la demarcació el darrer any. En el cas de les vendes fora del mercat únic, aquestes han sumat gairebé 2.000 milions d'euros, el 25% restant. Tanmateix, cal tenir present que aquest mercat ha anat perdent pes gradualment en els darrers anys. El 2010, en plena crisi econòmica i financera (especialment profunda a Europa), el mercat extracomunitari va arribar a suposar el 35% del total exportat.

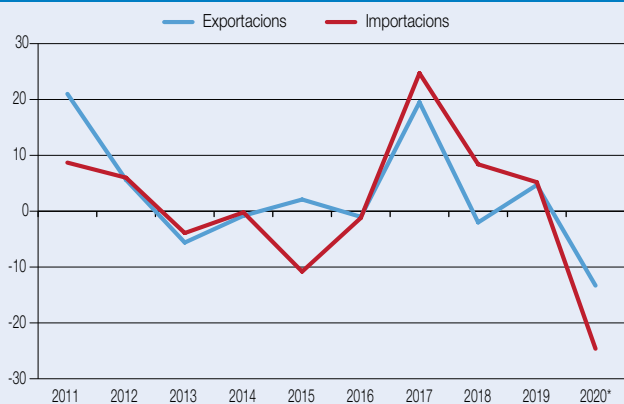
L'evolució de les exportacions a la demarcació de Tarragona està determinat per l'elevat pes del sector químic i el del petroli i derivats sobre el volum global –en termes monetaris suposen el 43% del total. Així doncs, és important tenir present que el volum monetari de les vendes d'aquests productes està altament influenciat pel preu de l'energia, motiu pel qual les exportacions d'aquests dos sectors han caigut considerablement el 2020 (-11,5% i -54%, respectivament). Per tal de no incorporar els efectes dels preus, les evolucions d'aquests dos sectors s'analitzaran també en tones. En aquest cas, les reduccions de les exportacions són de menor intensitat; les del sector químic del -8,4% interanual i les de petroli i derivats del -30%. Quant a la resta de principals sectors exportadors, tots han registrat caigudes significatives en termes nominals, a excepció de les joguines

(4,6%) –sector que no ha parat de créixer en els darrers quatre anys– i els preparats alimentaris, que es manté estable. Per exemple, el sector d'altres béns d'equip experimenta un descens del 7,4%, el tèxtil i la confecció del 6,1%, i les fruites i llegums del -12,1% (gràfic 4.33).

Respecte al **teixit empresarial exportador**, tot i la disminució de les exportacions, el nombre d'empreses exportadores ha continuat augmentant el 2020, un 4,9% fins a les 3.153 empreses (147 més que el 2019). Aquesta evolució és força més positiva que la registrada al conjunt de Catalunya (1,2%), i això ha fet que el pes de les empreses exportadores tarragonines sobre el total del Principat s'ampliés lleugerament al 6,4% el 2020. Tanmateix, si se centra l'atenció en aquella proporció d'empreses que ha exportat continuadament en els darrers quatre anys (una de cada tres el darrer any), la quantitat d'empreses exportadores regulars han augmentat un 2% fins a les 1.055 i s'han afegit 21 empreses més. Des del 2012, aquestes empreses han crescut de manera constant: un 47% en termes acumulats (335 empreses més). Segons el tram de volum exportador, les empreses exportadores regulars que més augmenten són les que exporten menys de 50.000€ (20 empreses més), mentre que les que facturen més de 5 milions a l'exterior són les que més han disminuït (27 empreses menys). Per tant, el darrer any s'han incorporat noves empreses regulars però, per altra banda, les que exportaven més s'han vist afectades per la reducció del volum de comerç mundial.

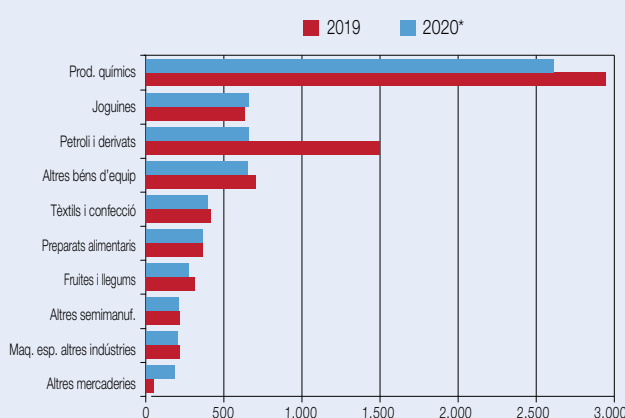
Pel que fa a les **importacions**, els resultats han estat fins i tot més desfavorables que en el cas de les exportacions, degut

Gràfic 4.32
Exportacions i importacions de béns a la demarcació de Tarragona
(Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

* Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.
Font: Duanes

Gràfic 4.33
Principals sectors exportadors a la demarcació de Tarragona
(Milions d'euros)

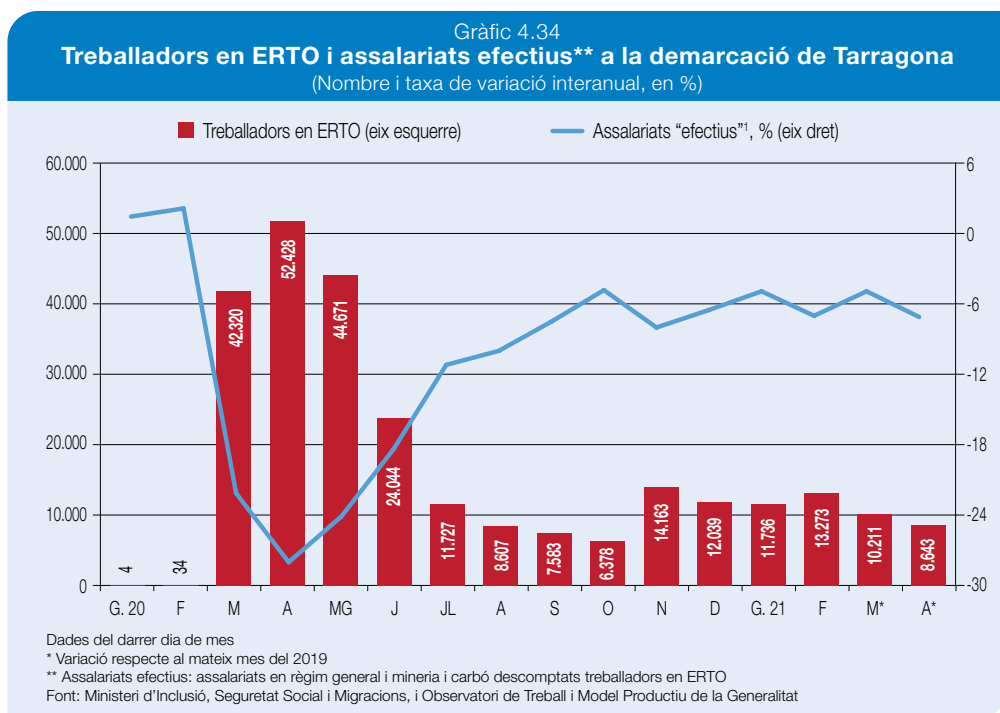
* Les dades del darrer any són provisionals
Font: Duanes

a la intensa contracció de la demanda interna i també de les importacions del sector químic i del petroli durant el 2020. Concretament, les importacions han disminuït un 25%, bastant més que el -18,1% registrat al conjunt de Catalunya. Quant a l'origen de les compres, han disminuït més les provinents de fora de la UE (-31%), que representen gairebé el 60% del total de les importacions. Els principals productes importats van ser petroli i derivats i els productes químics amb un pes conjunt del 43% en termes monetaris. En el primer cas, les compres van disminuir un 48% en volum monetari i en el cas de la indústria química, la caiguda ha estat un 14%. A banda dels resultats en aquests sectors principals, els majors descens en termes monetaris i absoluts s'han registrat a l'automoció (-28,5%), tèxtil i confecció (-13,7%) i altres béns d'equipament –aquestes tres activitats són les següents en importància després de la química i el petroli, i suposen conjuntament el 20% de les importacions totals.

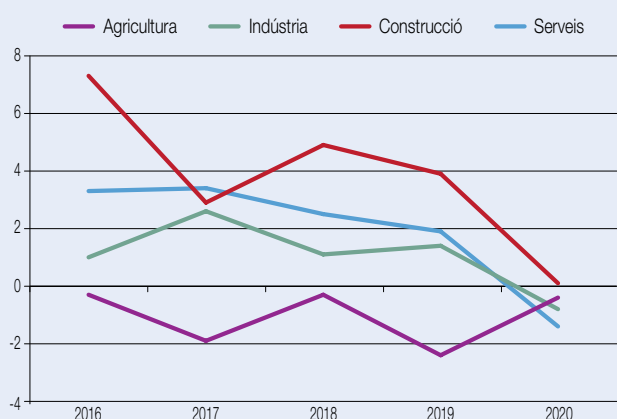
Paral·lelament a aquests resultats d'activitat econòmica globalment desfavorables, el mercat de treball també s'ha vist fortament impactat per la crisi de la Covid-19 a la demarcació de Tarragona, tant en el nombre d'**afiliacions** a la Seguretat Social com en l'ocupació estimada a través de l'Enquesta de població activa de l'INE, tot i que aquestes dades no recullen l'impacte dels treballadors en ERTO perquè aquests continuen estant en els registres d'afiliació com a treballadors actius. En el primer cas, les afiliacions han disminuït un 1,1% anual fins a les 287.601 a 31 de desembre de 2020, mentre que al conjunt de Catalunya s'ha

produït una disminució del 2%. Segons el règim de cotització, els assalariats (afiliats al règim general) han registrat un descens de l'1,3% fins a les 233.731 afiliacions (el 81% del total). En canvi, el nombre d'autònoms s'ha mantingut estable en les 53.870 persones. En el cas de l'estimació de l'EPA, el decreixement d'**ocupats** ha estat de l'1,8%, menys intens que el descens registrat al conjunt del Principat (-3%).

Per tal d'incorporar els efectes de la Covid-19 sobre el mercat de treball, el **gràfic 4.34** mostra l'evolució del nombre de persones en ERTO i la variació interanual de l'afiliació efectiva, és a dir, afiliacions al règim general i de la minera del carbó menys les persones sota un expedient de regulació temporal d'ocupació, des del gener del 2020. Durant els mesos de confinament, la demarcació va comptabilitzar un màxim de 52.428 persones en ERTO (abril del 2020), el 7,7% de total de Catalunya. Entre el maig i el juny el descens dels treballadors en ERTO va ser de més de 20.500 persones degut a la desescalada, xifra que va arribar al seu mínim a l'octubre amb poc més de 6.000 persones. Amb la segona onada es va tallar la recuperació i es van tornar a xifres de dos dígits que han durat fins al mes de març (a l'abril del 2021 s'han registrat uns 8.600 treballadors). Quant a la tendència de l'afiliació efectiva, la caiguda relativa dels llocs de treball a Tarragona va ser de les més elevades de la demarcació, només per darrere de Girona, amb un descens del 28% a l'abril: 69.000 afiliacions menys respecte al mateix mes del 2019. Aquest descens es va moderar fins a un 24% al maig i així

Gràfic 4.35
Afiliacions per sectors a la demarcació de Tarragona
 (Taxa de variació interanual, en %)

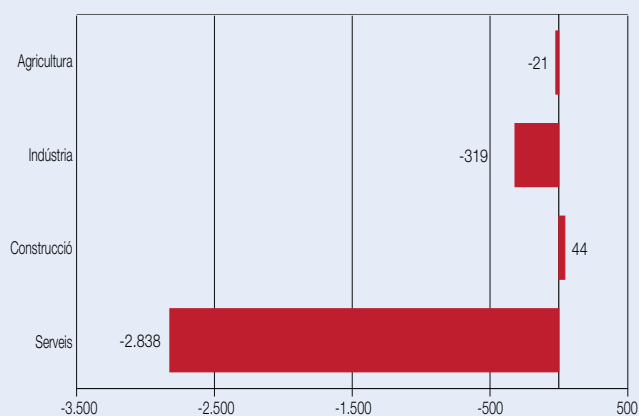
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

gradualment fins a un 4,7% a l'octubre. Els darrers sis mesos, del novembre 2020 a l'abril 2021, les caigudes de l'afiliació efectiva han anat fluctuant al voltant del 6%. A data del mes d'abril, Tarragona és la segona demarcació catalana amb un nivell d'afiliació efectiva menor respecte al nivell pre-pandèmia (abril del 2019).

Segons el sector econòmic, el 2020 totes les activitats econòmiques excepte la construcció han registrat reduccions del nombre d'afiliats (gràfics 4.35 i 4.36). Entre els tres que pateixen reduccions, els **serveis** han estat els més afectats per la Covid-19 i les consegüents restriccions molt centrades a limitar el contacte social amb una caiguda relativa de l'1,3% (unes 2.800 persones menys fins a les 210.840). Aquest sector ha suposat el 91% de la reducció total neta de l'afiliació a Tarragona. Per subactivitats, els serveis de menjar i begudes, amb un pes del 10% sobre el total del sector terciari, registra la major pèrdua amb quasi 3.000 afiliacions menys, seguida de les activitats esportives i d'entreteniment amb -936 llocs de treball, els serveis d'allotjament (-675), l'educació i el comerç al detall (cadascuna al voltant de les 600 afiliacions menys). En l'altre extrem, les activitats sanitàries han sumat més de 1.300 afiliacions el 2020, l'administració pública ha afegit més de 1.100 llocs de treball i les activitats relacionades amb l'ocupació, +800.

Pel que fa a la **indústria**, l'afiliació s'ha reduït un 0,7% el 2020, poc més de 300 llocs de treball menys fins a situar-se al voltant dels 47.000. Per branques d'activitat, 19 de 34 han vist reduïda l'afiliació, mentre que a la resta s'ha mantingut estable o s'ha incrementat. D'aquestes 19, la indústria química, altres indústries manufactureres, la metal·lúrgia i la fa-

Gràfic 4.35
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la demarcació de Tarragona. Any 2020 (Nombre)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya i SS

bricació de vehicles a motors són les que registren majors reduccions (des de les 120 afiliacions menys de la primera fins a les 50 de la darrera). En l'altre extrem, la reparació/instal·lació de maquinària ha sumat unes 100 afiliacions i la fabricació de productes de cautxú i la fabricació de béns farmacèutics, unes 50 cadascuna. En relació amb l'**agricultura**, sector amb un pes força reduït al territori, les afiliacions cauen lleugerament, -0,3%, fins a unes 6.460 el 2020. Si es tenen en compte els treballadors adscrits al règim agrari (la meitat del total de treballadors al subsector agrícola), l'evolució és positiva amb uns 540 afiliacions més (+8,3% respecte al 2019).

En darrer lloc, la **construcció**, amb un pes del 8% sobre les afiliacions totals, manté els llocs de treball estables amb un increment del 0,2%, tendència similar a la de la mitjana catalana. Tanmateix, l'evolució per branques difereix, amb increments en l'enginyeria civil i les activitats especialitzades, alhora que disminueixen els llocs de treball a la construcció d'edificis.

Igual que amb els indicadors anteriors, els **contractes de treball** han patit un descens històric el 2020: un -26,4% anual fins als 246.098 nous contractes signats el 2020, lleugerament inferior al descens registrat al conjunt del Principat (-33,1%). Cal tenir en compte que un flux de contractació elevat no sempre pot ser desitjable, si el nombre de persones contractades es manté relativament constant, atès que seria indicador d'una elevada rotació en el mercat laboral. Per tipus de contracte, el nombre de contractes temporals que s'han signat al llarg de l'any ha disminuït pràcticament igual que el nombre de contractes indefinits (-26% enfront

Quadre 4.13

Dades bàsiques de la demarcació de Tarragona

	2017	2018	2019	2020	Variació 2020-2019 (% pp)		Pes Dem./Catalunya (%)	
					Demarcació	Catalunya	2019	2020
DEMOGRAFIA								
Població Total	791.693	795.902	804.664	816.772	1,5	1,4	10,5	10,5
Densitat (hab/km ²)	125,5	126,2	127,6	129,5	1,5	1,4	-	-
Població de menys de 15 anys	127.950	127.636	127.293	126.983	-0,2	-0,5	10,9	10,9
Població de 15 a 64 anys	518.067	519.538	525.437	534.369	1,7	1,7	10,4	10,4
Població de 65 anys i més	145.676	148.728	151.934	155.420	2,3	1,8	10,5	10,6
Índex de dependència global	52,8	53,2	53,1	52,8	-0,1	-0,5	-	-
Índex d'envelliment	113,9	116,5	119,4	122,4	2,8	2,9	-	-
Nacionalitat espanyola	674.014	674.958	676.896	679.979	0,5	0,1	10,4	10,4
Nacionalitat estrangera	117.679	120.944	127.768	136.793	7,1	8,7	11,0	10,9
Taxa d'estrangeria total	14,9	15,2	15,9	16,7	0,7	1,1	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	10,0	10,4	11,0	11,8	0,6	0,9	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	25.244	25.304	25.350	23.829	-6,0	-7,9	9,8	10,0
Nombre d'empreses²	52.544	52.921	53.308	54.217	1,7	1,6	8,6	8,6
Sense assalariats	28.652	28.522	29.093	29.757	2,3	2,2	8,1	8,1
Amb assalariats	23.892	24.399	24.215	24.460	1,0	0,8	9,2	9,3
1 a 49 assalariats	23.546	24.051	23.870	24.088	0,9	0,7	9,3	9,3
50 a 199 assalariats	274	272	269	288	7,1	4,4	6,6	6,8
200 a 999 assalariats	62	66	67	74	10,4	6,7	6,2	6,4
1.000 o més assalariats	10	10	9	10	11,1	-1,5	4,6	5,2
Empreses concursades	56	75	70	35	-60,0	-14,0	6,0	3,5
Compravendes immobiliàries	35.158	39.561	44.241	34.854	-21,2	-22,0	14,6	14,7
Matriculació de vehicles ³	22.256	24.568	24.009	17.795	-25,9	-30,1	8,2	8,7
Viatgers allotjats en hotels³	3.108.613	2.922.832	2.964.829	863.871	-70,9	-72,1	14,3	15,0
Residents a Espanya	1.737.119	1.633.193	1.657.565	709.873	-67,2	-53,9	22,6	21,0
Residents a l'estranger	1.371.494	1.289.640	1.307.264	153.999	-88,2	-82,1	9,8	6,4
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	8.686	8.508	8.906	7.617	-13,3	-10,3	12,0	11,5
<i>10 principals sectors</i>								
Prod. químics	2.764	3.188	2.969	2.633	-11,5	-2,8	14,9	13,6
Joguines	530	602	634	663	4,6	-3,6	54,0	58,4
Petroli i derivats	1.764	1.265	1.510	662	-54,2	-51,0	41,3	37,1
Altres béns d'equip	694	725	711	657	-7,4	-8,9	11,7	12,0
Tèxtils i confecció	240	273	420	395	-6,1	-17,5	7,6	8,6
Preparats alimentaris	292	305	367	367	0,0	-0,4	28,7	28,8
Fruïtes i llegums	322	295	317	276	-12,1	5,4	22,5	18,8
Altres semimanuf.	195	228	215	210	-2,0	-7,9	8,1	8,6
Maq. esp. altres indústries	318	152	219	202	-6,9	-11,3	5,0	5,1
Altres mercaderies	58	49	49	183	322,7	5,7	7,0	24,9
Exportacions UE	6.392	6.486	6.814	5.695	-15,0	-10,6	14,3	13,4
Exportacions fora UE	2.294	2.022	2.092	1.922	-7,9	-9,7	8,0	8,1
Importacions de béns (milions €)	12.633	13.692	14.402	10.884	-24,6	-18,1	15,6	14,4
<i>10 principals sectors</i>								
Petroli i derivats	4.201	4.743	4.912	2.553	-47,7	-46,0	69,2	67,0
Prod. químics	2.262	2.433	2.418	2.126	-14,3	-4,3	11,5	10,5
Altres béns d'equip	1.207	1.019	1.000	895	-10,4	-10,3	13,1	13,1
Automob. i motos	857	994	1.090	779	-28,5	-38,3	10,9	12,3
Tèxtils i confecció	304	448	643	554	-13,7	-14,1	8,0	8,0
Cereals	279	302	509	523	2,7	-7,2	44,6	49,5
Equip oficina i telecom.	425	424	477	475	3,8	-7,8	21,9	23,9
Mobles	327	396	430	392	-8,9	-16,2	41,6	45,3
Pinsos animals	281	207	290	384	32,3	7,4	41,6	51,4
Gas	457	795	652	289	-56,0	-74,4	36,3	62,5
Importacions UE	4.885	4.977	5.082	4.437	-13,7	-16,8	10,2	10,6
Importacions fora UE	7.748	8.716	9.320	6.447	-30,6	-19,7	22,1	19,0
Nombre d'empreses exportadores	3.112	3.048	3.006	3.153	4,9	1,2	6,2	6,4
Nombre d'empreses exportadores regulars ⁵	979	1.012	1.034	1.055	2,0	-2,8	6,0	6,3
Exporten menys de 50.000 €	364	384	401	421	5,0	-1,5	5,1	5,4
Exporten de 50.000 a 500.000 €	232	264	260	263	1,2	-4,6	6,5	6,9
Exporten de 500.000 a 5 milions €	253	232	237	235	-0,8	-2,5	6,2	6,3
Exporten més de 5 milions €	106	132	136	111	-18,4	-5,8	8,4	7,3
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	278.173	285.188	290.735	287.601	-1,1	-2,0	8,7	8,8
Agricultura	6.646	6.635	6.483	6.462	-0,3	-0,5	20,2	20,2
Indústria	46.040	46.606	47.308	46.989	-0,7	-1,9	9,8	9,9
Construcció	21.313	22.381	23.266	23.310	0,2	0,3	11,4	11,4
Serveis	204.174	209.566	213.678	210.840	-1,3	-2,3	8,2	8,2
Assalariats	224.679	231.635	236.885	233.731	-1,3	-2,4	8,5	8,6
Autònoms	53.494	53.553	53.850	53.870	0,0	-0,1	9,8	9,8
Ocupats (EPA)⁶	327.350	336.125	340.225	334.175	-1,8	-3,0	9,9	10,0
Contractes¹	323.384	330.061	334.196	246.098	-26,4	-33,1	10,0	11,0
Temporals	292.456	295.504	299.966	221.603	-26,1	-33,5	10,3	11,5
Indefinitos	30.928	34.557	34.230	24.495	-28,4	-30,4	7,7	7,9
Atur registrat¹	51.797	48.651	47.631	60.795	27,6	28,2	12,3	12,2
Taxa d'atur (EPA) ⁶	16,1%	15,0%	13,5%	15,3%	1,8	1,6	-	-

1 Dades de final d'any.

2 Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

3 Les dades del darrer any són provisionals.

4 Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

5 En alguns anys la suma dels valors dels trams no coincideix amb el valor total perquè s'aplica la llei de confidencialitat estadística (12/1989) i no es pot revelar la informació amb tant detall.

6 Les dades fan referència a la mitjana anual

Fonts: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

del -28%) per la qual cosa és previsible que la taxa de temporalitat no haurà variat significativament. Per altra banda, cal recordar que el nombre de nous contractes temporals és molt més abundant que el d'indefinitos (els primers són el 90% del total) a causa de l'elevada rotació que caracteritza el nostre mercat laboral, especialment en les zones més turístiques –tanmateix aquests percentatges s'inverteixen si s'analitza l'estoc de contractes.

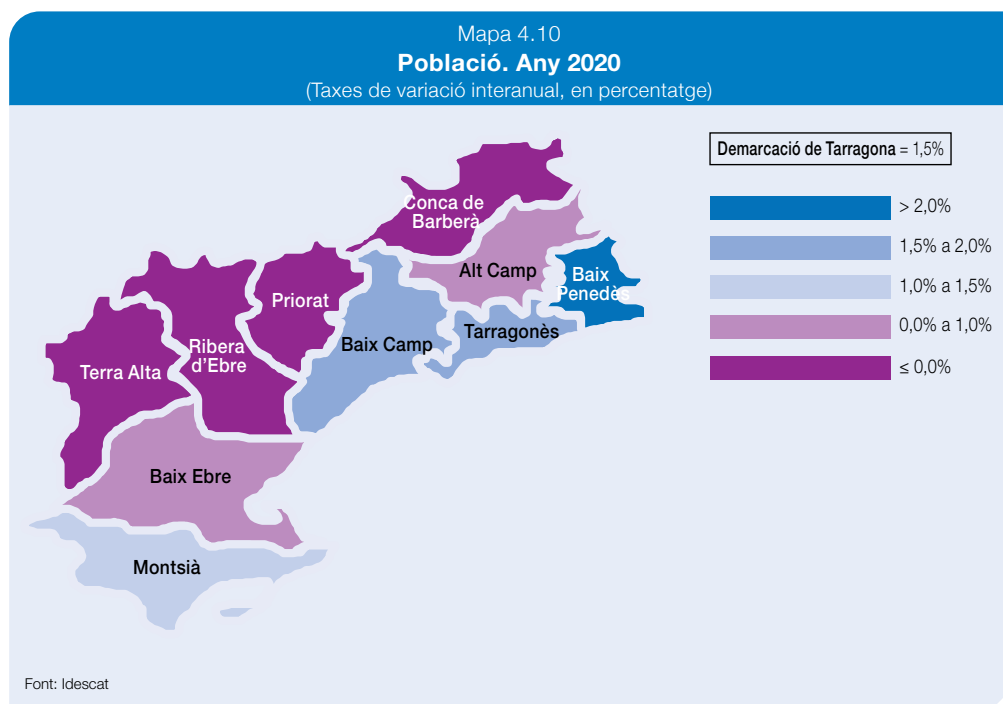
Al seu torn, el **nombre d'aturats** a les oficines del SOC a 31 de desembre de 2020 ha estat de 60.795 persones, un 27,6% més respecte a la xifra de finals de 2019, i el 12,2% del total de Catalunya (percentatge més elevat de les quatre províncies catalanes només per darrere de Barcelona). Aquesta variació ha situat el volum d'aturats gairebé al nivell gairebé del 2015. A més s'ha de tenir present que no té en compte els treballadors en ERTO, que continuen laboralment actius. En la mateixa línia, la taxa d'atur estimada ha augmentat del 13,5% del 2019 al 15,3% del 2020 segons l'EPA, 2,6 punts percentuals per sobre de la mitjana catalana (12,6%) i se situa al mateix nivell que el de 2018.

En darrer lloc, els **preus del consum** han experimentat un descens del 0,8%, superior al registrat pel conjunt de Catalunya (-0,4%). Aquesta evolució negativa trenca amb la tendència alcista que han registrat els preus els darrers anys: 2019 (0,4%), 2018 (1,8%) i 2017 (2,2%). És la demarcació, juntament amb Girona, que ha registrat un major descens dels preus de consum el 2020.

Anàlisi comarcal

La demarcació de Tarragona comprèn la regió del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre. El Camp de Tarragona concentra les comarques de l'Alt i el Baix Camp, la Conca de Barberà, el Priorat i el Tarragonès (també inclou administrativament el Baix Penedès, encara que històricament forma part de l'àmbit territorial del Penedès). Les Terres de l'Ebre inclouen el Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. Ambdues regions abasten una superfície similar, tot i que les Terres de l'Ebre només concentra una cinquena part de la població de la província. La Terra Alta i el Priorat són les comarques que tenen la densitat de població més baixa, amb valors de 15,4 i 18,4 habitants per km² el 2020, respectivament; mentre que el Tarragonès s'enfila fins als 819 hab./km², sisena comarca que presenta major densitat demogràfica de Catalunya només per darrere del Barcelonès i quasi totes les comarques de la primera corona més el Garraf.

El 2020, la **població** ha augmentat a totes les comarques excepte a tres que són Priorat, Terra Alta i Conca de Barberà –on les caigudes no arriben a l'1%. Per contra, els augments demogràfics més importants els han protagonitzat les tres comarques més poblades: Tarragonès, amb un increment de l'1,8%, el Baix Camp (1,7%) i el Baix Penedès (2,7%). Aquests tres territoris concentren el 69% de la població total de la província (uns 563.400 habitants) i, a més, en valors absoluts, han sumat 10.702 habitants més, que és exacta-

ment el 88% de l'augment total registrat a la demarcació tarraconina (mapa 4.10). Segons la nacionalitat dels residents, la població autòctona ha seguit una evolució similar a la de la població total, en tant que ha crescut lleugerament (per sota de l'1,5%) a les comarques més densament poblades i ha disminuït o s'ha estancat a la resta. En el cas de la població de nacionalitat estrangera, la tendència és oposada atès que s'observa un increment generalitzat a totes les comarques el 2020. Els creixements més importants s'han donat al Baix Penedès (9,9%) i Tarragonès (8,3%). De fet, el Tarragonès és la comarca amb la taxa d'estrangeria més alta de la província (18%).

Pel que fa a l'evolució del teixit empresarial el darrer any per comarques, l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya només disposa de dades del nombre de **comptes de cotització** de la Seguretat Social fins al tercer trimestre de 2020. Així doncs, a data del 30 de setembre de 2020, totes les comarques han patit un descens interanual del nombre d'empreses. Aquestes caigudes han oscil·lat entre el -1,6% de la Terra Alta i el -8,7% del Tarragonès. De les deu comarques tarraconines, només a dues (Tarragonès i Baix Camp) s'ha reduït el nombre relatiu d'empreses per sobre de la mitjana de la província (-5,9%). Són precisament aquestes dues comarques les que concentren un major nombre d'empreses, el 58% del total de Tarragona, conjuntament. Al Tarragonès s'han perdut unes 780 empreses i al Baix Camp,

440 comptes, el 80,2% de la reducció total anual que s'ha registrat a la demarcació en el mateix període. En valors absoluts, per darrere d'aquestes dues i a força distància se situarien el Baix Penedès (-70), l'Alt Camp (-63), el Baix Ebre (-60) i la resta amb descensos menors.

L'afiliació segons **residència padrona dels afiliats** en lloc del domicili de la seu social de l'empresa, úniques dades disponibles per al 2020 a nivell comarcal, ha estat positiva a quatre comarques (Baix Ebre, Baix Penedès, Montsià, Priorat) i negativa a les sis comarques restants (mapa 4.11). Els augments han estat molt suaus (igual o per sota de l'1%) mentre que els descensos han oscil·lat més (entre el mínim del -0,2% a la Conca de Barberà i el màxim del -3,3% a la Ribera d'Ebre). En termes absoluts, les pèrdues d'afiliats més importants l'han protagonitzat el Tarragonès i el Baix Camp, que han perdut cadascuna al voltant de 1.100 persones afiliades a la Seguretat Social. Per tant, igual que per al teixit empresarial, les comarques més importants en termes econòmics i demogràfics són també les que més han patit les conseqüències de la pandèmia en la seva economia.

Si es desagreguen les dades d'afiliació segons la residència padrona per sexe, edat i nacionalitat dels afiliats l'evolució de la mitjana de la demarcació ha estat negativa a tots els casos excepte entre els afiliats majors de 45 anys on l'afilia-

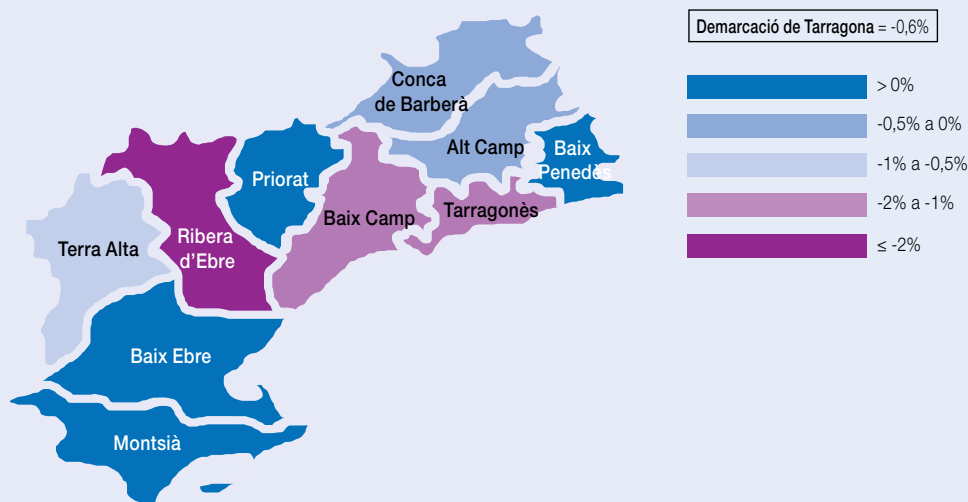
Quadre 4.14
Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padrona¹. Any 2020

	Total afiliats		Sexe			
	Nombre	Variació 20/19 (%)	Home		Dona	
			Nombre	Variació 20/19 (%)	Nombre	Variació 20/19 (%)
Alt Camp	17.847	-0,4	9.837	-0,9	8.010	0,2
Baix Camp	72.634	-1,4	39.283	-1,4	33.351	-1,4
Baix Ebre	29.143	1,0	16.250	1,2	12.893	0,7
Baix Penedès	39.114	0,5	21.787	0,5	17.327	0,4
Conca de Barberà	8.414	-0,2	4.675	-0,7	3.739	0,4
Montsià	24.430	0,9	13.496	1,0	10.934	0,7
Priorat	3.703	0,2	2.130	-0,9	1.573	1,8
Ribera d'Ebre	7.832	-3,3	4.378	-4,6	3.454	-1,7
Tarragonès	95.881	-1,1	51.687	-0,9	44.194	-1,5
Terra Alta	4.283	-0,8	2.397	-1,8	1.886	0,4
Demarcació de Tarragona	303.281	-0,6	165.920	-0,6	137.361	-0,6
Catalunya	3.214.634	-1,9	1.708.297	-1,9	1.506.337	-2,0

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Mapa 4.11
Afiliats a la Seguretat Social¹ segons la residència padronal. Any 2020
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

¹Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

ció s'ha incrementat. Quan a l'anàlisi comarcal per sexe (quadre 4.14), la disminució mitjana ha estat del 0,6% tant per a homes com per a dones. En el cas dels homes, la Ribera d'Ebre, el Tarragonès i el Baix Camp registren caigudes superiors (per sobre del -1,4%), mentre que a la resta, de fet, l'evolució és positiva amb valors entre el 0,2% de l'Alt Camp

i l'1,8% del Priorat. En el cas de les dones, hi ha sis comarques amb variacions per sobre de la mitjana de Tarragona (entre el -0,7% de la Conca de Barberà i el -1,8% de la Terra Alta), mentre que, com entre els homes, la resta ha augmentat l'afiliació, del 0,5% del Baix Penedès fins a l'1,2% del Baix Ebre.

Quadre 4.15
Afiliats a la Seguretat Social segons la residència padronal¹. Any 2020

	Edat								Nacionalitat			
	Menys de 30 anys		de 30 a 44 anys		de 45 a 54 anys		de 55 anys i més		Espanyola		Estrangera	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19
Alt Camp	2.592	-4,4	6.634	-1,9	5.110	1,6	3.511	2,8	15.847	-0,4	2.000	-0,2
Baix Camp	10.118	-6,7	27.680	-3,8	20.953	2,0	13.883	2,7	62.867	-1,3	9.767	-1,9
Baix Ebre	4.328	-0,1	10.867	-1,6	8.234	2,6	5.714	4,9	24.562	0,5	4.581	3,8
Baix Penedès	5.610	-4,2	14.693	-2,5	11.898	3,2	6.913	6,7	34.144	0,5	4.970	0,4
Conca de Barberà	1.103	-2,6	2.942	-1,3	2.466	-0,9	1.903	3,9	7.515	-0,5	899	2,2
Montsià	3.356	-0,7	9.341	-2,5	7.046	4,0	4.687	4,5	20.265	0,5	4.165	2,8
Priorat	466	-2,7	1.290	-0,6	1.062	0,3	885	3,1	3.286	0,6	417	-2,6
Ribera d'Ebre	1.051	-8,5	2.807	-4,2	2.059	-1,6	1.915	-0,7	6.908	-3,5	924	-1,9
Tarragonès	13.544	-7,2	37.151	-3,8	27.562	2,9	17.624	3,6	81.930	-1,1	13.951	-1,4
Terra Alta	571	-4,2	1.502	-3,8	1.146	1,2	1.064	3,4	3.748	-1,2	535	1,9
Demarcació de Tarragona	42.739	-5,2	114.907	-3,1	87.536	2,4	58.099	3,8	261.072	-0,7	42.209	-0,2
Catalunya	492.064	-7,1	1.212.886	-4,2	912.416	1,0	597.268	3,2	2.748.066	-1,7	466.568	-3,2

¹ Dades a 31 de desembre
 Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.16
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2020

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afiats segons residència		Atur registrat	
	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre	(%) Var 20/19	Nombre ¹	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19	Nombre ²	(%) Var 20/19
Alt Camp	44.695	0,9	6.434	7,0	1.314	-4,6	17.847	-0,4	3.249	22,7
Baix Camp	194.127	1,7	36.463	7,4	5.781	-7,1	72.634	-1,4	15.315	28,2
Baix Ebre	78.011	0,5	14.601	5,3	2.586	-2,3	29.143	1,0	5.159	22,5
Baix Penedès	107.803	2,7	20.658	9,9	2.565	-2,7	39.114	0,5	9.807	27,0
Conca de Barberà	19.947	-0,5	2.445	2,7	655	-1,8	8.414	-0,2	1.008	33,3
Montsià	68.263	1,2	12.580	6,5	2.095	-2,1	24.430	0,9	4.642	32,1
Priorat	9.160	-0,9	1.167	2,0	370	-4,1	3.703	0,2	496	30,5
Ribera d'Ebre	21.870	0,0	3.657	6,0	576	-4,0	7.832	-3,3	1.341	29,4
Tarragonès	261.466	1,8	56.139	8,1	8.195	-8,7	95.881	-1,1	19.309	28,3
Terra Alta	11.430	-0,5	1.430	1,6	364	-1,6	4.283	-0,8	469	27,1
Demarcació de Tarragona	816.772	1,5	155.574	7,5	24.501	-5,8	303.281	-0,6	60.795	27,6
Catalunya	7.780.479	1,4	1.584.855	7,9	239.346	-7,3	3.214.634	-1,9	497.611	28,2

¹ Dades a 30 de setembre

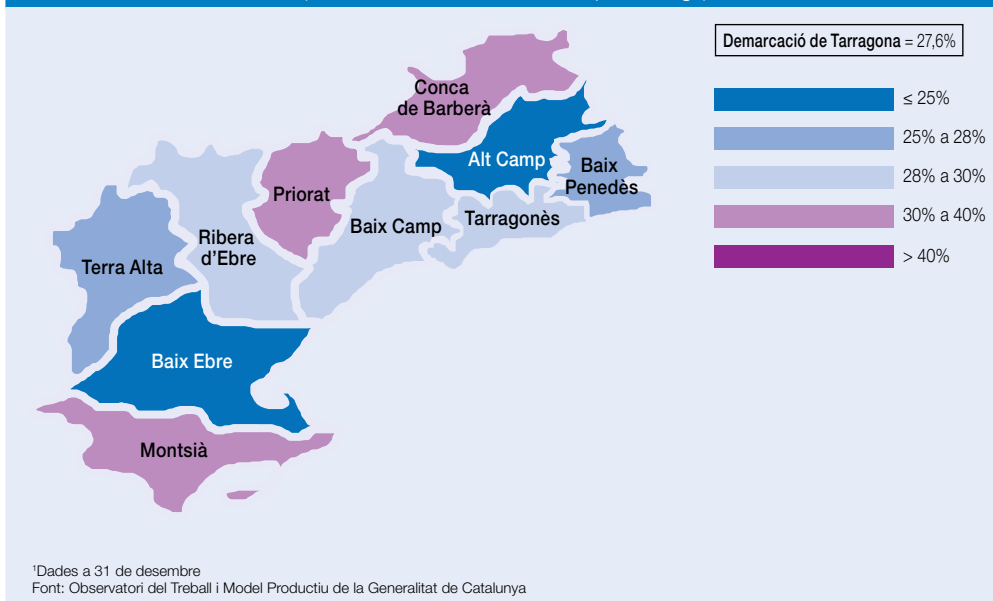
² Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Si es té en compte l'evolució de l'edat dels afiliats, la tendència ha estat clarament divergent segons el tram d'edat. D'una banda, hi ha hagut una reducció generalitzada dels afiliats a totes les comarques entre els menors de 30 anys i els que tenen de 30 a 44 anys. En el primer cas, la reducció mitjana ha estat del 5,2%, i les variacions han oscil·lat entre

el -0,1% del Baix Ebre i el -8,5% de la Ribera d'Ebre. En el segon cas, el descens mitjà s'ha moderat fins al 3,1% i les reduccions entre comarques han estat més disperses (del -0,6% del Priorat fins al -3,8% del Baix Camp, Tarragonès o Terra Alta). D'altra banda, com s'ha avançat, els afiliats de 45 anys o més han augmentat en mitjana, un 2,4% els que te-

Mapa 4.12
Atur registrat¹. Any 2020
(Taxes de variació interanual, en percentatge)

nen fins a 54 anys i un 3,8% els que tenen 55 anys o més. No obstant això, no totes les comarques han seguit aquesta tendència, tot i que la majoria sí. En el tram de 45 a 54 anys, els afiliats es redueixen a la Conca del Barberà (-0,9%) i la Ribera d'Ebre (-1,6%), mentre que a la resta de territoris augmenten des del 0,3% del Priorat fins al 4% del Montsià. En el tram de treballadors majors de 55 anys, l'increment és generalitzat a totes les comarques excepte a la Ribera d'Ebre (-0,7%). A la resta, els augments relatius han estat força significatius (entre el 2,7% del Baix Camp i el 6,7% del Baix Penedès).

En darrer lloc, també es disposa d'informació de com ha estat l'impacte sobre els afiliats segons la nacionalitat. Els treballadors de nacionalitat espanyola a Tarragona s'han reduït un 0,7% en mitjana, mig punt més que els de nacionalitat estrangera (-0,2%). Per comarques, en el primer cas, sis de les deu comarques tarragonines han reduït el nombre d'afiliats –la majoria per sobre de la mitjana, excepte dos (l'Alt Camp i la Conca del Barberà). Les altres quatre, el Baix Ebre, el Baix Penedès, el Montsià i el Priorat han augmentat

lleugerament els afiliats (al voltant de mig punt). En darrer lloc, els afiliats estrangers han patit reduccions més profundes amb caigudes del -2,6% al Priorat fins al -0,1% de l'Alt Camp. Igualment, els augments (a cinc de les deu comarques) han estat superiors, del 0,4% del Baix Penedès fins al 3,8% del Baix Ebre. El 2020 a Tarragona un 14% dels afiliats era de nacionalitat estrangera, mentre que el 86% restant era de nacionalitat espanyola ([quadre 4.15](#)).

L'**atur registrat** a les oficines del SOC a 31 de desembre de 2020 ha augmentat gairebé un 28% respecte a l'any anterior al conjunt de la demarcació i les comarques que han superat el 30% d'increment han estat la Conca de Barberà (33%), el Montsià (32%) i el Priorat (31%). La que ha sofert menys, tot i ser un increment molt elevat, ha estat l'Alt Camp (23%). En termes absoluts destaquen els augments de l'atur al Tarragonès (+4.261, la comarca que concentra el 32% dels aturats de la demarcació tarragonina), al Baix Camp (+3.367 persones, amb el 25% de l'atur total), al Baix Penedès (2.084 persones i un 16% del total) i al Montsià (+1.129 persones) ([mapa 4.12](#)).

EL PROCÉS DE CANVI QUALITATIU DE LA PRODUCCIÓ AGROALIMENTÀRIA A LES COMARQUES DE TARRAGONA: IMPACTE I PERSPECTIVES

Joan Gallardo

Consultor

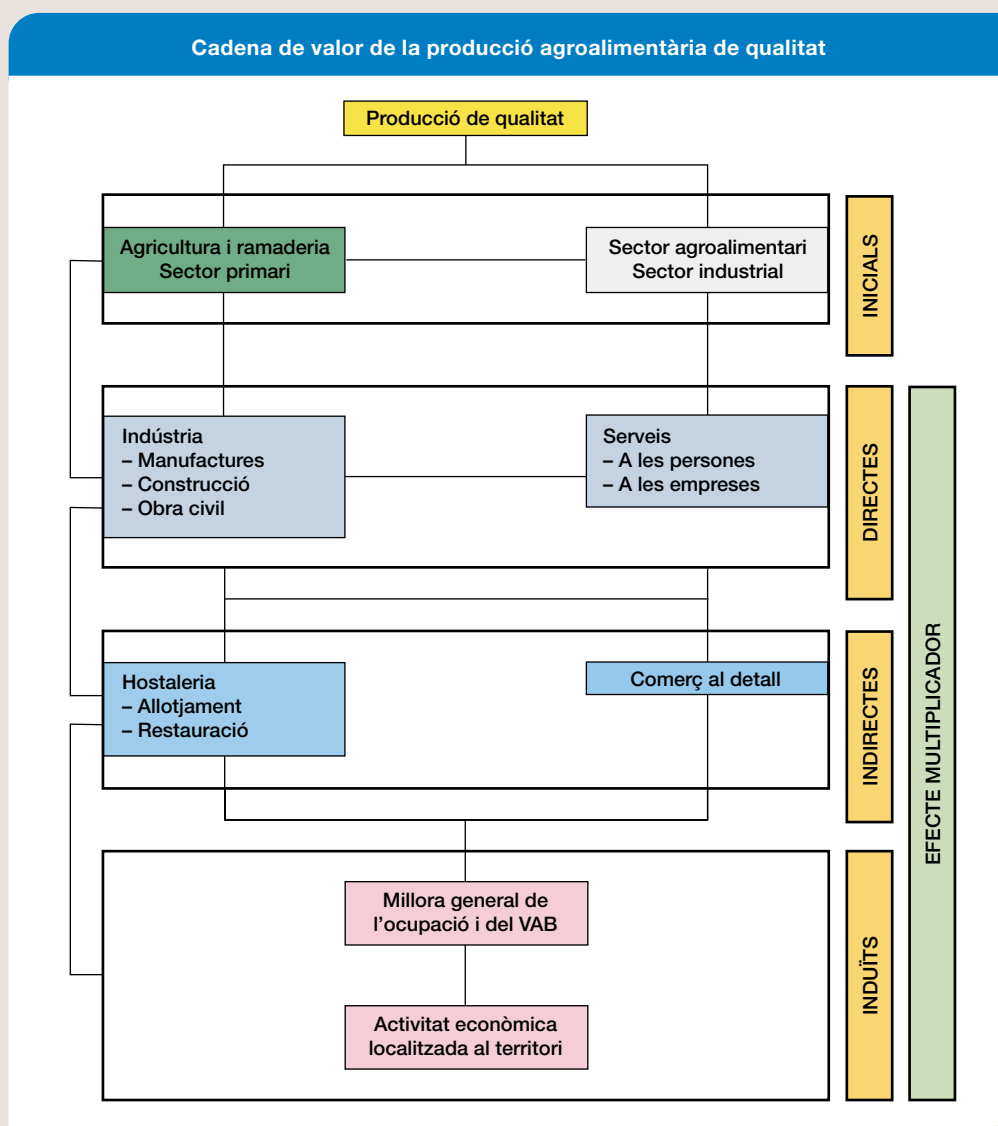
Introducció

La millora constant de la qualitat dels productes agroalimentaris ha estat un element indissociable de l'evolució del sector primari i del de transformació alimentària, des de la meitat del segle XX a l'Europa Occidental.

Aquest procés, endegat històricament amb èxit pels productors vitivinícoles francesos, i caracteritzat per posar en valor

una determinada producció vinculada amb un determinat àmbit geogràfic, ha estat fonamental per poder incrementar preus i comercialitzar amb èxit una quantitat creixent de producte.

Els beneficis derivats d'assegurar una qualitat contrastada d'un determinat producte no només ha esperonat l'activitat a un sector econòmic, sinó també, per l'efecte d'augment de la notorietat i de la millora de la imatge de marca, s'ha tras-

lladat a la resta dels sectors productius presents al territori on es desplega la producció.

La premissa és, des del punt de vista econòmic, fàcil de comprendre. Una producció de qualitat, que hom reconeix mitjançant l'atorgament de distintius que facin fàcilment identificable una forma de fer i unes característiques pròpies i superiors d'un determinat producte, permet una comercialització amb prou èxit, amb el consegüent augment del preu, la qual cosa possibilita un increment del valor afegit brut generat pel sector productor.

Aquest augment del valor afegit brut implica un impuls a les retribucions dels recursos implicats en el desplegament del procés productiu i, el que és més important, en la possibilitat de capitalitzar més eficientment les empreses que hi intervenen. S'està, en qualsevol cas, davant dels efectes inicials, esmentats en el disseny de la cadena de valor.

Aquest efecte de capitalització consisteix en: millora de la posició econòmica i financera de les empreses del sector, permet finançar amb èxit un augment sostingut de la capacitat productiva, implementar dinàmiques de millora tecnològica i reforçar el posicionament del producte al mercat, mitjançant l'endegament de campanyes de notorietat i promoció. Són els anomenats impactes directes.

Simultàniament, l'existència d'una producció de qualitat possibilita la millora de la percepció del territori. Aquest passa a identificar-se amb un determinat producte, i el seu patrimoni cultural i paisatgístic es reforça.

D'aquesta manera, les dinàmiques d'atracció de visitants, interessats per una cultura caracteritzada i condicionada per la producció de qualitat, i on apareixen i es consoliden fenòmens com la gastronomia o la visita a equipaments i instal·lacions agrícoles i/o industrials: cellers, molins, plantacions, etc., passen a impactar positivament sobre sectors com l'hostaleria (restauració i allotjament) o el comerç al detall.

Esmentat d'una altra manera, l'interès que suscita un producte de qualitat fa atractiu tot allò que al territori on es produeix el condiciona, tant des del punt de vista cultural com paisatgístic. Per aquesta raó, la producció de qualitat esdevé un factor addicional de dinamització turística, tot desplegant el concepte d'impacte indirecte.

Finalment, l'impuls del sector productor i de la cadena de valor que genera, possibilita una millora general que impacta a tota l'economia del territori, i que es materialitza en un aug-

ment de l'ocupació, de les retribucions, dels excedents de les empreses que hi intervenen i de la base fiscal de les administracions.

Per tant, la producció agroalimentària de qualitat no només beneficia al sector directament implicat o impulsa els nivells de notorietat del territori on es desplega, sinó que també possibilita l'atracció i fixació de rendes, tot generant un efecte multiplicador de l'activitat econòmica.

Una activitat amb característiques pròpies

Hom podria comentar que, llevat dels matisos vinculats amb les qüestions relacionades amb la cultura o, directament, amb l'activitat turística (atracció de visitants), l'efecte econòmic de la producció agroalimentària de qualitat no s'allunya excessivament d'altres activitats industrials que actuen com a sectors tractors.

Tanmateix, és necessari establir tot un seguit de diferències que resulten determinants per a caracteritzar la producció agroalimentària de qualitat vers altres activitats, bàsicament del sector primari o industrial. Aquests elements diferencials són, bàsicament:

- Es tracta d'una activitat no susceptible de deslocalització. La característica consubstancial de la producció de qualitat és la seva vinculació amb un àmbit geogràfic determinat. En aquest cas, no només es tracta de condicions edafoclimàtiques específiques (característiques climatològiques, del sòl, ubicació geogràfica, etc.), sinó d'una forma de saber fer o know how: de gestionar els conreus, la producció, la comercialització, etc.

Aquestes característiques pròpies fan que la producció sigui pràcticament impossible de traslladar a altres territoris. En canvi, sí és possible la imitació, però en aquest cas, normalment aquest procés actua de retruc, com una dinàmica de reeiximent de la producció original.

- La producció agroalimentària de qualitat resta prou arrelada a un determinat territori, la qual cosa estableix una vinculació, essencialment simbiòtica, amb altres productes de la zona, tot configurant una cultura gastronòmica pròpia, que també és un valor en si mateixa.
- És una activitat normalment més intensiva en el factor treball que d'altres de tipus agrícola, ramader o industrial que cerquen una producció de caràcter indiferenciat, i que es

troben en competència global. En aquests darrers casos, i mantenint un determinat estàndard, se cerca una optimització de costos que passa per una reducció del nombre d'efectius, així com un aferrissat procés d'automatització o mecanització o, fins i tot, en un canvi de la localització de la producció.

Adicionalment, quan es materialitza la introducció de noves tecnologies, tot incorporant avenços tecnològics, es produeix un desplaçament creixent des de la producció cap a la investigació i la comercialització, per la qual cosa la destrucció d'ocupació en la producció agroalimentària de qualitat acostuma a ser excepcional.

- La producció agroalimentària de qualitat contribueix a l'arrelament de l'activitat econòmica al territori on es desplega, ja que els impactes directes, indirectes i induïts són de fàcil interiorització. Aquest fet ve motivat per una llarga interrelació entre els subsectors que actuen com a proveïdors directes i els productors.

És ben cert que, amb la incorporació de noves tecnologies, els proveïdors d'equips i d'instal·lacions s'han globalitzat. Tanmateix, l'exigència d'un suport tècnic immediat obliga a disposar d'un teixit de manteniment proper, amb la suficient capacitat per assegurar un bon servei.

L'exemple més clar és el de la maquinària agrícola. Així, la fabricació dels equips pot materialitzar-se a emplaçaments molt llunyans. Tanmateix, el servei tècnic, d'elevada capacitat de resposta i qualificació tècnica, es troba en un espai geogràfic gairebé immediat.

- L'arrelament o fixació d'activitat econòmica diversa possibilita frenar les dinàmiques de despoblació que solen afectar els àmbits rurals, per la qual cosa, la potenciació de la producció agroalimentària de qualitat és una eina d'equilibri demogràfic.
- Finalment, la producció agroalimentària de qualitat esdevé en un atribut essencial per a configurar una determinada imatge de marca territorial.

L'estat de la qüestió a la demarcació de Tarragona

La demarcació de Tarragona ha estat un àmbit territorial pioner en el desplegament de segells acreditatius d'una producció agroalimentària de qualitat.

L'endegament d'aquest procés es va iniciar, com en altres indrets de Catalunya, amb l'acció del sector vitivinícola. De fet, la Denominació d'Origen Qualificada del Priorat o la Denominació d'Origen de Tarragona són dues de les que porten una trajectòria més dilatada, a tall d'exemple.

L'èxit de les denominacions d'origen al sector vitivinícola ha esperonat tant al creixement d'altres denominacions dins del mateix sector, com a l'aparició de denominacions a diferents sectors, ja sigui en forma de Denominacions d'origen (DO's) com d'Indicacions geogràfiques protegides (IGP).

Així, i si no es té en compte la DO Catalunya, a la demarcació de Tarragona es poden trobar fins a sis denominacions d'origen protegides, sent només una d'aquestes compartida amb dues comarques (Penedès), sobre un total d'onze a tota Catalunya (Taula 1). Aquest fet confirma la fortalesa del sector vitivinícola tarragoní.

Adicionalment, i deixant a banda la IGP Pa de Pagès Català, que resta compartida amb la resta del territori català, la demarcació de Tarragona disposa de quatre denominacions d'origen i quatre indicacions geogràfiques protegides, que abasten diversos productes agroalimentaris, com l'oli d'oliva, l'arròs, els fruits secs: l'avellana, la verdura: el calçot, els cítrics: la clementina, o les patates (Taula 2).

Taula 1
Denominacions d'origen; sector vitivinícola

	Superfície	Viticultors	Cellers	Producció
Conca de Barberà	3.500,00	870	21	5.764,39
Montsant	1.850,00	750	69	46.128,22
Penedès	16.531,00	2.815	150	240.000,00
Priorat	1.916,17	601	101	13.886,82
Tarragona	4.560,00	1.367	52	18.375,00
Terra Alta	5.820,00	1.251	49	50.317,71
Catalunya	43.655,08	6.127	211	480.102,35

Nota: DO Catalunya: la DO Catalunya, a més dels cellers que té inscrits en exclusiva, també té cellers d'altres Denominacions d'Origen. Dades publicades a l'any 2015
Font: INCAVI

Taula 2
Produccions d'altres DO's i IGP's

DO	Producte	Quantitat	Unitat	Any
Arròs del Delta de l'Ebre	Arròs	4.854	tones	2019
Avellana de Reus	Avellana	162	tones	2019
Oli del Baix Ebre-Montsià	Oli d'oliva	179	tones	2019
Oli de Terra Alta	Oli d'oliva	205	tones	2019
IGP	Producte	Quantitat	Unitat	Any
Calçot de Valls	Calçot	1.342	tones	2019
Clementines Terres Ebre	Clementines	271	tones	2019
Gall del Penedès	Pollastre	15	tones	2019
Pa de Pagès Català	Pa	608	tones	2019
Patates de Prades	Patates	50	tones	2019

Font: Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. Generalitat de Catalunya

Aquest important nombre d'acreditacions demostra la potencialitat de les comarques tarragonines, ja que a tota Catalunya, i sempre deixant a banda la IGP Pa de Pagès Català, hi ha dotze denominacions d'origen i nou indicacions geogràfiques protegides.

Al voltant de la producció agroalimentària de qualitat de les comarques de Tarragona està creixent un dinàmic sector de la restauració, molt fonamentat en la comercialització de productes de proximitat i àmpliament reconeguts.

Aquests establiments, localitzats majoritàriament a l'interior, combinen creacions gastronòmiques que reivindiquen els productes de qualitat de la zona, amb una cuina molt innovadora. En aquesta línia cal destacar molts establiments que s'han anat obrint i/o modernitzant als darrers anys.

L'eclosió d'aquesta cultura culinària, amb una creixent d'oferta d'allotjament de diferent tipologia, amb una forta presència de nous establiments hotelers de petita mida i cases rurals, està modificant l'oferta turística de forma continuada, en un procés versemblant a l'experimentat, a tall d'exemple, a la comarca del Matarranya, a la Franja de Ponent (Aragó).

Si aquest procés continua desplegant-se, com sembla a hores d'ara, es pot configurar una veritable alternativa econòmica multisectorial, que pot vertebrar satisfactòriament el teixit productiu de les comarques tarragonines, introduint un model vinculat als productes de proximitat i de qualitat, que actuen com a catalitzadors d'una oferta de restauració i allotjament creixent, i que contribueix a diversificar i enfortir l'economia del territori.

El futur

L'evidència d'un canvi de model productiu cada cop més fonamentat en la comercialització dels productes agroalimentaris de qualitat, produïts a les contrades tarragonines, amb una densitat prou evident, i que actua com a catalitzador d'una oferta de serveis de tota mena, no pot aturar-se.

És per això que es veu amb preocupació que, d'acord amb les dades del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació de setembre de 2020, a Catalunya no hi hagi cap denominació d'origen o indicació geogràfica protegida nova en tràmit davant de la Unió Europea, mentre altres regions espanyoles estan presentant un considerable nombre de propostes, que es troben en diferents fases de reconeixement o aprovació.

Així, i a tall d'exemple, de les tretze denominacions d'origen o indicacions geogràfiques protegides espanyoles en tràmit davant de les autoritats comunitàries, cap correspon a Catalunya.

Podria pensar-se que el recorregut per acreditar oficialment la qualitat de nous productes agroalimentaris a Catalunya o, més concretament, a les contrades tarragonines, ja s'ha exhaurit.

Tanmateix, les evidències demostren que encara és possible posar en valor altres productes com, a tall d'exemple:

- La fruita dolça: préssec, cirera i nectarina, de diverses classes, conreats a la Ribera d'Ebre o al Baix Camp.
- La mel del Perelló.
- L'ametlla marcona conreada a l'interior de la demarcació.
- El vermut de Reus.
- Determinats productes carnis, com la botifarra a les Terres de l'Ebre, etc.
- La pastisseria tradicional de determinades comarques: pastissos, cocs, coques, etc.

I que fent-ho, pot donar una embranzida addicional a la producció agroalimentària de la demarcació de Tarragona, tot accelerant l'ampliació d'un teixit productiu que creix aixoplugat pels segells distintius de qualitat.

Un escenari on la demarcació de Tarragona pogués oferir al mercat un major nombre de denominacions d'origen i indica-

cions geogràfiques protegides, reforçaria la seva posició com a referent de la gastronomia de qualitat, elaborada amb productes autòctons.

Tot plegat seguiria esperonant els sectors econòmics que conviuen de forma simbiòtica amb aquesta producció agroalimentària de qualitat.

Per aquesta raó és necessari seguint animant a productors i autoritats a que segueixen fent valdre aquest tipus de productes, ja que fent-ho repercuteix molt favorablement en la diversificació i enfortiment del teixit productiu.

MONOGRÀFIC

IMPACTE DE LA COVID-19 SOBRE L'ECONOMIA, L'EMPRESA
I LA SOCIETAT

ARTICLES D'EXPERTS:

**EFFECTES DE LA PANDÈMIA SOBRE EL TEIXIT EMPRESARIAL. UNA ANÀLISI PER
DEMARCACIONS, SECTORS I DIMENSIÓ**

Alejandra Marly Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona

L'ANY ECONÒMIC QUE NO VA SER

Guillem López i Casasnovas Catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra

**EL TELETREBALL DURANT LA PANDÈMIA: TREBALLAR A CASA EN LLOC DE TREBALLAR
DES DE CASA**

Raül Ramos AQR-IREA, Universitat de Barcelona

**IMPACTE DE LA COVID-19 SOBRE EL BENESTAR ALS PAÏSOS CATALANS.
UNA COMPARATIVA EUROPEA**

Ada Ferrer i Carbonell Institute for Economic Analysis (IAE-CSIC) i Barcelona GSE

Gemma Riera Mallo University of Luxembourg

COM MILLORAR LA QUALITAT DE VIDA DELS CIUTADANS DE CATALUNYA?

Albert Carreras Catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra i Institut d'Estudis Catalans

Efectes de la pandèmia sobre el teixit empresarial. Una anàlisi per demarcacions, sectors i dimensió

Alejandra Marly

Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona

1. Introducció

L'economia catalana ha caigut un 11,5% el 2020 arrel de la Covid-19, més de 290.000 treballadors al mes en mitjana han estat sota un Expedient de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTO) des de l'inici de la pandèmia¹, alhora que més de 118.000 empreses han estat avalades per l'Institut de Crèdit Oficial (ICO) per valor de pràcticament 22 mil milions d'euros per tal de pal·liar els efectes de la consegüent crisi econòmica. Crisi que s'esperava temporal i limitada a la primera onada del virus, però que el perllongament de la pandèmia i, per tant, de les restriccions en la mobilitat i l'activitat, més generalistes a l'inici i més quirúrgiques a partir del segon semestre del 2020, han donat lloc a un impacte asimètric segons sector d'activitat, dimensió empresarial i territori. Aquesta heterogeneïtat s'observa clarament en les variacions del VAB per subsectors el darrer any, sent de fins al -25,2% al comerç, transport i hostaleria, del -2,6% a l'agricultura o fins i tot positiva en el cas de l'administració pública, educació i sanitat (+3%). Mentre que les restriccions han estat la major causa de la desigualtat observada segons territori i sector, les diferències entre empreses de menor o major dimensió s'explicarien més per les capacitats d'accedir a finançament extern o la diversificació de productes o mercats, per exemple². En aquest sentit, els préstecs amb garanties de l'ICO, moratòries impositives i de crèdit, o exoneracions de les quotes a la Seguretat Social (SS) han permès a les empreses mantenir-se tot i els tancaments temporals. Tanmateix, la gran majoria ha registrat un inevitable descens dels ingressos i dels fluxos de l'activitat, de manera que bé per la magnitud de l'impacte o bé per la situació financera prèvia, és probable que s'hagi vist amenaçada la continuïtat i supervivència de moltes empreses.

Així doncs, l'objectiu d'aquest estudi és analitzar els efectes de la pandèmia sobre el teixit empresarial català. Fins

ara s'havien facilitat xifres agregades, però en aquest article s'analitzaran les dades per activitats econòmiques creuades per dimensió segons nombre de treballadors, tot distingint l'impacte sobre el conjunt del territori i les demarcacions. Aquest detall d'anàlisi creuat per tres variables (sector, dimensió o territori) proporcionarà un major coneixement sobre la transformació que estan vivint les empreses i ajudarà a aplicar específicament les mesures necessàries per tal de preservar aquelles que siguin viables i sostenibles, alhora que es reassignen els recursos productius eficientment.

L'estudi es divideix en dos blocs principals. El primer fa una anàlisi de l'impacte de la Covid-19 sobre el teixit empresarial per al conjunt de Catalunya, tant a curt termini (en el darrer any), com en comparació amb la darrera crisi econòmico-financera. La segona part proporciona una visió territorial a través de l'anàlisi per demarcacions. En ambdós casos no només s'analitza l'impacte que va tenir la primera onada de la pandèmia entre el febrer i el març de 2020, sinó que també s'avalua quina és la situació un any després del *shock* de la primera onada del virus amb dades del març del 2021. A més, en cada apartat es fa un breu repàs de les diferents ajudes que han rebut les empreses pel que fa als ERTOS i als préstecs bancaris amb garanties de l'ICO.

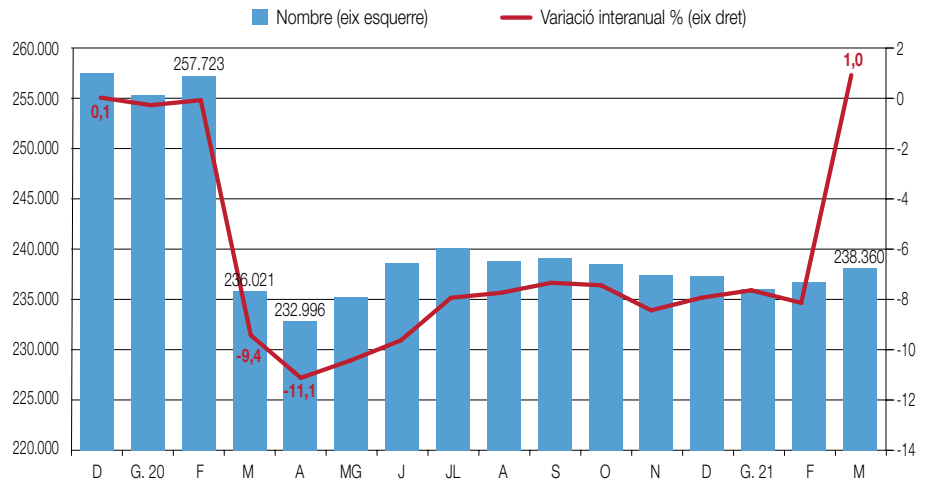
Per aproximar-nos a quina és la situació del teixit empresarial català, s'han agafat com a punt de partida les dades de comptes de cotització de la SS que proporciona el Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (MISSM). Un compte de cotització és una agrupació de treballadors per compte d'altri i que desenvolupen una activitat laboral en un o diversos centres de treball d'una mateixa empresa i província³, de manera que una empresa pot tenir més d'un compte de cotització. Tot i que aquesta variable no s'ajusti amb detall al concepte d'empresa, es tracta d'un indicador aproximat que ens ajudarà a entendre com ha evolucionat el teixit empresa-

¹ Dades del març del 2020 al març del 2021.

² BdE, febrer 2021. "El impacto económico del Covid-19 en las empresas españolas según la encuesta del Banco de España sobre la actividad empresarial (EBAE)". Accessible a: <https://repositorio.bde.es/handle/123456789/15199>

³ En general realitzen una activitat principal similar i tenen característiques semblants a l'hora de cotitzar a la SS. Només s'inclou el règim general i l'especial de la mineria del carbó.

Gràfic 1
Comptes de cotització inscrits a la SS a Catalunya

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

rial sota els efectes de la Covid-19⁴. Sempre que no s'indiqui el contrari, la dada que s'analitza en el l'estudi és el saldo dels comptes, és a dir, l'estoc resultant de comptes donats d'alta menys els que han tramitat baixa. Cal tenir present que en aquesta estadística les empreses deixen d'estar inscrites (són baixa) quan no tenen cap treballador en alta a la SS. De manera que la baixa d'una empresa inscrita no implica la seva dissolució definitiva, ja que pot decidir contractar de nou i tornar a estar en alta un cop superada la causa de baixa (per exemple, per una crisi econòmica, perquè es tracta d'un negoci altament estacional, etc.). I el mateix succeeix en cas d'alta. Quant a les dades d'ERTO, aquestes també provenen del Ministeri i les de volum de préstecs amb avals públics són les oficials publicades per l'ICO.

2. Catalunya

Efectes a curt termini

Catalunya va tancar el 2019 amb poc més de 258.000 comptes de cotització –d'ara en endavant, concepte equiparable al d'empresa–, xifra que s'havia mantingut força es-

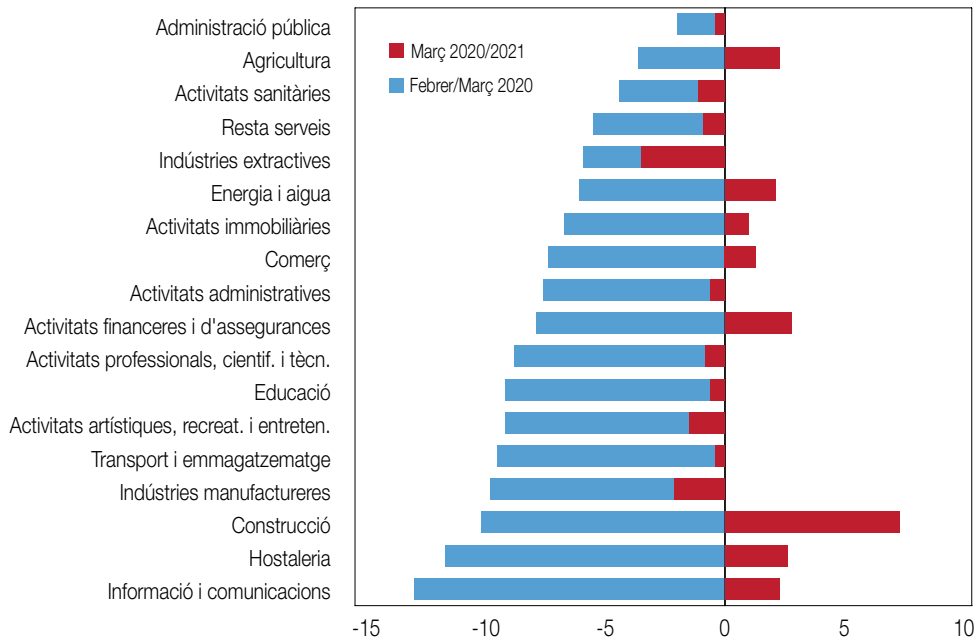
⁴ No confondre amb l'Estadística d'empreses inscrites a la SS del ministeri. Aquesta darrera sèrie parteix de la de comptes de cotització i s'agrupa en una única empresa tots aquells comptes amb el mateix identificador fiscal. De manera que, per exemple, al febrer de 2020 hi havia 257.723 comptes i 230.839 empreses actives a Catalunya. Tanmateix aquesta última no proporciona dades creuades per nombre de treballadors i divisió econòmica segons CCAE, de manera que no es pot fer una anàlisi prou exhaustiu.

table al llarg d'un any marcat per l'expansió econòmica, tot i que amb tendència a la desacceleració. Amb l'arribada de la Covid-19 a Catalunya a finals del primer trimestre del 2020, el nombre d'empreses en alta a la Seguretat Social va patir un shock que va situar l'estoc total en 236.021 a 31 de març, un 9,4% menys que el mateix mes del 2019 (gràfic 1) i un -8,4% entre el febrer i el març del 2020 (-21.702 empreses). Amb tota l'economia pràcticament tancada, aquesta saldo va continuar caient a l'abril (-11,1% interanual) i no va ser fins a l'inici de la desescalada que va començar a registrar certa recuperació.

Aquesta millora es va tallar sobtadament a l'agost, per fer marxa enrere al llarg de tot el segon semestre del 2020 per l'arribada de les diferents onades i conseqüents restriccions. El 2021, s'ha començat a perfilar una certa recuperació gradual del gener al març, tanmateix els 238.360 comptes registrats al març només són un 1% superior (+2.339 empreses) al volum del mateix mes del 2020. Això significa que de la primera caiguda registrada del febrer al març del 2020, un any després (març 2021) s'ha recuperat un 10,8% del teixit empresarial.

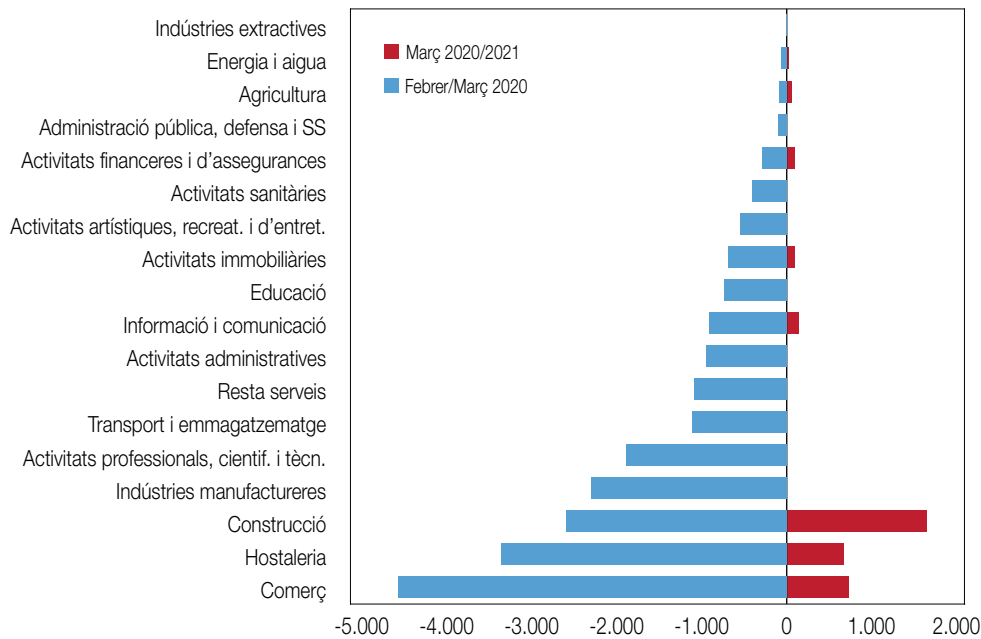
Tanmateix, tal i com mostren els gràfics 2A i 2B l'evolució sectorial ha estat força heterogènia. El primer gràfic fa referència a la variació relativa i el segon a l'absoluta. El shock que s'ha observat del febrer al març de 2020 en termes agregats, també es va registrar en totes les divisions amb major o menor intensitat (des de la caiguda d'un 2% a l'administració pública fins al 13% en la informació i la comunicació). Cal

Gràfic 2A
Comptes de cotització inscrits a la SS a Catalunya
 (% variació relativa)

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes
 Font: CambraBCN a partir del MISSM

Gràfic 2B
Comptes de cotització inscrits a la SS a Catalunya
 (nombre, variació absoluta)

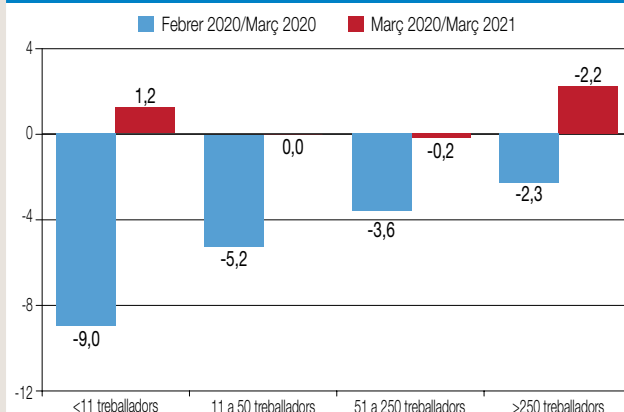
Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes
 Font: CambraBCN a partir del MISSM

tenir present que en aquest darrer cas, la caiguda és elevada per un efecte base, ja que el sector té un pes sobre el total reduït (inferior al 3%) sobre el conjunt d'empreses. Per darrere, a la hostaleria i la construcció, sectors amb un pes de l'11,2% i el 9,8% respectivament, s'observen descensos superiors al 10% en el nombre de comptes. En l'altre extrem, les empreses agrícoles i les relacionades amb la sanitat, sectors de primera necessitat al llarg de tota la pandèmia, registren caigudes del volum d'empreses inferiors al 5%. Un sector especialment perjudicat també ha estat el comerç. Atès que té un pes força elevat sobre el conjunt (quasi una de cada quatre empreses al febrer del 2020 es dedicava a la venda al detall i a l'engròs), la variació relativa se situa en la franja intermèdia, tanmateix en termes absoluts és l'activitat que registra la major pèrdua: més de 4.500 comptes menys en un mes, seguida de l'hostaleria (-3.356) i la construcció.

Si centrem l'atenció en la situació un any després, ja amb un major coneixement del comportament del virus i per tant de quines mesures són més convenientes, així com una campanya de vacunació en marxa, hi ha certes activitats que comencen a recuperar part de les empreses perdudes. És el cas dels tres subsectors que van patir les majors caigudes en termes absoluts. Al març del 2021, la construcció registra un increment de 1.600 comptes més i se situa com una de les activitats que més ràpid s'ha recuperat respecte a la caiguda de fa un any (el 63,7% dels comptes). En el cas de l'hostaleria i el comerç, l'estoc d'empreses ha augmentat en 667 i 731, respectivament –tanmateix suposa un 18% de recuperació en mitjana respecte a la caiguda inicial. D'entre les empreses que han recuperat part del teixit empresarial perdut davant la crisi, les activitats financeres han recuperat un de cada tres comptes, la informació i comunicació un 15,2% i les activitats immobiliàries un 13,2%. Fins ara, s'ha vist que, en general, els sectors més afectats han estat els serveis, no obstant això, no s'ha de perdre de vista que la indústria manufacturera va comptabilitzar més de 2.300 empreses menys del febrer al març (-9,8% en termes relatius) i que al març del 2021 n'ha reduït 443 en termes anuals.

Quant a l'impacte segons nombre de treballadors, les microempreses (menys d'11 ocupats), que representen el 85% del teixit empresarial han estat les més afectades amb una caiguda mensual del 9% arrel de la primera onada (-19.857 en nombre) (gràfic 3). De manera esglaonada, les petites han caigut un 5,2% (-1.579 empreses), les mitjanes un 3,6% (-239) i les de més de 250 treballadors un 2,3% (-27). Si es distingeix l'efecte composició per branques, és a dir, analitzar què hauria passat si l'estructura no hagués estat la del tram en qüestió sinó la de la mitjana de l'economia, la caigu-

Gràfic 3
Comptes de cotització inscrits a la SS per dimensió a Catalunya (% variacions relatives)

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

da hagués estat similar entre les empreses de menys treballadors (pel notable pes que ja suposen sobre el total), però a la resta de casos, les caigudes haurien estat encara més accentuades, tot i que sense arribar a invertir la tendència. Des del punt de vista de la recuperació que s'ha produït en el darrer any, el nombre de microempreses ha augmentat un 1,2% (2.320 empreses més que suposen un 11,7% del total perdut entre el febrer i el març); el volum de petites i mitjanes s'ha mantingut estable; i el tram de les que tenen més de 250 ocupats s'ha incrementat un 2,2%, recuperant més del 96% del descens observat.

Les taules 1 i 2 mostren l'evolució del nombre d'empreses segons activitat econòmica i per dimensió segons nombre de treballadors⁵. La [taula 1](#) sintetitza els efectes de la primera onada, amb les variacions registrades del febrer al març de 2020. Els efectes del confinament estricte s'observen en una caiguda pràcticament generalitzada a tots els casos. En termes absoluts, el col·lectiu de les microempreses va registrar caigudes de força magnitud al comerç, l'hostaleria, la construcció, la indústria manufacturera, les activitats professionals, i el transport i emmagatzematge –un total de 14.470 comptes menys i més de 1.000 a cada cas respectivament. A més, cal tenir en compte que més del 50% de les empreses catalanes desenvolupen la seva activitat en algun dels quatre primers sectors. En particular l'hostaleria, la construcció i el comerç han estat els principals sectors afectats entre les petites empreses amb les tres majors reduccions (més de 900

⁵ Es consideren microempreses les que tenen d'1 a 10 treballadors, petites empreses les que tenen d'11 a 50, mitjanes les de 51 a 250 i grans empreses les de 251 o més treballadors.

Taula 1
Evolució dels comptes de cotització a Catalunya, febrer 2020 - març 2020
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	-92	-1	0		-93
Indústries extractives	-5	-4	0	0	-9
Indústries manufactureres	-2.169	-124	-10	-2	-2.305
Energia i aigua	-66	1	0	0	-65
Construcció	-2.235	-317	-44	-1	-2.597
Comerç	-4.373	-179	-18	1	-4.569
Transport i emmagatzematge	-1.031	-69	-11	-1	-1.112
Hostaleria	-2.839	-453	-59	-5	-3.356
Informació i comunicacions	-882	-20	-9	-1	-912
Activitats financeres i d'assegurances	-274	-10	0	1	-283
Activitats immobiliàries	-683	-11	2	0	-692
Activitats professionals, científiques i tècniques	-1.823	-61	-2	2	-1.884
Activitats administratives i serveis auxiliars	-817	-88	-29	-14	-948
Administració pública, defensa i SS	-105	8	-5	0	-102
Educació	-610	-96	-25	-2	-733
Activitats sanitàries i serveis socials	-380	-24	-2	-1	-407
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-421	-99	-28	-2	-550
Resta de serveis	-1.052	-32	1	-2	-1.085
Total	-19.857	-1.579	-239	-27	-21.702

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

comptes menys). En el cas de les empreses de 51 a 250 treballadors, el major impacte també s'ha produït a la restauració i la construcció. Tot i que aquestes últimes activitats registren els majors descensos absoluts, no s'ha de passar per alt altres reduccions significatives entre els serveis vinculats a les activitats artístiques (-99 petites empreses), l'educació (-96 petites) o les activitats administratives (-88 en el mateix tram).

A la [taula 2](#) s'observa l'evolució un any després de l'arribada de la primera onada. A primera vista, encara es veu una afectació significativa a certs sectors i trams. Per exemple, les petites i mitjanes empreses a l'hostaleria mantenen caigudes significatives en termes anuals, i el mateix succeeix a les microempreses dedicades a les indústries manufactureres, les activitats professionals i en certa mesura les administratives. Cal tenir present que les darreres restriccions molt enfocades cap a aquelles activitats de major contacte s'han perllongat de manera intermitent al llarg de tot l'any. Tanmateix, també es detecta una clara evolució positiva al sector de la construcció de manera transversal –més de 1.600 comptes i en línia amb els resultats de creixement econòmic–, i en parti-

cular a les microempreses dedicades al comerç (+1.307) i a l'hostaleria (+985).

Comparativa entre crisis

Fins al moment s'han analitzat els efectes més immediats i de manera aïllada de l'actual crisi econòmica, però, fins fa poc més d'un any, encara teníem presents els efectes de la darrera, de naturalesa molt diferent i que es va prolongar del 2008 al 2014.

El [gràfic 4](#) mostra com ambdues crisis han afectat el teixit empresarial català. En ambdós casos, les majors contraccions interanuals es van produir la primera meitat de l'any. Tanmateix, les evolucions de caiguda i recuperació són força diferents atesa la naturalesa de cada crisi. L'origen de la recessió de 2008 va estar associada a una acumulació de desequilibris que van donar lloc a una caiguda lleugerament més progressiva fins a un mínim assolit al març del 2009 força significatiu (-7% de reducció anual del nombre d'empreses). De la mateixa manera, la recuperació va ser lenta i gra-

Taula 2
Evolució dels comptes de cotització a Catalunya, març 2020 - març 2021
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	48	8	0		56
Indústries extractives	-8	2	2	-1	-5
Indústries manufactureres	-420	-21	-8	6	-443
Energia i aigua	13	7	-2	3	21
Construcció	1.307	294	52	0	1.653
Comerç	768	-7	-29	-1	731
Transport i emmagatzematge	-86	40	7	-4	-43
Hostaleria	985	-278	-38	-2	667
Informació i comunicacions	42	91	-2	8	139
Activitats financeres i d'assegurances	78	15	-1	-1	91
Activitats immobiliàries	106	-8	-3	0	95
Activitats professionals, científiques i tècniques	-218	39	24	1	-154
Activitats administratives i serveis auxiliars	-85	7	-3	17	-64
Administració pública, defensa i SS	-36	4	9	3	-20
Educació	35	-92	15	-2	-44
Activitats sanitàries i serveis socials	-84	2	-18	4	-96
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-17	-46	-16	-2	-81
Resta de serveis	-108	-49	-4	-3	-164
Total	2.320	8	-15	26	2.339

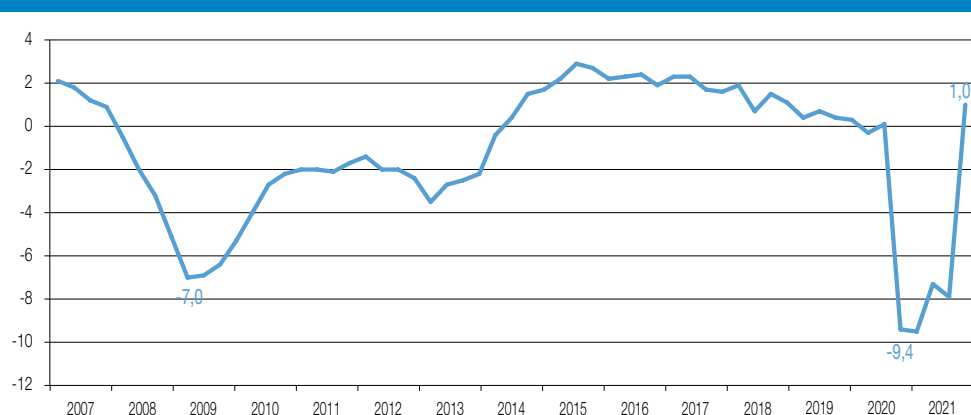
Font: CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

dual ja que fins al març del 2014 no es registra un augment net del teixit empresarial. Molts sectors com la construcció i totes les activitats vinculades van quedar greument afectats,

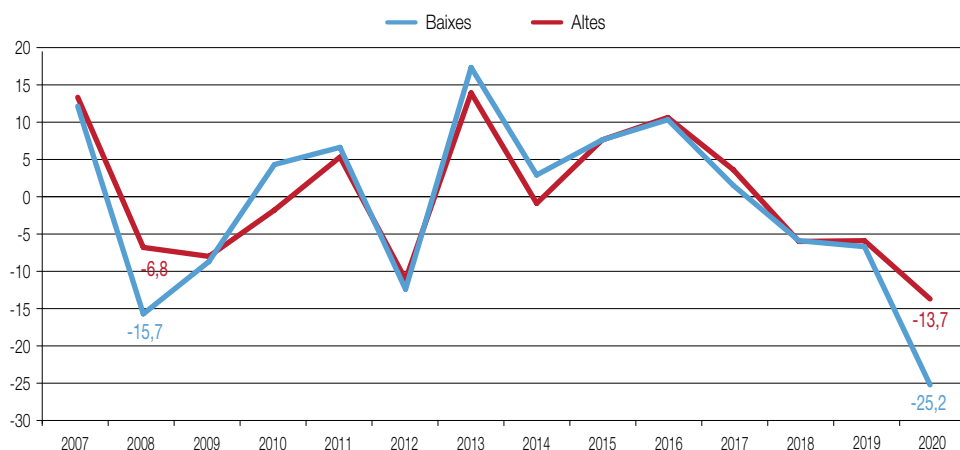
fins i tot de manera irreversible en certes regions del territori. En aquell cas, la indústria, de la mà de les exportacions, va liderar el procés de recuperació econòmica.

Gràfic 4
Comptes de cotització inscrits a la SS a Catalunya
Sèrie trimestral (% variació interanual)

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

Gràfic 5
Altes i baixes dels comptes de cotització inscrita a la SS a Catalunya
(%, variació interanual)

Nota. Règim general i Minería i Carbó. No hi ha dades per al gener 2012, per problemes en la base de dades de la SS. Mitjana anual
Font: CambràBCN a partir del MISSM

Per contra, la causa de la recessió en què ens trobem immersos actualment és completament exògena, curta i brusca. En aquest cas, l'evolució ha estat de sobtada caiguda i recuperació relativament ràpida en comparació amb l'anterior. Es venia d'un 2019 en què predominava la tendència a la desacceleració dins la fase expansiva del cicle i el tancament total de l'economia de bona part del març fins a finals de maig/principis de juny va donar lloc a caigudes anuals significatives del nombre de comptes de cotització (del -9,4% al març i -9,5% al juny). La recuperació de l'activitat gràcies a la desescalada i la relaxació de les restriccions al juliol van apuntar a una tímida recuperació, truncada el segon semestre amb les successives onades del virus. Només un any després, mesures més quirúrgiques a mesura que s'ha tingut més informació del comportament del Covid-19 i la posada en marxa de les primeres fases del pla de vacunació han permès registrar un augment interanual del nombre d'empreses per primer cop des de la caiguda (+1%, tenint en compte que la comparativa es fa sobre un dels pitjors mesos del 2020).

Un darrer aspecte a analitzar és el de la composició del saldo, és a dir, de l'estoc d'empreses analitzat fins ara; resultat de la diferència entre noves altes (nous centres inscrits a la SS) i el nombre de baixes (comptes que ja no estan registrats a la SS). Ambdós termes serveixen per aproximar els fluxos de creació i destrucció d'empreses. Com s'observa al [gràfic 5](#), l'evolució d'altres i baixes ha estat força parella des del 2007 amb èpoques de molt dinamisme, és a dir, molta creació d'empreses alhora que també es destruïen moltes

altres. En períodes de crisi el que s'observa és una caiguda significativa de les altes (-15,7% el 2008 i 25,2% el 2020), però també de les baixes (-6,8% i -13,7%, respectivament), el que implica dos fets. En primer lloc, un descens de l'estoc d'empreses durant el 2020 no per un augment de les baixes d'empreses, sinó per una caiguda del nombre d'altres superior al de baixes. I, en segon lloc, una notable reducció de la rotació⁶ d'empreses, per tant, menys dinamisme en la renovació del teixit empresarial.

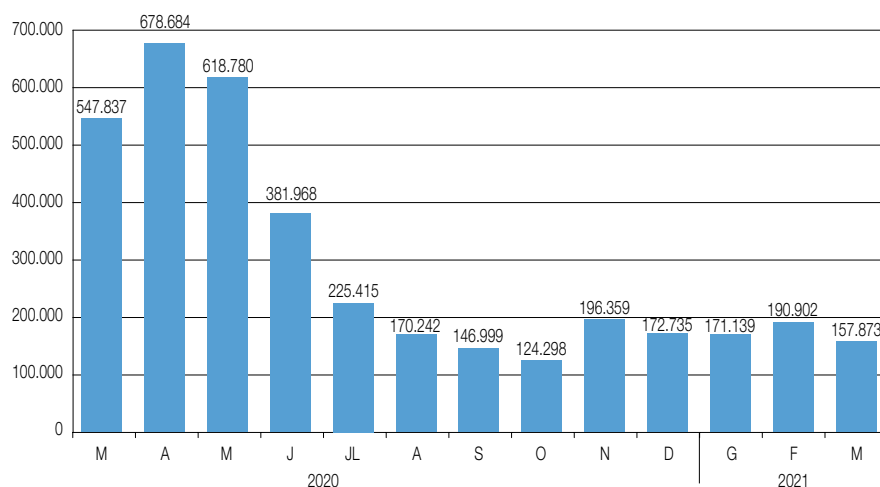
Ajudes rebudes

La restricció a l'activitat econòmica, primer pràcticament total i després parcial que es va haver d'implementar amb la pandèmia va comportar la posada en marxa de mecanismes que fins ara no s'havien implementat en altres recessions. Bàsicament eines d'impuls fiscal, ajornament d'impostos i pagaments, i crèdits amb avals públics. Aquest apartat recull les ajudes principals: la posada en marxa dels ERTO ([gràfic 6](#)) i la línia d'aval Covid-19 de la mà de l'ICO ([taula 3](#)).

Els expedients de regulació temporal d'ocupació han resultat ser una eina fonamental per mantenir tant les rendes dels treballadors com el teixit empresarial. Pensat per a circumstàncies conjunturals, ha permès ajustar les plantilles a les necessitats empresarials segons la demanda, condicionada per les restriccions. Aquest mecanisme ha servit per afron-

⁶ Definida com a la suma dels fluxos d'altres i baixes.

Gràfic 6
T treballadors en EERTO a Catalunya
(nombre)

Nota. Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

Taula 3
ICO. Línia avals Covid-19
a 31 de març de 2021

Catalunya	
Nombre	
Operacions	191.658
Empreses	118.809
MEUR	
Aval Sol·licitat	16.724
Finançament	21.841

Font: CambraBCN a partir de l'ICO

tar la present crisi d'una manera molt diferent a anteriors recessions, tenint en compte la naturalesa transitòria i de curt termini de la crisi actual. Un dels efectes més clars s'ha vist en la caiguda de l'activitat econòmica a Catalunya el 2020 (-11,5%) enfront de la de l'ocupació (-3% segons l'EPA), atès que compta als treballadors en EERTO com a ocupats. En altres períodes de crisi s'havia produït una major destrucció del mercat laboral que de l'activitat econòmica com a mecanisme d'ajust al context.

Les dades mostren com les fluctuacions en el nombre de treballadors en EERTO (290.984 en mitjana al mes des del març del 2020 fins al març del 2021) han anat en sincronia amb el grau de restriccions a la mobilitat i l'activitat. El màxim es va assolir el mes d'abril amb quasi 680.000 treballadors a Catalunya i va descendir progressivament fins a l'arribada de la segona onada a l'octubre. Quant als expedients, la mitjana mensual d'expedients en curs per al mateix període ha estat de 44.217 (amb un màxim de 90.316 al març i un mínim de poc més de 27.500 a l'octubre). Si es calcula la ràtio entre treballadors i expedients, el resultat és de set treballadors per expedient en mitjana durant el confinament i de cinc a partir del darrer estiu.

Quant als préstecs avalats per l'ICO, el Govern de l'Estat ha posat a disposició més de 120.000 milions d'euros perquè les empreses accedissin a crèdits amb avals públics. L'objectiu era dotar a les empreses de liquiditat per fer front als pagaments, tot i amb el risc que suposa una situació d'endeutament a futur. A data de 31 de març, a Catalunya

s'han tancat més de 190.000 operacions a través de la línia d'aval Covid-19, arribant a quasi 120.000 empreses. El total d'aval sol·licitat ha estat per valor de 16.724 milions d'euros, el que ha permès accedir a finançament per un total de 21.841 milions per garantir la liquiditat de les empreses (una mitjana de 183.829 euros per empresa, tenint en compte la forta heterogeneïtat segons dimensió i sector). Catalunya ha estat la segona comunitat en import d'aval sol·licitats amb un 18,6% del total de l'Estat, només per darrere de Madrid (20,2%) i per davant d'Andalusia (12,5%).

Malgrat que l'ICO no disposa de dades per tipus d'empresa i sectors a nivell de comunitats, es pot fer una aproximació a partir de les xifres per al total de l'Estat. Així doncs, fins al mes de març, una de cada tres de les empreses amb operacions formalitzades estaven gestionades per autònoms; un 42% són microempreses; un 24% són petites i mitjanes; i un 2%, grans empreses. El 73% de les operacions formalitzades a tot l'Estat ha servit per garantir l'aval de nous préstecs, que en un 69% dels casos es retornaran en un termini de 4 a 8 anys i en un 24% dels casos, de 2 a 3 anys. Quant a la distribució sectorial del finançament final, el turisme, l'oci i la cultura han rebut un 15% del finançament total –és molt possible que aquest percentatge hagi estat superior a Catalunya per l'elevat pes del sector turístic–; les empreses constructors i d'infraestructures, un 10,8%; les de serveis empresarials, professionals i administratius, un 9,1%; les de bens d'equip i industrials, un 8,2%; i les de distribució d'aliments i begudes, un 7,7%. A la resta d'activitats els percentatges se situen per sota del 6%.

3. Anàlisi per demarcacions

BARCELONA

Al febrer del 2020, la demarcació de Barcelona concentrava el 72,7% dels comptes de cotització de Catalunya, amb més de 187.000 empreses. Així doncs, és d'esperar una evolució similar al del conjunt català quant a l'impacte de la pandèmia sobre el teixit barceloní. Els efectes de la primera onada van suposar un descens del nombre d'empreses del 9,3% del febrer al març (-17.488 fins a quasi 170.000) (taula 4). Com es mostra a la taula següent, una de cada quatre empreses afectades va ser una microempreses dedicada al comerç (-3.596 empreses), seguides de les del sector de la restauració (l'11,8%), les d'activitats manufactureres (el 10,5%), les de la construcció i les activitats professionals (1.000 centres menys, respectivament). En el cas de les petites i mitjanes empreses, la major afectació es va produir a l'hostaleria (amb descensos de -326 comptes i -38, respectivament). Les empreses de més de 251 treballadors són les se s'han vist

menys ressentides, només destaca la reducció en el sector administratiu i de serveis auxiliars (-12).

Pel que fa a la recuperació un any després d'aquest primer shock, el nombre de comptes ha augmentat un 1% anual al març del 2021 a la demarcació, sumant 1.735 a la caiguda inicial (taula 5). Per dimensió empresarial, l'augment absolut ha estat major en el cas de les empreses de menys treballadors (+1.908), però s'ha vist minvat per la reducció entre les petites i mitjanes empreses (-178), degut a la contracció en l'hostaleria (-274 comptes menys en total). Cal tenir present que malgrat la majoria d'empreses ha acudit als ERTOS, un any després és possible que s'hagi optat per acomiadar part de la plantilla i hagi hagut un traspàs del tram de petites empreses al de microempreses. Tanmateix, caldria fer una selecció mostral i seguiment al llarg del temps per tal de confirmar aquesta hipòtesi. A banda de la restauració, també ha augmentat el nombre de microempreses dedicades a la construcció i el comerç (+1.586) –de fet, en el primer cas es pot parlar d'una recuperació generalitzada per a

Taula 4
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Barcelona, febrer 2020 - març 2020
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	-50	1	0		-49
Indústries extractives	-5	-1	0	0	-6
Indústries manufactureres	-1.840	-91	-8	-1	-1.940
Energia i aigua	-52	1	2	0	-49
Construcció	-1.659	-195	-36	0	-1.890
Comerç	-3.596	-140	-11	0	-3.747
Transport i emmagatzematge	-854	-58	-7	-2	-921
Hostaleria	-2.065	-326	-38	-4	-2.433
Informació i comunicacions	-822	-16	-7	-1	-846
Activitats financeres i d'assegurances	-237	-10	0	1	-246
Activitats immobiliàries	-598	-12	2	0	-608
Activitats professionals, científiques i tècniques	-1.655	-56	0	2	-1.709
Activitats administratives i serveis auxiliars	-706	-70	-22	-12	-810
Administració pública, defensa i SS	-64	3	-3	0	-64
Educació	-476	-58	-19	-3	-556
Activitats sanitàries i serveis socials	-297	-22	-1	-3	-323
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-302	-53	-16	-1	-372
Resta de serveis	-848	-31	2	-2	-879
Total	-16.126	-1.134	-162	-26	-17.448

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

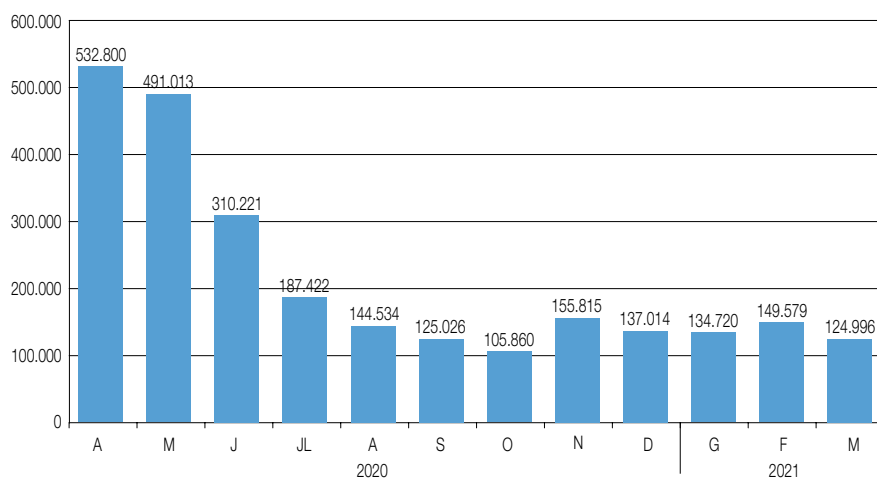
Taula 5
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Barcelona, març 2020 - març 2021
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	25	5	0		30
Indústries extractives	-3	-1	2	-1	-3
Indústries manufactureres	-180	-30	-15	-2	-227
Energia i aigua	8	6	-3	3	14
Construcció	950	172	41	0	1.163
Comerç	636	-48	-21	-3	564
Transport i emmagatzematge	-111	30	0	-2	-83
Hostaleria	586	-244	-30	-3	309
Informació i comunicacions	74	76	-1	8	157
Activitats financeres i d'assegurances	70	17	-1	0	86
Activitats immobiliàries	126	-11	-3	0	112
Activitats professionals, científiques i tècniques	-109	26	22	0	-61
Activitats administratives i serveis auxiliars	-68	10	-16	9	-65
Administració pública, defensa i SS	-10	3	4	0	-3
Educació	-2	-78	15	-1	-66
Activitats sanitàries i serveis socials	-29	6	-13	2	-34
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-9	-42	-14	-3	-68
Resta de serveis	-46	-37	-5	-2	-90
Total	1.908	-140	-38	5	1.735

Font: CambraBCN a partir del MISSM

Nota: Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

Gràfic 7
Treballadors en ERTO a la demarcació de Barcelona
(nombre)

Nota: Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

Taula 6
ICO. Línia avals Covid-19
a 31 de març de 2021

Barcelona	
Nombre	
Operacions	137.812
Empreses	85.088
MEUR	
Aval Sol·licitat	13.020
Finançament	17.071

Font: CambraBCN a partir de l'ICO

tots els trams. No obstant aquesta evolució positiva, hi ha sectors que encara registren disminucions significatives: les manufactures (-277 per al total de comptes), el transport i emmagatzematge (més de 100 microempreses menys) i les activitats professionals (-109 entre les de menys d'11 treballadors).

En relació amb les ajudes rebudes (ERTOs i finançament avalat per l'ICO), la demarcació va registrar més de 530.000 persones en suspensió temporal d'ocupació i més de 66.000 expedients a l'abril del 2020, el 78,5% i 73,2%, respectivament, sobre el total de Catalunya (aquesta diferència en pesos reflecteix un major nombre de treballadors per expedient en mitjana respecte a altres províncies) (gràfic 7). Tot i que l'evolució de persones en ERTO ha estat molt similar a la de Catalunya, cal destacar que en els mesos més turístics i anteriors a la segona onada (del juny al setembre) el pes sobre el total català va ascendir fins al 83,6% en mitjana de-

gut a l'alta dependència del turisme internacional i que ha estat pràcticament inexistent al llarg de tot l'any. Quant a les dades referents a la línia d'aval Covid-19, s'han avalat quasi 138.000 operacions corresponents a més de 85.000 empreses de la província (un 71,9% del total català) (taula 6). Això ha permès una dotació de 17.071 milions d'euros en finançament (un 78,2% del total i 200.630 euros per empreses en mitjana –xifra molt orientativa ateses les notables diferències segons dimensió). Aquests recursos s'han destinat a garantir la liquiditat i cobrir les necessitats de capital circulant d'empreses viables, però sense solvència actual per la pandèmia. Barcelona és l'única província amb un pes en volum monetari sobre el total català superior al pes segons volum d'empreses, fet que dona lloc a una dotació mitjana per empresa per sobre de la mitjana catalana (quasi 184.000 euros/empresa). Fet que concorda a la presència d'empreses majors dimensions a la província que a la resta del territori.

GIRONA

La demarcació de Girona concentrava al febrer de 2020 un total de 28.509 empreses, l'11,1% del total català. L'arribada de la primera onada de la Covid-19 va donar lloc a una reducció mensual del 5,5% del volum d'empreses al març de 2020: 1.560 menys fins a les 26.949 (taula 7). Un 87,2% d'aquesta reducció es va produir entre les empreses de 10 treballadors o menys, un 10,9% entre les petites empreses i un 1,9% entre les mitjanes –mentre que les grans es van mantenir estables. Els sectors més afectats entre les micro-empreses gironines van ser el comerç (al detall i a l'engròs), l'hostaleria i la construcció de manera força homogènia (amb descensos absoluts de 270 empreses en mitjana, respectivament). El següent sector més afectat va ser el de les manufactures amb 117 microempreses menys. A excepció de les indústries extractives, la resta d'activitats van registrar descensos en el volum de comptes de cotització, tot i que amb menys intensitat (per sota de les 70 empreses). Entre les petites empreses, l'hostaleria (-53 empreses) i la construcció (-47) marquen les majors reduccions amb diferència respec-

te a la resta de sectors, de fet en tercer lloc se situarien les activitats culturals (-18 empreses), un sector que també ha estat greument perjudicat per les restriccions i que de fet és el que descompta més empreses entre les del tram mitjà (-8 comptes).

La recuperació posterior a la caiguda produïda entre el febrer i el març ha estat més modesta a Girona respecte a la mitjana catalana o altres demarcacions com Barcelona o Tarragona. Al març del 2021 s'ha observat un lleuger augment interanual del 0,4% dels comptes fins a poc més de 27.000 que apuntaria més cap a l'estabilitat que la recuperació del teixit empresarial. La relaxació de les mesures i la millora general de les expectatives que s'ha notat especialment a partir d'aquest darrer mes de març ha tingut els seus efectes sobre sectors molt afectats com l'hostaleria, amb 241 microempreses més, o la construcció que suma 158 empreses en total (taula 8). Aquestes xifres suposen una recuperació del 91% i 52%, respectivament, respecte a la pèrdua registrada fa un any. Tanmateix hi ha altres activitats que no només no recuperen, sinó que perden empreses. El cas més signifi-

Taula 7
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Girona, febrer 2020 - març 2020
(nombre, variació absoluta)

Variació absoluta	Nombre	Petites Nombre	Mitjanes Nombre	Grans Nombre	Nombre
Agricultura	-11	0	0		-11
Indústries extractives	1	-1			0
Indústries manufactureres	-117	-7	-3	0	-127
Energia i aigua	-5	0	-2		-7
Construcció	-255	-47	-1		-303
Comerç	-295	-10	-4	0	-309
Transport i emmagatzematge	-56	-3	-3	1	-61
Hostaleria	-264	-53	-3	0	-320
Informació i comunicacions	-25	-5	0		-30
Activitats financeres i d'assegurances	-9	1	0	0	-8
Activitats immobiliàries	-35	1			-34
Activitats professionals, científiques i tècniques	-61	-2	0	0	-63
Activitats administratives i serveis auxiliars	-43	-11	2	-2	-54
Administració pública, defensa i SS	-8	2	-1	0	-7
Educació	-38	-15	-4	0	-57
Activitats sanitàries i serveis socials	-20	1	-3	1	-21
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-51	-18	-8		-77
Resta de serveis	-68	-3	0	0	-71
Total	-1.360	-170	-30	0	-1.560

Font: CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

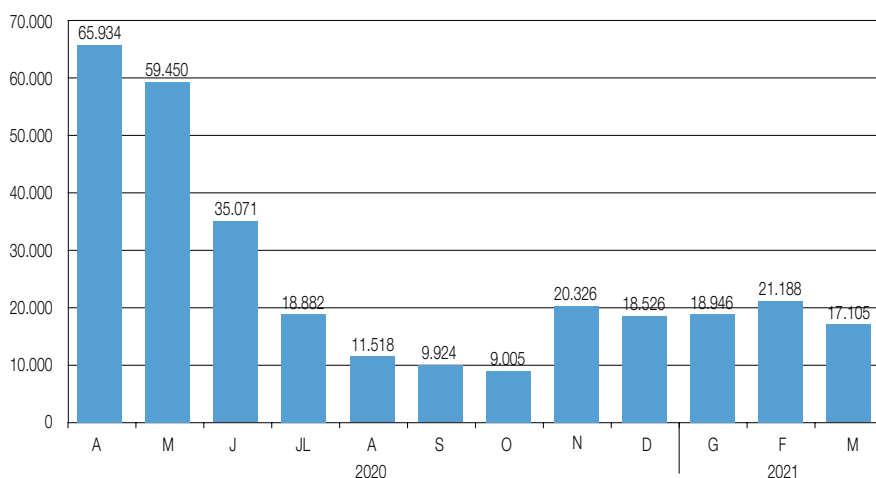
Taula 8
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Girona, març 2020 - març 2021
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	-13	0	1		-12
Indústries extractives	0	-1			-1
Indústries manufactureres	-147	12	-6	5	-136
Energia i aigua	3	1	-1		3
Construcció	112	42	4		158
Comerç	5	16	-7	1	15
Transport i emmagatzematge	18	9	2	-2	27
Hostaleria	241	-12	-7	0	222
Informació i comunicacions	-20	10	-2		-12
Activitats financeres i d'assegurances	6	0	-1	0	5
Activitats immobiliàries	-30	1			-29
Activitats professionals, científiques i tècniques	-71	6	1	1	-63
Activitats administratives i serveis auxiliars	-7	6	-2	5	2
Administració pública, defensa i SS	-2	6	0	1	5
Educació	2	-4	1	0	-1
Activitats sanitàries i serveis socials	-32	5	-5	2	-30
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-8	-5	2		-11
Resta de serveis	-33	0	2	-1	-32
Total	24	92	-18	12	110

Font: CambraBCN a partir del MISSM

Nota: Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

Gràfic 8
Treballadors en ERTO a la demarcació de Girona
(nombre)

Nota: Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

Taula 9
ICO. Línia avals Covid-19
a 31 de març de 2021

Girona	
Nombre	
Operacions	21.549
Empreses	13.403
MEUR	
Aval Sol·licitat	1.569
Finançament	2.012

Font: CambraBCN a partir de l'ICO

catiu és el de la indústria manufacturera on s'observa una caiguda de 147 microempreses passant de 1.890 al febrer a 1.773 al març i a 1.626 al març de 2021. Tot i que a la resta d'activitats les variacions han estat molts més lleugeres i els darrers indicadors apunten a una millora de les expectatives per als propers trimestres, quedarà per avaluar si la severitat de la crisi econòmica ha suposat un destrucció estructural irreversible de part del teixit empresarial a curt termini. En aquest sentit, cal tenir present que Girona és una destinació altament turística, de manera que els pròxims mesos d'estiu seran clau per veure si es produeix una empenta en la recuperació d'empreses, sempre i quan les mesures ho permetin.

En relació amb el nombre de persones en ERTO al llarg del darrer any, Girona ha concentrat un 9,3% dels treballadors catalans en mitjana mensual de l'abril de 2020 al març del 2021 (gairebé 25.500 persones al mes en mitjana) (gràfic 8). El màxim es va assolir a l'abril amb quasi 66.000 treballadors en ERTO i el mínim es va registrar a l'octubre (poc més de

9.000), just abans de l'arribada de la segona onada. Agost i setembre van ser els mesos de menor concentració de treballadors en ERTO (el 6,8% del total català), gràcies a l'impuls del sector turístic de la mà dels visitants residents. El nombre d'expedients, en mitjana mensual, ha estat de 33.300 aproximadament per al mateix període, fet que situa a l'entorn de cinc el nombre de treballadors mitjà per expedient. Pel que fa a l'accés de les empreses gironines als avals Covid-19 de l'ICO, des de la posada en marxa a l'abril fins al març del 2021 s'han formalitzat poc més de 21.500 operacions que han proporcionat finançament a 13.403 empreses (un 11,3% del total d'empreses catalanes) (taula 9). L'aval sol·licitat ha estat de 1.569 milions d'euros i el volum monetari dels préstecs assolits per garantir la liquiditat de les empreses, de poc més de 2.012 milions (un 9,2% del que ha arribat a Catalunya). Aquestes xifres apunten a que les empreses han accedit a una mitjana de 150.000 euros cadascuna, tot i que no deixa de ser orientatiu perquè el finançament ha fluctuat molt significativament en funció de la dimensió empresarial.

LLEIDA

La demarcació de Lleida comptava amb 16.519 comptes de cotització al febrer de 2020, un 6,4% del total del territori català. Quasi una de cada quatre empreses es dedicava al comerç (al detall i a l'engròs), un 11,7% a serveis d'hostaleria, un 10,2% a la construcció i un 6,3% a l'agricultura. La primera onada Covid-19 va donar lloc a una reducció mensual del 6,5% del nombre d'empreses fins a un total de 15.441 al març (-1.078 comptes) (taula 10). Per trams, les microempreses van concentrar un 86,5% d'aquesta reducció amb una pèrdua de 933 centres. Els principals sectors afectats en aquest tram van ser el transport i l'emmagatzematge (-592 comptes), l'hostaleria (-235), la construcció (-201) i el comerç (-163). El transport i la restauració van ser, de fet, les més afectades globalment atès que també registren reduccions a la resta de trams fins a sumar més de 700 comptes menys en el cas del transport. En el cas de les petites empreses, el descens mensual va suposar un 12,1% del total amb 139 comptes menys. Igualment, el transport i l'hostaleria van ser

els principals perjudicats, tanmateix cal destacar que el comerç va registrar un augment del nombre d'empreses d'entre 11 i 50 treballadors, tot i que podria ser un repunt transitori. En el cas de les mitjanes i grans empreses, el descens va ser moderat (en valors absoluts, -14 fins a 354 empreses al març i una menys fins a 44, respectivament).

Un any després, el teixit empresarial es manté estable i pràcticament no ha variat respecte al descens inicial. Al març del 2021, el nombre d'empreses ha augmentat un lleuger 0,3% anual (39 comptes de cotització més fins als 15.480). Tanmateix, cal analitzar cada tram i activitat per tal de tenir una millor imatge de l'evolució. En primer lloc, destaca la forta recuperació del nombre de comptes al transport (+671 en total) (taula 11). Cal tenir present que la comparativa es fa amb un mes de tancament total uns 15 dels 31 dies i completa incertesa sobre què passaria a molt curt termini. En els següents mesos de confinament, les activitats personals que implicaven desplaçaments físics es van començar a fer des de casa gràcies a l'acceleració de la digitalització de molts

Taula 10
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Lleida, febrer 2020 - març 2020
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	-23	-2	0		-25
Indústries extractives	-1	-1	0		-2
Indústries manufactureres	-32	3	2	0	-27
Energia i aigua	580	33	1	1	615
Construcció	-201	-8	2	-1	-208
Comerç	-163	27	11	3	-122
Transport i emmagatzematge	-592	-104	-17	-3	-716
Hostaleria	-235	-36	-11	-1	-283
Informació i comunicacions	-16	-1	-1		-18
Activitats financeres i d'assegurances	-12	-1	0	0	-13
Activitats immobiliàries	-15	-1			-16
Activitats professionals, científiques i tècniques	-43	1	0		-42
Activitats administratives i serveis auxiliars	-26	-1	-3	0	-30
Administració pública, defensa i SS	-26	-1	1	0	-26
Educació	-38	-15	-1	0	-54
Activitats sanitàries i serveis socials	-30	-2	2	1	-29
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-23	-22	0	-1	-46
Resta de serveis	-37	1			-36
Total	-933	-130	-14	-1	-1.078

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

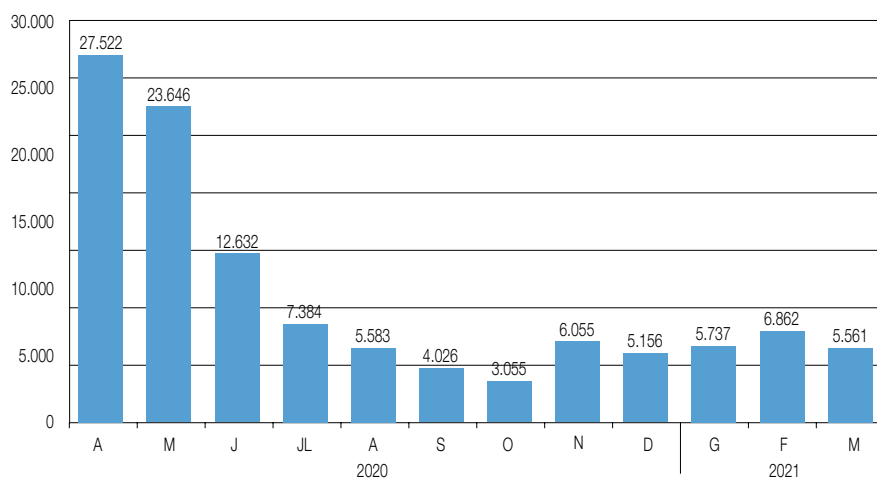
Taula 11
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Lleida, març 2020 - març 2021
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	29	6	-1		34
Indústries extractives	-3	2	0		-1
Indústries manufactureres	-84	-14	4	1	-93
Energia i aigua	-584	-30	-2	-1	-617
Construcció	191	11	-2	1	201
Comerç	-45	-31	-8	-4	-88
Transport i emmagatzematge	541	105	21	4	671
Hostaleria	-16	-6	-2	1	-23
Informació i comunicacions	-6	4	0		-2
Activitats financeres i d'assegurances	6	0	0	0	6
Activitats immobiliàries	-3	1			-2
Activitats professionals, científiques i tècniques	1	1	-1		1
Activitats administratives i serveis auxiliars	-7	-4	3	2	-6
Administració pública, defensa i SS	-16	1	2	1	-12
Educació	21	-3	-1	0	17
Activitats sanitàries i serveis socials	-12	-7	1	0	-18
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-5	5	-2	1	-1
Resta de serveis	-21	-7			-28
Total	-13	34	12	6	39

Font: CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

Gràfic 9
Treballadors en ERTO a la demarcació de Lleida
(nombre)

Nota. Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

Taula 12
ICO. Línia avals Covid-19
a 31 de març de 2021

Lleida	
Nombre	
Operacions	13.405
Empreses	8.363
MEUR	
Aval Sol·licitat	1.011
Finançament	1.318

Font: CambraBCN a partir de l'ICO

negocis, fet que al seu torn va tenir un efecte positiu sobre el transport i l'emmagatzematge. Ara que es recupera amb més força la mobilitat, caldrà veure que en queda d'aquestes pautes de consum en el futur i com afectarà al sector. En segon lloc, la construcció registra una millora notable amb 201 empreses més en total (l'amplia majoria en el tram de les microempreses). I, en tercer lloc, matisar que tot i la millora en certes activitats a les empreses més petites (menys d'11 treballadors), globalment registren un descens de 13 comptes de cotització i sectors molt afectats com el comerç i l'hostaleria no mostren símptomes de recuperació. En darrer lloc, en aquest mateix tram, cal posar en context el descens de comptes en les empreses de subministrament d'energia i aigua, atès que van registrar un increment molt significatiu del febrer al març del 2020. Val a dir que es tracta d'un sector volàtil en tant que els centres de treball poden fluctuar força en funció de les oscil·lacions de demanda.

Pel que fa a les persones en suspensió temporal d'ocupació o reducció de jornada, Lleida ha registrat el menor nombre

de treballadors en ERTO amb un mitjana mensual de poc més de 9.430 persones de l'abril de 2020 al març del 2021 (un 3,3% del total mitjà de Catalunya) (gràfic 9). Igual que a la resta de demarcacions, el màxim es va assolir a l'abril amb 27.522 persones i el mínim a l'octubre amb poc més de 3.000. Des de llavors, la segona i tercera onades no han permès una millora del volum de treballadors acollits a un ERTO. En termes de nombre d'expedients, el volum mitjà en els mateixos mesos ha estat de 2.285 al mes, el que situa el nombre mitjà de treballadors per expedient en tres (el menor de les quatre demarcacions). Quant a les ajudes rebudes a través de l'ICO per dotar de liquiditat a les empreses, les més de 13.400 operacions formalitzades fins al 31 de març de 2021 han beneficiat a 8.363 empreses lleidatanes (un 7% del total català) (taula 12). En termes monetaris, l'aval sol·licitat ha estat de més de 1.000 milions d'euros, el qual ha permès una dotació total de finançament de 1.319 milions (un 6% del total català i una mitjana d'uns 157.000 euros per empresa en mitjana, tenint en compte que aquesta xifra fluctua molt depenent de si es tracta d'una micro o d'una gran empresa).

TARRAGONA

La demarcació de Tarragona registrava un total de 25.307 comptes de cotització al febrer del 2020, dels quals un de cada quatre es dedicava al comerç, un 13,9% a l'hostaleria, un 11,3% a la construcció i un 8,1% a les indústries manufactureres. L'arribada de la pandèmia a Catalunya va suposar una contracció del 6,4% del teixit empresarial (-1.616 empreses), de les quals, com a les altres províncies, un 89% de l'afectació es va produir sobre les microempreses (-1.438 comptes menys), un 9% sobre petites empreses i un 2% entre mitjanes empreses –en el cas de les grans, el balanç global va ser d'estabilitat (taula 13). En el cas del tram d'empreses amb menys d'11 treballadors, l'impacte més significatiu va ser, pràcticament a parts iguals, al comerç (-281 comptes del febrer al març del 2020) i l'hostaleria (-275) –conjuntament, un 38,7% del descens total registrat entre aquestes empreses. Molt a prop, la construcció va perdre 240 empreses de l'estoc total i les indústries manufactureres, -136 comptes. En els segments posteriors, aquestes

quatre activitats van encapçalar també els descensos entre les petites empreses, però en un ordre de magnituds diferent i sent la construcció (-49 comptes) i l'hostaleria (-38) el dos principals afectats en aquest cas. Ambdós van suposar el 60% de la reducció total observada. Finalment, entre les mitjanes, mentre que les manufactureres van sumar una empresa més (molt probablement, i com mostra la taula, fos una gran empresa que va reduir plantilla i, per tant, va baixar de tram), a l'hostaleria i el comerç es van sumar les activitats administratives i les artístiques culturals com a altres amb descensos significatius.

Quant a l'evolució del teixit empresarial el darrer any, Tarragona ha estat la demarcació en registrar un major increment de comptes en termes relatius al març de 2021: +1,9% anual fins a les 24.146 empreses, 455 més respecte al març del 2020 (taula 14). Per trams, l'augment ha estat generalitzat a tots els casos sense excepció, amb un augment de poc més de 400 comptes entre les microempreses, 29 comptes més les mitjanes, 22 les petites i 3 les més

Taula 13
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Tarragona, febrer 2020 - març 2020
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	-8	0	0		-8
Indústries extractives	0	-1	0		-1
Indústries manufactureres	-136	-20	1	-1	-156
Energia i aigua	-6	-1	0	0	-7
Construcció	-240	-49	-5	-1	-295
Comerç	-281	-14	-5	1	-299
Transport i emmagatzematge	-74	-5	0	0	-79
Hostaleria	-275	-38	-7	0	-320
Informació i comunicacions	-19	2	-1		-18
Activitats financeres i d'assegurances	-16	0	0	0	-16
Activitats immobiliàries	-35	1			-34
Activitats professionals, científiques i tècniques	-64	-4	-2	0	-70
Activitats administratives i serveis auxiliars	-42	-6	-6	0	-54
Administració pública, defensa i SS	-7	4	-2	0	-5
Educació	-58	-8	-1	1	-66
Activitats sanitàries i serveis socials	-33	-1	0	0	-34
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-45	-6	-4	0	-55
Resta de serveis	-99	1	-1	0	-99
Total	-1.438	-145	-33	0	-1.616

Font: CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

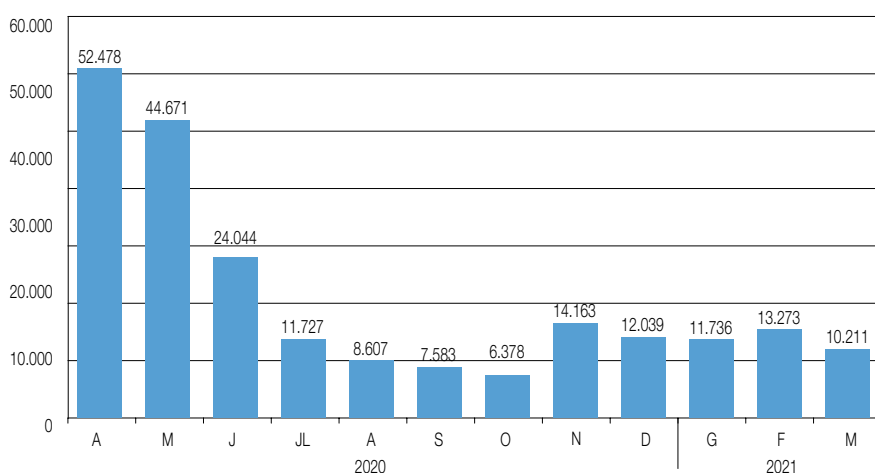
Taula 14
Evolució dels comptes de cotització a la demarcació de Tarragona, març 2020 - març 2021
(nombre, variació absoluta)

	Microempreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses	Total
Agricultura	7	-3	0		4
Indústries extractives	-2	2	0		0
Indústries manufactureres	-53	2	7	2	-42
Energia i aigua	3	-2	3	0	4
Construcció	174	51	5	0	230
Comerç	134	14	-2	2	148
Transport i emmagatzematge	11	-3	0	-1	7
Hostaleria	174	-16	1	0	159
Informació i comunicacions	-6	1	1		-4
Activitats financeres i d'assegurances	-4	-2	1	-1	-6
Activitats immobiliàries	13	1			14
Activitats professionals, científiques i tècniques	-39	6	2	0	-31
Activitats administratives i serveis auxiliars	-3	-5	12	1	5
Administració pública, defensa i SS	-8	-6	3	1	-10
Educació	14	-7	0	-1	6
Activitats sanitàries i serveis socials	-11	-2	-1	0	-14
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	5	-4	-2	0	-1
Resta de serveis	-8	-5	-1	0	-14
Total	401	22	29	3	455

Font: CambraBCN a partir del MISSM

Nota: Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes. En cas de no haver-hi cap compte de cotització en la categoria corresponent, s'ha deixat la cel·la buida

Gràfic 10
T treballadors en ERTO a la demarcació de Tarragona
(nombre)

Nota: Darrer dia de mes
Font: CambraBCN a partir del MISSM

Taula 15
ICO. Línia avals Covid-19
a 31 de març de 2021

Tarragona	
Nombre	
Operacions	18.892
Empreses	12.229
MEUR	
Aval Sol·licitat	1.124
Finançament	1.440

Font: CambraBCN a partir de l'ICO

grans. Per sectors d'activitat, la millora no ha estat global, tanmateix ha estat força significativa a sectors molt afectats com la construcció (+230 empreses en total) o l'hostaleria i el comerç. Tanmateix, en el primer cas la recuperació s'ha produït essencialment en el tram de les empreses de menys d'11 treballadors (+175 comptes, més d'un 40% de l'increment total en aquest segment). I, en el segon cas, tant a les micro com a les petites empreses s'observa una millora (+148 en total), però l'evolució és negativa en el cas de les mitjanes. Com ha succeït en altres casos, part de l'augment de l'estoc total per trams pot venir per empreses que pertanyien a un altre col·lectiu i al variar la seva plantilla han canviat d'agrupació. A banda de l'evolució a aquestes activitats de serveis, cal parar atenció en l'evolució particular de les empreses manufactureres, on es continua registrant una contracció del teixit empresarial entre les empreses més petites, alhora que incrementa l'estoc en el tram de les empreses mitjanes (set més amb una plantilla entre 51 i 250 treballadors, el 24,5% de l'increment net total en aquest tram).

De l'abril del 2020 al març del 2021, la demarcació de Tarragona ha concentrat un 6,4% dels treballadors catalans en mitjana mensual –és a dir, poc més de 18.000 treballadors. Amb el confinament decretat al març, el volum

d'ERTOs va assolir un màxim de 52.428 treballadors a l'abril, xifra que es va reduir significativament amb la desescalada i als mesos d'estiu fins a un mínim de 6.378 persones en situació de suspensió o reducció de jornada a l'octubre (gràfic 10). La segona onada va més que duplicar aquesta darrera xifra fins a més de 14.000 persones. Des de llavors, l'evolució ha estat força estable i al mes de març s'ha començat a observar una millora més significativa. En volum d'expedients, la mitjana mensual per al període ha estat de quasi 4.000, el que ha donat lloc a una mitjana de quatre treballadors en ERTO per expedient (lleugerament per sota dels cinc per al conjunt de Catalunya). En relació amb l'extensió de la línia d'aval Covid-19 per la província, el volum d'operacions fins al 31 de març ha estat de quasi 19.000, el que ha permès accedir a finançament a poc més de 12.200 empreses (el 10,3% del total català) (taula 15). El finançament total ha estat de 1.440 milions d'euros (un 6,6% del total català), el que ha donat lloc a una dotació de 117.753 euros en mitjana per empresa (tenint en compte l'elevada heterogeneïtat segons sector i, especialment, dimensió). En aquest sentit, destacar que Tarragona presenta la major diferència si es comparen el pes en termes d'empreses beneficiàries i el pes en termes de finançament rebut sobre el total de Catalunya, el que ha suposat un menor finançament per empresa.

4. Conclusions

L'arribada inesperada de la pandèmia per el Covid-19 al març de 2020 va suposar un impacte sobre el teixit empresarial català sense precedents en la sèrie històrica amb dues caigudes consecutives del nombre d'empreses superiors al 9% interanual el primer i segon trimestres, respectivament. En concret, del febrer al març es va registrar una reducció de pràcticament 22.000 comptes de cotització a Catalunya. Amb el tancament necessari de l'activitat es van posar en marxa diversos mecanismes per tal de sostenir tant empreses com treballadors (ERTOS, mesures d'impuls fiscal, ajornament d'impostos i pagaments, o crèdits amb avals públics a través de l'ICO). Tanmateix, la persistència de la Covid-19 i els consegüents efectes socioeconòmics s'han perllongat més del previst inicialment amb l'arribada de successives onades que han minvat les possibilitats de recuperació. En aquest sentit, un any després de l'inici de la crisi sanitària i socioeconòmica, el teixit empresarial català ha recuperat al març del 2021 només un 10,8% de la pèrdua d'empreses (2.339). En aquest sentit, tot i que s'observa cert efecte rebot en aquesta incipient recuperació gràcies a la posada en marxa de la campanya de vacunació i el relaxament en les restriccions, l'evolució global de la situació així com la implementació dels recursos del programa *Next Generation EU* seran clau perquè perduri l'efecte i no es quedi en un rebot aïllat, en un efecte "ampolla de cava". A més, amb aquest inici de tendència positiva es podrà dirimir si les polítiques públiques han estat suficients per evitar efectes estructurals irreversibles sobre les empreses i si han servit per mantenir actives aquelles amb un projecte viable econòmicament.

A banda de les conseqüències en termes agregats, les característiques de la propagació de la pandèmia i les mesures que s'han hagut de prendre –primer de caràcter general i després més específiques– han donat lloc a un impacte asimètric i desigual per activitats econòmiques, dimensió empresarial i, en certa mesura, també des del punt de vista territorial. En aquest sentit, el present estudi aporta aquesta visió addicional que no s'havia analitzat fins ara per a Catalunya amb una anàlisi de l'impacte de la primera onada i dels efectes un any després, combinant els tres components esmentats: activitat, dimensió i ubicació de les empreses. En aquest sentit, l'anàlisi dut a terme en aquest estudi ha posat de manifest com les microempreses han estat les més perjudicades (amb un pes del 85,1% del teixit empresarial total, van suposar més del 90% del descens total registrat entre el febrer i el març del 2020). Dins d'aquestes, per exemple, les activitats del sector serveis registren reduccions considerables, com ja es sabut, especialment el comerç i l'hostaleria, a

les quals cal sumar activitats d'informació i comunicació, administratives, immobiliàries o culturals. Tanmateix, no s'han de deixar de banda els efectes significatius sobre les indústries manufactureres i la construcció, atès que el confinament va ser total i generalitzat. A banda, de la dimensió i l'activitat, s'ha vist que l'impacte ha estat molt notable a totes les demarcacions, amb caigudes mensuals al març que han oscil·lat entre el -9,3% de Barcelona i el -5,5% de Girona. En el primer cas, cal tenir present que la demarcació de Barcelona concentra més del 70% de les empreses catalanes, a més de ser altament dependent del turisme internacional, el qual s'ha situat en mínims històrics el darrer any.

Pel que fa a l'evolució un any després d'aquest primer *shock*, el nombre d'empreses s'ha incrementat lleugerament al març del 2021 amb variacions interanuals que han fluctuat entre el 0,3% de la demarcació de Lleida i l'1,9% de Tarragona, de fet aquesta última és l'única que ha registrat un augment del nombre d'empreses per a tots els trams analitzats. No obstant això, és el grup de les microempreses les que impulsen aquesta recuperació a Catalunya, Barcelona i Tarragona –només en el cas de Girona i Lleida els creixements més significatius s'han produït entre les petites empreses. En termes sectorials, clarament la construcció és el que ha recuperat el major nombre d'empreses de manera transversal per a tots els trams i generalitzada per a tots els territoris. Igualment, la hostaleria i el comerç recuperen bona part de l'estoc d'empreses a pràcticament totes les demarcacions, més del 67% del creixement total d'empreses a Catalunya. Amb tot, hi ha activitats dels serveis com les activitats professionals, administratives, immobiliàries en alguns territoris o artístiques que mantenen els descensos anuals al març. Tendència que també persisteix a les indústries manufactureres, que mantenen descensos encara significatius a tots els casos, excepte a Tarragona.

En suma, des del mes de febrer s'observa un canvi de tendència en positiu amb la recuperació progressiva de l'estoc d'empreses a Catalunya. Juntament amb aquest indicador, també acompanya una bona evolució del mercat de treball, les expectatives dels empresaris i el context internacional. Tot plegat apunta a que es comença a veure la llum al final del túnel, on gràcies a l'avenç de la vacunació i el relaxament de les restriccions, cada cop més indicadors (consum, exportacions, turisme, etc.) tanquen el mes en positiu. Tanmateix, cal no baixar la guàrdia atès que les fases inicials, i més amb la incertesa que ha demostrat el Covid-19 en la seva evolució, són delicades. Una retirada ràpida i brusca de certes limitacions fins que no s'assoleixi la immunitat de grup o una suspensió precipitada d'algunes polítiques

públiques que han esdevingut clau com els ERTO o la necessària flexibilitat en el retorn dels préstecs avalats per ICO podrien tallar en sec aquesta recuperació incipient. Igualment, l'impuls definitiu vindrà de la mà dels fons europeus. En aquest sentit, és fonamental planificar amb detall l'arribada dels recursos de manera que l'administració sigui capaç de gestionar-los adequadament i treure'ls-hi el màxim pro-

fit al llarg dels pròxims anys. Alhora, s'hauran de prioritzar aquells projectes de futur, transformadors per afegir valor a la nostra capacitat productiva i que permetin implementar les reformes estructurals pendents. Malgrat els greus i irreversibles efectes que ha suposat la pandèmia a tots els nivells, aquests fons suposen una oportunitat única que no s'ha de deixar escapar.

5. Annexes

Annex 1 Comptes de cotització a Catalunya (nombre)

	Febrer 2020	Març 2020	Març 2021				
	Total	Total	Total	Micro-empreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses
AGRICULTURA	2.577	2.484	2.540	2.380	148	12	0
INDÚSTRIA	24.796	22.417	21.990	15.516	4.881	1.380	211
CONSTRUCCIÓ	25.377	22.780	24.433	21.628	2.528	266	11
SERVEIS	204.973	188.340	189.397	162.372	21.416	4.650	944
Agricultura	2.577	2.484	2.540	2.380	148	12	0
Indústries extractives	152	143	138	95	38	4	1
Indústries manufactureres	23.583	21.278	20.835	14.752	4.598	1.288	197
Energia i aigua	1.061	996	1.017	669	245	88	15
Construcció	25.377	22.780	24.433	21.628	2.528	266	11
Comerç	61.601	57.032	57.763	50.796	5.937	912	118
Transport i emmagatzematge	11.648	10.536	10.493	8.684	1.482	280	47
Hostaleria	28.787	25.431	26.098	23.117	2.686	251	44
Informació i comunicacions	7.039	6.127	6.266	4.780	1.122	300	64
Activitats financeres i d'assegurances	3.568	3.285	3.376	2.977	282	82	35
Activitats immobiliàries	10.320	9.628	9.723	9.524	183	14	2
Activitats professionals, científiques i tècniques	21.366	19.482	19.328	16.772	2.080	397	79
Activitats administratives i serveis auxiliars	12.420	11.472	11.408	8.810	1.838	601	159
Administració pública, defensa i SS	5.125	5.023	5.003	3.385	1.005	473	140
Educació	7.998	7.265	7.221	4.782	1.809	574	56
Activitats sanitàries i serveis socials	9.320	8.913	8.817	6.622	1.488	514	193
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	5.951	5.401	5.320	4.401	749	156	14
Resta de serveis	19.830	18.745	18.581	17.722	755	96	8
Total	257.723	236.021	238.360	201.896	28.973	6.308	1.183

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes

Annex 2
Comptes de cotització a la demarcació de Barcelona
(nombre)

	Febrer 2020	Març 2020	Març 2021				
	Total	Total	Total	Micro-empreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses
AGRICULTURA	795	746	776	730	43	3	0
INDÚSTRIA	18.191	16.196	15.980	11.253	3.591	989	145
CONSTRUCCIÓ	17.075	15.185	16.348	14.465	1.679	195	9
SERVEIS	151.327	137.813	138.571	118.052	16.167	3.573	765
Agricultura	795	746	776	730	43	3	0
Indústries extractives	73	67	64	45	16	2	1
Indústries manufactureres	17.559	15.619	15.392	10.872	3.449	938	133
Energia i aigua	559	510	524	336	126	49	13
Construcció	17.075	15.185	16.348	14.465	1.679	195	9
Comerç	45.429	41.682	42.246	36.973	4.442	738	93
Transport i emmagatzematge	8.594	7.673	7.590	6.325	1.032	199	34
Hostaleria	19.179	16.746	17.055	14.957	1.874	186	38
Informació i comunicacions	6.102	5.256	5.413	4.085	991	273	64
Activitats financeres i d'assegurances	2.612	2.366	2.452	2.117	234	74	27
Activitats immobiliàries	8.393	7.785	7.897	7.721	160	14	2
Activitats professionals, científiques i tècniques	17.093	15.384	15.323	13.134	1.764	351	74
Activitats administratives i serveis auxiliars	9.274	8.464	8.399	6.396	1.427	441	135
Administració pública, defensa i SS	2.232	2.168	2.165	1.258	541	265	101
Educació	6.091	5.535	5.469	3.506	1.446	467	50
Activitats sanitàries i serveis socials	6.967	6.644	6.610	5.032	1.091	345	142
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	4.177	3.805	3.737	3.036	552	137	12
Resta de serveis	15.184	14.305	14.215	13.512	613	83	7
Total	187.388	169.940	171.675	144.500	21.480	4.760	935

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes

Annex 3
Comptes de cotització a la demarcació de Girona
(nombre)

	Febrer 2020	Març 2020	Març 2021				
	Total	Total	Total	Micro-empreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses
AGRICULTURA	367	356	344	321	20	3	0
INDÚSTRIA	2.710	2.576	2.442	1.735	518	161	28
CONSTRUCCIÓ	3.741	3.438	3.596	3.204	364	28	0
SERVEIS	21.691	20.579	20.677	18.036	2.210	364	66
Agricultura	367	356	344	321	20	3	0
Indústries extractives	29	29	28	22	6	0	0
Indústries manufactureres	2.531	2.404	2.268	1.626	466	148	28
Energia i aigua	150	143	146	87	46	13	0
Construcció	3.741	3.438	3.596	3.204	364	28	0
Comerç	6.595	6.286	6.301	5.595	629	66	11
Transport i emmagatzematge	1.034	973	1.000	811	162	24	3
Hostaleria	4.161	3.841	4.063	3.602	425	33	3
Informació i comunicacions	403	373	361	298	57	6	0
Activitats financeres i d'assegurances	391	383	388	365	17	2	4
Activitats immobiliàries	1.005	971	942	928	14	0	0
Activitats professionals, científiques i tècniques	1.767	1.704	1.641	1.491	139	9	2
Activitats administratives i serveis auxiliars	1.230	1.176	1.178	968	154	46	10
Administració pública, defensa i SS	980	973	978	703	184	77	14
Educació	697	640	639	467	134	35	3
Activitats sanitàries i serveis socials	909	888	858	630	162	49	17
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	779	702	691	596	87	8	0
Resta de serveis	1.740	1.669	1.637	1.582	46	9	0
Total	28.509	26.949	27.059	23.296	3.112	556	95

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes

Annex 4
Comptes de cotització a la demarcació de Lleida
(nombre)

	Febrer 2020	Març 2020	Març 2021				
	Total	Total	Total	Micro-empreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses
AGRICULTURA	1.043	1.018	1.052	992	56	4	0
INDÚSTRIA	1.652	2.238	1.527	1.103	336	80	8
CONSTRUCCIÓ	1.692	1.484	1.685	1.484	183	17	1
SERVEIS	12.132	10.701	11.216	9.705	1.205	265	41
Agricultura	1.043	1.018	1.052	992	56	4	0
Indústries extractives	21	19	18	12	5	1	0
Indústries manufactureres	1.440	1.413	1.320	942	298	72	8
Energia i aigua	191	806	189	149	33	7	0
Construcció	1.692	1.484	1.685	1.484	183	17	1
Comerç	3.793	3.671	3.583	3.156	379	43	5
Transport i emmagatzematge	825	109	780	625	125	25	5
Hostaleria	1.926	1.643	1.620	1.498	112	8	2
Informació i comunicacions	204	186	184	140	34	10	0
Activitats financeres i d'assegurances	239	226	232	215	11	4	2
Activitats immobiliàries	304	288	286	284	2	0	0
Activitats professionals, científiques i tècniques	950	908	909	830	69	10	0
Activitats administratives i serveis auxiliars	645	615	609	489	83	32	5
Administració pública, defensa i SS	912	886	874	701	111	52	10
Educació	438	384	401	287	88	24	2
Activitats sanitàries i serveis socials	552	523	505	332	112	52	9
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	375	329	328	280	42	5	1
Resta de serveis	969	933	905	868	37	0	0
Total	16.519	15.441	15.480	13.284	1.780	366	50

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes

Annex 5
Comptes de cotització a la demarcació de Tarragona
 (nombre)

Nombre	Febrer 2020	Març 2020	Març 2021				
	Total	Total	Total	Micro-empreses	Petites empreses	Mitjanes empreses	Grans empreses
AGRICULTURA	372	364	368	337	29	2	0
INDÚSTRIA	2.243	2.079	2.041	1.425	436	150	30
CONSTRUCCIÓ	2.869	2.574	2.804	2.475	302	26	1
SERVEIS	19.823	18.674	18.933	16.579	1.834	448	72
Agricultura	372	364	368	337	29	2	0
Indústries extractives	29	28	28	16	11	1	0
Indústries manufactureres	2.053	1.897	1.855	1.312	385	130	28
Energia i aigua	161	154	158	97	40	19	2
Construcció	2.869	2.574	2.804	2.475	302	26	1
Comerç	5.784	5.485	5.633	5.072	487	65	9
Transport i emmagatzematge	1.195	1.116	1.123	923	163	32	5
Hostaleria	3.521	3.201	3.360	3.060	275	24	1
Informació i comunicacions	330	312	308	257	40	11	0
Activitats financeres i d'assegurances	326	310	304	280	20	2	2
Activitats immobiliàries	618	584	598	591	7	0	0
Activitats professionals, científiques i tècniques	1.556	1.486	1.455	1.317	108	27	3
Activitats administratives i serveis auxiliars	1.271	1.217	1.222	957	174	82	9
Administració pública, defensa i SS	1.001	996	986	723	169	79	15
Educació	772	706	712	522	141	48	1
Activitats sanitàries i serveis socials	892	858	844	628	123	68	25
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	620	565	564	489	68	6	1
Resta de serveis	1.937	1.838	1.824	1.760	59	4	1
Total	25.307	23.691	24.146	20.816	2.601	626	103

Font. CambraBCN a partir del MISSM

Nota. Règim general i Minería i Carbó. Darrer dia de mes

L'ANY ECONÒMIC QUE NO VA SER

Guillem López i Casasnovas

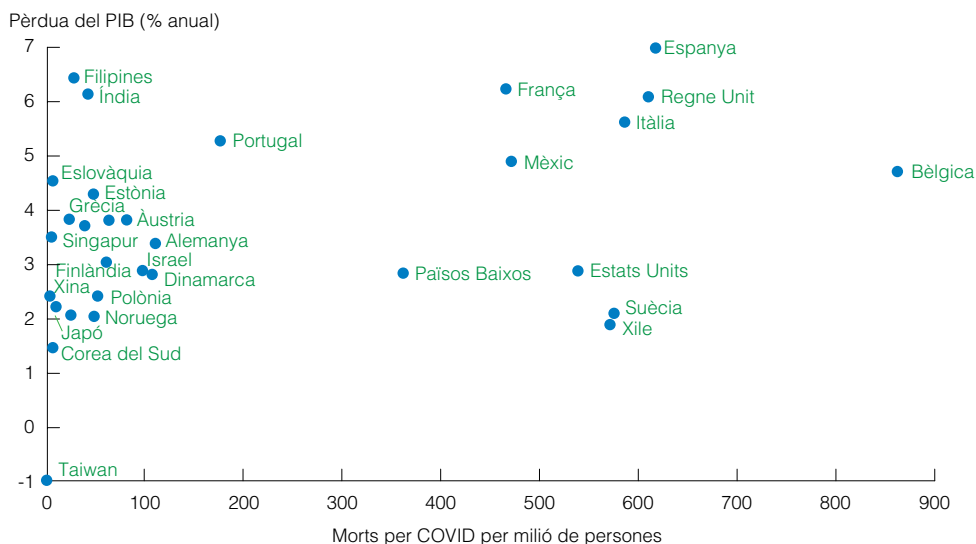
Catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra

Una memòria econòmica deixa constància dels fets. D'un any, el 2020, que comptava amb totes les benediccions per ser l'any en què es recuperaria tot el que vàrem perdre amb la crisi financera. I vés per on, ha estat l'any que *no ha sigut*. Faig el relat breu i tal com em ve a la memòria, sense majors pretensions.

El virus entra per Xina i ens ho mirem amb distància. Els que hem visitat un mercat xinès de veritat somriem: 'es veia venir', tal és la brutícia imperant i la manca de control d'aquest país de desigualtats bestials..., i seguim, mirant amb ulls europeus, el nostre hàbitat, l'alimentació mediterrània i ens protegim en el *modus vivendi*. Les males notícies arriben per Itàlia. Nosaltres comencem a estar inquiets i surten els polítics destinats a tranquil·litzar-nos: correcte –nosaltres poc podem fer i posar-nos nerviosos no ajudarà-, si no fos perquè ells s'ho creuen també i no fan res! A partir d'aquí l'onada ens sepulta, i tot són corregudes i improvisacions. Desperten els adormits del centre de vigilància epidemiològica (que viuen letàrgics a l'espera de la colza, les vaques boges i la llengua blava...) i

compareixen amb els militars per guanyar l'autoritat que no han tingut pel seu rigor preventiu. Els polítics finalment es posen al capdavant i fan el que poden i saben. I demostren que ni saben ni són massa capaços de fer. Un deteriorament més sobre la malmesa reputació dels nostres polítics i les institucions espanyoles. Les mesures, com no pot ser ara altrament, són prova-error. I ens equivoquem força: busquem el virus al carrer, i aquest es passeja per les residències tancades ofegant gent gran. S'opta per la mesura més contundent, desesperats en la ignorància: els confinaments. Se sacrifiquen llibertats i es tanquen comerços. De la pèrdua de les primeres els economistes no en parlen; pel que fa a l'activitat econòmica, comencen a sortir veus que demanen que les pèrdues de vides humanes (tècnicament 'morts prematures') no justifiquen el cost econòmic dels tancaments. Com si la *mercadèria* fos homologable. S'equivoquen aquests economistes i així es retracten marcant el cost de tot sense conèixer el valor de res. Jo sóc dels que penso que amb incertesa, sense poder assignar probabilitats donada la naturalesa de la pandèmia present, no hi ha transacció possible. La teoria diu que el

Gràfic 1
Morts per COVID-19 i pèrdua de PIB el 2020

Nota: La "pèrdua del PIB" és la pèrdua acumulada del PIB des del començament del 2020 anualitzada. Per exemple, un valor de 6 significa que la pèrdua des del començament del 2020 és com si l'economia perdés sis per cent del seu PIB anual.
Font: Fernández-Villaverde i Jones (2020).

regulador s'ha d'instal·lar en el pitjor supòsit. A més, si se'ls hi hagués fet cas (alguns estats ho varen provar) la ciutadania no ho hagués entès i els economistes, i els més liberals principalment, hagueren afegit aquesta llufa a la seva ja mala, després de la crisi financera, reputació.

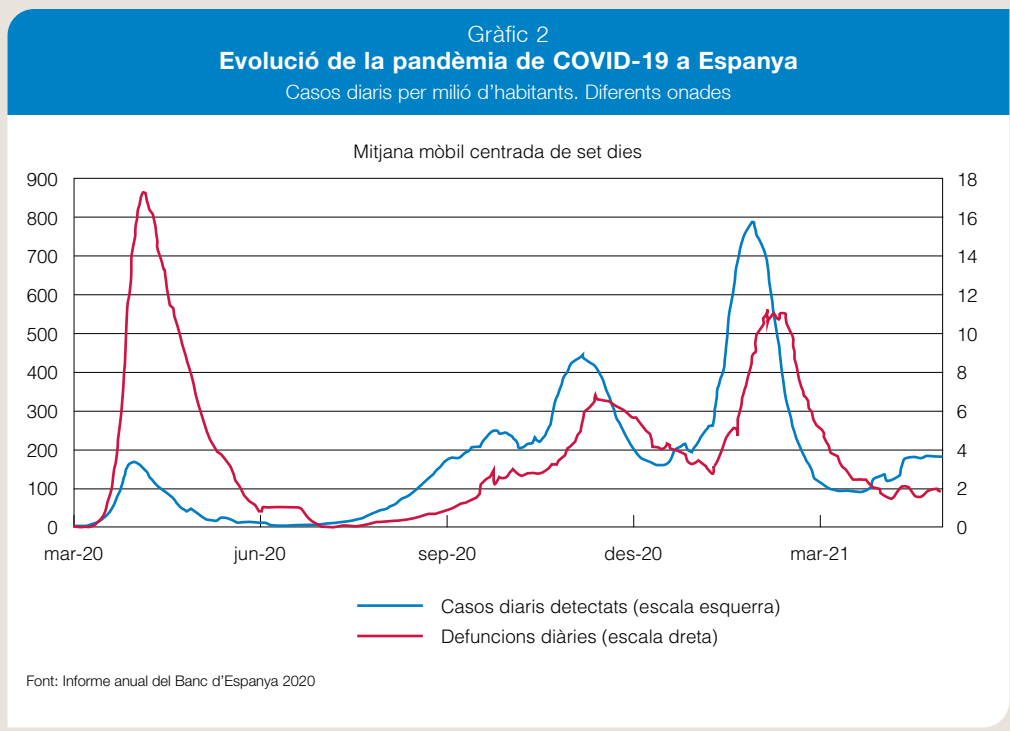
Certament, de tot se n'acaba aprenent, tot i que amb sang la lletra ha entrat. Desapareixen els militars, s'exigeix cura d'humilitat als polítics del govern central (treuen pit algunes comunitats autònomes) i les veus de la salut pública es fan plurals. Això té una part bona (la intel·ligència epidemiològica millora) i una de dolenta: molts s'atreveixen a improvisar opinions i generar més confusió. Al llarg del temps, el mercat de tertulians epidemiòlegs es 'neteja' de xarlatans, però el mal està fet. I comença com mai, a les 'rebotigues', una cursa dels recercadors de tot el món, que amb menys d'un any treballen esforçadament per trobar i troben la vacuna. Un èxit que ens enorgulleix com a societat. Mentrestant, els nostres professionals fan el que poden i més per minimitzar les pèrdues de l'embat. Amb l'experiència pròpia i aliena comencem a granular la nostra política de salut pública: distàncies, horaris, geografia de confinaments... *stop&go*. Arriba la famosa frase: 'hauríem de ser més dràstics, però no ens ho podem permetre. No som Alemanya'. Amb això recomença tot: debat sobre estendre els ERTOS, dir que s'injecten recursos i en realitat es tracta de crèdits; predicar ajuts que no es practiquen (no arriben prou als destinataris) i es crea un clima de desori. Els de casa diuen que no poden fer més, que no hi més cera

que la que crema. Els de fora, tots miren cap a algú altre: Catalunya a Espanya; Espanya a Europa; Europa als Estats Units, Estats Units a la OMS. Tot són retrets! No ens em sorrim però progressem: el que cau molt (l'economia) algun moment deixarà de fer ho, ni que sigui tocant a terra, tot i que sempre hi ha qui gratarà. I els científics no fallen: ja es tenen vacunes, saben dels tractaments, focalitzem residències... i les coses no poden no anar cap a millor.

Aixequem acta de l'impacte sobre la salut:

- (i) Morts per COVID-19 i pèrdua de PIB (gràfic 1)
- (ii) Les diferents onades de la pandèmia (gràfic 2)
- (iii) Mortalitat per territoris (gràfic 3)
- (iv) Acció contracíclica (gràfic 4)

Reprenem. Certament alguns han caigut pel camí, i de mala manera. També els negocis, que amb *lockdowns* diversos han acabat provocant un *knock down*. Llàstima, perquè en la recuperació que ara ve, ells ja no hi seran. I en l'àmbit europeu, les ganes d'emular als Estats Units, primer amb el diner d'helicòpter *trumpià* i després amb les infraestructures d'aterratge *bidenianes*, la Comissió decideix tirar la casa per la finestra i fa el que no havia gosat mai fer en el passat: emetre deute europeu mancomunat, solidari en l'aval, i regar els països amb subvencions a fons perduts. Alguns països es tapen el nas, en benefici bàsicament dels PIGs (Portugal, Ità-

lia, Grècia, Espanya) a qui sembla se li perdonen totes les malifetes del passat. Bé, donen subvencions i crèdits a preu rebentat, o diuen que donaran ja que a meitat d'any del 2021 encara estem parlant del que seran els ajuts europeus.

Espanya rebrà tres vegades més d'aquests fons del que li correspondria per PIB relatiu. Només Itàlia en treu millor tall. La transició ecològica, mediambiental i digital ha de ser el leitmotiv dels nous projectes transformadors. Fet l'anunci es parla més que no es fa; o bé perquè no es veu com fer (l'administració no sap respondre de manera flexible en aquest envit), o bé perquè diners són poder i la política s'apropia del 'què' s'ha de fer, des de criteris altres que no siguin fer més del mateix. I és que aquest cop Europa ens posa deures: de la destinació dels recursos que ens posa a les mans i de les transformacions estructurals de l'economia espanyola, secularment pendents, que diu exigirà. A Catalunya, ofegats pels fums de la petroquímica, sense albirar més producció de cotxes de motor de combustió, i amb la pudor de purins que ve del sector agroalimentari, el nerviosisme és total. Tenim bons projectes, grans iniciatives de transformació econòmica, però no sabem encara quina guixeta hem de tocar i sobre quins elements es decidirà. Però aquest partit l'hem de jugar. El pitjor que ens pot passar és que no ens presentem a l'estadi i que perdem per incompaixença. Si hi ha malvolença, l'oportunitat per al centralisme d'arruïnar l'economia catalana així seria molt fàcil. Com ja ha insinuat la vicepresidenta, aleshores no et donaran 'perquè no

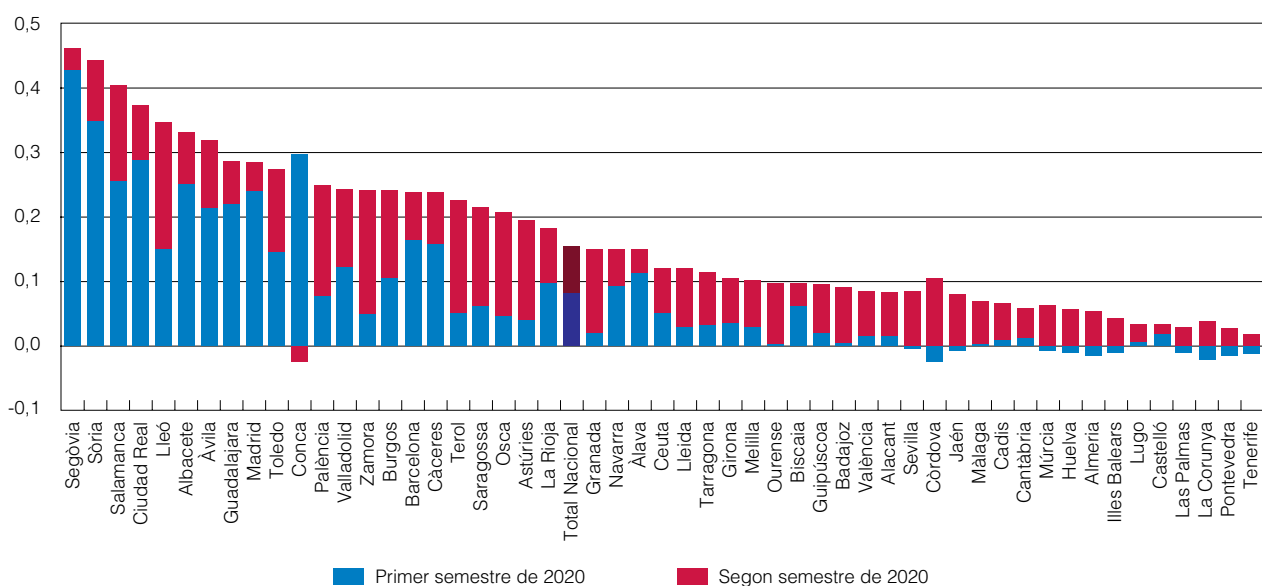
hi ets'. Ens interessa presentar-nos amb bons projectes, jugadors ben musculats i amb gent solvent darrere. I si no ens donen els punts, aleshores sí, podem dir i demostrar que ens han robat el partit. La tesi de que és probable que no aconseguirem el que ens proposem té aquest perill: que ells aprofitin el fet que no hi siguem per fer allò que alguns els hi demana, des de fa temps, el cos: subjugar definitivament l'economia catalana. Ja no ens veuen com el motor i l'enginy en benefici d'Espanya.

Arribats aquí hem après que no només la sanitat necessita de l'economia per fer sostenible el seu finançament, sinó que l'economia també ha de guarir el nostre sistema sanitari. Tenim per això dos camins a recórrer: per una banda, apalancar millor els recursos sanitaris fora dels avatars a curt termini, per excés o defecte, del seu finançament; especialment a casa nostra on la pressió sobre la despesa es mou amb el grau de desenvolupament social, i quan el finançament, en el millor dels casos, arriba al pes poblacional relatiu. (Nota: s'ha d'acabar la hipocresia dels qui reclamen una despesa catalana homologable als països avançats en termes del nostre PIB, ja sigui en I+D, social, educació o salut, i accepten des d'una suposada solidaritat un finançament autònom que no vincula els recursos a la fiscalitat de la nostra riquesa. L'estultícia ha de tenir límits, sobretot pels qui després s'emmirallen en l'economia basca i el seu govern, que des de la seva renda, concert i 'cupu' foral, disposen d'un 70% més de recursos per càpita que la Generalitat).

Gràfic 3

Excés de mortalitat per territoris

(Defuncions 2020 – promig defuncions 2019 i 2018) / Població

Font: Informe anual del Banc d'Espanya 2020

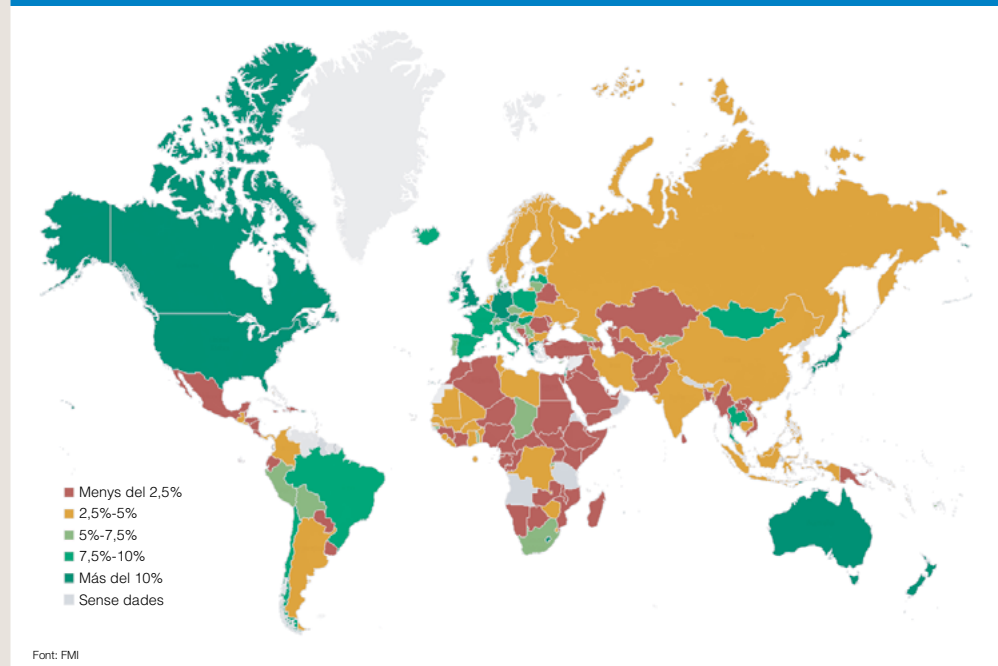
Però més enllà de finançar la despesa corrent necessària (sí, dels sous i salaris dels professionals que tant es queixen, o dels sindicats que per capacitat de compra veuen prestacions reals minorades, i que no sempre entenen en quin costat han de reivindicar els seus interessos), existeix la necessitat de projectar el sistema sanitari del futur. Es tracta de finançar tot l'entramat d'un sector, construït pedra a pedra, talent atraient talent, i que passa avui per moments delicats. Són moltes i diverses les vies de transformació a les que aspira la sanitat catalana. Es tractaria de pavimentar la construcció de la nova assistència mèdica del Sistema Català de Salut a partir de tres pilars: la digitalització com a base dels fluxos assistencials, l'avaluació integrada amb els serveis de benestar per una assistència centrada en l'evidència, i la seva pràctica personalitzada en les teràpies avançades; una ciència de dades amb el suport dels clínics i no només de pràctica clínica recolzada en dades; unes institucions que trenquin parets i fragmentacions des del benefici de noves formes de prevenció, diagnòsi, tractaments i monitorització dels seus compliments; i una nova pràctica clínica capaç de preveure, estratificar i personalitzar els tractaments amb les teràpies avançades disponibles. Sempre des de la prioritització segons el cost-efectivitat o efectivitat relativa de la cartera de serveis.

L'objectiu hauria de ser crear un connector tecnològic i institucional, nucli d'un nus que s'ha de deslliurar a través d'un centre o espai tecnològic que doni coherència al conjunt

d'iniciatives que bullen en el sector i que empresarialment el configuren com a un *trillion dollar business* del que el nostre país no en pot restar absent. I això no només per l'empenta econòmica que arrossega, sinó per la seva elevada contribució potencial al benestar de la ciutadania, a partir del major posicionament que Catalunya compta en el context occidental i de pont als països de la mediterrània que ens poden identificar com a referents.

Cercle d'Economia, Cercle de Salut, Degans de Col·legis d'Enginyers, d'Economistes, de Metges, Societats Científiques de Gestió Sanitària, Acadèmia Mèdica, Universitats i Parcs Científics, Centres de Recerca específics, Centres Tecnològics, Infraestructures Científiques i Tècniques singulars, institucions públiques, organitzacions proveïdores, Cambres de Comerç, Patronals i una plèiade d'empreses i consultores, donen l'entorn i el capital humà i financer necessari per a la virtualitat del projecte. No entendre el sector salut també des d'aquesta perspectiva és perdre un avantatge comparatiu prou costós. Deixar de lubricar les cadenes de transmissió de coneixement, exigir més i més esforç de pedalar als nostres recercadors amb marques forçades per manca de suport, pot portar a que no tant sols perdem posicions a la cursa, sinó que fins i tot que acabem caient del vehicle, dinamitzador econòmic i apaivagador de tantes coses com ha mostrat la pandèmia, que tant decisives són per al futur del país i del benestar dels catalans.

Gràfic 4
Acció contràctica. Importància econòmica de les respostes dels governs a la COVID-19 (en % PIB 2020)

EL TELETREBALL DURANT LA PANDÈMIA: TREBALLAR A CASA EN LLOC DE TREBALLAR DES DE CASA

Raül Ramos

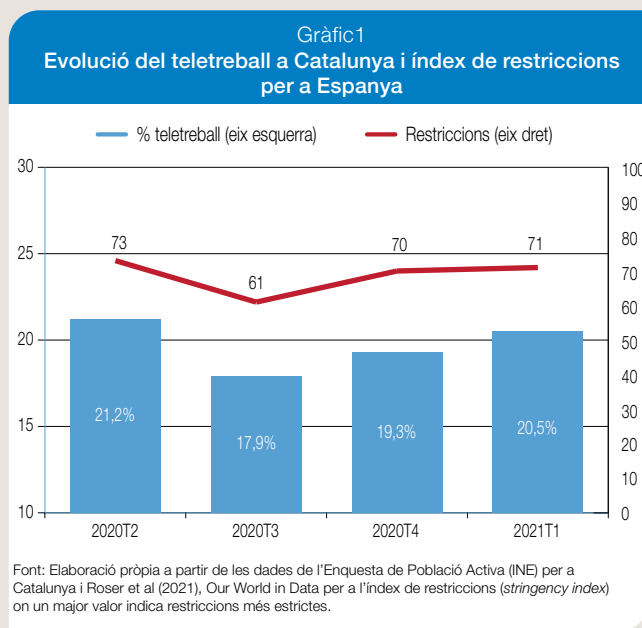
AQR-IREA, Universitat de Barcelona

A finals de novembre de 2019, la Organització Internacional del Treball (OIT) i Edward Elgar Publishing van publicar en accés obert el llibre “Telework in the 21st century – an evolutionary perspective”, coordinat per Jon C. Messenger. Aquesta obra col·lectiva ofereix una visió pre-pandèmica del fenomen del teletreball i la seva evolució recent a nivell mundial. A la introducció d’aquesta obra, Messenger (2019) explica que la idea de treballar des de casa es va originar a Califòrnia a mitjats dels 70 del segle passat i va ser una pràctica coneguda inicialment com “telecommuting”. Promoguda per empreses tecnològiques, i gràcies als avenços tecnològics que s’han produït durant les darreres tres dècades, aquestes pràctiques han anat evolucionant fins el que identifiquem avui en dia com “telework”. En aquest recorregut històric, Messenger destaca, però, que algunes de les empreses que havien apostat molt fort pel teletreball des dels seus inicis han anat canviant la seva posició i, per exemple, Yahoo va establir el 2013 que el seu personal havia de tornar a les oficines. Aquesta decisió no era casual sinó que era el fruit d’una profunda reflexió al voltant de l’organització del treball, la satisfacció laboral i la conciliació entre vida laboral i familiar, una reflexió que també havia arribat a Europa i que a alguns països com França es va traduir en la introducció del dret a la desconexió digital l’any 2016.

Unes poques setmanes després de la publicació del llibre editat per Messenger, arriba la pandèmia i, com molts altres aspectes de les nostres vides, tot aquest debat sobre el teletreball ha quedat en suspens. Per a moltes empreses de sectors considerats no essencials i que, per tant, s’havien d’enfrontar a fortes restriccions orientades a evitar l’expansió del coronavirus, el teletreball s’ha vist com l’única esperança per a poder seguir desenvolupant la seva activitat. En aquest sentit, just a l’inici de la pandèmia Dingel i Neiman (2020) van desenvolupar una metodologia que permetia quantificar a partir de les tasques realitzades a cada ocupació quin seria el nombre de llocs de treball susceptibles de realitzar-se a través del teletreball i pel cas d’Estats Units van quantificar-los en un 34% del total. Anghel et al (2020) van aplicar aquesta mateixa metodologia pel cas espanyol estimant que el 30% dels ocupats podria teletreballar, al menys de manera ocasional, una xifra molt allunyada del 6%

que mostraven les dades de l’Enquesta de Població Activa (EPA) referides a 2019, menys del 5% a Catalunya. Ara bé, tal i com podem veure al **gràfic 1**, el percentatge d’ocupats que van teletreballar habitualment a Catalunya durant el segon semestre de 2020 va augmentar fins el 21,2% del total, una xifra que va disminuir quan es van relaxar les restriccions durant l’estiu però que va tornar a augmentar davant l’enduriment de les restriccions derivat de l’empitjorament de la crisi sanitària.

És evident que durant la pandèmia haver pogut teletreballar ha suposat avantatges importants respecte a altres treballadors, tant pel seu paper “protector” en relació amb la possible pèrdua del lloc de feina com per la menor probabilitat de contagi i percepció de risc que sí han hagut d’afrontar els treballadors dels sectors considerats essencials. De fet, la literatura sobre el tema mostra una major satisfacció laboral entre els treballadors que realitzen teletreball de manera habitual (vegeu, per exemple, Gajendran i Harrison, 2007, Henke et al., 2016 o Tavares, 2017). Els principals motius són la major autonomia a l’hora d’organitzar la seva jornada laboral i la possibilitat de conciliar més fàcilment l’activitat laboral amb la vida familiar, sovint gràcies al guany de temps

que representa no haver de desplaçar-se físicament al lloc de treball. No obstant això, també s'han assenyalat factors que poden incidir negativament sobre la satisfacció laboral i la salut física i mental dels teletreballadors entre els quals destaquen el major aïllament al qual s'enfronten en l'àmbit laboral, així com amb les llargues jornades que realitzen en molts casos (Eurofound, 2020). En aquest sentit, Messenger (2019) assenyalava precisament la durada de la jornada laboral com el principal factor moderador del teletreball sobre salut i satisfacció laboral. De fet, als estudis realitzats durant la pandèmia sembla predominar aquesta visió negativa per part dels treballadors degut a l'existència d'un cercle viciós on les jornades laborals s'estenen, la productivitat es redueix i la insatisfacció laboral augmenta, especialment per a les dones (Farré et al, 2020).

Pel que fa a la perspectiva de l'empresa, la intensificació del teletreball durant la pandèmia ha contribuït a trencar barreres en determinats sectors i activitats on la seva utilització era escassa (tot i que com s'ha demostrat la solució tecnològica ja existia). Ara bé, la seva utilització en el temps perdurà sempre i quan s'aconsegueixi trencar el cercle viciós explicat anteriorment. De fet, la literatura pre-pandèmia troba una relació positiva entre teletreball i productivitat (Harker-Martin i MacDonnell, 2012; Allen et al., 2015). Els mecanismes a través dels quals es produeix aquest guany tenen a veure amb la possibilitat d'ajustar la jornada laboral a aquelles franges horàries on el treballador és més productiu, a les menors interrupcions a que es veuen sotmesos els treballadors quan realitzen les seves tasques des de casa, al menor absentisme i a un major grau de retenció dels treballadors. Cal remarcar, però, que també hi ha literatura recent que mostra com aquest augment de la productivitat no s'observa a aquelles activitats que requereixen d'una comunicació "intensiva" i freqüent entre els membres d'un equip. Battiston et al (2021) demostren l'existència de límits importants en la utilització d'eines de comunicació virtual des d'aquesta perspectiva (recorden la decisió de Yahoo?)

No sembla, per tant, que l'elevat ús que hi ha hagut del teletreball en alguns sectors durant la pandèmia continuï una vegada hagi finalitzat la crisi sanitària. Tampoc es tornarà als nivells pre-pandèmics. Segurament l'escenari més probable és que s'alternarà la presència física amb teletreball amb una proporció que variarà en funció del sector i de l'ocupació. Aquesta solució podria ser molt efectiva si els mecanismes de supervisió i control de la feina realitzada també s'adapten a aquesta nova realitat i se centren en l'obtenció de resultats per part dels treballadors (Kim et al, 2021). Caldrà veure també quines conseqüències podria tenir aquest nou model

d'organització de la producció sobre altres dimensions com ara el mercat immobiliari o l'estructura de les ciutats (IEB, 2021). La història ens mostra que les pandèmies sempre han alterat les dinàmiques socials i aquesta vegada no serà una excepció.

Referències

Allen, T.D.; Golden, T.D.; Shockley, K.M. (2015), How effective is telecommuting? Assessing the status of our scientific findings, *Psychological Science in the Public Interest*, 16(2), pp. 40–68. <https://doi.org/10.1177%2F1529100615593273>

Anghel B, Cozzolino M, Lacuesta A (2020), El teletrabajo en España, *Artículos Analíticos, Boletín Económico, Banco de España*, 2/2020. <https://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/ArticulosAnaliticos/20/T2/descargar/Fich/be2002-art13.pdf>

Battiston, D., Blanes i Vidal, J., Kirchmaier, T. (2021), Face-to-Face Communication in Organizations, *The Review of Economic Studies*, 88 (2), pp. 574–609, <https://doi.org/10.1093/restud/rdaa060>

Dingel I. J.; Neiman, B. (2020). How many jobs can be done at home?, NBER WP 36948, <http://doi.org/10.3386/w26948>

Eurofound (2020), *Telework and ICT-based mobile work: Flexible working in the digital age, New forms of employment series*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Farré, L., Fawaz, Y., Gonzalez, L., Graves, L. (2020), How the COVID-19 Lockdown Affected Gender Inequality in Paid and Unpaid Work in Spain, IZA DP 13434, <http://ftp.iza.org/dp13434.pdf>

Gajendran R. S.; Harrison, D.A. (2007), The good, the bad, and the unknown about telecommuting: meta-analysis of psychological mediators and individual consequences. *Journal of Applied Psychology*, 92 (6), pp. 1524-1541. <http://doi.org/10.1037/0021-9010.92.6.1524>

Harker-Martin, B, MacDonnell, R. (2012), Is telework effective for organizations? A meta-analysis of empirical research on perceptions of telework and organizational outcomes, *Management Research Review*, 35 (7), pp. 602-616. <https://doi.org/10.1108/01409171211238820>

Henke RM, Benevent R, Schulte P, et al. (2016), The Effects of Telecommuting Intensity on Employee Health. *American Journal of Health Promotion*, 30 (8), pp. 604–612. <http://doi.org/10.4278/ajhp.141027-QUAN-544>

IEB (2021), La COVID-19, el teletreball i el futur de les ciutats, IEB Report 1/2021. https://ieb.ub.edu/wp-content/uploads/2021/04/IEB_Report_012021.pdf

Kim, T.; Mullins, L. B.; Yoon, T. (2021). Supervision of Telework: A Key to Organizational Performance. *The American Review of Public Administration*, 51(4), 263–277. <https://doi.org/10.1177/0275074021992058>

Messenger, J. C. (2019), *Telework in the 21st Century, An Evolutionary Perspective*, The ILO Future of Work series, ILO & Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781789903751>

Roser, M.; Ritchie, H., Ortiz-Ospina, E., Hasell, J. (2021), “Coronavirus Pandemic (COVID-19)”. <https://ourworldindata.org/coronavirus>

Tavares AI (2017), Telework and health effects review. *International Journal of Healthcare*, 3 (2), pp. 30-36. <http://doi.org/10.5430/ijh.v3n2p30>

IMPACTE DE LA COVID-19 SOBRE EL BENESTAR ALS PAÏSOS CATALANS. UNA COMPARATIVA EUROPEA

Ada Ferrer i Carbonell

Institute for Economic Analysis (IAE-CSIC) i Barcelona GSE

Gemma Riera Mallo

University of Luxembourg

La pandèmia de la Covid-19 ha tingut un gran impacte sobre el benestar dels ciutadans i possiblement ha representat el xoc mundial més important dels últims 70 anys. Per una banda, la pandèmia ha tingut un impacte directe en termes de salut, tant per aquells que han patit la Covid-19 com per la incertesa que ha generat en els ciutadans la possibilitat de contagiarse. A aquest primer impacte immediat, l'impacte de la pandèmia sobre el benestar dels ciutadans ha anat creixent i els efectes indirectes han estat enormes. Les polítiques per contenir el virus han impactat tant l'economia, com també la salut mental, la pèrdua de confiança i l'increment de la incertesa, entre d'altres. Tots aquests són elements fonamentals pel benestar dels individus. Fent servir les dades COME-HERE, un panell viu organitzat per la Universitat de Luxemburg que entrevista a persones majors de 17 anys, en aquesta entrada descrivim l'impacte que la pandèmia ha tingut al llarg dels mesos en el benestar declarat pels individus i en totes aquelles variables que són fonamentals per aquest benestar. Per més detalls sobre les dades i els primers resultats, el lector pot anar a la web del projecte (<https://pandemic.uni.lu>). Aquestes dades ens permeten identificar si l'individu viu en els Països Catalans¹ i inclouen també Itàlia, Suècia, França i Alemanya. Les entrevistes s'han fet al maig, juny, agost i novembre de 2020 i al març de 2021. Els Països Catalans compta amb la mostra més petita, amb 1.653 observacions; mentre que la mostra d'Espanya, que exclou la regió dels Països catalans, compta amb 4.083 observacions. França en té 5.799, Alemanya 5.401, Itàlia 5.604 i Suècia 3.237.

Comencem mirant l'evolució de les respostes a la pregunta sobre la satisfacció amb la vida, una pregunta utilitzada a la literatura per mesurar el benestar subjectiu, que va de 0 a 10, on 10 indica estar totalment satisfet amb la vida. Aquesta pregunta captura el benestar general dels individus i correlaciona per tant amb els diversos aspectes de la seva vida, des de la feina i la situació econòmica, a la salut i el temps

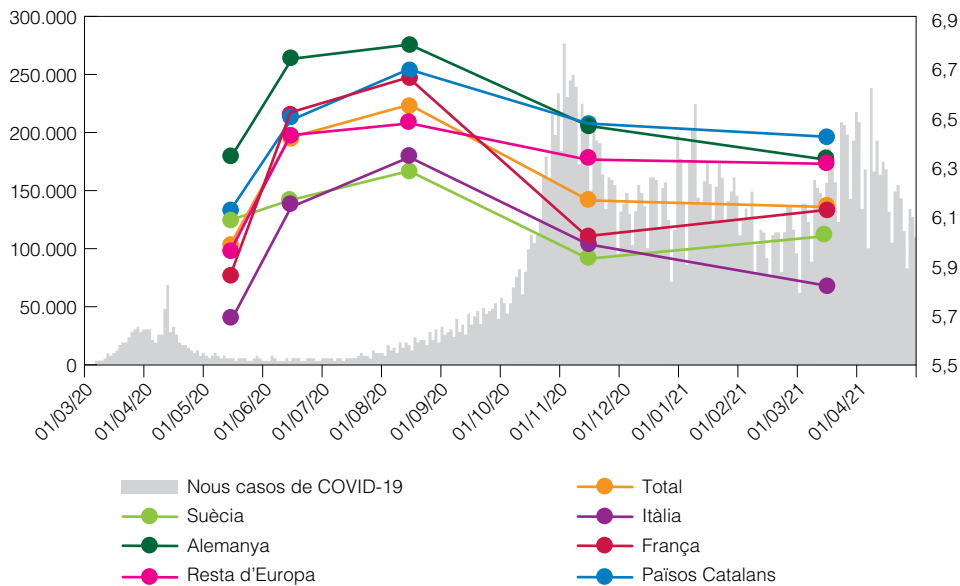
¹ Les dades fan referència al NUTS-Est, que està format per les comunitats de Catalunya, Comunitat Valenciana i Illes Balears.

lliure. Aquesta pregunta, per tant, ens permet entendre els nivells de satisfacció o felicitat dels individus, veure'n la seva evolució al llarg del temps i analitzar-ne els seus determinants.

El **gràfic 1** mostra l'evolució de la satisfacció durant els mesos de pandèmia i evidencia que els individus han experimentat uns nivells molt baixos de satisfacció i benestar, comparat amb períodes anteriors pels que tenim dades. Segons les dades del European Social Survey del 2018, la satisfacció mitjana amb la vida a Suècia era 7,9, a Alemanya 7,8, a Espanya 7,7, a França 7,2 i a Itàlia 7 (les dades no ens permeten identificar la satisfacció als Països Catalans). De mitjana, la satisfacció amb la vida a aquests països entre el maig de 2020 i el març de 2021 ha estat de 6,59 a Alemanya, 6,47 als Països Catalans, 6,32 a la resta d'Espanya, 6,24 a França, 6,13 a Suècia i 6 a Itàlia. Les dades semblen indicar que als Països Catalans i Alemanya la satisfacció és lleugerament més alta que a molt altres països, especialment durant els mesos posteriors a l'estiu (novembre 2020 i març 2021). Als mesos d'estiu, la felicitat es recupera a tota Europa i les diferències s'escurcen.

Les dades mostren clarament que durant l'agost la felicitat als països catalans (igual que a tots els altres països de la mostra) va ser més alta que a la resta de mesos de la pandèmia, i la diferència és estadísticament significativa. Aquesta pujada en els nivells de satisfacció amb la vida coincideixen en el moment on les restriccions van ser més laxes (veure el **gràfic 5**) i on el nombre de casos més baixos (veure el **gràfic 1**, tenint en compte que al principi de la pandèmia no hi havia fàcil accés a PCR's). En el context d'una regressió en que es controlen per altres característiques de l'individu i de la llar, Clark and Lepinteur (2021) troben una correlació negativa entre la satisfacció amb la vida (la felicitat o benestar subjectiu) i les restriccions i limitacions de moviment en tots els països de la mostra. En canvi, no troben correlació entre mortalitat per Covid-19 a la regió i felicitat. Similarment, Schifano et al. 2021, mostra evidència que treballar des de casa durant la pandèmia redueix el benestar.

Gràfic 1
Evolució de la felicitat per país i número de casos nous de Covid-19

Font: COME-HERE (felicitat) i ourworldindata.org (casos Covid)

En aquesta entrada ens centrarem a descriure breument l'evolució de les variables que la literatura ha indicat que són claus per explicar el benestar dels individus i que, per tant, poden explicar el deteriorament de la satisfacció amb la vida i la seva evolució. En concret, ens centrarem en la situació econòmica i laboral i en el capital social (tant informal, solitud, com en la confiança en les institucions).

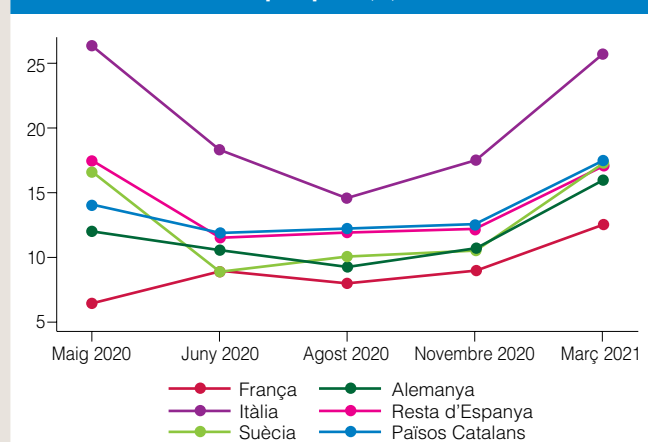
Abans però, descriurem molt breument l'evolució de la salut mental, una condició fortament lligada al benestar. El **gràfic 2** mostra el percentatge d'individus que declaren patir alguna malaltia mental. Exceptuant el maig de 2020, per a la resta de mesos, els Països Catalans mostren una situació lleugerament pitjor que la resta de països, excepte Itàlia; i mentre la satisfacció amb la vida es manté relativament estable des de novembre de 2020, la salut mental ha patit un deteriorament en tots els països.

Un dels elements que podrien explicar l'evolució de la satisfacció amb la vida, més enllà de la salut, és la incertesa que la pandèmia ha generat en la situació econòmica dels ciutadans. En relació a la situació econòmica, les dades indiquen que una part important de la població ha patit una reducció considerable de la renda o ha perdut la feina (pròpia o de la parella). La caiguda de la renda pot ser causada per una pèrdua de feina (de fet les dades mostren que la correlació entre aquestes dues variables és elevada), o per altres motius

com, per exemple, els expedients de regulació temporals d'ocupació (ERTO) o el cessament d'activitat dels autònoms. A Catalunya, a data de 2 de març de 2021, s'han obert 98.132 ERTOS que han afectat a 727.159² persones. El deteriorament de la situació econòmica pot haver influït de manera important en la pèrdua de satisfacció amb la vida. En

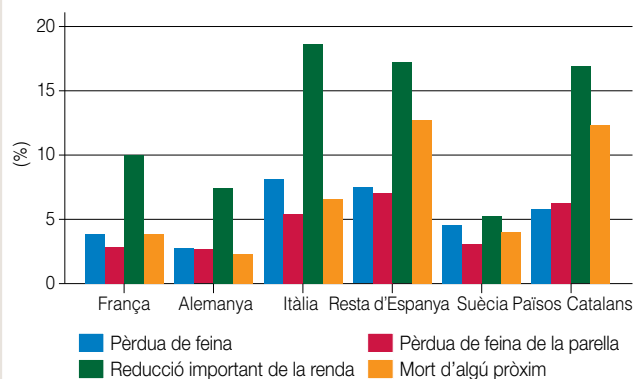
² <https://analisi.transparenciacatalunya.cat/> (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies).

Gràfic 2
Percentatge de persones amb malaltia mental per país (%)

Font: COME-HERE

Gràfic 3
Experiències viscudes durant la pandèmia per país

Font: COME-HERE.

els Països Catalans, un 17% declara haver patit una reducció important de la renda, i aproximadament un 12% haver perdut la feina ell/a (6,3%) o la seva parella (5,7%). Les dades indiquen que als Països Catalans, igual que a Espanya i Itàlia, la Covid-19 ha tingut un impacte molt elevat en la situació laboral i econòmica de les famílies. En els altres països de la mostra, l'impacte ha estat molt menor.

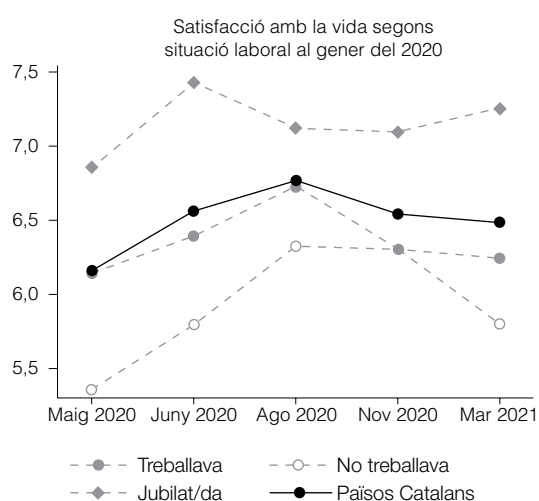
De fet, si mirem la satisfacció amb la vida i la seva evolució segons la situació laboral el gener del 2020, veiem que els jubilats són els que declaren un nivell més alt de felicitat (gràfic 4). Tot i que caldria un anàlisi més detallat, això podria

indicar que la incertesa econòmica i laboral (o pèrdua de feina o renda) podria ser un element important a l'hora de determinar el deteriorament de la felicitat durant la pandèmia. De fet, el nivell de satisfacció dels jubilats, exceptuant el maig de 2020, és similar als nivells anteriors a la pandèmia. El gràfic presenta les dades per als Països Catalans, però el comportament es similar en tots els països. Els individus que no treballaven el gener del 2020 són els que mostren un nivell més baix de satisfacció amb la vida, que s'incrementa de manera substancial durant els mesos d'estiu. Les dades no ens permeten examinar-ne el motiu, però aquest grup no només el conformen els aturats, sinó també els estudiants (joves que van patir de manera especial durant el confinament més estricte) i mestresses de casa, entre d'altres.

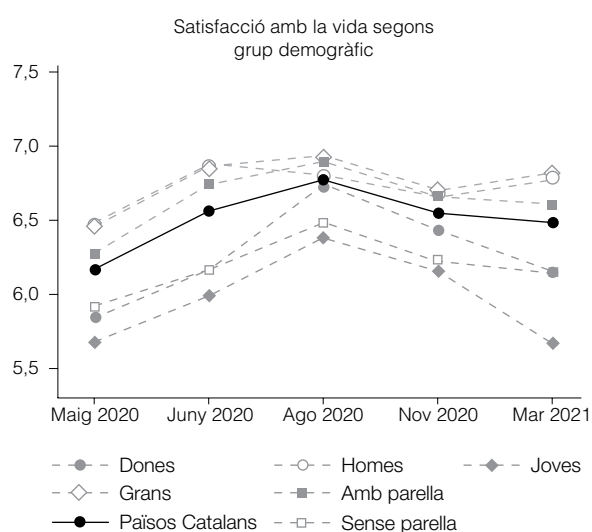
Per grups demogràfics, les persones sense parella, les persones entre 18 i 45 i, en menor mesura, les dones són els que han mostrat menys felicitat. La gent més jove i aquells que no tenen parella poden haver patit una major disminució de la felicitat durant les èpoques de confinament, quan el contacte amb les persones de fora de la llar era més difícil.

De fet, la solitud és un determinant important del benestar i les mesures per combatre la pandèmia han incrementat aquest sentiment. La solitud és una mesura indirecta de les relacions dels individus amb el seu entorn i, per tant, del capital social informal. L'enquesta inclou la mesura UCLA-8, un indicador compost de 8 preguntes, cada una de les quals pot anar d'1 (mai) a 4 (sovint), de tal manera que 4 indica que

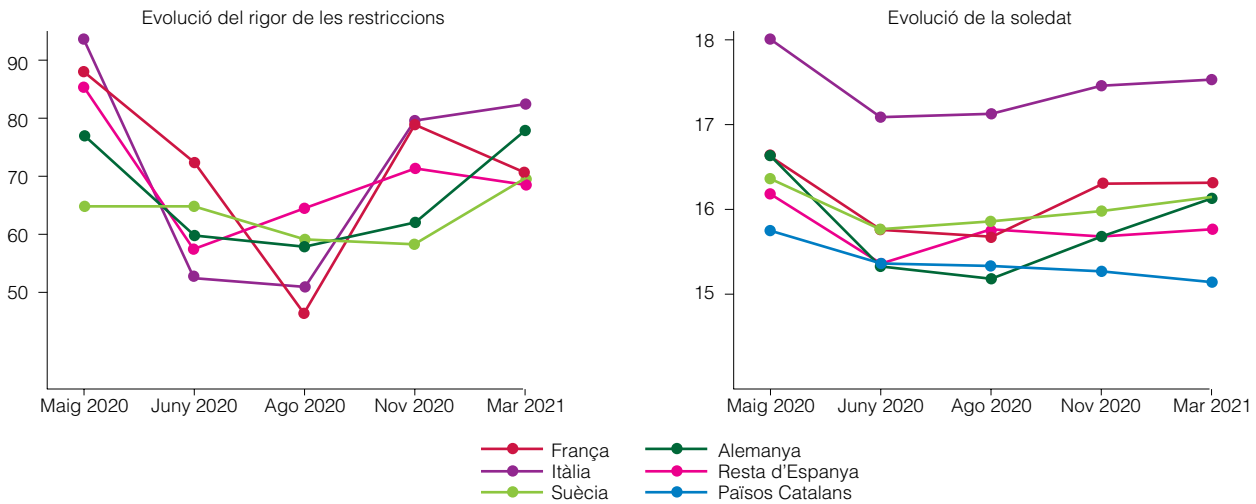
Gràfic 4
Evolució de la felicitat per estatus laboral al gener de 2020 i per grups demogràfic als Països Catalans

Font: COME-HERE

Gràfic 5
Evolució de la soledat i les restriccions

Font: COME-HERE, ourworldindata.org

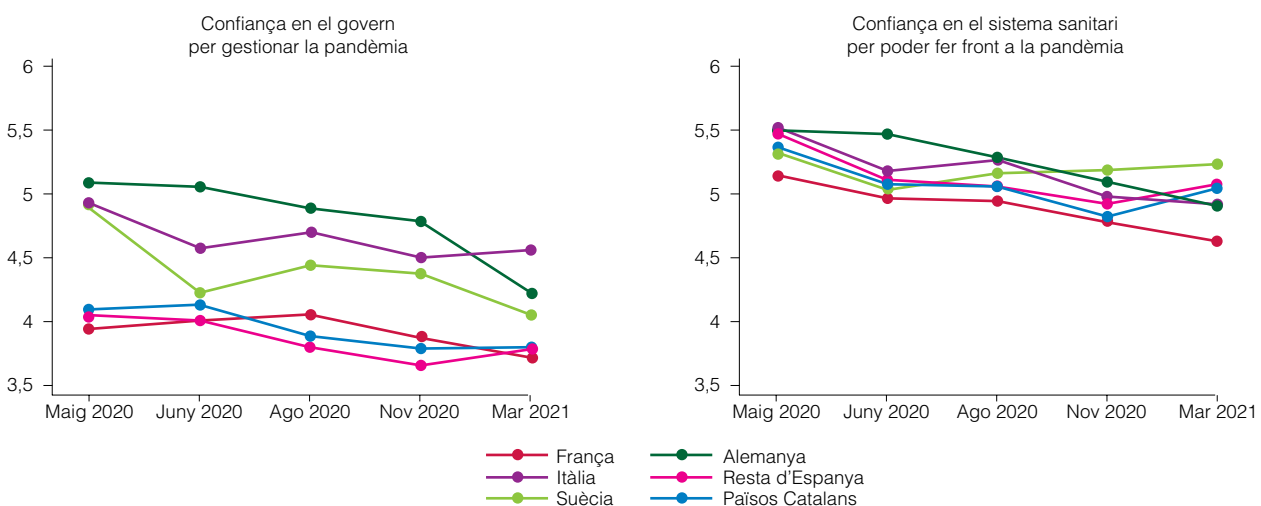
l'individu se sent o es troba sol i 1 que no s'hi sent. Mirant el **gràfic 5** veiem que la mostra de Països Catalans té uns nivells de solitud més baixos que la resta de països (indicant que els individus se senten menys sols).

xos en tots els mesos i mostren petites millores constants. En general, els gràfics semblen indicar que sentir-se sol podria ser també una de les causes de la davallada de la satisfacció amb la vida durant la pandèmia.

Una vegada més, les diferències s'escurcen els mesos d'estiu, quan les restriccions eren menors a tots els països europeus, tot i que pels països catalans els nivells són més bai-

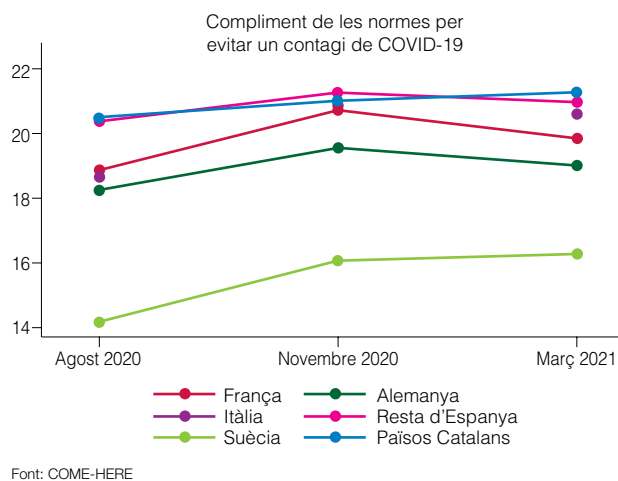
Més enllà de les relacions socials, una mesura important del capital social formal és la confiança que els ciutadans tenen en les institucions. La confiança en les institucions no només

Gràfic 6
Confiança en el govern i en el sistema sanitari durant la pandèmia

Font: COME-HERE

Gràfic 7
Nivell de compliment de les normes per evitar un possible contagi de Covid-19

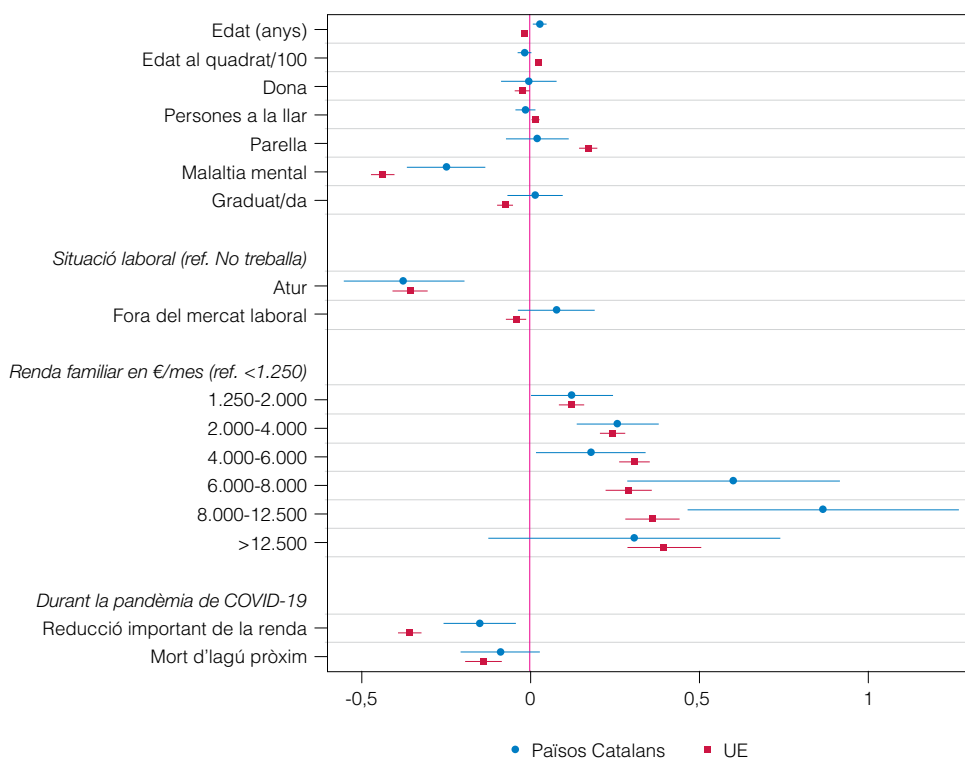

en les institucions, tenen un seguiment més alt de les normes i poden lluitar millor contra la Covid-19 (Bargain i Aminjonov, 2021). A llarg termini, nivells de capital alt porten a un desenvolupament més sostingut.

El nivell de confiança en el govern i en el sistema sanitari per poder solucionar els problemes de la Covid-19 es mesura en una escala d'1 (gens) a 7 (totalment). El gràfic 6 mostra, d'una banda, que l'avaluació del sistema sanitari és, de mitjana, més alta i més similar en tots els països de la mostra, en comparació a la confiança en el govern. D'altra banda, les dades mostren que Alemanya, seguit d'Itàlia i Suècia, és el país que més confia en el seu govern per gestionar la pandèmia, tot i que hi ha hagut un clar deteriorament al llarg del temps, tant a Alemanya com a Suècia. Les regions on hi ha menys confiança en el seu govern són França, Països Catalans i la resta d'Espanya, amb nivells relativament similars. La confiança amb el sistema sanitari és de mitjana més alta en tots els països, però mostra un deteriorament al llarg dels mesos, tot i que els Països Catalans i la resta d'Espanya

correlaciona amb el benestar i la satisfacció amb la vida, sinó que aquelles societats amb un nivell més gran de confiança

Gràfic 8
Determinants de satisfacció amb la vida als Països Catalans, comparat amb la resta de països¹

(1) Es mostren al gràfic coeficients i intervals de confiança al nivell 90%. La variable de satisfacció amb la vida ha estat estandarditzada de manera que té mitjana 0 i desviació estàndard 1.
 Font: COME-HERE

mostren indicis d'una recuperació en la confiança el març de 2021.

Finalment, mirarem les preguntes relacionades amb el seguiment de les normes, doncs aquestes són claus per millorar la pandèmia. En les últimes 3 onades, les persones enquestades van ser preguntades sobre el nivell de compliment amb una sèrie de normes i en el **gràfic 7** presentem els resultats per aquelles normes clarament relacionades amb la contenció de la Covid-19: “mantenir 1 metre de distància”, “portar mascareta”, “rentar-se i desinfectar-se les mans”, “evitar sortir per activitats que no són estrictament necessàries” i “evitar contactes socials innecessaris”. La resposta pot anar de mai (0) a sempre (5) i, com que hi ha 5 preguntes, la variable final mostrada en el gràfic 7 pot anar de 0 a 25.

El gràfic mostra que als Països Catalans i a la resta d'Espanya la gent ha seguit les normes més que a altres països, malgrat la poca confiança en el govern o el sistema sanitari. Un anàlisi molt simple, que no implica cap causalitat, indica que hi ha una correlació entre seguir les normes i la satisfacció amb la vida.

Finalment i a manera de resum, presentem una regressió molt simple en la que comparem els Països Catalans (tenint en compte que hi ha poques observacions) amb la resta de països junts. Aquesta regressió és una versió simplificada del treball presentat per Clark i Lepinteur (2021).

En relació amb els altres països, els resultats mostren que tenir una malaltia mental redueix el nivell de satisfacció amb la vida a tots els països, però significativament menys als Països Catalans. Tenir parella correlaciona positivament amb la satisfacció amb la vida en la regressió amb tots els països, però no ho fa en els Països Catalans. Les condicions econòmiques i laborals tenen un impacte important a tots els països enquestats, i cal tenir en compte que la Covid-19 ha impactat negativament a la situació laboral sobretot als Països Catalans, la resta d'Espanya i Itàlia. Cal destacar que als Països Catalans la reducció de la renda té un impacte menys fort en la satisfacció amb la vida que a la resta de països, tot i ser el país on hi ha un percentatge més elevat de persones que declaren haver vist la seva renda reduïda.

Bibliografia

Clark, A.E: i A. Lepinteur, 2021. Pandemic policy and life satisfaction in Europe. Paris School of Economics Working Paper, 2021-23, 2021

Schifano, S., A.E. Clark, S. Grieff, C. Voegelé i C. D'Ambrosio, 2021. Well-being and Working from Home during COVID-19. Paris School of Economics, Mimeo, 2021

Olivier, B. i U. Aminjonov, 2021. Trust and Compliance to Public Health Policies in Times of COVID-19. IZA DP No. 13205. Journal of Public Economics, forthcoming.

COM MILLORAR LA QUALITAT DE VIDA DELS CIUTADANS DE CATALUNYA?¹

Albert Carreras

Catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra i Institut d'Estudis Catalans

El debat polític i les urgències de gestió no permeten tenir sempre present que molts dels problemes del benestar de la població de Catalunya deriven, en darrera instància, de desequilibri permanent entre les aportacions que Catalunya (les seves empreses i ciutadans) fan a les finances públiques de l'Estat espanyol i el retorn que n'obtenen en provisió de serveis. Hi ha una llarga literatura, acadèmicament molt ben establerta en el món de la hisenda pública, que ha quantificat aquest desajust mesurant-lo mitjançant les balances fiscals². Pel que sabem, el desajust, sempre desfavorable a Catalunya, és de molt llarga data i probablement es remunta a períodes quan la prosperitat per càpita catalana era molt més alta que la mitjana espanyola –fins i tot la més alta–, com a conseqüència de la precoç i intensa industrialització catalana³. En aquells temps, les vendes catalanes al mercat domèstic espanyol es considerava que justificaven el desequilibri, que vindria a ser una compensació per l'accés “privilegiat” (que voldria dir aranzelàriament protegit) al mercat espanyol. Tanmateix, la distància en termes de PIB per càpita s'ha anat escurçant al llarg del temps mercès a la difusió de la industrialització (especialment en els anys vint i ens els anys seixanta del segle XX), a l'apertura dels mercats domèstics i internacionals (arran del Pla d'estabilització i liberalització de 1959, que va ser un desmuntatge parcial de l'autarquia anterior), a l'ingrés a la Comunitat Econòmica Europea (ara Unió Europea) i gràcies a la globalització comercial que va culminar en la creació de l'Organització Mundial del Comerç⁴. Ara l'accés privilegiat al mercat espanyol s'ha acabat, però les transferències fiscals han mantingut el seu pes i són cada cop més feixugues

per a Catalunya alhora que més injustificades. Són filles de desequilibris polítics que han quedat perfectament congelats des de l'inici de l'Estat de les Autonomies, anterior a l'ingrés a la CEE i a la creació de l'OMC⁵.

El dèficit fiscal estructural de Catalunya amb l'Estat és molt estable. Mesurat pel mètode del benefici oscil·la entorn del 5% del PIB català. Mesurat pel mètode del flux de caixa, entorn del 8%. Les dades anuals poden variar en funció de si hi ha més o menys superàvit o dèficit en els comptes públics estatals. En anys de crisi molt intensa, les dades observades de dèficit fiscal poden anul·lar-se, però les de dèficit estructural, que és el que neutralitza les variacions del saldo dels comptes públics, són estables. De fet, molt estables.

S'ha especulat sovint sobre què podria fer Catalunya per millorar el benestar de la seva ciutadania si el dèficit fiscal fos menor, en especial aquella part del dèficit fiscal que no és automàtica, com a conseqüència de diferencials en els nivells de vida, sinó discrecional, conseqüència de decisions preses i sostingudes en el temps per l'Estat⁶. Hi ha decisions discrecionals pel que fa a la inversió pública, sempre molt estudiada per la Cambra de Comerç de Barcelona, sobre la inversió pressupostada i la inversió executada en relació a la població o al PIB de Catalunya⁷. Hi ha decisions permanents com la creixent concentració de la despesa estatal a Madrid –el que anomenem “efecte capitalitat”⁸. El que sovint s'ano-

¹ Aquestes pàgines resumeixen uns treballs més extensos, amb el mateix títol, preparats pel col·lectiu *Economistes pel Benestar*, compostat per Joan-B. Casas, Júlia Montserrat, Daniel Quer, Francesc Raventós, Josep Reyner i l'autor d'aquest resum, amb la col·laboració de Meritxell Benedí, Marta Espasa, Ricard Font, Jordi Goula i Carme Trilla. Tota la informació i els textos es pot trobar a: <https://sites.google.com/view/economistes-pel-benestar/inici?authuser=0>

² Antoni Castells i Martí Parellada resumeixen el debat històric sobre el tema a *Els fluxos econòmics de Catalunya amb la resta d'Espanya i la resta del món: la balança de pagaments de Catalunya 1975*, Institut d'estudis catalans, Barcelona, 1983.

³ Albert Carreras, *L'economia catalana: una visió plurisecular*. Discurs de recepció com a membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, llegit el dia 10 de desembre de 2019, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2019. La visió clàssica de la industrialització catalana és Jordi Nadal i Jordi Maluquer de Motes, *Catalunya, la fàbrica d'Espanya (1833-1936)*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 1985.

⁴ Albert Carreras y Xavier Tafunell, *Entre el Imperio y la globalización. Historia económica de la España contemporánea*, Crítica, Barcelona, 2018.

⁵ Un tema cabdal completament menystingut a l'informe del Consejo General de Economistas de España i la Cámara de Comercio de España, *45 años de evolución económica, social y empresarial de las comunidades autónomas en España, 1975-2020. Una visión por comunidades*, Madrid, Consejo General de Economistas de España y Cámara de Comercio de España, febrero 2021, on els desequilibris fiscals no existeixen.

⁶ Cambra de Comerç de Barcelona, Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures, *El sector públic a Catalunya i Espanya. Impacte econòmic de diferents escenaris polítics*. Barcelona: Cambra de Comerç de Barcelona, document de treball 28-03-2014.

⁷ Cambra de Comerç de Barcelona, Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures, *Impacte econòmic del dèficit d'inversió en infraestructures de l'Estat a Catalunya*, Estudis monogràfics Cambra nº2, desembre 2019.

⁸ Recentment estudiat per Francisco Pérez i Ernest Reig, dirs., *Madrid: capitalidad, economía del conocimiento y competencia fiscal*, IVIE, Valencia, 2020, i per Jordi Angusto, sol o amb Josep Reyner en una sèrie de treballs publicats en premsa. N'és un bon resum Jordi Angusto i Josep Reyner, *Evolució de les comunitats autònomes: concentració o convergència?*, 5cèntims.cat, Societat Catalana d'Economia, 15 de juny de 2021. <https://www.5centims.cat/evolucion-de-les-comunitats-autonomes-concentracio-o-convergencia-economica/>

mena “l’Estat més descentralitzat del món” malda incansablement per ser un Estat molt més centralitzat del que ja és. La identificació entre Madrid i l’Estat que s’acostumava a fer com a crítica del centralisme ha esdevingut tret identitari assumit amb orgull per “Madrid”. Finalment, hi ha el sistema de finançament autonòmic que distingeix entre les comunitats autònomes de règim comú i les de concert. Aquestes últimes estan molt privilegiades, però també ho estan moltes de les de sistema comú gràcies a que els Pressupostos Generals de l’Estat introdueixen diversos fons de reequilibri territorial amb la intenció de compensar diferències de PIB per càpita, que acaben sobrecompensant-les, invertint completament l’ordinalitat entre l’aportació de recursos fiscals i la recepció de recursos públics.

En aquesta nota ens aproximem a les conseqüències del maltractament fiscal de la població catalana des de perspectives diferents. En primer lloc, recuperem el concepte de concert econòmic, que defineix la relació fiscal entre l’Estat espanyol i les dues comunitats autònomes forals –Euskadi i Navarra–, i l’apliquem a Catalunya. Concretament ens fixem en el que resulta de l’aplicació de la quota del concert econòmic basc. Prenem el cas d’Euskadi com a model del que podria passar a Catalunya si s’apliqués un model de relació fiscal similar entre l’Estat i el Govern de la Comunitat Autònoma de Catalunya. Centrem l’atenció en aquells aspectes de la despesa més rellevants per a la ciutadania de Catalunya –per això hem parlat del benestar dels ciutadans, de la seva qualitat de vida. Això pot donar molt joc, però ahora ens alerta que explorem com variaria la despesa pública catalana no només si disposés dels recursos de la comunitat autònoma basca, sinó si els utilitzés en les seves mateixes proporcions. Podria ser, per exemple, que el Govern basc fos molt més generós en alguns aspectes de la despesa pública que en d’altres.

La taula que segueix dona detalls del resultat de l’exercici efectuat, sempre amb les dades més actualitzades possibles, però anteriors a la pandèmia per captar les pautes habituals de despesa. Amb proporcions de despesa pública com les que aplica el Govern basc, mesurades en euros per càpita, la salut podria incrementar els seus recursos públics en un 22%, l’educació en un 42%, els serveis socials en un 90%, i l’habitatge en un 625%. Atesa la diferència en els punts de partida, aquests diversos percentatges d’increment donen lloc a imports molt importants –netament superiors a dos mil milions d’euros– per a educació, serveis socials i salut, però una mica inferiors als mil per a habitatge. Tanmateix, és en el cas de les polítiques d’habitatge públic on la diferència d’esforços de despesa per part del Govern basc supera en molt la diferència en recursos disponibles. Pel que fa als serveis socials, les

dues proporcions són força semblants (la major despesa pública basca per càpita es correspon als majors recursos disponibles). Per a educació i per a salut, el que Catalunya podria gastar de més seguint la pauta basca no és tant com els recursos de més de què disposa el Govern basc.

El treball d’Economistes pel Benestar que estic resumint i d’on trec aquesta taula s’ha atrevit a detectar mancances en la despesa pública catalana i ha imaginat com es podrien corregir amb més recursos, concretament amb els mateixos euros per càpita de què disposa el Govern basc tal com ell els aplica. Així es veu que la discrepància en la despesa en provisió d’habitatge públic és espectacular, diverses vegades superior a la que fa la Generalitat de Catalunya, mentre que la diferència pel que fa a salut és important en termes absoluts, però molt menor en termes percentuals. Hem de ser conscients que l’afirmació es pot formular des de la perspectiva que el Govern de la Generalitat fa un esforç per la despesa pública en salut que és comparativament molt més alt que el que fa en habitatge.

En conjunt, per als epígrafs de despesa estudiats, que són els que considerem més representatius de la provisió de béns i serveis per al benestar –la qualitat de vida– de la ciutadania, es podrien gastar uns 9.107 milions d’euros més a Catalunya aplicant els estàndards bascos. No hem avaluat a quant pujaria de més el conjunt de la despesa pública, però seria de l’ordre de dotze mil milions d’euros.

Des d’Economistes pel Benestar hem centrat l’atenció en els grans epígrafs de despesa pública que impacten sobre el benestar de la ciutadania, però no tots són responsabilitat exclusiva, o quasi, de les comunitats autònomes. Per això, hem volgut tractar les pensions, responsabilitat exclusiva de l’Estat, per visualitzar l’import que representen en les despeses públiques de benestar, procedeixen de l’administració que procedeixen. Ens passa quelcom semblant amb la inversió pública. No l’hem considerada directament relacionada amb el benestar de la ciutadania. Si pensem per un moment en les inversions efectuades en alta velocitat ferroviària, sabem pels molts estudis realitzats que el consum dels serveis de l’alta velocitat ferroviària no té un impacte directe en el benestar de la ciutadania sinó en la capacitat de generació de riquesa. En canvi, les rodalies ferroviàries sí que impacten directament sobre el benestar ciutadà en ser el mecanisme públic de provisió de serveis de transport per a la mobilitat laboral.

Hi ha conceptes de despesa on la comparació entre Comunitats Autònomes és difícilment reductible a un tant gastat per habitant o a una fracció del PIB. Un exemple és, precisament,

Com milloraria l'estat del benestar a Catalunya
Si tingués el mateix tracte fiscal amb l'Estat que el País Basc
(xifres en milions d'euros d'increment de recursos)

EDUCACIÓ	2.557 M€	Revertir totalment les retallades Generalització i gratuïtat de les llars d'infants Gratuïtat total de l'etapa infantil (3-5 anys) i obligatòria (6-16) Abaratiment de l'escola concertada Millora de la qualitat (ràtios de personal) de l'etapa obligatòria Formació professional d'alta qualitat
SALUT	2.300 M€	Millora de la qualitat de l'atenció primària (més professionals per dedicar més temps per pacient) Reducció de les llistes d'espera Millora de les dotacions de metges i infermeres Millora de la recerca mèdica
SERVEIS SOCIALS	2.400 M€	Reducció de les llistes d'espera en més de 50.000 persones Triplicar la mitjana d'hores d'atenció domiciliària per beneficiari Increment de 25.000 professionals assistencials Serveis de suport a les famílies Serveis de transport als centres de dia Programes de pobresa per a famílies e infants Programes de prevenció de la dependència
HABITATGE	950 M€	Creació d'un parc d'habitatges públic a nivell europeu
RODALIES	900 M€	Increment de la capacitat i seguretat de la xarxa (millores i ampliacions de capacitat i velocitat en túnels Plaça Catalunya i Passeig de Gràcia, modernització sistemes, seguretat ERMTS, ampliació capacitat accessos Barcelona, desdoblaments via única R3 i R1, ...) Renovació parc mòbil Finalització Sagrera Rodalies i ramal aeroport Estudis i inici d'obres per a un futur redimensionament de la xarxa (tercer túnel Barcelona, Orbital ferroviària dels dos Vallesos, ...)
TOTAL	9.107 M€	Aquesta xifra suposaria incrementar els recursos del Govern en un 36% i que l'Estat efectués la inversió en Rodalies

la despesa en ferrocarrils de rodalies, on l'efecte aglomeració és més important i on l'acord sobre la superioritat econòmica, social, ambiental, empresarial i tecnològica d'aquest mode de transport respecte al privat és indiscutible. Doncs bé, reduir les necessitats clamoroses de millora de la xarxa de rodalies, especialment de les seves infraestructures, no és una qüestió de tants euros per càpita, que en són una derivada, com d'eficàcia i eficiència en la provisió d'un servei públic que sempre serà més econòmic que el recurs als modes de transport individual. Per altra banda, la infraestructura de rodalies és competència estatal (de RENFE) i no autonòmica. Amb aquestes consideracions presents, també ens hem atrevit a fixar un import per a la despesa pública (estatal en aquest cas) que caldria afegir anualment durant un període de deu anys per assolir els estàndards de qualitat mínims, o sigui, per corregir les mancances acumulades al llarg dels anys.

Els recursos disponibles addicionals serien de 9.107 milions (uns 1.200 € per habitant), que millorarien en un 36% els re-

ursos que actualment té el Govern de la Generalitat provinents del model de finançament i suposarien que l'Estat efectua les inversions que es necessiten en Rodalies. Malgrat aquest increment, els recursos públics per habitant del País Basc encara serien un 37% superiors als de Catalunya, com a conseqüència fonamentalment del seu superàvit fiscal amb l'Estat i, en part, també deguda al seu major nivell de renda. Aquesta despesa que proposem és només una part dels 16.000 milions del dèficit fiscal català.

No analitzem universitats, ciència, cultura, justícia, medi ambient, promoció econòmica en general, protecció ciutadana o la resta d'infraestructures que absorbirien una part de la resta del dèficit. I no ho fem per dos motius: en primer lloc, perquè l'objecte del treball és centrar-nos en els aspectes més propers al ciutadà en un moment de necessitat de l'acció protectora del sector públic; i en segon lloc, perquè els sectors analitzats, pensions a banda, ja representen un 75% de la despesa de la Generalitat.

ANY 2020

GENER

- ▶ 01/01 Entra en funcionament la Zona de Baixes Emissions en determinats municipis de l'AMB, amb l'objectiu de restringir la circulació dels vehicles més contaminants en les franges horàries de més circulació.
- ▶ 07/01 El Congrés dels Diputats investeix Pedro Sánchez, candidat del PSOE, com a president del Govern espanyol.
- ▶ 20/01 El temporal "Gloria" colpeja amb força Catalunya i el litoral mediterrani, causant danys materials i econòmics molt considerables.
- ▶ 23/01 El govern xinès imposa les primeres mesures de quarantena a la ciutat de Wuhan i altres ciutats de la província de Hubei amb l'objectiu d'evitar la propagació del SARS-CoV-2.
- ▶ 28/01 Les borses mundials, inclòs l'IBEX 35, registren la primera caiguda significativa, del 2%, pel temor dels inversors a un descens de l'activitat econòmica a causa de la Covid-19.
- ▶ 30/01 L'OMS declara l'alerta global per l'aparició del nou coronavirus.

FEBRER

- ▶ 01/02 El Regne Unit deixa oficialment de formar part de la Unió Europea. S'obre el període de negociació entre ambdós interlocutors per assolir un nou acord bilateral amb data prevista de finalització el dia 31 de desembre de 2020.
- ▶ 01/02 El Ministeri de Sanitat confirma el primer cas de Covid-19 a Espanya, a l'illa de La Gomera (Canàries).
- ▶ 04/02 El Govern fa oficial la pujada del salari mínim interprofessional a 950 euros mensuals en 14 pagues, amb efectes retroactius des de l'1 de gener de 2020.
- ▶ 13/02 El GSMA anuncia que cancel·la l'edició 2020 del Mobile World Congress a causa de la crisi sanitària provocada per la Covid-19.
- ▶ 25/02 El Departament de Salut confirma el primer positiu per coronavirus a Catalunya.

MARÇ

- ▶ 03/03 El Tribunal de Justícia de la UE resol que els clients amb contractes hipotecaris vinculats a l'Índex IRPH podran reclamar a les entitats bancàries el pagament de més que han realitzat a causa d'aquestes clàusules.
- ▶ 03/03 La Reserva Federal d'Estats Units comença a abaixar els tipus d'interès de referència per calmar els mercats i fer front a la caiguda d'activitat causada per la crisi sanitària mundial.
- ▶ 11/03 L'OMS qualifica de pandèmia el brot de la Covid-19.
- ▶ 12/03 El Govern espanyol aprova un primer paquet de polítiques econòmiques, entre les que destaquen mesures de liquiditat per a les petites i mitjanes empreses i una despesa addicional per al sistema sanitari. La Generalitat també acorda un seguit de mesures de caràcter assistencial, de liquiditat i pressupostàries per fer front a la Covid-19.
- ▶ 12/03 El BCE anuncia un paquet addicional de crèdits a llarg termini a tipus d'interès molt reduïts per a la banca i amplia el programa de compra de deute en 120.000 M€ fins a finals de 2020.

- ▶ 12/03 Malgrat les polítiques expansives del BCE, les borses mundials es desplomen. L'IBEX 35 retrocedeix més d'un 14% en un sol dia, la pitjor caiguda de la seva història.
- ▶ 14/03 El president Pedro Sánchez declara l'estat d'alarma a Espanya davant del ràpid augment de casos confirmats per Covid-19, el confinament domiciliari i el tancament de les activitats no essencials.
- ▶ 17/03 El Govern espanyol aprova un segon paquet de polítiques econòmiques, amb mesures addicionals de liquiditat, despesa pública, d'àmbit laboral i de restricció a la inversió estrangera. La Generalitat anuncia un paquet addicional de mesures, com ara l'ajut des fins a 2.000 euros a autònoms i la moratòria de tributs propis i cedits fins que duri l'estat d'alarma.
- ▶ 18/03 El BCE anuncia un nou paquet de compra de deute públic i corporatiu de 750.000 M€ amb l'objectiu de calmar els mercats financers i evitar l'augment de la prima de risc dels països perifèrics.
- ▶ 19/03 La Generalitat aprova una reducció del 50% del cànon de l'aigua per a autònoms, PIMES i usuaris domèstics.
- ▶ 31/03 El Govern espanyol aprova un nou paquet de mesures econòmiques, entre les que destaquen la moratòria de cotitzacions dels autònoms i del lloguer en cas de vulnerabilitat, així com els subsidis d'atur als treballadors en el règim de la llar i als treballadors amb contractes temporals.

ABRIL

- ▶ 12/04 L'OPEP i els estats membres aliats subscriuen un nou acord per reduir l'oferta de petroli en gairebé 10 milions de barrils diaris.
- ▶ 14/04 L'Estat espanyol fa públiques noves mesures econòmiques: extensió del termini voluntari per presentar i pagar les declaracions i autoliquidacions tributàries en el cas de pimes i autònoms amb una facturació inferior als 600.000€ el 2019.
- ▶ 22/04 El Govern central aprova un paquet addicional de mesures, entre les que destaquen la moratòria d'arrendaments d'oficines i locals per a PIMES i autònoms, la reducció de l'IVA d'alguns productes i les modificacions del sistema de tributació de l'impost de societats, IRPF i IVA.
- ▶ 23/04 Els líders europeus acorden amb l'Eurogrup un paquet de 540.000 milions per promoure la recuperació econòmica a la Unió Europea després de la pandèmia.
- ▶ 30/04 El BCE relaxa les condicions sobre les operacions específiques a llarg termini (TLTRO III) i aprova un nou paquet de finançament d'emergència (PELTRO) per donar més liquiditat al sistema financer.

MAIG

- ▶ 3/05 El Tribunal Constitucional d'Alemanya emet una sentència en la que demana al BCE que examini les conseqüències de la seva política monetària ultraexpansiva.
- ▶ 19/05 Alemanya i França proposen que la Comissió Europea s'endeuti per valor de 500.000 milions d'euros amb l'objectiu de repartir ajudes als estats membres de la UE.
- ▶ 29/05 S'aprova l'Ingrés Mínim Vital, una prestació de la que es podran beneficiar fins a 850.000 famílies al conjunt de l'Estat.

JUNY

- ▶ 4/06 El BCE amplia la dotació del programa de compres contra la Covid-19 (PEPP) en 600.000 milions d'euros i prorroga aquest instrument fins a mitjans de 2021.
- ▶ 16/06 L'Estat aprova el Fons Covid-19 de 16.000 milions d'euros per a les comunitats autònomes amb l'objectiu de compensar la caiguda dels ingressos i l'augment de les despeses sanitàries.
- ▶ 21/06 Finalitza la desescalada juntament amb l'estat d'alarma. A partir d'aquest moment, les mesures de contenció de l'expansió del virus passen a ser competència de les comunitats autònomes.

JULIOL

- ▶ 21/07 El Consell Europeu aprova un pla de recuperació contra la Covid-19 de 750.000 milions d'euros (360.000 en préstecs i 390.000 en transferències), que es finançarà amb deute emès per la UE i que es desemborsaran als estats membres durant el període 2021-2026. A Espanya s'assignen 140.000 milions, dels quals 72.000 en ajuts directes.
- ▶ 4/07 La Generalitat de Catalunya ordena el confinament de la comarca de El Segrià davant l'augment de contagis, que finalitzarà el 19/07.
- ▶ 18/07 S'apliquen noves restriccions i es recomana la reducció de la mobilitat a diferents municipis de l'àrea metropolitana de Barcelona.
- ▶ 18/07 Josep Maria Argimon ocupa la plaça de secretari de Salut Pública després de dos mesos d'estar el càrrec vacant.

SETEMBRE

- ▶ 25/09 El Consell Europeu aprova la concessió de 87.400 milions d'euros en préstecs SURE (suport temporal per protegir llocs de treball i rendes dels treballadors en situació d'emergència), dels quals 21.300 milions seran per a l'economia espanyola.

OCTUBRE

- ▶ Inici de la segona onada de la pandèmia. França, Alemanya i Espanya, entre altres països, anuncien nous confinaments i restriccions a la mobilitat per contenir l'expansió del virus.
- ▶ 16/10 Entra en vigor a Catalunya el tancament de tots els bars i restaurants, la prohibició de reunió de més de sis persones, la suspensió de l'activitat presencial a les universitats i la limitació a l'aforament de les activitats de culte. A partir de 30 d'octubre es prorroguen les mesures anteriors i s'imposa la limitació de l'entrada i sortida de persones de Catalunya, així com el confinament municipal de cap de setmana. L'aforament queda restringit al 30% als establiments de menys de 800 metres quadrats. S'aprova el toc de queda de 22h a 6h. El Govern de la Generalitat aprova paquets d'ajuda als sectors econòmics afectats per import de 159,2 milions d'euros.

NOVEMBRE

- ▶ 3/11 El Govern prorroga l'estat de l'alarma fins al 9 de maig de 2021.
- ▶ 23/11 Es permet l'obertura de bars i restaurants de les 6 a 21.30h amb un màxim de quatre persones per taula, amb ocupació plena de terrasses i del 30% a l'interior, també es permeten les activitats esportives no competitives a l'aire lliure al 50%. Els gimnasos poden obrir amb cita prèvia i aforament màxim del 30%. Es reprenen les activitats culturals al 50% amb un màxim de 500 persones. Nou paquet d'ajudes de la Generalitat per import total de 282 milions d'euros.

DESEMBRE

- ▶ 10/12 El BCE amplia la dotació del programa de compres contra la Covid-19 (PEPP) en 500.000 milions d'euros, fins assolir un import total d'1,85 bilions d'euros.
- ▶ 24/12 La UE i el Regne Unit arriben a un acord comercial per regular les seves relacions econòmiques a partir de l'1 de gener de 2021, quan entra en vigor el Brexit.
- ▶ 21/12 L'Agència Europea del Medicament (EMA) aprova la primera vacuna a Europa contra la Covid-19 desenvolupada per BioNTech i Pfizer.
- ▶ 31/12 El recompte oficial de morts per Covid-19 a nivell mundial supera els 1,7 milions de persones. A Espanya s'han notificat, fins al 31 de desembre, un total de 50.837 morts per coronavirus, dels quals 8.723 a Catalunya, segons el Ministeri de Salut.
- ▶ 14/12 El confinament municipal a Catalunya passa a ser comarcal, els centres comercials poden reobrir i la restauració només pot obrir de 7:30 a 9:30 / 13:30 a 15:30 / 19 a 22 (per emportar). Es decreta el confinament perimetral de les comarques del Ripollès i la Cerdanya el 22 de desembre. Per als dies assenyalats: Nit de Nadal, Nadal, Sant Esteve i Cap d'Any es permet les trobades d'un màxim de deu persones de dues bombolles de convivència.
- ▶ 27/12 S'administra la primera vacuna a Catalunya.
- ▶ 31/12 L'any 2020 tanca amb una caiguda històrica del PIB a Catalunya de l'11,5%.

ANY 2021

GENER

- ▶ 15/01 Jaume Fàbrega, president de la Cambra de Girona, és escollit nou president del Consell General de Cambres de Catalunya.
- ▶ 20/01 Joe Biden es proclamat nou president dels EUA en substitució de Donald Trump. A principis de mes, un grup de manifestants entra per la força a la seu del Congrés en protesta pels resultats electorals.
- ▶ 7/01 Com a resposta a la tercera onada, la Generalitat tornar a decretar el confinament municipal i el tancament dels centres comercials i comerços de més de 400 metres quadrats de dilluns a divendres, i el cap de setmana de tots els establiments no essencials. La restauració només pot obrir al 30% d'aforament de 7:30-9:30 i 13:30-15:30. La Generalitat aprova un nou paquet d'ajudes.

FEBRER

- ▶ 7/02 Es detecta el primer malalt de la variant britànica de la Covid, més contagiosa.
- ▶ 14/02 Se celebren les eleccions al Parlament de Catalunya. El PSC guanya les eleccions en percentatge de vots però empata amb ERC en nombre d'escons (33 cadascun). La tercera força política és JuntsxCat amb a 32 escons.

MARÇ

- ▶ 05/03 La UE i els EUA decideixen eliminar els aranzels que s'havien imposat pels ajuts estatals a Airbus i Boeing, respectivament.
- ▶ 08/03 Mónica Roca és investida com a nova presidenta de la Cambra de Comerç de Barcelona, prenent el relleu a Joan Canadell, la primera en 135 anys d'història de la institució.
- ▶ 11/03 El BCE aprova augmentar el ritme de compres setmanals del programa PEPP de compres d'actius de deute, tot i mantenir el disseny i la capacitat total de compra, amb un total de 1,85 bilions d'euros.

ABRIL

- ▶ 20/04 CaixaBank planteja als sindicats un ERO de 8.291 treballadors, 754 dels quals a Catalunya. Dos dies després, el BBVA anuncia també un ERO de 3.800 empleats.
- ▶ 30/04 El Govern espanyol presenta el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència a la Comissió Europea per rebre els fons del Next Generation EU durant els propers anys.

	2019	2020	Variació (%)	Espanya 2020	Cat/Esp 2020 (%)
POBLACIÓ TOTAL	7.675.217	7.780.479	1,4	47.450.795	16,4
Població estrangera	1.159.427	1.260.619	8,7	5.434.153	23,2
POBLACIÓ OCUPADA	3.440.700	3.335.800	-3,0	19.202.400	17,4
POBLACIÓ ATURADA	426.400	482.300	13,1	3.530.900	13,7
ASSALARIATS SECTOR PRIVAT	2.468.700	2.366.400	-4,1	12.811.600	18,5
Indefinitos	1.946.600	1.922.550	-1,2	9.860.600	19,5
Temporals	522.000	443.900	-15,0	2.950.975	15,0
Taxa d'atur (aturats/actius, en %)*	11,0	12,6	1,6	15,5	-
Taxa d'ocupació (ocupats/població +16 anys, en %)*	54,8	52,7	-2,1	48,5	-
Taxa d'activitat (actius/població +16 anys, en %)*	61,6	60,3	-1,3	57,4	-
PIB PER CÀPITA (€)¹	32.559	28.806	-11,5	23.639	121,9
PIB PREUS CORRENTS (MILIONS €)¹	249.900	224.125	-10,3	1.121.698	20,0
INFLACIÓ MITJANA ANUAL (%)[*]	0,9	-0,4	-1,3	-0,3	-
COST SALARIAL PER TREBALLADOR I MES (€)	2.098	2.005	-4,4	1.904	105,3
SECTOR EXTERIOR					
Exportació de béns (milions €) ²	73.938	66.290	-10,3	261.176	25,4
UE-27	43.739	39.433	-9,8	174.948	22,5
Resta del món	30.199	26.857	-11,1	86.228	31,1
Importació de béns (milions €) ²	92.643	76.144	-17,8	274.598	27,7
UE-27	49.761	41.940	-15,7	151.657	27,7
Resta del món	42.882	34.205	-20,2	122.940	27,8
Saldo comercial (Exp-Imp) (milions €) ²	-18.705	-9.854	-47,3	-13.422	73,4
Nombre d'empreses exportadores totals	48.420	48.980	1,2	196.118	25,0
Nombre d'empreses exportadores regulars ³	17.303	16.811	-2,8	55.133	30,5
Nombre d'empreses exporten >50.000 €	12.379	11.904	-3,8	37.918	31,4
Nombre d'empreses exporten >50.000 € regulars ³	7.640	7.477	-2,1	25.128	29,8
Inversió estrangera directa (milions €)	3.839	2.965	-22,8	23.822	12,4
Inversió directa a l'estranger (milions €)	1.330	3.562	167,8	23.070	15,4
NOMBRE D'EMPRESSES (amb seu social al territori)	620.031	629.876	1,6	3.404.428	18,5
1-9 assalariats	232.967	234.459	0,6	1.338.650	17,5
10-49 assalariats	23.903	24.176	1,1	127.399	19,0
50-199 assalariats	4.072	4.251	4,4	20.181	21,1
200 o més assalariats	1.286	1.356	5,4	6.188	21,9
Sense assalariats	357.803	365.634	2,2	1.912.010	19,1
INDÚSTRIA					
Nombre d'empreses	36.126	35.339	-2,2	195.615	18,1
Nombre d'ocupats	621.300	587.500	-5,4	2.698.200	21,8
CONSTRUCCIÓ					
Nombre d'empreses	76.072	75.555	-0,7	420.118	18,0
Nombre d'ocupats	194.700	199.700	2,6	1.244.100	16,1
Habitatges en construcció	21.974	18.078	-17,7	113.764	15,9
Estoc d'habitatges nous sense vendre ⁴	73.048	75.685	3,6	457.109	16,6
Licitació pública (milions €)	1.044	1.282	22,8	8.873	14,4
Preus de l'habitatge lliure (€/m ²)	2.029	2.002	-1,3	1.623	123,3
Preus de l'habitatge protegit (€/m ²)	1.206	1.211	0,4	1.134	106,8
COMERÇ					
Nombre d'ocupats	523.575	510.575	-2,5	2.988.550	17,1

* Variació s'expressa en punts percentuals.

(1) La dada de PIB per a Catalunya és la publicada per l'Idescat. En canvi, la dada d'Espanya prové de l'INE.

(2) Les taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

(3) Regulars: empreses que han exportat en els 4 últims anys consecutius.

Font: Idescat, INE, Banc d'Espanya, Ministeri de Foment, DataComex, ICEX i Generalitat de Catalunya.

	2019	2020	Variació (%)	Espanya 2020	Cat/Esp 2020 (%)
TURISME					
Establiments hotelers oberts	2.310	1.229	-46,8	8.897	13,8
Càmpings oberts	192	125	-34,9	523	23,9
Allotjaments de turisme rural oberts	1.995	1.349	-32,4	11.717	11,5
Viatgers allotjats en hotels (milers)	20.752	5.778	-72,2	34.349	16,8
Pernoctacions en establiments hotelers (milers)	58.238	13.155	-77,4	91.656	14,4
De turisme domèstic	15.690	6.968	-55,6	50.747	13,7
De turisme estranger	42.548	6.187	-85,5	40.908	15,1
Despesa dels turistes estrangers (milions €)	21.325	3.640	-82,9	19.740	18,4
Despesa per persona-dia-viatge (euros)	197	159	-19,3	133	119,8
SECTOR FINANCER					
Ocupats en activitats financeres i assegurances	62.950	66.100	5,0	444.950	14,9
Crèdit bancari total (milions €) ⁶	205.784	209.728	1,9	1.247.119	16,8
A les administracions públiques	8.859	6.571	-25,8	74.163	8,9
Al sector privat	196.924	203.157	3,2	1.172.956	17,3
Dipòsits totals (milions €) ⁶	174.891	190.076	8,7	1.354.623	14,0
SECTOR PÚBLIC					
Assalariats al sector públic	450.100	445.500	-1,0	3.297.500	13,5
Consum de les administracions públiques (milions €) ⁵	40.475	43.406	7,2	260.856	16,6
Deute públic autònom (milions €) ⁶	79.060	79.119	0,1	303.622	26,1
Recaptació dels tributs estatals (milions €) ⁷	43.062	37.953	-11,9	194.051	19,6
Recaptació per tributs autònoms (milions €) ⁸	3.490	3.090	-11,5	-	-
RECERCA I INNOVACIÓ					
Despesa en R+D (milions €) ⁴	3.513	3.597	2,4	15.572	23,1
Universitats i Administració Pública	1.351	1.428	5,7	6.789	21,0
Empreses	2.146	2.152	0,3	8.741	24,6
Ocupats en R+D ⁴	51.830	48.552	-6,3	215.745	22,5
Despesa en innovació tecnològica de les empreses (milions €) ⁴	4.958	5.247	5,8	19.390	27,1
Empreses amb activitats innovadores ⁴	5.647	6.723	19,1	26.724	25,2
Sol·licitud de patents nacionals	202	185	-8,4	1.483	12,5
FORMACIÓ					
Població activa total (milers)	3.867	3.818	-1,3	22.733	16,8
Analfabets i educació primària	237	204	-14,3	1.304	15,6
Educació secundària 1a. etapa	1.035	1.020	-1,5	6.208	16,4
Educació secundària 2a. etapa	873	880	0,8	5.495	16,0
Educació superior	1.721	1.715	-0,4	9.727	17,6
Taxa d'abandonament prematur escolar ⁹ (%) [*]	19,0	17,4	-1,6	16,0	-
INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT					
Aeroports - Passatgers totals (milers)	55.693	12.945	-76,8	75.822	17,1
Aeroports - Mercaderies (tones)	177.361	114.642	-35,4	788.580	14,5
Ports - Mercaderies (milers de tones)	393.719	257.470	-34,6	1.771.731	14,5
Ports - Vaixells mercants (nombre)	11.446	8.913	-22,1	117.747	7,6
Ports - Creuers (nombre)	863	72	-91,7	746	9,7
Ports - Vaixells (milers passatgers)	4.757	859	-81,9	13.342	6,4
Ports - Creuers (milers passatgers)	3.266	205	-93,7	1.374	14,9

* Variació s'expressa en punts percentuals.

(4) Dades referides als anys 2018 i 2019, per comptes de 2019 i 2020.

(5) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

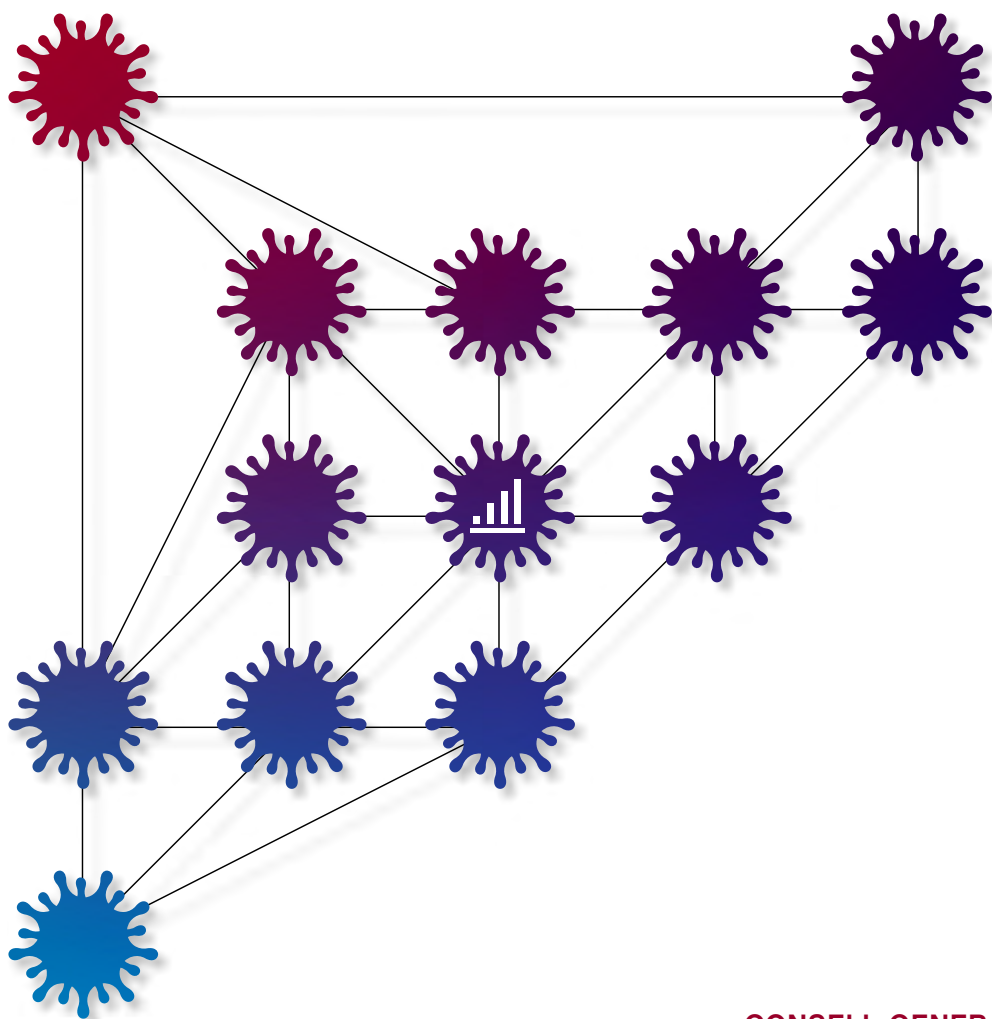
(6) Dades referides a desembre.

(7) Inclou: IRPF, IRNR, IVA, Impost de societats, Impostos especials, tràfic exterior i taxes.

(8) Inclou tributs cedits i propis: Impostos de successions i donacions, patrimoni, grans superfícies, transmissions patrimonials AJD, taxes sobre el joc.

(9) Percentatge de joves de 18 a 24 anys que no han acabat l'educació secundària.

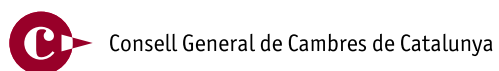
Font: Idescat, INE, Banc d'Espanya, Ministeri de Foment, DataComex, ICEX i Generalitat de Catalunya.

**CONSELL GENERAL DE CAMBRES
DE CATALUNYA**

Av. Diagonal, 452 - 08006 Barcelona
Telèfon 902 448 448 (ext. 5457)
consell@cambrescat.org

Col·labora:

www.cambrescat.org